

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

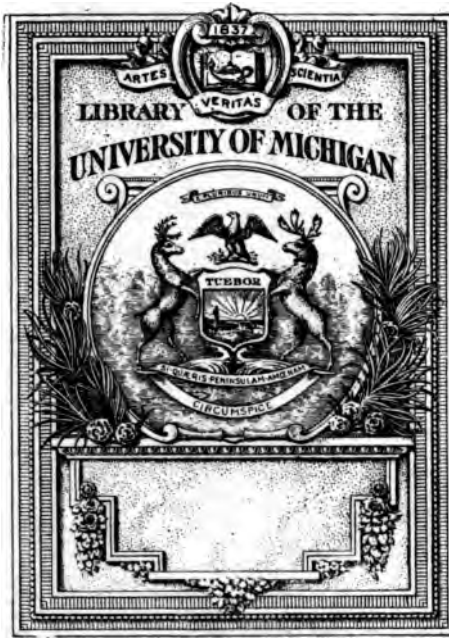
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

A 863,192

THE GIFT OF
Sheehan Bk. Company

8/4

1000

1000

P. OVIDII NASONIS

C A R M I N A

EDIT

ALEXANDER RIESE.

VOL. II:

METAMORPHOSES.

EDITIO STEREO-TYPICA MERTUM BEROLINIA.

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ.

LIPSIAE MDCCCLXXXIX.

BERNHARD TAUCHNITZ.

GRIECHISCHE UND RÖMISCH
CLASSIKER

OCTAV-(SCHUL-)AUSGABEN, TASCHENAUSGABEN
UND PRACHTAUSGABEN.

MÄRZ 1891.

- ANDOCIDIS orationes.** Ed. JUSTUS HERMANNUS LIPSIVS.
Octavausgabe. *M.* 1,20.
Prachtausgabe. *M.* 1,50.
- ARISTOPHANIS comediae.** Ed. AUGUSTUS MEINEKE.
Octavausgabe. 2 Voll. *M.* 3,00.
Vol. 1. *M.* 1,50. — Vol. 2. *M.* 1,50.
Jede Comoedia einzeln M. 0,45.
Taschenausgabe. 2 Voll. *M.* 2,70.
Vol. 1. *M.* 1,20. — Vol. 2. *M.* 1,50.
Jede Comoedia einzeln M. 0,30.
Prachtausgabe. 2 Voll. *M.* 7,50.
Vol. 1. *M.* 3,75. — Vol. 2. *M.* 3,75.
- DEMOSTHENIS orationes.** Edidit IMM. BEKKER.
Octavausgabe. 3 Voll. *M.* 4,50.
Vol. 1. Pars 1. *M.* 0,75. Pars 2. *M.* 0,75.
Vol. 2. Pars 1. *M.* 0,75. Pars 2. *M.* 0,75.
Vol. 3. Pars 1. *M.* 0,75. Pars 2. *M.* 0,75.
Taschenausgabe. 3 Voll. *M.* 4,20.
Vol. 1. Pars 1. *M.* 0,60. Pars 2. *M.* 0,60.
Vol. 2. Pars 1. *M.* 0,75. Pars 2. *M.* 0,75.
Vol. 3. Pars 1. *M.* 0,75. Pars 2. *M.* 0,75.
Prachtausgabe. 3 Voll. *M.* 11,25.
Vol. 1. *M.* 3,75. — Vol. 2. *M.* 3,75.
Vol. 3. *M.* 3,75.
- EURIPIDIS tragoediae.** Ed. AUG. WITZSCHEL.
Octavausgabe. 3 Voll. *M.* 3,00.
Vol. 1. *M.* 1,00. — Vol. 2. *M.* 1,00.
Vol. 3. *M.* 1,00.
Jede Tragoedia einzeln M. 0,30.
Taschenausgabe. 3 Voll. *M.* 2,70.
Vol. 1. *M.* 0,90. — Vol. 2. *M.* 0,90.
Vol. 3. *M.* 0,90.
Jede Tragoedia einzeln M. 0,30.
Prachtausgabe. 3 Voll. *M.* 11,25.
Vol. 1. *M.* 3,75. — Vol. 2. *M.* 3,75.
Vol. 3. *M.* 3,75.
- HERODOTI historiae.** Ed. ABICHT.
Octavausgabe. 2 Voll. *M.* 2,70.
Vol. 1. *M.* 1,35. — Vol. 2. *M.* 1,35.
Prachtausgabe. 2 Voll. *M.* 6,00.
Vol. 1. *M.* 3,00. — Vol. 2. *M.* 3,00.
- HOMERI Ilias.** Edidit BAEUMLEIN.
Octavausgabe. 2 Partes. *M.* 1,50.
Pars 1. *M.* 0,75. — Pars 2. *M.* 0,75.
Taschenausgabe. 2 Partes. *M.* 1,50.
Pars 1. *M.* 0,75. — Pars 2. *M.* 0,75.
Prachtausgabe. *M.* 5,25.
- HOMERI Odyssea.** Ed. BAEUMLEIN.
Octavausgabe. 2 Partes. *M.* 1,50.
Pars 1. *M.* 0,75. — Pars 2. *M.* 0,75.
Taschenausgabe. 2 Partes. *M.* 1,50.
Pars 1. *M.* 0,60. — Pars 2. *M.* 0,60.
Prachtausgabe. *M.* 3,75.
- LUCIANI Samsatensis opera.**
GUILIELMUS DINDORF.
Octavausgabe. 3 Voll. *M.* 6,30.
Vol. 1. Pars 1. *M.* 1,05. Pars 2. *M.* 1,05.
Vol. 2. Pars 1. *M.* 1,05. Pars 2. *M.* 1,05.
Vol. 3. Pars 1. *M.* 1,05. Pars 2. *M.* 1,05.
Prachtausgabe. 3 Voll. *M.* 13,50.
Vol. 1. *M.* 4,50. — Vol. 2. *M.* 4,50.
Vol. 3. *M.* 4,50.
- LYSIAE orationes.** Ed. ANTON WESTERMANN.
Octavausgabe. *M.* 1,20.
Taschenausgabe. *M.* 0,90.
Prachtausgabe. *M.* 3,00.
- PLATONIS opera.** Ed. M. SCHAUB.
Octavausgabe.
No. 1. Euthyphro, Apologia, Crito, Phaedo. *M.* 0,90.
No. 2. Cratylus, Theaetetus. *M.* 0,90.
No. 5. Symposion, Phaedrus. *M.* 0,90.
No. 6. Alcibiades I. et II., Hipparchus, Amatores, Theages. *M.* 0,90.
No. 7. Charmides, Laches, Lysis. *M.* 0,90.
No. 8. Euthydemus, Protagoras. *M.* 0,90.
No. 9. Gorgias, Meno. *M.* 0,90.
No. 10. Hippias maior, Hippias minor, Io, Menexenus, Clitopho. *M.* 0,90.
No. 13. Leges I—VI. *M.* 0,90.
- Kritische Ausgabe.**
Vol. 1. Euthyphro, Apologia, Crito, Phaedo. *M.* 1,20.
Vol. 2. Fasciculus I.: Cratylus. *M.* 1,20.
Vol. 3. Fasciculus II.: Theaetetus. *M.* 1,20.
Vol. 3. Fasciculus I.: Sophista. *M.* 1,20.
Vol. 5. Fasciculus I.: Symposion. *M.* 1,20.
Vol. 5. Fasciculus II.: Phaedrus. *M.* 1,20.
Vol. 6. Fasciculus I.: Alcibiades I. et II., Hipparchus, Amatores, Theages. *M.* 1,20.
Vol. 6. Fasciculus II.: Charmides, Laches, Lysis. *M.* 1,20.
Vol. 7. Euthydemus, Protagoras. *M.* 1,20.
Vol. 8. Gorgias, Meno. *M.* 1,20.
Vol. 9. Hippias maior, Hippias minor, Io, Menexenus, Clitopho. *M.* 1,20.
Vol. 12. Leges I—VI. *M.* 6,00.

Fortsetzung auf der dritten Seite dieses Umschlages.

P. OVIDIUS NASO.

VOL. II.

P. OVIDII NASONIS
C A R M I N A

EDIDIT

ALEXANDER RIESE.

VOL. II:
METAMORPHOSES.

EDITIO STEREOTYPA ITERUM RECOGNITA.

EX OFFICINA BERNHARDI TAUCHNITZ.
LIPSIAE MDCCCLXXXIX.

temporibus iam prorsus excultae fuerint. Et Graecorum quidem auctorum opera in simili argumento versantia haec fere memorantur: Boei (*Βοιός ἢ Βοιώ* Athen. IX 393 e) *Ὅρνιθογονία*, Nicandri Colophonii *Ἐπειροῦόμενα* quinque libris conscripta versu heroico,² Theodori(?) et Didymarchi et Parthenii Nicaeensis opera *Μεταμορφώσεις* inscripta, Antigoni *Ἀλλοιώσεις*, Corinnae *Ἐπειρία*. His operibus et Graecae omnium gentium regionumque fabulae et barbarae quoque ni fallor, velut Phrygica illa de Philemone et Baucide aliaequae ab Ovidio brevi-

ter commemoratae (IV 44 all.) legentur. Ex his similibusque auctoribus pedestri quoque sermone syllogae factae sunt, velut ea quae adhuc extat Antonini Liberalis *Μεταμορφώσεων συναγωγή* et ea cuius vestigia apparent in farragine illa cui 'Ilygini fabulae' inscriptum est, quaeque multa apud Ovidium quoque extantia continet. Qui autem Ovidii ipsius fontes fuerint (cuius amicus quoque 'grandior aevo' Aemilius Macer 'Nicandrum secutus' Ornithogoniam scripsit), id hodie propterea demonstrari nequit, quod nusquam ipsa cuiusquam vestigia imitando pressit, sed omnia argumenta in suum usum libere convertit. Sane ineptum quidem puto negare, Nasonem syllogas quoque illas (inter quas Partheniana et Romae scripta et recentissima erat) in usum suum vocasse; neque veri dissimile puto, poetam Ilygini grammatici amici sui (Sueton. de gramm. 20) doctrina in perscrutandis scriptoribus adiutum esse: cf. quod IV 53 fabulam de Pyramo et Thisbe, *quoniam vulgaris non est*, narrandum sumit. Attamen quod ad summam rem attinet, Ovidiana indole et arte unice dignum est, ut eum ex plurima omnis generis poetarum lectione quae menti ingenioque eius paratissima erant hausisse suaque illis inventa, si non in inveniendis tamen in conecendis exornandisque rebus addidisse existimemus. Nec tam quae narraret quam quomodo ea narraret, curae ei erat; quare illustrissima quaeque ex Homero Euripide Vergilio sumpta iuxta atque ignotissima narravit: omnia autem quae narravit ita apud eum Ovidiano quasi habitu induta sunt, ut ab ipso inventa esse credi fere posset: cf. e. c. Medaeae vel Hecubae *πάθη* ab Euripide eademque a Nasone delineata.

Praecipuum poeta studium in ea re collocavit, ne quid ingrati taedii ex plurima similium rerum et mutationum repetitione eveniret, sed ut summa varietas legentes delectaret: id quod in tali epylliorum ut

² Quae Nicandro cum Ovidio communia fuerunt, etsi hic illic paulum mutata, haec fere enumerari possunt: 1) Ex Nicandri libro primo: fabulae de Batto (Nic. apud Anton. Lib. c. 23; Ovid. II 689); de Dryope (Ant. 32; similia Ov. IX 324). 2) Ex Nicandri libro secundo: de Tiresia (Ant. 17. Ov. III 316), de Byblide (Ant. 30. Ov. IX 453), de Iphide (Ant. 17, ubi *Δεικνίπιος* nominatur. Ov. IX 666), de Caeni (Ant. 17. Ov. XII 146). 3) Ex Nicandri libro tertio: de Cyeno (Ant. 12. Ov. VII 371), de Meleagro eiusque sororibus (Ant. 2. Ov. VIII 270 sqq. 533). 4) Ex Nicandri libro quarto: de Minyadibus (Ant. 10. Ov. IV 1), de Pioridibus (Ant. 9. Ov. V 294), de Ascalapho (Ant. 24 ubi *Δασκάλαρος*. Ov. V 538), de deis Typhoea fugientibus (Ant. 28, ubi *Τυφών*. Ov. V 318), de Galanthide (Ant. 29, ubi *Γαλινθιάς*. Ov. IX 306). 5) Ex Nicandri libris incertis: de pastoribus Lyciis (Ant. 35. Ov. VI 313). — Cum Boei fabulis apud Antonium Liberalem extantibus Ovidius in hisce congruit, quae habet de corvo (Boeus lib. II ap. Ant. 20; Ov. II 533), de 'Pygmaea matre' (Boeus lib. II ap. Ant. 16 *Ὀλίον*, sed idem ap. Athen. IX 393 e *Γεράναν* nominat, quae in gruem conversa est. Ov. VI 90), de Eumeli filio (*Βότρης* dicitur Boeus lib. II ap. Ant. 18; Ov. VII 390), de Philomela et Progne (*Ἀγιδόνα* et *Χελιδωνίδα* nominat Boeus ap. Ant. 11, ab Ovidio VI 412 sqq. in nonnullis discrepans). De Iphi narratio (XIV 698) cum Hermesianacte ap. Ant. Lib. 39 (ubi *Ἰφιστοφών*) congruit. Etiam Ovidiana de Periphante (VII 398), de Cophalo et Procride (VII 661), de Myrrha et Cinyra (X 298; *Συύρα* et *Θελας* nominantur) apud Antoninum c. 6, 41, 34 sed nominibus auctorum ommissis leguntur. Denique hoc addendum est, nonnulla quae Ovidius tangit, apud Nicandrum pleniora extitisse; fabulas dico ex Nicandri libro primo: de Cragaleo (Nic. ap. Anton. Lib. 4. Ov. XIII 713), de Cerambo (Ant. 22 ubi *Τεραμβός*. Ov. VII 353), de lupo (Ant. 38; cf. Ov. XI 403); e libro secundo: de Municho (Ant. 14; Ov. XIII 717), de Messapia (Ant. 31; Ov. XIV 514); e tertio: de Otesylla (Ant. 1. Ov. VII 368); e quarto: de Orionis filibus (Ant. 25. Ov. XIII 698).

ita dicam sylloga, quamquam iam *Hoïou* et postea multa Alexandrinorum carmina ita erant disposita, curandum erat maxime. Quod consilium per se difficillimum Naso, ea quam vol. I p. XII descripsi³ indole adiutus, felicissime assecutus est, artificiis quibusdam eam in rem usus. Quorum unum hoc est, quod non omnia pariter copiose narrat, sed binis ternisve singulorum librorum fabulis plenissime exhibitis reliquas his immiscens vel brevius narrat vel verbo tantummodo tangit. Alterum, quod sublimia et tenuia, laeta et tristia, notissima et recondita, res gestas et animorum motus descriptis aptis inter se vicibus coniungit.⁴ Tertium est, quod alia ipse poeta narrat, alia in heroum heroïdumve confabulatione, quam et ipsam vivide describit, ab his narrari fingit. Quartum, quod modo quodam sive locorum sive temporum (temporum autem ordo per totum opus in universum quidem adhibitus est) sive familiarum personarumve conexu fabularum series continuatur, modo poeta, quam raptim ad res diversissimas transeat, legentem perulicissimè callide dissimulat, romanticae quae dicitur nostri temporis poesi ea re aliisque non prorsus dissimilis. Sed nihil profecisset artificii omnibus, nihil ea quoque quae excellit rhetoricae artis perfectione, nisi summa narandi et depingendi praeditus fuisset facultate. Qua hic non ut antea in leviori et tenuiore genere substitit, sed sublimia quoque sublimiter sine affectatione descripsit; cuius rei exempla habeas pestem

libro VII vel post Thucydidem Lucretium Vergilium eximie descriptam, vel Lapitharum cum Centauris pugnam libro XII tanta vi et gravitate narratam ut cum Michaelis Angeli summis equidem artis operibus comparare ausim. In narrando enim Ovidium, ut Horatii verbis utar, 'omnis decuit color et status et res.'

Veteres de Metamorphosei non sine reprehensione iudicabant. Seneca Q. nat. III 27, 12 '[II 264] ait ille poetarum ingeniosissimus egrejue, sicut illud pro magnitudine rei dixit [I 292], nisi tantum impetum ingenii et materiae ad pueriles ineptias reduxisset.' Quintil. IV 1, 77 'Ovidius lascivire in Metamorphosei solet [ut ipse transitus efficiat aliquam utique sententiam], quem tamen excusare necessitas potest res diversissimas in speciem unius corporis colligentem.' In scholis lectas esse non comperimus, nec verisimile est; legebantur et a grammaticis et mythologiae cognoscendae causa. Hinc non raro citantur, a Prisciano praecipue; hinc et in prosam orationem a Lactantio Placido (si nomen verum est) circiter saec. V—VI brevitate sunt. Medio aevo priore paucorum hominum, posteriore multorum gratia floruerunt, descriptae, versae, interpolatae sunt. Saeculo XIII Albrechtus de Halberstadt in Germanicum, saec. XIV Maximus Planudes in Graecum sermonem vertit. Inde a renatis litteris Homero fere praeferebantur, quod iudicium diu mansit; ab eodem tempore et in scholarum institutione et in elegantioris doctrinae instrumentis locum suum habent. —

Iam ad rem criticam quam paucissimis verbis constituendam ut transcam, etiam in hoc volumine in universum R. Merkelii rationi assentior, cum quo codicem Marcianum Florentinum 225 saec. XI exeuntis (*M*), cuius lectiones simulque Laurentiani 36, 12 saec. XI (*L*) insigni H. Keilii liberalitati et ille debuit et ego debeo, optimum esse iudico.

3 Quod ib. p. X breviter indicavi, Ovidium saepe vel suos vel aliorum versus in usum suum revocasse, id iam copiosissime demonstratum est in libro utili Antonii Zingerle 'Ovidius und sein Verhältnis zu den Vorgängern und gleichzeitigen römischen Dichtern' Innsbruck a. 1869—1871. cf. quae dixi in *Philolog. Anzeiger* 1872 p. 199 sqq.

4 Perperam in eo quoque talis varietas nonnullis inesse visa est, quod rem quoque a fabulis alienam, Pythagorae doctrinam, inseruerit: haec enim propter μετεμψύχωσιν uberrime libro XV tractatam a mutatarum formarum opere non est aliena.

a. 1860 in programmate gymn. Monast. adhibitum nil memorabile mihi suppeditaverunt. Idem dicendum de codice Francofurtensi (*F*) saec. XIII, quem ex parte contuli.⁸

In re orthographica operam dedi, ut Augusteae aetatis vel statim sequentis, quantum posset fieri, ratio restitueretur. Codices Metamm. utpote non satis antiquos, nisi in quibus vocabulis antiquiora testimonia non extant, non multum curavi; de quorum scriptura Merckelius in praef. satis accurate disputavit. Nolui igitur cum *A* scribere *bachus* *cespes coherceo dii diis foetus gleba genitrix hii hüs hiemps honus* (*pro nus*) *humerus humidus humor Iupiter membrum querella pelex solatium thorus* all. neque *brachium*.⁹ Omnino aequabilitati studendum putavi: quare accusativos in *-es* exeuntes nusquam *-is* syllaba terminavi, licet I 153 VI 454 IX 96, 381 XIV 87, 733 all. in *A*, adeoque I 117, 149, 304, 305 II 12 III 41 (et in nominativo I 147) in *B* huius terminationis vestigia appareant. Etiam *cx* et *xs*, etsi Ovidii aetate usitata (*saxum* est in Ovidiana inscriptione CIL IV 1895), non a me impetravi ut ponerem in editione scholis quoque destinata. In verbis compositis assimilatione, quae in *A* saepissime adhibita est, ita fere usus sum, ut de ea re Brambachius in minore orthographiae latinae Arte docuit; fortasse *inl-* et *imm-* hic illic scribendum fuit pro *ill-* et *imm-*. Accusativis in *-in* exeuntibus, ubicumque per *A* licebat, *-im* restitui, monumenti Ancyrani Vergiliique (cf. Charisius p. 89 K.) normam secutus. Notandum quoque Graeca nomina multa in *us* primo casu, quarto in *on* exire in *M* vel *A*, omninoque in ter-

minationibus *-us -os, -a -e, -em -en, -um -on* poetam consulto variare.

Pervenimus iam ad commentarium criticum, qui qua ratione confectus sit, supra est demonstratum. Id unum praemitto, editionem meam a Merckeliana ita maxime discrepare, ut plurimis in locis librum *M* sequar ubi ille sine idonea causa ad *s* se convertit (cf. etiam I 85), utque multis artificiosis illius coniecturis (sed etiam ingeniosas non paucas ei deberi fatendum est) reiectis simpliciora et aptiora aliorum inventa receperim; forsitan ipse quoque locis non nullis medelam attulerim. Ubi nihil commemoravi, lectio a me recepta, si ab orthographia discesseris, aut in *A* aut in *M* aut in *L* (inde a XII 298 in *s*) extat. Sequitur iam adnotatio.

I.

METAMORFOSIOS *M*, -PHOSEON *BL*.

1—54 *evanida paene in L*.

2 conconceptis nam di *B* 3 adsp.

B 6 uultus *B* 13 brachia *A* ubique, *B* 14 amphitrites *M* 15 utque *BM*: quaque *m* (utqua *L*?) erat *BA*; qua refugit (*i. e.* quaque fuit) *Porphyrio*, et *t. A* ut pontus *Porph.*, et pontus *BA* et aether *ML*. utque aer, *t. i.* et *p.* et aether *Hauptius*; quod displicet quia aëris, non telluris, mentio fieret praecipua; simul quia *v. 15* quattuor, sed *v. 16 sq.* tria tantum elementa commemorari vix aptum est. 18 quia] quod *B* 19 humentia *BM* 21 litem, supra *I* linitem *B* 23 ethere *M* 25 concordia *B*. locavit *B* sed corr. 29 hic *B* 30 sua *BM* sui *L*. humor *BM* 31 extima *Bentleius*. 33 coegit *B* 34 ante 33, sed corr., *B* 35 orbes *B* 36 tunc *M* tum *B* diffundit *B* 41 recepto *B* 43 *v. s. c. B* 50 sic *A* utque *B* 53 pondere aquae leuior *BM* 56 fulgora *B* 59 regat *L* rotat *B* fulmina *B* 61 furus, in *mg. corr.*, *B* 64 triones *BL*, *Seneca*, *Diomedes* trionem *M* 67 et *om. L* 69 atque ea *B* vix ea *m L* vix ita *ML* discerpserat *A*, recte *B* 70 diu fuerant caligine caeca *B*, recte? 72 sic *BA*; cf. *v. 464*. 80 eductaque *B* 81 retinebant *B* 82 pluualibus *B* 83 mo-

⁸ Singulis fabulis inscriptiones ego ipso addidi, scholarum usui prospiciens.

⁹ Verum quidem adhuc puto quod vol. I p. XIII dixi, *brachium* scripturam ad *Bachus* vocabuli similitudinem positam esse: sed antiquo iam tempore ea de causa haec scriptura adhibebatur, praesertim cum per geminam *c* litteram a litteram produci ostenderetur, Graeca voce βραχίων vocalem a corripiente.

derantium *Im* 85 subi me *B* uidere *BA* tueri pauci: quod vellem poeta scripsisset. 91-93 *L* in *mg.*; *B* om. 92 ligabantur *A* 93 iudice *A* iudice *ε* t. leges 194 uiserat *B* 99 erant; 103 gogente *B* sed *corr.* 5 poma *B* 7 euris *B* 8 mulgebant *B* 14 subiitq; *M*, recte *B* 17 inaequalis *B* 21 domos *BL* 22 fructices *B* 25 illam *M* illas *L* 29 fugitque *B* 28 per oris *B* 30 dolisque *B* 31 et vis] tuis *B* 32 dabat sic *A*, nec *A* neque *B* 33 diu *A* prius *B* 34 exultauere *B* 35 auras *M* erasum aurae *Im* 39 que om. *B* 42 prodi-derat. prodiit *B* 47 terribilis *B* 49 madentis *B* 52 gigantes *M* (e in ras.) *L* 53 montes *B* 55 subiecto *Im* (-ect ≡ *M*) subiectum *Im* subiectae *B*, recte *Pelio* Ossam *Burm. cl. Verg. g.* 1281. Ossa *ε* 66 animos *A* animo *Neap. B.* Ioue om. *M* 73 a f.] hac parte *B* 75 caeli] regis in ras. *m* 78 loco est *M* 81 ora om. *B* 83 fuit *B* 89 terra *ε* terras *BA* 90 tentata *BL* temptanda *M* corpus *BA* uulnus *M* in *mg.*, *ε* 91 inse *B* est om. *B* 96 o pueri sed *corr.* *B* 97 qui ui *B* 98 erit ante *B* 99 Nonfr. *B* Contr. *A* ausu *B*, hic desinens 217 cilleno *A* 18 archados *ε* 26 est] om. *L* 33 ab illo, 35 utitur *M* 30 quod *M* quos 1 31 dominum *A* dignosque *L* fortasse dominum indignosque? 51 sobolem *A* 55 totusque *L* 58 ples obsessa *M*, recte *L* 68 lata *Heinsius* 69 hinc] et *L*. 70 inducta *L* 71 yris *A* 74 est om. *ε* 84 v.] sinus *ε* 90 labant *Seneca* 92 erat *L*, recte? 93 colles *A* cymba *L* kimba *M* 97 anchora *A* 98 tegunt *A*, *corr.* 1. 99 quo *A* 304 sq. natoues, nec-apro, unde-tigris, fuluos trahit-leonis *B* fuluos-tigres *m*, om. *M* 6 curura nes *B* 7 posset *B* possit *M* detur *L* ex *Aen.* III 7. 13 acteis *A*; em. *Delrio* Aoniis Aetolos *Suchier.* 16 ferit *schol. Lucan.* III 173. 20 sic *A* 21 themim *L* 26 ac *L* et *m* (vers. om. *M*) 32 tinctum *Bentleius* 33 conchaque *A* 40 recessus *Im* (*M* eras.), *corr.* *ε* 44 spurium puto 50 abortis *A* 53 iunxit *A* 60 dolores *A*, *corr.* *m*. 63 possim *M* -em *Im* 66 uisum est *L* 69 cephesidis *A*, ut plerumque 70 ut- sic *M* sed-sed *L* et-set *m* 82

cunctasque *A* 84 obstup. *Im* rupit-que *L* 88 obs.] suspensa *Seneca* 89 dee sortes *M* 90 Hinc *A* inde *Priscian.* p. 67 *H.* 98 descendunt *M*, recte *L* 404 ut] et *M* 5 cepta *Im* cept ≡ *M*; an coepta recte? 14 unde *Probus* 18 caenum *A* 20 ab al. *L* 26 cepta *L* nata *m* in ras. sub vulg.] per *A* 39 incognita *L* 41 hanc *L* arquit., sed *corr.*, *M* sed *Pollius* 42 damnis *M* damis *Im* 45 possit *M* posset *L* 47 perdomite *A* 48 hic *A* pedibusq; *M* 52 quam *A* 54 uicta *L* 62 instigare scripsi; nam inuitare *L*, indagare *M* (inflammare *ε*) irritare 1 65 deo *A* tibi *ε* 75 latebris *L* 79 nemorum *ε* 84 suffuderat *M* suffundens *L* suffunditur *ε* 502 quaeque latent *Quintilianus* VIII 3, 47, recte? 4 sic *M* peneia *Im* 10 quo *M* (*m*?) 13 gregesue *L* 18 uerbis *M*, recte *Im* 31 monebat *A* 45 om. *M* 44 spectans peneidos undas in ras. *m* 44-47: u. l. f. tellus ait isce uel istam que facit ut ledar mutando perde figuram q. n. pl. spectansque peneidos undas fer-habetis: sic *L*. quae f. ut laedar est altera lectio (non ab *Ouidio ipso profecta*) ad illa qua n. placui; cui nescio quis inepte (propter laedar, quod *cl. v.* 510 ad pedes retulit) tellus-istam addidit; cf. et *Ritschl. mus. rh.* 1472. 51 obit *ε* habent *A*; habet *ε* *Magnus* 59 letis *A*; *Latiis Heinsius* 63 iuvenile *Im* 66 ut ex at *M* 68 Peneos *Probus* 72 influit *Im* 78 enipheus *A* 79 eridanus *A* celer *Bentleius* 80 amphrisius *M* m. pr. -sios *L* 84 et *M* 90 sic *M* 604 sentit *L* 17 suspectum est *A* 21 expulit *M* 31 amara corruptum? 36 sic *A*; 39 rictus *Merkel.* 40 seseq; exter-rita fugit *L* 41 ignorat] miratur *L* 46 sed si *M* 53 reperta es *A* 59 nunc *ε*] et *A* 62 ostendit *M* 63 maerenti *ε*, recte? 65 inde *M* ipse *L*, *cod. Harleianus* 71 et 73 tegumen *M* tegimen *Im* 77 abductas *Heinsius* 77 noue-artis *L* *ε* at tu *cod. Thuan.* arce *M* 78 poteris *M* 92 umbrosaq; e (q ex u *M*) *A* feraxq; *A* 93 ipsam *Im* 95 et] ut *M* 709 colloquium *M* consilium *L* 19 inter (tot eras. *M*) lumina *A* 21 hunc *M* 28 que *del. Merkel* 32 queri est *L* 38 setae *A* 41 assumitur *L*; v. om. *M*

46 niligera *M* niligena *L* lin. ϵ 47
Nunc *M* Hunc corr. hinc *L*; interpunzi 50 sqq. pheton *A* 58 obpbria
A 64 ambiguum est *M* 72 labor est patrios *B*.

II.

1 apta *Bentleius* 3 tenebat *L*, recte *BM* 6 aequora et accelerat *B* 8 prothea *A* 9 ballenarum *BA* 10 ϵ gona *B* 11 uidetur *AB* 12 viridi *B* 14 sororem *B* 18 se. $\&$ *B* 19 ad cylii, supra lin. $\dagger$ adcliui, *B* 22 ferebat] uidebat *B* hic desinens 25 at *M* ad *L* 28 ferebat *L* 34 inficienda *L*-cianda, a in ras., *M* 36 sic *M*! 44 ut: an et? sic ϵ 45 promissis *A*-ssi ϵ 55 conueniunt *L* 57 fas sit *M* in ras. posit *L* 62 ager *A* agit uel agat ϵ 64 enituntur *A* enitantur *Seneca* media *A* 66 sit *A* fit *Heinsius* trepidet *A* 69 thetis *A* ima *Seneca* 75 nec te *L* 83 interpolatus? 93 pectore *A* 105 taliter ergo diu *m. sec.* (siue ergo qualicuit in *mg.*) *M* in r. 9 g.] musae *Diomedes* p. 451 12 nitido *M* rutilo *L* 16 Tum pater *L* Tuem pater, sed *T* et ater *m. sec.*, *M* (olim fort. quem petere) Quae patere uel petere ϵ At pater ϵ celumq; rub. *L* 26 paternis ϵ 27 fortiter *L* 28 uolentes *Heinsius* 30 oblicum *L*, ut saepius 35 sursum *L* cursum *Merkel* 44 et fulget *A*; corr. *Heins.* 50 iuuenili *Lm* 51 leues *M* 53 pyrhus *L* et *om.* *A*, add ϵ 56 thetis *A* 57 caeli *M* mundi *L* 59 scindunt *A* findunt ϵ 60 hisdem *A* ut saepius 65 insueto *L* uacuos *A* -uus ϵ m aere *L* aera *M* 69 quo *L* 72 tingui *M* tingi *Lm* 74 prius *M*] suo *L*, cf. v. 224. 76 bootes *M* boetes *L* 78 dispexit *Lachmannus* ab aere *L* 79 patentes *M* 81 aborte *A* 92 post 94. *A.* 96 flexis utr. *A* 201 sensere ϵ summo tet. iacentia tergo *A* cadentia *Pollius* summum-tergum *Neap.* ϵ 4 ac *A* 6 decliua *Lm* 15 terras *L* gentes *M* 18 tunc *L* celeberrima *I*; dedi ex *A* 26 appeninus *A* 30 cursus *M* 43 teuthrantius *M* 44 ph(f)ocaico *A*, corr. *Merkel* 46 meander *L* 47 melax *M* 49 t(h)ermoodon *A* 52 celebrant l-bant *A* 56 uocant sed corr. *A* 59 sic *A* 67 focarum *A* 73 que *L*, *om.* *M*

75 oppressos *M* omniferos *mL* *Plaudes*, recte? 76 manus *L* 78 sicca pauci sacra *A* rauca *G. H. Mueller* fauce *Bentleius* 83 tortos *M* tostos *mc* 84 pro priore tantum habet fumum *M*, uolitant *L*, sed in utroque in ras.; apparet, tantum (sic *Harlei.*) in *A* fuisse, sed obscuratum 89 quod t. 1 ϵ , num recte? 94 utrimque *Lm* 95 quod *A* 96 athla(n)s *A* 300 num Quicquid? 2 poterat *L* 3 retulit *A*. post 307 versus deest cum mentione imbrum, cf. 310. 308 lumina *M*, corr. *m.* 10 dimitteret *A* 13 saeuis *A*, corr. *Bentleius* 24 fumantia *M* spumantia *L*. fortasse flagrantia? 26 signantque hoc ϵ , fort. recte 29 Tum *L* 37 ripa *M* terra *Lm*; interpunzi. 40 lugent *A*] fletus ϵ m 48 dirig. *L* 49 iampetie *A* 60 de cortice *L*, sed corr. 66 spectanda *M* gestanda *Lm* 73 tum *L* 76 uestit *Heinsius*, recte? 78 tradit *M*, credit *mL* 79 ignesque *L* 80 ille legit conieci 92 tunc *L* igniferum *M* 99 stimulos *M* caedit *Haupt* 405 prospicit *L* 6 que *om.* *Magnus* 8 reuiscere *L* 12 cui *mc* (*M* *eras.*) ubi *L* ϵ cum *Rappold* 21 ph. solita c. *L* 25 uultum *M*, corr. *m* uultus *L* 33 se] iam *M* 34 posset *A* sic 36 illa quidem misere interpolata puto quem *Bentleius*, cod. *Harlei.* quae *M* non *L* 39 Inde *L* 44 Extimuit *L* 46 numerosq; *M* 54 an uenatu et fr.? 74 nempe *L* 76 auersa *L* auersam *M*, corr. *Naugerius* a] de *L* 82 uerba potentia ϵ 85 tamen ϵ manet *A* ϵ 87 tendit *L* 88 sentit corruptum 97 ferens *Lm*, recte? annos *Lm* auctus *Merkelius* fere et actis *M* olim, ϵ 503 auenti *L*] fugit *M* 5 arguit *A* 6 et pariter *A*, corr. *ml* 9 in aequore *M* 14 mentior *A* 13 hic absim *M* 18 cur quis ϵ quisquid *M* qsq, *L* 18 et uero quisquam *Ellisius* 20 En ego ϵ 25 expulsa *L* 26 sic *A* 29 in caelum *A* 50 nec *L* 53 creatum *M* 54 texta *L* (sic) 56 et] hanc ϵ 59 -asos *A* 60 -ros sic *M* deducit *A* 67 me petit ipse licet non hoc *M* ipsa *L* 75 sic *M*; assumpsit *L* 82 molliar *A* 83 egerat ϵ fixerat *A* 84 tangere *M* 95 a cunctis corruptum 95 a diuis puto 99 coronea *M*, corr. *m* 600 amantis *A* 3 rapit ϵ 6 sic *A*

20 uidit *A* sensit *scholiasta Statii Th. VI* 384, recte? 27 busta *lm* 36 charicto *M* caricto *L* 42 sic scripsi ex *A* 46 prohibere *L* prohibere *l*-iberis *M* 49 nunc (non *m*) iam mortalibus *M*, recte *L* 55 dictis *Bentleius* 56 aborte *A* 57 peruertunt *L* mea *A* me ϵ 58 preuertitur *M* peruertitur *L* 64 mihi namque *L* 68 equae *A* 74 densas *ego*, cf. *Verg. georg. III* 86. dextras *A* 75, quod *Verg. l. c.* non tuetur. 75 dederit *L* 81 baculus siluestris oliue *lm*; recte *M* (ubi baculum in -us corr.) 82 esepsem *M* 88 uicina hunc rura *L Harlei.* uicinaque *M*; tota add. in ras. *m* uicina tota vel rura ϵ tota add. *m* in ras. uicina per arua vocabant *puto*. 701 pretium *Heinsius* ex *Thuaseo* pariter *A* 9 monichios *A* 16 in extis *lm* 20 auibus *c.* *M* 23 sic *A* 30 terrena *M*] diuersa *L* 34 totum] latum *Kochius*; *puto* textum *cl.* 3, 556. 36 et tersis *L* 47 est post *Herse L*, post uiae *m.* 49 ravae *Hauptius* 52 orbes *L* 56 creatum *M* 57 Lemnyacam *L* 58 Ingratamque d. f. iam ingr. *L* 65 belli *M* bello *lm* 70 conuertit *M* 71 pigra *M* 74 uultumque ima ad suspiria *mL* uultumq; deae ad suspiria *M m. pr.* ut uidetur, *Erfurtanus*, ϵ . inde ad suspiria *puto* 88 successurq; utique minerue *M* successibus atque *m.* *m* successu namque *m.* *L* 89 quem *A* (ex quod *M*) 92 cacumina ϵ papauera *A* 95 sic *A* 99 amatis *A*, h add. *lm* 802 spatium causa *M* erret *M* 9 non setius *Heinsius* 19 caelatasque *L* 21 flectitur *lm* 23 artus ϵ ungues *A* 27 inguen *Erkema* 27 in corpora *L* 51 ambulat *L* 55 vara *Bentleius* 63 sic interpunxi. vix ah *L* 65 nitidum *L* iam] ah *L* 66 nunc pectora *L* 67 plaudenda *M* palpanda *L* 71 primo *A* 74 cornum *Priscianus* p. 211 cornu *A*.

III.

6 deprehendere *B* 8 om *B* 14 descenderet *B* 15 longe *m* 17 passu *B* 18 aut. *B* 19 cephesi *BA* 28 secure *B* 29 in media *Priscianus*, *B*, recte? 29 a culmine, corr. *m. pr.*, *M* 33 uenenis *B. v.* 33 bis, sed *34 om. B* 34 vibrant] micant *A* 36 gradu *om. B*

deausaque *B* 37 sic *BA* 39 urnae *B* undae *A*, recte? reliquit *BL* -nquit *M* 41 squamosus *M* orbes ¹ *B* 42 sinuatus *L* 43 leueq; serectus *B* 46 si uelli *B* 47 t. i. *B* 48 amplexibus *BL* compl. *M* 49 afflatu *BML* afflati *L*. afflatu et quondam putauit funesti *B* funesta *A* 52 tegumen *M* tegmen *L* tegimen *Bm* derepta *B* dir. *A* leonis *M* -ni *BLm* 53 ferro supra telo *B* 56 desinit *B* 72 sic *M* 75 quoque *L* qqe *M* alitus *A* 76 auras *M* herbas *L* (sive) ϵ 78 extat *L* 80 perturbat *L*. num corpore? 90 in gutture *A*, corr. ϵ 93 ima *Pollius* imae *A* 99 cum uoce *L* 102 matricue *L* 4 et impresso *L* 19 cominus *M* cominus *lm* 20 hunc sed corr. *M* 25 sanguineam tepido *A*, recte? trepido ϵ plangebant *L*, recte? 27 humo *M* humi *L* 30 iussus *A* 34 natus natos(que) *A* 36 est *om.* *L* hominis *schol. Lucani* 40 saciati *L* 49 fortunae *Lipsiensis* fortunam *A* 51 prepositum *L* 52 terra *A*, recte meta *Li* (psiensis) ϵ , *Bentleius* 62 succinctus *Ml* (*Li*) incinctus *L* 68 tum doctior *puto* 71 nephoelq; hialeq; raniq; *M* nipheq; braieq; ramiq; *L* 72 pseucas *M* 76 trahebant *Li* 78 nude uiso *L*, *Li* uiso nude *M* 86 est *L*, *om.* *M* 204 redeatne *L* 6 primi *Li* primus *L* primum *M* 7 dedere *M* -runt *L* 11 nebrophones *L* 12 pher. *M* pler. *L* *Li* 13 fero *Li* (sic post *Heinsium* ed. pr. scripsi) ferox *A* 22 lacn(a)e *A* 24 agriodos *M* *Li*, corr. *Hauptius* agricolas *L* 33 theridamas *A*, correxi ex *Li* et *Hygini* fabula 181. 32 melanchates *A* *Li* 34 exierat *A* -ant *Li* 35 precipitata *L* 42 latratibus *L* 46 optate *L* 49 in viscera *Li* 50 falsa *Li* 51 sq. uersus leonini, del. *Heinsius* 61 tum *A*, corr. *Bothe* 67 signum interrogandi posui. 69 uni *A*, uno *M* in *mg.* 71 sum *A* sim ϵ , recte? 72 in undas *A* 81 fit *L* 83 iouis *L* 99 nutuque 1 *cod.* 307 ille *L* 19 vacuumque *Magnus* 38 damnumque *Siebelis*. 41 fidei *A* fide *Priscianus* p. 366. datae *A* ratae *Priscianus* 43 cephesios *M* -os *L* 45 nymphae *L* 51 cephesios *L* 58 prius *M* 62 quae ne *Bentleius* 63 cum ϵ sub *A* 65 p. hoc *S. lm* 68 tantum haec *Bothius* 74 ammota

et flamma *M*, corr. *m* 80 etquis *M* 81 utque *M* dimisit *L* 90 aufert *A*, corr. *Heinsius* 96 Ettenuant *A* 400 sq. *primus damnavit N Heinsius*, 15 et 17 *Merkelius*. 17 umbra est *l* 20 sua] ceu *L* 27 fronti *L* 28 in medias-aquas *L* 35 tecumque *L* 42. 44 ec] et *A* 56 quem *L* 63 in te ego *L* 80 summo et ore *A* 82 tenuem *L*] ro-seum *M*, pauci. cf. *VI* 62. 87 uti flauescere *L* 90 tecto sic *A* caeco non multi 98 plangentis *L* 501 possis: dictoque 'vale' 'vale' dixit et Echo. 3 mors *L* 5 mox *M* 6 imposuere *A* 11 uatis *A* 18 nec *Harleianus*, recte? bachica *A* bachia ϵ 19 non] iam haud *L* 32 attollit *A* attonuit *Neap.* 39 $\equiv$ ac profugos *M*, recte? 45 frondibus *A* 48 uetabunt *L* 55 madidus mirra crinis *L* 66 amm. *M* recepta *L* retenta *M*, correxi ex *Neap.* 67 moderaminaque *A* 75 reuinctis *L* (ex *Verg. Aen. II* 57) 76 quondam *A* 90 nil *L* 94 fluuiale *A* 95 -getemq; *A* 97 sic *A*. Diae 2 codd. Ciae *Bothius* 98 aduortor *Bentl.* 617 prorae] et prae *A* 19 enipheus *L* 31 atque *A* 40 Dextra *Lm* Naxus *M* -os *Lm* 41 ofeltes *m* in ras., ϵ] a ||||| *M* ac(o)ete *L* 42 per (pro *M*) se quisque timet laeuam *A*: correxi. 43 aure *A*: ore *Roscherus ann. philol.* 1870 p. 216. 44 obstupui *L* aliquis *A* alius ϵ 61 Haut *M* 69 ululant *Bentl.* 72 et presso *A*, em. *Merkel* 78 pennas *A* 80 unda *A* 88 pauidus gelidusque *A* 90 chion *M* in ras. chiam *L* diam *Neap.* 91 sacris *A*] Baccho *Rappold* festa *Erfurtanus* sacra *A*, recte? 94 precipit et famulis *M* duris *A* 95 dim. mortu *A* 708 in medio *L* 13 io *L* ϵ et o *M* Planudes 16 sic *A*. cunctaefque seq. *Erf.* 17 spurium *puto* 24 deiectis *A*, recte ϵ vulnera *A* corpora ϵ , recte? 28 hoc uictoria *A* nostra *M* 32 sq. suntne libri *IV* initium?

IV.

10 et calathos *L* 11 ultimum que in *ML* deest. liccum *L* 12 indigenam *L* 15 ebhan *M* euan *L*, *Priscianus* 17 est om. *L* 20 abusque *M* 21 cingitur *A* 22 tu *M* qui *L* 31. 32 minyides *M* 28. 50 iuuenalis *M* -ilis *Lm*;

sic plerumque 34 adducunt *M* 46 mutasse sic *M*, em. *Merkel* inbitasse *L* habitasse ϵ 48 altis *L* albis *M* 53 hanc ϵ : hec *M* hoc *L* 64 tectus] tanto *Seruius* 67 notatum est *L* 74 nos toto *L* 75 sic *A* 91 uisa est *M* 92 sic *A* ϵ surgit ϵ 100 sic *A* 13 morsu] dente *L* 21 Et *A* Ut *Erf.* *Heinsii* 27 purpureo *A* puniceo ϵ (1 cod.) tinguit *M* tinxit *L* 31 uisam *L* uersam ϵ 36 fremit *A* tremit ϵ 40 subleuit *Madvig adv. crit.* 125 45 iam ϵ in morte *A* 50 hec manus *A* 51 prosequare ϵ , *Polle* 54 His tamen *A* 55 meusque *M*, corr. *m* 61 sic *A* 68 leucothoe *L* leucothoen *M* leuconoe ϵ . *puto* *Leucippe cum Antonino* c. 10, ut error *a* v. 196 ortus *sil.* 77 possint *L* 81 apte *m* arte *A*, recte? 82 Et *M* 86 immisit *M* 93 color *M* calor *L*, pauci: cf. v. seq. 205 etceae *M* 11 uincit *L* 12 acham. *A* isque: melius ipse 13 prisci *L* belo *L* 17 quadripedes *M* 24 arripite *L* loquenti *M* 26 emetior *L* 31 faciem ϵ 36 diffamatam *Heinsius* 42 qua *M* m. pr. 46 phetontiadou *L* 53 delituit *A* dilicuit *Priscianus* p. 477 et 491 60 nimpharum patiens *A*, recte *m* nimborum p. *Bentleius* 73 est *l* et *A*, fort. recte 80 sithon sic *A* 81 adamans *M*, n erasa 82 celme *A* 83 milace *A* 98 nymphae *M* limphe *Lm* ϵ 310 proluit *L* 11 cythariaco *M* citharaiico *L* 23 mater *A*, recte ϵ 25 beattior *A* ϵ potentior ϵ est add. *L* 30 enim quid *M*] quid sit *L* 36 aut *L* an *M* 40 flexo *A* flexu *Lachmannus* *Lucr.* p. 263. 41 ut puer *L*] scilicet *M*, hoc loco interpolatus, ϵ uacuus *M* sed corr. 46 stupuit *L* placuit *M* 47 nimphes *L* 56 et *A* en ϵ 58 pugnantessq; manus inuitaq; oscula *M*; recte *L* 63 sublimes *M* 67 demissis *A* 69 de(di *M*)missaque *A*; corr. pauci codd. 71 et *M* ut *Lm*, recte? 72 deducat *A* diducat pauci ϵ 73 tetigere *L* 75 conduit *L* 78 sed forma *A* 79 nec utrumque *M* uidetur *Lm* 82 sic *L* non iam *M* 84 sic *A* 85 idem *L* 88 incerto *A* incesto *m* ingestio olim scripsi (possis iniecto etiam vel inserto). incesto *Merkel.* 93 et olent myrre *A* (mirre *L*) 96 in frondes *L*

400 possis ϵ 3 conlucent A_5 con-
 lucere duo ex melioribus 7 latebras
Heinsius 8 tenuesque et penne L_5 ;
 tenui et penna A_5 includit ϵ inclu-
 dunt A 12 minimam et pro c. M , et
 om. L 15 sic A 21 alumpni L 23 in-
 uertere L 30 simuletur M 36 tenet L
 36-38 delet *Polle* 42 turbamque L
 50 semel A 56 lanata L 57 di-
 stractus M , plurimi 59 urgues L re-
 diturum M , ruiturum Lm 63 facie
Lm 70 furores M 'sorores fu' sic L
m. pr. 73 ut erat canos A 82 recingit-
 ur L 86 avernus *Merkel* acernas A
 87 est territa *Erf.* ϵ 88 parabat A
 92 tempora L 93 linguasque l 97
 animos M animas l 99 duos L 503
 mixta] tincta ϵ 5 vergit *Bentl.* uertit
 A 8 motos ϵ 12 pandite L 20 sparsis
 L 22 euhe M euoe L heohe m 36 in
 medio Lm 41 leucothoe A 45 scissis
 et capillis L 50 sic A , cf. v. 151.
 51 saltuque dato remoueri Lm , recte
 M 53 sentit L 57 arrectum $Mm. pr.$ 61
 summis mineides A_5 menides pauci,
em. Heinsius 63 laborum L 64 et o.]
 portentis L 69 facta A 76 cutis M
 78 commixta L 86 loquenti A , recte?
 volenti ϵ 603 solatia A 4 fuerat *Hein-*
sius 9 esse iouis *cod. Britannicus*, ϵ
 esse deum A_5 23 aequare A . ethere
nl 27 regis A 29 cursus M 30 cunctis
scripsi ex M corr., L cunctos $M pr.$ (?)
 ϵ 33 solis *ex -us M* 34 flexos L 35 pre-
 mebant ϵ ; n *eras.*, M premebat L
 36 uirentes l *cod.* nitentes A_5 37
 ferebant Lm 43 athlas M 46 monti-
 bus A 49 Quas m 50 ait, ne longe
 iup. L 52 athlantis A 55 protulit A_5
 prodidit; 59 auctus ϵ actus ϵ altus A_5
 62 aerato *Bentl.* aduersos *Poll.* sed
 cf. *Aen. VII* 609. 69 cepheiaque A
 70 andromedam A_5 -dan *Neap.* -den
 pauci ϵ inmitis pauci *mss.* ^h amon L
 amon M 75 eximie Lm exigue M
 et visae *mg.* 89 eminet *fort. recte*
 'meliores' *Heinsii* 94 Tum puto cum
 ϵ 95 ferenda est A 99 aerias *Lach-*
mannus Lucr. p. 167; *sed cf. v.* 787.
 712 visa et umbra A 17 misso M o
 vel-um ϵ , recte Lm 24 patet A 26 uul-
 nerat A_5 uerberat ϵ 32 nisus L 43
 sic A_5 48 ut erant A 49 coraliis L

58 precipiunt et sociantur L 64 ge-
 nerosi et munere L 66 lycides *Ml*
 a|||||lacides Labanciades ϵ an.] habi-
 tumque L 68 Cepheus *Hauptius* per-
 seu A_5 78 quem *om. A* 80 se *m ϵ* sed A .
 quod A_5 quem *scripsi* 81 repercusso
 A , *correxi* 84 fratres A 88 specta-
 tum A 94 neque in totis A 96 refer-
 rent L 800 sq. in suspicionem voca-
 uit *Hauptius*.

V.

2 fremitu et turbae L 6 assimilare
 A posses L 17 hammon M amon L
 18 ponto ϵ ; recte A , *Quintilianus* 39
 rhoechi M 47 athus, sed *corr.*, M
 48 limnate M , *corr. Magnus* 53 mirra
Lm 59 fedatos L 64 arripuit A 69
 arpen L 63. 72 athim L in illum
Heins. 74 suenites A 75 amphimeon
 M 80 $\equiv$ ammoto M admoto L_5 ; *fort.*
recte? hamato *Heinsius* 85 polide $\equiv$
 mona M polideмона L , *correxi* sa-
 meramio A 86 caucaseum A sper-
 chionidemque A 87 hilicen phale-
 giamq; M elicen phleigāq; L 88
 instructos M , recte L 89 nec *om. M*
 ausus erat M 95 corpore *Planudes*
 L_5 uulnere M_5 97 dux *scripsi* tum M
 hic Lm tu... iaces *Hauptius* odites
 A 98 prothenora A 102 uocat A
 4 percutit L 5 semianimis A 7 boreas
 L 8 inuicti L 10 amphicus A 11 iam-
 petide A ; recte ϵ iapetide ϵ 14 cui-
 astanti-tenenti L , sed *recte M* 15
 petalus A 16 seuum M 20 poste A
 21 elisit A 28 sic L manum M 31
 frugis *Siebelis* 35 batercus sic M
 alcioneus A 40 clanim L 42 grauis
 M 44 mindesius A 47 thoastes M
 thoantes L 55 simul A_5 semel pauci
 60 hic M 63 Choanuis *Micyllus*
 Chauonius *Suchier.* molpheus A -em-
 mon A 68 mollia-vulnera M molfea
 L 70 saltu *Polle* 72 in M^b] et L_5 75
 inertia A 76 arpe A 79 conuertite M
 80 quisquis L 86 dirigit A , *correxi*
 95 non *m ϵ*] cum M tum L 99 silet
 L_5 silet *ex silex M* 216 fera *codd.*
 pauci: tua A_5 17 regnique A 30 sic
 I 33 dirigit L 38 protheum, 39
 protheus A 42 polidete A c *add. m*
 46 detractas L_5 detractas M laudem
 M laudes L_5 47 pignora J 52 cipro
 A_5 ; recte *Planudes* 61 es *Heins.* est

L, om. *M* (sed habet post origo) 68. 80 memonidas *M* menn. *L* 75 n. me tota *L* 76 Daulia *L* 79 nomina *A* 92 discusique *M* discussisque *Lm* 301 poenam *M* turbam *Lm* 3 enippe *M* 14 cedemus *L* 19 gigantes *M* gigantes *L* 29 ceruo (sed corr.) est *M* 33 at *L* 34 uacat ex-cet *M* 44 possim *M* 46 sic ϵ] ingesta *M* ($\epsilon\pi\epsilon\sigma\sigma\iota\gamma\eta$ Planudes) coniecta *L* 53 eiactat *M* m. alt. ferox *M* 54 remolliri *A* 63 depositoque metu *A* depositique metus ϵ , *M* ex corr. deposuitque Planudes, ϵ 70 terrae *Lm*, erasum *M* ponti pauci 73 quoque iam *A* 82 auolat *M* arcu *M* arcum *L* 83 cornum Priscianus p. 211 cornu *A* (-nū *M* sed ~ eras.) 85 ethneis et altus *L* 86 pergus *L* percus *M* caister *L* 87 edit *L* 89 sic Neap. ignes *A* 90 tyrios *M*, uarios *Lm* 402 sic *A* 5 sacros Diomedes p. 319; recte? 21 terribilis *M* hortatur *A* 26 inconsanabile *M* 37 posses *A* 40 rutilis ϵ 45 ad ortum *L* 46 collegerat ϵ ex Verg. Georg. III 327. 50 cocta quod coxerat *L* 57 loquendi *M* 59 paventem *L* 60 latebras *L* -bram *M* pudori *M* colori *L* 61 stillatus Lachm. Lucr. p. 33. 64 petiit *M* 67 qua *M* quo ϵ que *L* 82 falsa *M* sparsa *L* pulsa fugit conicio fessa Schenkl lassa Bach 99 advehor *A* 509 ut audita-uoce *M* 12 oras Lachmannus Lucretii p. 167, recte? 13 sparsis *L* 16 ne *L* 19 spurium puto. Scribe reperta est —: scire ubi sit, reperire vocas? quod sqq. 22 non] digna pauci 28 non] nec pauci mss. 36 puñiceum *M* 39 orphe *A* 41 furuis ϵ siluis *A* sub antris *L* sub atris *M* 43 profanum *L* 46 ab *m* (om. *M*), pauci in *L* 50 infandus bubo Servius Aen. IV 462 58 r.] pennis *M* (cf. 560) 71 e] ubi *L* 76 alphei *M* elei *L* 91 gratas Hellmuth 97 nescio quid *M* 98 ripae *L* fontis *M* 608 elim *M*, erin *L* 15 ille *A* 19 dictynna pauci ϵ ex coniectura, ignorant Dianam esse prima syllaba ancipiti 21 sparsis *L* 25 io Ar. vocavit io Ar. *L* 34 locus *A* 41 gr.] orta *M* mihi *L* miq, sed corr. m. pr. *M* mee m 46 triptolomo *L* (sic 653) 62 sic *M* dictos *L* sic vel dictis ϵ

65 sic *A* iacerent (*M* ante corr.?) ϵ 69 ridentemq: athides, sed add. m. sec. enipedes i. e. filie enipe *M* athipedes *L*. similia ϵ . Emathides et Euippides (cf. v. 303. 313) antiquitus simul extitisse puto. 69 minancia *L* 70 conatae sic *Lm* m. et *L* 75 plan-gere d. u. *L* 76 nemoris *L*.

VI.

11 sic *M* 12 sic ϵ hipelis *M* 27 quos scripsi quoque *A* baculum quod Merkel 28. 43. 149 tunc *L* 52 iam *L* tunc *M* 53 consistunt ϵ constituunt *A* 55 iuncta Seneca epp. 90, 20, recte? 57 sq. ferunt *m* in ras., *L* pauent eras. in cod. Britannico (et in *M*?) quod lato paviunt Seneca quatiunt ϵ 59 festinant sed corr. *M* -at *L* cincta-veste Bentleius 60 mouet *M* -ent *Lm* minuente *L* 77 ferum *Lm* fretum *M*? 81 prodere *L* 82 operi Heinsius 87 Haemon Heinsius 96 Laum. *L* 98 cyniram *M* 107 recludere *A* 11 implet *A* necteida *M* 13 danen *L* 14 aunesinē *M* 16 enipheus *A* 17 sic ϵ aolidas *M* bis alpida *A* 19 S. e. te s. equum cr. c. *L* 28 intermixtos *L* 30 rava Benil. 36 ante 35 *M* 42 est om. *L* 45 arachnea *L* 65 creberrima *M*, recte? celeberrima *Lm* (ex *I* 747?) 74 athlas *A* 84 causam *L* laudem *M* 85 audite *M* 94 dubitat *L* 95 posset *L* 200 post 203 *A*, post 199 mss. pauci. turba $\equiv$ *M* turbe *L* qua Benileius. 201 ite satis (ex satus *M*) prope sacris *A*, corr. Withofius prope ite Iahnus sacri est Hauptius aurumque *M* 2 sic *A* 12 decidat *A* recidat ϵ 23 auro grauidis m. habenis *A* 27 fixus *M* ex corr., ϵ 31 imbris Heinsius 34 frena dabat tamen hunc non *L* dantem Erf., tandem *M* 36 nudum *A*; crudum Pollius. 37 per colla ϵ , recte? 41 iuvenile *Lm* 49 Euolat *A* 52 est om. *L* 59 iaculatus *A* 73 haec om. *L*. Aut 81 aut 82 tollendus est, licet ambo Ovidiani esse possint. 89 rogos *L* 93 toto est *M* 94 non pressit *L* (ϵ) compressit *M* sibi pauci exit *L* ibat *M*. Hic versus satis ineptus leoninos versus III 251 sq. (si exit legimus) in mentem revocat 302 natas natosque *L* 3 dirigit *L* 11 ubi *L* 16 proprio

A 27 pauido L, paulo M₅; an parvo? (sic pauci mss.) 30 tum L 34 errantem ϵ 41 concepit L 48 uetant Heins. 65 s. l. L 70 Et ueniunt A 74 sed A et ex cod. Heins. 90 possis M 93 clarus Lm 401 exemplis L 2 lugent Planudes, ϵ 6 huic L 7 parentis L 14 argus M 17 missena A patere A cleones A 18 pilus M troheen L 22 subiectaue A 23 cecropios L 24 traecius L trahicius M 35 Thrace Lachm. Lucr. p. 278. ipsis A 39 repetitis-annis L 41 uisendam A, corr. Heinsius 48 et fausto Thuaeneus, ϵ infausto A. m] ordine A 49 causa ex causas M 53 driades L 54 similisque M 64 raptam seuo L 65 inopino c. a. Priscianus p. 482. 70 et 563 progrem M 77 illa L usque m 82 enim: puto sic vel tunc 85 id Lm et M 89 corruptus 95 abortis A, corr. m 497: 98: M 497: 96: 98 L 497 ut A 500 sollicito A 6 ut fidei A utque fide Priscianus p. 366. utrasque A 8 salutem M 12 immotum M ammotum Lm 16 aduncis M in mg., L 17 ab alto Lm in m 19 eff. est L 32 delet Heinsius 38 hostis M non haec L dedita Birtius. poscit sibi debita (h. e. poenam paelicis) Progne conicio. poena A: Progne Wühofius 46 silvis si clusa L 48 audiat L 56 forfice M forpice L 60 d. m. L 65 gemitus mg. M m. pr. 74 os mutum est: facti caret indice conicio 76 pallida M₅ candida L₅ callida pcuci ϵ 79 illa M ille L 80 nescit A 81 ut uoluit M 82 germanae ϵ] fortunaeque A, plurimi ϵ 85 defuerant A 93 tergora Benleius 99 ederarum L 602 corruit M 5 amplexumq; A, correxi cum Planude amplexuque Heinsius 11 hoc A hic Heinsius 14 cremabo sic A 16 aut quae Heinsius et quae A. Ego puto 17 et per legendum esse. 17 abstulerant Lm 20 posset L 29 eximia mortem A simulac nimia Benleius, recte? 35 degener a A, -ras m 46 stridet L 52 accessite L 58 prosiilit L Itys scripsi itis A itys ϵ Itys edd. Ityli Heinsius 60 mentis ϵ meritis A₅ 63 posset A possit Heins. 64 emersa A; ego codicem Neap. ϵ sequor. 69 nec L 73 pro longa A, corr. Merkel 74 eieci; cf. 671—673

cum 668—670, et ipsum 674 cum 672 sq. 675 a. d.] et luctus L 677. 701 erict(h)eus A 82 procre A 89 ammoniue, corr., M 90. 91 vi] ut A 95 intonet l 701 mihi sed A₅ (cf. VII 37). sed vi Heinsius vi sed Bo-
thius 6 ueri¹ M vertit L 21 tutum L.

VII.

1 myniae A 6 limosae M fasidos L -dis M 8 uis A uox ϵ lex pauci, Heinsius. numeris A₅ minyis ϵ miseris Koch 12 nisi Heinsius] qd A et fere ϵ 19 trahit L 30 segetis A 34 expecto M 42 aliamque puto 47 quin A, quid m₅ 48 semper se L 50 turma L 57 soli Heinsius 58 locorum M₅ colonum L₅ uirorum m₅ 60 aesonidem A 62 incurrerat A 67 timebo L 69 uocas pauci ϵ 74 P.] etecias L 76 resederat A recesserat Bach. at cf. Cic. or. 95 'repulsum consedit.' 77 reluxit A₅ Planudes reuixit pauci ϵ . 78 Et r. L 82 lenis A₅ lentus pauci 89 utque uiro L 91 depremissitq; (i prius eras.) M 102 sedebat L 3 purpureo M m. pr. 14 impleuer L 15 dir. L d. metu subito minyae ille nec illos A₅, em. Naugerius 16 sensit A 18 suppositoq; A 45 sq. interpolata post Lenzium deleui 46. 45 M, alii; v. 45 delet Heinsius 45 at M et L₅ 51 arietis aurei Heinsius, fortasse recte? 52 carmine A 54. 53 M 55 ubi uenit A₅, em. Merkel. subuenit Suchier 58 cholchiacos M cecropios L 59 natis et 61 induta M ex ras., L 62 facit A, em. Heinsius 67 poss ϵ A possunt ϵ 70 sic M pr. 71 qd M 72 pio pauci 77 sic A₅ reuocare ϵ 81 et A (in M m. pr.) 82 exuta L relictas A 86 stant Kochius] cum A serpit M serpens L saepes Heins. malim silvae. 90 hiatibus L₅ 95 artesque A 207 temerata L₅m temes ϵ a, sed s erasa, M 9 pallent at (et) A 11 haud p. L 13 somno A 23 dispicit Lachmannus. et cretes M et cretis Lm₅ aeriis scripsi, i. e. altis: cf. aerieae Alpes II 226. Catull. 64, 240. alia. electis Kornius et certis ϵ Madvig Octaeis Burmann 24 quasque uel L 'et quas' M altus m 25 otris quas pindus quas p. m. M otrisque et

pindus et p. m. L 28 sic *Planudes* eridani A 29 enipheu A 31 sic *Planudes* phoebes A 32 carpit L 34 nona dies etiam A 45 coicit M 46 mellis L₅, uini M (Bacchi ε). post 246 *versum excidisse contendo, qui eisdem fere verbis qualia sunt in v. 246 et 247 vinum fusum commemoravit, cf. Odys.* XI 27: *πρῶτα μελικρότω, μετέπειτα δὲ ἡδέϊ οἴνω, τὸ τρίτον αὐτῷ ὕδατι.* 47 aenea ε altera Lm₅ (erasum M) aerea pauci 48 fundit L leuit A, em. *Heinsius* 52 in auras L 55 aesonidem A 57 sparsis L 60 tingit L infectas A intinctas ε 65 inquoquit acres L 68 ad(d)idit, om. et, A lunae A de nocte L pernota M 71 illic ε 76 sic M ('*maius, quam mortale, i. e. quod mortali suscipiendum erat*'). munus Lm remorari Tartara munus *Merkel* 82 caui-aeni M 93 nunc A post 293 *versus* 170 Lm. 96 ab etheide L 304 peliae sub tecta A 5 reuire-scere *Priscianus* p. 132, M ex corr. m. pr. reuiuere A antea reuiuere L, cod. *Vatic. Reg.* 215 saec. VIII-IX in '*Exemplis poetarum.*' 6 atque L 8 rogantum Lm 10 ūri (corr.) M 17 minuunt ea A] medicamina m ea] en 1 cod.; possis iam vel hi 21 fugam M 30 quae M dederat L 34 iuuenili Lm 36 ne spes agitetis L 43 subito A 46 quis uos A 50 Quae L 52 phily-reaiae A 57 phitanen A reliquit Lm 61 est m, om. L (v. om. M) 63 coe Lactantius coeae A 66 uitantes A 68 carcheia A 71 Thyrie est *Antonino Liberali* c. 12. cigneia A 75 stricto A spreto ex ε *Naugerius* tracto puto 80 servati *Heinsius* seruari M seruatum L 81 delicit A delicit *Priscianus* p. 477. 84 aspiciet in ras. m astat in L 86 dextra A 90 natam A, em. *Suchier* ex *Antonino Liberali* 18. 95 male A 99 iustissime A₅ phoeneu M phineu L₅; cf. *Ant. Lib.* G. 401 poliphemonis A 5 Et M Qui L 10 est uia A 13 attraxit A, recte? 17 fecundasque M? L 26 a. que tamen geniti L 29 corpora A, em. m 35 suam A₅, em. *Boessius* 38 cephesias A ore M 39 sic L eleusis M 40 senis M (suis L) 43 alcithoen A 49 prement M premant L 51 af-

fectu L 60 sic M patens aditus Lm 61 sq. anapen -(ac) stimpthal(e)ia A 63 timoli A 64 tyron cyprum A, corr. *Heins.* parvam *Constantinus Fanensis* planam A₅ 66 sithon, om. et, A; em. *Heinsius* 69 nec non 1 cod. senus M senos Lm 69 sq. ubique: -us M -os Lm 70 pro *Peparetho* nominanda erat *Prepesinthos*. cf. *Strabo* X 485. 76 excipitur (ur eras.) M 86 c. quam est haec tellus M (fortasse C. quam haec est) c. hac tellus, sunt L; dedi ex ε 90. 97 nunc Lm 99 a] et A 501 congressi Lm primum L 2 sic A 6 regni A₅, em. ε 9 ducite ε dicite A. In seqq. sequor M et post mearum talem fere *versum excidisse contendo: suppeditat, votis sint convenientia vestris.* — et omnis ait r. Lm omnia habet *Merkel*. 10 hostes scripsi hostis M₅ (nisi forte ipsum illud hostis est acc. plur.) et hosti L₅ 18 locuta M 19 ullo A 20 moreris A 22 illic A 30 iunctis ε, cod. *Erfurtanus* plenis A 32 flatibus ε aestibus A 36 oviumque ε auiumque A 37 num inde f.? 44 leto ε longo A morbo all. 54 flamma; M flammisq; fatiscunt m₅ 55 ingens *Zingerle* igni A₅ 57 gravi puto 59 dura A₅, nuda *Bentl.* possis^{at} ponuntur corpora. 64 inque Mhincq, L utque ε 69 extincta prius est A 69 post 571 *Bothius*, recte? 76 paruus A₅ notus vel totus vel morbi vel magno ε. Partim semianimes *Kornius*. in crimine mortis. conicio. 80 perdentis scripsi pendentis A₅ tententia sidere [eti] A 82 quod] quid A 83 uita ut mouissem M m. pr. 83 par M 89 sic A. 92 inconcussa L 99^x exiguo^x Tingit s. effuso s. c. M tinguit L 600 exta scripsi ex *Neap.* fibra Lm. om. M. 1 -ant NM^b -at L₅ 12 patrum *Heins.* uirum A. cf. *Seneca Oed.* 54 'iuvenesque senibus iungit et gnatis patres funesta pestis.' 13 in tumulo est A 15 locuntur A 19 tonitrumq; secundum L 21 des L 36 recte ε Et pmittre idem totidemque M Et totidem p fornicis a. r. L 37 sic M¹ 39 quod L] de M et om. A 47 esse A, em. *Heins.* 56 parcumque genus, om. est, ε; sequor A. 57 reseruant M

58 Isti *M* 60 austros *A*; recte *Neap.* et ex conii. *Polle* 62 s] optima *A* 64 uela *L* lata *M* 74 ille] ante *M* 87 sed enim *Merkel*] ceterum *M* et cetera nota pudore *Lm* 87 sq. quod petit ille, refert *Cephalus*, tactusque dolore *Bentleius*; certe versus non sunt sani. 89 abortis *A* 99 aut *M* at *L* 702 himeti *A* (cf. ad a. am. III 687) 7 amabo, corr., *M* 10 sic *m* referam quoque *A* referebam *m* 13 sic *A* 14 Cum *M* 18 fueram *M* 26 aditusfactus *Lm* ad om. *M* 31 tristis *M* ¹*L* dolebat *M* ≡ lebat *L* calebat s 36 sicubi; *M* ubicumque *Lm* 37 fides *A* 39 nocte] mitto *M* p.] loquendo *A*; recte s 41 male fictor adest m. f. a. *M*, quod post *Zingerlium* (cui debetur ultor) correxi mala pectora detego tectus adulter *L* 51 illa *M* ulta *Lm* 56 m. q.] quod nos ut *M* 58 mirandum *A* 59 naiades *A* 60 sic *Heinsius* soluitur *M* soluitur *L*. post 761: scilicet alma *Themis* nunc talia linquit inulta *lm* s. 62 sic *M* inmissa est bestia *L* 63 pestis *Gronovius*] cessit *A* multis *A* suum *A* 64 rurigenam *A* 69 celeri *Merkel* ce(n)tum *A* cursu puto 76 exute *A*, em. *Gruterus* 78 cortiniaco *A* 79 eo] in hunc *L* 85 motus *A* morsus s 87 addere *A* indere *Heinsius* 90 latrare *A* captare *Polle* 97 εαcide *L* 804 iuuenacorr. i]liter *A* 5 sq. famuli-equi-solebant *A* sinebam s *Erf.* iubebam puto 9 exhibit *M* 16 blanda u. *M* 17 sum *A* 19 capiatur *A* 22 esse putat sic *A* mihi cr. amoris *L* 23 exemplo facti *A* 27 michi *A* 32 sic *A* 34 detulerant auroram l. nocte *A* 35 siluam *M*] siluas *Lm*. lucosque ego, pererrans *Merkel*: uictorque per herbas *A* 38 dixi *Planudes* s dicens *A* 49 Heudeserit hostem, sed corr., *M* 55 enubere *A*, innubere *ms*.

VIII.

5 ex om. *L* con *M* 7 urbē *L* 8 alca]thoe *A* 9 de *L* s] que in *M* 15 leatoia *M* m. pr. latonia *L* 16 eius corruptum? 26 aere *A* s auro s, recte? 46 numquid *L* 49 regum *A* rerum s 50 ipsa *A* 52 consistere *L* 57 multis: fort. victis. 59 E ≡ causa ≡ q; *M* In

causaque *L* tenentibus *A* tuentibus *ms* 60 ut *m* | qui si *Merkel*: quis enim *A* 61 reserabit l s, *Heinsius*: reseret mea *A* 63 incesaq; suum-cruorem *M*; recte *L* 64 nam s non *A* 65 dirus s 67 secum *M* mecum *L* s 77 in *ms*, om. *A* 85 uitali *M* fatali *L* 87 om. *M*, in *mg.* m. 2 (ponte); habent *L* s *Priscianus* p. 152; *Heinsius* delevit. 91 patriosque s, recte *A* 107 passis] fossis *M*, corr. *m* 16 quem tibi que *L* 17 exponimur orbe *M*, recte *Lm* 19 hanc *M* hac *L* 23 Lusa *Lm* generis *Lm*] genitrix *M* uerus *A* uerum *ml* s 30 patri q; est *M* 31 uero *A* 38 iubet *M* diuisa *Lm* 41 puppique *A* 45 aura *Koch* auras *A* s antendebat in auras? 46 alietus in alis *A* 52 c.] sanguine *L* 53 ut] et *A* creteida *L* 58 limina *A* lumina s flexu *L* 57 thalami *M* -is *L* 62 maeandros *L* aruis *L* undis *M* 73 relicto *A* relecto pauci 86 et licet armis *L* 90 sequente *L* 97 renitenti *A* 200 sequor *A* 6 neu te *A* 12 leuatis *M* 18 sic *A* 21 fuerat *A* 22 lebinthos (om. erat) *L* 24 tactus *Lm* s tractus *M* s captus s 37 limoso prospicit elice auctor de dubiis nominibus ap. *Keil.* gr. lat. V 587. 49 stiret (st in ras.) *M* 43 rapacis *M* 45 inducit *L* 62 mitis habebatur corruptum? 66 aceruis *M* adorant s, recte? 73 plenis *A* pleni *m* annis *M* 78 praeteritas *A* latoidas *L* latoides *M* 79 sq. at non dicemur inultę quemquā honoratę nec nos impune feremus *M* feretis *Bentleius* 81 oenios *Lm* implenos *M* 83 corruptus. 85 et setae similes rigidis hastilibus horrent *A* s, delet *Bentleius*. Alii tamen cum *M* (non *m*) et nonnullis s v. 286 omittunt; sed riget horrida . . rigidis horrent non est *Ovidianum*. 96 canisue *A* 98 sese in *L* 300 caluere *L* 1 spectantes *M*, recte *L*, *mg.* *M* 4 que om. *A* aphireia *M* 6. 5 *A*. 6 Plexippusque *L* palesippusq; *M* 8 parens *A*, em. *m* 15 pharasio *A* penelopeque *A*. post 317: uenit athalantis (leg. Atalante), coenei pulcherrima uirgo *M*, pauci s. 24 possis *M* posses *L* 27 locusque s 34 quo *A* s qua s dimittere *A*

37 longe parue, corr. longae parua, M longe parua L 39 elisus n. ignis L 340—402 in mg. add. M. 41 protenta A 49 pegaseus A 50 amiclides M oeclydes ε, corr. edd. vet. 51 telo Lm] ferro M 59 certo A uasto ε 60 ippalamon L hypalemon m Hippalmon scripsi, quod nomen in fabulis passim occurrit 66 posita: an pressa? cf. II 786. 71 orithie A; sic vel actoridae ε Orthiadae ε Eurytidae Merkel 73 alba M 77 essent A 82 feri est M distrinxit M 85 meleagrus M -ger L; sic et v. 515. 402 que sanguine terra est L, recte? 9 cui A quo ε 10 abscisa fr. M 12 vertit; et inmeritum figit latrantis et inter Aε; dedi ex ε. 26 nonacrea A 32 tendens sua brachia M 34 thestiades clamat M 35 neu L longo Lm 43 prioris L 57 torrem ε 63 pugnat A 68 q m. posset amato, in mg. credere, M 74 perque L 77 postquam nam L 89 magnasq; M 98 regnique pauci ε 99 iura MLε uota M m. pr. in mg., ε 513 ipse Bentleius ille A 14 ut] et A 27 Et uulgus L 28 plangunt hunc A (hunc om. L): cf. Tibull. I 7, 28; corr. Heinsius. 33 linguae A linguis m 35 sic A 39 uersant M 42 sic ε postaooniae A 57 culmine Aε uertice ε gurgite Zingerle flumine conieci 59 captat A 60 torque A 64 lacus nabant A 67 trozenius A 72 epulas mensis M 73 cum m. h. Bentleius 76 gerit A gerat ε 77 cernimus L 85 reuulsi in ras. m reuelli Lε 88 pariterque reuellit Aε reuulsit ε 90 At L 94 pariturae ε, recte? 596-99 in libris praeter A et cod. Neap. (Thuanus quoque vetus tantum ex parte agnoscit) satis eleganter ita interpolati leguntur: s. Tr. undae, in quo desinimus, quo sacri currimus amnes, huc ades atque audi placidus, Neptune, precantem. huic ego, quam porto, nocui, si mitis et aequus, si pater Ippodamas aut si minus impius esset, debuit illius misereri. ignoscere nobis, adfer opem, mersaeque, precor, feritate paterna da, Neptune, locum. uel sit locus ipsa licebit: hunc quoque complectar!' mouit

caput aequoreus rex, concussitque suis omnes assensibus undas. extimuit nympha: nabat tamen. ipse natantis pectora tangebam trepido salientia motu. dumque ea contracto, totum durescere sensi corpus et inductis condi praecordia terris. dum loquor sqq. 611 medio A modico ε 22 iuuenilibus Lm 24 ferendam Lm 25 -ne A -ve ε 27 paucos M 30 cui Madvigius 31 Inque A 33 perducit A 34 tecto corruptum? 37 illa M m. pr. 40 eximiam Pollius, recte? 642—45 (quos dubitanter retinui, ne balnei mentio deesset) om. M m. pr. Et sentire L. Pro 45: concutiuntque torum de molli fluminis ulua M 58 sq. eadem-argilla Heinsius 60 quae A 65 uoluentia M olentia L 69 quotiens ε 83 sq. et-annis sic Aε; in M m. pr. prioris scripturae ambo baculisque leuatis superscriptum: sed deorum mentio ne hic quidem debet omitti. — ad 90: Mersa uident queruntque sue pia culmina uilla (l. villae): sola loco stabant. dum deflent fata suorum add. M m. pr. in mg., alii. 92 sq. aurataque tecta uidentur A, recte ε 705 narrassent L casus sic A 10 thineius A Thimneius scripsi a Thimni fluiuo (Geogr. latini min. p. 44, 3 ed. meae) Dinieius Suchter (cf. II 38, 15, 13). Tyrieius Polle (cf. Strab. XIV p. 663). 11 an accola? 15 sunt coluntur L C. pii dis sunt-coluntur Heinsius. 18 nixus L 31 odores honores L 39 circumiere M 40. 4 tanto-quanto A 41 hac, silva Heins. hac omnis A omni M] arbore L 42 driopeius A 49 deoida A 53 sanguine cortex A 58 deoida A 61 e medio M | cum Heinsius] de A 75 quatenus L 88 cacumina M 91 raris A 93 huic cana M 96—98 pendere-macies om. M m. pr. 803 seuisse M 9 erat ε] enim Mε In noctis t. L 11 peragit A spargit 13 arua Lm 17 desuetum M 32 i ipso M 34 alti; Lm 37 et tande Aε 43 iam scripsi] ea Lε non modo m 45 uultus piscem A 49 nulli A 53 sentit ε 56 honoratus Aε oper tus cod. Thuan. 63 driopeida A (

dederatque *As*, *em. Burm.* 70 nempe Polle saepe *As* 71 iuvenes *L* 72 q *M* 74 dum sumpsit *Lm*.

IX.

7 uicta *M*, *corr. m* 8 fando *Burmans* tandem *A* 17 regem *L*; sic vel numen (*H*) vel dominum (*m*) ϵ ; *om.* *M* 18 fluentum ϵ fluentem *A* 20 ero *Lm*, *eras. M* ego *Koch.* 26 malles *M* 33 uersas *M* uaras *L* 39 petebat *A* 40 ut *L* munere *M*, *em. m* 46 sic *M* 62 diuertor *A* 65 linguae-bisulce *M* 71 de comitum *A*, *corr. m* 74 reduxi *As* subegi, peremi, revinxi, *all. \epsilon*; *corr. Merkel.* praecessi *Heinsius* 76 credis *L* 96 agrestis *M* 104 euchenii *M* 16—18 *m*, *om. M* 16 quā *A* 23 mou. reu. *M* 24 poterent *M* 27 res *A* 52. 62 sic *A* 65 nemorosum *A* 67 ille *M*, *corr.* 70 lammina sic *A* 78 et hostis *Bothe* 79 hostis enim ϵ (ego *Koch.*) hoc est si *A* 90 non custodita ϵ , *recte?* 94 quod *Lm* ϵ cum ϵ tum *M* 98 est] es *Bentl.* 203 aduolet *A* 4 altum *M* 5 taurus *As*. tigris *m* 7 sic *L* tremement *M* 8 infringere *As*, *emendati* refringere ϵ 21 mole *A*, *em. Bersmannus* 23. 26 sic *A* 34 comprehenditur *M* 35 nemea (eo *add. m*) *M* 37 aut, *corr.* haud, *M*; sic 340. 40 conceptorem *M* 48 ne $\cdot$ *L* 49 istas ne *M* iam (an nunc?) *ego* Oetaeas *L* 53 necis *Lm*] simul *M* nulla-flamma *A*, *corr. m*, *Heinsius.* 57 nollet *A* 73 heros *A* iras *m* 79 imperio *m. pr. ex-rilis* *M* 80 germine ϵ cum *A* cui ϵ 86 decimo *M* 88 possis *A* 89 dolores *M*, *recte?* 94 nexasque *M* nexosque *L* nixos ϵ patres *Merkel* (at *cf. Instit. archaeol. Athen.* X 177) nixus vel nexus *em* 98 a *Priscianus*, ϵ δ *A* 99 gem et *M* 326 aliena a *M* uestro *Lm* 32 delfumq; *M* delfum *L* 48 subato, *sed corr. a*, *A* 50 iret ad. *M* 56 mphisus *M* -os *L* 67 habebas *L* 69 ac *L* 76 sq. *delevi* 81 omnis *M* 82 corum *M*, *corr. m* 87 possunt *A* 88 crimine *m* 97 numine *M*, *corr. m* 98 poterunt *M*, *corr. m* flebunt *M* edent *L*. sic vel fient ϵ 15 diuictoris *M* addat neve necem sinat ne ultoris *L*; *corr. Kochius* 17 peripit effecitque *M* 23 Aesona flaua

ceres *M* 25 pascitur *M*, *corr. m* 33 quoque ut hoc *M* 40 uideant *L* radamantū *M* 42 deionidaeq; *M* 52 praestantia c-a *M* praestanti corpore *Lm* forma *As*] nympba (*cf. Verg. A. I* 71) *em* 56 amabat *A* 63 illi *L* illic ϵ illa (a in ras.) *M* 68 dimittere *M* 75 nollem *M* 84 tota *M* 500 thetin *A* 13. 17 sic *M* 29 correptis *M* 31 ha *M* 33 possit *M* 35 poterit *M* 36 sic (humida) *M* 39 possunt *M*? 40 animo] me iam *M* habebat *M* 41 illud *M* 60 cara *M* coram *Lm* 61 amores *scripsi*: amoris *M* amori *Lm* amorem ϵ 65 summoque *Lm* 69 fer has ϵ , *recte?* 73 latentia *A*, *em. Koch.* 84 uix lingua (que *post add.*) *M* 91 to-toque *A* 93 submersa ϵ subuersa *As* 95 omnibus *M* 98 et 627 uoluptas *A*, *recte \epsilon* 606 sic *A* 13 enim *om. L* 37 num suis-lacertis? 39 sine qua *Lm*, *ex siquidem M*; *corruptum.* pro qua *Bentleius* 46 grachon *A* 47 *cf. Trist. IV* 7, 13. 49 cum *M* tum *L* 52 in teneris leleides *M* 53 sic *M*. me (vel mo) deretur ϵ 56 riuus *M* riuus, riuo ϵ 57 naides *A* 70 ignoto ϵ Lyctum *Planudes* 75 nimio ut *M* 79 indulge *m*, ignosce *A* 82 thel. *M* 84 uinxerat *sed corr.* *M* 87 sacrorum *A* suorum vel suarum ϵ 705 patri ϵ 10 ne *M* 11 indecepta *A*, *corr. Zingerle* 13 fuerat *m* 16 iphe *A* Telestae *M* *recte?* 20 amborum *M* 22 expectant *A* 23 quemque *A* suum fore credit ianthe ϵ 29 sic *L*; *in marg. M*; *delet Heinsius* 35 certe *A* 47 uides *A* 49 pascit *A* 51 magistri ϵ 53 potienda *A* 55 pars una *A* 57 ipse *Lm* 60 sic *A* (-et *ex-at M*) 67 trahit se somnia *M* (moram dat *m*), *recte L* 69 tecti 70 capiti *As* -tis *1 \epsilon*, *ego* 76 comitesque facetas *M*, *recte m* ϵ faces-que *L* 96 socius *A*.

X.

2 aera ϵ 4 non *L* 9 noua *add. m* naidum *M* 10 talo *m* 13 tenarea *sed corr. M* 14 sepulcris ϵ s. f. s. *m* in ras. 18 recidimus *A* 21 nec] uel *M* 27 sed hic *M* 29 amor *add. m* 32 debemus *M* debemur ϵ debentur *L* 42 sic *A* steteruntque *Ixonius* orbes *Bentl.* 48 euridicū; *M* 50 heros ϵ orpheus *A* 58 sic *A*. 58. 59 *del. Pollius*

61 enim si subsequeretur (si sub in ras.) M 68 quāq M 69 confise M 73 arguerat A 76 herebi M 89 sq. add. m 90—102: hic quaedam deleri malim 93 et corili M 97 perpetuaeque M 98 pinus A, em. Heinsius 101 honorata M 6 atfuit M 9 carchea M 12 d.] gemmata L 13 'geminata' ε] demissa A 14 bella, 15 uincla M 15 ex aere ε aetate A₅ parilesque L, recte? 16 e A Planudes in ε 21 tu] qui ad M 22 at nutu l. M 23 sternebas M tendebas L 26 nitore M uapore L₅ 33 ad hunc M et ut L₅ et, hunc olim scripsi 51 palegetis M carmina A 60 aliadē M 66 o.] honeras M 69 europā
 A immutamq; M 75 utrique M 77 laeti pauci, recte? 78 aetherias puto 80 recidit M 82 lusus] iussus M 84 repercusso sic M in aera L ab in-
 hēre M verbere Merkel 90 rigidoue M papauera L 91 haerentia A₅, correxi. lignis M linguis L sic vel uirgis ε 92 getum M, correxi. grauatum L₅ 200 si om. M 2 pro te L] merito M] tecumque L 3 sed ε qd A 14 est om. M 15 ia L ee ε ecce M aia Planudes 21 sic L propoeides M annuit A 25 inlugubrisceleri M et fere L₅ indicium sceleris Kochius. ignarus sceleris: sic praeclare Madvigius 27 amathusiasq; M 32 ex illo M 33 sic A 38 propeides M 43 aequus M crimina gentis A, recte ε 63 artis M 71 blandis A, em. Gronovius 77 at M 84 subsedit A himetia A 85 tracta A₅, recte m 91 agit M 95 coniugiū M adest L] ei M 97 delet Suchier. de quo L 98 hac sic A₅ 301 at A 5 om. M; spurius? cf. v. 83 sqq. 9 alios corruptum 10 Myrrham ead. murrām sic M ubique uel myrrām 15 hic mos est odioq; minus scelus M 16 iuuenta M 23 negaret M, corr. m 25 dilectu A delicto ε, recte? 33 et-crescit L 39 sic A 45 sic L aut respectare M 46 nec ε et A quo M 48 gnati Teg., 49 sacro L Teg: recte? 55 amoris, a erasa, M 59 que patriis in M et (patris) L 63 consulta paternis quem op(ori)tet habere M, recte ε 77 aut ε] nec M et L 87 uetauit A 97 sic M in hoc L] hunc M 21 pudi-

bundis questibus M 429 tuo et non sic A₅ (cf. XI 693). 30 firmans M 31 celebrant ait M 34 uiriles L uirorum M 35 uetitis ex -tos M 46 trionē M 47 t. pl. M 59 animūq; M 60 prior M, corr. m ausam M, corr. 63 amotam M 67 dicat L 78 reliquit L 82 motumq; M 83 patent his M 91 longe M 93 init s. M 95 sic L, Planudes

perstringerat M praestr. ε 501 et A] e Merkel c.] robore M 10 dolentes A 18 illi A 30 alio M 31 grauidamue A; -que ε, Priscianus bis 36 corr. Heinsius genū L genu M₅ 43 posset A adona M 50 in] et M 58 renidens m (erasum M) reclinis L, M? 59 labris A uerbis Planudes 62 corr. Heinsius 69 potienda A 84 inuidiāq; A 89 Xoniaco, a in ras., M 90 ipse ε ille A 91 aut corruptus, aut satis contortus abl. ex obl. M 608 magni M, corr. m 9 c(o)eneia A 12 discrimina M 13 perdere M 15 sed et his m (eras. M) 22 nollet A 26 uetuit qui M 37 quid facit A, corr. Nick quidque agat Heinsius 40 cytheriaq; M assit M 44 damasenum M 48 coma M 53 sic L₅ summa celeris pendebat arena M 54 laedere M 60 hos concheia dictus M; fort. hoc-dicto? 73 numinis M 81 ne cui ε] nec ut A 82 adon superest nec M 91 huminis M 97 sic L₅ ad stigmatas undas d. m. sotes M 700 fiant in pectore M 8 signis M 9 sed om. M 10 suis A 16 addidit A 18 cyprō A Chytron Bergkii 21 semi-animem Bentleius 24 at ε est M et L 26 meo A 31 inuidia M 32 tractus M 33 fuluo A pluvio ε 34 spargere A 37 unus M 39 omia M.

XI.

16 sic Polle infracto M₅ inflato L₅ 17 bachicus ul. M 22 theatri A₅ triumphi Planudes 26 cum M ut L ceu Heinsius 27 repetunt Korn que petunt A 29 direptos A 37 minaci A 40 nequiquam-monentem M 45 tua carm. A₅, em. Bentleius 47 coma M comas L 48 obscura ε obstrusa A pullos M 53 om. M 55 methimnei A

56 exposito *L* expositus *M* 57 obstitit et sparsus *A* 59 delendum *puto*. 60 congerit *M* 64 coniuncti *M* 69 m.] merens *M* 71 dum *M* 72 strinxit *Koch.* acumine ϵ 74 ibi *M* 81 tangere *M* 83 longos $\dot{q}\dot{q}$; *A* ϵ porrectaq; ϵ frondosaque *Korn* lignosaque *olim scripsi* 84 fallere *M* 86 ante 85 *M* tymoli *M* 12 missa *M* arentis *M* 17 possit *A* 24 amoto *M* 35 pacti ϵ facti *A* ϵ fidem ϵ 38 nitens *Schenkl* uite *M* ϵ rap ϵ *L* ripae *Planudes* ϵ montis ϵ 47 aruis *M* antris *L* 49 damno *M* stolidae ϵ 53 sua munera *Bentl.* 50 alt ϵ *M* 60 d ϵ *M* 64 et ad os *M* 66 saturatur *M* 67 instructam *M* instructam *Lm* ϵ distinctam ϵ 75 humanā stolidā *M* 76 ardentibus *M* 77 imas *M* illas *L* 80 sic *A* ϵ celat turpique onerata p. ϵ 85 possit *A* 93 coaruit *A* 94 que *om.* *A* 98 panopeo *M* ϵ , recte *Planudes*. 203 phrygii *L* 4 aedificat-pactus *M*, recte *L* 9 cōpleuit *M* 13 an divos? (cf. *Apollo-dor.* II 5, 9, 12) 18 nec *L* neq; enim *M* superbus *M* 22 annis *M* 33 ōperta *A* 34 myrtica *M* 35 Et specus *Priscianus* 38 uincta *A* ϵ uicta ϵ 47 iamque ϵ inde *Heinsius* 51 gelido *L* quiescit *A* 58 relecto *Merkel* 59 ponto *L* ϵ] saxo *M* 61 sua forma *M* 65 ingentem-achillem *M* 70 regebat *A* tenebat ϵ 76 *om.* *M* 78 prima ϵ] tecta *A* *Planudes* ϵ , recte? 82 se tuat *M* 85 hoc *M* huic *L* monumenta *A* 89 moneat *M* 93 sq. *interpunxi.* 93 del. *Heinsius.* iam tum *Fussius* et ego *illius* *inscius.* tantum *M* quantum ϵ 94 frater erat *Bentl.* 95 illo *corruptum*; fort. nostro 97 culta ϵ] cura *M* ϵ 98 *om.* *M* 300 thebāes *M* 1 dānotissima *M* 5 pariter *semel* *M* 13 sq. *om.* *M* 19 tonanti *M* ϵ . Ergo mater eius quam ignoramus erat *Iovis* filia. tonante *L* nitenti ϵ 26 iacet *A* tacet ϵ 28 quo *Kornius* qua *M* quam *L* ϵ] amplexans *M*, *Planudes*] o pietas *L* ϵ] patruiq; *L* ϵ -risq; *M* 29 misi *M* 35 scrabonum *A* 36 fuit *M*; an fugit (ϵ)? 39 parnassi *M* 43 uirtute antiqua *M* 44 nullis satus (satis *Lm*) aequus *A* ϵ saturatus *Rappold* (an satiatus? οὐδένος ἀποχρώντος ἀντὶ *Planudes*) 51 trepido et hospes *Pol-*

lius. 58 natali *M*, recte *Lm* instant *A* ϵ exstant ϵ 61 sic *A* 65 strepit et scripsi strepitu *A* ϵ strepitus vel strepitans ϵ 66 iuncis *Korn* niueisque paludibus *M* siluis *L* ulvis *Burm.* 67 spumas *M* sparsus *M* spisso ϵ crasso *L* 68 fulmineus *M* -eos *L* 72 omni *M* omnes *L* ϵ omne *m* 75 permugitae *malim* 81 sua *Bentl.* suo *A* 83 etheus *A* 87 euetat *aux.* *M* mitat ut *aux.* *L* ϵ 91 mouere *M* 93 locus *A* loci *m* iugi *Korn* | lux grata *Merkel* 94 illic *L* 98 ipsam *mathen* *M* 404 pariterque *A* 5 illud *Eutyches* 8 magetas adiit-illuc *M* 12 corruptus? possis temptamina vel observamina 11 anxit *M* *m.* pr. 21 uertit *kme* *M* 22 Est ubi namq; *M* prius *L* 26 etiamq; metu *M* 32 placat *M* 35 fr. est *M* 36 fere *M* 37 sq. *om.* *M* 39 quo *A* 49 illi *ML* 52 remittent *L* -ant *M* 55 armari *M* 58 abortas ut *saepius* *M*, *L* 64 recurva ϵ relicta *A* 69 uidere *M* 73 abstīt *L*, pro 'abstīt' *Priscianus* p. 472 *H* 78 Haud *M* 81 dim. *A* 83. 89 amptempn. *M* 88 que *om.* *M* 89 reguntur *M* 93 uelitue *A* 94 sic *M* 96 undarum *A*, corr. *Bothe* 99 uertit *A* 507 latus] grauis *M* 10 incurus *M* 11 pectora *M* 12 amiserat *M* 14 caedae, *scil* corr., *M* 18 *om.* *M* 22 minācia *A* 23 ignibus ignes *M* 529 nouiens *Merkel* celsi ϵ m acres vel nauis ϵ ; in *Meras.* 34 *om.* *M* segnius *L* ϵ , *em.* *Heinsius* 43 sic *A* 62 sed] nam *M* 65 sq. additi in margine *M* 71 illa nocte ϵ 83 functi *M* 97 crissanti *M*, corr. *m* 608 ne *A* uero *M* reddat *L* 10 In *m.* *A* hebena *M* 26 aequant *A* 27 thracena *M* 30 uaporē *M* saporis *L* ϵ vaporis *L* ϵ 31 ui *M* 35 illic *M* illo *L* q. *M*] iussos *L* 40 icecon *A* 42 panth. *A* 43 animo *M* 44 hic *A* 45 solet *A* populis-plebique p herbā *M* 46 sic *A* 55 un̄da *M* 57 ore *M* 59 facies n̄c *M* ^{ina} 70 mia *M* *m.* pr. 80 attul. *m* 87 acatenenti *A* ad-tetendi ϵ 92 ipse *M* 95 fugeres scripsi cum *A* ϵ fugiens ϵ 97 tum, tum scripsi multū *M* fuit ah ϵ tecum *L* 700 perii *L*] ponti *M* 1 sine me te pontus *A* ϵ , corr. *Lenz* 9 sic *A* 13 dixit *M* 14 delet *Heinsius.*

quae dum tota locis *M* d. n. oculis *L* 16 aqua *L* 5] erat *M* 23 iam] suae *M* 29 iras ϵ] undas *A* 39 senserat *A* 40 sed *A* 47 tunc uia tuta *L* tum iacet unda *M* recte? 49 circum *L* iunctum *M* 54 et] sunt, corr. in fuit, *M* 56 del. *Pollius* (Ilus idem pro huius v. 755) 57 Laomedonue *A* 59 cessisset primo *M* 59 sq. delet *Pollius* 63 alix. *A* gracili conata *A* 69 aspexit perien *M* crebrenida *A* 70 inlectos *A* sola *A* 72 ve *Bentleius* que *A* 74 auget, 83 quo *M* 84 Decidit in *A* 86 morti, 89 nouas superis *M* 91 om. *M* 95 aequora *M* tenet ϵ manet *A*.

XII.

3 inani *M* 17 recondidit *L*; em. *Merkel* udo quas condidit ore *M* 18 prodigus auctor *M* 21 digerit *A* 23 superat *Merkel* seruat *A* 26 urbis *Lm* 27 nū *M* 30 resq; *A* 36 phoebi, 45 lumina *M* 46 aure *A* 56 auras, 60 consumati *M* 61 recens *A* (em. *Heinsius*) 64 hoc *M* 69 danai *M* fortesq; *A* neque co. *A* 70 nec parispossit *M* 71 signata, 72 sqq. cignus *A* 73 stabat *A* 91 quod *M* 92 indistrictus *A* 94 temperat *A* 96 quod ethesit pr. *M* 98 excipit *A* 103 i. c.] irritamta malorum (recte *L* 5) 4 phoenicen-eiusq; 8 ualui *M* ualuit *L* 10 Sic et echinias *M*, em. *Regius* Sicioneas *L* 12 flexit 18 pectore *A* vertice ϵ *Heinsius*. an corpore? sic et *Magnus* ferrom *M* 20 quando *M* 21 idem *A* in hoc sit *M* 22 fatus *M* ne frassinus *M* 24 solida q̄q. c. *M* reuulsa est *A* 27 fuit *A*] erat *Heinsius* 29 cominus *M* 31 et in *A* 32 sic *L* recepto (ex relecto) *M*. relecti *Ehwald* 33 et om. *M* 38 pectore *Heinsius* 39 aflexit 42 utrumque 58 b.] cornu 63 achillen 67 feribat *M*, recte ϵ 75 mouentur *L* 5 feruntur *M* 76 rogat *M* 82 longa ϵ tarda *A* 84 ulla sic 85 domusque *A*. pro 92 v. *IX* 10 (*IV* 795) in *M* extat. 95 illos 209 teneiaque *M* 16 matrumq; *A* | nurumq; *M* 20 sqq. euril. pro Euryp. *M* 25 ut ex aut *M* 29 uiolas *A* 30 sq. om. *M* heros *L* ore ϵ 33 proteruus *M* 36 uastum *L* 5] surgens *M* 38 gl. statim p. *M* merumque om. *M* 41 omnes

simul uno ore arma loquuntur 42 sed 47 iam pedibus 50 celadantis 54 palleus 55 budates *M* 56 spumantem *A* 5, em. *Heinsius* (ϵ $\pi\pi\tau\upsilon\omicron\nu\tau\alpha$ *Planudes*) 57 tartareas sic *ML* 62 depressit ex deprensit-orionagrione 65 illi 66 adius *M* 68 uultu *M* ramo *L* vallo vel palo (hoc est sude) conieci 72 primateum 77 forfice 84 comentē *M* 90 euandrum et drimanta *M* 95 per quas 96 seuidria *M* 98 om. *M*. *Desinit* *L* 99 se figit 300 suo uix 2 licidas (cf. 310) 6 phoheius et menelaus 8 astilus (em. *Roscher*) 9 fugiat h. 10 arus 12 auersum tu 13 dederas-ceneq; 17 inexpers rectus 21 insertis digitis telo m. (vix recte) *M* 22 bibas *Heinsius* 27 latraum canentem tollere (recte hoc? euellere ϵ) 30 iā missa pherei 32 sq. lycum-uirtute om. *M* chronim *M* 33 m.] dederunt 34 d.] minorem 34 (37) dectis 36 a om. 37 mentis 41 uictor 47 pressam 50 lychepen (liceum *H* *Lycotan* vel *Lycetum vulgo*) 51 iam missa 53 thesea *M* therea vel terea ϵ 56 diuellere dumo *M* 5 trunco ϵ ab imo *Lenzius* dudum *Merkel* 62 iaculo 65 facile *M* 68 demoenta *M* 69 contentis *Heins*. mentis quoq; *M* 5 70 la-cerum pectus (eratē ϵ) prerupit *M* 75 sonantes ϵ , -ti *M* 78 phlagreona 99 neq; enī, corr. ñ eq, *M* 400 da colla ex decora *M* 1 sunt (stant *Heins*.) 2 cessa 10 si u. 11 ex illicet corr. *M* 18 intrabant (corr. m) *M* 20 qua *MH* subsunt m (et ora *M*) 22 om. *M* 26 ductus *M* 27 arguit *MH* 30 collectis *M* 31 pelecomes-caudice m cod. *M* 33 -idemq; *M*. post 433 in paucis ϵ quinque versus non pulchri interpolati sunt. 34 hunc *Heinsius*, recte? 36 thoni-us 40 capiēdo p. 43 at *M* 44 pyreti, correxi 45 quadrip.-echecli (echetli ϵ) 47 p-ius 48 om. 49 nessei *M* 52 accubuit *M*, recte ϵ *Orites Roscher*; sed cf. *V* 97. 55 pyramen (*Pyraechmen Jahnius*) 58 corporis atreus 65 crimina 68 parasti *M* 69 sic 72 haurit 75 iacta a 76 hii quosferiant 80 ensem] eius 82 in corpore (ut ϵ verbera *Koch*) 83 collo (em. *Merkel*) 86 tēptamus *M* 87 caecam

M, correxi 88 manum *M, correxi* 89 rapidi (recte?) *M* 505 insanis defectum *M* 6 validam *Gronovius* 8 pelios *M* 9 tumulo *M* 10 coniesta (congesta et coniecta ϵ) *M* 13 super aera *M* 19 annuit *M* 20 liquidas ϵ] haec qdā *M* 21 supr. ϵ] uolueris *M* 23 clamore *M* 24 animis oc. 38 oculis restinguere *M* (41 negari ϵ) 42 neque ipsum *Servius* Pulydamanta *puto* 45 emeritas- sic elim 48 pelide 49 *om.* *M* 59 hac (hanc *m*) 61 fungitur *M* figitur *m* 65 qua-ala *M* 68 num *H* tuis *M* 79 pharetrato-quinalia 80 minthia (*m* *eras.*) *M* 83 iam *om.* *M* 90 sentiet *M* 92 patruo *Heinsius* 602 quo 3 achilles 9 cre-mabat 11 paruum 13 haec est 15 posses *M* 19 possis *Heinsius*, ϵ 19 solis *T.* creatis *Bentl.* 20 lerāoque *M.* 21 *sq.* onus-rem. et med.-castris commutata in *M.*

XIII.

7 dubitabit 19 temptaminis 26 *sq.* urget usque ad que *om.* *M* 33 *sic Erf.* inseris 35 illis *M* 38 Et *M* 39 in arma *Heinsius* 53 uenatur 54 dedita *M* 56 mallet *m* vellet *M* 57 ϵ , *om.* *M* 58 quam-ēē *f.* *M* 64 aut nestore 74 et metuentem *M* (76 hoc ϵ) 82 *om.* *M* 86 *sic* (*cf. Ilias XIV* 409 *sqq.*) 94 *sic* 95 uerba-quaeritis 96 qui 100 Quorum luce-remotū 8 sed non *M* 10 concretus *M* caelatus ϵ 19 nobis 22 orn. lacertis 29. 54 heros 30 potiremur 32 teū *M* 33 succedit *M* 35 esse fatetur *Kochius* 40 nos *M* 44 acrisius *M* 45 quisquam *om.* *M* 52 interpunxit *Magnus* 56 Phthiam] etiamq; 57 est illic *M* 58 p. illa *Bentleius* num sperat ut auf. 63 *sic* 74 crisephiamq; et ap. 77 alias *M* 84 erant *M* 85 sunt ϵ 89 Nunc *M* 85 Hanc (eq.-Atr.) *Bentl.* 91 Nunc 95 num 97 et orata *M* 99 communem *Bentl.* 200 *sic* *M* 11 *om.* *M* 20 det-sequatur *scripsi*] cur nos solatur ituros 21 *sic scripsi cum M*] det-sequatur ϵ , *edd.* 26 dimittite 32 audeat aus. *M* 33 proteruus *M* 35 repono *Bentl.* ϵ , repono *M* 40 ulixi *ex -xe* *M* 43 *Sic Heins.* Sum-noctis, *om.* que, *M* 44 Ausum etiam quae nos *M* eadem ϵ

51 uobisque *M* 53 *sq. delet Bentl.* 55 pili 57 et *om.* aietorāque chronumque *M*; recte ϵ 58 = *Verg. Aen. IX* 767 aliumque noemaque pritanimque 59 pherid. 60 charope 61 quaeque manus 64 deduxit *M* diducit *H* 71 sed (modo *H*) 72 aut al. 73 rettulit- sed *im.* *M* tectus *Bentleius* (recte?) 74 assyriis *M* 75 *sic M* 276-343 in *M* desunt 76 ducisque *H* (*Hamburgensis s. XII*) *F* (*Francofurtanus s. XIII*) *Erf.* 91 norit *F* 94 nouit *H* 93 que *primum om.* *HF* 94 diuersosque orbes 1 ϵ . (*cf. Ilias XVIII*, 484) diuersasque urbes *HF* 95 *delet Bentleius* 99 uocas *H* 99 uocat ϵ 302 illi *HF* 3 ne iam nequeam *Bentl.* 8 aut *F* 17 finire *H* lenire ϵ 22 morbis *Heins.* 32 *correxi*; ita et *Bentleium* *correxisse* postea *vidi.* Te-aggr. variis hemistichis in *mss. suppletum* et Utque tui mihi sic fiat (*sic H*) tibi copia nostri scilicet ut novus versus additus est. 38 illis *F* illo *H* 52 michi t. c., tibi c. u. *M* 55 hoc-peteret *semel* 57 idoneus 58 petere-nt-fris 59 manus-secundae (mihi ϵ) 69 o uos 73 capiendo p. feci *M* 78 versus *leoninus*, *interpolatus* (*sic Bentl.*) 83 ignem *H* 84 non sustulit *M* 85 uincit *Heins.* 92 patitur *puto* 99 ad ueterē *M* 402 que fero est *M* 5 oras *Bothius* auras *M* 5 externos-agros *Kochius* (*cf. VII* 362) 3-6 *del. Bentl.* 8-16 *del. Merkel* 9 tractaq; -antistia 11 profuturas 15 tenentem 18 iuuat 22 haecuba (*sic* 548, 555; *cf. Lachmannus* *Lucr.* p. 408) 28 relinquant, *sed corr.* 31 pater] caput 35 dimisit (defigit ϵ) 41 rapide r. 43 iniusto *M*, *corr.* *Magnus* 45 ūrae 55 utque-lumine uultus *M* 57 aut tu *M* (vel *scripsi* at ϵ) 59 uellem *M* ferrem *H* 62 monuit *M* 63 tremanda *M* gemenda ϵ 65 este ϵ ite *M* 70 Nunc 71 redimatis triste sepulchrum 81 quot . . . cruores *M* 86 ediderat *M* 84-86 *satis frigili*; num *spuri*? 89 lacr. *semel* | uulnere 92 et *om.* *M* 93 matri ϵ 94 meum tua *M* 95 en ϵ *Heins.*] et *M* 94 v. pectus *M* 504 aeacidem 9 deorum 10 penelope *M*; sequor *Neap.* ϵ 22 donabere (*cf. Aen. VII* 318) 38 abortas 47 p.] locum 60 at *M* 61 expilat ϵ valen-

tem *plerique* ϵ nocentem *M* potentem *H* 62 ϵ] sontis *M* 67 s.] iactum 71 peragros 73 Et homines uti et 76 casum-mouere 80 rubor 86 quae 88 ut non-deisque 89 sacrificiis *M* 97 procul 600 uolumine 1 *om.* *M* 2 exalat 4 col. 5 animum 6 mox prima 10 plangor 13 tempora iactant 14 generi c. sepulcri (*sed corr.*) 18 moritura uoce *M* luce *Merkel* 32 *sic M, corr. Heins.* 33 ostendens 37 positisque 48 quod p. locum q regna teneret 52 meri ex meo(rum) *M* cane solus *M*] bacam *H Erf.* ϵ , recte? 54 ne nos 62 Atq: meae (*corr.*) *M* pectora ϵ 66 quos ϵ 67 n̄c 77 (*sequor* ϵ) antiqua c. q. moenia i. *MH* 80 cratera ϵ miserat ϵ] transtulit *M* 81 ioniiis-ymcneus (*dedi ex* ϵ) 84 Nileus (*sic et* ϵ) *M. scr.* Hyleus ab *Hylis* Boeotiae oppido 85 passas 86 gyroque 91 aborigine 92 Agmen f. i. d. pectus 93 illas dim. per inertia uulnera telo (*ferro H*) *M: em. Merkel* 98 genere maternam 99 auro 703 g. a. cl. 5 t.] tectiq; 6 luem 11 nereidas d. 12 rite 14 *om.* 17 inita (*impia H*)-ingentia 19 euritos-regnatoreruntis 20 Uotopost (*bruto p̄ in mg.*) 23 pennis 24 e uersa 25 impos. *M* ad *om.* 26 expertus 28 patitur zancleam cl. harenam 35 gr. nympha 38 refferens 46 esse refert car. 47 sic sum fida sorori *M* 52 et] *an, ut?* 53 dubia *om. M* (*sic* ϵ ; molli *m*) 54 nulla 55 nec *supra* en *M* 56 praestantior *m* 61 nostriq; cupidine ϵ sensit *M* 66 aquam *M* 69 telephus 70 *om. M* 79 mediosque p̄ estus *M, corr. m* 83 fistula septem *Bentl.* 87 uerba *M* mente *Heinsius* 93 forma (pomis, palmis ϵ), *em. Siebelis* 96 del. *Magnus* 801 phitone, *in mg. corr.* 3 *om.* 4 Neque quod 16 labentia *M* 27 *om. M* 31 capreaeque *Pollius* 32 parque *m* 37 exime 41 s quantū 48 *om.* (*tegit*) num decet?) 51 magnus *M* 52 solido t. u. orbi 58 c. te essem 60 *sic* 63 s. ipse *m.* 64 diuisaq; 67 uidear 74 facta 78 dederā 79 Affir 83 is motus (*us in ras.*) *M* e saxo *H, ϵ omnes: quod corruptum esse contendo ex ex iactu (saxo), id quod restitui molis Merkel* 85 inultas 86 de more | manabat 87 rubor e *om.*

89 moras-mollis tacta 91 exfluitantibus 93 canis 94 neq; quod 901 seductaq; 4 ūris Anth. siluis 9 coniectus *M* 10 longa sub arboribus *M* *em. Merkel* longa sine arb. ϵ , *Zingerle* conuersus ϵ 11 l.] tam 17 maius *om. M* aequore *M* 20 deditus *M* *corr. Bentl.* iam tum ϵ tantum *M* 21 tendebam *Koch.* 24 fundit-fungitur undis *M* 27 femine *Merkel* semine *M* sedula *Priscianus* 32 Diversos posui *Koch.* 34 ante 33 *M* 36 mitti 39 dubiusque 45 capturae 48 solii 54 ante 53. 56 sentit 57 reddit 58 fuerat 59 uiridi 63 pennigero 66 Sc. furens furit *M.*

XIV.

v. 5 ante 4 *M* 5 regis *M* 6 naufragum *M* 8 lapsus ϵ 10 uanarum *M* 13 ϵ] dignior eē *M* 14 titana 21 *m.*] tuo 20 post 21. 24 Etneque 25 altius 27 Siue q indicium-paterna 28 uidentem 31 Et speciem d. 32 *sic* 38 et *om.* 44 gramina (*recte* ϵ) 49 solita ϵ -terris 52 parta ex prata 55 praedia 56 fusis *M* fusos *II* 58 mediam-descendit in aluum *M* 66 rabies *M* (75 Hanc ϵ) 76 adesset *puto.* 79 discidia 86 terrae *M* 87 fumantis acheloidum *M* 89 iranimen *M* 92 cecr. *M* 95 remissas (resimas *Salmasius*) 96 contulit 97 leuato flauentes *M* 103 undis *M* 5 ad *m*] ut *M* 20 lassos corruptum; fort. iussos? adv.] *an* deuxo? 21 cum dea cumarū (fallit ϵ) 27 uiuenti uectus *M* 28 *M*] honorem *H recte?* 31 ne n. 33 Ni 35 cymea, *recte?* 37 *sic* ostendi 45 uides] diu-nū sub p. aequē *M* 48 umbra ϵ] uerba *M* 55 *sic II:* euboicis-emersus ab undis *M* 59 naritibus *M* Ulixei *Priscianus*; -is ex -e *M?* 60 qui] e 62 miratur 66 poenis-ullis 69 haec-ne patiar 71 prestat *M* 73 et impius 76 ut t. *M* 81 cum] iam *M* reuulsum *H* -lso *M* 82 sq. *om. M* quemmisit *H.* 85 fluctus uentusue *M*; fluctusue ictusue *scripsi.* fluctus-(ve) lapisue ϵ vulgo 87 *sic* 88 gemebundus *M* 91 pretendens *M* 94 cuius viv. d. m. m. lanien ϵ , *om. MII* 96 crepitent *Bentleius* 200 orbū 2 ante 1. 2 ante ciclops animū - tam ipsa

doloris 3 iamñe 6 affigi 7 sic 9 armis
 14 tremensq; 15 moriq; 19 gemitu
 24 om. 25 Quo-inclusum 29 inuidiae
 32 r. et p. 33 Inde imas ueterū laetā
 cognoscimus urbē (recte) 36 absque
 37 e] a 39 et] in M 44 est ε, om. M
 50 sed] vel 52 nimio-binos 54 st.]
 simulatque M 55 mixtae-ursae ε 62
 sublimi(s) ε, recte? 68 om. 70 aver-
 tens M 272-307 om. M 80 p. queri
 H 88 maneret Hε 94 uocatur F
303 reliquit H 5 amp. illum H] ulli-
 nis F 8 uitaque M 14 picum ε] saxi
 M saxum, add. picum, H 24 per] tot
 Mε 25 graia M, em. Farnabius Graia-
 Elide Heinsius (sed occurrit spectat
 cum Inf. I 497) pugna M 26 latis M
 29 Aut A. Priscianus cursusque M
 30 narne M amoenae Servius umbrae
 M undae ε 31 regnum H 34 hionio
 Mε ancipiti ε Ausonio Rappold (at
 cf. v. 320). an Italico? 45 phoen-
 contractus MH 50 herbas ε 57 et
 non mea c. M; si non mea c. scripsi
 59 regis ε] uisus Mε (Pici puto) 60
 Esset 61 plenū qua 62 umbras M
 65 uenefica ε; precantia Mε, cf. II
 482. 367 et] in 69 desertum 71 regis
 M 77 repellit ε 84 faciam M 85 delet
 Korn. est lesa M 86 occasum 90
 latis ascendere 400 sic 11 sil.] ui-
 dentur M 12 pauentum ε 16 (pres-
 erat ε) traphesia 21 haec] et 22
 latos 26. 27 sic M 27 gelida ε] longa
 M 31 sic 35 mutata per eum Multa-
 que (Visaq; Erf.) 41 una 45 rel. litore
 M (li m in ras.) 47 nubibus 57 Et
 Venulus magnam 61 que om.] petiit
 etolius sic M 65 sic M 67 ilion Mε
 fl.] dextras (danais patuerunt dextris
 in mg.) 72 famulum-capherea (sic 481)
 uobis 73 referam 84 terroris 84 sqq.
 agmon 85 et talibus 87 quid 88, ubi
 faueant, ante 486. v. 492 iam ante
 489. 489 est locus in uultū, corr.
 Merkel 92 uiro M 93 magniloquentia
 Merkel 94 iratum M, em. Bentleius 95
 uerbis stimulisque MH 501 cubitus,
 2 pedis MH 4 niteus 8 dubiarum 9
 sit auis sed proxima 14 uident M
 15 manantia M, em. Kornius 19 m.]
 sic 21 saltum-agrestem M 23 obti-
 cuit ε os tacuit M 24 arbore enim s.

que liquet M 25 foliis Polle: bacis Mε
 26 in illa sic 33 c. caelum M 34 tigna
 Heinsius: igne Mε transtra ε 35 idō
 36 pulsus 39 iactans 47 prorupit-cl.]
 puppis M 52 prius scripsi cum Neap.
 sinus M latus ε 53 linguae 57 naiades
 59 sepe (saevo ε) M 61 ε] nisi quae
 ueniebat achiuis M 63 sq. laetae M
 -tis Hε 64 uultus-puppen M 65 om.
 M cautibus alc. pauci ex ε 67 motis
 rutulis 70 te] iam 71 deponendoque
 dolorem 72 petunt M 73 a. uehit
 Bentleius turno ε] uirgo 74 uicta-
 ensis M ignis ε Dardanus Heinsius
 barbarus Mε 75 patuerunt 82 coer-
 cuit M 87 oro ε 89 paruo 94 ait pla-
 cato numine 600 mortis 4 respersit
 9 innominis 10 r. fuit nati 12 s. ecce
 latinus (sed cf. Fast. IV 43) 13 e-
 pitus, correxi (chronographi Αἰγυπτου
 nominant) 21 montis 22 summe loca
 Mε 27 et om. M 29 passim ε] contra
 M 30 uirgam ε lignum Mε 32 re-
 pugnans 37 satyris iactantibus 39
 Silenus M 41 potirentur M 42 et 78:
 an Vortumnus? 45 foeno 46 desert-
 um-uersare M 47 at illum irasses
 55 sic 60 suscipiunt 62 copiā p. p.
 uirtute pr. 63 Assistas et ait pre-
 ceptis s. 65 sic (nisi quod illo habet)
 M est om. Erf. 66 nuda Mε q; ac-
 clina 70 semeleia M 71 nimium tar-
 dantis scripsi timidi aut audacis Mε
 ulixis sic M. 75 sed te 79 habes-tibi
 M 81 sola ε] magna Mε 83 om.
 84 decorus 93 uictoresque 700
 ignibus 3 amorem est (fort. am.
 est, neu sibi?) 5-7 om. M (delevi et
 ipse) 10 tristisque fere 11 austris
 (haedis ε) 18 michi 19 tibi 22 amoris
 (eritque ε) 24 tibi c. q; egisse (tui
 c. excessisse ε) 25 uita 27 uidebo 31
 faciet narratur 33 et appositis lauda-
 tos 35 summi M 38 onus] una M 39
 trepidantem-sonum delet Merkel ti-
 mentem M gementem H? 40 ado-
 perta 44 miserarum 49 domus clan-
 goris M 50 sic ε 58 corpore saxum ē
 M 60 Salamis] almū 61 omā M 62
 sic 63 Si tibi nil 65 sic (actus in mg.)
 M formae Magnus 68 opposita 73
 nepotis 77 animi poenā-eruit 79 fre-
 munt 80 p. premant q. o. fultas Pri-
 scianus 84 Nec cl. foret 86 naiades

87 iussa 90 parentis e. n. alter clauserat 98 prurupta in quo 99 quae om. romulusq: cruorē *M* (ultra ε; an ultor?) 801 est om. cinerisque 3 f.] tantū 4 excedere 9 et pr. *M* 10 quae *Heinsius*] sunt *M* 13 tua *M* pia ε 14 tollas 15 sunt 16 caeli 17 orbem *M* urbem ε, cf. *Hor. c. I* 2, 4. 18 Cum *Bentl.* rata *M* data ε 20 impavidus *M* ε -idos ε 23 tum regia *scripsi* iam r. *M* tunc r. ε quirino 25 del. *M* ut *Prisc. bis*, ε sic *M* in ras. ceu cod. *Neap.*; sic *Heinsius*. 27 fuit *M* 28 et ε] est *M* | est in fine addidi 30 hersiliem *M*; desinit *M*. 31 viduae ε 32 latio *HF* 36 sic vel quirino ε -no *H* 43 quem paucis 44 fatebor ε uidebor *H* 48 aetherias *scripsi* (cf. *V* 511) aerias *Zingerle*. e crinis *H* e terris *Pollius* 50 et positum *H*.

XV.

Libro XV praecipue cod. H sequor, ceteris (ε) non spretis.

20 micilus *H* alii 23 et pete *H*, i pete ε eseris *H* 32 idem] sibi 34 extremuit *H* extimuit *Bothius* 37 sic *H*. probatum est *H* 39 o cuius caelum cod., em. *Muretus* 42 culpam *H* 50 S. Ner.] Lac. Tar. ε Lac. Ner. *H*: transposui 51 Lac. T.] Sall. Ner. ε Sall. Tar. *H* 52 nemesen *H*, corr. *Burm.* temesen ε? lap. arua i. e. *Iapygum promunturium prope Crotona* (ut v. 703?) 62 i.] animo 65 prosp. 66 coetuque *H* 73 arcuit ε, recte? 77 suos 80 flore 82 tradit *H* 88 in uiscere *H* (sed cf. v. 457) 89 ingesto *Bentleius*, recte? 92 t. parit ε 93 rictus *H* 100 herbis ε 4 deorum *H*, sic et uirorum ε ferarum vel ferinis conicio leonum *Polle* 6 sic *H* 7 potest ε 12 necem *Probus* 13-15 sic *Probus* *H* (interfecerat *Probus*) interciderat *H* 16 unde tuendi sunt h. *H* 22 demum libri] aequi *scripsi* 26 corruptus. tot tulerat *Heins.* considerat *Merkel*. 31 praesignis ε 37 et *Kornius* in *H* 39 immortale *Lachm.* 47 per ardua Alta (per astra alta ε) 50 ac om. 51 strepitumque 52 sortemque 56 labe(?) 68 nostro 70. sic 75 ne s. 78 uaga *H* 79 uoluntur ε 80 ac] ut 82 eadem] prior (eadem veniens ε)

86 et immensas *H* 202 nitens (*H*), uirens, recens ε 5 ridet 2 codd., *Heinsius* 17 primo matrisque habitauimus *H*, correxi 18 et abdi *Bentl.* 26 transit et mer. (emensis ε) 27 exiguae *H* 30 ferarum (*H*) vel ferorum ε, tororum *Heinsius* 32 inspexit 46 tenuatur *H* 50 densum *H* deorsum *Pollius* 51 sic *H* 53 reparat ε 55 facies *H* 71 et antiquis tam multa *H*, corr. *Merkel*. (concuissa, concuulsa, stimulata *Heinsius*. non nota *Siebelis*) 72 sic *H* 73 potatus *Seneca* 74 orbe *H* 75 tecto ε toto *H* tacito *Seneca* 78 alio *H* 79 amasenus *H* 82 quamquam ed. *Korn.* 302 essent *Magnus*, recte? 4 direpta bicorniscapri *H* 7 aut edd.] et 11 adamantis *H* athamantis ε, et 12 narratur *H*; corr. *Faber* 15 hinc *H* | arvis ε horis *H* 19 unda *H* 20 quos quisque ut *Sen.* 21 sopitum *H* 29 Lynceius *Seneca* 32 locus pauci phemon *H* 43 multis corruptum (iussis? certis?) 51 flammis 53 assumptis *H* 55 ignes *H*, corr. *Preibisch* 62 fluidoque *HT* 63 tabescunt *H*, recte *Erf.* 64 corruptus. dilectos *H* 86 cithereiasque 93 nec he. *H* 96 delet *Suchier* ilicet *Barthius*. tremulaeque *H* (que et ve ε) 99 myrra *H* 416 coralium 17 sub illis *H* 26-30 del. *Heinsius* 28-30 del. *Lachmann* *Lucr.* p. 417. Quae delevi, et ieiuna et inconcinna et ex parte falsa sunt. Num Sparte corruptum est? nam ea *Pythagorae* quidem aetate maxime valebat, ad quod tempus v. 431 referendus est. Crete conicio 32 appenninigeni -tibridis 36 uaticinas *H* 43 mitius 49 erit om. 58 in pectora 53. 62 sic 63 consuevit 64 corpora (guttura *T*) 68 in illis 69 qui *H* (70 aut: an et?) 72 pressura 75 formidantes *H* includit ε 78 uitia *H* 81 latiaris *Erf.* 96 et om. *H* 97 q.] puto vel si ε 98. 502 sic 3 ne-ne] queque *H* 26 que om. (28 exalare pauci) 30 non p. 41 sic *H* delo cretaque *Erf.* 46 assentior *H* 52 At n. *H* 65 cippus (sic *H* ubique) 66 falsaque 69 ueniebat *H*, corr. *Heinsius* 70 br.] cornua 86 que om. 87 a] [*H* 93 priscos *H* 96 augur] auctor *Eutyches* 600 mi *L. Mueller* 602 morte ε]

more 6 trementis 20 auratis | m.]
 templi 24 tibridis *H* undis *Neap.* ε]
 alti *H*ε alveo *Heinsius* 25 deiecerat
Priscianus adgeicerit *H* arcesserit ε
 adsciverit *Heinsius* 27 pallebant-
 morbo (tabo ε) 29 t. nihil a. 30 ten-
 entis 34 pharetras 36 corpora 42
 explorat 47 certant hoc dicere 67
 perueniunt 70 mouit 75 castus 77 est
Planudes ε] en *H*, *correxi* 78 adest *H*
 80 iussi *Bentl.* (sed cf. I 399. IV 32.
 III 105) 85 elabatur 90 ad] et 94
 pressamque-carinam 700 sextae 2
 scylleaque 3 amphisia *H* amphrisia
Erf. 4 Cocinthia *Is. Vossius* 5 romi-
 thium *Teg.* rhoemitium-caunolaque
 naricianque 8 leuconamque 9 cereas
 12 cymaeae 14 liternum sic 15 uul-
 turnus-colubris 17 thracas 18 antrum
H Antium *Teg.* (cf. *Lachm. Lucr.*
 p. 193) 29 omnes *H*ε, *correxi* (aliūter

Heins.) senumque *H* 80 seruat 37 ac-
 cliuia 51 sic 55 metridateis *H* 69
 titides calidona 70 confundat *H* 76
 en ego en me *H*, in me ε, sed me
 deletum in *H*. 86 praemebat 90 cursus
H 93 minatia *H* 804 et A.] sed tan-
 dem *H* et interdum vel et acria ε;
corr. 2 *codd. rec.* 11 concussum ε
 13 inclusa *H*ε 15 ne scis *H* (18 loce-
 tur ε) 19 tuus 21 sui 29 gentes ab
 34 geret 36 de uirgine 38 Cum pa-
 truo senior similes aeq. (*em Heins.*)
 47 sic 48 simul 55 magnis 56 sic *H* (cf.
Iuuenal. 14, 213) 57 ipsos ε] diuis 69
 quem rexerat (*recte?*) *H* 71 imbres
Passeratius 73 nil] nec *H* 76 inde-
 febile *H*. —

[*Dabam Francofurti ad Moenum*
 mense Septembri a. MDCCCLXXII.]

PRAEFATIO EDITIONIS ITERUM RECOGNITAE.

Ut *Metamorphoses* denuo retrac-
 tarem, motus sum cum eis quae viri
 docti his quattuordecim annis at-
 tulerunt et ipse afferre posse mihi
 videor, tum codice Neapolitano (N)
 ut non a me primo invento (nam
Heinsius pauca ex eo iam attulit)
 at certe praestantia eius cognita.
 Itaque et in praefatione quae prae-
 cedit (in qua quam paucissima mu-
 tavi, ut postulavit ratio stereotypo-
 rum) apparatus criticum quem
 supra conscripsi ita vides retracta-
 tum, ut et errores correxerim vel a
 me olim vel in ed. Kornii a. 1880
 commissos ('*sic*' hic illic addidi),
 qua in re et ipse a. 1884 Florentiae
 operam posui et G. Vitellius strenue
 me adiuuit, et addiderim quae ex A
 vel M vel L memoratu digna olim
 omisi, denique ut emendationes
 commemoraverim et meas (II 688.
 III 566. IV 630. V 85. VI 27. VII
 223. 835. IX 376. XIV 613 alias) et

aliorum. Apparatum pleniorem nec
 tamen satis fideliter exhibitum in-
 venies apud Kornium: quae ad
 Ovidii verba codicumque rationes
 constituendas vere pertinent, equi-
 dem exhibui ni fallor omnia (hic
 illic vel plura). Quare ne eius frag-
 mentum B quidem (cod. musei Bri-
 tannici 11967) libro M simillimum
 ullo loco nisi IV 610. VI 58 commem-
 moravi. Ex Kornii contextu sumpsi
 ea quibus libris A rectius utitur
 quam olim usus eram, coniecturas
 autem paucas: nam in plerisque ille
 non satis cum Ovidii dicendi et sen-
 tiendi ratione sapere et sentire mihi
 videtur, modo verborum traditorum
 iusto tenacior (XIV 10) modo temere
 audax (VIII 117) vel etiam negle-
 gens (V 662. VII 317!).

Codicem M, de quo nescio an
 p. IX paulo benignius iudicaverim,
 non ubique esse sequendum cum
 nonnunquam vel solus in errore ver-

setur, dudum omnes uno ore consenserunt. Et recte Merkelius ex E (Erfurtano) quamvis interpolato libro suis locis auxilium petiit, quem omnes editores secuti sumus. At quousque *ἐκλεκτικῶς* progredi licet? aut quid est 'suis locis'? Quod ut indagetur, et sensu quodam Ovidianae elegantiae et simplicitatis opus est — quem in nullo unquam praestantiorum fuisse quam in Nicolao Heinsio dico atque contendo — et si fieri possit, libris antiquioribus, unde quid sit in E ceterisque libris ξ recenter interpolatum, quid antiquitas traditum, clarius eluceat. Itaque opportune accidit ut nuper libri quidam antiquiores ex parte innotescerent. Hellmuthius enim (nunt. acad. Monacensis philol. hist. 1883, 221 sqq.) descripsit reliquias codicis Tegernseeensis (T) saec. XII, cuius tamen pleraeque quas effert lectiones cum L vel E vel ξ , paucae cum N consentiunt. Multis locis est interpolatus; novi habet XIII 717 *inrita* (sic coni. Heinsius); libro XV perraro prodest. Quae cum Harleiano communia habeat, v. infra. Idem codicem Monacensem (Mo) 23612 descripsit, quo continentur X 283-XIV 746, scriptum s. XIII. In omnibus cum M vel L vel ξ consentit, neque quicquam attulit codex novellus bonae frugis ad Nasonem emendandum, immo vero aperta interpolationis signa prae se fert. Solus quantum scio recte habet XIV 159 *Ulixei* quod tamen ex Prisciano poterat haurire. Atque his quidem libris cum multum non sit tribuendum, eo pluris habendum est Hellmuthii fragmentum Lipsiense I 74 (L ξ) saec. X, quod paucis versibus III 131-252 haec ita solus emendata habet ut cum nullo nec ξ nec nostrorum congruat: 205 *primi* 213 *fero* (sic cum Heinsio dudum scripseram) 233 *therodamas* (sic Hyginus); v. 176 quoque *trahebant* verum esse potest; sunt tamen in quibus erraverit. Cuius fragmenti vere singularis utinam liber similis inveniatur! — Deinde R. Ellis in Anecdotis Oxoniensibus class. I, V 1885 publici

iuris fecit cod. Harleianum 2610 (H) quo libro saec. X ex scripto I 1-III 622 continentur. Qui tamen ut antiquus et ab A saepe diversus, ita valde est depravatus. Cum M et N consentit I 389 *deae sortis*; I 518 pro *nervis* H *nerbis*, hinc M *uerbis*; cum Heinsianorum his illisve habet communia I 746 *linigera* II 284 *tantum*, *tantum*, 529 *caelo* (?) ut N recte; II 21 *vertit vestigia* fortasse recte; II 476 *adversam* veris proxima 788 *successuramque*; eadem cum ξ habet quae in M erasa videntur: I 340 *receptus* II 583 *egerat* 765 *belli* alia. Aliis locis cum L ξ M facit (II 181. 366. 688), alia habet vitiosa aut cum ξ (*conataque* I 637. *volentes* II 128 *multaque*) aut solus ex coniectura (II 264 *Et tabant* 275 *omnipotens* 408 *laetas* [an recte?]) 589 *tetro* 691 *tenuit* III 584 *duris colerentur rura iuencis* falso; alia). Bernensi est similis I 70 *Quaeque diu pressa*; cum T (I 135-189. 295-350) solo habet et orthographica et haec: I 139 *stigis* 144 *raptu* 156 om. H, in mg. T 312 *uictus* 316 *stetit* 319 *rete* 320 *orecidas* 338 *latentia*: omnia (praeter *raptu*?) perverse. Recte habet I 665 *ipse* (cum L? et Neapolitano); II 436 *quem* (solus). Itaque ne H quidem multum incrementi rei criticae attulit.

Eo maioris momenti est codex Neapolitanus (N) IV F3. Quem praestantissimum esse cum iam a. 1875 intellexissem, tandem anno 1884 totum conferre licuit. Dubitationes quasdam A. Miola bibliothecarius postea officiose mihi ademuit. Codex est saeculi undecimi (nam vehementer erravit Iannellius cum in catalogo ad saec. XIII sq. retulit), litteris longobardicis diligenter et distincte scriptus, et a folio 3v-181v picturis permultis ad Ovidium haud pertinentibus sed eiusdem saec. XI pingendi rationem referentibus ornatus. Foliis constat 201, paginae pleraeque sunt versuum tricenorum. Folia 82v-90v (VII 4-488) et 103 (VIII 340-402) ab alia manu scripta sunt. Manus prima desinit fol. 188v versu XIV 838; 839-851 addidit alia manus longobardice, fortasse eadem

quae in foliis 161, 162 (post XIII 138) versus VIII 398-402, interpolatos post VIII 596, XIII 276-342, in textu omissos, inseruit. Liber XV multo post litteris gothicis additus est; item fol. 7 (I 198-255).

Verba in codice scripta statim (h. e. antequam litterae initiales pictae sunt) alia manus, quam significabo littera *b*, litteris et ipsa longobardicis correxit secundum anti-graphon quod ubi manus pr. cum *M*, ibi illud magis cum *L* vel cum *E* saepe conspirat. cf. e. c. IV 113, X 387, XII 576. Dolendum autem est non pauca ab ea esse erasa. Versus inseruit vel in margine addidit multos: scilicet hos *N* sed et *M* omiserunt! In margine argumenta quae Lactantii Placidi dicuntur adiunxit.

Deinde cum initiales iam variis coloribus pictae essent, manus paullo recentior (*n*) librum tractavit, quae nisi fallor modo ex quolibet libro modo suo Marte vel secus verba mutavit, quo in opere quaedam erasit (ubi *b* ab *n* certe discerni nequit, 'm. 2' nomino): idem, sed plerumque imprudenter, manus nonnullae gothicis litteris fecerunt, quas 'm. 3' nomino. Ego *b* semper, *n* et *m. 3* raro afferam. Oblique typis impressa a manu secunda sunt; *i. r.* = 'priori scriptura erasa'. Rasuras autem super quas ipsa m. pr. scripsit non adnotabo.

In re orthographica quam in apparatu raro tangam, *N* cum *M* plerumque consentit (cf. p. X), ut vel ammonet ammiratur habeat, id quod non pertractabo. *b v* saepe confunduntur (*brevis fleuile*), *y* saepe adhibetur (*nays achayades yris yphis dyrus sydera*, sed et *crisolitus*) et *ph* (*prophanus nephas*); *-is* non *-es* acc. plur. plerumque (*paventis*) est, nom. plur. raro. Addo *vultus vulnus* (volaro, maxime circa librum XII) *Vulcanus extimplo timpora* (frontis), *exibui similia*; *pinna* decies (pleraque libro VIII). Graeca permulta, eaque inter nostros solus (II 509 *tethym*, II 349 *lampetie*, IV 670, XIII 260. 510) recte habet, et omnino

diligenter scripta sunt nomina propria: cf. glossam IX 183 *busirim in*, XI 196 *lao t u medontis*, V 395.

Venio nunc ad eam partem, ut quid sit boni in *N* adiumenti exponam. Primum autem incipiam ab erroribus, quae multa ei sunt communia aut cum *M* (I 477. 258, II 867. XII 247. XIV 777) aut cum *L* (IV 563), *E* (II 688. XII 110), *LE* (XIII 761? cf. X 158) aut cum Heinsianis quibusvis (XII 337 *ancipitis*: sic et T. VIII 696 *do q petitis*. VIII 19 *turre 372 corpora*). Alios errores solus habet aut ex prava coniectura (IX 237 *sederes pro taceres*) aut ex vitio legendi (IX 604 *tr̄e cera* pro *quae cepere*) aut ex mera neglegentia (IV 269 *sua pro sum*) ortos. Talia invenies I 15. 363. 519. 733. II 655. III 667. IV 602. 731. V 245. 509. 546. VI 314. 379. VII 92. 267. VIII 65. 396. 666. IX 519. 584. 636. X 628. XI 46. 674. XIII 406, alia multa. —

Sed et eas lectiones *N* solus habet quae utrum vulgatis praeferendae an postponendae sint non facile discernas. Exempli causa hasce pono: I 138 *per viscera*, II 398 *tremensis 470 aduertit 620 suppositis 670 colligat III 448 nec me IV 166 urnauna 193 laudata 510 sumpto-angue V 150 certant 262 est, est Pegasus VI 161 crines IX 143 inde 747 ipsa XI 507 ratis XII 182 senectus 369 magnis cum viribus XIII 355 alter 733 vana XIV 561 gestabat*, et quas cum paucissimis¹ communes habet II 342 *miseris-querellis 640 fatidicos III 388 silvis VII 69 vocas 408 lethaei X 536 inde Venus 726 rediuuua XII 264 reluctantis XIII 12 quantum acie 541 tollit torvos ad sydera XIV 682 quam alias*.

Iam vero ad ea accedam, quae certe genuina *N* praebet aut cum nostris libris singulis, ut cum Bernensi (I 166 *anino*, cf. I 69), cum *II* (I 665 *ipse II 529 caelo, 656 obortae*), cum *MB* (III 48 *complexibus*), cum *M* (I 370 *ut-sic 366 est om. VII 159*

¹ Inter hos Urbinas et 'Mediceus secundus' Heinsii cum *N* maxime conspirare videntur.

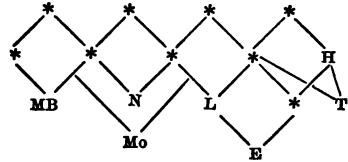

gnatis X 333 *ut-crescat*), cum *L* (IV 470 *sorores*), cum *ML* (VIII 596 sqq.), cum *LE* (III 482 *tenuem*), cum *E* cuius multarum lectionum testis est quod sciamus antiquissimus (I 360 *doleres* III 680 *undas* 691 *fasta*, quod commendatur adliteratione IV 393 *redolent* 788 *expectatum* V 85 *semiramio* VII 763 *suoque* XIV 559 *saevo* 594 *caelesti* 813 *pia* aliaque multa), cum *E* m. sec. (VII 209 *aut*, proxime a vero; X 387 *vacavit*): quorum quaedam in paucis ϵ quoque sunt. Porro cum nullo horum sed tantum modo cum quibusdam ϵ verum servavit hisc locis: II 192 qui in *N* suo loco legitur, 201 *summum-tergum* 638 *ochyreo* en 668 *equam* III 532 *attonuit* (sic scholiasta Statii) 566 *retentu* (cf. IV 567) 688 *pavidum gelibumque* 690 *Diam* IV 780 *quem* V 389 *ictus* VI 664 *immersaque* VII 660 *austrum* 817 *sin* 834 *aurorae-noctem* IX 165 *ne-morosam* XI 117 *posset*² 238 *victa* (cf. XIV 779) XII 94 *temperet* 521 *supremum* XIII 189 *Hanc* 470 *non* XIV 641 *poterentur*: quibus nunc demum ex *N* auctoritas antiquior accedit. At multo gravissimum hoc est quod *N* habet unus solusque quae procul dubio vera sunt IV 670 *andromedan* 778 *que* VI 506 *utque* (sic Priscianus) 629 *ex nimia* VII 366 *vitiantes* 399 *iustissima* 569 *est ext.* prius XIV 473 *referens* 552 *prius* 825 *ceu*. Neque haec vera esse negem quae solus habet VII 600 sq. *exta-perdiderant*. His libri *N* lectionibus, quarum nonnullas viri docti iam conciendo assecuti erant, quasque in verba poetae recepi, ego non dubito quin ex apparatu critico alii addituri alias atque in contextum verborum sint recepturi, quae recipere ego quamvis voluerim nondum ausus sum.

Stemma eorum codicum qui accuratius adhuc descripti sunt, usitato more depingi non potest, quippe qui omnes atque etiam archetypi eorum ex antigraphis emendati vel coniecturis mutati sint. Tale fere a

² XI 784 *'ae dedit'* b recte cum T et uno ex ϵ , X 118 *gemmata* (ex *demissa*?) recte b solus, XII 327 *evellere* et XIV 250 *sed* b cum ϵ .

vero non procul aberit; a quo fragmentum Lipsiense et Bernense prorsus absunt.

Iam libri *N* collationem ad hanc editionem accomodatam addam. Hoc praemoneo, voculam *'que'* me nusquam addidisse.

I.

2 uos *i. r. b* 14 *amphitrides* 15 atq; ubi erat t. | ether 18 c. |||| in uno 23 aere (a *in r.* 4 *litterarum b*) 27 legit 30 *sic* 36 tum 49 estu *i. r. b* 52 p. t. *i. r. b.* 53 *add. n.* pondere aque leuior | igne 59 regat 61 *nabathe* 64 *trionem* (-es *n*) 68 *ethera n* (aera *er.*) 69 ita l. discerpserat (c *ex s*) 70 d. fuerant caligine multa 72 *sic* 75 *abitabilis*, *corr. b* 77 possit 83 *moderantumi* 85 *sic* 91-93 *add. in mg. n* (minacia 92 *ligabantur*) 99 erat *sic* 107 *austris t auris* 14 *subiit* (que b) ^{et n} 18 in bre(ue uer *i. r. b.*) 19. 21 tunc 21 s. domos. domus 25 illam 32 *daba* (t *i. r. b*) 35 *sic* 38 in | per 52 *gigant* (es *i. r. n.*, -as *eras.*) 54 *omnipudens* 55 *sublecto* | osse (ossa *n*) 63 *uidit summa* 66 *animo* (s *n*) | ioue *om.* 72 *balbis* 73 *pleps*, *corr. | a* hac 78 ipse | ille 81 *indignatia*, *corr. m.* 3 89 *terras* 90 *tem* (panda *i. r. b*) | uulnus *i. r. b* (n?) 91 *est add. n* (b?) 93 *monticule* [98 *motus* 99 *contremuere* | que *add. n* 205 *posquam* 17 *cilleno* 18 *archadas* 23 d. certo 26 *est* | *molosa* 30 *quo* (s *i. r.*) 31 in *dominum dignos* *ev.* 32 *que add. m.* 3 35 *utitur* 38 *add. n* 39 *est* 41 *herinis* 45 ^{totus} 51 *sobolem* 55 *longus*] 58 *proles obsessa*, *corr. n* 61 *dimittere* 64 *nothum* | *nothus* 66 *fuit*, *corr. b* 75 *auxiliantibus* 76 *amnes* *i. r. b.* 84 *infremuit* 85 *campos* *i. r. b* 92 *erat* 93 c (i *ex u*) mba ≡ 94 *ara* (r *ex b*) at 97 *uiridi* (s *er.*) | *anchora* 99 *quo* 300

focę 2 et] in 4 fuluos-leones *add. i. r. b* 5 *inter versus add. b* 7 *sic* 13 acteis | phocis *ex -us* 18 cacumin(a *b ex e*) 20 *sic* 25 uidet *b i. r.* 26 *add. in mg. b* 27 *i. ambo* 33 concha 39 hora, *corr.* 40 recessus 57 nun(c *i. r. b*) 62 et *b ex* sed 63 possim p. formare 66 *est om.* 69 cephesidis und(as *i. r. b*) 70 Et *ex Ut* | si(c *er.*) | set *n* 74 q; *add. b* 75 gradus *i. r. b* 84 obstupuere | ru[≡]pit 89 d(ate *b*) 90 hinc 96 adō 97 nocebat 98 *sic* 404 *sic* 5 *set uti de* | cepta 9 *que add. b* 13 repata 24 recens 26 q. imperfecta suisq; *corr. b* 27 *add. int. vers. b* 28 humeris 35 etheris 39 tu(m *b*) 41 ar(c *b ex*) quitenens 45 possit 47 pythea de domitę 48 his | pedibus(ue *b ex* que) 51 timpora (*sic hoc sensu ubique*) 54 uicta, *recte?* 60 inn(umeris *b*) 62 irritare 63 huic *b ex* hic 71 arundine (*sic ter hoc libro, nusquam in ceteris*) 75 latebris 77. 81 *add. inter versus b* 78 illa ē aduersata 79 *sic* 84 suffuderat 92 densis a(*b b ex* d)olentur 502 *sic* 4 peneia 10 qua *b ex* quo 10. 11 moderatius 16 cla(r *b i. r.*) os 19 q.] licet 20 pectore fecit 21 opifex 23 eu 27 corpora *i. r. b* (n?) 28 *add. int. vers. m. 2* 31 monebat 35 inh. *est s.* 37 compressus et ipse. A 44 spectant ad 46 figuram: hemistichium et versus unus [q . . f . . . l. d. sqq.] *erasi. sp. peneidos u. fer — placui tellus ait hisce uel istam que facit ut ledar mut. p. fig. inseruit m. 3* 51 c. habent 57 habebit 59 d. letis 63 intonsum | iuvenile 71 summas | siluas 72 impulit t̄ *in*fluit 74 in hoc 78 sperchius | enipheus 79 eridanus | amphrisus 84 ut *i. r. b* 90 (aut horum aut horum nemorum et *i. r. m. 2*) *m. u.* 97 dyrcea 98 inductas lata, *corr. b* 601 speciem 4 ut *b* 16 (ab *b ex ad*) dicere 17 est | ilh(d *b*) 22 furti[≡] 23 aristoride 34 uellet *i. r. b* 35 *add. i. mg. n(?) A.*] ipsa 39 inachidos 40 seseq; exterrita[≡] | fugit 41 naydes (*sic plerumque*) 45 q. d.] dat et 46 et] sed 53 reperta es 54 erat 58 generis 59 n. d.] et de 65 ipse (*sic*) 71 potenti *ex -te* 71. 73 tegi(*ex* u)men 76 uenit 77 nou(e *b ex a*) | artis 92

Oratio vol. II.

feraxque 93 ipsamque 97 *add. int. versus b* 99 *erasus.* talia uerba refert *n.* tibi nubere nīpha uolentis uotis cede dī. restabat uerba referre *add. m. 3.* 702 uenerat 4 pres(n *ex n*)sam 9 consilium 14. 75 extemplo 19 *inter* | 21 h(os *m. 2*) (24 *erinyx sic*) 26 terruit 28 ac *i. r. n* 30 uultus 32 q.] loqui 41 *add. int. versus b.* assumitur 46 niligera (I lanig. *m. 3*) 47 Hinc 50 pheton (*sic ubique*) 51 c(r *er.*) eden-tem. —

II.

5 mulcifer (*f i. r.*) 8 canorū 9 prothea | ballenarum 10 egaeona 11 uidetur 12 uiridis 19 acdiuo, *corr.* | limine 24 zmaragdis, *recte?* 30 hiemps 33 uīę *add. b* 36 phebe 45 *promisi* 52 nagarem, *corr. n* 57 possit (t̄ fas est *n*) 62 aget 64 *sic* 66 sit | trepidet 69 ferar (*ex -am?*) | thetis | pauere 74 agis 75 auferet 81 *prius que om.* 84 quadripedes 101 dubita: a *i. r. ex -es* 3 ille *ex -a* 5 quam 6 uulcania 14 defugiunt 16 tum pater *m. pr. i. r.; erasum q. . . . re* 19 dī 21-81 *desunt* [25 reprimens 32 australe 36 ingressus 39 oram 40 consulet 43 tangē 44 et fulget 50 iuuenili 51 datas *i. r.* 52 inde] ille 53 pīrous; et *om.* 56 quos *ex que* | tethis 57 celi 65 insueto *ex ass.* | uacuō^o | aere 68 quadriiuges 72 tingi 76 boetes 81 aborte *n saec. XIII*] 96 scorpius: u *i. r.* 201 iacencia 10 ut q.] quęcumq; (ę *ex o*) 14 loquor 15 gentis t̄ terras 17 homolus (*ex homulus*) et ote 18 ida 19 'et *n. o.*' *i. r.* | hemus *sic* 22 nimas 23 dyndama 'aptusque' *i. r.* 31 eiectamque *i. r.* 35 corpora *ex -re* 38 sparsis 39 dyrceen 40 argo^o | amymonē. nephrye pyr. (*ex argus amym.*) 42 tethran-th teus 44 focaico 48 eufrates 49 thermoodon | ganges *ex -is* 50 alpheos | spercheidos *ex -es* 51 qq; *m. 3 i. r.* 56 uocant, *corr. n* 59 *sic* 61 siccae quocue c. 70 uolto 75 omniferos (*feros i. r.*) 'at̄ igniferos' *m. 3* | uoltus 78 sacra 84 t. t.] 'fumu uolitant' *i. r. n*

G

95 quos ex quod 96 athlas 304 omnipudens | testatus ex -ur 10 dimitteret 13 seuis 14 consternuntur 18 laceri late 20 logo 26 saxum] fa^u 42 miseris | querellis 43 asternantur 46 phetusa 49 lampeti^q 50 terga cum 53 miratur 56 trahit 61 add. n 66 spectanda 67 cignus ubique 68 ibi, quavis, iuncto: corr. n 72 eridamnum 76 p'enna' i. r. 78 tradit | 'ut' i. r. 82 orbe 83 die 93 igniferum

95 numina i. r. 98 p.] trementis 401 omnipudens ex -potens m. pr. 2 c. e.] inquirens | laufactum 8 iuuet 12 ubi: corr. in sed n 19 hic 22 et om. 24 reassierit (s eras.) | o eras.; h' m. 3 30 add. b in mg. 34 posset 36 quae 55 lamns, corr. m. pr. 56 r. u. arenas 60 parrasis 65 decedere 68 et om. 70 aduertit 74 sic 76 auersa 83 minusque 85 t.] manet 89. 91 a^h 94 con-

spectis 96 licaoniae 97 ferens | 'annos' i. r. 99 erimanthidos 503 av.] fugit 5 arguit | omn. ut 401 | nephas 6 et pariter 9 tethym 13 hu^u 14 mentior 18 cur quis n] quisquam 23 uendicet | uoltus 26 sumat 30 tingatur 34 quam c. 42 larissea 43 delifice 47 moti(i. r.)s

53 erichth. | creatum 59 pandrasos | hers^e ubique | sororum 60 sic | deducit 66 n^equiquam, corr. n 67 pet(i. r.) | querā 75 assumpsit 77 laxor: x ex ss 83 eserat 84 tangere 87 alta 89 dyro 90 nictymone 93 nictimonen 600 amantis 3. 6 sic 20 suppositis, recte? 32 considerare 34 honor, corr. 36 charicto 38 ochyroen 39 archana 40 fatidicos, recte? 42 sic toto 46 prohiberis 49 n. iam mortalis (imortalis n) 55 respirat 57 me] mea 58 puertitur 62 erba 68 equā: ā eras., q i. r. 70 ^equinos col- ligat, recte? 73 ^u at 74 dextras 75 dederunt 76 phyllireius 78 posses i. r. b 79 sic 81 baculus siluestr(is oliue n i. r.) 82 s.] et septem 83 bis. 88 uicinia rura u. 89 neleī (e i. r.) 701 pr.] pater

1 i. erant 11 caste (e ex i) 16 miluus 17 circumdant 20 ag.] avidus 23 sic

30 t.] diuersa 34 lymbus 38 pan- dris 47 sic 57 lemni(acā i. r.)st. 58 et] in | iam ingratham 64 habundet 65 bello (o m. 2?) ex belli 71 pigro, corr. 74 ima] deq 76 libent 79 uigilanti- bus 83 breuib' 88 successibus atq; (at eras.) 89 quem 90 q; et nubibus (q; eras.) 92 cac.] papauera 93 domos ex -us 99 hamatis 811 te^uspore 12

nequiquam, corr. n 19 illi 21 flectimus (-it et b i. r.) 23 genuum | un- gues lartus 27 p. uersat 28 clusit 36 sed uocat | 'fassus' i. r. n 40 sidonia, corr. n 63 iam i. r. b 67 plau- denda 71 primo 74 cornu.

III.

13 boe^etia 15 longe 19 cepheai 26 ministris, corr. n 29 ac: c i. r. 34 v.] micant 39 unde al' urne 42 im- menso 44 que add. sup. lin. b 46 phenices 48 sic 49 afflatu funesta 52 sic | leoni(s add. n) 69 astile 88 sedebat 90 gutture 93 imae 112 uultū (olim -ū?) 16 creauerit 17 ci- bilibus 20 hic i. r. 25 sanguineam t^eepido (t ex pl)angebant 27 hum(i i. r. n) monitis 28 paci^s 30 cōmp. iuss(ā i. r. n) 31 p. i(ā i. r. n) 34 sic | nepotum r tes 36 est 42 quid 47 H.] cinthius i. r. n 49 fortunam 52 d. terra. idem 60 tophis 62 distinctus 72 specas 73 tytania 75 add. inter versus b (n?) 78 uiso nudae 86 est

om. 200 unda^s 6 primum | melāppus 7 sq. innobates | dederunt sic 10 doriceus 11 nebrophonos 12 plerelas | ap^ele 13 ferox 15 pemenis | harfia 16 repetiuit m. 3 in mg., ubi subiecta 17 canaches tict^e 22 lacne 24 m. pr. in ras. | acriodos 27 alterum q. e. i. r. n 32 melanchates 33 theridamas ^eore sit rophus 35 precipitata 36 que om. 39 querelis (sic) 42 latratibus 47 uideri^t 57 ab aag. 61 sic 67 bre- bis, corr. n 69 uni 72 penetrauit, corr. | ad] in 84 que] ue 87 cadmeia, corr. n 88 mun. corr. n 91 sic 99 uultū 303 typhoa r eū 12 phemori 14 nereides, corr. n 21 'que' i. r. n 23

73 ut erat canos 79 yris 86 acernas
 88 parabatⁿ 89 erinis 93 linguis 97
 animos 98 dyros 505 uertit 10
 sumpto-angue, *corr. n* 18 denique
add. m. 3 i. mg. 22 euoe (*ex -oi?*) 26
 rigēt (*m. 2?*) 36 in medio 37 gratum
 41 leucothoe 42 Sydoniae 45 scissis
ex -e | capillis *ex -os* 46 pellice 50
sic 52 pot.-coh. *et* 53 sol.-fer. *i. r. n*
 61 minyides † *cadmeides* 63 laborum
 69 facta 70 n(u *i. r.*)m 71 sidon(*e i. r.*)
 76 cutis 86 loquenti 93 eundem 97
 terrentur, *n eras.* 602 quod | fuerant
 9 putet esse deum 13 est *om. (add. n)*
 22 aethere 29 cursus 30 *sic* 31. 45.
 52 atlas (*sic*) 34 *erbas* 35 premebat
 43 A.] ait 45 pomeria 46 montibus
 49 quas 56 athlans 59 altus 62 aeterno
 68 cypheia 70 *sic -dan* | ammon 73
 trepido 75 et v.] exigue 76 quater
 91 iustus *ex -ior?*) 94 cum 95 ferenda
 est 708 tortū 9 plumbum medi(*o i. r.*)
 11 ut] at 12 uisa-umbra 14 li(u *ex*
 b)entia 15 auersum 24 patet *ex -ent*
 26 uerberat 31 rapto † *moto* 32 si-
 nistrę 34 que *add. n* 42 forcinidos
 45 concipitque, *em. n* 48 ut erant
 50 captent(*e ex a m. pr.*) 54 bacca,
corr. 56 andromed(en *i. r.*) 58 prae-
 cipiunt 60 felicieja 61 baluis 63 cep-
 phe(iu *i. r.*) 66 *post* quaerit *erasus.*
 'abanchyades mores animę; uirorū'
 et 'narāt lincides qrenti protin' unus'
addidit m. saec. XIV. 68 C.] perseu
 73 (sor *i. r.*)titas 74 id *ex dum*
corr. m. pr. 78 *ultimum* que *eras.* 80
 sed | quem *recte* 81 aere percusso
 84 fr.] fontē *i. r.* 90 alternos 99 ydros.

V.

2 fremitu *ex* fremita | turbae 6
 adsimilare 15 seruat(am *i. r. b*) 17
 hamnon 20 si] tu, *recte?* 21 que *eras.* |
 le(t *ex u*)abere 26 erat (*n?*) 34 Et st.
 38 rheti 39 *ex* hoste, *corr. m. pr.*
 40 asparsit 47 athi≡s 48 limnate 49
 quā *i. r. n* 53 madidos *ex -um* | mirra
 58 conf(undit *i. r. b*) 64 sunt 65 efato
 69 arpen 72 *sic* 74 suenites | phor(*b*
ex u)as 79 (eri *i. r. b*)tum 80 admoto
 83 infligit 85 polidecmona (*correz*)
 86 caucaseum | sperc(hya *i. r. b*)-
 demq; thigetū 87 helicen | ph¹egiam,

om. que 94 hoc *add. b* *supr. lin.* 95 uul-
 nere (telum *i. r. b*) 97 Hic q. | odites
 98 prothenora 99 ipsea 103 cromis
 5 semianimi⁷ 7 boreas et c. a. *i. r. n*
 8 inuicti 10 amphicus | t(i *ex e*)m-
 pora 11 tu(m *eras.*) | iamp. *ex* lamp.
 13 cane(bas *b ex -ndo*) 14 *sic* 15 pacta-
 lus 18 fuit] canit *i. r. b* | mirabile 20
 poste 21 elisit 24 cyniphius 28 m(en
ex a)al≡us 31 (t. i. r)uris 35 bactrens
 alcioneus 39 exa≡cta 42 gr. est l.
 44 mindesius 47 thoastus 48 acyrtus
 50 p.] certant 51 impugnare, *corr. b*
 55 simul 57 circumeunt 59 praeter
 quoque l., *corr. b* 60 hic 63 molpheus
 | e(t *ex c?*)hemon 68 molfia 69 ethi-
 mon 72 in] et 73 lamina (ā n) 75 in-
 ertia 76 arpe 81 oracula 83 thes(a *ex*
ce?)lus 84 amphix 86 dirigit 95 non]
 cur (*ex cum?*) 99 silet 200 penam
 3 etiam *nunc v. l. i. r. b* 12 uoca(uit
i. r.) 14 mamor erat 15 con(uers *b ex*
 fess)as 16 fera] tua 18 ve] que 24
 a(it *i. r. b*) 30 (forcini *b i. r.*)da 32
 tunc | conantis (s *eras.*) 38. 39 pro-
 theum (-us) 41 colobr., *corr. n* 42
 polidecte 45 nec eni tibi f. 46 de-
 tractes | laudem | meduse 52 a≡ d.
 cipro 61 es] est 62 et] est 68 meoni-
 das 74 py(ro *i. r. b*)neus 76 limi(t *ex*
 n)e 79 *sic* 80 meonides 84 intrabi-
 mus, *corr.* 87 pyroneus 92 discussis
 301 Hau(s *ex x*)erunt 2 pieros 3
 enippe 4 novies *bis* 12 aganyppe 17
 facta, 18 s. s. *i. r. b* 24 cęperat 28
 ammon 29 coruo est 30 fe≡le 33 sunt
 34 uac(at *i. r.*) 39 cordas 42 *inter*
versus, sed m. pr. 43 sunt!!!! 44 possim
 46 iniecta *sic* 47 mo≡libus arguet
 51 lilibeo 3 *sic* 4 remo≡liri | ponder(a
i. r. b) 63 deposit(i *i. r. b*)q;
 metus 70 ipsum-cessant ut 342. p.]
 terrę 73 q.] quoq; 74 et | minuātur
 78 ea *eras.* tibi *i. r. m. pr.* 82 arcū
 83 cornu 85 ethneis | ab montibus
 altus 86 aquae] a | caister 87 edit
 89 ammouet ictus 90 tyrios 407
 bachiade 12 sicilidas 17 anaps 21
 hortatur 24 caractere cepit 30 flu
ex i)xus 34 tergum 37 l(i. r. b)ymp^ha
 | posses 45 ad occasus 50 t(e *ex o*)sta
 | coxerat 57 loquendi † *nocendi* 60
 latebras | colori *i. r. b* 65 ea] et

67 qu(o ex a m. pr.) 75 muner(e ex a?)
 76 trinacriam 78 pari(ter i. r. b, -li
 eras.) 79 rurículas 82 sparsa 84 si-
 dera(qs i. r. b) v. 87 cum 99 adueor
 502 allata ex abl. 9 ut audivit 17
 quod, corr. in que b 20 q 21 non est
 digna est i. r. b (n?) 25 factum est
 26 erit] enim | p. est 39 ortuhe 40
 h(aud i. r. b) 41 silvis p. s. atris 46
 fuluis qui nascitur alis 52 acheloy-
 des 55 erratis, corr. 57 pennis 64 sui
 66 dea] est 69 di(ci i. r. b) 76 eley
 77 achide 79 add. in mg. b 86 magnus
 92 ut 579 98 propiori(s eras.) m.
 fontis 607 u(s i. r.) que 8 elin 26 est
 add. b 27 adit, corr. b 34 locus 39
 cecis 41 grta (corr. b) 43 cohercuit
 46 treptolemo part(i b ex e) m 49
 auertitur, corr. b 53 trept. 55 que
 i. r. b 57 que ut] quod, d eraso 62
 sic 63 helycona 65 iacerent | dixi(t
 add. b) 69 em(pe i. r.) des 70 conan-
 tes | et]≡

VI.

7 neq; 11 lydias 13 hype(plis i. r. b)
 15 tymoli 18 tunc 27 quoque, correxi
 31 in(ter b) 34-36 add. m. pr. in mg.
 37 tardaue 53 sic 55 uincta 58 per-
 cussum (t sso n) | feriunt, recte? 59
 festinant 67 est add. b 77 ferum i. r.
 m. 3 (num fretum erasum?) 80 sua(m
 eras.) 82. 87 sic 88 gelidi 92 bella
 98 cyniran 101 extre(mas 2 sui,
 corr. n 7 at salientis | recludere 10
 pulchra 12 fuerat 13 dana(en ut as
 i. r. n) opida | igneus 14 ammosynen |
 uarius add. m. 3 | deoyda 16 enipheus
 17 Amnis in aolidan a. bisalpida
 falli(s 19 s. v.) te sensit auem 20 me-
 lanthos 25 erigonem 26 geminū m. pr.
 ex -no 32 cythariaco 36 ante 35
 guttu(ra i. r. n). pendenti 39 sucos
 41 auris. Post 145 v. 382-414. 146 sqq.
 47 it et] iit 49 sypulum 57 tyresia
 61 crines sic 63 tympora 65 cre-
 berrima 68 immersos 73 soli≡ 74
 mea] michi i. r. m. pr. 75 etherium
 (-eum b) 80 auerti 84 sic 85 que
 erasum; (m sup. scr. n?) aude(te
 eras. -tis n?) titanid(e i. r. b) 95
 posset 96 multo] | relinquit (-et b)
 97 metus 200 post 203. turba(m

i. r. b) quae 1 ite satis propere]≡
 sacris ('e s' b) 7 nulli≡ 11 uo(s
 i. r. b) 12 (deci i. r. b) dat 15 est
 add. b 21 ibi ex ubi 23 auro grauidis
 m. habenis 24 I.] ezamenus 26 qua-
 dripedis 31 imbres b (erasumst ignes)
 34 post frena: dabat (m. 3) tam hē
 non ev. t. (b) i. r. 36 nudo, corr. n 37
 sic 39 phedim(in bip n) us 41 iuvenile
 43 contorto (or b) 49 euolat 52 sic
 | amis^{ci} 59 se qui iaculatus 61 non] in
 65 arqūitenens 72 cum uoce 74 la-
 tonis | ari≡ 82 cor-dixit i. r. n 83
 que eras. 84 add. in mg. m. pr. 93
 caeco] tota 302 natus ex -os 10 ubi
 11 lacrimis | etiam i. r. b | marmore
 manat 14 cultu propensius 22 de-
 ducere fessos 27 et paulo 28 et b ex
 ut 29 nayadum 38 suos | sinus t u
 41 auidi≡ | lact(a i. r. n) ntia 44 balli-
 bus | fru(ticosa 49 est om. 54 re-
 uelare, corr. b in relebare 57 und(is
 i. r.) 60 quos 63 etiam i. r. b 66 cei
 70 (e m. pr. i. r.) ueniunt 74 sed tunc
 79 turpe caput tendunt 82-414: cf.
 ad v. 145. 86^h a 90 sic 93 c(larus
 i. r. b) 401 exemplis 6 hi(c i. r. b)
 16 corinthos 17 missene | patere 18
 piteia trezen i. r. b 20 hismo 22 sub-
 lecta 28 proenes (sic sexies, progne
 octies) 29 illis g. lecti 33 progne —
 facti add. inter versus b 35 ipsis 41
 uisendam 46 phyrea 48 et] i i. r. |
 ordine 51 philomela (-mena b) sic
 ubique 54 de(tur e b) is 67 iam] male,
 corr. n 72 proh | corpora 75 Q≡(d b)
 76 e≡at 77 proque sua | salute(m
 i. r. b) 78 praecontractat 79 a cern
 i. r. b 85 erat 86 phebo ex -bi 96 post
 98. et] ut 500 sollicito 6 que eras. |
 fidei | utrasque 7 ultimum que om. 19
 affectum (ē add. n) 24 inclusit | et i. r.
 31 capillos ex -is 36 sq. in mg. m. pr.
 coniugalia 37 sorori 38 hostis sic | P.]
 pena 48 audiat 50 huic 56 sic 64-70
 in mg. m. pr. 70 fatat(?) 74 ante 73
 76 pallida t candida 79 gestu add. n
 | illa 80 nescit 82 fortunēque 85 de-
 fuerant 89 rodope 95 agi(ta b) ta 97
 heu hēque 605 amplexumq; 11 hic
 inquit 14 sic 16 et quae 20 yti(s)

prosit, *corr. b* (n?) 21 a] ha i. r. n
 29 mortem 30 uultum 36 itin 40 et
 clamater clamantem, *corr. n* 46 strid-
 dent 52 ytin | arcessite, *recte?* 58
 ity^aq; i. r. m. pr. (s m. b) 60 meritis
 61 thraicius 63 posset 64 immersa,
recte 65 flet *b* ex it 73 pro longa 74
 uolucris 76 tartareas 77 eritheus 82
 procre | thereus 83 orithia 87 relin-
 quit, n *eras.* 90. 91 vi] et 95 et (ut n)
 97 subeo, *corr. n* 98 suppono 701
sic | ericteus 6 *sic* 7 orithiam am^{ens}
 (clamans n, adamans m. 3) 16 in-
 plumis | zethes 20 miniis.

VII.

1 mynię 6 phasidos 8 uis *erasum*,
 uox *b* | numeris 9 oe(i. r. b)tias 12
 nisi] quid i. r. *b* 23 amis 30 segeti(s
eras.) 33 et om. 34 et] ex 36 terri-
 genos 38 prodam nego 43 illo *est*
 46 coegam 54 soro(ris i. r. n) 55 est
 i. m. deus 61 et] hinc[/// 62 qui(d
eras.) m. incurrere 67 timebo 69
 uocas t putas 76 fortis(?) *eras.* fractus
 i. r. n | resederat *sic* 78 et rub. 80
 pati^{mur} (latuit n) 82 lenis 89 ut-
 que (que *eras.*) 92 nec me] non
 96 futura 102 iugis *ex* iugo m. pr. 4
 uulcanum 7 soluti(s *eras.*) 10 iesone
 (i *er.*) 15 metu subito minyę. ille
 nec i(ex u)llos 16 sensit anhelatos
 (u *b*) 18 supposito 20 cholchi (*sic hoc*
libro ubique) mynie 21 fum 25 in
add. n albo 32 paranti, *corr. b* 33
 uultus an. 40 depulsos partem, *corr.*
b 46. 45 incerto, *corr. b* en *b* ex at(?)
 48 actoribus 50 que i. r. 52 carmine
 55 sibi] ubi 57 actorem s. s. arte re-
 portans 58 cholchiacos 62 facit 67 t.
 hec 68 meos annos 70 pat oeta re-
 lictus i. r. n; . . . r. l. . . s *erasa* 74
 sinit] eate (*hoc uno loco*) 82 relictis
 i. r. *b*, -as n 83 humeros 86 nullo
 cum murmure stertunt sopitis(*ex-te*)
 similis nullo cum murmure (sepes
add. i. r. n) 87 que *add. b* 88 ad q.]
 et iam 90 [/// latibus 93 succedimus,
corr. b 95 artesq; 207 temerata(s
eras.) i. r. *b* 9 pallent. aut p. 13 somno
 28 et cretis 24 et quas *b* ex quasque

| altus 25 Othrisq; et pindus (et *post*
 pindus *add. b*) pindo 26 placidas 28
 eridani 29 enipheu 30 peneos (-ius *b*) |
 spercheidos 31 phebos 33 clauci 34
 n. d. et iam, *transp. n* 40 de c. 46
 liqui(di *b*) carthesia 47 herea | car-
 thesia 48 fundit | lenit 51 pro (prae n)
 ferri | a^{eras} 57 sparsis n (*b?*) *ex*
 passis 60 infectas 61 ualido positum
 64 receptas 65 et flores et | *sic* 67
 quos | refluī maris unda relauit 68
 lunę de nocte 71 *sic* 79 sti^{pes} 82
 et | cauis | aenis 84 que om. 85 re-
 cidit *ex* recludit 89 c(o i. r.) lozem
 93 nunc | *post* 93 repetit n v. 170(A.)
 etate) 96 a *add. n* 98 assimilat 99 ipsi
 304 pelię, *corr.* 8 rogantes 10 uestri
 17 en] ea 19 ut t. 20 balatū *ex-tus*
 m. pr. 21 lact(a *b* ex e)ntia 25 de-
 pserat 26 oetias 34 iuuenili 36 ne s.
 agitetis 40 h.] at^{is} 41 n(*ex* u)lla 43
 subito 46 quis 47 armat] ill(is i. r. *b*)
 52 *add. i. mg. b* 57 pithanen | reli-
 quit 61 corili] har. *est* 63 ceę 66 sic
 68 car(chesia *b* ex theia?) 71 heryes
 72 illi 75 stricto 80 seruatum 81 *sic*
 83 orphias 84 astitit 86 dextra 89
 phocę 90 natā 92 ueteri, *em. b* 95
 male | utroque 99 pheneu 401 poli-
 phemonis 3 thalamos, *corr. b* 5 qui:
 et *supr. scr. n* 8 E. m.] lethei mem-
 morabant 9 specus i. r. *b* 10 est |
 tiryntilus 3 adtraxit 16 has *b* *ex*
 hec | creuisse p. tellure (nactasq;
supr. scr. b) a. feracis 17 fecund(i *b*
ex os)q; sol^{is} 21 ignarus 22 eburni
 25 quaquam, *corr. n* 26 e. i.] ^{is}genti
 (ingeniti n) 29 timpora t cornua 30
 ericthidis 35 suam 37 uulcani oc-
 cubere 38 cephesias 39 eleusis 40 S.]
certion
 senex 43 alcithoen 44 schirone |
 sparsi(s *eras.*) 47 schironis 48 animos
 49 *sic* 53 nec] et 60 p. h. m. pr.: pa-
 tent aditus *b* 61 anape | A.] hinc
 stiphaleia 63 tymoli 64 f. tyron
 (s *eras.*) cyprum planamq; zeriphon
 65 quaquam, *corr. b* | arnen 66 sithon-
 nis acc. 69 Ut] senos (-os *ubique*) 70
 peparetho(s *b* *ex* n) 72. 73 enopiam
 76 excipit 77 telamon 84 e(*b* *ex* a)-
 sopiadēs 86 h. e.] *est* hec i. r. *b* 90
 en. | nunc licia 92 que *eras.* 97 etiam-

tum 99 a] et 505 iubit, em. n 6 s.]
 regni 9 dicite et omnis ('is' ex a) eat
 rerum 10 hostis 13 urbs | ad i. r. m. 3
 19 ≡ illo 20 (m)orer (uos i. r. n) 22
 illi(c eras.) 26 pugna ≡ tum 27 ope(s
 bez m) uicteq; iacebant 30 i.] plenis
 32 sic 33 in formis 44 p̄sepe | m.]
 longo 47 plangor 54 l.] faceque 55
 i. mg. m. pr. i(n ex u)dicium | igni
 56 trepidis 59 dura 63 proprior quis-
 quam 64 atque 69 sic 71 hauriet
 illas 75 quiq; 76 paru(us ex -uu)
 † notus 80 perdentis (sic?) tendunt
 et caeli i. r. m. 3 82 an quid 83 o(d
 ex b)issem | par 85 putrea 89 sic 90
 dixit 93 admoti(s er.) 95 inspectato
 99 ex. t. n] latos hau(d ex t) t̄angit |
 subiectos 600 exta q. sic 1 per-
 diderant sic | uisce i. r. b ex ete(?)
 11 feruntur 12 p.] uirumque 13 tu-
 mulo est | igni (-es b) 16 isse sub
 amplexu ≡ sopidos (quondam i. r. b)
 eginę 19 tonitru(m er.) 21 quo ≡
 (qui n) | pigne(ra numen i. r. b) 23
 dodone eo 25 gerenti (-es b) 36 rami
 totidem b. promittit idem, sed er.,
 m. pr. 37 tremiscere 39 quod i. mg.]
 de | et om. 42 et b) |||c 45 que add. n
 47 esse | reclausis 58 animis annis-
 que 60 austrum sic 62 optima 64
 uela b f̄xa eras. 65 m. pr. in mg. 69
 gerebant 74 ille] ante 87 que pati-
 tur pudor ille refert set cetera nar-
 rat 91 i. r. m. pr. facietque om. (fati-
 que m. 3) 97 eretheus 99 aut 700
 sacra] acta i. r. n 2 hymetę 7 q(d er.)
 10 refera ≡ quoq; f., corr. b 11 et]
 nunc 13 sic 14 in mg. m. pr. 20 statuo
 (studeo b) 26 aditus | erethida factus
 28 fidei 29 ut] et 31 tristis | calebat
 n ex dol. 32 arrepti 36 seruor | est b
 37 fides 39 me (promitto b) loquendo
 41 exclamo male p . . . r ad. x(?)
 ego p . . . s adulter (male fictor adē.
 ego fictus adulter n) 45 offensa (m. er.)
 | perossa, corr. 47 deserto n: p . . . n-
 quam erasa 49 succurrere, corr. m. pr.
 51 hoc | leum 53 si 54 quod (quē n)
 56 manibus i. r. n | habe(re i. r. n) 58
 mirandum 59 nayadis (-es n) 60 solu-
 unt ingennis. Post 61: scilicet alma
 themis nec talia linquid inulta inter
 versus b(?) 62 immissa est uelua the-

bis i. r. m. pr. 63 p.] cessit | multis
 64 ruri(cole i. r. b) 68 quos 69-72
 i. r. n (771. 72. 70. 69 m. pr., erasum)
 69 et cetis non 76 exute | glandis 77
 cortiniaco 78 sub (t b ex i)ectis 79 eo]
 in hunc 81 limine, corr. b 82 que b
 83 sit in mg. add. m. pr. 85 motus,
 corr. b 87 addere 89 r. et m. 90
 latrare 97 eacide 800 meos, corr.
 4 iuuen(i ex a?) liter 5 famuli | equi
 6 solebant 9 exhibit 12 nenias 19
 capiatur 22 putat sic | michi cr.
 amari, recte? 23 extimplo f(i ex a)cti
 26 s.] michi 31 speransque 32 indic(io
 i. r.) 34 detulerant 35 u(i bez c)ctorq;
 per herbas 38 dicens † dixi 44 sedan-
 tem 51 si (se n) | per n ex o 55 ni.

VIII.

4 acti(s er.) 5 ante spectatos 7 pre-
 ter ≡ aq; corr. b 8 alcatthoe 9 medio
 sub v. 14 regalibus † uoc 19 bellum
 q. turre s. 21 moras 22 tertium q;
 add. b 36 q 40 ad gn. 41 erratas,
 corr. 49 regum 50 ipsa 59 i. r. m. 3
 et] in | tuentibus 60 quis enim m. e.
 urbiem 61 reser(i b ex c)t meā m. 64
 nam metuo b ex non metuam 65 t.]
 modo 67 sic 75 obstarit 77 ad hoc n]
 huc 79 ille m. 85 uitali (fat. n) 87
 add. inter versus n 90 regia i. r. n
 91 patriam 99 orbe polus † suo 101
 cap(i er.)tis 7 passis (sparsis n) 8
 auc(tri b)ce 10 n. (est b) 15 ob ex ad
 16 que(m er.) | c. o. m. i. r. b 17 ex-
 ponimus († obstruximus b) 19 hac 21
 armenięque | uerum 23 d.] capta
 30 patris 31 uero 33 et quis (hęc b)
 35 carina(s b) 36 pasiphen 37 iubet
 diuolsaque 39 mecumq; simul mea
 recte? 41 puppem sic 45 auras 46
 haliętos in alis 51 ade(m er.)pta 53
 et | curetida m. pr. cretida n 57
 thalamo 60 (init er.) ponit | limina
 flexum 62 sic 64. 65 add. inter versus
 b 66 Et dubias 72 superata 73 re-
 licto 74 minoid(e dia i. r. b) 76 q. b
 ex perhenni 79 iam misit 85 l. i. et
 i. r. b 86 ill(ac b -o n) 88 animum —
 longam add. inter versus b 97 reni-
 tenti 99 uisusque 200 cepto 3 medio
 quo l. 4 dimissior 5 p(e b ex i)nnas

[sic v. 212. 226. 233. 238. 253. 544. 676. 814] 6 inter(que er.) neu 8 uolando, corr. 18 baculo(s er.) stiuag; 21 fuerat 22 sic 24 tactus 25 r. ad u. 28 non i. r. b 31 sed nec pater 43 rapacis, corr. n 48 et (ex ex?) 57 add. inter versus b 66 aceruis, corr. b 71 petenti (t di n) 73 pleni(s er.) s | anni(s er.) 76 cētus, corr. b 77 inuidiosus | solas i. r. n 78 praeteritas | ferunt 79 dic. in. 80 Aut i. nec nos imp. fer. 81 et oenios i. r. b (n?) ul(b ex uic)tores 82 campos (tauros b) 83 -ros 85 et setę similes rigidis hastilibus horrent 86 m. 2 ante 285 (cf. p. XIX) 87 cū n 91 flentur ||| 95 florentis 98 nec magnis m. 99 meleager, recte? (sed cf. 515) 300 caluere i. r. b 1 spe(ctandus b) 4 que om. 6 ante 305. plexippus 8 pare(n er.) s | pileus 11 euricion 12 -eus silusq; 15 penelopes | pharrasio 16. 50 amphicides 17 tega^{aa} ||| 18 s.] primam b 20 ūburnea 23 sic 29 exciderat 34 dimittere 35 assueuerant 37 longę parua 39 ut i. r. b [45 ethionio 49 iactor | pegaseus 53 ferrumq; 56 flammās 59 sic 60 hⁱpalemon 71 orithie 72 s.] corpora 78 prosequitur 80 tegea 85 meleager 86 uisū 92 qd 95 p.] perimet rapiet 96 t.] iuuenis] 98-402 add. m. 3 402 est] que 3 Ixionis 4 pirotheus 8 cornu 9 cui 10 (escule i. r. b) a 12 v. et in mentum fi^git geladanten 14 oenide(s er.) 19 aduersis v. condidit armis 22 feram 26 ita add. n | non-acrea 30 letitia 32 tendunt sua, corr. b 33 ale 35 sic 41 toxia 44 prioris 45 recalescit, corr. n 46 fratres om. 53 fatali(a b) 60 que add. b 65 add. inter versus b 67 quis 94 ipse 97 periat, corr. n 98 regnum 500 mensu^m 4 primo 11 aduersa 13 ille 14 ut] et 15 sic 19 ancei 21 ignes 28 ante 27. scissos | plangunt(ora i. r. b) [m. c-n [is oeneu ||| b] 31 duri 35 pro-(ex per)seq. | dicta 36 plangentia 37 m. c. tangunt r. 39 p. cineres c. | uersant, corr. in mg. 42 post ||| (rth dispicitur) aonie 43 gorgem 44 algmenae 48 erichthois 49 add. inter versus b 50 dux † ait 51 cecropide 53 solet | contraria, corr. 57 culmine 59 captat 60 utor 62 tectis r tofs 66 toti 67 trozenius 69 alii 70 -nium 76 gerit 77 q cernimus 83 plurimis 88 deduxit h. pariterque reuellit 89 ethinadas und(is ex a) 94 protulit | sic. Post 96: versus 12 insiticios om. N, add. in mg. m. 3 610 quo(d er.) | tilie i. r. n 11 medio 18 add. inter versus n 22 iuuen(i i. r.) libus 23 fauendo 24 ferendā ex -o 25 -ne sic 31 inq; focum, corr. b 33 sic 37 olus | ill(e i. r. b) post 41: conficiuntq; torum de molli fluminis ulua. 42-45 add. in mg. n 43 ī clauo 46 inposit(is i. r.) 48 consueuerant 49. 50 add. inter versus n 53 equat(u ex a) m men^{tae} extersere 56 m. l. 59 cr^{ati}, corr. n 60 que, corr. b 65 redol^{entia} 66 et purpuratis, corr. n 69 sic 72 pilemon (sic ubique) 73 add. inter versus b; sic 684. 83 et-ambo i. r. n 86 q. finire 92 m. t., 93 t. vid. 94 dum 96 q. o.] do q petitis 700 d. e.] duas sedes 3 s(o ex a) lutis 5 n.] inciperent 9 s. a.] tunc a. 10 thineius 15 s(i ex u)nt 16 que er. 20 nota | in add. m. 3 29 erisith. sic ubique 31 sic 32 ceriale 39 circuire 40 tantū 41 s. q.] omīs quantū | sub illa 42 driopeius ab illa 44 ut n | c.] retrahi se 49 deoida ex deo dia 53 sanguine cortex 61 editus e | de r cum 67 siluam n] multo 68 que i. r. b 72 grauibus 74 (ner.) ulli 75 sic 78 horrida, corr. n 87 subiecta 88 rigidiue cacumina 91 raris 93 sit(u b ex i) 96 pendere-macies add. int. vers. n 803 sentire f. mestosq; 6 uecta 7 ad uam, corr. n | et-thalamos ut 796. 9 e.] eum 11 peragit 17 q; add. b | delu^{sum} (ex desuetum) 25 dimittit 27 q; er. 29 faces 34 alti 35 maneba(s ex t) 36 tu 37 et tandem 42 hęc b (hanc er.) 43 iam] 13 ea 45 uultus piscem 49 nullus 56 oneratus 63 driopeida tradidit. illa 67 dederatq; 70 saepe 71 s o i. r. n | iuuenes.

IX.

1 genitus 4 add. in mg. m. pr. 8 tandem 10 proc(o ex e)rum 12 parthaone 17 regem sic 18 fluentem 20 aris ero i. r. b 24 q | algmena |

matre *b ex nate* 26 *sic* 29 redimit(?),
corr. b 31 loquuntum 33 a corpore
bar≡as 40 fluctus *n*] uenti 45 pre-
 mebā≡ 46 concurre 49 manet 55 *n.*
e. i. r. b | *m.* nunc *gl.* 58 a corpore
 62 *sic* 71 comitum 72 hedere 74 re-
 duxi 75 credis 79 *m.*] suis *i. r. n(?)*
 80 deuicit 91 praediuiti 93 subit *b*
ex fugit 95 resident 97 abidit, *corr. b*
 104 ≡ebeni 7 habentē *i. r. b* 12 calidonia,
corr. b 15-18 *add. i. mg. b* 19
 nessumq; par(a *ex e*)ntem 21 u^ana
 23 si≡ | *rev. mov. sic* | orbes *i. r. b*] 29
 quod | euōisum 36 ochalia 39 *e. i. r. b* |
 43 mox inde 45 ad(*er.*) ueni(at *i. r. n*)
 48 ac *ex an* 49 qu(o *b ex i*)d | me-
 morem 50 pos(c*b ex s*)it 51 iugulanda
 52 abit *sic* 57 ille 62 abit | *sic* 65 *sic*
 67 ill(a *b ex e*) | relatu≡ 68 aut *t.*
 reuelli≡ 71 strid(e *b ex i*)t | que *add.*
b 74 caeca(*s er.*) 78 et osti 79 *sic* |
 duris 81 mors] hoc 83 busirim in 87
 stifalides 88 relatum, *corr. b* 90 con-
 cū *i. r. b* 94 tracia 97 nemea 203
 possunt 4 altam *sic* 7 gemitu(*s b ex*
m) trementem 8 *inter versus b* | in-
 fringere 10 patrio 11 licham 14 tre-
 met 15 excusanda, *corr. b* 21 mole
 26 alt(e *ex o*) 29 a≡t 33 poeante 35
 nemeo 36 claue *b* (flam . . . a *eras*.)
 38 uoltu≡ | conuia sederes 43 uo-
 luntas 47 datis 48 ne 49 fida *i. r.* |
 oe(*t b ex a*)eas sp. 51 si (nisi *n*) uulca-
 num matris de p. 53 nulla | flamma
 57 nollet 67 *sic* 71 omīps 73 sthe-
 leneius i≡ras 79 hilus *b ex* hillillus
 80 cum 86 deci(mū *i. r. b*) 88 possis
 89 laborem 90 qn 91 adit 94 nixus
 (i *et u. i. r. b*)q; pares 98 a] est 99 g.
 et d. 302 *i. mg. add. n* 3 moritura
 4 v. loquor *i. r. n* 6 galenthis 11 geni-
 bus(q; *er.*) | con(e *b ex i*)xa 12 domno,
em. m. 2 17 leuare 24 admonitu≡ 25
 loquentem 26 a *om.* | ūro 27 quid si≡
 31 ethalidum 41 aquica 42 driope(*s*
b) 46 agrestis(*es n*) 47 lotos (hos *b*)
 48 sublato, *corr. b* 50 iret. et (*ex ad*)-
 oratis 56 amphisos 57 sensit 59 facti
 65. 77 *add. in mg. m.* 3 67 habebat 69

et dum] q adhuc 79 hoc *ex* hic 80
 cerpat 81 deorum 87 possunt *sic* 95
 eurytidas 97 tritiam 99 hora 404
 quini ioue 5 ≡flent atq; 11 fatale *i. r.*
 13 pet(e *b ex a*)t | hos *om.* 14 a 15 neu
 genitorq; *n. s. e.* parentis *i.* 16 uota
 18 preescia 23 iason. a≡ceres 25
 an(chi *b i. r.*)isē 31 redi't 32 nec] non
 36. 40 rhadamantus(-ton) 43 deionide
 50 ubi (tibi *n*) 52 ciane≡ (*er. e*) prae-
 stanti corpor(e *b ex a*) 56 qua(*m er.*)
 | ama(bat *b*) 60 mendaci(*s er.*) 67
 mau(*u b ex o*)lt 68 dim. *corr. n* 69 au-
 dax, *corr. b* 75 *r. s.*] rapta(*m. i. r. b*) 82-85
add. in mg. b. proh 85 quis 88-89 *add.*
int. vers. b 89 q. b. tu poteras nostro
 g. 91 tu(*m er.*) 93 at *er. e* m. 2 | q. t.]
 tecum 95 quid *b ex* quod 98 opēm |
 dixit 99 tethin 510 qua(*b ex o*) 11
 mei 19 viderit] sedit et 20 l. aut qu(ē
b ex i) 27 pudor(i *b*) 31 p. ad te cre-
 dere *n.* 37 causam | mota *r nota* | pe-
 tenti 39 possunt(?) 40 (a *add. n*) nimo
 41 *add. inter versus b* 52 fas sit ut *i.* |
 seru(e *b ex a*)nt 53 rebus (annis *i.*
mg. b) 61 amorem 67 linguē 69 fer-
 has 73 uanctus | latentia 78 quod si
 79 tecum 84 secto *r icto* 91 toto 93
 scopulis 94 recursum 96 tunc 98
 uoluptas 99 ips(e *b ex a*) 604 quam
 nre cera tab. 8 durum 11 apte non
 adiit 14. 22 (*post* 23). 26 *add. inter*
versus b 19 ceptū *i. r. n* 21 meorum
i. r. b (*eras. uidebor*) 22 noluisse 25
 o set et credar *i. r. b* 29 uoto | p. est
 30. 47 *add. in mg. m. pr.* 35 cum tota
 byblida 36 f. tenero de p. 39 ne qua
i. r. b 42 izm. 46 grachon et limēren
 | undam 47 iugum *r o* 52 lele(*g er.*)-
 eides 53 medantur, *corr. n*; amoris(*s*
er.) 54 surdae — virides *add. int. vers.*
b et n 57 naydes | possent, *n er.* 61
 utque sub aduentum 63 phebeida
 70 *sic* 72 uit *i. r. n* 80 uōl≡tus 81
 mandauit 82 telathusa 83 in a.] in-
 herthem 84 suo | queq; 85 du≡xerat
 86 spatio *i. mg. m. pr.* 87 sacrorum
 98 dubita (= *Ls*), *recte?* 702 que *om.*
 5 patri 10 nec *sic* 11 indecepta 12
 hic facies 15 iphe, *corr. b* 16 phestia-
 des 18 p. a. formaq; 22 expectant

23 quem | sic 24 quo in lacuna n | desperet 29 sic | et (parcere i. r. b) uel-
 leret 35 crete i. r. n 36 fer(at. i. r. n)
 44 mutauit 47 ipsa(m b ipsa recte?)
 48 debet 49 que(q; er.) pascit aman-
 tem 53 potienda | fallas (fiant b) 55
 una 57 uult(q; er.) ips(e b ex a) 58.
 63 inter versus b 60 fleuit, corr. n 63
 nubit n ex ducat eraso 68 causator
 69 effecti, corr. b 73 isis areth. | n(ex
 m)areoth. | faron 77 comitesq; faces-
 q; corr. n 79 he≡c | ecce | hocq; i. r. b
 80 c. monitusque tui. m. 84 que | re
 96 socius 97 yphis yanthe 71 capiti.

X.

4 a(b i. r.) fuit 9 n^a b | turbam
 14 functa-inamenaque add. int. vers.
 b 18 recidimus | creatur 20 hic, corr. b
 21 nec ex uel 27 auguror 29 ego per
 (hec er.) loca 32 sic debentur | pau-
 (lu er.) lum 34 est hec 42 stupuit sic
 43 cerpsero 48 erudicen 50 heros | or-
 pheus 55 ab (ex af) fuerant 56 in mg. b
 58 captans (? nil notavi) 65 portare
 69 olenus | figur(a ex e?) 70 tu(a n)
 73 arguerat 83 populo 84 te^{no}ros
 89. 90 inter versus b | calonis affuit
 91 eliadam 93 nec | et 97 buxum te-
 nuis 98 ficus n ex pinus(?) 102 arba-
 tus 9 carchea 11 inter versus b 13
 gemmata 15 uincta | moueba≡tur |
 parili(-es b) que etate 16 e g. a. 19
 licet, corr. b 23 tendebas 24 in b 26
 sic 33 et (n) ut (b) i. r. 44 turba≡ 45
 cordas 46 sonaret, corr. n 50 gigan-
 tes 51 pleg^eeis | carmina 58 portet |
 terrē 60 arripit 69 europam 73
 longa≡ 75 sic 76 leuant 80 recidit
 82 actis 84 subiecit inaere t. 90
 rigidoue, corr. b | sic 91 herentia 92
 dimittant | grauatum i. r. b 93 susten-
 tant 200 lu(s b ex i)isse 2 a. u. (pro
 te b i. r.) tecum(q; er.) vitam(q; b) l.
 3 quod sic 10 hom≡ (humi b) 15 et e≡e
 16 dicta (ducta est b) 20 amathita
 21 proped(e er.) ides | an(ex ab) nuit
 22 gemino(s er.) 25 in lugubri^s sce-
 leris 27 lact(e ex a)ntes 29 ophiusta
 81 quid, corr. 33 sic 43 a.] uersas

i. r. n | crimina gentis 48 qu(a b i. r.)
 52 aurit 62 l. que et p. 64 g. longo-
 que 67 sidonia, corr. b 71 blandis
 77 ipsa ex-e 84 subsedit 85 tractaque
 (a add. n) p. 87 et medio g. f. q. uide-
 tur 91 sic 95 coniugium, corr. b 97
 quo(?) 98 hac 301 at 2 ne c. 5 is-
 mauris 8 suda^{ta} 9 panchaica 10 non
 add. m. 3 11 ipsa-sibi, corr. b 16 sic
 23 sed-pietas add. inter versus n 25
 delicto 27 inii 33 sic (et-crescit b)
 37 est b 38 cinere bis 39 tam(?) 43
 spectam 45 ultra spectare (haū add.
 n) 46 et quod 48 gnati | que add. n
 49 in mg. b | metuis sacro 54 sic 55
 Emoris et o 59 primoq; patris in
 63 q. q.] q; quid optet i. r. b 77 aut |
 et 83 fert^o 84 parantē^o 86 scidit
 87 uacauit (et b) 90 tarde eras.:
 timet b 93 roganti 96 mea non est
 97 que 99 placabimus iram (= L),
 recte? 401 et om. | est(a er.) 3 nu(m
 ex ne) 6 tollet (-it n) 8 sed et in hoc
 i. r. b) mea 23 gelidos ex -us 29 sic
 30 numini(e b) 34 sic 43 sentit, 44
 merent 47 tem. pl. 50 primos ex -us
 60 prop(i i. r. b) or | ausi≡ 67 dixit
 i. r. b 68. 82. 92 in mg. b (68 sic) 69
 aced^o 78 (hacedit b) 78 reliquit 486.
 501 inter versus add. b 93 s. init s.
 95 constrinxerat 500 guttae i. r. b
 1 et sic | corpore mirra 2 sic 9 hum(et
 b ex -i) 10 dolentis 12 fisso ex -a 16
 nudo(ex arum | amorum 18 illi 28
 specie≡ | que add. b 31 ue] er. q;
 i. r. | amat≡unta 36 inde uenus (t us-
 que genu≡ n) 43 posset 48 qui ex
 que 50 in] et 57 et gr.] et om. 58
 reclinans 59 labris (uerbis n) 69. 80
 sic 84 inuidiam 89 decor≡s (corr. n)
 90 ille 91 oblata, corr. n 96 simili-
 (em b) dat (et b) i. umbrā 609 geneia
 11 hunc (iuuenem i. r. n) male dixit ini.
 23 sui | iam i. r. n | peremptas (-is b)
 24 uiderat 28 ferenda 30 a≡t 31. 32
 a^h 33 qm, corr. 37 quid facit igno-
 ran(s i. r.) | amores 40. 717 cithereia
 44 dama≡senum 48 comā 53 libet
 ar. 60 (ga i. r. n) diat | choçnea 70
 reliquit 71 remota, corr. n 75 iuueni-

liter 81 ne cui *ex nec ut* 85 ipsam
91 l(i b *ex u*)minis 93 m.] uota 96 (et
b) territa(q; *er.*) 97 stigas|mergere
in undas 98 v. l. 99 uolant, *corr. b*
707 que | praebent 10 suem *ex sui*
22 dissiluit 24 at] et 26 me(i. r. b)|
rediuuaq; 9 m̄tas 30 eros 33 fuluo
36 que i. r. 39 om̄a.

XI.

2 thr̄cius 8 uocali-ore, *corr.* 14
erinis 16 inflato *ex infracto* 17 bac-
chei sic 20 numc 22 sic 26 Ut 28 f(*ex*
r)actos 29 d(i. r.)reptos 36 l. lig. i. r. b
37 post 35 insertus b 39 que *add. b* |
atq.] et in 45 s. tua c. 46 p. t.] di-
missis | arbos (= L) recte? 47 comas
48 obstrusa (obscura b) 50 ebre 55
mathimnaei 56 expositum m. pr. 57
obstitit et sparso stillanti. Post 57
lambit et ymniferos iniat diuellere
uultus m. pr. 66 tutus 69 m(atres
i. r. b) 72 acumine 76 quecūq; i. r. b
79 sunt, *corr.* | unguis 82 *add. inter*
versus b 83 longos quoque br. 84 fal-
lere 86 ante 85 p̄neta 93 eumulpo 95
aduentu≡ 113 d̄ptum 20 in mg. b
21 ille *ex -a* | cerialia 24 p||lebant
(nit i. r.) 33 spatioso 35 factiq; fide≡
36 manea(s b *ex t*) 38 nitens] rip̄e
i. r. b 41 simul in mg. b 42 uix̄ 47
a≡ni (antris b) 49 stolid̄e 50 perspi-
ciens 56 indice 63 delinit | resoluit
64 est *add. n* 65 in mg. b 67 sic 81
thiariis 82 longos(q; *er.*) 94 (t i. r. b)
molo 96 laot̄medontis 98 panopeo
200 laumedonta 3 phrigie 4 edifi-
cat|pacti≡ 8 ad curuē 9 compleuit
17 hisione 18 neq; enī m. |superb(it
i. r. b) 19 nepotē 20 |||uni 22 annis
(armis b) 25 haud 31 indictum, *corr. b*
33 ≡aquis (r̄ ū) | operta (-um b) 34
ed(i. r.)ita 36 *int. vers. b* amb. est 38
uicta sic 48 odorat, *corr. m. pr.* 49
carpathius 51 tu≡|gelido: g l i. r. |
quiescit 54 q 59 ponto in mg. n: saxo
m. pr. 62 tendit 65 ingentem | achille≡
269. 282. 351 thracin. 276. 298. 312.
314. 316. 333 *add. int. vers. n* 268 tecta
(mg. prima) 79 qui^s 85 monumenta

87 vocato i. r. n 90 peleus≡ com.
93 i. t.] tantū 94 sic 97 sic 302 n(u
ex o)bilis 5 c(a *ex o*)lorem 14 assue-
uit 17 philamon 18 pl(a i. r. b)ussie
19 sic 20 gloria ante an 28 q. miser
(o pie tas i. r. b) ego t. patriumq;
d. 32 imp. illi i. r. n 35 scrabo-
num 44 et b *ex ut* | nulli(s *er.*) satis
aequus 48 ius auetor i. r. n 51 trep-
id(at n *ex i*) | heros n oris m. pr. ?
58 nant≡alii 59 mari(s *er.*) 61 templi
b ponti m. pr. 62 siccat 63 iucta≡
65 grauis strepitus l. 66 (sil i. r.)uis
| palu(stri b *ex di*)bus 67 crasso i. r.
n *ex* sparso 68 fulmineus 77 et (ad b)
80 orbe, *corr. b* 81 su(i i. r. b) 83
≡etheus 87 mittat ut aux. 89 i.] in-
quit 90 ūri, *corr.* 93 arce locus (focus
n) s. 400 eacidis 1 in agris(?): ab
acri b 4 pariterq; 8 illuc 10 fratris
12 consulit 13 clarum 14 flagiis 22
uertit ubi est b (E||| *eras.*) 23 *add. m. 3*
in mg. 35 fr. est 36 feri^s 37. 38 ut 276
48 solacia 52 remittant 56 armariq;
57 qua | uisa 58 abortas 61 at 64
re(curva i. r. b) 73 alciones 76 q;
add. m. 3 77 diducit 78 eminus 82 di-
mittite 83 antennis (*sic plerumque*) 84
hec 92 qui^s 93 uelitue 94 mal̄i(s *er.*) |
tantō 96 undarum 99 uertit 507 latus
i. r. b rat(is?) m. pr. 9 balista 12
co(*ex ad*)miserat | cohortis 16-19 in
mg. m. pr. 22 minantia 27 assiliit
29 celsi m. pr. noveni m. 3 534. 632.
705. 791 ut 276. haut segnius 536 in
mg. 38 ueniunt 43 quodcumque 51
in mg. 55 uerterit 58 aere 62 sed
i. r. b | 'ore ē' b ora m. pr. 71 nocte
i. r. b 83 pro functo 90 arcato 92 ci≡
merios (chy b) 608 nec (uers i. r. b) o
stridorem | reddit (-at b) 9 tota (est
n) 10 at] et *ex in* | hebeno 16. 19 q;
add. n 26 aequant 27 herculea(m i. r.)
thracen(q; i. r. b) 30 saporis 31 sentit
34 q; *add. n* 35 morthea | illo | iussos
b *ex* quisquam 37 queq; i. r. b 40
yeecon | phobetera 42 panthasus 45
solet 52 pinnis 56 gr.] uiri 59 nece
i. r. n 61 ded- *ex* tulerunt 69 a] e 73
manū 74 et lacrimas 87 ac disc. |

tenenti 88 manifesto(-ta b) 95 fug-
 (iens i. r. b) 97 d. tecum f. 98 debite^{uita}////
 i. r. m. 3 700 perii i. r. b | sine me
 te | isto 5 saltim (-em n) 9 sic 13 di(c
 ex xjit 14 not^{notata oculis}ta locis 17 pa. a.]
 maris appulit i. r. b 19 qu^f. 20 tamq;
 corr. n 23 i. i.] sua iamque 26 uestes
 29 undas 36 et add. m. 2 38 rigida
 40 tolle(ret et b i. r.) uisus 43 solu-
 tum est 47 tum via tuta m. v. i. r. b
 49 cir(cum b) 55 Ilus] huius 57 laume-
 donve 59 sens. ex cessisset 61 ante
 760. corpore q. | eniza 63 alyxyrhoe
 gracili conata 64 aulea 69 ep^herien
 p. crebrenida 72 longeque 74 anget
 79 neq; 80 duo i. r. b 83 et a 84 sic
 i. r. b | thetis 89 superis (corr. n) ad-
 sum(pserat b i. r.) 91 aesacon 92 que
 add. n 95 tenet] manet.

XII.

4 tristi(s er.) 7 que n 9 et boetia t.
 12 et (ut n) 17 auid(a ex -us)q; re-
 condidit (alvo i. r. b) 18 obst(u ex i)-
 puere 21 annos 23 seruat 26 urbis
 27 nec(q; b) 30 re[≡](res b) 31 iphi-
 gina m. 1 33 sacri(s er.) 43 locum |
 i. mg. fecit 46 exe[≡]re 50 undis 57
 alii[≡] 61 recens 68 pro te sile 69
 fortes | neq; 70 friges i. r. b | posset
 ex -it 71 signata 73 currus stabat
 achillis 78 exortatu(r ex s) 85 add.
 inter versus n 87 miraris vulnus 91
 ob ex ab | huius] omne, recte? 92 in-
 districtus 94 temperet (-at n) 98 ex-
 cipit 103 terribili(s er.) | irr. c. i. r. b
 4 pheniceas 8 ualuit sic | primum
 9 suemq; i. r. n 10 Solus echineas
 16 menetem 18 pectore 20 hoc qua
 21 idem 22 fatur sic 24 repulsa 27
 sic 28 fremibundus 29 disilit 31 at] et
 32 cl.] gladio i. r. b | reducto(du eras.
 reverso n): num recte? [reiecto L] 34
 cedente 38 sic 39 adfixit ex adflexit
 42 concludunt, corr. 48 dum ex num
 54 suam 58 multifidi 60 pugnans | suas
 65 uisum est 66 iuuenis 67 ferebat
 69 tum 72. 73 perqubum 75 (moue
 i. r. b)ntur 76 rogant 82 (long i. r.)a
 senectus 84 nec | ulla 85 domus 86

ac ex at 89 eleteria 91 achilles 92 m.
 que fuit spes inuidiosa p. 95 illos,
 corr. b 202 p. iam p. nichil 7 fieret
 9 penelea 15 hymeon 16 matrumq;
 nurumq; 20 tam-quam 25 ut ex aut
 28 qui (quod n) 30sq. add. int. vers. n |
 heros sic 36 uastum quem (... g... s
 eras.) 39 -dam r. harenam 44 nunc n
 ex num 47 iam pedibus 50 celadan-
 tis 51 cognoscendo | relinquit 55 p.]
 bidaten 56 mixt(i er.) os spumante[≡]
 62 br. orion orionis 64 reluctantis,
 recte? 65 teli 66 sq., 298, 332 inter
 versus b(n?) 68 in om. | uoltu(r ramo
 n) 72 primu////(ici i. r. b)um 73 per-
 stringit 74 correcti 77 forcipe | la-
 cub; 84 comenten 85 retheus (sic
 saepius) 88 gravi(s er.) 90 drimanta
 96 saevidria 99 sude figis ob i. r. (b?)
 n? 302 licidas 6 tholus | menelaus
 | a[≡]bas 7 discusserat 8 astilos 10
 auros 12 aduersum tu[≡] 13 cornee
 19 obscenq; i. r. b, corr. n 21 inser[≡]it
 | amento post dixit 22 locutus b ex
 moratus 27 (eue i. r. b)llere 29 pulsat
 30 iam missa petrei (b) 32 sic (cf. 266)
 33 chromi(s er.) 34 dectis | minorem
 et dederunt mutata 37 ancipiti(s er.)
 41 uictor | e] in i. r. b 43 cubiti ex o 45
 sic 50 lichepen 51 ammissa 52 rip^hea
 53 sic 56 dumo 61 grantoris 62 ascidit
 iaculo 67 ad b ex at | grantor
 68 demolenta, corr. n 69 c.] magnis
 cum (mentis n) 70 perrumpit 76
 que] et 78 phlagraeon[≡] et thilen
 79 lephinoum | clamin 82 dura 86
 passuram, corr. n 95 aur[≡]q; corr. b
 99 qua (parte in lacuna b) v. e. neq; |
 illo est 401 erat 5. 23 (h)illonome
 6 semiferas, corr. 9 lenis 11 Illicet
 | candentia 20 qua | collo[≡] 22 re-
 frixit 26 auras, corr. b 27 arguit
 ire meas 30 con[≡]ex[≡]is 31 pheocomas
 32 cortice i. r. b 33 Pho[≡]lo loniden
 36 nonius | telaba basq; 44 pyreti
 45 amphica | echeli 46 auerso cornu[≡]
 47-49 add. i. mg. n | peletroIm 48 et
 er. 49 nessei(s er.) | conueta 51 am-
 phiceden 52 accubuit 55 pyram 57
 emathiis 60 ui[≡]s 61. 74 sarisa 62 que
 add. b 65 femina 67 commo(n er.)uit 69

qd s. n. 70 *Iam* 72 *extinctum* 74 *pillei*
76 *feriat* 77 *duri* 82 in] ut i. r. b 83
collo 86 *temptamus*, corr. 1 87 *caecam*
88 *manum* 89 *rapidi* 90 *alterum* que
om. 92 *alatheius* 94 *mon* (y. i. r. n.) *chus*
95 *uix* 97 *quid* f. 505 *insanis* | defect
(a. i. r.) m., corr. | *austri* 8 *pelion* sic 9
tumulo 10 sic 13 *super aera* 16 *mo* (n
er.) *tibus* 19 *amphicides* 21 *tunc ex*
-m | *nunc b ex tum* | *supremum* i. r.
m. pr. *esse testatur Miola* 26 *avis nunc*
32 (s. er.) *triptolemus* 33 *tacito* 36 *ipse*
i. r. b 38 *annis* i. r. b | *restringere* 40
di] q̄q̄ i. r. 42 *deiphebum* | *pollida-*
manta 45 sic 49 *add. inter versus* n
59 *hunc* = imum 61 *lateri* (s. er.) 68 Nc
| *tui* (s. er.) 69 (crod i. r. b) ię *rector* |
gentis (classis n) 74 *toro* 76 ph. sic;
cigneida b 80 *cinthia* 83 *iamiam* m.
pr.] *iacas* = b 84 *turos* 90 *sentiat* 91
necopin (ex m) um 92 *patui* 96 *tela*
parim 601 *dimittit* 3 *achilles* 6 *ther-*
modoontica 9 *cremabat* 11 *paruam*
13 *respondit*, corr. b | *hec* 14 *par* (s
er.) *tibi pelide* (s. er.) 15 *posses* 17
titides | *oyleus* 20 *lerteeq*; *fuit* i. r. n
| *tanti* ||||, corr. b 21 'onus i. r.' et 22
'mediis consistere c.' *commutata*.

XIII.

8 ac 12 *quantum acie* 18 si = 19
(cer i. r. b) *taminis* 20 *quod* 24 *pa-*
gaseia 28 a 29 *causa* (m. er.) 33 *furto*
34 *inseriris* 35 *illis* 36 *detractavit* 38
Et 39 |||| ad a. 40 *fic* | *qui* = | *illa*
(ulla b) 43 *aut* cr. 45 *poeatia* 48 *ler-*
tia |||| dampna pr. 49 in *mq. m. pr.*
'dent' 54 *dedita* 55 *comitatur* 56
vellet 57. 82 *add. inter versus* n 58
que = m 64 *nestor* (e b ex a) 65 *ulixen*
67 n. h.] *hec nec* 74 *metuentem* 76
hic (sic) 77 *ad b ex in* 78 *hostes ex*
-em 87 *unu* (s. i. r. b) 88 *novistis* 92
tunc n ex nunc 95 *uerba* | *queritis*,
corr. 96 q. m. m. i. r. b 98 *all. itachus*
99 *capta* 100 in (b) *luce nichil* |||| est
d. r. (corr. n) 2 *sit* n 24 d. sic la. 30
potiremur achilles 32 *tersit* 33 *suc-*
cedit 35 ut 38 *add. in* *mq. m. pr.* 40
nos (non b) 41 *retulit* 44 *namq*;
michi | *acrisius* 45 *quisquam* om. 54
heres 55 e. p.] *pyrrus* *quoq*; 56 ph.]
etiam, er. | *Sc.*] *airiu* =, er. 57 *istic* 58

non ex num m. pr. | *nec si petat b i. r.* |
i.] *arma* 63 sic 67 *cui* (recte?) 73 *me* |
michi 74 m(e ex i) | *chrisen phatiamq*;
et ap. 75 *cyrum* | *mea* et c. 77 *poss* (e
b ex i) t 89 *nunc ex hanc* | *faxoq*;
corr. b 91 *Nunc* 92 *pensa* (-et n) 95
-*nunc ex* -num 99 sq. sic 201 *moneo*
3 *nephanda* (s b) 11 *add. inter versus*
m.2 20 *cur non remoratur ituros* 21
cur-it.] *det-seq. i. r. b* 26 *dimittite*
31 *num* = *iscere* 32 a. (ut erat b i. r.)
ausus r. 33 *proteruus* 35 *reposco* 43
sic | q; n 44 e. q.] *etiam nunc* (eadem
n que b) 47 *quid* 51 *uobis* 55 *pilli*
57 *ce* = *ra* = non | *aletora* *char* *ho-*
niunumq; 58 *alium* | *pritam* 59 *pheri-*
damante | *thoanta* 61 n̄q̄ (-a n) 64
diduxit 71 *sed* 72 *aut* al. 73 *sub* 74
assiriis, corr. b 276-342 *hic om.*, *sed*
post v. 138 in textu (b?) 76 *meiq*;
ducisq; 93 *plyadas* 94 *diuersasque*
urbes 99 *uocas* 302 *illi* | *nobis* 12
pretioq; 13 *peantiden* 17 *lenire* 19
et *ex in* | *facit* 22 *morbis*, om.
que 32 *utq*; *tui* m sic *fiat* t. c. n.
(t. t. agg. *mecumq*; *reducere* *nitar*
i. mg. m.2) 37 *comparat*, *recte?* 38
illo 44 *raptamue* 55 *hoc* p. *alter* m.
a. 59 *manu* (s. er.) | *tibi* sic | *secund* (e
ex i) 71 *cur* (s. i. r. b) 72 *libor* corr. b
73 *faciendo* 78 *pute* (ex -a) *tis* 81 *pos-*
sit (-et b) 83 h. *aiax* q. 84 *sustulit*
85 sic 86 *poscet* 91 *ferro* |||| 98 *hy* =
sipiles | *post* 398: *transierat. tandem*
uoto portuq; *potitus* *inter versus* b
402 *impositaq*; *fero* est 5 *urbes* b
ex auras eraso 6 *pontus* q. cl. *elles* 9
tractisq; | *antistia* 14 *astianas* 15
tuentem 22 *excube* 23 *presantem*,
corr. b 31 *patet ex caput* 35 *sui* i. r. b
41 *late ex iacte* 43 *iniusto* *petit* 55
Utq; 57 *aut* tu 59 *uellem* 62 m (i ex o)-
nuit 63 *ver.* -est i. r. b | *cremanda*
65 *ite* sic | *tactu* (s. er.) q; 66 *uirgine* (s
er.) | *manus* 70 *ineptum* 71 *i*us i. r. n
| *sepulchri* |||| 78 *uiolare*, corr. 81
quid -*cruoris* 82 o b 86 *ediderat*
89 *alterum lacrimas* *supr. vers.* n. |
uolnere 92 et b 93 *ultima* *matris* 94
meum tua v. *pectus* 95 sic 504 *ea-*
cide = | *fui* = 8 = *natis* 9 *tumul* (is b
i. r.) | *deorum* 10 *penelopes* sic 17
qd *ex qu* = | *quo*] = *uti* 22 *donabere*

24 est hęc 34 dixit et inf. 38 uocem
 39 deuocat, corr. 2 41 i. tollit toruos
 ad sydera u. 43 ira(m er.) 45 in n
 46 lact(e ex ante 47 na≡cta 48. 55
 hęcube 61 expilat | nocentem 62
 manus (oculos i. r. b) fedataq; sonti
 [sanguine *supr. lin. n*] 63 est loca
 i. r. b 66 missu(m *add. b*) | s.] iactum
 67 in (ad b) 71 i. *mg. b* 73 Et homines
 (sic omnes b) 74 negauerat 89 sacrifi-
 fic(o ex i)s 91 conubia 600 uolumin-
 (a b ex e) 3 *inter versus m.2* 4 dens-
 (a i. r. n) tur | colorem 5 animum 6
 prima v. 7 pinnis 10 plangor | suc-
 cedunt 13 lassant ex iactant 18 ali
 i. r. 2 | -ra uoce r. 19 est om. 22 Nec
 23 a. p. i. r. b 27 antrando 32 sic 37
 positis 38 ceralia 39 tum 45 quem
 b ex -am 46 enim est m. 48 parte |
 et n | tenenem ex -ni 52 bacam 59
 euo≡a 62 sic 63 dedit, corr. b 65
 quem sic 67 etiā nunc i. r. n 77 anti-
 qua cognataq; menia i. 78 litore ex
 -a 80 cratera Ae. quem (*recte?*) | mi-
 serat m. pr. ex transt | illi b ex -e
 81 iouis, corr. b | Ism. — Therses
add. inter versus m.2 82 hunc 83
 Nileus 85 ferat | docebat 90 lābunt
 (lāb i. r.) 91 n. ab o. 92 d. pectus 93
 fortia i. r. m.2. | uulnera telo 95 ce-
 lebris(er.) 97 intereat | coron(os ex
 -a) 99 auro i. r. 702 custodes, em. b
 3 *add. inter versus m.3* | dantq; p.
 g. a. clarumq; c. 5 certam (ten. i. r. b)
 6 iobes, em. b | receptus, em. b 7
 portibus 12 rite, corr. | post 713
 v. 703, *erasus*. 14 attiaco 17 impia sic
 | incendia 19 eu|||os, corr. b | q; uati
 bith. i. r. b 23 trib; m.3 | ex b | ae-
 quore pennis 24 pachinus 25 im-
 positum | ad b 28 zamclea≡ 32 ora
 ferens ex ore carens 33 uana 37
 Quam 38 re(pet ex ferens 47 sū
 tibi b ex sic sum 48 gratheide 49
 sumethide 52 actus 53 signabat | sic
 54 null(o ex a) 56 sic m.1 59 nullo est
 61 sensit | v.] utriq; (uostriq; b) 65
 licet 66 aquam 69 sq. telephus | si-
 culum | in equor i. r. 2 70 *inter versus*
 n (b?) | eridines 74 uerba 75 gradus,
 em. n 77 pontum ex longum 79 hunc |
 refertur, em. b 82 anten≡nis 87 sic

88 f≡olio 90 ≡edo 93 palma | pomis
 m. pr. 802 tribolis 803. 827. 848 *int.*
vers. m.2 4 tibi | 's≡' i. r. 13 as 19
 arbor(?) 22 possem 23 pauperies n.,
 corr. b 25 circummeant 32 parq; c.
 domitusq; 39 liquidōq; in margine
 41 aspicias quantum, corr. n 42 quem
 uos 43 com^a 45 que (quod n). *Post*
 46: turpe pecus mutilum nemus est
 absq; arbore turpe. (*alia add. in*
mg. m.3) 50 sed b ex nam 51 magno≡
 56 quine 57 ueneror 60 sic 64 diuisa
 65 sic | si 66 acrior 67 translata ex
 -um 76 q̄nq̄ 79 sic 83 ex i.] e saxo
 i. r. b 85 auitas 86 more | man.-rubor
inter versus b 89 tacta 91 saxi(s er.)
 94 ore (est b) 95 q̄ fit quo(q; i. r. n)
 erat 901 seducto^{||||} nata 3a fretum
 scindens 4 m. An. v. 10 longa sub
 arboribus | ad b ex in 11 loco b i. r.
 13 tegentem 17 equore 20 deditus |
 'iam tum' 22 moderebar 27 semine
 (r sedula m.3) 36 terrq̄ in equore
 niti (ex mitti) 37 m(o ex i)ror m. 44
 tum 53 *post* 954. lapsus | amnis 55
 om. (*add. post* 958 n) 56 haec | et |
 sentit 57 reddunt | totum, corr. 59
 tunc 60 uerro 65 reliquit.

XIV.

1 etnā 3 b(o ex u)bus 5 ante 4.
 regū 6 naufragum 10 uanarum 13
 is amore i. r. b 14 *inter versus m.2*
 15 qua in m. | cognitior 17 mesania
 20 aliquod regum | carmine 21 ante
 20. 'hoc pugnatior' 24 E(hoc m i. r.
 n)nil 25 altius 32 nec ex neu | adsit
 34 gramine | carmine poss(i ex u)m
 40 quatinus 44 ≡amina (carm. n)
 56 pressos 59 descendit in aluo, corr.
 66 rabies 74 q̄m 77 Esonium (aus-n)
 83 sedes ericis | acestem 86 calentis(er.)
 87 acheloidum 89 iranimen, corr.
 proci≡then 92 cecoprum 93 de i. r.
 n | an. vir. 95 remissas 97 vel. b |
 flauentia 100 posse 3 undis 5 et ut
 manes adeat 9 ferrum est 14 in silua
 15 deuellere 20 lafp b ex s)os 21
 dea cumā≡ fallit 25 munus habere
 tuum 27 eritis e i. r. b 28 sic 29 su-

spira[≡]tibus haustis 31 ne n. 34 prae
 ex per 35 cīmea qd 37 ostendi, corr.
 -ens 45 uides i. r. b 48 faciat | uerba
 49 redigantur 50 cognosse 55 euboic-
 cis, corr. b | emersus ab undis, corr.
 59 nariutus macereus | ulix(is i. r. b)
 60 medi(is i. r. b) sub r. 63 sic 66 sus
 et setis consertus, corr. 69 ha | si b
 ex ni | ithaci 73 possum | impius 75
 non ex nunc 77 si n 81 a monte (a
 add. n) | reuolso (corr. -ū) 82. 83 add.
 inter versus m.2 85 de] me, corr. n
 | fluctuos[≡]Itos[≡]ue (corr. lapisue)
 87 ab acerua | re(mouit i. r.) 88
 gemebundus 92. 241 ulixen(-m corr.)
 94 viv. — cuius add. int. vers. m. pr.
 97 Aut n. 99 nunc | madenti (-es b)
202 ante 201. oculos mi et i. m. in r. b
 3 pressurum 7 cum 8 c. a.] oblisq;
 11 mad. (mand n) 12 frustra 14 tre-
 miscens 15 cupiensq; morari 17 ex-
 pers 19 gemitu (t gestu n) 24 add. n
 in mg. 25 quos ex qui 31 ipse 32 r.
 et p. 33 lami b ex imas | ueter(e ex i)m
 | strig. i. in in ras., sed m. pr. 44 vi-
 denda ē i. r. m.3 50 set i. r. b 52 al-
 phenora bini 54 a. uenimusq; in
 liminā 55 sic 60 murice (t marmore
 n) 62 sic 72 omia[≡] uoce 80 queri
 86 c. in antra suis. solū 88 maneret
 89 nec ex ni 90 moli 97 Hinc fidei,
 corr. 2 **302** h^{ac} 5 illū 8 uitaq; 14
 ostendeus -ile | picum i. r. b 15 que
 om. 22 colorem 24 tot a. 25 graia
 quat edere pugna 29 albo 30 narue |
 farfarus i. r. b undē ex umbrē 31 sic
 33 nypham 34 ionio 37 facies set
 45 phēniceam 50 sic 53 possit 55 ait |
 tam i. r. b 57 me nec mea 69 can-
 tando desertur, corr. 71 et] ut | regis
 82 reptatis 84 amans femina 85 sic
 86 occasum 89 miratus 90 latis 91
 di- ex duro 96 antiquo | restant
400 resolvi i. r. m.1 6 dictu(m er.)
 11 uidentur 12 pauentum 16 traphe-
 sia 21 haec] et 22 latos 27 fessa et
 (i gelida b) longa p. 28 ipsos-dolores
 31 extremum teneras 34 (coloni i. r.
 b) 35 narrata per annum 36 multaq;
 41 u^{na} 42 marmoreo 43 gaeiatam
 magnē 45 gge i. r. n 47 u.] imber
 48 fulua b ex flaua 57 at uenelus
 frustra p. 58 iapie 61 que om. | pe-

tiit 63 sui(s er.) | nec (aut n) 64 ullos
 65 remouentur | amari 67 ilion | fl. b
 72 capherea (e ex a) | cladis b 73 re-
 feren(ex m)s 80 sunt 81 caphereus 82
 fuisse 84 terroris | agamon ex at
 acmon 488. 86. 87. 92. 89-91. 86 nra
 88 faciet /// 891. in uu^{to} | aut ex autem
 | rerum est 94 iratam | pleronius 95
 ueterem i. r. b 99 n.] q̄q; /// **500** m. sed.
 br. 1 sinua(n b) tur 2 pedis 4 rhenoer 8
 dubiarum 9 sed habebis pr. 10 dauni
 13 plucetyos 15. 14. — mana(ntia i. r. b)
 | semica(per i. r. 3) 19 mens b ex nunc
 23 obstituit 24 est add. 3. 25 bacis
 26 illas 28 rutili | ullis 29 infausta
 31 tecta 33 mulcifer | malum 34 igne
 car. 35 idae de v. 36 pulsi(s er.) 37
 complebⁱ 40 cremauit (-bit) 47 stu-
 pea, corr. n | puppis 49 corpore 52
 sic prius (t sinus n) 53 spinē b mu-
 tantur 57 naiades 59 saeuo sic 61
 supposuere m. nⁱ si qua gestabat a.
 63 nartie 64 sic 65 inter versus m.2
 67 ulum de b 70 te b 73 turno m.2 ex
 ui /// o 74 hosp. uicta, corr. | qu(a ex
 e) m | barbarus ensis 75 patuerunt
 76 e] in 82 cohercuit 88 te] se 94
 estis | numine dignu^s 99 municius
600 sic 4 respersit 8 indigena, corr.
 10 successit 12 s. ecce latino 13
 aepitus | cape(t ex n) us 15 cepit |
 dimersus 16. 17 re(ex ro) mulus 22
 palatinu^s summe loca g. 24 amadrias^{de}
 27 et n 29 passim i. r. b 30 lignum
 32 recuruas 35 pom(e ex a) ria 37
 salta[≡]tibus 39 silūnus 41 pot(i b ex
 e) rentur 42 uertunus 46 desertum |
 uersare 47 ut: u i. r. n 48 iurasses
 57 peritior 60 suscipiens 61 sic m. pr.
 65 est om. | ulmo b ex illo 66 n.]
 uincta i. r. b | /// acclina 70 (lapit
 i. r. b) eia 71 timidi aut audacis 74
 tenetⁿ 75 tu b 78 delige 79 habes |
 tibi 81 sola] magna 82 quam sic
 85 fingentur 92 sic 93 ult. ex uict.
 94 idaliam 95 quo(d er.) 99 anaxareth-
 en **700** oss. b ex ign. 3 am. est 5-7
 add. in mg. b 5 b. c.] alicui sua-
 dendo 6 perpensum 10 tristiq; ferac
 11 austris 18 -the 20 lauro 22 cogeris
 eritq; b 24 mⁱ curam (excessisse i. r. b)

25 c. est 31 ut *om.* 33 ad postes *ex*
 appositis | laudatos 35 summi^a 39
sic 40 adopena, *corr.* n 44 misera-
 rum 50 -thes 52 scandit 53 yphim
 54 diriguere 58 corpore s. est 60
 sala(mis i. r.) 61 om̄a, *corr.* 62 nym-
 phe 63 *sic* | *nec* 65 *inter versus n*
 formas deus aptus in om̄is 66 *demp̄sit*
 68 positas 69 reluzit 71 *nympha est*
 et 72 amulii 73 nepotis 74 *sic* 76
 que i. r. m. 3 77 dign^a | eruit 79 f(rem-
 unt i. r. b) 81 *recludit* 86 naiades
 91 fecundo(s er.) | fonti ≡ 92 *add. int.*
vers. m. 2 95 *nec ex non* 98 *prae-*
structa 801 est m. 3 3 ferro i. r. b
 4 excedere 9 *nec*] et 10 q.] sunt 13
sic pia 14 toll(e ex a)s 17 orbem 18
 data 20 *sic inpauidus* 21 pronū *ex-us*
 22 palatii 23 non r. 25 ceu *sic* 27
 puluisnaribus(s er.) 28 et] est | est
 om. 30 hersilem, *corr. n* 32 latio o
 et 38 arcus: *N desinit.* [39-51 *add. b*
 46 fatebor i. r. 47 flag^aans 48 hersilie
 crinis 50 *priscum* 51 horam.]

[XV.

2 que] ue 9 hitalis 12 bubus 20
 micilius dis illius 23 lap. eseris u.
 et 22 patr.-sedes *mutata* 27 pugnet |
 diu *om.* 28 inhibent 31 extulerant d.
 sidera noctis 33 et 34 pertimuit 37
 patet 38 tendens 39 cuius celum 40
 muneris 42 culpam 44 dim. 50 lac.
 tar. 51 sall. nerehtum 52 sinus nemesen
 et 54 arua 60 sed] si 62 remotus
 69-70 *om. (m. rec. add.; fluminis)*
 80 flore 89 coniesto 92 t. parit nich'
 inte tr. 93 rictus 100 mouerunt |||
 aere 4 fer.] deorum 9 tam-fuerunt
 10 salva p. f. 12 potuisse 13 eruerit
 | -perit 17 f. q. 22 aequi 24 q̄a 25 annū
 26 *sic* | perculait 31 praesignis (= *Er.*),
recte? 36 corpore 37 et] in 38 *sic* 46
 investigata *sic* 49 validis 51 que
 prius *om.* 52 reuoluere 55 piacula
 56 *sic* 61 pactolides 64 ab acteis 70
 formas s. easdem(?) 79 uoluuntur
 82 eadem ueniens 86 c. ut emeritas
 89 c.] neq; 98 contrahat 99 secedere,
recte? 201 et 4 albus 5 virtus *post*
 est 11 temperiem 13 suis 17 primo |
 habitauimus 30 solidarum m. fera-
 rum 33 r.] miratur 36 nigra 38 pera-

gunt 46 tenuatur 47 habet 50 den-
 sum 51 hic 53 reparat *sic* 61 e. v. 63
 factasq; 70 admisit 71 et antiquis
 tam multa 72 *sic* 73 tyrreno lacus
 (ex litus) 75 modo toto 76 erasmus
 78 alio 79 amasenus 82 anagrus | *sic*
 84 fixerat, *recte?* (fecerat *Tegerns.*)
 85 de *om.* 87 paros 88 Et phernis sa
 93 queris 304 direpta bicornis 5
 capri 7 aut (*sic?*) 11 A.] theumatis
 12 narratur 15 *sic* | aruis 18 e. a. 20
 si] quis 21 gr. m. 22 *sic* 26 pro(*corr.*
 prae)cidas 28 in illis 29 licestius 32
 phenon 38 symplegades 43 flamma
 48 materiem(?) 55 ignes 61 adhibenda
 62 fluuidoq; 64 In quoq; dilectos 65
 uisu 68 scrabonis 71 que *om.* 78 pa.
 sup. 81 quantū 86 cythareasq; 89 est
om. 2 93 non f. *nec h.* 96 ve] q; 98 Q
 simul 99 myrra 400 imposuit 3 est
om. 14 uessica 16 corallium 17 undas
 21 alias, r illas 28 est sp. [a.] magne
 32 undās 36 fatidicas, *om.* que 39 set
 43 continget annotius r *utilius* 50 hoc
 53 *sic* 55 que *om.* 58 in pectora 61
 esse *om.* 62 *sic* 63 conueit | illa 64
 qui corpora c. 66 h.] edit 68 ille 69
 quam t. 72 man. sat. 73 r. que et
 pedicas 75 formidantes 83 docuisse
 93 *nec iam* 97 q.] si 98 crudel. | *sic*
 503 ind. q; | off. q; repulsa 2. 4 *sic*
 eiecit 10 fundi 12 mollesq; 22 que
 23 et 26 que *om.* 27 s. fr. d. 28 ex-
 alare *ex-ri* 41 *sic* 42 posset 46 as-
 sentior 58 indigete 65 cippus (*ubique*)
 67 fontem 69 ueniebat 70 cornua 71
 isto *ex illi* 73 *ex* 87 a] o 91 placali
 93 *sic* 602 mo. fat. 6 tremantis 12
 dimisere 17 dederunt 18 bubus 20
 ante 19. auratis 24 alti] undis 25 ac-
 cerserit 27 morbo 29 nihil *om.* 34
 pharetre m. pr. *ex -as* 36 adito (*corr.*
 -tu) | patef. 37 quid 40 accersite 42
 explorat 44 q. postquā curua 47 cer-
 tant adicere 49 et m. 55 tenet 60
 uisum c. 67 *sic* 71 suo m. 2 74 ille m.
 75 castus 77 et d.] en d. | *sic* 78
 adest 80 uisum 82 m. et v. 85 tum
 91 respicit 94 *sic* 96 nauis 700 sexte
 1 templa 2 n. dā silleaq; 3 amphri-
 sia 4 celenia 5 remethiumq; | nari-
 tiam 7 domus 8 Yecoriamq; 11 sta-
 biāq; 14 linturnum 15 colubris 17

pr̄ius que om. 18 ^xansur 19 euertere | locetur 19 tuus | numinis 29 bar-
 20 uentus 23 pacato 24 i. s. 29 *ōs* | bariem gentesq; 37 uidebit 38 P.]
 s.] nurūq; r̄ *patrū* 37 accliuia 42 lata | similes 43 *om.* 44 Tunc stetit 47
 50 *ante* 49. insidiis 51 est *om.* 55 numen | ignoscere 48 e. q. simul
 metridatis 60 ne 61 erat *ō* 63 et *om.* simul euolat 49 lumine 54 preferri
 67 s.] quicquid 69 uulnerat 70 con- 55 magnus 56 uincit 67 est *om.* 70
 fundunt 72 luctari 76 en] in me 78 q; *er.* | presentibus 71 ignes 73 Dum
 extinguere 89 uultus 90 sp. et sp. 76 ferat.]
 91 S.] tristis 93 sonantia 800 Hii
 monitus 3 m.] suum 4 A.] interdum
 8 putas 11 concussum 15 nūc 18

Dabam Francofurti ad Moenum
 mense Martio anni MDCCCLXXXVI

L. S.

Cum Metamorphoseon librum Neapolitanum anno 1884 excus-
 sissem, editionem stereotypam a. 1872 adornatam denuo recognoscere
 statui. Quod cum bibliopola honestissimus libenter concessisset, tamen
 quia artis stereotypae ratio erat habenda, mutationes quam angu-
 stissimis fieri posset finibus contineri oportebat. Itaque in praefatione
 paucissima mutavi eoque potissimum consilio ut de coniecturis quibus-
 dam a me factis receptisve referrem; alteram autem praefationem
 addidi, qua cum alia tum codicis illius N et descriptionem edidi et
 conlationem plane exhibui. Hoc quoque moneo, quae his proximis
 annis a viris doctis prolata sunt, me nulla fere attulisse; quod quaeso ne
 quis mihi vitio vertat: nam non solum ipse in alium quandam studio-
 rum campum longe delatus sum, sed editio propter bibliopolae rationes
 nunc demum illa quidem foras datur, mutatio autem stereotyporum iam
 paullo plus biennio post quam codicem contuleram confecta est. At
 vel sic libellum emendatiorem utilioremque iam prodire putaverim:
 quem qui legent velim boni consulant.

D. Kal. Ian. a. MDCCCLXXXIX.

A. Riese.

**P. OVIDII NASONIS
METAMORPHOSES.**

Ovidius Tristium I 7, 33—40.

*Hos quoque sex versus, in prima fronte libelli
si praeposendos esse putabis, habe:*

Orba parente suo quicumque volumina tangis,
his saltem vestra detur in urbe locus!
quoque magis faveas: haec non sunt edita ab ipso,
sed quasi de domini funere rapta sui.
quicquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
emendaturus, si licuisset, eram.

METAMORPHOSEON

LIBER PRIMUS.

In nova fert animus mutatas dicere formas
corpora: di, coeptis (nam vos mutastis et illas)
aspirate meis, primaque ab origine mundi
ad mea perpetuum deducite tempora carmen!

Ante mare et terras et, quod tegit omnia, caelum
unus erat toto naturae vultus in orbe,
quem dixere chaos: rudis indigestaque moles,
nec quicquam nisi pondus iners congestaque eodem
non bene iunctarum discordia semina rerum.
nullus adhuc mundo praebebat lumina Titan, 4
nec nova crescendo reparabat cornua Phoebe, *Creatio mundi.* 10
nec circumfuso pendebat in aëre tellus
ponderibus librata suis, nec bracchia longo
margine terrarum porrexerat Amphitrite:
utque erat et tellus illic et pontus et aër, 15
sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
lucis egens aër. nulli sua forma manebat,
obstabatque aliis aliud, quia corpore in uno
frigida pugnabant calidis, umentia siccis,
mollia cum duris, sine pondere habentia pondus. 20
hanc deus et melior litem natura diremit.
nam caelo terras et terris abscidit undas
et liquidum spisso secrevit ab aëre caelum.
quae postquam evoluit caecoque exemit acervo,
dissociata locis concordiae pace ligavit. 25
igneae convexi vis et sine pondere caeli
emicuit summaque locum sibi fecit in arce:
proximus est aër illi levitate locoque:
densior his tellus elementaque grandia traxit
et pressa est gravitate sua. circumfluit umor 30
ultima possedit solidumque coercuit orbem.
sic ubi dispositam, quisquis fuit ille deorum,
congeriem secuit sectamque in membra redegit:

principio terram, ne non aequalis ab omni
 35 parte foret, magni speciem glomeravit in orbis.
 tum freta diffudit rapidisque tumescere ventis
 iussit et ambitae circumdare litora terrae.
 addidit et fontes et stagna immensa lacusque,
 fluminaque obliquis cinxit declivia ripis,
 40 quae, diversa locis, partim sorbentur ab ipsa,
 in mare perveniunt partim, campoque recepta
 liberioris aquae pro ripis litora pulsant.
 iussit et extendi campos, subsidere valles,
 fronde tegi silvas, lapidosos surgere montes.
 45 utque dextra caelum totidemque sinistra
 parte secant zonae, quinta est ardentior illis:
 sic onus inclusum numero distinxit eodem
 cura dei, totidemque plagae tellure premuntur.
 quarum quae media est, non est habitabilis aestu:
 50 nix tegit alta duas; totidem inter utramque locavit
 temperiemque dedit mixta cum frigore flamma.
 imminet his aër. qui, quanto est pondere terrae
 pondus aquae levius, tanto est onerosior igni.
 illic et nebulas, illic consistere nubes
 55 iussit et humanas motura tonitrua mentes
 et cum fulminibus facientes frigora ventos.
 his quoque non passim mundi fabricator habendum
 aëra permisit; vix nunc obsistitur illis,
 cum sua quisque regant diverso flamina tractu,
 60 quin lanient mundum: tanta est discordia fratrum.
 eurus ad auroram Nabataeaeque regna recessit
 Persidaeque et radiis iuga subdita matutinis.
 vesper et, occiduo quae litora sole tepescunt,
 proxima sunt zephyro: Scythiam septemque triones
 65 horrifer invasit boreas. contraria tellus
 nubibus assiduis pluvioque madescit ab austro.
 haec super imposuit liquidum et gravitate carentem
 aethera nec quicquam terrenae faecis habentem.
 vix ita limitibus dissaepserat omnia certis,
 70 cum, quae pressa diu massa latuere sub illa,
 sidera coeperunt toto effervescente caelo.
 neu regio foret ulla suis animalibus orba,
 astra tenent caeleste solum formaeque deorum,
 cesserunt nitidis habitandae piscibus undae,
 75 terra feras cepit, volucres agitabilis aër.

Sanctius his animal mentisque capacius altae *Creatio*
 deerat adhuc, et quod dominari in cetera posset. *hominis.*

natus homo est: sive hunc divino semine fecit
 ille opifex rerum, mundi melioris origo,
 sive recens tellus seductaque nuper ab alto 80
 aethere cognati retinebat semina caeli;
 quam satus Iapeto, mixtam fluvialibus undis,
 finxit in effigiem moderantum cuncta deorum.
 pronaque cum spectent animalia cetera terram,
 os homini sublime dedit, caelumque videre 85
 iussit et erectos ad sidera tollere vultus.
 sic, modo quae fuerat rudis et sine imagine, tellus
 induit ignotas hominum conversa figuras.

Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo, *Quattuor*
 sponte sua, sine lege, fidem rectumque colebat. *mundi aetates*
 poena metusque aberant; nec verba minantia fixo 91
 aere legebantur, nec supplex turba timebat
 iudicis ora sui, sed erant sine vindice tuti.
 nondum caesa suis, peregrinum ut viseret orbem,
 montibus in liquidas pinus descenderat undas; 95
 nullaque mortales praeter sua litora norant.
 nondum praecipites cingebant oppida fossae;
 non tuba directi, non aeris cornua flexi,
 non galeae, non ensis erat; sine militis usu
 mollia securae peragebant otia gentes. 100
 ipsa quoque immunis rastroque intacta nec ullis
 saucia vomeribus per se dabat omnia tellus:
 contentique cibus nullo cogente creatis
 arbuteos fetus montanaque fraga legebant
 cornaque et in duris haerentia mora rubetis, 105
 et quae deciderant patula Iovis arbore glandes.
 ver erat aeternum, placidique tepentibus auris
 mulcebant zephyri natos sine semine flores.
 mox etiam fruges tellus inarata ferebat,
 nec renovatus ager gravidis canebat aristis: 110
 flumina iam lactis, iam flumina nectaris ibant,
 flavaque de viridi stillabant ilice mella.

Postquam, Saturno tenebrosa in Tartara misso,
 sub Iove mundus erat, subiit argentea proles
 auro deterior, fulvo pretiosior aere. 115
 Iuppiter antiqui contraxit tempora veris,
 perque hiemes aestusque et inaequales autumnos
 et breve ver spatiis exegit quattuor annum.
 tum primum siccis aër fervoribus ustus
 canduit, et ventis glacies astricta pependit. 120
 tum primum subiere domus: domus antra fuerunt

- et densi frutices et vinctae cortice virgae.
 semina tum primum longis Cerealia sulcis
 obruta sunt, pressique iugo gemuere iuveni.
- 125 Tertia post illas successit aënea proles,
 saevior ingeniis et ad horrida promptior arma,
 non scelerata tamen. — de duro est ultima ferro.
 protinus irrupit venae peioris in aevum
 omne nefas. fugere pudor verumque fidesque:
- 130 in quorum subiere locum fraudesque dolique
 insidiaeque et vis et amor sceleratus habendi.
 vela dabat ventis (neque adhuc bene noverat illos)
 navita, quaeque diu steterant in montibus altis,
 fluctibus ignotis insultavere carinae.
- 135 communemque prius, ceu lumina solis et auras,
 cautus humum longo signavit limite mensor.
 nec tantum segetes alimentaue debita dives
 poscebatur humus, sed itum est in viscera terrae:
 quasque recondiderat Stygiisque admoberat umbris,
- 140 effodiuntur opes, irritamenta malorum.
 iamque nocens ferrum ferroque nocentius aurum
 prodierat; prodit Bellum, quod pugnat utroque,
 sanguineaue manu crepitantia concutit arma.
 vivitur ex rapto; non hospes ab hospite tutus,
- 145 non socer a genero; fratrum quoque gratia rara est.
 imminet exitio vir coniugis, illa mariti:
 lurida terribiles miscent aconita novercae:
 filius ante diem patrios inquirat in annos.
 victa iacet pietas; et virgo caede madentes
- 150 ultima caelestum terras Astraera reliquit.
 Neve foret terris securior arduus aether,
 affectasse ferunt regnum caeleste Gigantas
 altaque congestos struxisse ad sidera montes.
 tum pater omnipotens misso perfregit Olympum
- 155 fulmine et excussit subiectae Pelion Ossae.
 obruta mole sua cum corpora dira iacerent,
 perfusam multo natorum sanguine Terram
 immaduisse ferunt calidumque animasse cruorem,
 et, ne nulla suae stirpis monumenta manerent,
- 160 in faciem vertisse hominum. sed et illa propago
 contemptrix superum saevaeque avidissima caedis
 et violenta fuit: scires e sanguine natos.
 Quae pater ut summa vidit Saturnius arce,
 ingemit et, facto nondum vulgata recenti
- 165 foeda Lycaoniae referens convivia mensae,

*Giganto-
machia.*

*Concilium
deorum.*

ingentes animo et dignas Iove concipit iras
 conciliumque vocat. tenuit mora nulla vocatos.
 est via sublimis, caelo manifesta sereno:
 lactea nomen habet, candore notabilis ipso.
 hac iter est superis ad magni tecta Tonantis 170
 regalemque domum. dextra laevaue deorum
 atria nobilium valvis celebrantur apertis;
 plebs habitat diversa locis; a fronte potentes
 caelicolae clarique suos posuere Penates.
 hic locus est, quem, si verbis audacia detur, 175
 haud timeam magni dixisse Palatia caeli.
 ergo ubi marmoreo superi sedere recessu,
 celsior ipse loco sceptroque innixus eburno
 terrificam capitis concussit terque quaterque
 caesariem, cum qua terram, mare, sidera movit. 180
 talibus inde modis ora indignantia solvit:
 ‘non ego pro mundi regno magis anxius illa
 tempestate fui, qua centum quisque parabat
 inicere anguipedum captivo bracchia caelo.
 nam quamquam ferus hostis erat, tamen illud ab uno 185
 corpore et ex una pendebat origine bellum.
 nunc mihi, qua totum Nereus circumsonat orbem,
 perdendum est mortale genus. per flumina iuro
 infera sub terra Stygio labentia luco:
 cuncta prius temptata. sed immedicabile vulnus 190
 ense recidendum est, ne pars sincera trahatur.
 sunt mihi semidei, sunt rustica numina Nymphae
 Faunisque Satyrique et monticolae Silvani:
 quos quoniam caeli nondum dignamur honore,
 quas dedimus, certe terras habitare sinamus. 195
 an satis, o superi, tutos fore creditis illos,
 cum mihi, qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
 struxerit insidias notus feritate Lycaon?’
 confremuere omnes studiisque ardentibus ausum
 talia deposcunt. sic, cum manus impia saevit 200
 sanguine Caesareo Romanum extinguere nomen,
 attonitum tanto subitae terrore ruinae
 humanum genus est totusque perhorruit orbis.
 nec tibi grata minus pietas, Auguste, tuorum est,
 quam fuit illa Iovi. qui postquam voce manuque 205
 murmura compressit, tenuere silentia cuncti.
 substitit ut clamor, pressus gravitate regentis,
 Iuppiter hoc iterum sermone silentia rupit:
 ‘ille quidem poenas — curam hanc dimittite — solvit.

- 210 quod tamen admissum, quae sit vindicta, docebo.
 contigerat nostras infamia temporis aures:
 quam cupiens falsam, summo delabor Olympo
 et deus humana lustris sub imagine terras.
 longa mora est, quantum noxae sit ubique repertum,
 215 enumerare: minor fuit ipsa infamia vero.
 Maenala transieram latebris horrenda ferarum (*Lycaon.*)
 et cum Cyllene gelidi pineta Lycaei.
 Arcadis hinc sedes et inhospita tecta tyranni
 ingredior, traherent cum sera crepuscula noctem.
 220 signa dedi, venisse deum, vulgusque precari
 coeperat. irridet primo pia vota Lycaon,
 mox ait "experiar, deus hic, discrimine aperto,
 an sit mortalis. nec erit dubitabile verum."
 nocte gravem somno necopina perdere morte
 225 me parat: haec illi placet experientia veri!
 nec contentus eo est: missi de gente Molossa
 obsidis unius iugulum mucrone resolvit,
 atque ita semineces partim ferventibus artus
 mollit aquis, partim subiecto torruit igni.
 230 quos simul imposuit mensis, ego vindice flamma
 in domino dignos everti tecta Penates.
 territus ipse fugit, nactusque silentia ruris
 exululat frustra loqui conatur. ab ipso
 colligit os rabiem, solitaeque cupidine caedis
 235 vertitur in pecudes et nunc quoque sanguine gaudet.
 in villos abeunt vestes, in crura lacerti:
 fit lupus et veteris servat vestigia formae.
 canities eadem est, eadem violentia vultus,
 idem oculi lucent, eadem feritatis imago est.
 240 occidit una domus: sed non domus una perire
 digna fuit — qua terra patet, fera regnat Erinys.
 in facinus iurasse putes. dent ocios omnes,
 quas meruere pati (sic stat sententia), poenas.
 Dicta Iovis pars voce probant stimulosque frementi *Dilu-*
 245 adiciunt, alii partes assensibus implent. *vium.*
 est tamen humani generis iactura dolori
 omnibus, et, quae sit terrae mortalibus orbae
 forma futura, rogant; quis sit laturus in aras
 tura; ferisne paret populandas tradere terras.
 250 talia quaerentes (sibi enim fore cetera curae)
 rex superum trepidare vetat, subolemque priori
 dissimilem populo promittit origine mira.
 iamque erat in totas sparsurus fulmina terras:

sed timuit, ne forte sacer tot ab ignibus aether
 conciperet flammās, longusque ardesceret axis. 255
 esse quoque in fatīs reminiscitur, adfore tempus,
 quo mare, quo tellus correptaque regia caeli
 ardeat et mundi moles operosa laboret.
 tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum.
 poena placet diversa, genus mortale sub undis 260
 perdere et ex omni nimbos demittere caelo.
 protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris,
 et quaecumque fugant inductas flamina nubes,
 emittitque Notum. madidis Notus evolat alis,
 terribilem picea tectus caligine vultum: 265
 barba gravis nimbis, canis fluit unda capillis,
 fronte sedent nebulae, rorant pennaque sinusque.
 utque manu late pendentia nubila pressit,
 fit fragor; hinc densi funduntur ab aethere nimbi.
 nuntia Iunonis varios induta colores 270
 concipit Iris aquas alimentaue nubibus adfert.
 sternuntur segetes et deplorata colonis
 vota iacent, longique perit labor irritus anni.
 nec caelo contenta suo est Iovis ira, sed illum
 caeruleus frater iuvat auxiliariis undis. 275
 convocat hic Amnes. qui postquam tecta tyranni
 intravere sui, 'non est hortamine longo
 nunc' ait 'utendum. vires effundite vestras
 (sic opus est), aperite domos ac mole remota
 fluminibus vestris totas inmittite habenas!' 280
 iusserat. hi redeunt ac fontibus ora relaxant,
 et defrenato volvuntur in aequora cursu.
 ipse tridente suo terram percussit: at illa
 intremuit motuque vias patefecit aquarum.
 expatiata ruunt per apertos flumina campos, 285
 cumque satis arbusta simul pecudesque virosque
 tectaue cumque suis rapiunt penetralia sacris.
 si qua domus mansit potuitque resistere tanto
 indeiecta malo, culmen tamen altior huius
 unda tegit, pressaeque latent sub gurgite turres. 290
 iamque mare et tellus nullum discrimen habebant:
 omnia pontus erant: deerant quoque litora ponto.
 occupat hic collem; cumba sedet alter adunca
 et ducit remos illic, ubi nuper ararat.
 ille supra segetes aut mersae culmina villae 295
 navigat: hic summa piscem deprendit in ulmo.
 figitur in viridi, si fors tulit, ancora prato,

- aut subiecta terunt curvae vinea carinae.
 et, modo qua graciles granen carpere capellæ,
 270 mare ibi deformes ponunt sua corpora phocæ.
 mirantur sub aqua lucos urbesque domosque
 Nereides; silvasque tenent delphines et altis
 incursant ramis agitataque robora pulsant.
 nat lupus inter oves, fulvos vehit unda leones,
 275 unda vehit tigres. nec vires fulminis apro,
 crura nec ablato prosunt velocia cervo.
 quæsitisque diu terris, ubi sistere posset,
 in mare lassatis volucris vaga decidit alis.
 obruerat tumulos immensa licentia ponti,
 310 pulsabantque novi montana cacumina fluctus.
 maxima pars unda rapitur: quibus unda pepercit,
 illos longa domant inopi ieiunia victu.
 Separat Aonios Oetaeis Phocis ab arvis, *Deucalion et*
 terra ferax, dum terra fuit. sed tempore in illo *Pyrria*
 315 pars maris et latus subitarum campus aquarum.
 mons ibi verticibus petit arduus astra duobus,
 nomine Parnasus, superantque cacumina nubes.
 hic ubi Deucalion (nam cetera texerat aequor)
 cum consorte tori parva rate vectus adhaesit,
 320 Corycidas nymphas et numina montis adorant
 fatidicamque Themis, quæ tunc oracla tenebat.
 non illo melior quisquam nec amantior æqui
 vir fuit, aut illa metuentior ulla deorum.
 Iuppiter ut liquidis stagnare paludibus orbem
 325 et superesse virum de tot modo milibus unum
 et superesse videt de tot modo milibus unam,
 innocuos ambos, cultores numinis ambos,
 nubila disiecit, nimbisque aquilone remotis
 et caelo terras ostendit et æthera terris.
 330 nec maris ira manet; positoque tricuspide telo
 mulcet aquas rector pelagi, supraque profundum
 extantem atque umeros innato murice tectum
 caeruleum Tritona vocat, conchæque sonanti
 inspirare iubet fluctusque et flumina signo
 335 iam revocare dato. cava bucina sumitur illi
 tortilis, in latum quæ turbine crescit ab imo,
 bucina, quæ medio concepit ubi aëra ponto,
 litora voce replet sub utroque iacentia Phoëbo.
 tunc quoque, ut ora dei madida rorantia barba
 340 contigit et cecinit iussos inflata receptus,
 omnibus audita est telluris et æquoris undis,

et quibus est undis audita, coercuit omnes.
 iam mare litus habet; plenos capit alveus amnes;
 flumina subsidunt, collesque exire videntur;
 surgit humus; crescunt loca decrescentibus undis: 345
 postque diem longam nudata cacumina silvae
 ostendunt, limumque tenent in fronde relictum.
 redditus orbis erat. quem postquam vidit inanem
 et desolatas agere alta silentia terras,
 Deucalion lacrimis ita Pyrrham adfatur obortis: 350
 ‘o soror, o coniunx, o femina sola superstes,
 quam commune mihi genus et patruelis origo,
 deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt:
 terrarum, quascumque vident occasus et ortus,
 nos duo turba sumus: possedit cetera pontus. 355
 haec quoque adhuc vitae non est fiducia nostrae
 certa satis: terrent etiamnunc nubila mentem.
 quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
 nunc animus, miseranda, foret? quo sola timorem
 ferre modo posses? quo consolante doleres? 360
 namque ego, crede mihi, si te quoque pontus haberet,
 te sequerer, coniunx, et me quoque pontus haberet.
 o utinam possem populos reparare paternis
 artibus atque animas formatae infundere terrae!
 nunc genus in nobis restat mortale duobus — 365
 sic visum superis — hominumque exempla manemus.’
 dixerat, et flebant. placuit caeleste precari
 numen et auxilium per sacras quaerere sortes.
 nulla mora est: adeunt pariter Cephisidas undas,
 ut nondum liquidas, sic iam vada nota secantes. 370
 inde ubi libatos inroravere liquores
 vestibus et capiti, flectunt vestigia sanctae
 ad delubra deae, quorum fastigia turpi
 pallebant musco, stabantque sine ignibus arae.
 ut templi tetigere gradus, procumbit uterque 375
 pronus humi gelidoque pavens dedit oscula saxo.
 atque ita ‘si precibus’ dixerunt ‘numina iustis
 victa remollescunt, si flectitur ira deorum:
 dic, Themis, qua generis damnum reparabile nostri
 arte sit, et mersis fer opem, mitissima, rebus.’ 380
 mota dea est sortemque dedit: ‘discedite templo
 et velate caput cinctasque resolvite vestes
 ossaque post tergum magnae iactate parentis.’
 obstipuere diu; rumpitque silentia voce
 Pyrrha prior iussisque deae parere recusat, 385

- detque sibi veniam, pavido rogat ore, pavetque
 laedere iactatis maternas ossibus umbras.
 interea repetunt caecis obscura latebris
 verba datae sortis secum inter seque volutant.
 390 inde Promethides placidis Epimethida dictis
 mulcet et 'aut fallax' ait 'est sollertia nobis,
 aut pia sunt nullumque nefas oracula suadent.
 "magna parens" terra est: lapides in corpore terrae
 "ossa" reor dici: iacere hos post terga iubemur.'
 395 coniugis augurio quamquam Titania mota est,
 spes tamen in dubio est. adeo caelestibus ambo
 diffidunt monitis. sed quid temptare nocebit?
 discedunt velantque caput tunicasque recingunt
 et iussos lapides sua post vestigia mittunt.
 400 saxa — quis hoc credat, nisi sit pro teste vetustas? —
 ponere duritiem coepere suumque rigorem
 mollirique mora mollitaque ducere formam.
 mox, ubi creverunt, naturaque mitior illis
 contigit, ut quaedam, sic non manifesta, videri
 405 forma potest hominis, sed uti de marmore coepto,
 non exacta satis rudibusque simillima signis.
 quae tamen ex illis aliquo pars umida succo
 et terrena fuit, versa est in corporis usum:
 quod solidum est flectique nequit, mutatur in ossa:
 410 quae modo vena fuit, sub eodem nomine mansit:
 inque brevi spatio superiorum numine saxa
 missa viri manibus faciem traxere virorum,
 et de femineo reparata est femina iactu.
 inde genus durum sumus experiensque laborum,
 415 et documenta damus, qua simus origine nati.
 Cetera diversis tellus animalia formis *Python.*
 sponte sua peperit, postquam vetus umor ab igne
 percaluit solis, caenumque udaeque paludes
 intumuere aestu, fecundaque semina rerum
 420 vivaci nutrita solo, ceu matris in alvo,
 creverunt faciemque aliquam cepere morando.
 sic ubi deseruit madidos septemfluvius agros
 Nilus et antiquo sua flumina reddidit alveo
 aetherioque recens exarsit sidere limus,
 425 plurima cultores versis animalia glaebis
 inveniunt, et in his quaedam modo coepta sub ipsum
 nascendi spatium, quaedam imperfecta suisque
 trunca vident numeris, et eodem in corpore saepe
 altera pars vivit, rudis est pars altera tellus.

quippe ubi temperiem sumpsere umorque calorque, 430
 concipiunt, et ab his oriuntur cuncta duobus.
 cumque sit ignis aquae pugnax, vapor umidus omnes
 res creat, et discors concordia fetibus apta est.
 ergo ubi diluvio tellus lutulenta recenti
 solibus aetheriis altoque recanduit aestu, 435
 edidit innumeras species partimque figuras
 rettulit antiquas, partim nova monstra creavit.
 illa quidem nollet, sed te quoque, maxime Python,
 tum genuit, populisque novis, incognite serpens,
 terror eras: tantum spatii de monte tenebas. 440
 hunc deus arcitenens et numquam talibus armis
 ante nisi in dammis capreisque fugacibus usus
 mille gravem telis, exhausta paene pharetra,
 perdidit effuso per vulnera nigra veneno.
 neve operis famam posset delere vetustas, 445
 instituit sacros celebri certamine ludos,
 Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos.
 his iuvenum quicumque manu pedibusve rotave
 vicerat, aesculeae capiebat frondis honorem.
 nondum laurus erat, longoque decentia crine 450
 tempora cingebat de qualibet arbore Phoebus.
 Primus amor Phoebi Daphne Peneïa: quem non *Daphne.*
 fors ignara dedit, sed saeva Cupidinis ira.
 Delius hunc nuper, victo serpente superbus,
 viderat adducto flectentem cornua nervo, 455
 ‘quid’que ‘tibi, lascive puer, cum fortibus armis?’
 dixerat: ‘ista decent umeros gestamina nostros,
 qui dare certa ferae, dare vulnera possumus hosti,
 qui modo pestifero tot iugera ventre prementem
 stravimus innumeris tumidum Pythona sagittis. 460
 tu face nescio quos esto contentus amores
 instigare tua, nec laudes assere nostras.’
 filius huic Veneris ‘figat tuus omnia, Phoebe,
 te meus arcus’ ait: ‘quantoque animalia cedunt
 cuncta deo, tanto minor est tua gloria nostra.’ 465
 dixit et eliso percussis aëre pennis
 impiger umbrosa Parnasi constitit arce
 eque sagittifera prompsit duo tela pharetra
 diversorum operum: fugat hoc, facit illud amorem.
 quod facit, auratum est et cuspidè fulget acuta: 470
 quod fugat, obtusum est et habet sub harundine plumbum.
 hoc deus in nympha Peneïde fixit, at illo
 laesit Apollineas traiecta per ossa medullas.

- protinus alter amat; fugit altera nomen amantis,
 475 silvarum tenebris captivarumque ferarum
 exuviis gaudens innuptaeque aemula Phoebes.
 vitta coercebat positos sine lege capillos.
 multi illam petiere: illa aversata petentes
 impatiens expersque viri nemora avia lustrat,
 480 nec quid Hymen, quid Amor, quid sint conubia, curat.
 saepe pater dixit 'generum mihi, filia, debes.'
 saepe pater dixit 'debes mihi, nata, nepotes.'
 illa, velut crimen taedas exosa iugales,
 pulchra verecundo suffunditur ora rubore,
 485 inque patris blandis haerens cervice lacertis
 'da mihi perpetua, genitor carissime,' dixit
 'virginitate frui. dedit hoc pater ante Dianae.'
 ille quidem obsequitur. sed te decor iste, quod optas,
 esse vetat, votoque tuo tua forma repugnat.
 490 Phoebus amat visaeque cupit conubia Daphnes,
 quodque cupit, sperat; suaque illum oracula fallunt.
 utque leves stipulae demptis adolentur aristas,
 ut facibus saepes ardent, quas forte viator
 vel nimis admovit vel iam sub luce reliquit,
 495 sic deus in flammis abiit, sic pectore toto
 uritur et sterilem sperando nutrit amorem.
 spectat inornatos collo pendere capillos,
 et 'quid, si comantur?' ait. videt igne micantes
 sideribus similes oculos; videt oscula, quae non
 500 est vidisse satis; laudat digitosque manusque
 brachiaque et nudos media plus parte lacertos;
 si qua latent, meliora putat. fugit ocior aura
 illa levi, neque ad haec revocantis verba resistit:
 'nympha, precor, Peneï, mane! non insequor hostis:
 505 nympha, mane! sic agna lupum, sic cerva leonem,
 sic aquilam penna fugiunt trepidante columbae,
 hostes quaeque suos: amor est mihi causa sequendi.
 me miserum! ne prona cadas, indignave laedi
 crura notent sentes, et sim tibi causa doloris.
 510 aspera, qua properas, loca sunt: moderatius, oro,
 curre fugamque inhibe: moderatius insequar ipse.
 cui placeas, inquire tamen. non incola montis,
 non ego sum pastor, non hic armenta gregesque
 horridus observo. nescis, temeraria, nescis,
 515 quem fugias, ideoque fugis. mihi Delphica tellus
 et Claros et Tenedos Patareaque regia servit.
 Iuppiter est genitor: per me, quod eritque fuitque

estque, patet: per me concordant carmina nervis.
 certa quidem nostra est, nostra tamen una sagitta
 certior, in vacuo quae vulnera pectore fecit. 520
 inventum medicina meum est, opiferque per orbem
 dicor, et herbarum subiecta potentia nobis.
 ei mihi, quod nullis amor est sanabilis herbis,
 nec prosunt domino, quae prosunt omnibus, artes!
 plura locuturum timido Peneïa cursu 525
 fugit cumque ipso verba imperfecta reliquit.
 tum quoque visa decens. nudabant corpora venti,
 obviaque adversas vibrabant flamina vestes,
 et levis impulsos retro dabat aura capillos,
 auctaque forma fuga est. sed enim non sustinet ultra 530
 perdere blanditias iuvenis deus; utque movebat
 ipse amor, admisso sequitur vestigia passu.
 ut canis in vacuo leporem cum Gallicus arvo
 vidit, et hic praedam pedibus petit, ille salutem:
 alter inhaesuro similis iam iamque tenere 535
 sperat et extento stringit vestigia rostro,
 alter in ambiguo est, an sit comprehensus, et ipsis
 morsibus eripitur tangentiaque ora relinquit:
 sic deus et virgo est, hic spe celer, illa timore.
 qui tamen insequitur, pennis adiutus Amoris 540
 cior est requiemque negat tergoque fugacis
 imminet et crinem sparsum cervicibus adflat.
 viribus absumptis expalluit illa, citaeque
 victa labore fugae, spectans Peneïdas undas
 ‘fer, pater,’ inquit ‘opem, si flumina numen habetis! 545
 qua nimium placui, mutando perde figuram!’
 vix prece finita, torpor gravis occupat artus,
 mollia cinguntur tenui praecordia libro,
 in frondem crines, in ramos brachia crescunt,
 pes, modo tam velox, pigris radicibus haeret, 550
 ora cacumen habet. remanet nitor unus in illa.
 hanc quoque Phoebus amat, positaque in stipite dextra
 sentit adhuc trepidare novo sub cortice pectus,
 complexusque suis ramos, ut membra, lacertis
 oscula dat ligno: refugit tamen oscula lignum. 555
 cui deus ‘at quoniam coniunx mea non potes esse,
 arbor eris certe’ dixit ‘mea. semper habebunt
 te coma, te citharae, te nostrae, laure, pharetrae.
 tu ducibus Latiis aderis, cum laeta triumphum
 vox canet et visent longas Capitolia pompas. 560
 postibus Augustis eadem fidissima custos

- ante fores stabis mediamque tuebere quercum.
 utque meum intonsis caput est iuvenale capillis,
 tu quoque perpetuos semper gere frondis honores.
 565 finierat Paeon. factis modo laurea ramis
 adnuit, utque caput visa est agitasse cacumen.
 Est nemus Haemoniae, praerupta quod undique claudit
 silva. vocant Tempe. per quae Penëus ab imo [Io.
 effusus Pindo spumosis volvitur undis
 570 deiectuque gravi tenues agitantia fumos
 nubila conduit, summisque aspergine silvis
 impluit et sonitu plus quam vicina fatigat.
 haec domus, haec sedes, haec sunt penetralia magni
 Amnis; in his residens facto de cautibus antro
 575 undis iura dabat nymphisque colentibus undas.
 conveniunt illuc popularia flumina primum,
 nescia gratentur consolenturne parentem,
 populifer Sperchios et inquietus Enipeus
 Apidanusque senex lenisque Amphrysus et Aeas;
 580 moxque Amnes alii, qui, qua tulit impetus illos,
 in mare deducunt fessas erroribus undas.
 Inachus unus abest imoque reconditus antro
 fletibus auget aquas natamque miserrimus Io
 luget ut amissam. nescit, vitane fruatur
 585 an sit apud Manes. sed quam non invenit usquam,
 esse putat nusquam atque animo peiora veretur.
 viderat a patrio redeuntem Iuppiter illam
 flumine et 'o virgo Iove digna, tuoque beatum
 nescio quem factura toro, pete' dixerat 'umbras
 590 altorum nemorum,' et nemorum monstraverat umbras,
 'dum calet, et medio sol est altissimus orbe.
 quodsi sola times latebras intrare ferarum,
 praeside tuta deo nemorum secreta subibis,
 nec de plebe deo, sed qui caelestia magna
 595 scepra manu teneo, sed qui vaga fulmina mitto.
 ne fuge me!' fugiebat enim. iam pascua Lerna
 consitaque arboribus Lyrcea reliquerat arva,
 cum deus inducta latas caligine terras
 occuluit tenuitque fugam rapuitque pudorem.
 600 interea medios Iuno despexit in agros,
 et noctis faciem nebulas fecisse volucres
 sub nitido mirata die, non fluminis illas
 esse nec umentis sensit tellure remitti,
 atque, suus coniunx ubi sit, circumspicit, ut quae
 605 deprensi totiens iam nosset furta mariti.

quem postquam caelo non repperit, 'aut ego fallor,
 aut ego laedor' ait, delapsaque ab aethere summo
 constitit in terris nebulasque recedere iussit.
 coniugis adventum praesenserat inque nitentem
 Inachidos vultus mutaverat ille iuvencam. 610
 bos quoque formosa est. speciem Saturnia vaccae,
 quamquam invita, probat; nec non et cuius et unde
 quove sit armento, veri quasi nescia quaerit.
 Iuppiter e terra genitam mentitur, ut auctor
 desinat inquiri. petit hanc Saturnia munus. 615
 quid faciat? crudele, suos addicere amores:
 non dare, suspectum est. pudor est qui suadeat illinc,
 hinc dissuadet amor. victus pudor esset amore:
 sed, leve si munus sociae generisque torique
 vacca negaretur, poterat non vacca videri. 620
 paelice donata non protinus exiit omnem
 diva metum, timuitque Iovem et fuit anxia furti,
 donec Arestoridae servandam tradidit Argo.
 centum luminibus cinctum caput Argus habebat: (Argus.)
 inde suis vicibus capiebant bina quietem, 625
 cetera servabant atque in statione manebant.
 constiterat quocumque modo, spectabat ad Io:
 ante oculos Io, quamvis aversus, habebat.
 luce sinit pasci; cum sol tellure sub alta est,
 claudit et indigno circumdat vincula collo. 630
 frondibus arboreis et amara pascitur herba,
 proque toro terrae non semper gramen habenti
 incubat infelix limosaque flumina potat.
 illa etiam supplex Argo cum bracchia vellet
 tendere, non habuit quae bracchia tenderet Argo; 635
 et conata queri mugitus edidit ore
 pertimuitque sonos propriaque exterrita voce est.
 venit et ad ripas, ubi ludere saepe solebat,
 Inachidas ripas. novaque ut conspexit in unda
 cornua, pertimuit seque externata refugit. 640
 Naides ignorant: ignorat et Inachus ipse,
 quae sit. at illa patrem sequitur sequiturque sorores,
 et patitur tangi seque admirantibus offert.
 decerptas senior porrexerat Inachus herbas:
 illa manus lambit patriisque dat oscula palmis, 645
 nec retinet lacrimas et, si modo verba sequantur,
 oret opem nomenque suum casusque loquatur.
 littera pro verbis, quam pes in pulvere duxit,
 corporis indicium mutati triste peregit.

- 650 'me miserum!' exclamat pater Inachus, inque gementis
cornibus et niveae pendens cervice iuvencae
'me miserum!' ingeminat, 'tunc es, quaesita per omnes
nata mihi terras? tu non inventa reperta
luctus eras levior. retices nec mutua nostris
655 dicta refers; alto tantum suspiria ducis
pectore, quodque unum potes, ad mea verba remugis.
at tibi ego ignarus thalamos taedasque parabam,
spesque fuit generi mihi prima, secunda nepotum.
de grege nunc tibi vir, nunc de grege natus habendus!
660 nec finire licet tantos mihi morte dolores;
sed nocet, esse deum, praeclosaque ianua leti
aeternum nostros luctus extendit in aevum.'
talia maerentem stellatus summovet Argus,
ereptamque patri diversa in pascua natam
665 abstrahit: ipse procul montis sublime cacumen
occupat, unde sedens partes speculatur in omnes.
Nec superum rector mala tanta Phoronidos ultra
ferre potest, natumque vocat, quem lucida partu
Pleias enixa est, letoque det, imperat, Argum.
670 parva mora est, alas pedibus virgamque potenti
somniaferam sumpsisse manu tegimenque capillis.
haec ubi disposuit, patria Iove natus ab arce
desilit in terras. illic tegimenque removet
et posuit pennas: tantummodo virga retenta est.
675 hac agit ut pastor per devia rura capellas,
dum venit, adductas, et structis cantat avenis.
voce nova captus custos Iunonius 'at tu,
quisquis es, hoc poteris mecum considerare saxo'
Argus ait, 'neque enim pecori fecundior ullo
680 herba loco est, aptamque vides pastoribus umbram.'
sedit Atlantiades et euntem multa loquendo
detinuit sermone diem, iunctisque canendo
vincere harundinibus servantia lumina temptat.
ille tamen pugnat molles evincere somnos
685 et, quamvis sopor est oculorum parte receptus,
parte tamen vigilat. quaerit quoque (namque reperta
fistula nuper erat), qua sit ratione reperta.
tum deus 'Arcadiae gelidis in montibus' inquit (Syrinx.)
'inter Hamadryadas celeberrima Nonacrinas
690 Naias una fuit; nymphae Syringa vocabant.
non semel et Satyros eluserat illa sequentes,
et quoscumque deos umbrosave silva feraxve
rus habet. Ortygiam studiis ipsaque colebat

virginitate deam. ritu quoque cincta Dianae
 falleret, et posset credi Latonia, si non 695
 corneus huic arcus, si non foret aureus illi.
 sic quoque fallebat. redeuntem colle Lycaeo
 Pan videt hanc pinuque caput praecinctus acuta
 talia verba refert' ... restabat verba referre,
 et precibus spretis fugisse per avia nympham, 700
 donec harenosi placidum Ladonis ad amnem
 venerit; hic illam, cursum impredientibus undis,
 ut se mutarent, liquidas orasse sorores;
 Panaque cum prensam sibi iam Syringa putaret,
 corpore pro nymphae calamos tenuisse palustres; 705
 dumque ibi suspirat, motos in harundine ventos
 effecisse sonum tenuem similemque querenti;
 arte nova vocisque deum dulcedine captum
 "hoc mihi concilium tecum" dixisse "manebit,"
 atque ita disparibus calamis compagine cerae 710
 inter se iunctis nomen tenuisse puellae.
 talia dicturus vidit Cyllenius omnes
 succubuisse oculos, adopertaque lumina somno.
 suppressit extemplo vocem firmatque soporem,
 languida permulcens medicata lumina virga: 715
 nec mora, falcato nutantem vulnerat ense,
 qua collo est confine caput, saxoque cruentum
 deicit et maculat praeruptam sanguine rupem.
 Arge, iaces: quodque in tot lumina lumen habebas,
 extinctum est, centumque oculos nox occupat una. 720
 excipit hos volucrisque suae Saturnia pennis
 collocat et gemmis caudam stellantibus implet.
 protinus exarsit nec tempora distulit irae,
 horriferaeque oculis animoque obiecit Erinyn
 paelicis Argolicae stimulosque in pectore caecos 725
 condidit et profugam per totum terruit orbem.
 ultimus immenso restabas, Nile, labori.
 quem simulac tetigit, positisque in margine ripae
 procubuit genibus resupinoque ardua collo,
 quos potuit solos, tollens ad sidera vultus, 730
 et gemitu et lacrimis et luctisono mugitu
 cum Iove visa queri finemque orare malorum.
 coniugis ille suae complexus colla lacertis,
 finiat ut poenas tandem, rogat, 'in'que 'futurum
 pone metus' inquit, 'numquam tibi causa doloris 735
 haec erit' et Stygias iubet hoc audire paludes.
 ut lenita dea est, vultus capit illa priores

fitque quod ante fuit. fugiunt e corpore saetae;
 cornua decrescunt, fit luminis artior orbis,
 740 contrahitur rictus, redeunt umerique manusque,
 ungulaque in quinos dilapsa absumitur ungues.
 de bove nil superest, formae nisi candor, in illa
 officioque pedum nymphe contenta duorum
 erigitur; metuitque loqui, ne more iuvencae
 745 mugiat, et timide verba intermissa retemptat.
 nunc dea linigera colitur celeberrima turba.

Nunc Epaphus magni genitus de semine tandem *Epaphus*
 creditur esse Iovis, perque urbes iuncta parenti *et Phaë-*
 templa tenet. fuit huic animis aequalis et annis *thon.*
 750 Solè satus Phaëthon: quem quondam magna loquentem
 nec sibi cedentem Phoeboque parente superbum
 non tulit Inachides, 'matri'que ait 'omnia demens
 credis et es tumidus genitoris imagine falsi.'
 erubuit Phaëthon iramque pudore repressit
 755 et tulit ad Clymenen Epaphi conviciâ matrem:
 'quo'que 'magis doleas, genetrix': ait 'ille ego liber,
 ille ferox tacui. pudet haec opprobria nobis
 et dici potuisse et non potuisse refelli.
 at tu, si modo sum caelesti stirpe creatus,
 760 ede notam tanti generis meque assere caelo!
 dixit et implicuit materno bracchia collo,
 perque suum Meropisque caput taedasque sororum,
 traderet, oravit, veri sibi signa parentis.
 ambiguum, Clymene, precibus Phaëthontis an ira
 765 mota magis dicti sibi criminis, utraque caelo
 bracchia porrexit spectansque ad lumina solis
 'per iubar hoc' inquit 'radiis insigne coruscis,
 nate, tibi iuro, quod nos auditque videtque,
 hoc te, quem spectas, hoc te, qui temperat orbem,
 770 Sole satum. si ficta loquor, neget ipse videndum
 se mihi, sitque oculis lux ista novissima nostris.
 nec longus patrios labor est tibi nosse Penates:
 unde oritur, domus est terrae contermina nostrae.
 si modo fert animus, gradere, et scitabere ab ipso.'
 775 emicat extemplo laetus post talia matris
 dicta suae Phaëthon et concipit aethera mente,
 Aethiopasque suos positosque sub ignibus Indos
 sidereis transit patriosque adit impiger ortus.

LIBER SECUNDUS.

Regia Solis erat sublimibus alta columnis, clara micante auro flammasque imitante pyropo, cuius ebur nitidum fastigia summa tegebat; argenti bifores radiabant lumine valvae. materiam superabat opus: nam Mulciber illic	<i>Phaëthon.</i> 5
aequora caelarat medias cingentia terras terrarumque orbem caelumque, quod imminet orbi. caeruleos habet unda deos, Tritona canorum Proteaque ambiguum balaenarumque prementem Aegaeona suis immania terga lacertis,	 10
Doridaque et natas, quarum pars nare videntur, pars in mole sedens virides siccare capillos, pisce vehi quaedam. facies non omnibus una, non diversa tamen: qualem decet esse sororum. terra viros urbesque gerit silvasque ferasque fluminaque et nymphas et cetera numina ruris.	 15
haec super imposita est caeli fulgentis imago, signaque sex foribus dextris totidemque sinistris. quo simul acclivo Clymeneia limite proles venit et intravit dubitati tecta parentis,	 20
protinus ad patrios sua fert vestigia vultus consistitque procul: neque enim propiora ferebat lumina. purpurea velatus veste sedebat in solio Phoebus claris lucente smaragdis. a dextra laevaue Dies et Mensis et Annus Saeculaque et positae spatiis aequalibus Horae	 25
Verque novum stabat cinctum florente corona, stabat nuda Aestas et spicea sarta gerebat, stabat et Autumnus calcatis sordidus uvis, et glacialis Hiems canos hirsuta capillos.	 30
inde loco medius rerum novitate paventem Sol oculis iuvenem, quibus aspicit omnia, vidit 'quae'que 'viae tibi causa? quid hac' ait 'arce petisti, progenies, Phaëthon, haud infitianda parenti? ille refert 'o lux immensi publica mundi,	 35
Phoebe, pater, si das huius mihi nominis usum, nec falsa Clymene culpam sub imagine celat: pignora da, genitor, per quae tua vera propago credar, et hunc animis errorem detrahe nostris.'	 40
dixerat. at genitor circum caput omne micantes deposuit radios propiusque accedere iussit,	 40

amplexuque dato 'nec tu meus esse negari
 dignus es, et Clymene veros' ait 'edidit ortus.
 quoque minus dubites, quodvis pete munus, ut illud
 45 me tribuente feras. promissis testis adesto
 dis iuranda palus, oculis incognita nostris.'
 vix bene desierat: currus rogat ille paternos
 inque diem alipedum ius et moderamen equorum.
 paenituit iurasse patrem. qui terque quaterque
 50 concutiens inlustre caput 'temeraria' dixit
 'vox mea facta tua est. utinam promissa liceret
 non dare! confiteor, solum hoc tibi, nate, negarem.
 dissuadere licet. non est tua tuta voluntas;
 magna petis, Phaëthon, et quae nec viribus istis
 55 munera convenient nec tam puerilibus annis.
 sors tua mortalis: non est mortale, quod optas.
 plus etiam, quam quod superis contingere fas sit,
 nescius affectas. placeat sibi quisque licebit:
 non tamen ignifero quisquam consistere in axe
 60 me valet excepto. vasti quoque rector Olympi,
 qui fera terribili iaculatur fulmina dextra,
 non agat hos currus. et quid Iove maius habemus?
 ardua prima via est, et qua vix mane recentes
 enituntur equi. medio est altissima caelo,
 65 unde mare et terras ipsi mihi saepe videre
 fit timor, et pavida trepidat formidine pectus:
 ultima prona via est et eget moderamine certo:
 tunc etiam, quae me subiectis excipit undis,
 ne ferar in praeceps, Tethys solet ipsa vereri.
 70 adde quod assidua rapitur vertigine caelum
 sideraque alta trahit celerique volumine torquet.
 nitor in adversum, nec me, qui cetera, vincit
 impetus, et rapido contrarius evehor orbi.
 finge datos currus. quid ages? poterisne rotatis
 75 obvius ire polis, ne te citus auferat axis?
 forsitan et lucos illic urbesque deorum
 concipias animo delubraque ditia donis
 esse? per insidias iter est formasque ferarum.
 utque viam teneas nulloque errore traharis,
 80 per tamen adversi gradieris cornua Tauri
 Haemoniosque arcus violentique ora Leonis
 saevaue circuitu curvantem bracchia longo
 Scorpion atque aliter curvantem bracchia Cancrum.
 nec tibi quadrupedes animosos ignibus illis,
 85 quos in pectore habent, quos ore et naribus efflant,

in promptu regere est. vix me patiuntur, ubi acres
 incaluere animi, cervixque repugnat habenis.
 at tu, funesti ne sim tibi muneris auctor,
 nate, cave, dum resque sinit, tua corrige vota.
 scilicet ut nostro genitum te sanguine credas, 90
 pignora certa petis? do pignora certa timendo,
 et patrio pater esse metu probor. aspice vultus
 ecce meos! utinamque oculos in pectora posses
 inserere et patrias intus deprendere curas!
 denique quicquid habet dives, circumspice, mundus, 95
 eque tot ac tantis caeli terraeque marisque
 posce bonis aliquid: nullam patiere repulsam.
 deprecor hoc unum, quod vero nomine poena,
 non honor est: poenam, Phaëthon, pro munere poscis!
 quid mea colla tenes blandis, ignare, lacertis? 100
 ne dubita; dabitur — Stygias iuravimus undas —
 quodcumque optaris: sed tu sapientius opta.
 finierat monitus. dictis tamen ille repugnat
 propositumque premit flagratque cupidine currus.
 ergo qua licuit genitor cunctatus, ad altos 105
 deducit iuvenem, Volcania munera, currus.
 aureus axis erat, temo aureus, aurea summae
 curvatura rotae, radorum argenteus ordo.
 per iuga chrysolithi positaeque ex ordine gemmae
 clara repercusso reddebant lumina Phoebos. 110
 dumque ea magnanimus Phaëthon miratur opusque
 perspicit, ecce vigil nitido patefecit ab ortu
 purpureas Aurora fores et plena rosarum
 atria. diffugiunt stellae, quarum agmina cogit
 Lucifer, et caeli statione novissimus exit. 115
 quem petere ut terras mundumque rubescere vidit
 cornuaque extremae velut evanescere lunae,
 iungere equos Titan velocibus imperat Horis.
 iussa deae celeres peragunt, ignemque vomentes
 ambrosiae suco saturos praesepibus altis 120
 quadrupedes ducunt adduntque sonantia frena.
 tum pater ora sui sacro medicamine nati
 contigit et rapidae fecit patientia flammae
 imposuitque comae radios praesagaque luctus
 pectore sollicito repetens suspiria dixit: 125
 ‘si potes his saltem monitis parere parentis,
 parce, puer, stimulis et fortius utere loris.
 sponte sua properant: labor est inhibere volantes.
 nec tibi directos placeat via quinque per arcus.

- 130 sectus in obliquum est lato curvamine limes,
 zonarumque trium contentus fine polumque
 effugit australem iunctamque aquilonibus Arcton.
 hac sit iter: manifesta rotæ vestigia cernes.
 utque ferant aequos et caelum et terra calores,
 135 nec preme nec summum molire per aethera currum.
 altius egressus caelestia tecta cremabis,
 inferius terras: medio tutissimus ibis.
 neu te dexterior tortum declinet ad Anguem,
 neve sinisterior pressam rota ducat ad Aram:
 140 inter utrumque tene. Fortunæ cetera mando,
 quæ iuuet et melius, quam tu tibi, consulat opto.
 dum loquor, Hesperio positas in litore metas
 umida nox tetigit. non est mora libera nobis:
 poscimus. effulget tenebris aurora fugatis.
 145 corripe lora manu — vel, si mutabile pectus
 est tibi, consiliis, non curribus utere nostris,
 dum potes et solidis etiamnunc sedibus astas,
 dumque male optatos nondum premis inscius axes.
 quæ tutus spectes, sine me dare lumina terris.
 150 occupat ille levem iuvenali corpore currum
 statque super, manibusque datas contingere habenas
 gaudet et invito grates agit inde parenti.
 interea volucres, Pyrois et Eous et Aethon,
 Solis equi, quartusque Phlegon, hinnitibus auras
 155 flammiferis implent pedibusque repagula pulsant.
 quæ postquam Tethys, fatorum ignara nepotis,
 reppulit, et facta est immensi copia mundi,
 corripuere viam pedibusque per aëra motis
 obstantes scindunt nebulas pennisque levati
 160 prætereunt ortos isdem de partibus euros.
 sed leve pondus erat, nec quod cognoscere possent
 Solis equi, solitaque iugum gravitate carebat.
 utque labant curvæ iusto sine pondere naves
 perque mare instabiles nimia levitate feruntur,
 165 sic onere assueto vacuus dat in aëra saltus
 succutiturque alte similisque est currus inani.
 quod simulac sensere, ruunt tritumque relinquunt
 quadriugi spatium, nec quo prius, ordine currunt.
 ipse pavet: nec qua commissas flectat habenas,
 170 nec scit, qua sit iter, nec, si sciat, imperet illis.
 tum primum radiis gelidi caluere triones,
 et vetito frustra temptarunt aequore tingui.
 quæque polo posita est glaciali proxima serpens,

frigore pigra prius nec formidabilis ulli,
 incaluit sumpsitque novas fervoribus iras. 175
 te quoque turbatum memorant fugisse, Boote,
 quamvis tardus eras et te tua plaustra tenebant.
 ut vero summo despexit ab aethere terras
 infelix Phaëthon penitus penitusque iacentes,
 palluit, et subito genua intremuere timore, 180
 suntque oculis tenebrae per tantum lumen abortae.
 et iam mallet equos numquam tetigisse paternos:
 iam cognosse genus piget et valuisse rogando:
 iam Meropis dici cupiens ita fertur, ut acta
 praecipiti pinus borea, cui victa remisit 185
 frena suus rector, quam dis votisque reliquit.
 quid faciat? multum caeli post terga relictum,
 ante oculos plus est. animo metitur utrumque,
 et modo, quos illi fatum contingere non est,
 prospicit occasus, interdum respicit ortus. 190
 quidque agat ignarus stupet et nec frena remittit,
 nec retinere valet: nec nomina novit equorum.
 sparsa quoque in vario passim miracula caelo
 vastarumque videt trepidus simulacra ferarum.
 est locus, in geminos ubi bracchia concavat arcus 195
 Scorpius et cauda flexisque utrimque lacertis
 porrigit in spatium signorum membra duorum.
 hunc puer ut nigri madidum sudore veneni
 vulnera curvata minitantem cuspide vidit,
 mentis inops gelida formidine lora remisit. 200
 quae postquam summum tetigere iacentia tergum,
 expatiantur equi, nulloque inhibente per auras
 ignotae regionis eunt, quaque impetus egit,
 hac sine lege ruunt altoque sub aethere fixis
 incursant stellis rapiuntque per avia currum 205
 et modo summa petunt, modo per declive viasque
 praecipites spatio terrae propiore feruntur:
 inferiusque suis fraternos currere Luna
 admiratur equos, ambustaque nubila fumant.
 corripitur flammis, ut quaeque altissima, tellus, 210
 fissaque agit rimas et sucis aret adeptis.
 pabula canescunt, cum frondibus uritur arbor,
 materiamque suo praebet seges arida damno.
 parva queror: magnae pereunt cum moenibus urbes,
 cumque suis totas populus incendia terras 215
 in cinerem vertunt. silvae cum montibus ardent:
 ardet Athos Taurusque Cilix et Tmolus et Oete

- et tum sicca, prius creberrima fontibus, Ide,
 virgineusque Helicon et nondum Oeagrius Haemus.
 220 ardet in immensum geminatis ignibus Aetna
 Parnasusque biceps et Eryx et Cynthus et Othrys,
 et tandem nivibus Rhodope caritura, Mimasque
 Dindymaque et Mycale natusque ad sacra Cithaeron.
 nec prosunt Scythiae sua frigora: Caucasus ardet
 225 Ossaque cum Pindo maiorque ambobus Olympus
 aëriaeque Alpes et nubifer Appenninus.
 tum vero Phaëthon cunctis e partibus orbem
 aspicit accensum nec tantos sustinet aestus,
 ferventesque auras velut e fornace profunda
 230 ore trahit currusque suos candescere sentit.
 et neque iam cineres eiectatamque favillam
 ferre potest calidoque involvitur undique fumo,
 quoque eat aut ubi sit, picea caligine tectus
 nescit, et arbitrio volucrum raptatur equorum.
 235 sanguine tum credunt in corpora summa vocato
 Aethiopum populos nigrum traxisse colorem;
 tum facta est Libye raptis umoribus aestu
 arida; tum nymphae passis fontesque lacusque
 deflevere comis. quaerit Boeotia Dircen,
 240 Argos Amymonen, Ephyre Pirenidas undas.
 nec sortita loco distantes flumina ripas
 tuta manent: mediis Tanais fumavit in undis
 Peneusque senex Teuthranteusque Caicus
 et celer Ismenos cum Phegiaco Erymantho
 245 arsurusque iterum Xanthus flavusque Lycormas,
 quique recurvatis ludit Maeandrus in undis,
 Mygdoniusque Melas et Taenarius Eurotas.
 arsit et Euphrates Babylonius, arsit Orontes,
 Thermodonque citus Gangesque et Phasis et Hister.
 250 aestuat Alpheus, ripae Spercheïdes ardent,
 quodque suo Tagus amne vehit, fluit ignibus, aurum:
 et quae Maeonias celebrabant carmine ripas
 flumineae volucres, medio caluere Caystro.
 Nilus in extremum fugit perterritus orbem
 255 oculuitque caput: quod adhuc latet. ostia septem
 pulverulenta vacant, septem sine flumine valles.
 fors eadem Ismarios, Hebrum cum Strymone, siccant
 Hesperiosque amnes, Rhenum Rhodanumque Padumque,
 cuique fuit rerum promissa potentia, Thybrim.
 260 dissilit omne solum, penetratque in Tartara rimis
 lumen et infernum terret cum coniuge regem.

et mare contrahitur, siccaeque est campus harenae,
 quod modo pontus erat; quosque altum texerat aequor,
 existunt montes et sparsas Cycladas augent. 265
 ima petunt pisces, nec se super aequora curvi
 tollere consuetas audent delphines in auras.
 corpora phocarum summo resupina profundo
 exanimata natant. ipsum quoque Nerea fama est
 Doridaque et natas tepidis latuisse sub antris. 270
 ter Neptunus aquis cum torvo bracchia vultu
 exerere ausus erat: ter non tulit aëris ignes.
 alma tamen Tellus, ut erat circumdata ponto,
 inter aquas pelagi contractosque undique fontes,
 qui se condiderant in opacae viscera matris,
 sustulit oppressos collo tenus arida vultus 275
 opposuitque manum fronti magnoque tremore
 omnia concutiens paulum subsedit et infra,
 quam solet esse, fuit, raucaque ita voce locuta est:
 ‘si placet hoc, meruique, quid o tua fulmina cessant,
 summe deum? liceat perituræ viribus ignis 280
 igne perire tuo clademque auctore levare!
 vix equidem fauces haec ipsa in verba resolvo’ —
 presserat ora vapor — ‘tostos en aspice crines,
 inque oculis tantum, tantum super ora favillae!
 hosne mihi fructus, hunc fertilitatis honorem 285
 officiique refers, quod adunci vulnera aratri
 rastrorumque fero totoque exerceor anno,
 quod pecori frondes, alimentaue mitia fruges
 humano generi, vobis quoque tura ministro?
 sed tamen exitium fac me meruisse: quid undae, 290
 quid meruit frater? cur illi tradita sorte
 aequora decrescunt et ab aethere longius absunt?
 quodsi nec fratris nec te mea gratia tangit,
 at caeli miserere tui. circumspice utrumque:
 fumat uterque polus. quos si vitiaverit ignis, 295
 atria vestra ruent. Atlas en ipse laborat
 vixque suis umeris candentem sustinet axem.
 si freta, si terrae pereunt, si regia caeli,
 in chaos antiquum confundimur. eripe flammis,
 si quid adhuc superest, et rerum consule summae!’ 300
 dixerat haec Tellus: neque enim tolerare vaporem
 ulterius potuit nec dicere plura: suumque
 rettulit os in se propioraque Manibus antra.
 at pater omnipotens, superos testatus et ipsum
 qui dederat currus, nisi opem ferat, omnia fato 305

- interitura gravi, summam petit arduus arcem,
unde solet nubes latis inducere terris,
unde movet tonitrus vibrataque fulmina iactat.
sed neque quas posset terris inducere nubes
310 tunc habuit, nec quos caelo demitteret imbres.
intonat, et dextra libratum fulmen ab aure
misit in aurigam pariterque animaque rotisque
expulit et saevos compescuit ignibus ignes.
consternantur equi et saltu in contraria facto
315 colla iugo eripiunt abruptaque lora relinquunt.
illic frena iacent, illic temone revulsus
axis, in hac radii fractarum parte rotarum,
sparsaque sunt late laceri vestigia currus.
at Phaëthon, rutilos flamma populante capillos,
320 volvitur in praeceps longoque per aëra tractu
fertur, ut interdum de caelo stella sereno,
etsi non cecidit, potuit cecidisse videri.
quem procul a patria diverso maximus orbe
excipit Eridanus fumantiaque abluit ora.
325 Naides Hesperiae trifida fumantia flamma
corpora dant tumulo; signant quoque carmine saxum:
‘hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni.
quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.’
nam pater obductos, luctu miserabilis aegro,
330 condiderat vultus; et si modo credimus, unum
isse diem sine sole ferunt. incendia lumen
praebebant, aliquisque malo fuit usus in illo.
at Clymene postquam dixit, quaecumque fuerunt
in tantis dicenda malis, lugubris et amens
335 et laniata sinus totum percensuit orbem:
exanimesque artus primo, mox ossa requirens
repperit (ossa tamen peregrina condita ripa!),
incubuitque loco nomenque in marmore lectum
perfudit lacrimis et aperto pectore fovit.
340 nec minus Heliades lugent et inania morti
munera dant lacrimas, et caesae pectora palmis
non auditurum miseris Phaëthonta querelas
nocte dieque vocant asternunturque sepulcro.
luna quater iunctis impleat cornibus orbem:
345 illae more suo, (nam morem fecerat usus)
plangorem dederant. e quis Phaëthusa, sororum
maxima, cum vellet terra procumbere, quæsta est
deriguisse pedes. ad quam conata venire
candida Lampetie subita radice retenta est.

Heliades.

- tertia, cum crinem manibus laniare pararet, 350
 avellit frondes. haec stipite crura teneri,
 illa dolet fieri longos sua bracchia ramos.
 dumque ea mirantur, complectitur inguina cortex,
 perque gradus uterum pectusque umerosque manusque
 ambit, et extabant tantum ora vocantia matrem. 355
 quid faciat mater, nisi, quo trahat impetus illam,
 huc eat atque illuc et, dum licet, oscula iungat?
 non satis est; truncis avellere corpora temptat
 et teneros manibus ramos abrumpit. at inde
 sanguineae manant, tamquam de vulnere, guttae. 360
 ‘parce, precor, mater’, quaecumque est saucia, clamat,
 ‘parce, precor! nostrum laceratur in arbore corpus.
 iamque vale’ — cortex in verba novissima venit.
 inde fluunt lacrimae, stillataque sole rigescunt
 de ramis electra novis, quae lucidus amnis 365
 excipit et nuribus mittit gestanda Latinis.
- Adfuit huic monstro proles Stheneleia Cycnus, *Cycnus.*
 qui tibi materno quamvis a sanguine iunctus,
 mente tamen, Phaëthon, propior fuit. ille relicto
 (nam Ligurum populos et magnas rexerat urbes) 370
 imperio ripas virides amnemque querelis
 Eridanum implerat silvamque sororibus auctam:
 cum vox est tenuata viro, canaeque capillos
 dissimulant plumae, collumque a pectore longe
 porrigitur, digitosque ligat iunctura rubentes, 375
 penna latus velat, tenet os sine acumine rostrum.
 fit nova Cycnus avis; nec se caeloque Iovique
 credit, ut iniuste missi memor ignis ab illo:
 stagna petit patulosque lacus; ignemque perosus,
 quae colat, elegit contraria flumina flammis. 380
- Squalidus interea genitor Phaëthontis et expers
 ipse sui decoris, qualis cum deficit orbem
 esse solet, lucemque odit seque ipse diemque,
 datque animum in luctus et luctibus adicit iram
 officiumque negat mundo. ‘satis’ inquit ‘ab aevi 385
 sors mea principiis fuit inrequieta, pigetque
 actorum sine fine mihi, sine honore laborum.
 quilibet alter agat portantes lumina currus!
 si nemo est, omnesque dei non posse fatentur,
 ipse agat, ut saltem, dum nostras temptat habenas, 390
 orbatura patres aliquando fulmina ponat.
 tum sciet, ignipedum vires expertus equorum,
 non meruisse necem, qui non bene rexerit illos.’

taliam dicentem circumstant omnia Solem
 395 numina, neve velit tenebras inducere rebus,
 supplice voce rogant. missos quoque Iuppiter ignes
 excusat precibusque minas regaliter addit.
 colligit amentes et adhuc terrore paventes
 Phoebus equos stimuloque dolens et verbere saevit:
 400 saevit enim natumque obiectat et imputat illis.

At pater omnipotens ingentia moenia caeli *Callisto et*
 circuit, et ne quid labefactum viribus ignis *Arcas.*
 corruiat, explorat. quae postquam firma suique
 roboris esse videt, terras hominumque labores
 405 perspicit. Arcadiae tamen est impensior illi
 cura suae: fontesque et nondum audentia labi
 flumina restituit, dat terrae gramina, frondes
 arboribus, laesasque iubet revirescere silvas.
 dum redit itque frequens, in virgine Nonacrina
 410 haesit, et accepti caluere sub ossibus ignes.
 non erat huius opus lanam mollire trahendo
 nec positu variare comas. ubi fibula vestem,
 vitta coercuerat neglectos alba capillos,
 et modo leve manu iaculum, modo sumpserat arcum,
 415 miles erat Phoebes: nec Maenalon attigit ulla
 gratior hac Triviae. sed nulla potentia longa est.
 ulterius medio spatium sol altus habebat,
 cum subit illa nemus, quod nulla ceciderat aetas.
 exiit hic umero pharetram lentosque retendit
 420 arcus inque solo, quod texerat herba, iacebat
 et pictam posita pharetram cervice premebat.
 Iuppiter ut vidit fessam et custode vacantem
 'hoc certe furtum coniunx mea nesciet' inquit:
 'aut si rescierit, — sunt o sunt iurgia tanti.'
 425 protinus induitur faciem cultumque Dianae
 atque ait 'o comitum virgo pars una mearum,
 in quibus es venata iugis?' de caespite virgo
 se levat et 'salve, numen, me iudice,' dixit,
 'audiat ipse licet, maius Iove.' ridet et audit,
 430 et sibi praeferri se gaudet et oscula iungit
 nec moderata satis nec sic a virgine danda.
 qua venata foret silva, narrare parantem
 impedit amplexu: nec se sine crimine prodit.
 illa quidem contra, quantum modo femina possit
 435 (aspiceres utinam, Saturnia: mitior esses!),
 illa quidem pugnat. sed quem superare puella,
 quisve Iovem poterat? superum petit aethera victor

Iuppiter: huic odio nemus est et conscia silva.
 unde pedem referens paene est oblita pharetram
 tollere cum telis et, quem suspenderat, arcum. 440
 ecce suo comitata choro Dictynna per altum
 Maenalon ingrediens et caede superba ferarum
 aspicit hanc visamque vocat. clamata refugit
 et timuit primo, ne Iuppiter esset in illa.
 sed postquam pariter nymphas incedere vidit, 445
 sensit abesse dolos numerumque accessit ad harum.
 heu quam difficile est, crimen non prodere vultu
 vix oculos attollit humo, nec ut ante solebat
 iuncta deae lateri nec toto est agmine prima;
 sed silet et laesi dat signa rubore pudoris; 450
 et, nisi quod virgo est, poterat sentire Diana
 mille notis culpam. nymphae sensisse feruntur.
 orbe resurgebant lunaria cornua nono,
 cum dea venatu, fraternis languida flammis,
 nacta nemus gelidum, de quo cum murmure labens 455
 ibat et attritas versabat rivus harenas.
 ut loca laudavit, summas pede contigit undas:
 his quoque laudatis 'procul est' ait 'arbiter omnis:
 nuda superfusus tinguamus corpora lymphis.'
 Parrhasis erubuit. cunctae velamina ponunt: 460
 una moras quaerit. dubitanti vestis adempta est,
 qua posita nudo patuit cum corpore crimen.
 attonitae manibusque uterum celare volenti
 'i procul hinc,' dixit 'nec sacros pollue fontes'
 Cynthia, deque suo iussit secedere coetu. 465
 Senserat hoc olim magni matrona Tonantis
 distuleratque graves in idonea tempora poenas.
 causa morae nulla est, et iam puer Arcas — id ipsum
 indoluit Iuno — fuerat de paelice natus.
 quo simul obvertit saevam cum lumine mentem, 470
 'scilicet hoc etiam restabat, adultera,' dixit
 'ut fecunda fores, fieretque iniuria partu
 nota, Iovisque mei testatum dedecus esset.
 haud impune feres. adimam tibi namque figuram,
 qua tibi quaque places nostro, importuna, marito.' 475
 dixit, et adversa prenis a fronte capillis
 stravit humi pronam. tendebat bracchia supplex:
 bracchia coeperunt nigris horrescere villis,
 curvarique manus et aduncos crescere in unguis
 officioque pedum fungi, laudataque quondam 480
 ora Iovi lato fieri deformia rictu.

neve preces animos et verba precantia flectant,
 posse loqui eripitur, vox iracunda minaxque
 plenaque terroris rauco de gutture fertur.

- 485 mens antiqua tamen facta quoque mansit in ursa,
 assiduoque suos gemitu testata dolores
 qualescumque manus ad caelum et sidera tollit
 ingratumque Iovem, nequeat cum dicere, sentit,
 a quotiens, sola non ausa quiescere silva,
 490 ante domum quondamque suis erravit in agris!
 a quotiens per saxa canum latratibus acta est,
 venatrixque metu venantium territa fugit!
 saepe feris latuit visis, oblita quid esset,
 ursaque conspectos in montibus horruit ursos,
 495 pertimuitque lupos, quamvis pater esset in illis.

- Ecce Lycaoniae proles ignara parentis
 Arcas adest, ter quinque fere natalibus actis:
 dumque feras sequitur, dum saltus eligit aptos
 nexilibusque plagis silvas Erymanthidas ambit,
 500 incidit in matrem, quae restitit Arcade viso
 et cognoscenti similis fuit. ille refugit
 immotosque oculos in se sine fine tenentem
 nescius extimuit, propiusque accedere aventi
 vulnerifico fuerat fixurus pectora telo.
 505 arcuit omnipotens pariterque ipsosque nefasque
 sustulit et celeri raptos per inania vento
 imposuit caelo vicinaque sidera fecit.

- Intumuit Iuno, postquam inter sidera paelex
 fulsit, et ad canam descendit in aequora Tethyn
 510 Oceanumque senem, quorum reverentia movit
 saepe deos, causamque viae scitantibus inquit:
 'queritis, aetheriis quare regina deorum
 sedibus huc adsim? pro me tenet altera caelum!
 mentiar, obscurum nisi nox cum fecerit orbem
 515 nuper honoratas summo, mea vulnera, caelo
 videritis stellas illic, ubi circulus axem
 ultimus extremum spatiumque brevissimus ambit.
 est vero, cur quis Iunonem laedere nolit
 offensamque tremat? quae prosum sola nocendo?
 520 o, ego quantum egi! quam vasta potentia nostra est!
 esse hominem vetui: facta est dea! sic ego poenas
 montibus impono, sic est mea magna potestas.
 vindicet antiquam faciem vultusque ferinos
 detrahat, Argolica quod in ante Phoronide fecit!
 525 cur non et pulsa ducit Iunone meoque

collocat in thalamo socerumque Lycaona sumit?
 at vos si laesae tangit contemptus alumnae,
 gurgite caeruleo septem prohibete triones
 sideraque in caelo, stupri mercede, recepta
 pellite, ne puro tinguatur in aequore paelex.’

Di maris adnuerant. habili Saturnia curru
 ingreditur liquidum pavonibus aethera pictis: 530
 tam nuper pictis caeso pavonibus Argo,
 quam tu nuper eras, cum candidus ante fuisses,
 corve loquax, subito nigrantes versus in alas. 535
 nam fuit haec quondam niveis argentea pennis
 ales, ut aequaret totas sine labe columbas
 nec servaturis vigili Capitolia voce
 cederet anseribus nec amanti flumina cycno.
 lingua fuit damno. lingua faciente loquaci, 540
 qui color albus erat, nunc est contrarius albo.
 pulchrior in tota, quam Larisaea Coronis,
 non fuit Haemonia. placuit tibi, Delphice, certe,
 dum vel casta fuit vel inobservata. sed ales
 sensit adulterium Phoebæus, utque latentem 545
 detegeret culpam non exorabilis index,
 ad dominum tendebat iter. quem garrula motis
 consequitur pennis, scitetur ut omnia, cornix,
 auditaque viae causa ‘non utile carpis’
 inquit ‘iter: ne sperne meae praesagia linguae. 550
 quid fuerim quid simque vide, meritumque require:
 invenies, nocuisse fidem. nam tempore quodam
 Pallas Erichthonium, prolem sine matre creatam,
 clauserat Actaeo texta de vimine cista
 virginibusque tribus gemino de Cecrope natis 555
 et legem dederat, sua ne secreta viderent.
 abdita fronde levi densa specular ab ulmo,
 quid facerent. commissa duae sine fraude tuentur,
 Pandrosos atque Herse. timidus vocat una sorores
 Aglauros nodosque manu diducit. et intus 560
 infantemque vident adporrectumque draconem.
 acta deae refero: pro quo mihi gratia talis
 redditur, ut dicar tutela pulsa Minervae
 et ponar post noctis avem! mea poena volucres
 admonuisse potest, ne voce pericula quaerant. 565
 at, puto, non ultro, nec quicquam tale rogantem
 me petiit? ipsa licet hoc a Pallade quaeras:
 quamvis irata est, non hoc irata negabit.
 nam me Phocaica clarus tellure Coroneus

530
*Corvus et
 Coronis.*

535

540

545

(*Cornix.*)

550

555

560

565

- 570 (nota loquor) genuit, fueramque ego regia virgo,
 divitibusque procis — ne me contemne — petebar.
 forma mihi nocuit. nam cum per litora lentis
 passibus, ut soleo, summa spatiarer harena,
 vidit et incaluit pelagi deus. utque precando
 575 tempora cum blandis absumpsit inania verbis,
 vim parat et sequitur. fugio densumque relinquo
 litus et in molli nequiquam lassor harena.
 inde deos hominesque voco: nec contigit ullum
 vox mea mortalem. mota est pro virgine virgo
 580 auxiliumque tulit. tendebam bracchia caelo:
 bracchia coeperunt levibus nigrescere pennis.
 reicere ex umeris vestem molibar: at illa
 pluma erat inque cutem radices egerat imas.
 plangere nuda meis conabar pectora palmis:
 585 sed neque iam palmas nec pectora nuda gerebam.
 currebam: nec, ut ante, pedes retinebat harena,
 sed summa tollebar humo. mox acta per auras
 evehor et data sum comes inculcata Minervae.
 quid tamen hoc prodest, si diro facta volucris
 590 crimine Nyctimene nostro successit honori?
 an quae per totam res est notissima Lesbon, (*Nyctimene.*)
 non audita tibi est, patrium temerasse cubile
 Nyctimenen? avis illa quidem; sed conscia culpa
 conspectum lucemque fugit tenebrisque pudorem
 595 celat, et a cunctis expellitur aethere toto.
 talia dicenti 'tibi' ait 'revocamina' corvus
 'sint precor ista malo: nos vanum spernimus omen,
 nec coeptum dimittit iter, dominoque iacentem
 cum iuvene Haemonio vidisse Coronida narrat.
 600 laurea delapsa est audito crimine amanti,
 et pariter vultusque deo plectrumque colorque
 excidit. utque animus tumida fervebat ab ira,
 arma assueta capit flexumque a cornibus arcum
 tendit et illa suo totiens cum pectore iuncta
 605 indevitato traiecit pectora telo.
 icta dedit gemitum tractoque a corpore ferro
 candida puniceo perfudit membra cruore
 et dixit 'potui poenas tibi, Phoebe, dedisse,
 sed peperisse prius: duo nunc moriemur in una.'
 610 hactenus, et pariter vitam cum sanguine fudit.
 corpus inane animae frigus letale secutum est.
 Paenitet — heu sero — poenae crudelis amantem,
 seque, quod audierit, quod sic exarserit, odit:

odit avem, per quam crimen causamque dolendi
 scire coactus erat, nec non arcumque manumque 615
 odit cumque manu temeraria tela, sagittas:
 collapsamque fovet seraque ope vincere fata
 nititur et medicas exercet inaniter artes.
 quae postquam frustra temptata, rogumque parari
 vidit et arsuros supremis ignibus artus, 620
 tum vero gemitus (neque enim caelestia tingui
 ora licet lacrimis) alto de corde petitos
 edidit: haud aliter, quam cum spectante iuvenca
 lactentis vituli dextra libratus ab aure
 tempora discussit claro cava malleus ictu. 625
 ut tamen ingratos in pectora fudit odores
 et dedit amplexus iniustaque iusta peregit,
 non tulit in cineres labi sua Phoebus eosdem
 semina, sed natum flammis uteroque parentis
 eripuit geminique tulit Chironis in antrum, 630
 sperantemque sibi non falsae praemia linguae
 inter aves albas vetuit consistere corvum.
 Semifer interea divinae stirpis alumno
 laetus erat mixtoque oneri gaudebat honore.
 ecce venit rutilus umeros protecta capillis 635
 filia Centauri, quam quondam nympha Chariclo
 fluminis in rapidi ripis enixa vocavit
 Ocyrhoën. non haec artes contenta paternas
 edidicisse fuit: fatorum arcana canebat.
 ergo ubi vaticinos concepit mente furores 640
 incaluitque deo, quem clausum pectore habebat,
 aspicit infantem 'toto' que 'salutifer orbi
 cresce puer', dixit, 'tibi se mortalia saepe
 corpora debebunt. animas tibi reddere ademptas
 fas erit. idque semel dis indignantibus ausus, 645
 posse dare hoc iterum flamma prohibebere avita,
 eque deo corpus fies exangue, deusque,
 qui modo corpus eras, et bis tua fata novabis.
 tu quoque, care pater, nunc immortalis et aevis
 omnibus ut maneat, nascendi lege creatus 650
 posse mori cupies tum, cum cruciaberis dirae
 sanguine serpentis per saucia membra recepto:
 teque ex aeterno patientem numina mortis
 efficiunt, triplicesque deae tua fila solvent.'
 restabat fati aliquid. suspirat ab imis 655
 pectoribus, lacrimaeque genis labuntur abortae,
 atque ita 'praevertunt' inquit 'me fata, vetorque

- plura loqui, vocisque meae praecluditur usus.
 non fuerant artes tanti, quae numinis iram
 660 contraxere mihi; mallem nescisse futura.
 iam mihi subduci facies humana videtur,
 iam cibus herba placet, iam latis currere campis
 impetus est. in equam cognataque corpora vertor.
 tota tamen quare? pater est mihi nempe biformis —
 665 talia dicenti pars est extrema querelae
 intellecta parum, confusaque verba fuerunt:
 mox nec verba quidem nec equae sonus ille videtur,
 sed simulantis equam: parvoque in tempore certos
 edidit hinnitus et brachia movit in herbas.
 670 tum digiti coeunt et quinos alligat ungues
 perpetuo cornu levis ungula; crescit et oris
 et colli spatium; longae pars maxima pallae
 cauda fit. utque vagi crines per colla iacebant,
 in densas abiere iubas; pariterque novata est
 675 et vox et facies: nomen quoque monstra dedere.
 Flebat opemque tuam frustra Philyreus heros, *Battus.*
 Delphice, poscebat. nam nec rescindere magni
 iussa Iovis poteras, nec, si rescindere posses,
 tunc aderas. Elim Messeniaque arva colebas.
 680 illud erat tempus, quo te pastoria pellis
 texit, onusque fuit baculum silvestre sinistrae,
 alterius dispar septenis fistula cannis.
 dumque amor est curae, dum te tua fistula mulcet,
 incustoditae Pylios memorantur in agros
 685 processisse boves. videt has Atlantide Maia
 natus et arte sua silvis occultat abactas.
 senserat hoc furtum nemo, nisi notus in illo
 rure senex; Battum vicina per arva vocabant.
 divitis hic saltus herbosaque pascua Nelei
 690 nobiliumque greges custos servabat equarum.
 hunc timuit blandaque manu seduxit et illi
 ‘quisquis es, hospes,’ ait, ‘si forte armenta requireret
 haec aliquis, vidisse nega. neu gratia facto
 nulla rependatur, nitidam cape praemia vaccam,’
 695 et dedit. accepta voces has reddidit hospes:
 ‘tutus eas. lapis iste prius tua furta loquetur,’
 et lapidem ostendit. simulat Iove natus abire,
 mox redit et versa pariter cum voce figura
 ‘rustice, vidisti si quas hoc limite’ dixit
 700 ‘ire boves, fer opem furtoque silentia deme.
 iuncta suo pretium dabitur tibi femina tauro.’

at senior, postquam est merces geminata, 'sub illis montibus' inquit 'erunt.' et erant sub montibus illis. risit Atlantiades et 'me mihi, perfide, prodis! me mihi prodis!' ait periuraque pectora vertit 705 in durum silicem, qui nunc quoque dicitur Index; inque nihil merito vetus est infamia saxo.

Hinc se sustulerat paribus Caducifer alis: *Aglaurus.* Munychiosque volans agros gratamque Minervae despectabat humum cultique arbusta Lycei. 710

illa forte die castae de more puellae vertice supposito festas in Palladis arces pura coronatis portabant sacra canistris. inde revertentes deus aspicit ales, iterque non agit in rectum, sed in orbem curvat eundem. 715

ut volucris visis rapidissima miluus extis, dum timet et densi circumstant sacra ministri, flectitur in gyrum nec longius audet abire spemque suam motis avidus circumvolat alis: sic super Actaeas agilis Cyllenius arces 720 inclinat cursus et easdem circinat auras.

quanto splendidior quam cetera sidera fulget Lucifer, et quanto quam Lucifer aurea Phoebe: tanto virginibus praestantior omnibus Herse ibat eratque decus pompae comitumque suarum. 725

obstipuit forma Iove natus, et aethere pendens non secus exarsit, quam cum Balearica plumbum funda iacit: volat illud et incandescit eundo, et quos non habuit, sub nubibus invenit ignes. vertit iter caeloque petit terrena relicto 730 nec se dissimulat: tanta est fiducia formae.

quae quamquam iusta est, cura tamen adiuvat illam permulcetque comas chlamydemque, ut pendeat apte, collocat, ut limbis totumque appareat aurum; ut teres in dextra, qua somnos ducit et arcet, 735 virga sit; ut tersis niteant talaria plantis.

pars secreta domus ebore et testudine cultos tres habuit thalamos, quorum tu, Pandrose, dextrum, Aglauros laevum, medium possederat Herse. quae tenuit laevum, venientem prima notavit 740

Mercurium nomenque dei scitarier ausa est et causam adventus. cui sic respondit Atlantis Pleionesque nepos 'ego sum, qui iussa per auras verba patris porto. pater est mihi Iuppiter ipse. nec fingam causas — tu tantum fida sorori 745

- esse velis prolisque meae matertera dici —
 Herse causa viae: faveas, oramus, amanti.
 aspicit hunc oculis isdem, quibus abdita nuper
 viderat Aglauros flavae secreta Minervae,
 750 proque ministerio magni sibi ponderis aurum
 postulat; interea tectis excedere cogit.
 vertit ad hanc torvi dea bellica luminis orbem
 et tanto penitus traxit suspiria motu,
 ut pariter pectus positamque in pectore forti
 755 aegida concuteret. subit, hanc arcana profana
 detexisse manu, tum cum sine matre creatam
 Lemnicolae stirpem contra data foedera vidit:
 et gratamque deo fore iam gratamque sorori,
 et ditem sumpto, quod avara poposcerat, auro.
 760 protinus Invidiae nigro squalentia tabo
 tecta petit. domus est imis in vallibus huius
 abdita, sole carens, non ulli pervia vento,
 tristis et ignavi plenissima frigoris, et quae
 igne vacet semper, caligine semper abundet.
 765 huc ubi pervenit belli metuenda virago,
 constitit ante domum (neque enim succedere tectis
 fas habet) et postes extrema cuspide pulsat.
 concussae patuere fores. videt intus edentem
 vipereas carnes, vitiorum alimenta suorum,
 770 Invidiam, visaque oculos avertit. at illa
 surgit humo pigre semesarumque relinquit
 corpora serpentum passuque incedit inerti.
 utque deam vidit formaque armisque decoram,
 ingemuit vultumque ima ad suspiria duxit.
 775 pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
 nusquam recta acies, livent rubigine dentes,
 pectora felle virent, lingua est suffusa veneno.
 risus abest, nisi quem visi movere dolores.
 nec fruitur somno, vigilacibus excita curis,
 780 sed videt ingratos intabescitque videndo
 successus hominum, carpitque et carpitur una,
 suppliciumque suum est. quamvis tamen oderat illam,
 talibus adfata est breviter Tritonia dictis
 'inface tabe tua natarum Cecropis unam.
 785 sic opus est. Aglauros ea est.' haud plura locuta
 fugit et impressa tellurem reppulit hasta.
 illa deam obliquo fugientem lumine cernens
 murmura parva dedit successurumque Minervae
 indoluit, baculumque capit, quod spinea totum

vincula cingebant. adopertaque nubibus atris, 790
 quacumque ingreditur, florentia proterit arva
 exuritque herbas et summa cacumina carpit
 adflatuque suo populos urbesque domosque
 polluit, et tandem Tritonida conspicit arcem
 ingeniis opibusque et festa pace virentem, 795
 vixque tenet lacrimas, quia nil lacrimabile cernit.
 sed postquam thalamos intravit Cecrope natae,
 iussa facit pectusque manu ferrugine tincta
 tangit et hamatis praecordia sentibus implet,
 inspiratque nocens virus piceumque per ossa 800
 dissipat et medio spargit pulmone venenum.
 neve mali causae spatium per latius errent,
 germanam ante oculos fortunatumque sororis
 coniugium pulchraque deum sub imagine ponit
 cunctaque magna facit. quibus irritata, dolore 805
 Cecropis occulto mordetur et anxia nocte,
 anxia luce gemit lentaque miserrima tabe
 liquitur, ut glacies incerto saucia sole.
 felicisque bonis non lenius uritur Hersed,
 quam cum spinosis ignis supponitur herbis, 810
 quae neque dant flammam lenique tepore cremantur.
 saepe mori voluit, ne quicquam tale videret:
 saepe velut crimen rigido narrare parenti:
 denique in adverso venientem limine sedit
 verclusura deum. cui blandimenta precesque 815
 verbaque iactanti mitissima ‘desine’ dixit:
 ‘hinc ego me non sum nisi te motura repulso.’
 ‘stemus’ ait ‘pacto’ velox Cyllenius ‘isto,’
 caelestique fores virga patefecit. at illi
 surgere conanti partes, quascumque sedendo 820
 flectimus, ignava nequeunt gravitate moveri.
 illa quidem pugnat recto se attollere trunco,
 sed genuum iunctura riget, frigusque per inguen
 labitur, et pallent amisso sanguine venae.
 utque malum late solet immedicabile cancer 825
 serpere et inlaesas vitiatas addere partes,
 sic letalis hiems paulatim in pectora venit
 vitalesque vias et respiramina clausit.
 nec conata loqui est, nec, si conata fuisset,
 vocis habebat iter. saxum iam colla tenebat, 830
 oraque duruerant, signumque exanguie sedebat.
 nec lapis albus erat: sua mens infecerat illam.

Has ubi verborum poenas mentisque profanae

Europa.

- cepit Atlantiades, dictas a Pallade terras
 835 linquit et ingreditur iactatis aethera pennis.
 sevocat hunc genitor. nec causam fassus amoris
 'fide minister' ait 'iussorum, nate, meorum,
 pelle moram solitoque celer delabere cursu,
 quaeque tuam matrem tellus a parte sinistra
 840 suspicit (indigenae Sidonida nomine dicunt),
 hanc pete; quodque procul montano gramine pasci
 armentum regale vides, ad litora verte.'
 dixit. et expulsi iamdudum monte iuveni
 litora iussa petunt, ubi magni filia regis
 845 ludere virginibus Tyriis comitata solebat.
 non bene conveniunt nec in una sede morantur
 maestas et amor. sceptri gravitate relicta
 ille pater rectorque deum, cui dextra trisulcis
 ignibus armata est, qui nutu concutit orbem,
 850 induitur faciem tauri mixtusque iuvenis
 mugit et in teneris formosus obambulat herbis!
 quippe color nivis est, quam nec vestigia duri
 calcavere pedis nec solvit aquaticus auster.
 colla toris extant; armis palearia pendent;
 855 cornua parva quidem, sed quae contendere possis
 facta manu, puraque magis perlucida gemma.
 nullae in fronte minae, nec formidabile lumen:
 pacem vultus habet. miratur Agenore nata,
 quod tam formosus, quod proelia nulla minetur.
 860 sed, quamvis mitem, metuit contingere primo:
 mox adit et flores ad candida porrigit ora.
 gaudet amans et, dum veniat sperata voluptas,
 oscula dat manibus (vix iam, vix cetera differt)
 et nunc alludit viridique exultat in herba,
 865 nunc latus in fulvis niveum deponit harenis:
 paulatimque metu dempto modo pectora praebet
 virginea palpanda manu, modo cornua sertis
 impedienda novis. ausa est quoque regia virgo,
 nescia quem premeret, tergo considerare tauri:
 870 cum deus a terra siccoque a litore sensim
 falsa pedum primis vestigia ponit in undis,
 inde abit ulterius mediique per aequora ponti
 fert praedam. pavet haec litusque ablata relictum
 respicit, et dextra cornum tenet, altera dorso
 875 imposita est; tremulae sinuantur flamine vestes.

LIBER TERTIUS.

Iamque deus posita fallacis imagine tauri se confessus erat Dictaeque rura tenebat: cum pater ignarus Cadmo perquirere raptam imperat et poenam, si non invenerit, addit exilium, facto pius et sceleratus eodem.	<i>Cadmus.</i> 5
orbe pererrato (quis enim deprendere possit furta Iovis?) profugus patriamque iramque parentis vitat Agenorides Phoebique oracula supplex consultit et, quae sit tellus habitanda, requirit. 'bos tibi' Phoebus ait 'solis occurret in arvis, nullum passa iugum curvique immunis aratri. hac duce carpe vias et, qua requieverit herba, moenia fac condas, Boeotiaque illa vocato.'	10
vix bene Castalio Cadmus descenderat antro: incustoditam lente videt ire iuvencam nullum servitii signum cervice gerentem.	15
subsequitur pressoque legit vestigia gressu auctoremque viae Phoebum taciturnus adorat. iam vada Cephisi Panopesque evaserat arva: bos stetit et tollens speciosam cornibus altis ad caelum frontem mugitibus impulit auras.	20
atque ita respiciens comites sua terga sequentes procubuit teneraque latus summisit in herba. Cadmus agit grates peregrinaeque oscula terrae figit et ignotos montes agrosque salutat.	25
sacra Iovi facturus erat: iubet ire ministros et petere e vivis libandas fontibus undas. Silva vetus stabat nulla violata securi, et specus in medio, virgis ac vimine densus, efficiens humilem lapidum compagibus arcum, uberibus fecundus aquis, ubi conditus antro Martius anguis erat, cristis praesignis et auro. igne micant oculi; corpus tumet omne veneno; tresque vibrant linguae; triplici stant ordine dentes.	30
quem postquam Tyria lucum de gente profecti infausto tetigere gradu, demissaque in undas urna dedit sonitum, longo caput extulit antro caeruleus serpens horrendaque sibila misit. effluxere urnae manibus sanguisque reliquit corpus, et attonitos subitus tremor occupat artus.	35
ille volubilibus squamosos nexibus orbes	40

- torquet et immensos saltu sinuatur in arcus,
 ac media plus parte leves erectus in auras
 despicit omne nemus, tantoque est corpore, quanto,
 45 si totum spectes, geminas qui separat Arcos.
 nec mora: Phoenicas, sive illi tela parabant,
 sive fugam, sive ipse timor prohibebat utrumque,
 occupat. hos morsu, longis complexibus illos,
 hos necat adflata funesti tabe veneni.
- 50 fecerat exiguas iam sol altissimus umbras:
 quae mora sit sociis, miratur Agenore natus
 vestigatque viros. tegimen derepta leoni
 pellis erat, telum splendenti lancea ferro
 et iaculum, teloque animus praestantior omni.
- 55 ut nemus intravit letataque corpora vidit
 victoremque supra spatiosi corporis hostem
 tristia sanguinea lambentem vulnera lingua,
 'aut ultor vestrae, fidissima corpora, mortis,
 aut comes' inquit 'ero.' dixit, dextraque molarem
- 60 sustulit et magnum magno conamine misit.
 illius impulsu cum turribus ardua celsis
 moenia mota forent: serpens sine vulnere mansit,
 loricaeque modo squamis defensus et atrae
 duritia pellis validos cute reppulit ictus.
- 65 at non duritia iaculum quoque vicit eadem,
 quod medio lentae spinae curvamine fixum
 constitit; et totum descendit in ilia ferrum.
 ille dolore ferox caput in sua terga retorsit
 vulneraque aspexit fixumque hastile momordit,
- 70 idque ubi vi multa partem labefecit in omnem,
 vix tergo eripuit: ferrum tamen ossibus haesit.
 tunc vero postquam solitas accessit ad iras
 causa recens, plenis tumuerunt guttura venis,
 spumaque pestiferos circumfluit albida rictus,
- 75 terraque rasa sonat squamis, quique halitus exit
 ore niger Stygio, vitiatas inficit auras.
 ipse modo immensum spiris facientibus orbem
 cingitur, interdum longa trabe rector astat,
 impete nunc vasto ceu concitus imbribus amnis
- 80 fertur et obstantes proturbat pectore silvas.
 cedit Agenorides paulum spolioque leonis
 sustinet incursus instantiaque ora retardat
 cuspide praetenta. furit ille et inania duro
 vulnera dat ferro figitque in acumine dentes.
- 85 iamque venenifero sanguis manare palato

at et virides aspergine tinxerat herbas:
 ve vulnus erat, quia se retrahebat ab ictu
 ue colla dabat retro plagamque sedere
 lo arcebat nec longius ire sinebat:
 Agenorides coniectum in guttura ferrum 90
 sequens pressit, dum retro quercus eunti
 t, et fixa est pariter cum robore cervix.
 re serpentis curvata est arbor et ima
 flagellari gemuit sua robora caudae.
 patium victor victi considerat hostis, 95
 ibito audita est. neque erat cognoscere promptum,
 sed audita est: 'quid, Agenore nate, peremptum
 tem spectas? et tu spectabere serpens.'
 i pavidus pariter cum mente colorem
 erat, gelidoque comae terrore rigeabant. 100
 iri fautrix superas delapsa per auras
 adest motaeque iubet supponere terrae
 os dentes, populi incrementa futuri.
 et, ut presso sulcum patefecit aratro,
 t humi iussos, mortalia semina, dentes. 105
 fide maius) glaebae coepere moveri,
 que de sulcis acies apparuit hastae,
 ia mox capitum picto nutantia cono,
 meri pectusque onerataque bracchia telis
 nt, crescitque seges clipeata virorum. 110
 i tolluntur festis aulaea theatris,
 e signa solent primumque ostendere vultus,
 paulatim, placidoque educta tenore
 atent imoque pedes in margine ponunt.
 s hoste novo Cadmus capere arma parabat: 115
 pe' de populo quem terra creaverat unus
 iat 'nec te civilibus insere bellis.'
 ita terrigenis rigido de fratribus unum
 inus ense ferit: iaculo cadit eminus ipse.
 oque, qui leto dederat, non longius illo 120
 et expirat, modo quas acceperat, auras.
 loque pari furit omnis turba, suoque
 cadunt subiti per mutua vulnera fratres.
 e brevis vitae spatium sortita iuventus
 neo tepidam plangebatur pectore matrem, 125
 re superstitibus. quorum fuit unus Echion.
 iecit humo monitu Tritonidis arma
 aequae fidem pacis petiitque deditque.
 eris comites habuit Sidonius hospes,

- 130 cum posuit iussam Phoebeis sortibus urbem.
 Iam stabant Thebae. poteras iam, Cadme, videri
 exilio felix. soceri tibi Marsque Venusque
 contigerant: huc adde genus de coniuge tanta,
 tot natos natasque et, pignora cara, nepotes,
 135 hos quoque iam iuvenes. sed scilicet ultima semper
 expectanda dies homini est, dicique beatus
 ante obitum nemo supremaque funera debet.
 Prima nepos inter tot res tibi, Cadme, secundas *Actaeon*
 causa fuit luctus, alienaque cornua fronti
 140 addita, vosque canes satiatae sanguine erili.
 at bene si quaeras, fortunae crimen in illo,
 non scelus invenies: quod enim scelus error habebat?
 mons erat infectus variarum caede ferarum,
 iamque dies medius rerum contraxerat umbras,
 145 et sol ex aequo meta distabat utraque:
 cum iuvenis placido per devia lustra vagantes
 participes operum compellat Hyantius ore:
 'lina madent, comites, ferrumque cruore ferarum,
 fortunaque dies habuit satis. altera lucem
 150 cum croceis invecta rotis Aurora reducet,
 propositum repetemus opus. nunc Phoebus utraque
 distat idem terra finditque vaporibus arva.
 sistite opus praesens nodosaque tollite lina.'
 iussa viri faciunt intermittuntque laborem.
 155 vallis erat piceis et acuta densa cupressu,
 nomine Gargaphie, succinctae sacra Dianae,
 cuius in extremo est antrum nemorale recessu,
 arte laboratum nulla: simulaverat artem
 ingenio natura suo; nam, pumice vivo
 160 et levibus tofis nativum duxerat arcum.
 fons sonat a dextra, tenui perlucidus unda,
 margine gramineo patulos incinctus hiatus.
 hic dea silvarum venatu fessa solebat
 virgineos artus liquido perfundere rore.
 165 quo postquam subiit, nympharum tradidit uni
 armigerae iaculum pharetramque arcusque retentos;
 altera depositae subiecit bracchia pallae;
 vincla duae pedibus demunt. nam doctior illis
 Ismenis Crocale sparsos per colla capillos
 170 colligit in nodum, quamvis erat ipsa solutis.
 excipiunt laticem Nepheleque Hyaleque Rhanisque
 et Psecas et Phiale, funduntque capacibus urnis.
 dumque ibi perluitur solita Titania lympha,

ecce nepos Cadmi dilata parte laborum
 per nemus ignotum non certis passibus errans 175
 pervenit in lucum: sic illum fata ferebant.
 qui simul intravit rorantia fontibus antra,
 sicut erant nudae viso sua pectora nymphae
 percussere viro subitisque ululatus omne
 implevere nemus, circumfusaeque Dianam 180
 corporibus texere suis. tamen altior illis
 ipsa dea est colloque tenus supereminet omnes.
 qui color infectis adversi solis ab ictu
 nubibus esse solet aut purpureae aurorae,
 is fuit in vultu visae sine veste Dianae. 185
 quae quamquam comitum turba est stipata suarum,
 in latus obliquum tamen astitit oraque retro
 flexit. et ut vellet promptas habuisse sagittas,
 quas habuit sic hausit aquas, vultumque virilem
 perfudit spargensque comas ultricibus undis 190
 addidit haec cladis praenuntia verba futurae:
 ‘nunc tibi me posito visam velamine narres,
 si poteris narrare, licet.’ nec plura minata
 dat sparso capiti vivacis cornua cervi,
 dat spatium collo summasque cacuminat aures, 195
 cum pedibusque manus, cum longis brachia mutat
 cruribus et velat maculoso vellere corpus.
 additus et pavor est. fugit Autonoeius heros
 et se tam celerem cursu miratur in ipso.
 ut vero vultus et cornua vidit in unda, 200
 ‘me miserum!’ dicturus erat: vox nulla secuta est.
 ingemuit: vox illa fuit; lacrimaeque per ora
 non sua fluxerunt: mens tantum pristina mansit.
 quid faciat? repetatne domum et regalia tecta?
 an lateat silvis? pudor hoc, timor impedit illud. 205
 dum dubitat, videre canes: primique Melampus
 Ichnobatesque sagax latratu signa dederunt,
 Gnosius Ichnobates, Spartana gente Melampus.
 inde ruunt alii rapida velocius aura,
 Pamphagus et Dorceus et Oribasus, Arcades omnes, 210
 Nembrophonusque valens et trux cum Laelape Theron,
 et pedibus Pterelas et naribus utilis Agre,
 Hylaeusque fero nuper percussus ab apro,
 deque lupo concepta Nape, pecudesque secuta
 Poemenis, et natis comitata Harpyia duobus, 215
 et substricta gerens Sicyonius ilia Ladon
 et Dromas et Canache Sticteque et Tigris et Alce

- et niveis Leucon et villis Asbolus atris
 praevalidusque Lacon et cursu fortis Aëllo
 220 et Thous et Cyprio velox cum fratre Lycisce,
 et nigram medio frontem distinctus ab albo
 Harpalos et Melaneus hirsutaque corpore Lachne,
 et patre Dictaeo, sed matre Laconide nati
 Labros et Argiodus, et acutae vocis Hylactor,
 225 quosque referre mora est. ea turba cupidine praedae
 per rupes scopulosque adituque carentia saxa,
 quaque est difficilis quaque est via nulla, sequuntur.
 ille fugit per quae fuerat loca saepe secutus.
 heu, famulos fugit ipse suos! clamare libebat
 230 'Actaeon ego sum, dominum cognoscite vestrum!'
 verba animo desunt: resonat latratibus aether.
 prima Melanchaetes in tergo vulnera fecit,
 proxima Therodamas: Oresitrophus haesit in armo.
 tardius exierant, sed per compendia montis
 235 anticipata via est. dominum retinentibus illis
 cetera turba coit confertque in corpore dentes.
 iam loca vulneribus desunt. gemit ille, sonumque,
 etsi non hominis, quem non tamen edere possit
 cervus, habet maestisque replet iuga nota querelis;
 240 et genibus pronis supplex similisque roganti
 circumfert tacitos tamquam sua brachia vultus.
 at comites rapidum solitis hortatibus aginen
 ignari instigant oculisque Actaeona quaerunt
 et velut absentem certatim Actaeona clamant —
 245 ad nomen caput ille refert — et abesse queruntur,
 nec capere oblatae segnem spectacula praedae.
 vellet abesse quidem; sed adest. velletque videre,
 non etiam sentire, canum fera facta suorum.
 undique circumstant, mersisque in corpore rostris
 250 dilacerant falsi dominum sub imagine cervi.
 [nec nisi finita per plurima vulnera vita
 ira pharetratae fertur satiata Dianae.]
 Rumor in ambiguo est. aliis violentior aequo *Semela.*
 visa dea est, alii laudant dignamque severa
 255 virginitate vocant. pars invenit utraque causas.
 sola Iovis coniunx non tam culpetne probetne
 eloquitur, quam clade domus ab Agenore ductae
 gaudet, et a Tyria collectum paelice transfert
 in generis socios odium. subit ecce priori
 260 causa recens, gravidamque dolet de semine magni
 esse Iovis Semelen. dum linguam ad iurgia solvit,

‘profeci quid enim totiens per iurgia?’ dixit:
 ‘ipsa petenda mihi est. ipsam, si maxima Iuno
 rite vocor, perdam, si me gemmantia dextra
 sceptrata tenere decet, si sum regina Iovisque 265
 et soror et coniunx, certe soror. at, puto, furto est
 contenta, et thalami brevis est iniuria nostri?
 concipit! id deerat! manifesta que crimina pleno
 fert utero, et mater, quod vix mihi contigit, uno
 de Iove vult fieri: tanta est fiducia formae. 270
 fallat eam faxo. nec sum Saturnia, si non
 ab Iove mersa suo Stygias penetrabit ad undas.’
 surgit ab his solio, fulva que recondita nube
 limen adit Semeles. nec nubes ante removit,
 quam simulavit anum posuitque ad tempora canos 275
 sulcavitque cutem rugis, et curva trementi
 membra tulit passu. vocem quoque fecit anilem,
 ipsaque erat Beroë, Semeles Épidauria nutrix.
 ergo ubi captato sermone diuque loquendo
 ad nomen venere Iovis, suspirat et ‘opto,
 Iuppiter ut sit’ ait. ‘metuo tamen omnia. multi 280
 nomine divorum thalamos iniere pudicos.
 nec tamen esse Iovem satis est. det pignus amoris,
 si modo verus is est. quantusque et qualis ab alta
 Iunone excipitur, tantus talisque, rogato, 285
 det tibi complexus sua que ante insignia sumat.’
 talibus ignaram Iuno Cadmeïda dictis
 formarat. rogat illa Iovem sine nomine munus.
 cui deus ‘elige’ ait, ‘nullam patiere repulsam.
 quoque magis credas, Stygii quoque conscia sunt 290
 numina torrentis: timor et deus ille deorum est.’
 laeta malo nimiumque potens peritura que amantis
 obsequio Semele ‘qualem Saturnia’ dixit
 ‘te solet amplecti, Veneris cum foedus initis,
 da mihi te talem.’ voluit deus ora loquentis 295
 opprimere: exierat iam vox properata sub auras.
 ingemuit. neque enim non haec optasse, neque ille
 non iurasse potest. ergo maestissimus altum
 aethera conscendit, vultu que sequentia traxit
 nubila, quis nimbos inmixta que fulgura ventis 300
 addidit et tonitrus et inevitabile fulmen.
 qua tamen usque potest, vires sibi demere temptat.
 nec, quo centimanum deiecerat igne Typhoea,
 nunc armatur eo: nimium feritatis in illo est.
 est aliud levius fulmen, cui dextra Cyclopum 305

- saevitiae flammaeque minus, minus addidit irae:
 tela secunda vocant superi. capit illa domumque
 intrat Agenoream. corpus mortale tumultus
 non tulit aetheros donisque iugalibus arsit.
 310 imperfectus adhuc infans genetricis ab alvo
 eripitur, patrioque tener (si credere dignum est)
 insuitur femori maternaque tempora complet.
 furtim illum primis Ino matertera cunis
 educat: inde datum nymphae Nyseïdes antris
 315 occuluere suis lactisque alimenta dedere.
 Dumque ea per terras fatali lege geruntur, *Tiresias.*
 tutaque bis geniti sunt incunabula Bacchi:
 forte Iovem memorant, diffusum nectare, curas
 seposuisse graves vacuaque agitasse remissos
 320 cum Iunone iocos et 'maior vestra profecto est,
 quam quae contingit maribus' dixisse 'voluptas.'
 illa negat. placuit, quae sit sententia docti
 quaerere Tiresiae: Venus huic erat utraque nota.
 nam duo magnorum viridi coeuntia silva
 325 corpora serpentum baculi violaverat ictu:
 deque viro factus (mirabile) femina septem
 egerat autumnos. octavo rursus eosdem
 vidit et 'est vestrae si tanta potentia plagae,'
 dixit 'ut auctoris sortem in contraria mutet,
 330 nunc quoque vos feriam.' percussis anguibus isdem
 forma prior rediit, genitivaque venit imago.
 arbiter hic igitur sumptus de lite iocosa
 dicta Iovis firmat. gravius Saturnia iusto
 nec pro materia fertur doluisse, suique
 335 iudicis aeterna damnavit lumina nocte.
 at pater omnipotens (neque enim licet irrita cuiquam
 facta dei fecisse deo) pro lumine adempto
 scire futura dedit poenamque levavit honore.
 Ille per Aonias fama celeberrimus urbes *Narcissus.*
 340 inreprehensa dabat populo responsa petenti.
 prima fide vocisque ratae temptamina sumpsit
 caerulea Liriope, quam quondam flumine curvo
 implicuit clausaeque suis Cephisus in undis
 vim tulit. enixa est utero pulcherrima pleno
 345 infantem, nymphis iam tunc qui posset amari,
 Narcissumque vocat. de quo consultus, an esset
 tempora maturae visurus longa senectae,
 fatidicus vates 'si se non noverit' inquit.
 vana diu visa est vox auguris. exitus illam

resque probat letique genus novitasque furoris. 350
 namque ter ad quinos unum Cephisius annum
 addiderat, poteratque puer iuvenisque videri.
 multi illum iuvenes, multae cupiere puellae;
 sed fuit in tenera tam dura superbia forma:
 nulli illum iuvenes, nullae tetigere puellae. 355
 aspicit hunc trepidos agitantem in retia cervos
 vocalis nymphe, quae nec reticere loquenti
 nec prior ipsa loqui didicit, resonabilis Echo.
 corpus adhuc Echo, non vox erat. et tamen usum
 garrula non alium, quam nunc habet, oris habebat, 360
 reddere de multis ut verba novissima posset.
 fecerat hoc Iuno, quia, cum deprendere posset
 cum Iove saepe suo nymphas in monte iacentes,
 illa deam longo prudens sermone tenebat,
 dum fugerent nymphae. postquam Saturnia sensit, 365
 ‘huius’ ait ‘linguae, qua sum delusa, potestas
 parva tibi dabitur vocisque brevissimus usus:’
 reque minas firmat. tamen haec in fine loquendi
 ingeminat voces auditaque verba reportat.
 ergo ubi Narcissum per devia rura vagantem 370
 vidit et incaluit, sequitur vestigia furtim:
 quoque magis sequitur, flamma propiore calescit,
 non aliter, quam cum summis circumlita taedis
 admotas rapiunt vivacia sulphura flammās.
 o quotiens voluit blandis accedere dictis 375
 et molles adhibere preces! natura repugnat
 nec sinit, incipiat. sed, quod sinit, illa parata est
 expectare sonos, ad quos sua verba remittat.
 forte puer, comitum seductus ab agmine fido,
 dixerat ‘ecquis adest?’, et ‘adest’ responderat Echo. 380
 hic stupet atque aciem partes dimittit in omnes.
 voce ‘veni’ magna clamat. vocat illa vocantem.
 respicit, et rursus nullo veniente ‘quid’ inquit
 ‘me fugis?’ et totidem, quot dixit, verba recipit.
 perstat, et alternae deceptus imagine vocis 385
 ‘huc coeamus’ ait, nullique libentius umquam
 responsura sono ‘coeamus’ rettulit Echo
 et verbis favet ipsa suis, egressaque silva
 ibat, ut iniceret sperato bracchia collo.
 ille fugit fugiensque ‘manus complexibus aufer!’ 390
 ante’ ait ‘emoriari, quam sit tibi copia nostri.’
 rettulit illa nihil nisi ‘sit tibi copia nostri!’
 sprete latet silvis pudibundaque frondibus ora

- protegit et solis ex illo vivit in antris.
 395 sed tamen haeret amor crescitque dolore repulsae.
 extenuant vigiles corpus miserabile curae,
 adducitque cutem macies et in aëra sucus
 corporis omnis abit: vox tantum atque ossa supersunt.
 vox manet: ossa ferunt lapidis traxisse figuram.
 400 [inde latet silvis nulloque in monte videtur:
 omnibus auditur. sonus est, qui vivit in illa.]
 Sic hanc, sic alias undis aut montibus ortas
 luserat hic nymphas, sic coetus ante viriles.
 inde manus aliquis despectus ad aethera tollens
 405 'sic amet ipse licet, sic non potiat amorato!
 dixerat: assensit precibus Rhamnusia iustis.
 fons erat inlimis, nitidis argenteus undis,
 quem neque pastores neque pastae monte capellae
 contigerant aliudve pecus, quem nulla volucris
 410 nec fera turbarat nec lapsus ab arbore ramus.
 gramen erat circa, quod proximus umor alebat,
 silvaeque sole locum passura tepescere nullo.
 hic puer et studio venandi lassus et aestu
 procubuit, faciemque loci fontemque secutus.
 415 [dumque sitim sedare cupit, sitis altera crevit]
 dumque bibit, visae correptus imagine formae
 spem sine corpore amat; corpus putat esse, quod unda est.
 adstupet ipse sibi vultuque immotus eodem
 haeret, ut e Pario formatum marmore signum.
 420 spectat humi positus geminum — sua lumina — sidus,
 et dignos Baccho, dignos et Apolline crines,
 impubesque genas et eburnea colla decusque
 oris et in niveo mixtum candore ruborem,
 cunctaque miratur, quibus est mirabilis ipse.
 425 se cupit imprudens, et qui probat, ipse probatur,
 dumque petit, petitur, pariterque accendit et ardet.
 irrita fallaci quotiens dedit oscula fonti!
 in mediis quotiens visum captantia collum
 brachia mersit aquis nec se deprendit in illis!
 430 quid videat, nescit. sed quod videt, uritur illo,
 atque oculos idem, qui decipit, incitat error.
 credule, quid frustra simulacra fugacia captas?
 quod petis, est nusquam: quod amas, avertere, perdes!
 ista repercussae, quam cernis, imaginis umbra est:
 435 nil habet ista sui; tecum venitque manetque;
 tecum discedet, si tu discedere possis.
 non illum Cereris, non illum cura quietis

abstrahere inde potest: sed opaca fusus in herba
 spectat inexpleto mendacem lumine formam,
 perque oculos perit ipse suos. paulumque levatus 440
 ad circumstantes tendens sua bracchia silvas
 ‘ecquis, io silvae, crudelius’ inquit ‘amavit?
 scitis enim, et multis latebra opportuna fuistis.
 ecquem, cum vestrae tot agantur saecula vitae,
 qui sic tabuerit, longo meministis in aevo? 445
 et placet, et video; sed quod videoque placetque,
 non tamen invenio: tantus tenet error amantem!
 quoque magis doleam, nec nos mare separat ingens
 nec via nec montes nec clausis moenia portis:
 exigua prohibemur aqua. cupit ipse teneri: 450
 nam quotiens liquidis porreximus oscula lymphis,
 hic totiens ad me resupino nititur ore.
 posse putes tangi! minimum est, quod amantibus obstat.
 quisquis es, huc exi! quid me, puer unice, fallis,
 quoque petitus abis? certe nec forma nec aetas 455
 est mea, quam fugias; et amarunt me quoque nymphae.
 spem mihi nescio quam vultu promittis amico,
 cumque ego porrexì tibi bracchia, porrigis ultro:
 cum risi, adrides: lacrimas quoque saepe notavi,
 me lacrimante, tuas. nutu quoque signa remittis: 460
 et, quantum motu formosi suspicor oris,
 verba refers, aures non pervenientia nostras.
 iste ego sum! sensi, nec me mea fallit imago!
 uror amore mei, flammas moveoque feroque.
 quid faciam? roger, anne rogem? quid deinde rogabo? 465
 quod cupio, mecum est: inopem me copia fecit.
 o utinam a nostro secedere corpore possem!
 votum in amante novum: vellem, quod amamus, abesset!
 iamque dolor vires adimit, nec tempora vitae
 longa meae superant, primoque extinguo in aevo. 470
 nec mihi mors gravis est posituro morte dolores:
 hic, qui diligitur, vellem diuturnior esset.
 nunc duo concordēs anima moriemur in una.’
 dixit et ad faciem rediit male sanus eandem
 et lacrimis turbavit aquas, obscuraque moto 475
 reddita forma lacu est. quam cum vidisset abire,
 ‘quo refugis? remane, nec me, crudelis, amantem
 desere’ clamavit: ‘liceat, quod tangere non est,
 aspicere, et misero praebere alimenta furori.’
 dumque dolet, summa vestem deduxit ab ora 480
 nudaque marmoreis percussit pectora palmis.

- pectora traxerunt tenuem percussa ruborem,
 non aliter quam poma solent, quae candida parte
 parte rubent, aut ut variis solet uva racemis
 485 ducere purpureum nondum matura colorem.
 quae simul aspexit liquefacta rursus in unda,
 non tulit ulterius; sed ut intabescere flavae
 igne levi cerae, matutinaeque pruinae
 sole tepente solent, sic attenuatus amore
 490 liquitur et tecto paulatim carpitur igni.
 et neque iam color est mixto candore rubori,
 nec vigor et vires et quae modo visa placebant,
 nec corpus remanet, quondam quod amaverat Echo.
 quae tamen ut vidit, quamvis irata memorque,
 495 indoluit, quotiensque puer miserabilis 'eheu!'
 dixerat, haec resonis iterabat vocibus 'eheu.'
 cumque suos manibus percusserat ille lacertos,
 haec quoque reddebat sonitum plangoris eundem.
 ultima vox solitam fuit haec spectantis in undam
 500 'heu frustra dilecte puer!' totidemque remisit
 verba locus. dictoque 'vale,' 'vale' inquit et Echo.
 ille caput viridi fessum summisit in herba:
 lumina mors clausit domini mirantia formam.
 tum quoque se, postquam est inferna sede receptus,
 505 in Stygia spectabat aqua. planxere sorores
 Naides et sectos fratri posuere capillos,
 planxerunt Dryades: plangentibus assonat Echo.
 iamque rogam quassasque faces feretrumque parabant:
 nusquam corpus erat. croceum pro corpore florem
 510 inveniunt, foliis medium cingentibus albis.
 Cognita res meritam vati per Achaïdas urbes *Pentheus.*
 attulerat famam, nomenque erat auguris ingens.
 spernit Echionides tamen hunc ex omnibus unus
 contemptor superum Pentheus, praesagaque ridet
 515 verba senis tenebrasque et cladem lucis ademptae
 obicit. ille movens albertia tempora canis
 'quam felix esses, si tu quoque luminis huius
 orbis' ait 'fieres, ne Bacchica sacra videres!
 namque dies aderit, quam non procul auguror esse,
 520 qua novus huc veniat, proles Semeleïa, Liber.
 quem nisi templorum fueris dignatus honore,
 mille lacer spargere locis, et sanguine silvas
 foedabis matremque tuam matrisque sorores.
 eveniet. neque enim dignabere numen honore,
 525 meque sub his tenebris nimium vidisse quereris.'

talia dicentem proturbat Echione natus.
 dicta fides sequitur, responsaque vatis aguntur.
 Liber adest, festisque fremunt ululatus agri,
 turba ruit, mixtaeque viris matresque nurusque
 vulgusque proceresque ignota ad sacra feruntur. 530
 ‘quis furor, anguigenae, proles Mavortia, vestras
 attonuit mentes?’ Pentheus ait, ‘aerane tantum
 aere repulsa valent et adunco tibia cornu
 et magicæ fraudes, ut, quos non bellicus ensis,
 non tuba terruerit, non strictis agmina telis, 535
 femineae voces et mota insania vino
 obscenique greges et inania tympana vincant?
 vosne, senes, mirer, qui longa per aequora vecti
 hac Tyron, hac profugos posuistis sede Penates,
 nunc sinitis sine Marte capi? vosne, acrior aetas, 540
 o iuvenes, propiorque meae, quos arma tenere,
 non thyrsos, galeaque tegi, non fronde, decebat?
 este, precor, memores, qua sitis stirpe creati,
 illiusque animos, qui multos perdidit unus,
 sumite serpentis! pro fontibus ille lacuque 545
 interiit: at vos pro fama vincite vestra!
 ille dedit leto fortes, vos pellite molles
 et patrium retinete decus. si fata vetabant
 stare diu Thebas, utinam tormenta virique
 moenia diruerent, ferrumque ignisque sonarent! 550
 essemus miseri sine crimine; sorsque querenda,
 non celandâ foret, lacrimaeque pudore carerent.
 at nunc a puero Thebae capientur inermi,
 quem neque bella iuvant nec tela nec usus equorum,
 sed madidi murra crines mollesque coronae 555
 purpuraque et pictis intextum vestibibus aurum.
 quem quidem ego actutum — modo vos absistite — cogam
 assumptumque patrem commentaque sacra fateri.
 an satis Acrisio est animi, contemnere vanum
 numen et Argolicas venienti claudere portas: 560
 Penthea terrebit cum totis advena Thebis?
 ite citi’ (famulis hoc imperat), ‘ite ducemque
 attrahite huc vinctum! iussis mora segnis abesto.’
 hunc avus, hunc Athamas, hunc cetera turba suorum
 corpiunt dictis frustra que inhibere laborant. 565
 acrior admonitu est, irritaturque retentum
 et crescit rabies, remoraminaque ipsa nocebant.
 sic ego torrentem, qua nil obstabat eunti,
 lenius et modico strepitu decurrere vidi:

- 570 at quacumque trabes obstructaque saxa tenebant,
 spumeus et fervens et ab obice saevior ibat.
 ecce cruentati redeunt et, Bacchus ubi esset,
 quaerenti domino Bacchum vidisse negarunt;
 'hunc' dixerere 'tamen comitem famulumque sacrorum
 575 cepimus' et tradunt manibus post terga ligatis
 sacra dei quendam Tyrrhena gente secutum.
 Aspicit hunc Pentheus oculis, quos ira tremendos
 fecerat; et quamquam poenae vix tempora differt,
 'o periture tuaque aliis documenta dature
 580 morte,' ait 'ede tuum nomen nomenque parentum
 et patriam, morisque novi cur sacra frequentes.'
 ille metu vacuus 'nomen mihi' dixit 'Acoetes, (*Bacchus et*
 patria Maeonia est; humili de plebe parentes. *nautae.*)
 non mihi, quae duri colerent, pater arva, iuveni,
 585 lanigerosve greges, non ulla armenta reliquit.
 pauper et ipse fuit, linoque solebat et hamis
 decipere et calamo salientes ducere pisces.
 ars illi sua census erat. cum traderet artem,
 "accipe quas habeo, studii successor et heres,"
 590 dixit "opes!" moriensque mihi nihil ille reliquit
 praeter aquas: unum hoc possum appellare paternum.
 mox ego, ne scopulis haererem semper in isdem,
 addidici regimen dextra moderante carinae
 flectere, et Oleniae sidus pluviale capellae
 595 Taygetenque Hyadasque oculis Arctonque notavi
 ventorumque domos et portus puppibus aptos.
 forte petens Delum Chiae telluris ad oras
 applicor, et dextris adducor litora remis,
 doque leves saltus udaeque immittor harenae.
 600 nox ubi consumpta est (Aurora rubescere primo
 coeperat), exurgo laticesque inferre recentes
 admoneo monstroque viam, quae ducat ad undas.
 ipse quid aura mihi tumulto promittat ab alto
 prospicio comitesque voco repetoque carinam.
 605 "adsumus en!" inquit sociorum primus Opheltes,
 utque putat praedam deserto nactus in agro,
 virginea puerum ducit per litora forma.
 ille mero somnoque gravis titubare videtur
 vixque sequi. specto cultum faciemque gradumque:
 610 nil ibi, quod credi posset mortale, videbam.
 et sensi, et dixi sociis "quod numen in isto
 corpore sit, dubito: sed corpore numen in isto est.
 quisquis es, o faveas nostrisque laboribus adsis;

his quoque des veniam." "pro nobis mitte precari,"
 Dictys ait, quo non alius conscendere summas 615
 ocior antemnas prenoque rudente relabi.
 hoc Libys, hoc flavus, prorae tutela, Melanthus,
 hoc probat Alcimedon et, qui requiemque modumque
 voce dabat remis, animorum hortator Épopeus,
 hoc omnes alii. praedae tam caeca cupido est. 620
 "non tamen hanc sacro violari pondere pinum
 perpetiar" dixi: "pars hic mihi maxima iuris."
 inque aditu obsisto. furit audacissimus omni
 de numero Lycabas, qui Tusca pulsus ab urbe
 exilium dira poenam pro caede luebat. 625
 is mihi, dum resto, iuvenali guttura pugno
 rupit, et excussum misisset in aequora, si non
 haesissem, quamvis amens, in fune retentus.
 impia turba probat factum. tum denique Bacchus —
 Bacchus enim fuerat — veluti clamore solutus 630
 sit sopor, aque mero redeant in pectora sensus,
 "quid facitis? quis clamor?" ait, "qua (dicite, nautae!)
 huc ope perveni? quo me deferre paratis?"
 "pone metum," Proreus "et quos contingere portus,
 ede, velis," dixit: "terra sistere petita." 635
 "Naxon" ait Liber "cursus advertite vestros.
 illa mihi domus est: vobis erit hospita tellus."
 per mare fallaces perque omnia numina iurant
 sic fore, meque iubent pictae dare vela carinae.
 dextera Naxus erat. dextra mihi lintea danti 640
 "quid facis, o demens? quis te furor" inquit Opheltis
 "persequitur? retine!" "laevam pete" maxima nutu
 pars mihi significat, pars, quid velit, ore susurrat.
 obstipui, "capiat"que "alius moderamina" dixi 645
 meque ministerio scelerisque artisque removi.
 increpor a cunctis, totumque in murmurat agmen.
 e quibus Aethalion "te scilicet omnis in uno
 nostra salus posita est!" ait et subit ipse meumque
 explet opus, Naxoque petit diversa relicta. 650
 tum deus illudens, tamquam modo denique fraudem
 senserit, e puppi pontum prospectat adunca
 et flenti similis "non haec mihi litora, nautae,
 promisistis" ait, "non haec mihi terra rogata est.
 quo merui poenam facto? quae gloria vestra est,
 si puerum iuvenes, si multi fallitis unum?" 655
 iamdudum flebam. lacrimas manus impia nostras
 ridet et impellit properantibus aequora remis.

- per tibi nunc ipsum — nec enim praesentior illo
 est deus — adiuro, tam me tibi vera referre,
 660 quam veri maiora fide. stetit aequore puppis
 haud aliter, quam si siccum navale teneret.
 illi admirantes remorum in verbere perstant
 velaque deducunt geminaque ope currere temptant.
 665 impediunt hederæ remos nexuque recurvo
 serpunt et gravidis distinguunt vela corymbis.
 ipse racemiferis frontem circumdatus uvis
 pampineis agitât velatam frondibus hastam.
 quem circa tigres simulacraque inania lyncum
 pictarumque iacent fera corpora pantherarum.
 670 exiluire viri, sive hoc insania fecit
 sive timor; primusque Medon nigrescere coepit
 corpore et expresso spinæ curvamine flecti.
 incipit huic Lycabas: “in quæ miracula” dixit
 “verteris?” et lati rictus et panda loquenti
 675 naris erat, squamamque cutis durata trahebat.
 at Libys obstantes dum vult obvertere remos,
 in spatium resilire manus breve vidit, et illas
 iam non esse manus, iam pinnas posse vocari.
 alter ad intortos cupiens dare brachia funes
 680 brachia non habuit, truncoque repandus in undas
 corpore desiluit. falcata novissima cauda est,
 qualia dimidiæ sinuantur cornua lunæ.
 undique dant saltus multaque aspergine rorant
 emerguntque iterum redeuntque sub æquora rursus
 685 inque chori ludunt speciem lascivaque iactant
 corpora et acceptum patulis mare naribus efflant.
 de modo viginti (tot enim ratis illa ferebat)
 restabam solus. pavidum gelidumque trementi
 corpore vixque meum firmat deus “excute” dicens
 690 “corde metum, Diamque tene!” delatus in illam
 accessi sacris, Baccheaque festa frequento.
 ‘præbuimus longis’ Pentheus ‘ambagibus aures’
 inquit, ‘ut ira mora vires absumere posset.
 præcipitem famuli rapite hunc, cruciataque diris
 695 corpora tormentis Stygiæ demittite nocti.’
 protinus abstractis solidis Tyrrhenus Acoetes
 clauditur in tectis: et dum crudelia iussæ
 instrumenta necis ferrumque ignesque parantur,
 sponte sua patuisse fores, lapsasque lacertis
 700 sponte sua fama est nullo solvente catenas.
 Perstat Echionides. nec iam iubet ire, sed ipse

*Pen-
theus.*

vadit, ubi electus facienda ad sacra Cithaeron
 cantibus et clara bacchantum voce sonabat.
 ut fremit acer equus, cum bellicus aere canoro
 signa dedit tubicen, pugnaeque assumit amorem, 705
 Penthea sic ictus longis ululatus aether
 movit, et audito clamore recanduit ira.
 monte fere medio est, cingentibus ultima silvis,
 purus ab arboribus spectabilis undique campus.
 hic oculis illum cernentem sacra profanis 710
 prima videt, prima est insano concita cursu,
 prima suum misso violavit Penthea thyrso
 mater. 'io, geminae' clamavit, 'adeste, sorores!
 ille aper, in nostris errat qui maximus agris,
 ille mihi feriendus aper.' ruit omnis in unum 715
 turba furens; cunctae coeunt trepidumque sequuntur,
 iam trepidum, iam verba minus violenta loquentem,
 iam se damnantem, iam se peccasse fatentem.
 saucius ille tamen 'fer opem, matertera' dixit
 'Autonoë! moveant animos Actaeonis umbrae.' 720
 illa, quis Actaeon, nescit dextramque precantis
 abstulit: Inoo lacerata est altera raptu.
 non habet infelix, quae matri brachia tendat:
 trunca sed ostendens disiectis vulnera membris,
 'aspice, mater!' ait. visis ululavit Agaue 725
 collaque iactavit movitque per aëra crinem:
 avulsumque caput digitis complexa cruentis
 clamat 'io comites, opus haec victoria nostrum est!
 non citius frondes autumnii frigore tactas
 iamque male haerentes alta rapit arbore ventus, 730
 quam sunt membra viri manibus direpta nefandis.
 talibus exemplis monitae nova sacra frequentant
 turaque dant sanctasque colunt Ismenides aras.

LIBER QUARTUS.

At non Alcithoë Minyeias orgia censet
 accipienda dei, sed adhuc temeraria Bacchum
 progeniem negat esse Iovis, sociasque sorores
 impietatis habet. festum celebrare sacerdos,
 immunesque operum famulas dominasque suorum
 pectora pelle tegi, crinales solvere vittas, 5
 serta coma, manibus frondentes sumere thyrsos
 iusserat; et saevam laesi fore numinis iram

Minyeides.

- vaticinatus erat. parent matresque nurusque,
 10 telasque calathosque infectaque pensa reponunt
 turaque dant Bacchumque vocant Bromiumque Ly-
 aeamque
 Ignigenamque satumque iterum solumque Bimatrem:
 additur his Nyseus indetonsusque Thyoneus
 et cum Lenaeo genialis consitor uvae,
 15 Nycteliusque Eleleusque parens et Iacchus et Euhan,
 et quae praeterea per Graias plurima gentes
 nomina, Liber, habes. tibi enim inconsumpta iuventa est,
 tu puer aeternus, tu formosissimus alto
 conspiceris caelo. tibi, cum sine cornibus astas,
 20 virgineum caput est. oriens tibi victus adusque
 decolor extremo qua tinguitur India Gange.
 Penthea tu, venerande, bipenniferumque Lycurgum
 sacrilegos mactas, Tyrrhenaque mittis in aequor
 corpora. tu biiugum pictis insignia frenis
 25 colla premis lyncum, Bacchae Satyrique sequuntur,
 quique senex ferula titubantes ebrius artus
 sustinet et pando non fortiter haeret asello.
 quacumque ingrederis, clamor iuvenalis et una
 femineae voces impulsaque tympana palmis
 30 concavaque aera sonant longoque foramine buxus.
 'placatus mitisque' rogant Ismenides 'adsis,'
 iussaque sacra colunt. solae Minyeides intus
 intempestiva turbantes festa Minerva
 aut ducunt lanas aut stamina pollice versant
 35 aut haerent telae famulasque laboribus urgent.
 e quibus una levi deducens pollice filum,
 'dum cessant aliae commentaque sacra frequentant,
 nos quoque, quas Pallas, melior dea, detinet' inquit,
 'utile opus manuum vario sermone levemus:
 40 perque vices aliquid, quod tempora longa videri
 non sinat, in medium vacuas referamus ad aures.'
 dicta probant, primamque iubent narrare sorores.
 illa, quid e multis referat (nam plurima norat),
 cogitat. et dubia est, de te, Babylonia, narret,
 45 Derceti, quam versa squamis velantibus artus
 stagna Palaestini credunt motasse figura:
 an magis, ut sumptis illius filia pennis
 extremos altis in turribus egerit annos:
 Nais an ut cantu nimiumque potentibus herbis
 50 verterit in tacitos iuvenalia corpora pisces,
 donec idem passa est: an, quae poma alba ferebat,

unc nigra ferat contactu sanguinis arbor.
 placet. hanc, quoniam vulgaris fabula non est,
 us orsa modis, lana sua fila sequente. 54
 ramus et Thisbe, iuvenum pulcherrimus alter, (*Pyramus et*
Thisbe.)
 ra, quas oriens habuit, praelata puellis,
 iguas tenuere domos, ubi dicitur altam
 ilibus muris cinxisse Semiramis urbem.
 iam primosque gradus vicinia fecit:
 pore crevit amor. taedae quoque iure coissent: 60
 vetuere patres. quod non potuere vetare,
 equo captis ardebant mentibus ambo.
 cius omnis abest: nutu signisque loquuntur.
 que magis tegitur, tectus magis aestuat ignis.
 s erat tenui rima, quam duxerat olim 65
 fieret, paries domui communis utriue.
 itium nulli per saecula longa notatum —
 l non sentit amor? — primi vidistis amantes
 ocis fecistis iter. tutaeque per illud
 mure blanditiae minimo transire solebant. 70
 e, ubi constiterant hinc Thisbe, Pyramus illinc,
 e vices fuerat captatus anhelitus oris,
 'vide' dicebant "paries, quid amantibus obstat?
 atum erat, ut sineres toto nos corpore iungi,
 hoc si nimium est, vel ad oscula danda pateres! 75
 sumus ingrati: tibi nos debere fatemur,
 l datus est verbis ad amicas transitus aures."
 , diversa nequiquam sede locuti
 noctem dixere 'vale,' partique dedere
 la quisque suae non pervenientia contra. 80
 era nocturnos aurora removerat ignes,
 ue pruinosas radiis siccaverat herbas:
 olitum coiere locum. tum murmure parvo
 ta prius questi, statuunt, ut nocte silenti
 re custodes foribusque excedere temptent, 85
 que domo exierint, urbis quoque tecta relinquunt,
 e sit errandum lato spatiantibus arvo,
 veniant ad busta Nini lateantque sub umbra
 ris. arbor ibi niveis uberrima pomis
 ta morus erat, gelido contermina fonti. 90
 a placent: et lux, tarde discedere visa,
 cipitatur aquis, et aquis nox exit ab isdem.
 da per tenebras versato cardine Thisbe
 ditur fallitque suos, adopertaque vultum
 enit ad tumultum dictaque sub arbore sedit. 95

- audacem faciebat amor. venit ecce recenti
 caede leaena boum spumantes oblita rictus,
 depositura sitim vicini fontis in unda.
 quam procul ad lunae radios Babylonia Thisbe
 100 vidit, et obscurum timido pede fugit in antrum,
 dumque fugit, tergo velamina lapsa reliquit.
 ut lea saeva sitim multa compescuit unda,
 dum redit in silvas, inventos forte sine ipsa
 ore cruentato tenues laniavit amictus.
- 105 serius egressus vestigia vidit in alto
 pulvere certa ferae totoque expalluit ore
 Pyramus. ut vero vestem quoque sanguine tinctam
 repperit, "una duos" inquit "nox perdet amantes:
 e quibus illa fuit longa dignissima vita,
 110 nostra nocens anima est. ego te, miseranda, peremi,
 in loca plena metus qui iussi nocte venires,
 nec prior huc veni. nostrum divellite corpus
 et scelerata fero consumite viscera morsu,
 o quicumque sub hac habitatis rupe, leones!
 115 sed timidi est optare necem" — velamina Thisbes
 tollit et ad pactae secum fert arboris umbram.
 utque dedit notae lacrimas, dedit oscula vesti,
 "accipe nunc" inquit "nostri quoque sanguinis haustus!"
 quoque erat accinctus, demisit in ilia ferrum,
 120 nec mora, ferventi moriens e vulnere traxit.
 ut iacuit resupinus humo, cruor emicat alte,
 non aliter quam cum vitiato fistula plumbo
 scinditur et tenui stridente foramine longas
 eiaculatur aquas atque ictibus aëra rumpit.
- 125 arborei fetus aspergine caedis in atram
 vertuntur faciem, madefactaque sanguine radix
 purpureo tinguit pendentia mora colore. —
 ecce metu nondum posito, ne fallat amantem,
 illa redit iuvenemque oculis animoque requirit,
 130 quantaque vitarit narrare pericula gestit.
 utque locum et visa cognoscit in arbore formam,
 sic facit incertam pomi color: haeret, an haec sit.
 dum dubitat, tremebunda videt pulsare cruentum
 membra solum, retroque pedem tulit, oraque buxo
 135 pallidiora gerens exhorruit aequoris instar,
 quod tremit, exigua cum summum stringitur aura.
 sed postquam remorata suos cognovit amores,
 percutit indignos claro plangore lacertos,
 et laniata comas amplexaque corpus amatum

ra supplevit lacrimis fletumque cruori 140
 uit, et gelidis in vultibus oscula figens
 ame", clamavit "quis te mihi casus ademit?
 me, responde! tua te carissima Thisbe
 nat: exaudi vultusque attolle iacentes!"
 omen Thisbes oculos iam morte gravatos 145
 mus erexit visaque recondidit illa.
 postquam vestemque suam cognovit et ense
 ebur vacuum, "tua te manus" inquit "amorque
 dit, infelix. est et mihi fortis in unum
 nanus; est et amor: dabit hic in vulnera vires. 150
 quar extinctum letique miserrima dicar
 comesque tui. quique a me morte revelli
 sola poteras, poteris nec morte revelli!
 amen amborum verbis estote rogati,
 ltum miseri, meus illiusque parentes, 155
 os certus amor, quos hora novissima iunxit,
 oni tumulo non invideatis eodem.
 , quae ramis arbor miserabile corpus
 tegis unius, mox es tectura duorum,
 tene caedis, pullosque et luctibus aptos 160
 er habe fetus, gemini monumenta cruoris."
 , et aptato pectus mucrone sub imum
 uit ferro, quod adhuc a caede tepebat.
 tamen tetigere deos, tetigere parentes.
 color in pomo est, ubi permaturuit, ater: 165
 que rogis superest, una requiescit in urna.
 sierat, mediumque fuit breve tempus, et orsa est (*Mars et*
Venus.)
 e Leuconoë: vocem tenuere sorores.
 quoque, siderea qui temperat omnia luce,
 amor Solem: Solis referemus amores. 170
 is adulterium Veneris cum Marte putatur
 idisse deus: videt hic deus omnia primus.
 uit facto, Iunonigenaeque marito
 tori furtique locum monstravit. at illi
 ens, et quod opus fabrilis dextra tenebat, 175
 it. extemplo graciles ex aere catenas
 que et laqueos, quae lumina fallere possent,
 t (non illud opus tenuissima vincant
 na, non summo quae pendet aranea tigno),
 : leves tactus momentaque parva sequantur, 180
 , et lecto circumdata collocat apte.
 nere torum coniunx et adulter in unum,
 iri vinclisque nova ratione paratis

- in mediis ambo deprensi amplexibus haerent.
- 185 Lemnius extemplo valvas patefecit eburnas
admisitque deos. illi iacuere ligati
turpiter; atque aliquis de dis non tristibus optat
sic fieri turpis: superi risere, diuque
haec fuit in toto notissima fabula caelo.
- 190 Exigit indicii memorem Cythereia poenam, (*Leucothoë*)
inque vices illum, tectos qui laesit amores,
laedit amore pari. quid nunc, Hyperione nate,
forma calorque tibi radiataque lumina prosunt?
nempe tuis omnes qui terras ignibus uris,
- 195 ureris igne novo; quique omnia cernere debes,
Leucothoën spectas et virgine figis in una,
quos mundo debes, oculos. modo surgis Eoo
temperius caelo, modo serius incidis undis,
spectandique mora brumales porrigis horas:
- 200 deficis interdum, vitiumque in lumina mentis
transit et obscurus mortalia pectora terres.
nec, tibi quod lunae terris propioris imago
obstiterit, palles: facit hunc amor iste colorem.
diligis hanc unam. nec te Clymeneque Rhodosque,
- 205 nec tenet Aeetae genetrix pulcherrima Circes,
quaeque tuos Clytie quamvis despecta petebat
concupitus, ipsoque illo grave vulnus habebat
tempore: Leucothoë multarum obliviam fecit,
gentis odoriferae quam formosissima partu
- 210 edidit Eurynome. sed postquam filia crevit,
quam mater cunctas, tam matrem filia vicit.
rexit Achaemenias urbes pater Orchamus, isque
septimus a prisco numeratur origine Belo.
axe sub Hesperio sunt pascua Solis equorum:
- 215 ambrosiam pro gramine habent: ea fessa diurnis
membra ministeriis nutrit reparatque labori.
dumque ibi quadrupedes caelestia pabula carpunt,
noxque vicem peragit, thalamos deus intrat amatos
versus in Eurynomes faciem genetricis, et inter
- 220 bis sex Leucothoën famulas ad lumina cernit
levia versato ducentem stamina fuso.
ergo ubi ceu mater carae dedit oscula natae,
"res" ait "arcana est. famulae, discedite, neve
eripite arbitrium matri secreta loquendi."
- 225 paruerant. thalamoque deus sine teste relicto
"ille ego sum," dixit "qui longum metior annum,
omnia qui video, per quem videt omnia tellus,

mundi oculus. mihi, crede, places." pavet illa, metuque
 et colus et fusus digitis cecidere remissis.
 ipse timor decuit: nec longius ille moratus 230
 in veram rediit speciem solitumque nitorem.
 at virgo, quamvis inopino territa visu,
 victa nitore dei posita vim passa querela est.
 invidit Clytie (neque enim moderatus in illa
 Solis amor fuerat) stimulataque paelicis ira 235
 vulgat adulterium, diffamatumque parenti
 indicat. ille ferox inmansuetusque precantem
 tendentemque manus ad lumina Solis et "ille
 vim tulit invitae" dicentem defodit alta
 crudus humo, tumulumque super gravis addit harenae. 240
 dissipat hunc radiis Hyperione natus iterque
 dat tibi, quo possis defossos promere vultus:
 nec tu iam poteras enectum pondere terrae
 tollere, nymp̄ha, caput, corpusque exangue iacebas.
 nil illo fertur volucrum moderator equorum 245
 post Phaëthonteos vidisse dolentius ignes.
 ille quidem gelidos radiatorum viribus artus,
 si queat, in vivum temptat revocare calorem:
 sed quoniam tantis fatum conatibus obstat,
 nectare odorato sparsit corpusque locumque, 250
 multaue praequestus "tanges tamen aethera" dixit.
 protinus imbutum caelesti nectare corpus
 dilicuit terramque suo madefecit odore,
 virgaque per glaebas sensim radicibus actis
 turea surrexit tumulumque cacumine rupit. 255
 At Clytien, quamvis amor excusare dolorem
 (Clytie.)
 indiciumque dolor poterat, non amplius auctor
 lucis adit Venerisque modum sibi fecit in illa.
 tabuit ex illo dementer amoribus usa,
 nymp̄harum impatiens, et sub Iove nocte dieque 260
 sedit humo nuda nudis incompta capillis.
 perque novem luces expers undaeque cibique
 rore mero lacrimisque suis ieiunia pavit,
 nec se movit humo. tantum spectabat euntis
 ora dei, vultusque suos flectebat ad illum. 265
 membra ferunt haesisse solo, partemque coloris
 luridus exangues pallor convertit in herbas:
 est in parte rubor, violaeque simillimus ora
 flos tegit. illa suum, quamvis radice tenetur,
 vertitur ad Solem mutataque servat amorem.' 270
 Dixerat, et factum mirabile ceperat aures.
Minyeides.

- pars fieri potuisse negant; pars omnia veros
 posse deos memorant: sed non est Bacchus in illis.
 poscitur Alcithoë, postquam siluere sorores.
- 275 quae radio stantis percurrens stamina telae
 ‘vulgatos taceo’ dixit ‘pastoris amores
 Daphnidis Idaei, quem nymphe paelicis ira
 contulit in saxum. tantus dolor urit amantes.
 nec loquor, ut quondam naturae iure novato
- 280 ambiguus fuerit modo vir, modo femina Sithon.
 te quoque, nunc adamas, quondam fidissime parvo,
 Celmi, Iovi, largoque satos Curetas ab imbri,
 et Crocon in parvos versum cum Smilace flores
 praetereo, dulcique animos novitate tenebo.
- 285 Unde sit infamis, quare male fortibus undis *(Salmacis et
 Hermaphroditus.)*
 Salmacis enervet tactosque remolliat artus,
 discite. causa latet; vis est notissima fontis.
 Mercurio puerum diva Cythereïde natum
 Naides Idaeis enutrivere sub antris;
- 290 cuius erat facies, in qua materque paterque
 cognosci possent: nomen quoque traxit ab illis.
 is tria cum primum fecit quinquennia, montes
 deseruit patrios, Idaque altrice relicta
 ignotis errare locis, ignota videre
- 295 flumina gaudebat, studio minuente laborem.
 ille etiam Lycias urbes Lyciaeque propinquos
 Caras adit. videt hic stagnum lucentis ad imum
 usque solum lymphae. non illic canna palustris
 nec steriles ulvae nec acuta cuspidi iunci:
- 300 perspicuus liquor est. stagni tamen ultima vivo
 caespite cinguntur semperque virentibus herbis.
 nympha colit, sed nec venatibus apta, nec arcus
 flectere quae soleat, nec quae contendere cursu;
 solaque Naiadum celeri non nota Dianae.
- 305 saepe suas illi fama est dixisse sorores
 “Salmaci, vel iaculum vel pictas sume pharetras,
 et tua cum duris venatibus otia misce:”
 nec iaculum sumit nec pictas illa pharetras,
 nec sua cum duris venatibus otia miscet;
- 310 sed modo fonte suo formosos perluit artus,
 saepe Cytoriaco deducit pectine crines,
 et quid se deceat, spectatas consulit undas;
 nunc perlucenti circumdata corpus amictu
 mollibus aut foliis aut mollibus incubat herbis;
- 315 saepe legit flores. et tunc quoque forte legebat,

puerum vidit visumque optavit habere.
 tamen ante adiit, etsi properabat adire,
 et se composuit, quam circumspexit amictus
 aperit vultum et meruit formosa videri.
 sic orsa loqui "puer o dignissime credi 320
 deus: seu tu deus es, potes esse Cupido;
 es mortalis, qui te genuere, beati,
 mater felix, et fortunata profecto
 mater tibi soror est et, quae dedit ubera, nutrix.
 longe cunctis longeque beatior illa, 325
 mater tibi sponsa est, si quam dignabere taeda.
 mater tibi sive aliqua est, mea sit furtiva voluptas:
 nulla est, ego sim, thalamumque ineamus eundem."
 ab his tacuit. pueri rubor ora notavit
 ait enim, quid amor): sed et erubuisse decebat. 330
 color aprica pendentibus arbore pomis
 color tincto est, aut sub candore rubenti,
 frustra resonant aera auxiliaria, lunae.
 amenti nymphae sine fine sororia saltem
 mater iamque manus ad eburnea colla ferenti 335
 mater inis? aut fugio, tecumque" ait "ista relinquo."
 mater iacis extimuit "loca"que "haec tibi libera trado,
 mater es" ait, simulatque gradu discedere verso,
 quoque respiciens, fruticumque recondita silva
 mater ait flexuque genu submisit. at ille, 340
 mater, ut vacuis et inobservatus in herbis,
 mater sit et hinc illuc, et in alludentibus undis
 mater na pedum taloque tenus vestigia tinguit.
 mater mora, temperie blandarum captus aquarum
 mater iam de tenero velamina corpore ponit. 345
 mater vero stupuit nudaeque cupidine formae
 mater iacis exarsit. flagrant quoque lumina nymphae
 mater aliter, quam cum puro nitidissimus orbe
 mater sita speculi referitur imagine Phoebus.
 mater ue moram patitur, vix iam sua gaudia differt, 350
 mater cupit amplecti, iam se male continet amens.
 mater cavis velox applauso corpore palmis
 mater sit in latices, alternaque brachia ducens
 mater quidvis translucet aquis, ut eburnea si quis
 mater iam tegat claro vel candida lilia vitro. 355
 mater imus, et meus est!" exclamat Nais, et omni
 mater : procul iacta mediis immittitur undis
 mater antemque tenet luctantiaque oscula carpit
 mater extatque manus invitaque pectora tangit,

- 360 et nunc hac iuveni, nunc circumfunditur illac.
denique nitentem contra elabique volentem
implicat, ut serpens, quam regia sustinet ales
sublimemque rapit; pendens caput illa pedesque
alligat et cauda spatiantes implicat alas:
- 365 utve solent hederæ longos intexere truncos;
utque sub aequoribus deprensam polypus hostem
continet, ex omni dimissis parte flagellis.
perstat Atlantiades sperataque gaudia nymphae
denegat. illa premit, commissaque corpore toto
- 370 sicut inhaerebat, "pugnes licet, improbe," dixit
"non tamen effugies — ita di iubeatis, et istum
nulla dies a me nec me diducat ab isto."
vota suos habuere deos. nam mixta duorum
corpora iunguntur, faciesque inducitur illis
- 375 una. velut si quis conducat cortice ramos,
crescendo iungi pariterque adolescere cernit:
sic ubi complexu coierunt membra tenaci,
nec duo sunt, sed forma duplex, nec femina dici
nec puer ut possit: neutrumque et utrumque videntur.
- 380 ergo ubi se liquidas, quo vir descenderat, undas
semimarem fecisse videt mollitaque in illis
membra, manus tendens (sed iam non voce virili)
Hermaphroditus ait "nato date munera vestro,
et pater et genetrix, amborum nomen habenti:
- 385 quisquis in hos fontes vir venerit, exeat inde
semivir et tactis subito mollescat in undis."
motus uterque parens nati rata verba biformis
fecit et incesto fontem medicamine tinxit.
- Finis erat dictis. sed adhuc Minyeia proles
- 390 urget opus spernitque deum festumque profanat:
tympana cum subito non apparentia raucis
obstrepuere sonis, et adunco tibia cornu
tinnulaque aera sonant. redolent murraeque crocique;
resque fide maior: coepere virescere telae,
- 395 inque hederæ faciem pendens frondescere vestis.
pars abit in vites, et quae modo fila fuerunt,
palmite mutantur; de stamine pampinus exit;
purpura fulgorem pictis accommodat uvis.
iamque dies exactus erat, tempusque subibat,
- 400 quod tu nec tenebras nec posses dicere lucem,
sed cum luce tamen dubiae confinia noctis:
tectæ repente quati pinguesque ardere videntur
lampades et rutilis collucere ignibus aedes

falsaque saevarum simulacra ululare ferarum.
 fumida iamdudum latitant per tecta sorores 405
 diversaeque locis ignes ac lumina vitant.
 dumque petunt tenebras, parvos membrana per artus
 porrigitur tenuique includit bracchia pinna.
 nec qua perdiderint veterem ratione figuram,
 scire sinunt tenebrae. non illas pluma levavit: 410
 sustinuere tamen se perlucentibus alis.
 conataeque loqui, minimam pro corpore vocem
 emittunt peraguntque leves stridore querelas.
 tectaque, non silvas, celebrant; lucemque perosae
 nocte volant seroque tenent a vespere nomen. 415
 Tum vero totis Bacchi memorabile Thebis
Ino et Meli-
certes.
 numen erat, magnasque novi matertera vires
 narrat ubique dei, de totque sororibus expers
 una doloris erat, nisi quem fecere sorores.
 aspicit hanc, natis thalamoque Athamantis habentem 420
 sublimes animos et alumno numine, Iuno,
 nec tulit, et secum 'potuit de paelice natus
 vertere Maeonios pelagoque immergere nautas,
 et laceranda suae nati dare viscera matri
 et triplices operire novis Minyeïdas alis: 425
 nil poterit Iuno nisi inultos flere dolores?
 idque mihi satis est? haec una potentia nostra est?
 ipse docet, quid agam (fas est et ab hoste doceri),
 quidque furor valeat, Penthea caede satisque
 ac super ostendit. cur non stimuletur eatque 430
 per cognata suis exempla furoribus Ino?'
 Est via declivis funesta nubila taxo:
 ducit ad infernas per muta silentia sedes.
 Styx nebulas exalat iners, umbraeque recentes
 descendunt illac simulacraque functa sepulcris. 435
 [pallor hiemsque tenent late loca senta; novique,
 qua sit iter, manes, Stygiam qua ducat ad urbem,
 ignorant, ubi sit nigri fera regia Ditis.]
 mille capax aditus et apertas undique portas
 urbs habet. utque fretum de tota flumina terra, 440
 sic omnes animas locus accipit ille, nec ulli
 exiguus populo est turbamve accedere sentit.
 errant exangues sine corpore et ossibus umbrae,
 parsque forum celebrant, pars imi tecta tyranni,
 pars aliquas artes, antiquae imitamina vitae. 445
 sustinet ire illuc caelesti sede relicta —
 tantum odii iraeque dabat — Saturnia Iuno.

- quo simul intravit, sacroque a corpore pressum
ingemuit limen, tria Cerberus extulit ora
450 et tres latratus simul edidit. illa sorores
Nocte vocat genitas, grave et implacabile numen —
carceris ante fores clausas adamante sedebant
deque suis atros pectebant crinibus angues —
quam simul agnorunt inter caliginis umbras,
455 surrexere deae. sedes Scelerata vocatur.
viscera praebebat Tityos lanianda, novemque
iugeribus distentus erat: tibi, Tantale, nullae
deprenduntur aquae, quaeque imminet, effugit arbor:
aut petis aut urges rediturum, Sisyphæ, saxum:
460 volvitur Ixion et se sequiturque fugitque:
molirique suis letum patruelibus ausae
assiduae repetunt, quas perdant, Belides undas.
quos omnes acie postquam Saturnia torva
vidit, et ante omnes Ixiona, rursus ab illo
465 Sisyphon aspiciens ‘cur hic e fratribus’ inquit
‘perpetuas patitur poenas, Athamanta superbum
regia dives habet, qui me cum coniuge semper
sprevit?’ et exponit causas odiique viaeque,
quidque velit. quod vellet, erat, ne regia Cadmi
470 staret, et in facinus traherent Athamanta sorores.
imperium, promissa, preces confundit in unum
sollicitatque deas. sic haec Iunone locuta,
Tisiphone canos, ut erat, turbata capillos
movit et obstantes reiecit ab ore colubras
475 atque ita ‘non longis opus est ambagibus’ inquit:
‘facta puta, quaecumque iubes: inamabile regnum
desere teque refer caeli melioris ad auras.’
laeta redit Iuno. quam caelum intrare parantem
roratis lustravit aquis Thaumantias Iris.
480 nec mora, Tisiphone madefactam sanguine sumit
importuna facem, fluidoque cruore rubentem
induitur pallam tortoque incingitur angue
egrediturque domo. Luctus comitatur euntem
et Pavor et Terror trepidoque Insania vultu.
485 limine constiterat. postes tremuisse feruntur
Aeolii, pallorque fores infecit Avernus,
solque locum fugit. monstris exterrita coniunx,
terrītus est Athamas. tectoque exire parabant:
obstitit infelix aditumque obsedit Erinys,
490 nexaque vipereis distendens brachia nodis
caesariem excussit. motae sonuere colubrae:

parsque iacent umeris, pars circum pectora lapsae
 sibila dant saniemque vomunt linguaque coruscant.
 inde duos mediis abruptis crinibus angues,
 pestiferaque manu raptos immisit: at illi 495
 Inoosque sinus Athamanteosque pererrant
 inspirantque graves animas. nec vulnera membris
 ulla ferunt: mens est, quae diros sentiat ictus.
 attulerat secum liquidi quoque monstra veneni,
 oris Cerberei spumas et virus Echidnae, 500
 erroresque vagos caecaeque obliviae mentis,
 et scelus et lacrimas rabiemque et caedis amorem,
 omnia trita simul; quae sanguine mixta recenti
 coxerat aere cavo, viridi versata cicuta.
 dumque pavent illi, vergit furiale venenum 505
 pectus in amborum praecordiaque intima movit.
 tum face iactata per eundem saepius orbem
 consequitur motis velociter ignibus ignes.
 sic victrix iussique potens ad inania magni
 regna redit Ditis sumptumque recingitur anguem. 510
 Protinus Aeolides media furibundus in aula
 clamat 'io, comites, his retia tendite silvis!
 hic modo cum gemina visa est mihi prole leaena,'
 utque ferae, sequitur vestigia coniugis amens:
 deque sinu matris ridentem et parva Learchum 515
 brachia tendentem rapit et bis terque per auras
 more rotat fundae, rigidoque infantia saxo
 discutit ora ferox. tum denique concita mater,
 seu dolor hoc fecit seu sparsi causa veneni,
 exululat passisque fugit male sana capillis, 520
 teque ferens parvum nudis, Melicerta, lacertis
 'euhoe Bacche' sonat. Bacchi sub nomine Iuno
 risit et 'hos usus praestet tibi' dixit 'alumnus.'
 imminet aequoribus scopulus; pars ima cavatur
 fluctibus et tectas defendit ab imbribus undas, 525
 summa riget frontemque in apertum porrigit aequor.
 occupat hunc — vires insania fecerat — Ino,
 seque super pontum nullo tardata timore
 mittit onusque suum. percussa recanduit unda.
 at Venus immeritae neptis miserata labores 530
 sic patruo blandita suo est: 'o numen aquarum,
 proxima cui caelo cessit, Neptune, potestas,
 magna quidem posco, sed tu miserere meorum,
 iactari quos cernis in Ionio immenso,
 et dis adde tuis. aliqua et mihi gratia ponto est, 535

si tamen in dio quondam concreta profundo
 spuma fui, Graiumque manet mihi nomen ab illa.
 adnuit oranti Neptunus et abstulit illis
 quod mortale fuit, maiestatemque verendam
 540 imposuit, nomenque simul faciemque novavit,
 Leucotheeque deum cum matre Palaemona dixit.

Sidoniae comites, quantum valere, secutae
 signa pedum, primo videre novissima saxo:
 nec dubium de morte ratae, Cadmeida palmis
 545 deplanxere domum, scissae cum veste capillos,
 utque parum iustae nimiumque in paelice saevae,
 invidiam fecere deae. convicia Iuno
 non tulit et 'faciam vos ipsas maxima' dixit
 'saevitiae monumenta meae.' res dicta secuta est.
 550 nam quae praecipue fuerat pia, 'persequar' inquit
 'in freta reginam,' saltumque datura moveri
 haud usquam potuit scopuloque adfixa cohaesit:
 altera dum solito temptat plangore ferire
 pectora, temptatos sensit riguisse lacertos:
 555 illa, manus ut forte tetenderat in maris undas,
 saxea facta manus in easdem porrigit undas:
 huius, ut arreptum laniabat vertice crinem,
 duratos subito digitos in crine videres:
 quo quaeque in gestu deprensa est, haesit in illo.
 560 pars volucres factae; quae nunc quoque gurgite in illo
 aequora destringunt summis Ismenides alis.

Nescit Agenorides natam parvumque nepotem
 aequoris esse deos. luctu serieque malorum
 victus et ostentis, quae plurima viderat, exit
 565 conditor urbe sua, tamquam fortuna locorum,
 non sua se premeret; longisque erroribus actus
 contigit Illyricos profuga cum coniuge fines.
 iamque malis annisque graves, dum prima retractant
 fata domus releguntque suos sermone labores,
 570 'num sacer ille mea traiectus cuspide serpens'
 Cadmus ait 'fuerat, tum, cum Sidone profectus
 vipereos sparsi per humum, nova semina, dentes?
 quem si cura deum tam certa vindicat ira,
 ipse precor serpens in longam porrigar alvum.'
 575 dixit et, ut serpens, in longam tenditur alvum,
 durataeque cuti squamas incrementum sentit
 nigraeque caeruleis variari corpora guttis,
 in pectusque cadit pronus, commissaque in unum
 paulatim tereti tenuantur acumine crura.

*Inus co-
 mites.*

*Cadmus et
 Harmonia.*

braccia iam restant. quae restant braccia tendit, 580
 et lacrimis per adhuc humana fluentibus ora
 ‘accede, o coniunx, accede, miserrima’ dixit,
 ‘dumque aliquid superest de me, me tange, manumque
 accipe, dum manus est, dum non totum occupat anguis —’
 ille quidem vult plura loqui, sed lingua repente 585
 in partes est fissa duas, nec verba volenti
 sufficiunt, quotiensque aliquos parat edere questus,
 sibilat: hanc illi vocem natura reliquit.
 nuda manu feriens exclamat pectora coniunx
 ‘Cadme, mane, teque, infelix, his exue monstria! 590
 Cadme, quid hoc? ubi pes? ubi sunt umerique manusque
 et color et facies et, dum loquor, omnia? cur non
 me quoque, caelestes, in eandem vertitis anguem?’
 dixerat. ille suae lambebat coniugis ora
 inque sinus caros, veluti cognosceret, ibat 595
 et dabat amplexus assuetaque colla petebat.
 quisquis adest (aderant comites) terretur. at illa
 lubrica permulcet cristati colla draconis;
 et subito duo sunt iunctoque volumine serpunt,
 donec in appositi nemoris subiere latebras. 600
 nunc quoque nec fugiunt hominem nec vulnere laedunt:
 quidque prius fuerint, placidi meminere dracones.

Sed tamen ambobus versae solacia formae *Perseus.*
 magna nepos dederat, quem debellata colebat
 India, quem positis celebrabat Achaia templis. 605
 solus Abantiades ab origine cretus eadem
 Acrisius superest, qui moenibus arceat urbis
 Argolicae contraque deum ferat arma genusque
 non putet esse Iovis. neque enim Iovis esse putabat
 Persea, quem pluvio Danaë conceperat auro. 610
 mox tamen Acrisium (tanta est praesentia veri)
 tam violasse deum, quam non agnosse nepotem
 paenitet. impositus iam caelo est alter: at alter
 viperei referens spoliū memorabile monstri
 aëra carpebat tenerum stridentibus alis. 615
 cumque super Libycas victor penderet harenas,
 Gorgonei capitis guttae cecidere cruentae,
 quas humus exceptas varios animavit in angues;
 unde frequens illa est infestaque terra colubris.
 inde per immensum ventis discordibus actus 620
 nunc huc, nunc illuc, exemplo nubis aquosae
 fertur et ex alto seductas aethere longe
 despectat terras totumque supervolat orbem.

- ter gelidas Arctos, ter Cancri bracchia vidit;
 625 saepe sub occasus, saepe est ablatas in ortus.
 iamque cadente die, veritus se credere nocti,
 constitit Hesperio, regnis Atlantis, in orbe
 exiguamque petit requiem, dum Lucifer ignes
 evocet Aurorae, currus Aurora diurnos.
- 630 hic hominum cunctis ingenti corpore praestans (Atlas)
 Iapetionides Atlas fuit. ultima tellus
 rege sub hoc et pontus erat; qui Solis anhelis
 aequora subdit equis et fessos excipit axes.
 mille greges illi totidemque armenta per herbas
 635 errabant, et humum vicinia nulla premebant.
 arboreae frondes auro radiante nitentes
 ex auro ramos, ex auro poma tegebant.
 'hospes,' ait Perseus illi, 'seu gloria tangit
 te generis magni: generis mihi Iuppiter auctor;
 640 sive es mirator rerum: mirabere nostras.
 hospitium requiemque peto.' memor ille vetustae
 sortis erat (Themis hanc dederat Parnasia sortem):
 'tempus, Atla, veniet, tua quo spoliabitur auro
 arbor, et hunc praedae titulum Iove natus habebit.'
- 645 id metuens solidis pomaria clauserat Atlas
 moenibus et vasto dederat servanda draconi,
 arcebatque suis externos finibus omnes.
 huic quoque 'vade procul, ne longe gloria rerum,
 quam mentiris,' ait, 'longe tibi Iuppiter absit,'
 650 vimque minis addit manibusque expellere temptat
 cunctantem et placidis miscentem fortia dictis.
 viribus inferior — quis enim par esset Atlantis
 viribus? — 'at quoniam parvi tibi gratia nostra est,
 accipe munus!' ait: laevaue a parte Medusae
 655 ipse retro versus squalentia protulit ora.
 quantus erat, mons factus Atlas. nam barba comaeque
 in silvas abeunt, iuga sunt umerique manusque;
 quod caput ante fuit, summo est in monte cacumen;
 ossa lapis fiunt. tum partes auctus in omnes
 660 crevit in immensum — sic, di, statuistis — et omne
 cum tot sideribus caelum requievit in illo.
- Clauserat Hippotades aeterno carcere ventos, (Andro-
 admonitorque operum caelo clarissimus alto meda.)
 Lucifer ortus erat. pennis ligat ille resumptis
 665 parte ab utraque pedes teloque accingitur unco
 et liquidum motis talaribus aëra findit.
 gentibus innumeris circumque infraque relictis

Aethiopum populos Cepheaque conspicit arva.
 illic immeritam maternae pendere linguae
 Andromedan poenas iniustus iusserat Hammon. 670
 quam simul ad duras religatam bracchia cautes
 vidit Abantiades (nisi quod levis aura capillos
 moverat et tepido manabant lumina fletu,
 marmoreum ratus esset opus), trahit inscius ignes
 et stupet et visae correptus imagine formae 675
 paene suas quater est oblitus in aëre pennas.
 ut stetit, 'o' dixit 'non istis digna catenis,
 sed quibus inter se cupidi iunguntur amantes,
 pande requirenti nomen terraeque tuumque,
 et cur vincla geras.' primo silet illa nec audet 680
 appellare virum virgo; manibusque modestos
 celasset vultus, si non religata fuisset.
 lumina, quod potuit, lacrimis implevit obortis.
 saepius instanti, sua ne delicta fateri
 nolle videretur, nomen terraeque suumque, 685
 quantaque maternae fuerit fiducia formae,
 indicat. et nondum memoratis omnibus unda
 insonuit, veniensque immenso belua ponto
 imminet et latum sub pectore possidet aequor.
 conclamat virgo. genitor lugubris et una 690
 mater adest, ambo miseri, sed iustius illa.
 nec secum auxilium, sed dignos tempore fletus
 plangoremque ferunt vinctoque in corpore adhaerent,
 cum sic hospes ait: 'lacrimarum longa manere
 tempora vos poterunt; ad opem brevis hora ferendam est. 695
 hanc ego si peterem Perseus Iove natus et illa,
 quam clausam implevit fecundo Iuppiter auro,
 Gorgonis anguicomae Perseus superator, et aliis
 aetherias ausus iactatis ire per auras,
 praeferrer cunctis certe gener! addere tantis 700
 dotibus et meritum, faveant modo numina, tempto.
 ut mea sit, servata mea virtute, paciscor.'
 accipiunt legem (quis enim dubitaret?) et orant
 promittuntque super regnum dotale parentes.
 ecce velut navis praefixo concita rostro 705
 sulcat aquas, iuvenum sudantibus acta lacertis,
 sic fera dimotis impulsu pectoris undis
 tantum aberat scopulis, quantum Balearica torto
 funda potest plumbo medii transmitters caeli:
 cum subito iuvenis pedibus tellure repulsa 710
 arduus in nubes abiit. ut in aequore summo

- umbra viri visa est, visam fera saevit in umbram.
 utque Iovis praepes, vacuo cum vidit in arvo
 praebentem Phoebos liventia terga draconem,
 715 occupat aversum, neu saeva retorqueat ora,
 squamigeris avidos figit cervicibus ungues:
 sic celeri missus praeceps per inane volatu
 terga ferae pressit dextroque frementis in armo
 Inachides ferrum curvo tenus abdidit hamo.
 720 vulnere laesa gravi modo se sublimis in auras
 attollit, modo subdit aquis, modo more ferocis
 versat apri, quem turba canum circumsona terret.
 ille avidos morsus velocibus effugit alis;
 quaque patet, nunc terga cavis super obsita conchis,
 725 nunc laterum costas, nunc qua tenuissima cauda
 desinit in piscem, falcato vulnerat ense.
 belua puniceo mixtos cum sanguine fluctus
 ore vomit: maduere graves aspergine pennae.
 nec bibulis ultra Perseus talaribus ausus
 730 credere conspexit scopulum, qui vertice summo
 stantibus extat aquis, operitur ab aequore moto.
 nixus eo rupisque tenens iuga prima sinistra
 ter quater exegit repetita per ilia ferrum.
 litora cum plausu clamor superasque deorum
 735 implevere domos. gaudent generumque salutant
 auxiliumque domus servatoremque fatentur
 Cassiope Cepheusque pater. resoluta catenis
 incedit virgo, pretiumque et causa laboris.
 ipse manus hausta victrices abluit unda;
 740 anguiferumque caput dura ne laedat harena,
 mollit humum foliis, natasque sub aequore virgas
 sternit et imponit Phorcynidos ora Medusae.
 virga recens bibulaque etiamnunc viva medulla
 vim rapuit monstri tactuque induruit huius,
 745 percepitque novum ramis et fronde rigorem.
 at pelagi nymphae factum mirabile temptant
 pluribus in virgis et idem contingere gaudent
 seminaque ex illis iterant iactata per undas.
 nunc quoque curaliis eadem natura remansit,
 750 duritiam tacto capiant ut ab aëre, quodque
 vimen in aequore erat, fiat super aequora saxum.
 Dis tribus ille focus totidem de caespite ponit,
 laevum Mercurio, dextrum tibi, bellica virgo;
 ara Iovis media est. mactatur vacca Minervae,
 755 alipedi vitulus, taurus tibi, summe deorum.

protinus Andromedan et tanti praemia facti
 indotata rapit. taedas Hymenaeus Amorque
 praecutiunt, largis satiantur odoribus ignes,
 sartaque dependent tectis et ubique lyraeque
 tibiaeque et cantus, animi felicia laeti 760
 argumenta, sonant. reseratis aurea valvis
 atria tota patent, pulchroque instructa paratu
 Cepheni proceres ineunt convivium regis.
 postquam epulis functi generosi munere Bacchi
 diffudere animos, cultusque genusque locorum 765
 quaerit Lyncides moresque animumque virorum.
 quae simul edocuit, 'nunc, o fortissime,' dixit
 'fare precor,' Cepheus 'quanta virtute quibusque
 artibus abstuleris crinita draconibus ora.'
 narrat Agenorides, gelido sub Atlante iacentem (Medusa.)
 esse locum solidae tutum munimine molis, 771
 cuius in introitu geminas habitasse sorores
 Phorcidas, unius partitas luminis usum:
 id se sollerti furtim, dum traditur, astu
 supposita cepisse manu, perque abdita longe 775
 deviaque et silvis horrentia saxa fragosis
 Gorgoneas tetigisse domos, passimque per agros
 perque vias vidisse hominum simulacra ferarumque
 in silicem ex ipsis visa conversa Medusa:
 se tamen horrendae clipei, quem laeva gerebat, 780
 aere repercussam formam aspexisse Medusae:
 dumque gravis somnus colubrasque ipsamque tenebat,
 eripuisse caput collo; pennisque fugacem
 Pegason et fratrem matris de sanguine natos
 addidit et longi non falsa pericula cursus: 785
 quae freta, quas terras sub se vidisset ab alto,
 et quae iactatis tetigisset sidera pennis.
 ante expectatum tacuit tamen. excipit unus
 ex numero procerum, quaerens, cur sola sororum
 gesserit alternis immixtos crinibus angues. 790
 Hospes ait 'quoniam scitaris digna relatu,
 accipe quaesiti causam. clarissima forma
 multorumque fuit spes invidiosa procorum
 illa; nec in tota conspectior ulla capillis
 pars fuit. inveni, qui se vidisse referret. 795
 hanc pelagi rector templo vitiasse Minervae
 dicitur. aversa est et castos aegide vultus
 nata Iovis texit. neve hoc impune fuisset,
 Gorgoneum crinem turpes mutavit in hydros.'

800 [nunc quoque, ut attonitos formidine terreat hostes,
pectore in adverso quos fecit sustinet angues.]

LIBER QUINTUS.

Dumque ea Cephenum medio Danaeius heros (*Phineus*)
 agmine commemorat, fremida regalia turba
 atria complentur. nec coniugialia festa
 qui canat, est clamor, sed qui fera nuntiet arma:
 5 inque repentinos convivia versa tumultus
 assimulare freto possis, quod saeva quietum
 ventorum rabies motis exasperat undis.
 primus in his Phineus, belli temerarius auctor,
 fraxineam quatiens aeratae cuspidis hastam,
 10 'en,' ait 'en adsum praereptae coniugis ultor.
 nec mihi te pennae, nec falsum versus in aurum
 Iuppiter eripiet.' conanti mittere Cepheus
 'quid facis?' exclamat 'quae te, germane, furentem
 mens agit in facinus? meritisne haec gratia tantis
 15 redditur? hac vitam servatae dote rependis?
 quam tibi non Perseus, verum si quaeris, ademit,
 sed grave Nereïdum numen, sed corniger Hammon,
 sed quae visceribus veniebat belua ponti
 exsaturanda meis. illo tibi tempore rapta est,
 20 quo peritura fuit: nisi si, crudelis, id ipsum
 exigis, ut pereat, luctuque levabere nostro.
 scilicet haud satis est, quod te spectante revincta est,
 et nullam quod opem patruus sponsusve tulisti:
 insuper, a quoquam quod sit servata, dolebis
 25 praemiaque eripies? quae si tibi magna videntur,
 ex illis scopulis, ubi erant adfixa, petisses.
 nunc sine, qui petiit, per quem haec non orba senectus,
 ferre, quod et meritis et voce est pactus: eumque
 non tibi, sed certae praelatum intellege morti.'
 30 ille nihil contra; sed et hunc et Persea vultu
 alterno spectans, petat hunc, ignorat, an illum:
 cunctatusque brevi contortam viribus hastam,
 quantas ira dabat, nequiquam in Persea misit.
 ut stetit illa toro, stratis tum denique Perseus
 35 exiluit, teloque ferox inimica remisso
 pectora rupisset, nisi post altaria Phineus
 isset: et, indignum! scelerato profuit ara.
 fronte tamen Rhoeti non irrita cuspidis adhaesit.

postquam occidit ferrumque ex osse revulsum est,
 trat et positas aspergit sanguine mensas. 40
 vero indomitas ardescit vulgus in iras,
 ue coniciunt, et sunt qui Cephea dicunt
 genero debere mori. sed limine tecti
 at Cepheus testatus iusque fidemque
 itique deos, ea se prohibente moveri. 45
 ea Pallas adest et protegit aegide fratrem
 ue animos. erat Indus Athis, quem flumine Gange
 Limnae vitreis peperisse sub undis
 tur, egregius forma, quam divite cultu
 bat, bis adhuc octonis integer annis, 50
 tus chlamydem Tyriam, quam limbus obibat
 us; ornabant aurata monilia collum,
 adidos murra curvum crinale capillos.
 quidem iaculo quamvis distantia misso
 e doctus erat, sed tendere doctior arcus. 55
 quoque lenta manu flectentem cornua Perseus
 e, qui media positus fumabat in ara,
 lit et fractis confudit in ossibus ora.
 ubi laudatos iactantem in sanguine vultus
 rius vidit Lycabas, iunctissimus illi 60
 mes et veri non dissimulator amoris,
 quam exalantem sub acerbo vulnere vitam
 oravit Athin, quos ille tetenderat arcus
 it et 'mecum tibi sint certamina' dixit,
 longum pueri fato laetabere, quo plus 65
 iae quam laudis habes.' haec omnia nondum
 at: emicuit nervo penetrabile telum;
 amque tamen sinuosa veste pependit.
 t in hunc harpen spectatam caede Medusae
 sioniades adigitque in pectus. at ille 70
 moriens, oculis sub nocte natantibus atra,
 mspexit Athin seque acclinavit ad illum
 lit ad Manes iunctae solacia mortis.
 Syenites, genitus Metione, Phorbas
 ibys Amphimedon, avidi committere pugnam, 75
 uine, quo late tellus madefacta tepebat,
 derant lapsi. surgentibus obstitit ensis
 us costis, iugulo Phorbantis adactus.
 on Actoriden Erytum, cui lata bipennis
 i erat, hamato Perseus petit ense; sed altis 80
 item signis multaeque in pondere massae
 item manibus tollit cratera duabus

- infligitque viro. rutilum vomit ille cruorem
 et resupinus humum moribundo vertice pulsat.
 85 inde Semiramio Polydegmona sanguine cretum
 Caucasiumque Abarim Sperchionidenque Lycetum
 intonsumque comas Helicem Phlegyamque Clytumque
 sternit et extractos morientum calcat acervos.
 nec Phineus ausus concurrere comminus hosti
 90 intorquet iaculum: quod detulit error in Idan,
 expertem frustra belli et neutra arma secutum.
 ille tuens oculis immitem Phinea torvis
 'quandoquidem in partes' ait 'abstrahor, accipe, Phineu,
 quem fecisti hostem, pensaue hoc vulnere vulnus' —
 95 iamque remissurus tractum de corpore telum
 sanguine defectos cecidit collapsus in artus.
 dux quoque Cephenum post regem primus Hodites
 ense iacet Clymeni; Prothoënona percutit Hypseus,
 Hypsea Lyncides. fuit et grandaevus in illis
 100 Emathion, aequi cultor timidusque deorum;
 qui, quoniam prohibent anni bellare, loquendo
 pugnat et incessit scelerataque devovet arma.
 huic Chromis amplexo tremulis altaria palmis
 decutit ense caput: quod protinus incidit arae.
 105 atque ibi semianimi verba execrantia lingua
 edidit et medios animam expiravit in ignes.
 hinc gemini fratres Broteasque et caestibus Ammon
 invictus, vinci si possent caestibus enses,
 Phinea cecidere manu, Cererisque sacerdos
 110 Ampycus, albenti velatus tempora vitta.
 tu quoque, Lampetide, non hos adhibendus ad usus,
 sed qui, pacis opus, citharam cum voce moveres,
 iussus eras celebrare dapes festumque canendo.
 quem procul astantem plectrumque imbelle tenentem
 115 Pettalus inridens 'Stygiis cane cetera' dixit
 'Manibus,' et laevo mucronem tempore fixit.
 concidit et digitis morientibus ille retemptat
 fila lyrae: casuque fuit miserabile carmen.
 nec sinit hunc impune ferox cecidisse Lycormas,
 120 raptaque de dextro robusta repagula posti
 ossibus inlisit mediae cervicis: at ille
 procubuit terrae mactati more iuvenci.
 demere temptabat laevi quoque robora postis
 Cinyphius Pelates: temptanti dextera fixa est
 125 cuspide Marmaridae Corythi, lignoque cohaesit:
 haerenti latus hausit Abas. nec corrui ille,

sed retinente manu moriens e poste pependit.
 sternitur et Menaleus, Perseïa castra secutus,
 et Nasamoniaci Dorylas ditissimus agri,
 dives agri Dorylas, quo non possederat alter 130
 latius aut totidem tollebat farris acervos.
 huius in obliquo missum stetit inguine ferrum:
 letifer ille locus. quem postquam vulneris auctor
 singultantem animam et versantem lumina vidit
 Bactrius Halcyoneus, 'hoc, quod premis' inquit 'habeto 135
 de tot agris terrae,' corpusque exangue reliquit.
 torquet in hunc hastam calido de vulnere raptam
 ultor Abantiades, media quae nare recepta
 cervice exacta est in partesque eminet ambas.
 dumque manum Fortuna iuvat, Clytiumque Claninque, 140
 matre satos una, diverso vulnere fudit.
 nam Clytii per utrumque gravi librata lacerto
 fraxinus acta femur: iaculum Clanis ore momordit.
 occidit et Celadon Mendesius; occidit Astreus,
 matre Palaestina, dubio genitore creatus: 145
 Aethionque sagax quondam ventura videre,
 tunc ave deceptus falsa: regisque Thoactes
 armiger, et caeso genitore infamis Agyrtes.
 plus tamen exhausto superest. namque omnibus unum
 opprimere est animus. coniurata undique pugnant 150
 agmina pro causa meritum impugnante fidemque.
 hac pro parte socer frustra pius et nova coniunx
 cum genitrice favent ululatuque atria complent.
 sed sonus armorum superat gemitusque cadentum,
 pollutosque semel multo Bellona Penates 155
 sanguine perfundit renovataque proelia miscet.
 circueunt unum Phineus et mille secuti
 Phinea. tela volant hiberna grandine plura
 praeter utrumque latus praeterque et lumen et aures.
 applicat hinc umeros ad magnae saxa columnae, 160
 tutaque terga gerens adversaque in agmina versus
 sustinet instantes. instabat parte sinistra
 Chaonius Molpeus, dextra Nabataeus Ethemon.
 tigris ut auditis diversa valle duorum
 extimulata fame mugitibus armentorum 165
 nescit, utro potius ruat, et ruere ardet utroque:
 sic dubius Perseus, dextra laevane feratur,
 Molpea traieci summovit vulnere cruris
 contentusque fuga est. neque enim dat tempus Ethemon;
 sed furit et, cupiens alto dare vulnera collo, 170

- non circumspectis exactum viribus ensem
 fregit in extrema percussae parte columnae:
 lamina dissiluit dominique in gutture fixa est.
 non tamen ad letum causas satis illa valentes
 175 plaga dedit. trepidum Perseus et inermia frustra
 bracchia tendentem Cyllenide confodit harpe.
 verum ubi virtutem turbae succumbere vidit,
 'auxilium,' Perseus 'quoniam sic cogitis ipsi,'
 dixit 'ab hoste petam. vultus avertite vestros,
 180 si quis amicus adest!' et Gorgonis extulit ora.
 'quaere alium, tua quem moveant miracula' dixit
 Thescelus: utque manu iaculum fatale parabat
 mittere, in hoc haesit signum de marmore gestu.
 proximus huic Ampyx animi plenissima magni
 185 pectora Lyncidae gladio petit: inque petendo
 dextera deriguit; nec citra mota nec ultra est.
 at Nileus, qui se genitum septemplice Nilo
 ementitus erat, clipeo quoque flumina septem
 argento partim, partim caelaverat auro,
 190 'aspice,' ait 'Perseu, nostrae primordia gentis:
 magna ferēs tacitas solacia mortis ad umbras,
 a tanto cecidisse viro.' pars ultima vocis
 in medio suppressa sono est, adapertaque velle
 ora loqui credas, nec sunt ea pervia verbis.
 195 increpat hos 'vitio'que 'animi, non viribus' inquit
 'Gorgoneis torpetis' Eryx. 'incurrite mecum
 et prosternite humi iuvenem magica arma moventem!'
 incursum erat — tenuit vestigia tellus,
 immotusque silex armataque mansit imago.
 200 hi tamen ex merito poenas subiere. sed unus
 miles erat Persei, pro quo dum pugnat, Aconteus,
 Gorgone conspecta saxo concrevit oborto.
 quem ratus Astyages etiamnum vivere, longo
 ense ferit. sonuit tinnitibus ensis acutis.
 205 dum stupet Astyages, naturam traxit eandem:
 marmoreoque manet vultus mirantis in ore.
 nomina longa mora est media de plebe virorum
 dicere. bis centum restabant corpora pugnae:
 Gorgone bis centum riguerunt corpora visa.
 210 paenitet iniusti tunc denique Phinea belli.
 sed quid agat? simulacra videt diversa figuris
 agnoscitque suos, et nomine quemque vocatum
 poscit opem, credensque parum sibi proxima tangit
 corpora. marmor erant. avertitur, atque ita supplex

confessasque manus obliquaque bracchia tendens 215
 ‘vincis,’ ait ‘Perseu. remove fera monstra, tuaeque
 saxificos vultus, quaecumque ea, tolle Medusae:
 tolle, precor. non nos odium regnive cupido
 compulit ad bellum: pro coniuge movimus arma.
 causa fuit meritis melior tua, tempore nostra. 220
 non cessisse piget. nihil, o fortissime, praeter
 hanc animam concede mihi: tua cetera sunt.’
 talia dicenti neque eum, quem voce rogabat,
 respicere audenti ‘quod,’ ait, ‘timidissime Phineu,
 et possum tribuisse, et magnum est munus inertī — 225
 pone metum — tribuam: nullo violabere ferro.
 quin etiam mansura dabo monimenta per aevum,
 inque domo soceri semper spectabere nostri,
 ut mea se sponsi soletur imagine coniunx.’
 dixit: et in partem Phorcynida transtulit illam, 230
 ad quam se trepido Phineus obverterat ore.
 tum quoque conanti sua vertere lumina cervix
 deriguit, saxoque oculorum induruit umor.
 sed tamen os timidum, vultusque in marmore supplex,
 summissaeque manus, faciesque obnoxia mansit. 235
 Victor Abantiades patrios cum coniuge muros *Proetus.*
 intrat, et immeriti vindex ultorque parentis
 aggreditur Proetum. nam fratre per arma fugato
 Acrisioneas Proetus possederat arces.
 sed nec ope armorum nec, quam male ceperat, arce 240
 torva colubriferi superavit lumina monstri.
 Te tamen, o parvae rector, Polydecta, Seriphi, *Polydectes.*
 nec iuvenis virtus per tot spectata labores,
 nec mala mollierant. sed inexorabile durus
 exerces odium, nec iniqua finis in ira est. 245
 detrectas etiam laudem, fictamque Medusae
 arguis esse necem. ‘dabimus tibi pignora veri.
 parcite luminibus!’ Perseus ait, oraue regis
 ore Medusaeo silicem sine sanguine fecit.
 Hactenus aurigenae comitem Tritonia fratri *Hippocrene.*
 se dedit. inde cava circumdata nube Seriphon 251
 deserit, a dextra Cythno Gyaroque relictis,
 quaue super pontum via visa brevissima, Thebas
 virgineumque Heliconam petit. quo monte potita
 constitit et doctas sic est adfata sorores: 255
 ‘fama novi fontis nostras pervenit ad aures,
 dura Medusaei quem praepetis ungula rupit.
 is mihi causa viae: volui mirabile factum

- 260 *scilicet* *Urania* *praesentibus* *est* *sancta* *virendi*
has *dei* *diva* *divas* *animi* *gratissima* *nostro* *ca*
vera *sancta* *sancta* *est* *et* *Parnasus* *hinc* *origo*
fontis *et* *ad* *laticosa* *defluit* *Parnasus* *sanctus*
quas *mirata* *dei* *factas* *terris* *hinc* *notas*.
- 265 *si* *partem* *hinc* *circumscriti* *antiquarum*
arborum *et* *innumeris* *divinis* *divibus* *herbas*:
felicesque *voce* *pariter* *scandique* *locoque*
Mnemonides. *quam* *sic* *adlata* *est* *una* *sorum*:
 ‘O, nisi te virtus opera ad maiora tulisset,
 270 in partem ventura chori Tritonia nostri.
vera *refers* *meritoque* *probas* *artesque* *locumque*:
et *gratam* *sortem*, *tutae* *modo* *simus*, *habemus*.
 269 — *vetitum* *est* *adeo* *sceleri* *nihil* — *omnia* *terrent*
virgineas *mentes*, *dirusque* *ante* *ora* *Pyreneus* *Pyreneus*.
- 275 *veritur*, *et* *nondum* *tota* *me* *mente* *recepti*.
Daulida *Threicio* *Phoceaue* *milite* *rura*
ceperat *ille* *ferox* *iniustaque* *regna* *tenebat*.
templam *petebamus* *Parnasia*: *vidit* *euntes*,
nostraque *fallaci* *veneratus* *numina* *vultu*
- 280 “Mnemonides,” (cognorat enim) “consistite,” dixit
 “nec dubitate, precor, tecto grave sidus et imbrem”
 (imber erat) “vitare meo. subiere minores
saepe *casas* *superi*.” *dictis* *et* *tempore* *motae*
adnuimusque *viro* *primasque* *intravimus* *aedes*.
- 285 *desierant* *imbres*, *victo* *que* *aquilonibus* *austro*
funca *repurcato* *fugiebant* *nubila* *caelo*.
impetus *ire* *fuit*. *claudit* *sua* *tecta* *Pyreneus*
vimque *parat*: *quam* *nos* *sumptis* *effugimus* *alis*.
ipse *secuturo* *similis* *stetit* *arduus* *arce*,
- 290 “qua”que “via est vobis, erit et mihi” dixit “eadem,”
neque *iacit* *vecors* *e* *summae* *culmine* *turris*
et *cadit* *in* *vultus*, *discussique* *ossibus* *oris*
tundit *humum* *moriens* *scelerato* *sanguine* *tinctam*.
Musa *loquebatur*: *pennae* *sonuere* *per* *auras*, *Pierides et*
 295 *voxque* *salutantum* *ramis* *veniebat* *ab* *altis*. *Musae*.
suspicit *et*, *linguae*, *quaerit*, *tam* *certa* *loquentes*
unde *sonent*, *hominemque* *putat* *Iove* *nata* *locutum*.
alca *erat*; *numeroque* *novem*, *sua* *fata* *querentes*,
institerant *ramis* *imitantes* *omnia* *picae*.
- 300 *miranti* *sic* *orsa* *dae* *dea*: ‘*nuper* *et* *istae*
auxerunt *volucrum* *victae* *certamine* *turbam*.
Pierus *has* *genuit* *Pellaeis* *dives* *in* *arvis*:

Paeonis Euipe mater fuit. illa potentem
 Lucinam noviens, noviens paritura, vocavit.
 intumuit numero stolidarum turba sororum, 305
 perque tot Haemonias et per tot Achaidas urbes
 huc venit et tali committit proelia voce:
 “desinite indoctum vana dulcedine vulgus
 fallere: nobiscum, si qua est fiducia vobis,
 Thespiades, certate, deae. nec voce nec arte 310
 vincemur: totidemque sumus. vel cedite victae
 fonte Medusaeo et Hyantea Aganippe,
 vel nos Emathiis ad Paeonas usque nivosos
 cedamus campis. dirimant certamina nymphae.”
 turpe quidem contendere erat, sed cedere visum 315
 turpius. electae iurant per flumina nymphae
 factaque de vivo pressere sedilia saxo.
 tunc sine sorte prior quae se certare professa est, (*Typhoeus.*)
 bella canit superum falsoque in honore Gigantas
 ponit et extenuat magnorum facta deorum: 320
 emissumque ima de sede Typhoëa terrae
 caelitibus fecisse metum, cunctosque dedisse
 terga fugae, donec fessos Aegyptia tellus
 cepert et septem discretus in ostia Nilus.
 huc quoque terrigenam venisse Typhoëa narrat, 325
 et se mentitis superos celasse figuris:
 “duxque gregis” dixit “fit Iuppiter, unde recurvis
 nunc quoque formatus Libys est cum cornibus Hammon;
 Delius in corvo, proles Semeleia capro,
 fele soror Phoebi, nivea Saturnia vacca, 330
 pisce Venus latuit, Cyllenius ibidis alis.”
 hactenus ad citharam vocalia moverat ora.
 poscimus Aonides. sed forsitan otia non sint,
 nec nostris praebere vacet tibi cantibus aures?
 ‘ne dubita, vestrumque mihi refer ordine carmen’ 335
 Pallas ait nemorisque levi consedit in umbra.
 Musa refert: ‘dedimus summam certaminis uni.
 surgit et immissos hedera collecta capillos
 Calliope querulas praetemptat pollice chordas
 atque haec percussis subiungit carmina nervis. 340
 “prima Ceres unco glaebam dimovit aratro,
 prima dedit fruges alimentaue mitia terris,
 prima dedit leges: Cereris sunt omnia munus.
 illa canenda mihi est. utinam modo dicere possem
 carmina digna dea! certe dea carmine digna est. 345
 vasta Giganteis iniecta est insula membris

- Trinacris et magnis subiectum molibus urget
 aetherias ausum sperare Typhoëa sedes.
 nititur ille quidem pugnatque resurgere saepe:
 350 dextra sed Ausonio manus est subiecta Peloro,
 laeva, Pachyne, tibi: Lilybaeo crura premuntur:
 degravat Aetna caput. sub qua resupinus harenas
 eiecat flammamque ferox vomit ore Typhoeus.
 saepe remoliri luctatur pondera terrae
 355 oppidaque et magnos devolvere corpore montes.
 inde tremit tellus, et rex pavet ipse silentum,
 ne pateat latoque solum retegatur hiatu,
 immissusque dies trepidantes terreat umbras.
 hanc metuens cladem tenebrosa sede tyrannus
 360 exierat, curruque atrorum vectus equorum
 ambibat Sicalae cautus fundamina terrae.
 postquam exploratum satis est, loca nulla labare,
 depositique metus, videt hunc Erycina vagantem
 monte suo residens, natumque amplexa volucrem
 365 "arma manusque meae, mea, nate, potentia," dixit,
 "illa, quibus superas omnes, cape tela, Cupido,
 inque dei pectus celeres molire sagittas,
 cui triplicis cessit fortuna novissima regni.
 tu superos ipsumque Iovem, tu numina ponti
 370 victa domas ipsumque, regit qui numina ponti.
 Tartara quid cessant? cur non matrisque tuumque
 imperium profers? agitur pars tertia mundi.
 et tamen in caelo, quae iam patientia nostra est,
 spernimur, ac mecum vires minuuntur Amoris.
 375 Pallada nonne vides iaculatricemque Dianam
 abscessisse mihi? Cereris quoque filia virgo,
 si patiemur, erit. nam spes affectat easdem.
 at tu, pro socio, si qua est ea gratia, regno,
 iunge deam patruo." dixit Venus. ille pharetram
 380 solvit et arbitrio matris de mille sagittis
 unam seposuit, sed qua nec acutior ulla
 nec minus incerta est nec quae magis audiat arcus.
 oppositoque genu curvavit flexile cornum
 inque cor hamata percussit harundine Ditem.
 385 Haud procul Hennaëis lacus est a moenibus altae,
 nomine Pergus, aquae. non illo plura Caystros
 carmina cynorum labentibus audit in undis.
 silva coronat aquas cingens latus omne, suisque
 frondibus ut velo Phoebeos summovet ictus.
 390 frigora dant rami, varios humus umida flores:

perpetuum ver est. quo dum Proserpina luco
 ludit et aut violas aut candida lilia carpit,
 dumque puellari studio calathosque sinumque
 implet et aequales certat superare legendo,
 paene simul visa est dilectaque raptaque Diti: 395
 usque adeo est properatus amor. dea territa maesto
 et matrem et comites, sed matrem saepius, ore
 clamat. et ut summa vestem laniarat ab ora,
 collecti flores tunicis cecidere remissis.
 tantaque simplicitas puerilibus adfuit annis: 400
 haec quoque virgineum movit iactura dolorem.
 raptor agit currus, et nomine quemque vocando
 exhortatur equos, quorum per colla iubasque
 excutit obscura tinctas ferrugine habenas.
 perque lacus altos et olentia sulphure fertur 405
 stagna Palicorum, rupta ferventia terra,
 et qua Bacchiadae, bimari gens orta Corintho,
 inter inaequales posuerunt moenia portus.

Est medium Cyanes et Pisaeae Arethusae, (Cyane.)
 quod coit angustis inclusum cornibus aequor. 410
 hic fuit, a cuius stagnum quoque nomine dictum est,
 inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas;
 gurgite quae medio summa tenus extitit alvo
 agnovitque deam. “nec longius ibitis” inquit:
 “non potes invitae Cereris gener esse. roganda, 415
 non rapienda fuit. quodsi componere magnis
 parva mihi fas est, et me dilexit Anapis:
 exorata tamen, nec, ut haec, exterrita nupsi.”
 dixit, et in partes diversas bracchia tendens
 obstitit. haud ultra tenuit Saturnius iram, 420
 terribilesque hortatus equos in gurgitis ima
 contortum valido sceptrum regale lacerto
 condidit. icta viam tellus in Tartara fecit
 et pronos currus medio cratere recepit.
 at Cyane raptamque deam contemptaque fontis 425
 iura sui maerens, inconsolabile vulnus
 mente gerit tacita lacrimisque absumitur omnis:
 et quarum fuerat magnum modo numen, in illas
 extenuatur aquas. molliri membra videres,
 ossa pati flexus, ungues posuisse rigorem, 430
 primaque de tota tenuissima quaeque liquescunt,
 caerulei crines digitique et crura pedesque:
 nam brevis in gelidas membris exilibus undas
 transitus est. post haec umeri terqusque latusque

435 pectoraque in tenues abeunt evanida rivos.
denique pro vivo vitiatas sanguine venas
lympha subit, restatque nihil, quod prendere possis.

Interea pavidae nequiquam filia matri
omnibus est terris, omni quaesita profundo.
440 illam non udis veniens Aurora capillis
cessantem vidit, non Hesperus. illa duabus
flammas pinus manibus succendit ab Aetna
perque pruinosas tulit inrequieta tenebras.
rursus, ubi alma dies hebetarat sidera, natam
445 solis ab occasu solis quaerebat ad ortus.
fessa labore sitim conceperat, oraque nulli
colluerant fontes, cum tectam stramine vidit
forte casam parvasque fores pulsavit. at inde
prodit anus divamque videt lymphamque roganti
450 dulce dedit, tosta quod texerat ante polenta.
dum bibit illa datum, duri puer oris et audax (Stelles.)
constitit ante deam risitque avidamque vocavit.
offensa est, neque adhuc epota. parte loquentem
cum liquido mixta perfudit diva polenta.

455 combibit os maculas, et quae modo brachia gessit,
crura gerit; cauda est mutatis addita membris;
inque brevem formam, ne sit vis magna nocendi,
contrahitur, parvaeque minor mensura lacerta est.
mirantem flentemque et tangere monstra parantem
460 fugit anum latebramque petit; aptumque colori
nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

Quas dea per terras et quas erraverit undas, (Ceres et
dicere longa mora est. quaerenti defuit orbis. Proserpina.)
Sicaniam repetit, dumque omnia lustrat eundo,

465 venit et ad Cyanen. ea ni mutata fuisset,
omnia narrasset. sed et os et lingua volenti
dicere non aderant, nec quo loqueretur habebat.
signa tamen manifesta dedit, notamque parenti
illo forte loco delapsam in gurgite sacro
470 Persephones zonam summis ostendit in undis.
quam simul agnovit, tamquam tunc denique raptam
scisset, inornatos laniavit diva capillos,
et repetita suis percussit pectora palmis.
nescit adhuc, ubi sit: terras tamen increpat omnes
475 ingratasque vocat nec frugum munere dignas:
Trinacriam ante alias, in qua vestigia damni
repperit. ergo illic saeva vertentia glaebas
fregit aratra manu, parilique irata colonos

ruricolasque boves leto dedit arvaque iussit
 fallere depositum vitiataque semina fecit. 480
 fertilitas terrae, latum vulgata per orbem,
 falsa iacet. primis segetes moriuntur in herbis,
 et modo sol nimius, nimius modo corripit imber,
 sideraque ventique nocent, avidaeque volucres
 semina iacta legunt. lolium tribulique fatigant 485
 triticeas messes et inexpugnabile gramen.
 tum caput Eleis Alpheias extulit undis
 rorantesque comas a fronte removit ad aures
 atque ait "o toto quaesitae virginis orbe
 et frugum genetrix, immensos siste labores, 490
 neve tibi fidae violenta irascere terrae!
 terra nihil meruit, patuitque invita rapinae.
 nec sum pro patria supplex: huc hospita veni,
 Pisa mihi patria est, et ab Elide ducimus ortus:
 Sicaniam peregrina colo. sed gratior omni 495
 haec mihi terra solo est. hos nunc Arethusa Penates,
 hanc habeo sedem: quam tu, mitissima, serva.
 mota loco cur sim tantique per aequoris undas
 advehar Ortygiam, veniet narratibus hora
 tempestiva meis, cum tu curaque levata 500
 et vultus melioris eris. mihi pervia tellus
 praebet iter, subterque imas ablata cavernas
 hic caput attollo desuetaque sidera cerno.
 ergo dum Stygio sub terris gurgite labor,
 visa tua est oculis illic Proserpina nostris: 505
 illa quidem tristis, neque adhuc interrta vultu,
 sed regina tamen, sed opaci maxima mundi,
 sed tamen inferni pollens matrona tyranni."
 mater ad auditas stupuit ceu saxea voces,
 attonitaeque diu similis fuit. utque dolore 510
 pulsa gravi gravis est amentia, curribus auras
 exit in aetherias. ibi toto nubila vultu
 ante Iovem passis stetit invidiosa capillis
 "pro"que "meo veni supplex tibi, Iuppiter," inquit,
 "sanguine proque tuo. si nulla est gratia matris, 515
 nata patrem moveat. neu sit tibi cura, precamur,
 vilior illius, quod nostro est edita partu.
 en quaesita diu tandem mihi nata reperta est:
 si reperire vocas amittere certius, aut si
 scire, ubi sit, reperire vocas. quod rapta, feremus, 520
 dummodo reddat eam. neque enim praedone marito
 filia digna tua est — si iam mea filia non est."

Iuppiter exceptit "commune est pignus onusque
 nata mihi tecum. sed si modo nomina rebus
 525 addere vera placet, non hoc iniuria factum,
 verum amor est. neque erit nobis gener ille pudori,
 tu modo, diva, velis. ut desint cetera: quantum est
 esse Iovis fratrem! quid quod non cetera desunt,
 nec cedit nisi sorte mihi? sed tanta cupido
 530 si tibi discidii est, repetet Proserpina caelum,
 lege tamen certa, si nullos contigit illic
 ore cibos: nam sic Parcarum foedere cautum est.'"

Dixerat. at Cereri certum est educere natam. (*Ascalaphus.*)
 non ita fata sinunt, quoniam ieiunia virgo
 535 solverat et cultis dum simplex errat in hortis,
 puniceum curva decerpserat arbore pomum,
 sumptaque pallenti septem de cortice grana
 presserat ore suo. solusque ex omnibus illud
 Ascalaphus vidit, quem quondam dicitur Orphne,
 540 inter Avernales haud ignotissima nymphas,
 ex Acheronte suo furvis peperisse sub antris:
 vidit et indicio reditum crudelis ademit.
 ingemuit regina Erebi testemque profanam
 fecit avem sparsumque caput Phlegethontide lympha
 545 in rostrum et plumas et grandia lumina vertit.
 ille sibi ablatu fulvis amicitur ab alis
 inque caput crescit longosque reflectitur ungues,
 vixque movet natas per inertia bracchia pennas:
 foedaque fit volucris, venturi nuntia luctus,
 550 ignavus bubo, dirum mortalibus omen.

Hic tamen indicio poenam linguaque videri (*Sirenes.*)
 commeruisse potest. vobis, Acheloïdes, unde
 pluma pedesque avium, cum virginis ora geratis?
 an quia, cum legeret vernos Proserpina flores,
 555 in comitum numero, doctae Sirenes, eratis?
 quam postquam toto frustra quaesistis in orbe,
 protinus, ut vestram sentirent aequora curam,
 posse super fluctus alarum insistere remis
 optastis. facilesque deos habuistis et artus
 560 vidistis vestros subitis flavescere pennis.
 ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures
 tantaque dos oris linguae deperderet usum,
 virginei vultus et vox humana remansit.

At medius fratrisque sui maestaeque sororis
 565 Iuppiter ex aequo volventem dividit annum.
 nunc dea, regnorum numen commune duorum,

cum matre est totidem, totidem cum coniuge menses.
vertitur extemplo facies et mentis et oris:
nam modo quae poterat Diti quoque maesta videri,
laeta deae frons est: ut sol, qui tectus aquosis 570
nubibus ante fuit, victis e nubibus exit.

Exigit alma Ceres, nata secura recepta, (Arethusa.)
quae tibi causa fugae, cur sis, Arethusa, sacer fons?
conticuere undae. quarum dea sustulit alto
fonte caput, viridesque manu siccata capillos 575
fluminis Elei veteres narravit amores.

“pars ego nympharum, quae sunt in Achaide,” dixit
“una fui. nec me studiosius altera saltus
legit, nec posuit studiosius altera casses.

sed quamvis formae numquam mihi fama petita est, 580
quamvis fortis eram, formosae nomen habebam.

nec mea me facies nimium laudata iuvabat:
quaque aliae gaudere solent, ego rustica dote
corporis erubui, crimenque placere putavi.

lassa revertabar, memini, Stymphalide silva: 585
aestus erat, magnumque labor geminaverat aestum.

invenio sine vertice aquas, sine murmure euntes,
perspicuas ad humum, per quas numerabilis alte
calculus omnis erat, quas tu vix ire putares.

cana salicta dabant nutritaque populus unda 590
sponte sua natas ripis declivibus umbras.

accessi primumque pedis vestigia tinxī,
poplite deinde tenus. neque eo contenta, recingor
molliaque impono salici velamina curvae

nudaque mergor aquis. quas dum ferioque trahoque 595
mille modis labens, excussaue brachia iacto,
nescio quod medio sensi sub gurgite murmur,
territaque insisto propioris margine ripae.

““quo properas, Arethusa?”” suis Alpheus ab undis,
““quo properas?”” iterum rauco mihi dixerat ore. 600

sicut eram, fugio sine vestibus. altera vestes
ripa meas habuit. tanto magis instat et ardet,
et quia nuda fui, sum visa paratior illi.

sic ego currebam, sic me ferus ille premebat,
ut fugere accipitrem penna trepidante columbae, 605
ut solet accipiter trepidas urgere columbas.

usque sub Orchomenon Psophidaque Cyllenenque
Maenaiosque sinus gelidumque Erymanthon et Elin
currere sustinui. nec me velocior ille.

sed tolerare diu cursus ego viribus impar 610

- non poteram: longi patiens erat ille laboris.
 per tamen et campos, per opertos arbore montes,
 saxa quoque et rupes et, qua via nulla, cucurri.
 sol erat a tergo. vidi praecedere longam
 615 ante pedes umbram — nisi si timor illa videbat —
 sed certe sonitusque pedum terrebat, et ingens
 crinales vittas adflabat anhelitus oris.
 fessa labore fugae ““fer opem, deprendimur,”” inquam,
 ““armigerae, Diana, tuae, cui saepe dedisti
 620 ferre tuos arcus inclusaque tela pharetra.””
 mota dea est spissisque ferens e nubibus unam
 me super iniecit. lustrat caligine tectam
 Amnis et ignarus circum cava nubila quaerit,
 bisque locum, quo me dea texerat, inscius ambit
 625 et bis ““io Arethusa, io Arethusa!”” vocavit.
 quid mihi tunc animi miserae fuit? anne quod agnae est,
 si qua lupos audit circum stabula alta frementes?
 aut lepori, qui vepre latens hostilia cernit
 ora canum nullosque audet dare corpore motus?
 630 non tamen abscedit; neque enim vestigia cernit
 longius ulla pedum: servat nubemque locumque.
 occupat obsessos sudor mihi frigidus artus,
 caeruleaeque cadunt toto de corpore guttae.
 quaque pedem movi, manat lacus, eque capillis
 635 ros cadit; et citius, quam nunc tibi facta renarro,
 in latices mutor. sed enim cognoscit amatas
 Amnis aquas, positoque viri, quod sumpserat, ore
 vertitur in proprias, ut se mihi misceat, undas.
 Delia rupit humum, caecisque ego mersa cavernis
 640 advehor Ortygiam, quae me cognomine divae
 grata mihi superas eduxit prima sub auras.”

- Hac Arethusa tenus. geminos dea fertilis angues (*Triptolemus.*)
 curribus admovit frenisque coercuit ora,
 et medium caeli terraeque per aëra vecta est
 645 atque levem currum Tritonida misit in urbem
 Triptolemo. partimque rudi data semina iussit
 spargere humo, partim post tempora longa recultae.
 iam super Europen sublimis et Asida terram
 vectus erat iuvenis: Scythicas advertitur oras.
 650 rex ibi Lynceus erat. regis subit ille Penates.
 qua veniat, causamque viae nomenque rogatus
 et patriam ““patria est clarae mihi,”” dixit, ““Athenae:
 Triptolemus nomen. veni nec puppe per undas,
 nec pede per terras: patuit mihi pervius aether.

dona fero Cereris, latos quae sparsa per agros frugiferas messes alimentaue mitia reddant.”	655
barbarus invidit, tantique ut muneris auctor ipse sit, hospitio recipit somnoque gravatum aggreditur ferro. conantem figere pectus lynca Ceres fecit, rursusque per aëra iussit	660
Mopsopium iuvenem sacros agitare iugales.”	
Finierat doctos e nobis maxima cantus.	<i>Pierides et Musae.</i>
at nymphae vicisse deas Heliconae colentes concordi dixere sono. convicia victae cum facerent, “quoniam” dixit “certamine vobis supplicium meruisse parum est, maledictaque culpae additis, et non est patientia libera nobis: ibimus in poenas et, qua vocat ira, sequemur.”	665
rident Emathides spernuntque minacia verba: conataeque loqui et magno clamore protervas intentare manus, pennas exire per unguis aspexere suos, operiri bracchia plumis: alteraque alterius rigido concreescere rostro ora videt, volucresque novas accedere silvis. dumque volunt plangi, per bracchia mota levatae aëre pendebant, nemorum convicia, picae.	670
nunc quoque in alitibus facundia prisca remansit raucaque garrulitas studiumque immane loquendi.’	675

LIBER SEXTUS.

Praebuerat dictis Tritonia talibus aures, carminaue Aonidum iustamque probaverat iram. tum secum ‘laudare parum est: laudemur et ipsae, numina nec sperni sine poena nostra sinamus, Maeoniaeque animum fatis intendit Arachnes, quam sibi lanificae non cedere laudibus artis audierat. non illa loco neque origine gentis clara, sed arte fuit. pater huic Colophonius Idmon Phocaïco bibulas tinguebat murice lanas. occiderat mater: sed et haec de plebe suoque aequa viro fuerat. Lydas tamen illa per urbes quaesierat studio nomen memorabile, quamvis orta domo parva parvis habitabat Hypaepis. huius ut aspicerent opus admirabile, saepe deseruere sui nymphae vineta Timoli, deseruere suas nymphae Pactolides undas.	<i>Pallas et Arachne.</i> 5 10 15
---	--

- nec factas solum vestes spectare iuvabat;
 tum quoque, cum fierent: tantus decor adfuit arti.
 sive rudem primos lanam glomerabat in orbes,
 20 seu digitis subigebat opus repetitaque longo
 vellera molliabat nebulas aequantia tractu,
 sive levi teretem versabat pollice fusum,
 seu pingebat acu: scires a Pallade doctam.
 quod tamen ipsa negat, tantaque offensa magistra
 25 'certet' ait 'mecum. nihil est, quod victa recusem.'
 Pallas anum simulat falsosque in tempora canos
 addit et infirmos, baculo quos sustinet, artus.
 tum sic orsa loqui: 'non omnia grandior aetas,
 quae fugiamus, habet: seris venit usus ab annis.
 30 consilium ne sperne meum. tibi fama petatur
 inter mortales faciendae maxima lanae:
 cede deae veniamque tuis, temeraria, dictis
 supplice voce roga. veniam dabit illa roganti.'
 aspicit hanc torvis, inceptaque fila relinquit,
 35 vixque manum retinens, confessaque vultibus iram
 talibus obscuram resecuta est Pallada dictis:
 'mentis inops longaque venis confecta senecta.
 et nimium vixisse diu nocet. audiat istas,
 si qua tibi nurus est, si qua est tibi filia, voces.
 40 consilii satis est in me mihi. neve monendo
 profecisse putes: eadem est sententia nobis.
 cur non ipsa venit? cur haec certamina vitat?'
 tum dea 'venit!' ait formamque removit anilem
 Palladaque exhibuit. venerantur numina nymphae
 45 Mygdonidesque nurus: sola est non territa virgo.
 sed tamen erubuit, subitusque invita notavit
 ora rubor rursusque evanuit: ut solet aër
 purpureus fieri, cum primum aurora movetur,
 et breve post tempus candescere solis ab ortu.
 50 perstat in incepto, stolidaeque cupidine palmae
 in sua fata ruit. neque enim love nata recusat
 nec monet ulterius nec iam certamina differt.
 haud mora, constituunt diversis partibus ambae
 et gracili geminas intendunt stamine telas.
 55 tela iugo vincta est, stamen secernit harundo,
 inseritur medium radiis subtemen acutis,
 quod digiti expediunt, atque inter stamina ductum
 percussopaviunt insecti pectine dentes.
 utraque festinat, cinctaeque ad pectora vestes
 60 brachia docta movent, studio fallente laborem.

illic et Tyrium quae purpura sensit aënum
 textitur, et tenues parvi discriminis umbrae:
 qualis ab imbre solet percussis solibus arcus
 inficere ingenti longum curvamine caelum,
 in quo diversi niteant cum mille colores, 65
 transitus ipse tamen spectantia lumina fallit:
 usque adeo quod tangit idem est; tamen ultima distant.
 illic et lentum filis immittitur aurum,
 et vetus in tela deducitur argumentum.
 Cecropia Pallas scopulum Mavortis in arce 70
 pingit et antiquam de terrae nomine litem.
 bis sex caelestes medio Iove sedibus altis
 angusta gravitate sedent; sua quemque deorum
 inscribit facies. Iovis est regalis imago;
 stare deum pelagi longoque ferire tridente 75
 aspera saxa facit, medioque e vulnere saxi
 exiluisse fretum, quo pignore vindicet urbem.
 at sibi dat clipeum, dat acutae cuspidis hastam,
 dat galeam capiti; defenditur aegide pectus:
 percussamque sua simulat de cuspidē terram 80
 edere cum bacis fetum canentis olivae;
 mirarique deos. operis Victoria finis.
 ut tamen exemplis intellegat aemula laudis;
 quod pretium speret pro tam furialibus ausis,
 quattuor in partes certamina quattuor addit 85
 clara colore suo, brevibus distincta sigillis.
 Threïciam Rhodopen habet angulus unus et Haemum,
 nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam,
 nomina summorum sibi qui tribuere deorum.
 altera Pygmaeae fatum miserabile matris 90
 pars habet. hanc Iuno victam certamine iussit
 esse gruem populisque suis indicere bellum.
 pinxit et Antigonē ausam contendere quondam
 cum magni consorte Iovis; quam regia Iuno
 in volucrem vertit. nec profuit Ilion illi 95
 Laomedonve pater, sumptis quin candida pennis
 ipsa sibi plaudat crepitante ciconia rostro.
 qui superest solus Cinyran habet angulus orbum:
 isque gradus templi, natarum membra suarum,
 amplectens saxoque iacens lacrimare videtur. 100
 circuit extremas oleis pacalibus oras.
 is modus est, operisque sua facit arbore finem.
 Maeonis elusam designat imagine tauri
 Europam. verum taurum, freta vera putares.

- 105 ipsa videbatur terras spectare relictas
 et comites clamare suas tactumque vereri
 assilientis aquae timidasque reducere plantas.
 fecit et Asterien aquila luctante teneri:
 fecit olorinis Ledam recubare sub alis:
- 110 addidit, ut Satyri celatus imagine pulchram
 Iuppiter implerit gemino Nycteïda fetu,
 Amphitryon fuerit, cum te, Tirynthia, cepit,
 aureus ut Danaën, Asopida luserit ignis,
 Mnemosynen pastor, varius Deoida serpens.
- 115 te quoque mutatum torvo, Neptune, iuenco
 virgine in Aeolia posuit. tu visus Enipeus
 gignis Aloidas, aries Bisaltida fallis;
 et te flava comas frugum mitissima mater
 sensit equum, sensit volucrem crinita colubris
- 120 mater equi volucris, sensit delphina Melantho.
 omnibus his faciemque suam faciemque locorum
 reddidit. est illic agrestis imagine Phoebus,
 utque modo accipitris pennas, modo terga leonis
 gesserit, ut pastor Macareïda luserit Issen.
- 125 Liber ut Erigonen falsa deceperit uva,
 ut Saturnus equo geminum Chirona crearit.
 ultima pars telae tenui circumdata limbo
 nexilibus flores hederis habet intertextos.
 non illud Pallas, non illud carpere Livor
- 130 possit opus. doluit successu flava virago
 et rupit pictas, caelestia crimina, vestes:
 utque Cytoriaco radium de monte tenebat,
 ter quater Idmoniae frontem percussit Arachnes.
 non tulit infelix laqueoque animosa ligavit
- 135 guttura. pendentem Pallas miserata levavit
 atque ita 'vive quidem, pende tamen, improba' dixit:
 'lexque eadem poenae, ne sis secura futuri,
 dicta tuo generi serisque nepotibus esto.'
 post ea discedens sucis Hecateïdos herbae
- 140 sparsit. et extemplo tristi medicamine tactae
 defluxere comae, cum quis et naris et aures,
 fitque caput minimum. toto quoque corpore parva est:
 in latere exiles digiti pro cruribus haerent,
 cetera venter habet. de quo tamen illa remittit
- 145 stamen, et antiquas exercet aranea telas.
 Lydia tota fremit, Phrygiaeque per oppida facti *Niobe.*
 rumor it et magnum sermonibus occupat orbem.
 ante suos Niobe thalamos cognoverat illam,

tum cum Maeoniam virgo Sipylumque colebat:
 nec tamen admonita est poena popularis Arachnes 150
 cedere caelitibus verbisque minoribus uti.
 multa dabant animos. sed enim nec coniugis artes,
 nec genus amborum magnique potentia regni
 sic placuere illi (quamvis ea cuncta placerent),
 ut sua progenies. et felicissima matrum 155
 dicta foret Niobe, si non sibi visa fuisset.
 nam sata Tiresia venturi praescia Manto
 per medias fuerat, divino concita motu,
 vaticinata vias: 'Ismenides, ite frequentes
 et date Latonae Latonigenisque duobus 160
 cum prece tura pia lauroque innectite crinem!
 ore meo Latona iubet.' paretur, et omnes
 Thebaides iussis sua tempora frondibus ornant,
 turaque dant sanctis et verba precantia flammis.
 ecce venit comitum Niobe celeberrima turba, 165
 vestibus intexto Phrygius spectabilis auro,
 et, quantum ira sinit, formosa, movensque decoro
 cum capite immissos umerum per utrumque capillos.
 constitit. utque oculos circumtulit alta superbos,
 'quis furor, auditos' inquit 'praeponere visis 170
 caelestes? aut cur colitur Latona per aras,
 numen adhuc sine ture meum est? mihi Tantalus auctor,
 cui licuit soli superiorum tangere mensas;
 Pleiadam soror est genetrix mea; maximus Atlas 175
 est avus, aetherium qui fert cervicibus axem;
 Iuppiter alter avus: socero quoque gloriator illo.
 me gentes metuunt Phrygiae, me regia Cadmi
 sub domina est, fidibusque mei commissa mariti
 moenia cum populis a meque viroque reguntur.
 in quamcumque domus adverti lumina partem, 180
 immensae spectantur opes. accedit eodem
 digna dea facies. huc natas adice septem
 et totidem iuvenes, et mox generosque nurusque.
 quaerite nunc, habeat quam nostra superbia causam,
 nescio quoque audete satam Titanida Coeo 185
 Latonam praeferre mihi, cui maxima quondam
 exiguam sedem pariturae terra negavit!
 nec caelo nec humo nec aquis dea vestra recepta est;
 exul erat mundi, donec miserata vagantem
 "hospita tu terris erras, ego" dixit "in undis," 190
 instabilemque locum Delos dedit. illa duorum
 facta parens: uteri pars haec est septima nostri.

- sum felix: quis enim neget hoc? felixque manebo:
hoc quoque quis dubitet? tutam me copia fecit.
- 195 maior sum, quam cui possit Fortuna nocere:
multaque ut eripiat, multo mihi plura relinquet.
excessere metum mea iam bona. fingite demi
huic aliquid populo natorum posse meorum,
non tamen ad numerum redigar spoliata duorum,
- 200 Latonae turbam. quae quantum distat ab orba?
infectis properate sacris, laurumque capillis
ponite.' deponunt et sacra infecta relinquunt,
quodque licet, tacito venerantur murmure numen.
indignata dea est, summoque in vertice Cynthi
- 205 talibus est dictis gemina cum prole locuta:
'en ego vestra parens, vobis animosa creatis
et, nisi Iunoni, nulli cessura dearum,
an dea sim, dubitor! perque omnia saecula cultis
arceor, o nati, nisi vos succurritis, aris.
- 210 nec dolor hic solus. diro convicia facto
Tantalus adiecit vosque est postponere natis
ausa suis et me, quod in ipsam reccidat, orbam
dixit et exhibuit linguam scelerata paternam.'
adiectura preces erat his Latona relatis:
- 215 'desine' Phoebus ait, 'poenae mora longa querela est.'
dixit idem Phoebe; celerique per aëra lapsu
contigerant tecti Cadmeida nubibus arcem.
planus erat lateque patens prope moenia campus,
assiduis pulsatus equis, ubi turba rotarum
- 220 duraque mollierat subiectas ungula glaebas.
pars ibi de septem genitis Amphione fortes
conscendunt in equos Tyrioque rubentia suco
terga premunt auroque graves moderantur habenas.
e quibus Ismenus, qui matri sarcina quondam
- 225 prima suae fuerat, dum certum flectit in orbem
quadrupedis cursus spumantiaque ora coerces,
'ei nihil' conclamat medioque in pectore fixa
tela gerit, frenisque manu moriente remissis
in latus a dextro paulatim defluit armo.
- 230 proximus, audito sonitu per inane pharetrae,
frena dabat Sipylus: veluti cum praescius imbres
nube fugit visa pendentiaque undique rector
carbasa deducit, ne qua levis effluat aura.
frena tamen dantem non evitabile telum
- 235 consequitur, summaque tremens cervice sagitta
haesit, et extabat nudum de gutture ferrum.

ille ut erat pronus per crura admissa iubasque
 volvitur et calido tellurem sanguine foedat.
 Phaedimus infelix et aviti nominis heres
 Tantalus, ut solito finem imposuere labori, 240
 transierant ad opus nitidae iuvenale palaestrae:
 et iam contulerant arto luctantia nexu
 pectora pectoribus, cum tento concita nervo,
 sicut erant iuncti, traiecit utrumque sagitta.
 ingemuere simul, simul incurvata dolore 245
 membra solo posuere, simul suprema iacentes
 lumina versarunt, animam simul exalarunt.
 aspicit Alphenor, laniataque pectora plangens
 advolat, ut gelidos complexibus allevet artus,
 inque pio cadit officio. nam Delius illi 250
 intima fatifero rupit praecordia ferro.
 quod simul eductum est, pars est pulmonis in hamis
 eruta, cumque anima cruor est effusus in auras.
 at non intonsum simplex Damasichthona vulnus
 afficit. ictus erat, qua crus esse incipit, et qua 255
 mollia nervosus facit internodia poples.
 dumque manu temptat trahere exitiabile telum,
 altera per iugulum pennis tenus acta sagitta est.
 expulit hanc sanguis, seque eiaculatus in altum
 emicat et longe terebrata prosilit aura. 260
 ultimus Ilioneus non profectura precando
 brachia sustulerat, 'di'que 'o communiter omnes,'
 dixerat, ignarus non omnes esse rogandos,
 'parcite!' motus erat, cum iam revocabile telum
 non fuit, Arcitenens. minimo tamen occidit ille 265
 vulnere, non alte percusso corde sagitta.
 Fama mali populique dolor lacrimaeque suorum
 tam subitae matrem certam fecere ruinae
 mirantem potuisse, irascentemque, quod ausi
 hoc essent superi, quod tantum iuris haberent. 270
 nam pater Amphion ferro per pectus adacto
 finierat moriens pariter cum luce dolorem.
 heu quantum haec Niobe Niobe distabat ab illa,
 quae modo Latois populum summoerat aris
 et mediam tulerat gressus resupina per urbem, 275
 invidiosa suis, at nunc miseranda vel hostil!
 corporibus gelidis incumbit et ordine nullo
 oscula dispensat natos suprema per omnes.
 a quibus ad caelum liventia brachia tollens
 'pascere, crudelis, nostro, Latona, dolore, 280

- pascere' ait, 'satiisque meo tua pectora luctu.
 [corque ferum satia' dixit: 'per funera septem]
 efferor. exulta victrixque, inimica, triumphal
 cur autem victrix? miserae mihi plura supersunt,
 285 quam tibi felici. post tot quoque funera vinco.'
 dixerat, et sonuit contento nervus ab arcu:
 qui praeter Nioben unam conterruit omnes;
 illa malo est audax. stabant cum vestibus atris
 ante toros fratrum demisso crine sorores.
 290 e quibus una trahens haerentia viscere tela
 imposito fratri moribunda relanguit ore.
 altera solari miseram conata parentem
 conticuit subito duplicataque vulnere caeco est.
 [oraque compressit, nisi postquam spiritus ibat.]
 295 haec frustra fugiens collabitur: illa sorori
 immoritur: latet haec: illam trepidare videres.
 sexque datis leto diversaque vulnera passis
 ultima restabat. quam toto corpore mater,
 tota veste tegens 'unam minimamque relinque!
 300 de multis minimam posco' clamavit 'et unam.'
 dumque rogat, pro qua rogat, occidit. orba resedit
 exanimis inter natos natasque virumque,
 deriguitque malis. nullos movet aura capillos,
 in vultu color est sine sanguine, lumina maestis
 305 stant immota genis; nihil est in imagine vivum.
 ipsa quoque interius cum duro lingua palato
 congelat, et venae desistunt posse moveri.
 nec flecti cervix, nec bracchia reddere motus,
 nec pes ire potest; intra quoque viscera saxum est.
 310 flet tamen, et validi circumdata turbine venti
 in patriam rapta est. ibi fixa cacumine montis
 liquitur, et lacrimas etiam nunc marmora manant.
 Tunc vero cuncti manifestam numinis iram
 femina virque timent, cultuque impensius omnes
 315 magna gemelliparae venerantur numina divae.
 utque fit, a facto propiore priora renarrant.
 e quibus unus ait: 'Lyciae quoque fertilis agris
 non impune deam veteres sprevere coloni.
 res obscura quidem est ignobilitate virorum,
 320 mira tamen. vidi praesens stagnumque locumque
 prodigio notum. nam me iam grandior aevo
 impatiensque viae genitor deducere lectos
 iusserat inde boves, gentisque illius eunti
 ipse ducem dederat. cum quo dum pascua lustrō,

*Agrestes
Lycii.*

ecce lacu medio sacrorum nigra favilla 325
 ara vetus stabat, tremulis circumdata cannis.
 restitit et pavido 'faveas mihi' murmure dixit
 dux meus; et simili 'faveas' ego murmure dixi.
 Naiadum Faunine foret tamen ara, rogabam,
 indigenaeve dei. cum talia rettulit hospes: 330
 "non hac, o iuvenis, montanum numen in ara est.
 illa suam vocat hanc, cui quondam regia coniunx
 orbem interdixit, quam vix erratica Delos
 orantem accepit, tum cum levis insula nabat.
 illic incumbens cum Palladis arbore palmae 335
 edidit invita geminos Latona noverca.
 hinc quoque Iunonem fugisse puerpera fertur
 inque suo portasse sinu, duo numina, natos.
 iamque Chimaeriferae, cum sol gravis ureret arva,
 finibus in Lyciae longo dea fessa labore 340
 sidereo siccata sitim collegit ab aestu:
 uberaque ebiberant avidi lactantia nati.
 forte lacum mediocris aquae prospexit in imis
 vallibus. agrestes illic fruticosa legebant
 vimina cum iuncis gratamque paludibus ulvam. 345
 accessit positoque genu Titania terram
 pressit, ut hauriret gelidos potura liquores.
 rustica turba vetat. dea sic adfata vetantes:
 "quid prohibetis aquis? usus communis aquarum est.
 nec solem proprium natura nec aëra fecit 350
 nec tenues undas: ad publica munera veni.
 quae tamen ut detis, supplex peto. non ego nostros
 abluere hic artus lassataque membra parabam,
 sed relevare sitim. caret os umore loquentis,
 et fauces arent, vixque est via vocis in illis. 355
 haustus aquae mihi nectar erit, vitamque fatebor
 accepisse simul: vitam dederitis in unda.
 hi quoque vos moveant, qui nostro bracchia tendunt
 parva sinu." et casu tendebant bracchia nati.
 quem non blanda deae potuissent verba movere? 360
 hi tamen orantem perstant prohibere, minasque,
 ni procul abscedat, conviciaque insuper addunt.
 nec satis est: ipsos etiam pedibusque manuque
 turbavere lacus, imoque e gurgite mollem
 huc illuc limum saltu movere maligno. 365
 distulit ira sitim. neque enim iam filia Coei
 supplicat indignis nec dicere sustinet ultra
 verba minorae dea, tollensque ad sidera palmas

- "aeternum stagno" dixit "vivatis in isto!"
 370 eveniunt optata deae. iuvat esse sub undis
 et modo tota cava submergere membra palude,
 nunc proferre caput, summo modo gurgite nare,
 saepe super ripam stagni consistere, saepe
 in gelidos resilire lacus. et nunc quoque turpes
 375 litibus exercent linguas, pulsoque pudore,
 quamvis sint sub aqua, sub aqua maledicere temptant.
 vox quoque iam rauca est, inflataque colla tumescunt,
 ipsaque dilatant patulos convicia rictus.
 terga caput tangunt; colla intercepta videntur;
 380 spina viret; venter, pars maxima corporis, albet:
 limosoque novae saliunt in gurgite ranae".
 Sic ubi nescio quis Lycia de gente virorum *Marsyas.*
 rettulit exitium, Satyri reminiscitur alter,
 quem Tritoniaca Latous harundine victum
 385 affecit poena. 'quid me mihi detrahis?' inquit:
 'al piget, al non est' clamabat 'tibia tantil'
 clamanti cutis est summos direpta per artus,
 nec quicquam nisi vulnus erat. cruor undique manat,
 detectique patent nervi, trepidaeque sine ulla
 390 pelle micant venae. salientia viscera posses
 et perlucentes numerare in pectore fibras.
 illum ruricolae, silvarum numina, Fauni
 et Satyri fratres et tunc quoque carus Olympus
 et nymphae flerunt, et quisquis montibus illis
 395 lanigerosque greges armentaue bucera pavit.
 fertilis immaduit madefactaque terra caducas
 concepit lacrimas ac venis perbibit imis.
 quas ubi fecit aquam, vacuas emisit in auras.
 inde petens rapidum ripis declivibus aequor
 400 Marsya nomen habet, Phrygiae liquidissimus amnis.
 Talibus extemplo redit ad praesentia dictis *Pelops.*
 vulgus et extinctum cum stirpe Amphiona luget.
 mater in invidia est. hanc tunc quoque dicitur unus
 flesse Pelops, umeroque, suas a pectore postquam
 405 deduxit vestes, ebur ostendisse sinistro.
 concolor hic umerus nascendi tempore dextro
 corporeusque fuit. manibus mox caesa paternis
 membra ferunt iunxisse deos. aliisque repertis,
 qui locus est iuguli medius summique lacerti,
 410 defuit. impositum est non comparentis in usum
 partis ebur, factoque Pelops fuit integer illo.
Progne et Philomela.
 Finitimi proceres coeunt, urbesque propinquae

oravere suos ire ad solacia reges,
 Argosque et Sparte Pelopeïadesque Mycenae
 et nondum torvae Calydon invisâ Dianae 415
 Orchomenosque ferax et nobilis aere Corinthus
 Messeneque ferox Patraeque humilesque Cleonae
 et Nelea Pylos neque adhuc Pittheïa Troezen,
 quaeque urbes aliae bimari clauduntur ab Isthmo,
 exteriusque sitae bimari spectantur ab Isthmo. 420
 credere quis posset? solae cessastis Athenae.
 obstitit officio bellum, subvectaque ponto
 barbarâ Mopsopios terrebant agmina muros.
 Threïcius Tereus haec auxiliaribus armis
 fuderat et clarum vincendo nomen habebat: 425
 quem sibi Pandion opibusque virisque potentem
 et genus a magno ducentem forte Gradivo
 conubio Prognés iunxit. non pronuba Iuno,
 non Hymenaeus adest, non illi Gratia lecto:
 Eumenides tenuere faces de funere raptas, 430
 Eumenides stravere torum; tectoque profanus
 incubuit bubo thalamique in culmine sedit.
 hac ave coniuncti Prognés Tereusque, parentes
 hac ave sunt facti. gratata est scilicet illis
 Thracia, disque ipsi grates egere, diemque, 435
 quaque data est claro Pandione nata tyranno,
 quaque erat ortus Itys, festum iussere vocari.
 usque adeo latet utilitas. iam tempora Titan
 quinque per autumnos repetiti duxerat anni:
 cum blandita viro Prognés 'si gratia' dixit 440
 'ulla mea est, vel me visendae mitte sorori,
 vel soror huc veniat. redituram tempore parvo
 promittes socero. magni mihi muneris instar
 germanam vidisse dabis.' iubet ille carinas
 in freta deduci, veloque et remige portus 445
 Cecropios intrat Piraeaque litora tangit.
 ut primum soceri data copia, dextera dextrae
 iungitur, et fausto committitur omine sermo.
 coeperat, adventus causam, mandata referre
 coniugis et celeres missae spondere recursus: 450
 ecce venit magno dives Philomela paratu,
 divitior forma: quales audire solemus
 Naidas et Dryadas mediis incedere silvis,
 si modo des illis cultus similesque paratus.
 non secus exarsit conspecta virgine Tereus, 455
 quam si quis canis ignem supponat aristis

- 545 proiecto, tua facta loquar: si copia detur,
 in populos veniam; si silvis clausa tenebor,
 implebo silvas et conscia saxa movebo:
 audiet haec aether et si deus ullus in illo est.
 talibus ira feri postquam commota tyranni
- 550 nec minor hac metus est, causa stimulatus utraque,
 quo fuit accinctus, vagina liberat ensem,
 arreptamque coma flexis post terga lacertis
 vincla pati cogit. iugulum Philomela parabat
 spemque suae mortis viso conceperat ense.
- 555 ille indignantem et nomen patris usque vocantem
 luctantemque loqui comprehensam forcipe linguam
 abstulit ense fero. radix micat ultima linguae,
 ipsa iacet terraeque tremens inmurmurat atrae.
 utque salire solet mutilatae cauda colubrae,
- 560 palpitat et moriens dominae vestigia quaerit.
 hoc quoque post facinus — vix ausim credere — fertur
 saepe sua lacerum repetisse libidine corpus.
 sustinet ad Prognem post talia facta reverti,
 coniuge quae viso germanam quaerit. at ille
- 565 dat gemitus fictos commentaque funera narrat.
 et lacrimae fecere fidem. velamina Progne
 deripit ex umeris auro fulgentia lato
 induiturque atras vestes et inane sepulcrum
 constituit falsisque piacula Manibus infert
- 570 et luget non sic lugendae fata sororis.
 signa deus bis sex acto lustraverat anno.
 quid faciat Philomela? fugam custodia claudit;
 structa rigent solido stabulorum moenia saxo;
 os mutum facti caret indice. grande doloris
- 575 ingenium est, miserisque venit sollertia rebus.
 stamina barbarica suspendit callida tela
 purpureasque notas filis intexuit albis,
 indicium sceleris, perfectaue tradidit uni,
 utque ferat dominae, gestu rogat. ille rogata
- 580 pertulit ad Prognem, nec scit quid tradat in illis.
 evolvit vestes saevi matrona tyranni
 germanaeque suae carmen miserabile legit
 et (mirum potuisse) silet. dolor ora repressit,
 verbaque quaerenti satis indignantia linguae
- 585 defuerunt: nec flere vacat, sed fasque nefasque
 confusura ruit, poenaeque in imagine tota est.

Tempus erat, quo sacra solent trieterica Bacchi
Sithoniae celebrare nurus. nox conscia sacris,

nocte sonat Rhodope tinnitibus aeris acuti;
 nocte sua est egressa domo regina, deique 590
 ritibus instruitur furialiaque accipit arma:
 vite caput tegitur, lateri cervina sinistro
 vellera dependent, umero levis incubat hasta.
 concita per silvas turba comitante suarum
 terribilis Progne, furiisque agitata doloris, 595
 Bacche, tuas simulat. venit ad stabula avia tandem
 exululatque euhoeque sonat portasque refringit
 germanamque rapit raptaeque insignia Bacchi
 induit et vultus hederarum frondibus abdit
 attonitamque trahens intra sua moenia ducit. 600
 ut sensit tetigisse domum Philomela nefandam,
 horruit infelix totoque expalluit ore.
 nacta locum Progne sacrorum pignora demit
 oraque develat miserae pudibunda sororis
 amplexusque petit. sed non attollere contra 605
 sustinet haec oculos, paelex sibi visa sororis:
 deiectoque in humum vultu iurare volenti
 testarique deos, per vim sibi dedecus illud
 illatum, pro voce manus fuit. ardet et iram
 non capit ipsa suam Progne, fletumque sororis 610
 corripiens 'non est lacrimis hic' inquit 'agendum,
 sed ferro, sed si quid habes, quod vincere ferrum
 possit. in omne nefas ego me, germana, paravi.
 aut ego, cum facibus regalia tecta cremabo,
 artificem mediis immittam Terea flammis: 615
 aut linguam aut oculos, aut quae tibi membra pudorem
 abstulerunt, ferro rapiam, aut per vulnera mille
 sontem animam expellam. magnum quodcumque paravi;
 quid sit, adhuc dubito.' peragit dum talia Progne,
 ad matrem veniebat Itys. quid possit, ab illo 620
 admonita est. oculisque tuens immitibus 'a, quam
 es similis patri!' dixit. nec plura locuta
 triste parat facinus tacitaque exaestuat ira.
 ut tamen accessit natus matrique salutem
 attulit et parvis adduxit colla lacertis 625
 mixtaque blanditiis puerilibus oscula iunxit,
 mota quidem est genetrix, infractaque constitit ira,
 invitique oculi lacrimis maduere coactis.
 sed simul ex nimia mentem pietate labare
 sensit, ab hoc iterum est ad vultus versa sororis, 630
 inque vicem spectans ambos 'cur admovet' inquit
 'alter blanditias, rapta silet altera lingua?
 quam vocat hic matrem, cur non vocat illa sororem?

- cui sis nupta, vide, Pandione nata, marito.
 635 degeneras: scelus est pietas in coniuge Tereo,
 nec mora: traxit Ityn, veluti Gangetica cervae
 lactentem fetum per silvas tigris opacas.
 utque domus altae partem tenuere remotam,
 tendentemque manus et iam sua fata videntem
 640 et 'mater, mater' clamantem et colla petentem
 ense ferit Progne, lateri qua pectus adhaeret,
 nec vultum vertit. satis illi ad fata vel unum
 vulnus erat: iugulum ferro Philomela resolvit,
 vivaque adhuc animaeque aliquid retinentia membra
 645 dilaniant. pars inde cavis exultat aënis,
 pars veribus stridunt; manant penetralia tabo.
 his adhibet coniunx ignarum Terea mensis,
 et patrii moris sacrum mentita, quod uni
 fas sit adire viro, comites famulosque removit.
 650 ipse sedens solio Tereus sublimis avito
 vascitur inque suam sua viscera congerit alvum.
 tantaque nox animi est: 'Ityn huc accersite' dixit.
 dissimulare nequit crudelia gaudia Progne:
 iamque suae cupiens existere nuntia cladis
 655 'intus habes, quem poscis' ait. circumspicit ille,
 atque ubi sit, quaerit. quaerenti iterumque vocanti,
 sicut erat sparsis furiali caede capillis,
 prosiluit Ityisque caput Philomela cruentum
 misit in ora patris. nec tempore maluit ullo
 660 posse loqui et mentis testari gaudia dictis.
 Thracius ingenti mensas clamore repellit
 vipereasque ciet Stygia de valle sorores;
 et modo, si possit, reserato pectore diras
 egerere inde dapes immersaque viscera gestit:
 665 flet modo seque vocat bustum miserabile nati:
 nunc sequitur nudo genitas Pandione ferro.
 corpora Cecropidum pennis pendere putares:
 pendebant pennis. quarum petit altera silvas;
 altera tecta subit, neque adhuc de pectore caedis
 670 excessere notae, signataque sanguine pluma est.
 ille dolore suo poenaeque cupidine velox
 vertitur in volucrem, cui stant in vertice cristae,
 prominet immodicum praelonga cuspede rostrum.
 [nomen epops volucris; facies armata videtur.]
 675 Hic dolor ante diem longaeque extrema senectae *Ori-*
 tempora Tartareas Pandiona misit ad umbras. *thyia.*
 scepra loci rerumque capit moderamen Erechtheus,
justitia dubium validisne potentior armis.

quattuor ille quidem iuvenes totidemque creatat
 femineae sortis. sed erat par forma duarum, 680
 e quibus Aeolides Cephalus te coniuge felix,
 Procri, fuit: Boreae Tereus Thracesque nocebant:
 dilectaque diu caruit deus Orithyia,
 dum rogat et precibus mavult quam viribus uti.
 ast ubi blanditiis agitur nihil, horridus ira, 685
 quae solita est illi nimiumque domestica vento,
 'et merito' dixit: 'quid enim mea tela reliqui,
 saevitiam et vires iramque animosque minaces,
 admovique preces, quarum me dedecet usus?
 apta mihi vis est: vi tristia nubila pello, 690
 vi freta concutio nodosaque robora verto
 induroque nives et terras grandine pulso.
 idem ego cum fratres caelo sum nactus aperto
 (nam mihi campus is est), tanto molimine luctor,
 ut medius nostris concursibus insonet aether, 695
 exiliantque cavis elisi nubibus ignes.
 idem ego cum subii convexa foramina terrae,
 supposuique ferox imis mea terga cavernis,
 sollicito Manes totumque tremoribus orbem.
 hac ope debueram thalamos petiisse; socerque 700
 non orandus erat mihi sed faciendus Erechtheus.'
 haec Boreas aut his non inferiora locutus
 excussit pennas; quarum iactatibus omnis
 adflata est tellus, latumque perhorruit aequor.
 pulvereamque trahens per summa cacumina pallam 705
 verrit humum, pavidamque metu caligine tectus
 Orithyian amans fulvis amplectitur alis.
 dum volat, arserunt agitati fortius ignes.
 nec prius aërii cursus suppressit habenas,
 quam Ciconum tenuit populos et moenia raptor. 710
 illic et gelidi coniunx Actaea tyranni
 et genetrix facta est, partus enixa gemellos,
 cetera qui matris, pennas genitoris haberent.
 non tamen has una memorant cum corpore natas:
 barbaque dum rutilus aberat subnixa capillis, 715
 implumes Calaisque puer Zetesque fuerunt.
 mox pariter pennae ritu coepere volucrum
 cingere utrumque latus, pariter flavescere malae.
 ergo ubi concessit tempus puerile iuventae,
 vellera cum Minyis nitido radiantia villo 720
 per mare non notum prima petiere carina.

LIBER SEPTIMUS.

Iamque fretum Minyae Pagasaea puppe secabant, *Iason et*
 perpetuaque trahens inopem sub nocte senectam *Medea.*
 Phineus visus erat, iuvenesque Aquilone creati
 virgineas volucres miseri senis ore fugarant,
 5 multaque perpessi claro sub Iasone tandem
 contigerant rapidas limosi Phasidis undas.
 dumque adeunt regem Phrixeaque vellera poscunt,
 lexque datur Minyis magnorum horrenda laborum,
 concipit interea validos Aetias ignes,
 10 et luctata diu, postquam ratione furorem
 vincere non poterat, 'frustra, Medea, repugnas:
 nescio quis deus obstat' ait. 'mirumque, nisi hoc est
 aut aliquid certe simile huic, quod amare vocatur.
 nam cur iussa patris nimium mihi dura videntur?
 15 sunt quoque dura nimis. cur, quem modo denique vidi,
 ne pereat, timeo? quae tanti causa timoris?
 excute virgineo conceptas pectore flammam,
 si potes, infelix... si possem, sanior essem!
 sed gravat invitam nova vis; aliudque cupido,
 20 mens aliud suadet. video meliora proboque:
 deteriora sequor. quid in hospite, regia virgo,
 ureris et thalamos alieni concipis orbis?
 haec quoque terra potest, quod ames, dare. vivat an ille
 occidat, in dis est. vivat tamen; idque precari
 25 vel sine amore licet. quid enim commisit Iason?
 quem nisi crudelem non tangat Iasonis aetas
 et genus et virtus? quem non, ut cetera desint,
 ore movere potest? certe mea pectora movit.
 at nisi opem tulero, taurorum adflabitur ore
 30 concurretque suae segeti, tellure creatis
 hostibus, aut avido dabitur fera praeda draconi.
 hoc ego si patiar, tum me de tigride natam,
 tum ferrum et scopulos gestare in corde fatebor.
 cur non et specto pereuntem, oculosque videndo
 35 conscelero? cur non tauros exhortor in illum
 terrigenasque feros insopitumque draconem?
 di meliora velint. quamquam non ista precanda,
 sed facienda mihi. ... prodamne ego regna parentis,
 atque ope nescio quis servabitur advena nostra,
 40 ut per me sospes sine me det lintea ventis,
 virque sit alterius, poenae Medea relinquetur?

si facere hoc aliamve potest praeponere nobis,
 occidat ingratus. sed non is vultus in illo,
 non ea nobilitas animo est, ea gratia formae,
 ut timeam fraudem meritique oblivia nostri. 45
 et dabit ante fidem, cogamque in foedera testes
 esse deos. quid tuta times? accingere, et omnem
 pelle moram! tibi se semper debebit Iason,
 te face sollemni iunget sibi, perque Pelasgas
 servatrix urbes matrum celebrabere turba. — 50
 ergo ego germanam fratremque patremque deosque
 et natale solum ventis ablata relinquam?
 nempe pater saevus, nempe aet mea barbara tellus,
 frater adhuc infans. stant mecum vota sororis:
 maximus intra me deus est. non magna relinquam, 55
 magna sequar: titulum servatae pubis Achivae
 notitiamque loci melioris et oppida, quorum
 hic quoque fama viget, cultusque artesque locorum;
 quemque ego cum rebus, quas totus possidet orbis,
 Aesoniden mutasse velim. quo coniuge felix 60
 et dis cara ferar et vertice sidera tangam.
 quid quod nescio qui mediis concurrere in undis
 dicuntur montes, ratibusque inimica Charybdis
 nunc sorbere fretum nunc reddere, cinctaque saevis
 Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo? 65
 nempe tenens quod amo, gremioque in Iasonis haerens
 per freta longa ferar. nihil illum amplexa verebor;
 aut, si quid metuam, metuam de coniuge solo.
 coniugiumne putas speciosaque nomina culpae
 imponis, Medea, tuae? quin aspice, quantum 70
 aggrediare nefas et, dum licet, effuge crimen.
 dixit. et ante oculos rectum pietasque pudorque
 constiterant, et victa dabat iam terga Cupido.
 Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,
 quas nemus umbrosum secretaque silva tegebat. 75
 et iam fortis erat, pulsusque resederat ardor:
 cum videt Aesoniden, extinctaque flamma reluxit.
 erubuere genae, totoque recanduit ore,
 utque solet ventis alimenta assumere, quaeque
 parva sub inducta latuit scintilla favilla, 80
 crescere et in veteres agitata resurgere vires,
 sic iam lentus amor, iam quem languere putares,
 ut vidit iuvenem, specie praesentis inarsit.
 et casu solito formosior Aesone natus
 illa luce fuit. posses ignoscere amanti. 85

- spectat, et in vultu veluti tum denique viso
 lumina fixa tenet, nec se mortalia demens
 ora videre putat, nec se declinat ab illo.
 ut vero coepitque loqui dextramqueprehendit
 90 hospes et auxilium summissa voce rogavit
 promisitque torum, lacrimis ait illa profusis:
 'quid faciam, video; nec me ignorantia veri
 decipiet, sed amor. servabere munere nostro:
 servatus promissa dato.' per sacra triformis
 95 ille deae, lucoque foret quod numen in illo,
 perque patrem soceri cernentem cuncta futuri,
 eventusque suos et tanta pericula iurat.
 creditus accepit cantatas protinus herbas
 edidicitque usum laetusque in tecta recessit.
- 100 Postera depulerat stellas aurora micantes:
 conveniunt populi sacrum Mavortis in arvom
 consistuntque iugis. medio rex ipse resedit
 agmine purpureus sceproque insignis eburno.
 ecce adamanteis Vulcanum naribus efflant
 105 aeripedes tauri, tactaeque vaporibus herbae
 ardent. utque solent pleni resonare camini,
 aut ubi terrena silices fornace soluti
 concipiunt ignem liquidarum aspergine aquarum:
 pectora sic intus clausas volventia flammam
 110 gutturaque usta sonant. tamen illis Aesone natus
 obvius it. vertere truces venientis ad ora
 terribiles vultus praefixaque cornua ferro,
 pulvereumque solum pede pulsavere bisulco
 funificisque locum mugitibus impleverunt.
- 115 deriguere metu Minyae. subit ille nec ignes
 sentit anhelatos (tantum medicamina possunt)
 pendulaque audaci mulcet palearia dextra,
 suppositosque iugo pondus grave cogit aratri
 ducere et insuetum ferro proscindere campum.
- 120 mirantur Colchi: Minyae clamoribus augent
 adiciuntque animos. galea tum sumit aëna
 vipereos dentes et aratos spargit in agros.
 semina mollit humus valido praetincta veneno,
 et crescunt, fiuntque sati nova corpora dentes.
- 125 utque hominis speciem materna sumit in alvo
 perque suos intus numeros componitur infans,
 nec nisi maturus communes exit in auras:
 sic ubi visceribus gravidæ telluris imago
 effecta est hominis, feto consurgit in arvo;

- que magis mirum est, simul edita concutit arma. 130
 ubi viderunt praeacutae cuspidis hastas
 put Haemonii iuvenis torquere parantes,
 sere metu vultumque animumque Pelasgi.
 quoque extimuit, quae tutum fecerat illum:
 e peti vidit iuvenem tot ab hostibus unum, 135
 it et subito sine sanguine frigida sedit:
 parum valeant a se data gramina, carmen
 iare canit secretasque advocat artes.
 ravem medios silicem iaculatus in hostes
 depulsum Martem convertit in ipsos. 140
 genae pereunt per mutua vulnera fratres
 que cadunt acie. gratantur Achivi
 remque tenent avidisque amplexibus haerent.
 ioque victorem complecti, barbara, velles:
 it incepto pudor et [complexa fuisses 145
 e, ne faceres, tenuit] reverentia famae.
 licet, affectu tacito laetaris agisque
 inibus grates et dis auctoribus horum.
 rvigilem superest herbis sopire draconem,
 rista linguisque tribus praesignis et uncis 150
 bus horrendus custos erat arboris aureac.
 postquam sparsit Lethaei gramine suci
 que ter dixit placidos facientia somnos,
 mare turbatum, quae concita flumina sistunt,
 us in ignotos oculos sibi venit, et auro 155
 Aesonius potitur; spolioque superbus
 ris auctorem secum, spolia altera, portans
 : Iolciacos tetigit cum coniuge portus.
 emoniae matres pro gnatis dona receptis
 laevique ferunt patres, congestaque flamma *Aeson.*
 liquefaciunt, inductaque cornibus aurum 160
 na vota cadit. sed abest gratantibus Aeson,
 propior leto fessusque senilibus annis.
 sic Aesonides: 'o cui debere salutem
 eor, coniunx, quamquam mihi cuncta dedisti, 165
 sitque fidem meritorum summa tuorum:
 aen hoc possunt (quid enim non carmina possunt?),
 meis annis et demptos adde parenti.'
 enuit lacrimas. mota est pietate rogantis,
 nilemque animum subiit Aeeta relictus. 170
 amen affectus tales confessa 'quod' inquit
 lit ore tuo, coniunx, scelus? ergo ego cuiquam
 tuae videor spatium transscribere vitae?

- nec sinat hoc Hecate, nec tu petis aequa. sed isto,
 175 quod petis, experiar maius dare munus, Iason.
 arte mea soceri longum temptabimus aevum,
 non annis renovare tuis: modo diva triformis
 adiuvet et praesens ingentibus adnuat ausis.
 tres aberant noctes, ut cornua tota coirent
 180 efficerentque orbem. postquam plenissima fulsit
 et solida terras spectavit imagine luna,
 egreditur tectis vestes induta recinctas,
 nuda pedem, nudos umeris infusa capillos,
 fertque vagos mediae per muta silentia noctis
 185 incomitata gradus. homines volucresque ferasque
 solverat alta quies: nullo stant murmure saepes:
 immotaeque silent frondes, silet humidus aër:
 sidera sola micant. ad quae sua brachia tendens
 ter se convertit, ter sumptis flumine crinem
 190 inroravit aquis ternisque ululatibus ora
 solvit, et in dura summisso poplite terra
 'nox' ait 'arcanis fidissima, quaeque diurnis
 aurea cum luna succeditis ignibus, astra,
 tuque triceps Hecate, quae coeptis conscia nostris
 195 adiutrixque venis cantusque artis magorum,
 quaeque magos, Tellus, pollentibus instruis herbis,
 auraeque et venti montesque amnesque lacusque,
 dique omnes nemorum dique omnes noctis, adeste!
 quorum ope, cum volui, ripis mirantibus amnes
 200 in fontes rediere suos: concussaue sisto,
 stantia concutio cantu freta, nubila pello
 nubilaque induco, ventos abigoque vocoque,
 vipereas rumpo verbis et carmine fauces,
 vivaque saxa sua convulsaue robora terra
 205 et silvas moveo, iubeoque tremescere montes
 et mugire solum Manesque exire sepulcris.
 te quoque, Luna, traho, quamvis Temesaea labores
 aera tuos minuant; currus quoque carmine nostro
 pallet avi, pallet nostris Aurora venenis.
 210 vos mihi taurorum flammas hebetastis et unco
 impatiens oneris collum pressistis aratro.
 vos serpentigenis in se fera bella dedistis
 custodemque rudem somni sopistis, et aurum
 vindice decepto Graias misistis in urbes.
 215 nunc opus est sucis, per quos renovata senectus
 in florem redeat primosque recolligat annos.
 et dabitis! neque enim micuerunt sidera frustra,

nec frustra volucrum tractus ceivice draconum
 currus adest.' aderat demissus ab aethere currus. 220
 quo simul ascendit frenataque colla draconum
 permulsit manibusque leves agitavit habenas,
 sublimis rapitur subiectaque Thessala Tempe
 despicit: aeriis regionibus applicat angues,
 et quas Ossa tulit, quas altum Pelion herbas,
 quas Othrys Pindusque et Pindo maior Olympus, 225
 perspicit et placitas partim radice revellit,
 partim succidit curvamine falcis aënae.
 multa quoque Apidani placuerunt gramina ripis,
 multa quoque Amphrysi; neque eras immunis, Enipeu,
 nec non Penëus nec non Spercheïdes undae 230
 contribuere aliquid iuncosaque litora Boebes.
 carpsit et Euboica vivax Anthedone gramen,
 nondum mutato vulgatum corpore Glauci.
 et iam nona dies curru pennisque draconum
 nonaque nox omnes lustrantem viderat agros, 235
 cum rediit. neque erant tacti, nisi odore, dracones:
 et tamen annosae pellem posuere senectae.
 constitit adveniens citra limenque foresque
 et tantum caelo tegitur, refugitque viriles
 contactus, statuitque aras e caespite binas, 240
 dexteriore Hecates, ast laeva parte Iuventae.
 has ubi verbenis silvaeque incinxit agresti,
 haud procul egesta scrobibus tellure duabus
 sacra facit cultrosque in guttura velleris atri
 conicit et patulas perfundit sanguine fossas. 245
 tum super invergens liquidi carchesia mellis...
 aereaque invergens tepidi carchesia lactis
 verba simul fudit terrenaque numina civit
 umbrarumque rogat rapta cum coniuge regem,
 ne properent artus anima fraudare senili. 250
 quos ubi placavit precibusque et murmure longo,
 Aesonis effctum proferri corpus ad auras
 iussit, et in plenos resolutum carmine somnos
 exanimi similem stratis porrexit in herbis.
 hinc procul Aesoniden, procul hinc iubet ire ministros 255
 et monet arcanis oculos remove profanos.
 diffugiunt iussi. passis Medea capillis
 bacchantum ritu flagrantes circuit aras,
 multifidasque faces in fossa sanguinis atra
 tinguit et intinctas geminis accendit in aris: 260
 terque senem flamma, ter aqua, ter sulphure lustrat.

- interea validum posito medicamen aëno
 fervet et exultat spumisque tumentibus albet.
 illic Haemonia radices valle resectas
- 265 seminaque floresque et sucos incoquit atros;
 adicit extremo lapides oriente petitos
 et quas Oceani refluxum mare lavit harenas;
 addit et exceptas luna pernocte pruinas
 et strigis infames ipsis cum carnibus alas,
- 270 inque virum soliti vultus mutare ferinos
 ambigui prosecta lupi. nec defuit illis
 squamea Cinyphii tenuis membrana chelydri
 vivacisque iecur cervi, quibus insuper addit
 ora caputque novem cornicis saecula passae.
- 275 his et mille aliis postquam sine nomine rebus
 propositum instruxit mortali barbara maius,
 arenti ramo iampridem mitis olivae
 omnia confudit summisque immiscuit ima.
 ecce vetus calido versatus stipes aëno
- 280 fit viridis primo, nec longo tempore frondes
 induit et subito gravidis oneratur olivis.
 at quacumque cavo spumas eiecit aëno
 ignis, et in terram guttae cecidere calentes,
 vernat humus, floresque et mollia pabula surgunt.
- 285 quae simulac vidit, stricto Medea recludit
 ense senis iugulum, veteremque exire cruorem
 passa, replet sucis. quos postquam combibit Aeson
 aut ore acceptos aut vulnere, barba comaeque
 canitie posita nigrum rapuere colorem.
- 290 pulsa fugit macies, abeunt pallorque situsque,
 adiectoque cavae suppleantur corpore rugae,
 membraque luxuriant. Aeson miratur et olim
 ante quater denos hunc se reminiscitur annos.
- Viderat ex alto tanti miracula monstri
- 295 Liber, et admonitus iuvenes nutricibus annos
 posse suis reddi, capit hoc a Colchide munus.
- Neve doli cessent, odium cum coniuge falsum *Bacchi*
nutrices.
 Phasias assimilat Peliaeque ad limina supplex *Pelias.*
 confugit. atque illam, quoniam gravis ipse senecta est,
- 300 excipiunt natae: quas tempore callida parvo
 Colchis amicitiae mendacis imagine cepit.
 dumque refert inter meritorum maxima, demptos
 Aesonis esse situs, atque hac in parte moratur,
 spes est virginibus Pelia subiecta creatis,
- 305 arte suum parili revirescere posse parentem.

idque petunt; pretiumque iubent sine fine pacisci.
 illa brevi spatio silet et dubitare videtur
 suspenditque animos ficta gravitate rogantum.
 mox ubi pollicita est, 'quo sit fiducia maior
 muneris huius,' ait 'qui vestras maximus aevo est 310
 dux gregis inter oves, agnus medicamine fiet.'
 protinus innumeris effetus laniger annis
 attrahitur flexo circum cava tempora cornu:
 cuius ut Haemonio marcentia guttura cultro
 fodit et exiguo maculavit sanguine ferrum, 315
 membra simul pecudis validosque venefica sucos
 mergit in aere cavo. minuunt en corporis artus,
 cornuaque exurunt nec non cum cornibus annos,
 et tener auditur medio balatus aëno:
 nec mora, balatum mirantibus exilit agnus 320
 lascivitque fuga lactantiaque ubera quaerit.
 obstipuere satae Pelia; promissaque postquam
 exhibuere fidem, tum vero impensius instant.
 ter iuga Phoebus equis in Hiberno flumine mersis
 dempserat, et quarta radiantia nocte micabant 325
 sidera, cum rapido fallax Aetias igni
 imponit purum laticem et sine viribus herbas.
 iamque neci similis resoluta corpore regem
 et cum rege suo custodes somnus habebat,
 quem dederant cantus magicæque potentia linguae. 330
 intrarant iussae cum Colchide limina natae
 ambierantque torum. 'quid nunc dubitatis inertes?
 stringite' ait 'gladios veteremque haurite cruorem,
 ut repleam vacuas iuvenali sanguine venas!
 in manibus vestris vita est aetasque parentis. 335
 si pietas ulla est, nec spes agitatis inanes,
 officium praestate patri telisque senectam
 exigite et saniem coniecto emittite ferro.'
 his, ut quæque pia est, hortatibus impia prima est,
 et ne sit scelerata, facit scelus. haud tamen ictus 340
 ulla suos spectare potest, oculosque reflectunt
 caecaque dant saevis aversae vulnera dextris.
 ille, cruore fluens, cubito tamen allevat artus
 semilacerque toro temptat consurgere, et inter
 tot medius gladios pallentia brachia tendens 345
 'quid facitis, gnatae? quid vos in fata parentis
 armat?' ait. cecidere illis animique manusque.
 plura locuturo cum verbis guttura Colchis
 abstulit, et calidis laniatum mersit in undis.

- 350 Quod nisi pennatis serpentibus isset in auras, *Medeae*
 non exempta foret poenae. fugit alta superque *fuga.*
 Pelion umbrosum, Philyreia tecta, superque
 Othryn et eventu veteris loca nota Cerambi
 (hic ope Nympharum sublatus in aëra pennis, *(Miracula*
 355 cum gravis infuso tellus foret obruta ponto, *varia.)*
 Deucalioneas effugit inobrutus undas):
 Aeoliam Pitane a laeva parte relinquit,
 factaque de saxo longi simulacra draconis;
 Idaeumque nemus, quo nati furta, iuvenum,
 360 oculuit Liber falsi sub imagine cervi;
 quaque pater Corythi parva tumulatus harena est;
 et quos Maera novo latratu terruit agros;
 Eurypylique urbem, qua Coae cornua matres
 gesserunt, tum cum discederet Herculis agmen;
 365 Phoebeamque Rhodon et Ialysios Telchinas,
 quorum oculos ipso vitiantes omnia visu
 Iuppiter exosus fraternis subdidit undis.
 transit et antiquae Cartheia moenia Caeae,
 qua pater Alcidas placidam de corpore natae
 370 miraturus erat nasci potuisse columbam.
 inde lacus Hyries videt et Cycneia Tempe,
 quae subitus celebravit olor. nam Phyllius illic
 imperio pueri volucresque ferumque leonem
 tradiderat domitos. taurum quoque vincere iussus
 375 vicerat, et spreto totiens iratus amore
 praemia poscenti taurum suprema negabat.
 ille indignatus 'cupies dare' dixit, et alto
 desiluit saxo. cuncti cecidisse putabant:
 factus olor niveis pendebat in aëre pennis.
 380 at genitrix Hyrie, servati nescia, flendo
 dilicuit stagnumque suo de nomine fecit.
 adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis
 Ophias effugit natorum vulnera Combe.
 inde Calaurae Letoidos aspicit arva,
 385 in volucrem versi cum coniuge conscia regis.
 dextera Cyllene est, in qua cum matre Menephron
 concubiturus erat saevarum more ferarum.
 Cephison procul hinc deflentem fata nepotis
 respicit in tumidam phocen ab Apolline versi;
 390 Eumelique domum lugentis in aëre natum.
 tandem vipereis Ephyren Pirenida pennis
 contigit. hic aevo veteres mortalia primo
 corpora vulgarent pluvialibus edita fungis.

sed postquam Colchis arsit nova nupta venenis,
 flagrantemque domum regis mare vidit utrumque, 395
 sanguine natorum perfunditur impius ensis,
 ultaque se male mater Iasonis effugit arma;
 hinc Titaniacis ablata draconibus intrat
 Palladias arces. quae te, iustissima Phene,
 teque, senex Peripha, pariter videre volantes, 400
 innixamque novis neptem Polypemonis alis.
 excipit hanc Aegeus, facto damnandus in uno.
 nec satis hospitium est: thalami quoque foedere iungit.
 Iamque aderat Theseus, proles ignara parenti, *Theseus.*
 et virtute sua bimarem pacaverat Isthmon. 405
 huius in exitium miscet Medea, quod olim
 attulerat secum Scythicis aconiton ab oris.
 illud Echidneae memorant e dentibus ortum
 esse canis. specus est tenebroso caecus hiatu
 et via declivis, per quam Tirynthius heros 410
 restantem contraque diem radiosque micantes
 obliquantem oculos nexis adamante catenis
 Cerberon abstraxit; rabida qui concitus ira
 implevit pariter ternis latratibus auras
 et sparsit virides spumis albeantibus agros. 415
 has concesse putant, nactasque alimenta feracis
 fecundique soli vires cepisse nocendi.
 quae quia nascuntur dura vivacia caute,
 agrestes aconita vocant. ea coniugis astu
 ipse parens Aegeus nato porrexit, ut hosti. 420
 sumpserat ignara Theseus data pocula dextra,
 cum pater in capulo gladii cognovit eburno
 signa sui generis facinusque excussit ab ore.
 effugit illa necem, nebulis per carmina motis.
 At genitor, quamquam laetatur sospite nato, 425
 attonitus tamen est ingens discrimine parvo
 committi potuisse nefas. fovet ignibus aras
 muneribusque deos implet, feriuntque secures
 colla torosa boum victorum cornua vittis.
 nullus Erechthidis fertur celebratior illo 430
 illuxisse dies. agitant convivia patres
 et medium vulgus; nec non et carmina vino
 ingenium faciente canunt. 'te, maxime Theseu,
 mirata est Marathon Cretaei sanguine tauri:
 quodque suis securus arat Cromyona colonus, 435
 munus opusque tuum est. tellus Epidauria per te
 clavigeram vidit Volcani occumbere prolem,

- vidit et immitem Cephisias ora Procrusten,
 Cercyonis letum vidit Cerealis Eleusin.
 440 occidit ille Sinis, magnis male viribus usus,
 qui poterat curvare trabes et agebat ab alto
 ad terram late sparsuras corpora pinus.
 tutus ad Alcatheön, Lelegeia moenia, limes
 composito Scirone patet, sparsisque latronis
 445 terra negat sedem, sedem negat ossibus unda;
 quae iactata diu fertur durasse vetustas
 in scopulos: scopulis nomen Scironis inhaeret.
 si titulos annosque tuos numerare velimus,
 facta premant annos. pro te, fortissime, vota
 450 publica suscipimus, Bacchi tibi sumimus haustus.
 consonat assensu populi precibusque faventum
 regia, nec tota tristis locus ullus in urbe est.
 Nec tamen (usque adeo nulla est sincera voluptas, *Mi-*
 sollicitumque aliquid laetis intervenit) Aegues *nos.*
 455 gaudia percepit nato secura recepto.
 bella parat Minos. qui quamquam milite, quamquam
 classe valet, patria tamen est firmissimus ira
 Androgeique necem iustis ulciscitur armis.
 ante tamen bello vires adquisit amicas,
 460 quaque potens habitus, volucris freta classe pererrat.
 hinc Anaphen sibi iungit et Astypaleia regna,
 promissis Anaphen, regna Astypaleia bello:
 hinc humilem Myconum cretosaque rura Cimoli
 florentemque thymo Cythnum parvamque Seriphon
 465 marmoreamque Paron, quamque impia prodidit Arne
 Siphnon: et accepto, quod avara poposcerat, auro
 mutata est in avem, quae nunc quoque diligit aurum,
 nigra pedes, nigris velata monedula pennis.
 at non Oliaros Didymaeque et Tenos et Andros
 470 et Gyaros nitidaeque ferax Peparethos olivae
 Gnosiacas iuvere rates. latere inde sinistro
 Oenopiam Minos petit, Aeacideia regna:
 Oenopiam veteres appellavere, sed ipse
 Aeacus Aeginam genetricis nomine dixit.
 475 turba ruit tantaeque virum cognoscere famae
 expetit. occurrunt illi Telamonque, minorque
 quam Telamon Peleus, et proles tertia Phocus.
 ipse quoque egreditur tardus gravitate senili
 Aeacus et, quae sit veniendi causa, requirit.
 480 admonitus patrii luctus suspirat, et illi
 dicta refert rector populorum talia centum;

'arma iuves oro pro gnato sumpta, piaequē pars sis militiæ: tumulo solacia posco.'	
huic Asopiades 'petis irrita' dixit 'et urbi non faciendā meae. neque enim coniunctior ulla	485
Cecropidis hac est tellus: ea foedera nobis.'	
tristis abit 'stabunt'que 'tibi tua foedera magno' dixit, et utilius bellum putat esse minari, quam gerere atque suas ibi praeconsumere vires.	489
Classis ab Oenopiis etiamnum Lyctia muris spectari poterat, cum pleno concita velo	<i>Aeacus et Myrmidones.</i>
Attica puppis adest in portusque intrat amicos, quae Cephalum patriæque simul mandata ferebat.	
Aeacidae longo iuvenes post tempore visum agnovere tamen Cephalum dextrasque dedere	495
inque patris duxere domum. spectabilis heros et veteris retinens etiamnum pignora formae ingreditur, ramumque tenens popularis oliuae a dextra laevaue duos aetate minores maior habet, Clyton et Buten, Pallante creatos.	500
postquam congressus primi sua verba tulerunt, Cecropidae Cephalus peragit mandata rogatque auxilium, foedusque refert et iura parentum, imperiumque peti totius Achaidos addit.	
sic ubi mandatam iuvit facundia causam,	505
Aeacus, in capulo sceptri nitente sinistra, 'ne petite auxilium, sed sumite,' dixit 'Athenae: nec dubie vires, quas haec habet insula, vestras ducite; et omnia quae rerum status iste mearum.... robora non desunt: superat mihi miles et hostes. gratia dis, felix et inexcusabile tempus.'	510
'immo ita sit,' Cephalus 'crescat tua civibus, opto, urbs' ait. 'adveniens equidem modo gaudia cepi, cum tam pulchra mihi, tam par aetate iuventus obvia processit. multos tamen inde requiro,	515
quos quondam vidi vestra prius urbe receptus.'	
Aeacus ingemuit, tristisque ita voce locutus: 'flebile principium melior fortuna secuta est. hanc utinam possem vobis memorare sine illo! ordine nunc repetam. neu longa ambage morer vos:	520
ossa cinisque iacent, memori quos mente requiris. et quota pars illi rerum periire mearum! dira lues ira populis Iunonis iniquae incidit, exosae dictas a paelice terras.	
dum visum mortale malum, tantaeque latebat	525

- causa nocens cladis, pugnatum est arte medendi.
 exitium superabat opem, quae victa iacebat.
 principio caelum spissa caligine terras
 pressit et ignavos inclusit nubibus aestus.
 530 dumque quater iunctis explevit cornibus orbem
 luna, quater plenum tenuata retexuit orbem,
 letiferis calidi spirarunt aestibus austri.
 constat et in fontes vitium venisse lacusque,
 miliaque incultos serpentum multa per agros
 535 errasse atque suis fluvios temerasse venenis.
 strage canum primo volucrumque oviumque boumque,
 inque feris subiti deprensa potentia morbi.
 concidere infelix validos miratur arator
 inter opus tauros medioque recumbere sulco.
 540 lanigeris gregibus balatus dantibus aegros
 sponte sua lanaeque cadunt et corpora tabent.
 acer equus quondam magnaque in pulvere famae
 degenerat palmas, veterumque oblitus honorum
 ad praesaepe gemit morbo moriturus inertis.
 545 non aper irasci meminit, non fidere cursu
 cerva, nec armentis incurrere fortibus ursi.
 omnia languor habet: silvisque agrisque viisque
 corpora foeda iacent: vitiantur odoribus aurae.
 mira loquar: non illa canes avidaeque volucres,
 550 non cani tetigere lupi; dilapsa liquescunt
 adflatuque nocent et agunt contagia late.
 pervenit ad miseros damno graviore colonos
 pestis et in magnae dominatur moenibus urbis.
 viscera torrentur primo, flammaeque latentis
 555 indicium rubor est et ductus anhelitus ingens.
 aspera lingua tumet, tepidisque arentia ventis
 ora patent, auraeque graves captantur hiatu.
 non stratum, non ulla pati velamina possunt,
 nuda sed in terra ponunt praecordia. nec fit
 560 corpus humo gelidum, sed humus de corpore fervet.
 nec moderator adest; inque ipsos saeva medentes
 erumpit clades, obsuntque auctoribus artes.
 quo propior quisque est servitque fidelius aegro,
 in partem leti citius venit. utque salutis
 565 spes abiit, finemque vident in funere morbi,
 indulgent animis, et nulla, quid utile, cura est:
 utile enim nihil est. passim positoque pudore
 fontibus et fluviis puteisque capacibus haerent:
 nec sitis est extincta prius, quam vita, bibendo.

inde graves multi nequeunt consurgere et ipsis 570
 inmoriuntur aquis — aliquis tamen haurit et illas.
 tantaque sunt miseris invisī taedia lecti:
 prosiliunt, aut si prohibent consistere vires,
 corpora devolvunt in humum. fugiuntque Penates
 quisque suos, sua cuique domus funesta videtur: 575
 et quia causa latet, locus est in crimine. partim
 semianimes errare viis, dum stare valebant,
 aspiceres; flentes alios terraque iacentes
 lassaque versantes supremo lumina motu.
 membraque perdentis tendunt ad sidera caeli, 580
 hic, illic, ubi mors deprenderat, exalantes.
 quid mihi tunc animi fuit? an quod debuit esse,
 ut vitam odissem et cuperem pars esse meorum?
 quo se cumque acies oculorum flexerat, illic
 vulgus erat stratum, veluti cum putria motis 585
 poma cadunt ramis, agitataque ilice glandes.
 templa vides contra gradibus sublimia longis:
 Iuppiter illa tenet. quis non altaribus illis
 irrita tura dedit? quotiens pro coniuge coniunx,
 pro gnato genitor, dum verba precantia dicit, 590
 non exoratis animam finivit in aris,
 inque manu turis pars inconsumpta reperta est!
 admoti quotiens templis, dum vota sacerdos
 concipit et fundit purum inter cornua vinum,
 haud expectato ceciderunt vulnere tauri! 595
 ipse ego sacra Iovi pro me patriaque tribusque
 cum facerem natis, mugitus victima diros
 edidit et subito collapsa sine ictibus ullis
 exiguo tinxit subiectos sanguine cultros.
 exta quoque aegra notas veri monitusque deorum 600
 perdiderant. tristes penetrant ad viscera morbi.
 ante sacros vidi proiecta cadavera postes,
 ante ipsas, quo mors foret invidiosior, aras.
 pars animam laqueo claudunt mortisque timorem
 morte fugant ultroque vocant venientia fata. 605
 corpora missa neci nullis de more feruntur
 funeribus: neque enim capiebant funera portae.
 aut inhumata premunt terras, aut dantur in altos
 indotata rogos. et iam reverentia nulla est;
 deque rogis pugnant, alienisque ignibus ardent. 610
 qui lacrimant, desunt, indefletaeque vagantur
 natorumque patrumque animae iuvenumque senumque:
 nec locus in tumulos, nec sufficit arbor in ignes.

- Attonitus tanto miserarum turbine rerum,
 615 "Iuppiter ol!" dixi "si te non falsa loquuntur
 dicta sub amplexus Aeginae Asopidos isse,
 nec te, magne pater, nostri pudet esse parentem:
 aut mihi redde meos, aut me quoque conde sepulcro!"
 ille notam fulgore dedit tonitruque secundo.
 620 "accipio, sintque ista precor felicia mentis
 signa tuae" dixi. "quod das mihi, pigneror omen."
 forte fuit iuxta patulis rarissima ramis
 sacra Iovi quercus de semine Dodonaeo.
 hic nos frugilegas aspeximus agmine longo
 625 grande onus exiguo formicas ore gerentes
 rugosoque suum servantes cortice callem.
 dum numerum miror, "totidem, pater optime," dixi
 "tu mihi da cives et inania moenia supple."
 intremuit ramisque sonum sine flamine motis
 630 alta dedit quercus. pavido mihi membra timore
 horruerant, stabantque comae. tamen oscula terrae
 roboribusque dedi. nec me sperare fatebar:
 sperabam tamen atque animo mea vota fovebam.
 nox subit, et curis exercita corpora somnus
 635 occupat. ante oculos eadem mihi quercus adesse
 et ramos totidem totidemque animalia ramis
 ferre suis visa est, pariterque tremescere motu
 graniferumque agmen subiectis spargere in arvis:
 crescere quod subito et maius maiusque videri
 640 ac se tollere humo rectoque assistere trunco,
 et maciem numerumque pedum nigrumque colorem
 ponere et humanam membris inducere formam.
 somnus abit. damno vigilans mea visa, querorque
 in superis opis esse nihil. at in aedibus ingens
 645 murmur erat, vocesque hominum exaudire videbar
 iam mihi desuetas. dum suspicor has quoque somni,
 ecce venit Telamon properus foribusque reclusis
 "speque fideque, pater," dixit "maiora videbis.
 egredere!" egredior: qualesque in imagine somni
 650 visus eram vidisse viros, ex ordine tales
 aspicio noscoque; adeunt regemque salutant.
 vota Iovi solvo populisque recentibus urbem
 partior et vacuos priscis cultoribus agros:
 Myrmidonasque voco, nec origine nomina fraudo.
 655 corpora vidisti. mores, quos ante gerebant,
 nunc quoque habent: parcum genus est patiensque laborum,
 quaesitique tenax, et quod quaesita reservet.

hi te ad bella pares annis animisque sequentur,
 cum primum, qui te feliciter attulit, eurus'
 (eurus enim attulerat) 'fuerit mutatus in austrum.' 660
 Talibus atque aliis longum sermonibus illi
Cephalus et
Procris.
 implevere diem. lucis pars ultima mensae
 est data, nox somnis. iubar aureus extulerat sol:
 flabat adhuc eurus redituraque vela tenebat.
 ad Cephalum Pallante sati, cui grandior aetas, 665
 ad regem Cephalus simul et Pallante creati
 conveniunt. sed adhuc regem sopor altus habebat.
 excipit Aeacides illos in limine Phocus:
 nam Telamon fraterque viros ad bella legebant.
 Phocus in interius spatium pulchrosque recessus 670
 Cecropidas ducit: cum quis simul ipse resedit.
 aspicit Aeoliden ignota ex arbore factum
 ferre manu iaculum, cuius fuit aurea cuspis.
 pauca prius mediis sermonibus ille locutus
 'sum nemorum studiosus' ait 'caedisque ferinae: 675
 qua tamen e silva teneas hastile recisum,
 iamdudum dubito. certe si fraxinus esset,
 fulva colore foret: si cornus, nodus inesset.
 unde sit, ignoro. sed non formosius isto
 viderunt oculi telum iaculabile nostri.' 680
 excipit Actaeis e fratribus alter et 'usum
 maiorem specie mirabere' dixit 'in isto.
 consequitur, quodcumque petit, fortunaque missum
 non regit; et revolat nullo referente cruentum.'
 tum vero iuvenis Nereius omnia quaerit, 685
 cur sit, et unde datum, quis tanti muneris auctor.
 quae petit, ille refert. sed enim narrare pudori est,
 qua tulerit mercede: silet, tactusque dolore
 coniugis amissae lacrimis ita fatur obortis:
 'hoc me, nate dea, (quis possit credere?) telum 690
 flere facit facietque diu, si vivere nobis
 fata diu dederint. hoc me cum coniuge cara
 perdidit: hoc utinam caruissem munere semper!
 Procris erat; si forte magis pervenit ad aures
 Orithyia tuas, raptae soror Orithyiae: 695
 si faciem moresque velis conferre duarum,
 dignior ipsa rapi. pater hanc mihi iunxit Erechtheus,
 hanc mihi iunxit amor. felix dicebar eramque.
 non ita dis visum est, aut nunc quoque forsitan essem.
 alter agebatur post sacra iugalia mensis; 700
 cum me cornigeris tendentem retia cervis

- vertice de summo semper florentis Hymetti
 lutea mane videt pulsas Aurora tenebris
 invitumque rapit. liceat mihi vera referre
 705 pace deae. quod sit roseo spectabilis ore,
 quod teneat lucis, teneat confinia noctis,
 nectareis quod alatur aquis — ego Procrin amabam:
 pectore Procris erat, Procris mihi semper in ore.
 sacra tori coitusque novos thalamosque recentes
 710 primaque deserti referebam foedera lecti.
 mota dea est et “siste tuas, ingrata, querelas:
 Procrin habe!” dixit, “quod si mea provida mens est,
 non habuisse voles,” meque illi irata remisit.
 dum redeo mecumque deae memorata retracto,
 715 esse metus coepit, ne iura iugalia coniunx
 non bene servasset. facies aetasque iubebat
 credere adulterium: prohibebant credere mores.
 sed tamen afueram; sed et haec erat, unde redibam,
 criminis exemplum; sed cuncta timemus amantes.
 720 quaerere quod doleam statuo, donisque pudicam
 sollicitare fidem. favet huic Aurora timori
 immutatque meam (videor sensisse) figuram.
 Palladius in eo non cognoscendus Athenas,
 ingrediorque domum. culpa domus ipsa carebat
 725 castaque signa dabat dominoque erat anxia raptō.
 vix aditu per mille dolos ad Erechthida facto
 ut vidi, obstipui meditataque paene reliqui
 temptamenta fide. male me, quin vera faterer,
 continui; male, quin, ut oportuit, oscula ferrem.
 730 tristis erat (sed nulla tamen formosior illa
 esse potest tristi) desiderioque dolebat
 coniugis abrepti. tu collige, qualis in illa,
 Phoece, decor fuerit, quam sic dolor ipse decebat.
 quid referam, quotiens temptamina nostra pudici
 735 repulerint mores? quotiens “ego” dixerit “uni
 servor; ubicumque est, uni mea gaudia servo”?
 cui non ista fide satis experientia sano
 magna foret? non sum contentus, et in mea pugno
 vulnera, dum census dare me pro nocte paciscor:
 740 muneraque augendo tandem dubitare coëgi.
 exclamo: “nunc ultor adest! male fictus adulter
 verus eram coniunx. me, perfida, teste teneris.”
 illa nihil. tacito tantummodo victa pudore
 insidiosa malo cum coniuge limina fugit:
 745 offensaque mei genus omne perosa virorum

montibus errabat, studiis operata Dianae.
 tum mihi deserto violentior ignis ad ossa
 pervenit. orabam veniam et peccasse fatebar,
 et potuisse datis simili succumbere culpae
 me quoque muneribus, si munera tanta darentur. 750
 haec mihi confesso, laesum prius ulta pudorem,
 redditur et dulces concorditer exigit annos.
 dat mihi praeterea, tamquam se parva dedisset
 dona, canem munus: quem cum sua traderet illi
 Cynthia, "currendo superabit" dixerat "omnes." 755
 dat simul et iaculum, manibus quod (cernis) habemus.
 muneris alterius quae sit fortuna, requiris?
 accipe. mirandi novitate movebere facti.
 Carmina Laiades non intellecta priorum
 solverat ingeniis, et praecipitata iacebat 760
 immemor ambagum vates obscura suarum.
 protinus Aoniis immittitur altera Thebis
 pestis, et exitio multi pecorumque suoque
 rurigenae pavere feram. vicina iuventus
 venimus et latos indagine cinximus agros. 765
 illa levi velox superabat retia saltu
 summaque transibat positarum lina plagarum.
 copula detrahitur canibus, quas illa sequentes
 effugit et celeri non segnior alite ludit.
 poscor et ipse meum consensu Laelapa magno: 770
 muneris hoc nomen. iamdudum vincula pugnat
 exuere ipse sibi, colloque morantia tendit.
 vix bene missus erat, nec iam poteramus, ubi esset,
 scire. pedum calidus vestigia pulvis habebat:
 ipse oculis ereptus erat. non ocior illo 775
 hasta nec excussae contorto verbere glandes,
 nec Gortyniaco calamus levis exit ab arcu.
 collis apex medii subiectis imminet arvis:
 tollor eo capioque novi spectacula cursus,
 quo modo deprendi, modo se subducere ab ipso
 vulnere visa fera est. nec limite callida recto 780
 in spatiumque fugit, sed decipit ora sequentis
 et redit in gyrum, ne sit suus impetus hosti.
 imminet hic sequiturque parem, similisque tenenti
 non tenet et vanos exercet in aëra morsus. 785
 ad iaculi vertebar opem. quod dextera librat
 dum mea, dum digitos amentis indere tempto,
 lumina deflexi: revocataque rursus eodem
 rettuleram. medio, mirum! duo marmora campo

- 790 aspicio. fugere hoc, illud captare putares.
 scilicet invictos ambo certamine cursus
 esse deus voluit, si quis deus adfuit illis.
 hactenus, et tacuit. 'iaculo quod crimen in ipso est?'
 Phocus ait. iaculi sic crimina reddidit ille.
- 795 'Gaudia principium nostri sunt, Phoece, doloris.
 illa prius referam. iuvat o meminisse beati
 temporis, Aeacida, quo primos rite per annos
 coniuge eram felix, felix erat illa marito.
 mutua cura duos et amor socialis habebat.
- 800 nec Iovis illa meo thalamos praeferret amori,
 nec, me quae caperet, non si Venus ipsa veniret,
 ulla erat: aequales urebant pectora flammae.
 sole fere radiis feriente cacumina primis
 venatum in silvas iuvenaliter ire solebam:
- 805 nec mecum famulos nec equos nec naribus acres
 ire canes, nec lina sequi nodosa sinebam:
 tutus eram iaculo. sed cum satiata ferinae
 dextera caedis erat, repetebam frigus et umbras,
 et quae de gelidis exalat vallibus, auram.
- 810 aura petebatur medio mihi lenis in aestu:
 auram expectabam: requies erat illa labori.
 "aura," (recordor enim) "venias," cantare solebam,
 "meque iuves, intresque sinus, gratissima, nostros:
 utque facis, relevare velis, quibus urimur, aestus."
- 815 forsitan addiderim — sic me mea fata trahebant —
 blanditias plures et "tu mihi magna voluptas"
 dicere sim solitus, "tu me reficisque fovesque:
 tu facis, ut silvas, ut amem loca sola; meoque
 spiritus iste tuus semper captatur ab ore."
- 820 vocibus ambiguus deceptam praebuit aurem
 nescio quis, nomenque aurae tam saepe vocatum
 esse putat nymphae; nympham me credit amare.
 criminis extemplo ficti temerarius index
 Procrin adit linguaque refert audita susurra.
- 825 credula res amor est. subito collapsa dolore,
 ut sibi narratur, cecidit, longoque refecta
 tempore se miseram, se fati dixit iniqui:
 deque fide questa est et crimine concita vano,
 quod nihil est, metuit, metuit sine corpore nomen
- 830 et dolet infelix veluti de paelice vera.
 saepe tamen dubitat speratque miserrima falli
 indiciumque fidem negat et, nisi viderit ipsa,
 damnatura sui non est delicta mariti.

postera depulerant Aurorae lumina noctem:
 egredior silvamque peto, lucosque pererrans 835
 “aura veni” dixi, “nostroque medere labori!”
 et subito gemitus inter mea verba videbar
 nescio quos audisse: “veni” tamen “optima!” dixi.
 fronde levem rursus strepitum faciente caduca
 sum ratus esse feram telumque volatile misi. 840
 Procris erat! medioque tenens in pectore vulnus,
 “ei mihi!” conclamat. vox est ubi cognita fidae
 coniugis, ad vocem praeceps amensque cucurri.
 semianimem et sparsas foedantem sanguine vestes
 et sua, me miserum! de vulnere dona trahentem 845
 invenio corpusque meo mihi carius ulnis
 mollibus attollo, scissaque a pectore veste
 vulnera saeva ligo conorque inhibere cruorem,
 neu me morte sua sceleratum deserat, oro.
 viribus illa carens et iam moribunda coëgit 850
 haec se pauca loqui: “per nostri foedera lecti
 perque deos supplex oro superosque meosque,
 per si quid merui de te bene, perque manentem
 nunc quoque, cum pereo, causam mihi mortis, amorem,
 ne thalamis Auram patiare innubere nostris.” 855
 dixit, et errorem tum denique nominis esse
 et sensi et docui. sed quid docuisse iuvabat?
 labitur, et parvae fugiunt cum sanguine vires.
 dumque aliquid spectare potest, me spectat, et in me 860
 infelicem animam nostroque exalat in ore.
 sed vultu meliore mori secunda videtur.
 flentibus haec lacrimans heros memorabat. et ecce
 Aeacus ingreditur duplici cum prole novoque
 milite, quem Cephalus cum fortibus accipit armis.

LIBER OCTAVUS.

Iam nitidum retegente diem noctisque fugante 865
 tempora Lucifero cadit eurus, et umida surgunt
 nubila. dant placidi cursum redeuntibus austri
 Aeacidis Cephaloque: quibus feliciter acti
 ante expectatum portus tenuere petitos. 870
 interea Minos Lelegeia litora vastat
 praetemptatque sui vires Mavortis in urbe
 Alcathoi, quam Nisus habet, cui splendidus ostro
 inter honoratos medio de vertice canos

- 10 crinis inhaerebat, magni fiducia regni.
 Sexta resurgebant orientis cornua lunae,
 et pendebat adhuc belli fortuna, diuque
 inter utrumque volat dubiis Victoria pennis.
 regia turris erat vocalibus addita muris,
- 15 in quibus auratam proles Letoia fertur
 deposuisse lyram: saxo sonus eius inhaesit.
 saepe illuc solita est ascendere filia Nisi
 et petere exiguo resonantia saxa lapillo,
 tum cum pax esset. bello quoque saepe solebat
- 20 spectare ex illa rigidi certamina Martis.
 iamque mora belli procerum quoque nomina norat
 armaque equosque habitusque Cydoneasque pharetras.
 noverat ante alios faciem ducis Europaei,
 plus etiam, quam nosse sat est. hac iudice Minos,
- 25 seu caput abdiderat cristata casside pennis,
 in galea formosus erat: seu sumpserat aere
 fulgentem clipeum, clipeum sumpsisse decebat.
 torserat adductis hastilia lenta lacertis:
 laudabat virgo iunctam cum viribus artem.
- 30 imposito calamo patulos sinuaverat arcus:
 sic Phoebum sumptis iurabat stare sagittis.
 cum vero faciem dempto nudaverat aere
 purpureusque albi stratis insignia pictis
 terga premebat equi spumantiaque ora regebat,
- 35 vix sua, vix sanae virgo Niseia compos
 mentis erat. felix iaculum, quod tangeret ille,
 quaeque manu premeret, felicia frena vocabat.
 impetus est illi, liceat modo, ferre per agmen
 virgineos hostile gradus; est impetus illi
- 40 turribus e summis in Gnosia mittere corpus
 castra, vel aeratas hosti recludere portas,
 vel si quid Minos aliud velit. utque sedebat
 candida Dictaei spectans tentoria regis,
 'laeter,' ait 'doleamne, geri lacrimabile bellum,
- 45 in dubio est: doleo, quod Minos hostis amanti est.
 sed nisi bella forent, numquam mihi cognitus esset!
 me tamen accepta poterat deponere bellum
 obside: me comitem, me pacis pignus haberet.
 si quae te peperit, talis, pulcherrime rerum,
- 50 qualis es ipse, fuit, merito deus arsit in illa.
 o ego ter felix, si pennis lapsa per auras
 Gnosiaci possem castris insistere regis;
 fassaque me flammasque meas, qua dote, rogarem,

vellet emi: tantum patrias ne posceret arces.
 nam pereant potius sperata cubilia, quam sim 55
 prodicione potens. quamvis saepe utile vinci
 victoris placidi fecit clementia multis.
 iusta gerit certe pro nato bella perempto
 et causaque valet causamque tenentibus armis:
 et, puto, vincemur. qui si manet exitus urbem, 60
 cur suos haec illi reserabit moenia Mavors,
 et non noster amor? melius sine caede moraque
 impensaque sui poterit superare cruoris.
 nam metuam certe, ne quis tua pectora, Minos,
 vulneret imprudens — quis enim tam durus, ut in te 65
 dirigere immitem non inscius audeat hastam?
 coepta placent; et stat sententia, tradere mecum
 dotalem patriam, finemque imponere bello.
 verum velle parum est. aditus custodia servat;
 claustraque portarum genitor tenet. hunc ego solum 70
 infelix timeo, solus mea vota moratur.
 di facerent, sine patre forem! sibi quisque profecto
 est deus: ignavis precibus Fortuna repugnat.
 altera iamdudum succensa cupidine tanto
 perdere gauderet, quodcumque obstaret amori. 75
 et cur ulla foret me fortior? ire per ignes
 et gladiis ausim! nec in hoc tamen ignibus ullis
 aut gladiis opus est; opus est mihi crine paterno.
 illa mihi est auro pretiosior, illa beatam
 purpura me votique mei factura potentem. 80
 Talia dicenti curarum maxima nutrix
 nox intervenit, tenebrisque audacia crevit.
 prima quies aderat, qua curis fessa diurnis
 pectora somnus habet. thalamos taciturna paternos
 intrat, et heu facinus! fatali nata parentem 85
 crine suum spoliat, praedaque potita nefanda
 [fert secum spoliū sceleris, progressaque porta]
 per medios hostes — meriti fiducia tanta est —
 pervenit ad regem. quem sic adfata paventem est:
 ‘suasit amor facinus. proles ego regia Nisi 90
 Scylla tibi trado patriaeque meosque Penates.
 praemia nulla peto, nisi te. cape pignus amoris
 purpureum crinem. nec me nunc tradere crinem,
 sed patrium tibi crede caput,’ scelerataque dextra
 munera porrexit. Minos porrecta refugit, 95
 turbatusque novi respondit imagine facti:
 ‘di te summoveant, o nostri infamia saeculi,

- orbe suo; tellusque tibi pontusque negetur.
 certe ego non patiar, Iovis incunabula, Creten,
 100 qui meus est orbis, tantum contingere monstrum.
 dixit. et ut leges captis iustissimus auctor
 hostibus imposuit, classis retinacula solvi
 iussit et aeratas impleri remige puppes.
 Scylla freto postquam deductas nare carinas
 105 nec praestare ducem sceleris sibi praemia vidit,
 consumptis precibus violentam transit in iram,
 intendensque manus, passis furibunda capillis
 'quo fugis,' exclamat 'meritorum auctore relicta,
 o patriae praelate meae, praelate parenti?
 110 quo fugis, immitis? cuius victoria nostrum
 et scelus et meritum est. nec te data munera, nec te
 noster amor movit, nec quod spes omnis in unum
 te mea congesta est? nam quo deserta revertar?
 in patriam? superata iacet. sed finge manere:
 115 proditione mea clausa est mihi. patris ad ora?
 quem tibi donavi? cives odere merentem;
 finitimi exemplum metuunt. obstruximus orbem
 terrarum nobis, ut Crete sola pateret.
 hac quoque si prohibes et nos, ingrater, relinquis,
 120 non genetrix Europa tibi est, sed inhospita Syrtis,
 Armeniae tigres austroque agitata Charybdis.
 nec Iove tu natus, nec mater imagine tauri
 ducta tua est; generis falsa est ea fabula: verus
 et ferus et captus nullius amore iuvencae,
 125 qui te progeniuit, taurus fuit. exige poenas,
 Nise pater! gaudete malis, modo prodita, nostris,
 moenia! nam fateor, merui et sum digna perire.
 sed tamen ex illis aliquis, quos impia laesi,
 me perimat. cur, qui vicisti crimine nostro,
 130 insequeris crimen? scelus hoc patriaeque patrique,
 officium tibi sit. te vere coniuge digna est,
 quae torvum ligno decepit adultera taurum
 discordemque utero fetum tulit. ecquid ad aures
 perveniunt mea dicta tuas? an inania venti
 135 verba ferunt, idemque tuas, ingrater, carinas?
 iam iam Pasiphaëñ non est mirabile taurum
 praeposuisse tibi: tu plus feritatis habebas.
 me miseram! properare iuvat, divulsaque remis
 unda sonat: mecum simul a! mea terra recedit.
 140 nil agis, o frustra meritorum oblite meorum.
 insequar invitum, puppemque amplexa recurvam

per freta longa trahar.' vix dixerat: insilit undis
 consequiturque rates, faciente cupidine vires,
 Gnosiacaque haeret comes invidiosa carinae.
 quam pater ut vidit — nam iam pendebat in aura, 145
 et modo factus erat fulvis haliaeëtus alis —
 ibat, ut haerentem rostro laceraret adunco.
 illa metu puppim dimisit, et aura cadentem
 sustinuisse levis, ne tangeret aequora, visa est.
 pluma fuit: plumis in avem mutata vocatur 150
 'ciris,' et a tonso est hoc nomen adepta capillo.

Vota Iovi Minos taurorum corpora centum *Daedalus.*
 solvit, ut egressus ratibus Curetida terram
 contigit, et spoliis decorata est regia fixis.
 creverat opprobrium generis, foedumque patebat 155
 matris adulterium monstri novitate biformis.
 destinat hunc Minos thalamis removere pudorem
 multiplicique domo caecisque includere tectis.
 Daedalus ingenio fabrae celeberrimus artis
 ponit opus turbatque notas et lumina flexum 160
 ducit in errorem variarum ambage viarum.
 non secus ac liquidus Phrygiis Maeandrus in arvis
 ludit et ambiguo lapsu refluitque fluitque,
 occurrensque sibi venturas aspicit undas
 et nunc ad fontes, nunc ad mare versus apertum 165
 incertae exercet aquas: ita Daedalus implet
 innumeras errore vias. vixque ipse reverti
 ad limen potuit: tanta est fallacia tecti.

quo postquam geminam tauri iuvenisque figuram
 clausit, et Actaeo bis pastum sanguine monstrum 170
 tertia sors annis domuit repetita novenis:
 utque ope virginea nullis iterata priorum
 ianua difficilis filo est inventa relecto:

protinus Aegides rapta Minoide Diam *(Ariadne.)*
 vela dedit, comitemque suam crudelis in illo 175
 litore destituit. desertae et multa querenti
 amplexus et opem Liber tulit; utque perenni
 sidere clara foret, sumptam de fronte coronam
 immisit caelo. tenues volat illa per auras;
 dumque volat, gemmae nitidos vertuntur in ignes 180
 consistuntque loco, specie remanente coronae,
 qui medius Nixique genu est Anguemque tenentis.

Daedalus interea Creten longumque perosus *Icarus.*
 exilium tactusque loci natalis amore,
 clausus erat pelago. 'terras licet' inquit 'et undas 185

- obstruat, at caelum certe patet: ibimus illac.
omnia possideat, non possidet aëra Minos.
dixit. et ignotas animum dimittit in artes,
naturamque novat. nam ponit in ordine pennas,
190 a minima coeptas, longam brevior sequenti,
ut clivo crevisse putes. sic rustica quondam
fistula disparibus paulatim surgit avenis.
tum lino medias et ceris alligat imas,
atque ita compositas parvo curvamine flectit,
195 ut veras imitetur aves. puer Icarus una
stabat et, ignarus sua se tractare pericla,
ore reidenti modo quas vaga moverat aura,
captabat plumas, flavam modo pollice ceram
mollibat, lusuque suo mirabile patris
200 impediēbat opus. postquam manus ultima coepto
imposita est, geminas opifex libravit in alas
ipse suum corpus, motaque pependit in aura.
instruit et natum, 'medio'que 'ut limite curras,
Icare,' ait 'moneo: ne, si demissior ibis,
205 unda gravet pennas; si celsior, ignis adurat.
inter utrumque vola. nec te spectare Booten
aut Helicen iubeo strictumque Orionis ensem:
me duce carpe viam.' pariter praecepta volandi
tradit et ignotas umeris accommodat alas.
210 inter opus monitusque genae maduere seniles,
et patriae tremuere manus. dedit oscula nato
(non iterum repetenda!) suo. pennisque levatus
ante volat comitique timet, velut ales, ab alto
quae teneram prolem produxit in aëra nido:
215 hortaturque sequi damnosasque erudit artes
et movet ipse suas et nati respicit alas.
hos aliquis, tremula dum captat harundine pisces,
aut pastor baculo stivave innixus arator
vidit et obstipuit, quique aethera carpere possent
220 credidit esse deos. et iam Iunonia laeva
parte Samos (fuerant Delosque Parosque relictæ),
dextra Lebinthos erat fecundaque melle Calymne:
cum puer audaci coepit gaudere volatu
deseruitque ducem caelique cupidine tractus
225 altius egit iter. rapidi vicinia solis
mollit odoratas, pennarum vincula, ceras.
tabuerant cerae: nudos quatit ille lacertos,
remigioque carens non ullas percipit auras.
oraque caerulea patrium clamantia nomen

excipiuntur aqua: quae nomen traxit ab illo.	230
at pater infelix, nec iam pater, 'Icare,' dixit,	
'Icare,' dixit 'ubi es? qua te regione requiram?'	
'Icare' dicebat: pennas aspexit in undis;	
devovitque suas artes, corpusque sepulcro	
condidit. et tellus a nomine dicta sepulti.	235
Hunc miseri tumulo ponentem corpora nati	<i>Perdix.</i>
garrula ramosa prospexit ab ilice perdix,	
et plausit pennis testataque gaudia cantu est:	
unica tunc volucris nec visa prioribus annis,	
factaque nuper avis: longum tibi, Daedale, crimen.	240
namque huic tradiderat, fatorum ignara, docendam	
progeniem germana suam, natalibus actis	
bis puerum senis, animi ad praecepta capacis.	
ille etiam medio spinas in pisce notatas	
traxit in exemplum, ferroque incidit acuto	245
perpetuos dentes, et serrae reperit usum.	
primus et ex uno duo ferrea brachia nodo	
vinxit, ut aequali spatio distantibus illis	
altera pars staret, pars altera duceret orbem.	
Daedalus invidit sacraque ex arce Minervae	250
praecipitem misit, lapsum mentitus. at illum,	
quae favet ingeniis, excepit Pallas, avemque	
reddidit et medio velavit in aëre pennis.	
sed vigor ingenii quondam velocis in alas	
inque pedes abiit; nomen quod et ante, remansit.	255
non tamen haec alte volucris sua corpora tollit,	
nec facit in ramis altoque cacumine nidos:	
propter humum volitat ponitque in saepibus ova,	
antiquique memor metuit sublimia casus.	259
Iamque fatigatum tellus Aetnaea tenebat	<i>Meleager; aper</i>
Daedalon, et sumptis pro supplice Cocalus armis	<i>Calydonius.</i>
mitis habebatur: iam lamentabile Athenae	
pendere desierant Thesea laude tributum:	
templa coronantur, bellatricemque Minervam	
cum Iove disque vocant aliis, quos sanguine voto	265
muneribusque datis et acerris turis honorant.	
sparserat Argolicas nomen vaga fama per urbes	
Theseos, et populi, quos dives Achaia cepit,	
huius opem magnis imploravere periclis.	
huius opem Calydon, quamvis Meleagron haberet,	270
sollicita supplex petiit prece. causa petendi	
sus erat, infestae famulus vindexque Dianae.	
Oenea namque ferunt pleni successibus anni	

- primitias frugum Cereri, sua vina Lyaeo,
 275 Palladios flavae latices libasse Minervae.
 coeptus ab agricolis superos pervenit ad omnes
 ambitiosus honor. solas sine ture relictas
 praeteritae cessasse ferunt Latoidos aras.
 tangit et ira deos. 'at non impune feremus:
 280 quaeque inhonoratae, non et dicemur inultae'
 inquit. et Oenios ultorem spreta per agros
 misit aprum, quanto maiores herbida tauros
 non habet Epiros, sed habent Sicula arva minores.
 284 sanguine et igne micant oculi, riget horrida cervix,
 286 stantque velut vallum, velut alta hastilia setae;
 fervida cum rauco latos stridore per armos
 spuma fluit, dentes aequantur dentibus Indis,
 fulmen ab ore venit, frondes adflatibus ardent.
 290 is modo crescentes segetes proculcat in herba,
 nunc matura metit fleturi vota coloni
 et Cererem in spicis intercipit. area frustra,
 et frustra expectant promissas horrea messes.
 sternuntur gravidi longo cum palmite fetus
 295 baccaque cum ramis semper frondentis olivae.
 saevit et in pecudes. non has pastorve canisve,
 non armenta truces possunt defendere tauri.
 diffugiunt populi nec se nisi moenibus urbis
 esse putant tutos: donec Meleagros et una
 300 lecta manus iuvenum coiere cupidine laudis:
 Tyndaridae gemini, praestantes caestibus alter,
 alter equo, primaeque ratis molitor Iason,
 et cum Pirithoo, felix concordia, Theseus,
 et duo Thestiadae, prolesque Aphareia Lynceus
 305 et velox Idas, et iam non femina Caeneus,
 Leucippusque ferox iaculoque insignis Acastus,
 Hippothousque Dryasque et cretus Amyntore Phoenix,
 Actoridaeque pares, et missus ab Elide Phyleus.
 nec Telamon aberat magnique creator Achillis,
 310 cumque Pheretiade et Hyanteo Iolao
 impiger Eurytion et cursu invictus Echion,
 Naryciusque Lelex Panopeusque Hyleusque feroxque
 Hippasus, et primis etiamnum Nestor in annis,
 et quos Hippocoon antiquis misit Amyclis,
 315 Penelopesque socer cum Parrhasio Ancaeo
 Ampycidesque sagax et adhuc a coniuge tutus
 Oeclides, nemorisque decus Tegeaea Lycaei.
 rasilis huic summam mordebat fibula vestem;

crinis erat simplex, nodum collectus in unum; 320
 ex umero pendens resonabat eburnea laevo
 telorum custos: arcum quoque laeva tenebat.
 talis erat cultu. facies, quam dicere vere
 virgineam in puero, puerilem in virgine possis.
 hanc pariter vidit, pariter Calydonius heros
 optavit, renuente deo, flammasque latentes 325
 hausit et 'o felix, si quem dignabitur' inquit
 'ista virum!' nec plura sinit tempusque pudorque
 dicere: maius opus magni certaminis urget.
 Silva frequens trabibus, quam nulla ceciderat aetas,
 incipit a plano devexaque prospicit arva. 330
 quo postquam venere viri, pars retia tendunt,
 vincula pars adimunt canibus, pars pressa sequuntur
 signa pedum, cupiuntque suum reperire periculum.
 concava vallis erat, quo se demittere rivi
 assuerant pluvialis aquae. tenet ima lacunae 335
 lenta salix ulvaeque leves iuncique palustres
 viminaeque et longa parvae sub harundine cannae.
 hinc aper excitus medios violentus in hostes
 fertur, ut excussis elisi nubibus ignes.
 sternitur incurso nemus, et propulsa fragorem 340
 silva dat. exclamant iuvenes, praetentaque forti
 tela tenent dextra lato vibrantia ferro.
 ille ruit spargitque canes, ut quisque furenti
 obstat, et obliquo latrantes dissipat ictu.
 cuspis Echionio primum contorta lacerto 345
 vana fuit, truncoque dedit leve vulnus acerno.
 proxima, si nimis mittentis viribus usa
 non foret, in tergo visa est haesura petito:
 longius it. auctor teli Pagasaeus Iason.
 'Phoebe,' ait Ampycides 'si te coluique coloque, 350
 da mihi quod petitur certo contingere telo!'

qua potuit, precibus deus adnuit. ictus ab illo est,
 sed sine vulnere, aper: ferrum Diana volanti
 abstulerat iaculo; lignum sine acumine venit.
 ira feri mota est, nec fulmine lenius arsit: 355
 emicat ex oculis, spirat quoque pectore flamma.
 utque volat moles adducto concita nervo,
 cum petit aut muros aut plenas milite turres,
 in iuvenes certo sic impete vulnificus sus
 fertur, et Hippalmon Pelagonaque, dextra tuentes 360
 cornua, prosternit. socii rapuere iacentes.
 at non letiferos effugit Enaesimus ictus

- Hippocoonte satus. trepidantem et terga parantem
 vertere succiso liquerunt poplite nervi.
- 365 forsitan et Pylius citra Troiana perisset
 tempora: sed sumpto posita conamine ab hasta
 arboris insiluit, quae stabat proxima, ramis,
 despexitque loco tutus, quem fugerat, hostem.
 dentibus ille ferox in querno stipite tritis
- 370 imminet exitio, fidensque recentibus armis
 Eurytidae magni rostro femur hausit adunco.
 at gemini, nondum caelestia sidera, fratres,
 ambo conspicui, nive candidioribus ambo
 vectabantur equis, ambo vibrata per auras
- 375 hastarum tremulo quatiebant spicula motu.
 vulnera fecissent, nisi saetiger inter opacas,
 nec iaculis, isset, nec equo loca pervia, silvas.
 persequitur Telamon, studioque incautus eundi
 pronus ab arborea cecidit radice retentus.
- 380 dum levat hunc Peleus, celerem Tegeaea sagittam
 imposuit nervo sinuatoque expulit arcu.
 fixa sub aure feri summum destrinxit harundo
 corpus, et exiguo rubefecit sanguine saetas.
 nec tamen illa sui successu laetior ictus,
- 385 quam Meleagros erat. primus vidisse putatur
 et primus sociis visum ostendisse cruorem,
 et 'meritum' dixisse 'feres virtutis honorem.'
 erubere viri seque exhortantur et addunt
 cum clamore animos iaciuntque sine ordine tela.
- 390 turba nocet iactis, et quos petit, impedit ictus.
 ecce furens contra sua fata bipennifer Arcas
 'discite, femineis quid tela virilia praesent,
 o iuvenes, operique meo concedite' dixit.
 'ipsa suis licet hunc Latonia protegat armis,
- 395 invita tamen hunc perimet mea dextra Diana.'
 talia magniloquo tumidus memoraverat ore,
 ancipitemque manu tollens utraque securim
 institerat digitis, primos suspensus in artus.
 occupat audentem, quaque est via proxima leto,
- 400 summa ferus geminos direxit ad inguina dentes.
 concidit Ancaeus, glomerataque sanguine multo
 viscera lapsa fluunt; madefacta est terra cruore.
 ibat in adversum proles Ixionis hostem
 Pirithous, valida quatiens venabula dextra.
- 405 cui 'procul' Aegides 'o me mihi carior' inquit
 'pars animae, consiste, meae! licet eminus esse

- us: Ancaeo nocuit temeraria virtus.
 , et aerata torsit grave cuspide cornum:
 ene librato votique potente futuro
 tit aesculea frondosus ab arbore ramus. 410
 et Aesonides iaculum, quod casus ab illo
 : in immeriti fatum latrantis, et inter
 oniectum tellure per ilia fixum est.
 anus Oenidae variat: missisque duabus,
 , prior terra, medio stetit altera tergo. 415
 nora: dum saevit, dum corpora versat in orbem
 entemque novo spumam cum sanguine fundit,
 eris auctor adest hostemque irritat ad iram
 didaque adversos venabula condit in armos.
 ia testantur socii clamore secundo 420
 cemque petunt dextrae coniungere dextram;
 nemque ferum multa tellure iacentem
 rtes spectant, neque adhuc contingere tutum
 putant: sed tela tamen sua quisque cruentat.
 pede imposito caput exitiabile pressit, 425
 : ita 'sume mei spolium, Nonacria, iuris'
 'et in partem veniat mea gloria tecum.'
 aus exuvias rigidis horrentia saetis
 dat et magnis insignia dentibus ora.
 etitiae est cum munere muneris auctor: 430
 ere alii, totoque erat agmine murmur.
 bus ingenti tendentes bracchia voce
 , age, nec titulos intercipe, femina, nostros,
 tiadae clamant 'nec te fiducia formae
 iat, ne sit longe tibi captus amore 435
 r' et huic adimunt munus, ius muneris illi.
 ulit, et tumida frendens Mavortius ira
 te; raptores alieni' dixit 'honoris,
 minis quantum distent,' hausitque nefando
 ra Plexippi, nil tale timentia, ferro. 440
 a, quid faciat, dubium, pariterque volentem
 i fratrem fraternaue fata timentem
 patitur dubitare diu, calidumque priori
 : recalfecit consorti sanguine telum.
 na deum templis, nato victore, ferebat,
 videt extinctos fratres Althaea referri. 446
 plangore dato maestis clamoribus urbem
 t et auratis mutavit vestibus atras.
 nul est auctor necis editus, excidit omnis
 s, et a lacrimis in poenae versus amorem est. 450

Althaea.

446

450

- stipēs erat, quem, cum partus enixa iaceret
 Thestias, in flammam triplices posuere sorores;
 staminaque impresso fatalia pollice nentes
 'tempora' dixerunt 'eadem lignoque tibi que,
 455 o modo nate, damus.' quo postquam carmine dicto
 excessere deae, flagrantem mater ab igne
 eripuit ramum sparsitque liquentibus undis.
 ille diu fuerat penetralibus abditus imis,
 servatusque tuos, iuvenis, servaverat annos.
 460 protulit hunc genetrix taedasque et fragmina poni
 imperat, et positis inimicos admovet ignes.
 tum conata quater flammis imponere ramum,
 coepta quater tenuit. pugnant materque sororque,
 et diversa trahunt unum duo nomina pectus.
 465 saepe metu sceleris pallebant ora futuri:
 saepe suum fervens oculis dabat ira ruborem.
 et modo nescio quid similis crudele minanti
 vultus erat, modo quem misereri credere posses.
 cumque ferus lacrimas animi siccaverat ardor,
 470 inveniebantur lacrimae tamen. utque carina,
 quam ventus ventoque rapit contrarius aestus,
 vim geminam sentit paretque incerta duobus:
 Thestias haud aliter dubiis affectibus errat
 inque vices ponit positamque resuscitat iram.
 475 incipit esse tamen melior germana parente,
 et consanguineas ut sanguine leniat umbras,
 impietate pia est. nam postquam pestifer ignis
 convaluit, 'rogus iste cremet mea viscera' dixit.
 utque manu dira lignum fatale tenebat,
 480 ante sepulcrales infelix astitit aras,
 'poenarum'que 'deae triplices, furialibus,' inquit
 'Eumenides, sacris vultus advertite vestros.
 ulciscor facioque nefas: mors morte pianda est:
 in scelus addendum scelus est, in funera funus:
 485 per coacervatos pereat domus impia luctus.
 an felix Oeneus nato victore fruatur,
 Thestius orbis erit? melius lugebitis ambo.
 vos modo, fraterni Manes animaeque recentes,
 officium sentite meum, magnoque paratas
 490 accipite inferias, uteri mala pignora nostri. —
 ei mihi! quo rapior? fratres, ignoscite matri!
 deficiunt ad coepta manus. meruisse fatemur
 illum, cur pereat: mortis mihi displicet auctor.
 ergo impune feret, vivusque et victor et ipso

successu tumidus regnum Calydonis habebit: 495
 vos cinis exiguus gelidæque iacebitis umbræ?
 haud equidem patiar. pereat sceleratus et ille
 spemque patris regnumque trahat patriæque ruinam.
 mens ubi materna est? ubi sunt pia iura parentum
 et quos sustinui bis mensum quinque labores? 500
 o utinam primis arsisses ignibus infans,
 idque ego passa forem! vixisti munere nostro;
 nunc merito moriere tuo. cape præmia facti,
 bisque datam, primum partu, mox stipite raptò,
 redde animam, — vel me fraternis adde sepulcris! 505
 et cupio, et nequeo. quid agam? modo vulnera fratrum
 ante oculos mihi sunt et tantæ caedis imago:
 nunc animum pietas maternaque nomina frangunt.
 me miseram! male vincetis, sed vincite, fratres:
 dummodo, quæ dederò vobis, solacia vosque 510
 ipsa sequar. dixit, dextraque aversa trementi
 funereum torrem medios coniecit in ignes.
 aut dedit, aut visus gemitus est ipse dedisse
 stipes, ut invitis correptus ab ignibus arsit.
 inscius atque absens flamma Meleagros ab illa 515
 uritur, et caecis torreri viscera sentit
 ignibus ac magnos superat virtute dolores.
 quod tamen ignavo cadat et sine sanguine leto,
 maeret, et Ancaei felicia vulnera dicit:
 grandaevumque patrem fratresque piasque sorores 520
 cum gemitu sociamque tori vocat ore supremo:
 forsitan et matrem. crescunt ignisque dolorque
 languescuntque iterum: simul est extinctus uterque,
 inque leves abiit paulatim spiritus auras
 paulatim cana prunam velante favilla. 525
 alta iacet Calydon: lugent iuvenesque senesque,
 vulgusque proceresque gemunt, scissæque capillos
 planguntur matres Calydonides Eueninae.
 pulvere canitiem genitor vultusque seniles
 foedat humi fusus spatiosumque increpat aevum. 530
 nam de matre manus, diri sibi conscia facti,
 exegit poenas, acto per viscera ferro.
 non mihi si centum deus ora sonantia linguis
 ingeniumque capax totumque Heliconæ dedisset,
 tristia persequerer miserarum vota sororum. 535
 immemores decoris liventia pectora tundunt;
 dumque manet corpus, corpus refoventque fomentque;
 oscula dant ipsi, posito dant oscula lecto;

*Meleagri
sorores.*

post cinerem cineres haustos ad pectora pressant;
 540 adfusaeque iacent tumulo, signataque saxo
 nomina complexae lacrimas in nomina fundunt.
 quas Parthaoniae tandem Latonia clade
 exsatiata domus, praeter Gorgenque nurumque
 nobilis Alcmenae, natis in corpore pennis
 545 allevat, et longas per bracchia porrigit alas
 corneaque ora facit versasque per aëra mittit.

Interea Theseus sociati parte laboris *Achelous.*
 clausit iter fecitque moras Achelous eunti,
 550 imbre tumens. 'succede meis,' ait 'inclite, tectis,
 Cecropida, nec te committe rapacibus undis.
 ferre trabes solidas obliquaque volvere magno
 murmure saxa solent. vidi contermina ripae
 cum gregibus stabula alta trahi; nec fortibus illic
 555 profuit armentis, nec equis velocibus esse.
 multa quoque hic torrens nivibus de monte solutis
 corpora turbineo iuvenalia vertice mersit.
 tutior est requies, solito dum flumina currant
 limite, dum tenues capiat suus alveus undas.
 560 adluit Aegides, 'utar'que 'Acheloë, domoque
 consilioque tuo' respondit: et usus utroque est.
 pumice multicavo nec levibus atria tofis
 structa subit. molli tellus erat umida musco:
 summa lacunabant alterno murice conchae.
 565 iamque duas lucis partes Hyperione menso
 discubuerunt toris Theseus comitesque laborum:
 hac Ixionides, illa Troezenius heros
 parte Lelex, raris iam sparsus tempora canis,
 quosque alios parili fuerat dignatus honore
 570 Amnis Acarnanum, laetissimus hospite tanto.
 protinus appositas nudae vestigia nymphae
 instruxere epulis mensas, dapibusque remotis
 in gemma posuere merum. tum maximus heros, (*Echinades.*)
 aequora prospiciens oculis subiecta, 'quis' inquit
 575 'ille locus?' digitoque ostendit, 'et insula nomen
 quod gerat illa, doce — quamquam non una videtur.'
 Amnis ad haec 'non est', inquit 'quod cernitis, unum:
 quinque iacent terrae. spatium discrimina fallit.
 quoque minus spretae factum mirere Dianae,
 580 Naides hae fuerant. quae cum bis quinque iuvencos
 mactassent rurisque deos ad sacra vocassent,
 immemores nostri festas duxere choreas.

intumui, quantusque feror, cum plurimus, unquam,
tantus eram, pariterque animis immanis et undis
a silvis silvas et ab arvis arva revulsi, 585
cumque loco nymphas, memores tum denique nostri,
in freta provolvi. fluctus nosterque marisque
continuam diduxit humum partesque revellit
in totidem, mediis quot cernis Echinadas undis. 589

Ut tamen ipse vides, procul en procul una recessit *Perimela*.
insula grata mihi: Perimelen navita dicit.
huic ego virgineum dilectae nomen ademi.
quod pater Hippodamas aegre tulit, inque profundum
propulit e scopulo periturae corpora natae.
excepi, nantemque ferens “o proxima mundi 595
regna vagae” dixi “sortite Tridentifer undae,
adfer opem, mersaeque, precor, feritate paterna
da, Neptune, locum. vel sit locus ipsa, licebit.”
dum loquor, amplexa est artus nova terra natantes,
et gravis increvit mutatis insula membris.’ 600

Annis ab his tacuit. factum mirabile cunctos
moverat. irridet credentes, utque deorum
spretor erat mentisque ferox Ixione natus,
‘ficta refers nimiumque putas, Acheloe, potentes
esse deos,’ dixit ‘si dant adimuntque figuras.’ 605
obstipuere omnes nec talia dicta probarunt:
ante omnesque Lelex, animo maturus et aevo,
sic ait: ‘immensa est finemque potentia caeli *Philemon et*
non habet, et quicquid superi voluere, peractum est. *Baucis.*
quoque minus dubites: tiliae contermina quercus 610
collibus est Phrygiis, modico circumdata muro.
ipse locum vidi: nam me Pelopeia Pittheus
misit in arva suo quondam regnata parenti.
haud procul hinc stagnum est: tellus habitabilis olim,
nunc celebres mergis fulicisque palustribus undae. 615
Iuppiter huc specie mortali, cumque parente
venit Atlantiades positis caducifer alis.
mille domos adiere, locum requiemque petentes:
mille domos clausere serae. tamen una recepit,
parva quidem, stipulis et canna tecta palustri, 620
sed pia Baucis anus parilique aetate Philemon
illa sunt annis iuncti iuvenalibus, illa
consenuere casa. paupertatemque fatendo
effecere levem nec iniqua mente ferendo.
nec refert, dominos illic famulosne requiras: 625
tota domus duo sunt, idem parentque iubentque.

- ergo ubi caelicolae parvos tetigere Penates
 summissoque humiles intrarunt vertice postes,
 membra senex posito iussit relevare sedili,
 630 quo super iniecit textum rude sedula Baucis.
 inde foco tepidum cinerem dimovit et ignes
 suscitât hesternos foliisque et cortice sicco
 nutrit et ad flammâs anima producit anili,
 multifidasque faces ramâliaque arida tecto
 635 detulit et minuit parvoque admovit aëno.
 quodque suus coniunx riguo collegerat horto,
 truncat holus foliis. furca levat ille bicorni
 sordida terga suis nigro pendentia tigno:
 servatoque diu resecat de tergore partem
 640 exiguam, sectamque domat ferventibus undis.
 interea medias fallunt sermonibus horas
 †sentiri que moram prohibent. erat alveus illic
 fagineus, dura clavo suspensus ab ansa:
 is tepidis impletur aquis artusque fovendos
 645 accipit. in medio torus est de mollibus ulvis†
 impositus lecto sponda pedibusque salignis.
 vestibus hunc velant, quas non nisi tempore festo
 sternere consuevant. sed et haec vilisque vetusque
 vestis erat, lecto non indignanda saligno.
 650 accubuerunt dei. mensam succincta tremensque
 ponit anus. mensae sed erat pes tertius impar:
 testa parem fecit. quae postquam subdita clivum
 sustulit, aequatam mentae tersere virentes.
 ponitur hic bicolor sincerâe bacae Minervae
 655 conditaque in liquida corna autumnalia faece
 intibaque et radix et lactis massa coacti
 ovaque non acri leviter versata favilla:
 omnia fictilibus. post haec caelatus eodem
 sistitur argento crater, fabricataque fago
 660 pocula, qua cava sunt, flaventibus illita ceris.
 parva mora est, epulasque foci misere calentes,
 nec longae rursus referuntur vina senectae,
 dantque locum mensis paulum seducta secundis.
 hic nux, hic mixta est rugosis carica palmis
 665 prunaque et in patulis redolentia mala canistris
 et de purpureis collectae vitibus uvae.
 candidus in medio favus est. super omnia vultus
 accessere boni, nec iners pauperque voluntas.
 interea totiens haustum cratera repleri
 670 sponte sua per seque vident succrescere vina.

attoniti novitate pavent manibusque supinis
 concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon
 et veniam dapibus nullisque paratibus orant.
 unicus anser erat, minimae custodia villae,
 quem dis hospitibus domini mactare parabant. 675
 ille celer penna tardos aetate fatigat
 eluditque diu tandemque est visus ad ipsos
 confugisse deos. superi vetuere necari:
 "di"que "sumus, meritasque luet vicinia poenas
 impia" dixerunt. "vobis immunibus huius 680
 esse mali dabitur. modo vestra relinquitte tecta
 ac nostros comitate gradus, et in ardua montis
 ite simul." parent † et dis praeceuntibus ambo
 membra levant baculis, tardique senilibus annis†
 nituntur longo vestigia ponere clivo. 685
 tantum aberant summo, quantum semel ire sagitta
 missa potest: flexere oculos, et mersa palude
 cetera prospiciunt, tantum sua tecta manere.
 dumque ea mirantur, dum deflent fata suorum,
 illa vetus, dominis etiam casa parva duobus 690
 vertitur in templum; furcas subiere columnae:
 stramina flavescunt, aurataque tecta videntur,
 caelataeque fores, adopertaque marmore tellus.
 talia tum placido Saturnius edidit ore:
 "dicite, iuste senex, et femina coniuge iusto 695
 digna, quid optetis." cum Baucide pauca locutus
 iudicium superis aperit commune Philemon:
 "esse sacerdotes delubraque vestra tueri
 poscimus. et quoniam concordēs egimus annos,
 auferat hora duos eadem. nec coniugis unquam 700
 busta meae videam, neu sim tumulandus ab illa."
 vota fides sequitur. templi tutela fuere,
 donec vita data est. annis aevoque soluti
 ante gradus sacros cum starent forte locique
 narrarent casus, frondere Philemona Baucis, 705
 Baucida conspexit senior frondere Philemon.
 iamque super geminos crescente cacumine vultus
 mutua, dum licuit, reddebant dicta "vale",que
 "o coniunx" dixere simul, simul abdita textit
 ora frutex. ostendit adhuc Thimneius illic 710
 incola de gemino vicinos corpore truncos.
 haec mihi non vani (neque erat, cur fallere vellent)
 narravere senes. equidem pendentia vidi
 sarta super ramos, ponensque recentia dixi

- 715 "cura deum di sint, et qui coluere, colantur."
 Desierat. cunctosque et res et moverat auctor: *Proteus.*
 Thesea praecipue. quem facta audire volentem
 mira deum innixus cubito Calydonius Amnis
 talibus alloquitur: 'sunt, o fortissime, quorum
 720 forma semel mota est et in hoc renovamine mansit:
 sunt, quibus in plures ius est transire figuras,
 ut tibi, complexi terram maris incola, Proteu.
 nam modo te iuvenem, modo te videre leonem;
 nunc violentus aper, nunc, quem tetigisse timerent,
 725 anguis eras, modo te faciebant cornua taurum.
 saepe lapis poteras, arbor quoque saepe videri:
 interdum, faciem liquidarum imitatus aquarum,
 flumen eras: interdum undis contrarius ignis.
 nec minus Autolyçi coniunx Erysichthone nata *Erysichthon.*
 730 iuris habet. pater huius erat, qui numina divum
 sperneret et nullos aris adoleret odores.
 ille etiam Cereale nemus violasse securi
 dicitur et lucos ferro temerasse vetustos.
 stabat in his ingens annoso robore quercus,
 735 una nemus. vittae mediam memoresque tabellae
 sartaque cingebant, voti argumenta potentis.
 saepe sub hac Dryades festas duxere choreas:
 saepe etiam manibus nexis ex ordine trunci
 circuire modum, mensuraque roboris ulnas
 740 quinque ter implebat. nec non et cetera tanto
 silva sub hac, silva quanto fuit herba sub omni.
 non tamen idcirco ferrum Triopeius illa
 abstinuit, famulosque iubet succidere sacrum
 robur. et ut iussos cunctari vidit, ab uno
 745 edidit haec rapta sceleratus verba securi:
 "non dilecta deae solum, sed et ipsa licebit
 sit dea: iam tanget frondente cacumine terram."
 dixit. et obliquos dum telum librat in ictus,
 contremuit gemitumque dedit Deoia quercus:
 750 et pariter frondes, pariter pallescere glandes
 coepere, ac longi pallorem ducere rami.
 cuius ut in trunco fecit manus impia vulnus,
 haud aliter fluxit discusso cortice sanguis,
 quam solet, ante aras ingens ubi victima taurus
 755 concidit, abrupta cruor e cervice profundi.
 obstipuerunt omnes, aliquisque ex omnibus audet
 deterere nefas saevamque inhibere bipennem.
 aspicit hunc, "mentis"que "piae cape praemia!" dixit

Thessalus, inque virum convertit ab arbore ferrum
 detruncatque caput; repetitaque robora caedit, 760
 redditus e medio sonus est cum robore talis:
 “nympha sub hoc ego sum Cereri gratissima ligno:
 quae tibi factorum poenas instare tuorum
 vaticinor moriens, nostri solacia leti.”
 persequitur scelus ille suum: labefactaque tandem 765
 ictibus innumeris adductaque funibus arbor
 corruiet et multam prostravit pondere silvam.
 attonitae Dryades damno nemorumque suoque,
 omnes germanae, Cererem cum vestibus atris
 maerentes adeunt poenamque Erysichthonis orant. 770
 adnuit his, capitisque sui pulcherrima motu
 concussit gravidis oneratos messibus agros:
 moliturque — genus poenae miserabile, si non
 ille suis esset nulli miserabilis actis —
 pestifera lacerare Fame. quae quatinus ipsi 775
 non adeunda deae est (neque enim Cereremque Famemque
 fata coire sinunt) montani numinis unam
 talibus agrestem compellat Oreada dictis:
 “est locus extremis Scythiae glacialis in oris,
 triste solum, sterilis, sine fruge, sine arbore tellus: 780
 Frigus iners illic habitant Pallorque Tremorque
 et ieiuna Fames. ea se in praecordia condant
 sacrilegi scelerata, iube: nec copia rerum
 vincat eam, superetque meas certamine vires.
 neve viae spatium te terreat, accipe currus, 785
 accipe, quos frenis alte moderere, dracones”
 et dedit. illa dato subvecta per aëra curru
 devenit in Scythiam, rigidique cacumine montis
 (Caucason appellant) serpentum colla levavit:
 quaesitamque Famem lapidoso vidit in agro 790
 unguibus et raras vellentem dentibus herbas.
 hirtus erat crinis, cava lumina, pallor in ore,
 labra incana situ, scabrae rubigine fauces,
 dura cutis, per quam spectari viscera possent;
 ossa sub incurvis extabant arida lumbis, 795
 ventris erat pro ventre locus; pendere putares
 pectus et a spinae tantummodo crate teneri.
 auxerat articulos macies, genuumque tumebat
 orbis, et immodico prodibant tubere tali.
 hanc procul ut vidit — neque enim est accedere iuxta 800
 ausa — refert mandata deae. paulumque morata,
 quamquam aberat longe, quamquam modo venerat illuc,

- visa tamen sensisse famem! retroque dracones
egit in Haemoniam versis sublimis habenis.
- 805 Dicta Fames Cereris, quamvis contraria semper
illius est operi, peragit, perque aëra vento
ad iussam delata domum est et protinus intrat
sacrilegi thalamos, altoque sopore solutum —
noctis erat tempus — geminis amplectitur ulnis:
- 810 seque viro inspirat faucesque et pectus et ora
adflat et in vacuis spargit ieiunia venis.
functaque mandato fecundum deserit orbem
inque domos inopes, assueta revertitur antra.
lenis adhuc somnus placidis Erysichthona pennis
- 815 mulcebat. petit ille dapes sub imagine somni
oraeque vana movet dentemque in dente fatigat,
exercetque cibo delusum guttur inani
proque epulis tenues nequiquam devorat auras.
ut vero est expulsa quies, furit ardor edendi
- 820 perque avidas fauces immensaue viscera regnat.
nec mora: quod pontus, quod terra, quod educat aër,
poscit; et appositis queritur ieiunia mensis,
inque epulis epulas quaerit. quodque urbibus esse
quodque satis poterat populo, non sufficit uni;
- 825 plusque cupit, quo plura suam demittit in alvum.
utque fretum recipit de tota flumina terra
nec satiatur aquis, peregrinosque ebibit amnes:
utque rapax ignis non unquam alimenta recusat
innumerasque trabes cremat, et quo copia maior
- 830 est data, plura petit, turbaque voracior ipsa est:
sic epulas omnes Erysichthonis ora profani
accipiunt, poscuntque simul. cibus omnis in illo
causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.
iamque fame patrias altaque voragine ventris
- 835 attenuarat opes: sed inattenuata manebat
tum quoque dira fames, implacataeque vigebat
flamma gulae. tandem demisso in viscera censu
filia restabat, non illo digna parente.
hanc quoque vendit inops. dominum generosa recusat, *Me-*
- 840 et vicina suas tendens super aequora palmas *stra.*
“eripe me domino, qui raptae praemia nobis
virginitatis habes” ait. haec Neptunus habebat.
qui prece non spreta, quamvis iam visa sequenti
esset ero, formamque novat vultumque virilem
- 845 induit et cultus pisces capientibus aptos.
hanc dominus spectans “o qui pendentia parvo

aera cibo celas, moderator harundinis," inquit,
 "sic mare compositum, sic sit tibi piscis in unda
 credulus et nullos, nisi fixus, sentiat hamos:
 quae modo cum vili turbatis veste capillis 850
 litore in hoc steterat (nam stantem in litore vidi),
 dic ubi sit. neque enim vestigia longius extant."
 illa dei munus bene cedere sensit, et a se
 se quaeri gaudens, his est resecuta rogantem:
 "quisquis es, ignoscas; in nullam lumina partem 855
 gurgite ab hoc flexi, studioque operatus inhaesi.
 quoque minus dubites, sic has deus aequoris artes
 adiuvet, ut nemo iamdudum litore in isto,
 me tamen excepto, nec femina constitit ulla."
 credidit et verso dominus pede pressit harenam 860
 elususque abiit: illi sua reddita forma est.
 ast ubi habere suam transformia corpora sensit,
 saepe pater dominis Triopeida tradit. at illa
 nunc equa, nunc ales, modo bos, modo cervus abibat
 praebebatque avido non iusta alimenta parenti. 865
 vis tamen illa mali postquam consumpserat omnem
 materiam, derantque gravi nova pabula morbo,
 ipse suos artus lacero divellere morsu
 coepit et infelix minuendo corpus alebat.
 quid moror externis? etiam mihi nempè novandi est 870
 corporis, o iuvenis, numero finita potestas.
 nam modo qui nunc sum videor: modo flector in anguem:
 armenti modo dux vires in cornua sumo: —
 cornua, dum potui: nunc pars caret altera telo
 frontis, ut ipse vides.' gemitus sunt verba secuti. 875

LIBER NONUS

Quae gemitus truncaeque deo Neptunius heros *Achelous et*
 causa rogat frontis. cum sic Calydonius amnis *Hercules.*
 coepit, inornatos redimitus harundine crines:
 'triste petis munus. quis enim sua proelia victus
 commemorare velit? referam tamen ordine. nec tam 5
 turpe fuit vinci, quam contendisse decorum est;
 magnaue dat nobis tantus solacia victor.
 nomine si qua suo fando pervenit ad aures
 Deianira tuas: quondam pulcherrima virgo,
 multorumque fuit spes invidiosa procorum. 10
 cum quibus ut soceri domus est intrata petiti,

- "accipe me generum," dixi "Parthaone nate:"
 dixit et Alcides. alii cessere duobus.
 ille Iovem socerum dare se, famamque laborum,
 15 et superata suae referebat iussa novercae.
 contra ego "turpe deum mortali cedere" dixi
 (nondum erat ille deus): "regem me cernis aquarum
 cursibus obliquis inter tua regna fluentum.
 nec gener externis hospes tibi missus ab oris,
 20 sed popularis ero et rerum pars una tuarum.
 tantum ne noceat, quod me nec regia Iuno
 odit, et omnis abest iussorum poena laborum.
 nam, quo te iactas, Alcmena nate, creatum,
 Iuppiter, aut falsus pater est aut crimine verus.
 25 matris adulterio patrem petis. elige, fictum
 esse Iovem malis, an te per dedecus ortum."
 talia dicentem iamdudum lumine torvo
 spectat et accensae non fortiter imperat irae,
 verbaque tot reddit: "melior mihi dextera lingua.
 30 dummodo pugnando superem, tu vince loquendo"
 congregiturque ferox. puduit modo magna locutum
 cedere: reieci viridem de corpore vestem
 brachiaque opposui tenuique a pectore varas
 in statione manus, et pugnae membra paravi.
 35 ille cavis hausto spargit me pulvere palmis,
 inque vicem fulvae tactu flavescit harenae.
 et modo cervicem, modo crura micantia captat,
 aut captare putes, omnique a parte lacessit.
 me mea defendit gravitas, frustra que petebar:
 40 haud secus ac moles, quam magno murmure fluctus
 oppugnant; manet illa suoque est pondere tuta.
 digredimur paulum rursusque ad bella coimus,
 inque gradu stetimus, certi non cedere; eratque
 cum pede pes iunctus, totoque ego pectore pronus
 45 et digitos digitis et frontem fronte premebam.
 non aliter vidi fortes concurrere tauros,
 cum pretium pugnae toto nitidissima saltu
 expetitur coniunx. spectant armenta paventque,
 nescia, quem maneat tanti victoria regni.
 50 ter sine profectu voluit nitentia contra
 reicere Alcides a se mea pectora: quarto
 excutit amplexus adductaque brachia solvit:
 impulsisque manu — certum est mihi vera fateri —
 protinus avertit, tergoque onerosus inhaesit.
 55 si qua fides (neque enim ficta mihi gloria voce

quaeritur), imposito pressus mihi monte videbar.
 vix tamen inserui sudore fluentia multo
 brachia, vix solvi duros a pectore nexu.
 instat anhelanti prohibetque resumere vires,
 et cervice mea potitur. tum denique tellus 60
 pressa genu nostro est, et harenas ore momordi.
 inferior virtute, meas devertor ad artes,
 elaborque viro longum formatus in anguem.
 qui postquam flexos sinuavi corpus in orbes,
 cumque fero movi linguam stridore bisulcam, 65
 risit, et illudens nostras Tirynthius artes
 “cunarum labor est angues superare mearum,”
 dixit, “et ut vincas alios, Acheloë, dracones,
 pars quota Lernaeae serpens eris unus Echidnae?
 vulneribus fecunda suis erat illa, nec ullum 70
 de centum numero caput est impune recisum,
 quin gemino cervix herede valentior esset.
 hanc ego ramosam natis e caede colubris
 crescentemque malo domui domitamque reclusi.
 quid fore te credas, falsum qui versus in anguem 75
 arma aliena moves? quem forma precaria celat?”
 dixerat: et summo digitorum vincula collo
 inicit. angebar, ceu guttura forcipe pressus:
 pollicibusque meas pugnabam evellere fauces.
 sic quoque devicto restabat tertia tauri 80
 forma trucidis: tauro mutatus membra rebello.
 induit ille toris a laeva parte lacertos
 admissumque trahens sequitur, depressaque dura
 cornua figit humo meque alta sternit harena.
 nec satis hoc fuerat: rigidum fera dextera cornu 85
 dum tenet, infregit, truncaque a fronte revellit.
 Naides hoc, pomis et odoro flore repletum,
 sacrarunt; divesque meo Bona Copia cornu est.
 dixerat. et nymphe, ritu succincta Dianae,
 una ministrarum, fuis utrimque capillis, 90
 incessit totumque tulit praedivite cornu
 autumnum et mensas, felicia poma, secundas.
 lux subit; et primo feriente cacumina sole
 discedunt iuvenes (neque enim, dum flumina pacem
 et placidos habeant lapsus totaeque residant, 95
 opperiantur, aquae); vultus Achelous agrestes
 et lacerum cornu mediis caput abdidit undis.

Hunc tamen ablati domuit iactura decoris,
 cetera sospes habet; capitis quoque fronde saligna

Nessus.

- 100 aut super imposita celatur harundine damnum.
 at te, Nesse ferox, eiusdem virginis ardor
 perdidit volucris traiecit terga sagitta.
 namque nova repetens patrios cum coniuge muros
 venerat Eueni rapidas Iove natus ad undas.
- 105 uberior solito, nimbis hiemalibus auctus
 verticibusque frequens erat atque impervius amnis.
 intrepidum pro se, curam de coniuge agentem
 Nessus adit, membrisque valens scitusque vadorum,
 'officio'que 'meo ripa sistetur in illa
- 110 haec', ait 'Alcide: tu viribus utere nando;
 pallentemque metu fluviumque ipsumque timentem
 tradidit Aonius pavidam Calydonida Nesso.
 mox, ut erat, pharetraque gravis spolioque leonis
 (nam clavam et curvos trans ripam miserat arcus)
- 115 'quandoquidem coepi, superentur flumina' dixit,
 nec dubitat nec, qua sit clementissimus amnis,
 quaerit, et obsequio deferri spernit aquarum.
 iamque tenens ripam, missos cum tolleret arcus,
 coniugis agnovit vocem, Nessoque paranti
- 120 fallere depositum: 'quo te fiducia' clamat
 'vana pedum, violente, rapit? tibi, Nesse biformis,
 dicimus: exaudi, nec res intercipe nostras!
 si te nulla mei reverentia movit, at orbis
 concubitus vetitos poterant inhibere paterni.
- 125 haud tamen effugies, quamvis ope fidis equina.
 vulnere, non pedibus te consequar.' ultima dicta
 re probat et missa fugientia terga sagitta
 traicit. extabat ferrum de pectore aduncum.
 quod simul evulsum est, sanguis per utrumque foramen
- 130 emicuit, mixtus Lernaevi tabe veneni.
 excipit hunc Nessus. 'neque enim moriemur inulti'
 secum ait, et calido velamina tincta cruore
 dat munus raptae velut irritamen amoris.
- Longa fuit medii mora temporis, actaque magni *Herculis mors.*
- 135 Herculis implerant terras, odiumque novercae.
 victor ab Oechalia Cenaeo sacra parabat
 vota Iovi, cum fama loquax praecessit ad aures,
 Deianira, tuas, quae veris addere falsa
 gaudet et e minimo sua per mendacia crescit,
- 140 Amphitryoniaden Ioles ardore teneri.
 credit amans Venerisque novae perterrita fama
 indulsit primo lacrimis flendoque dolorem
 diffudit miseranda suum. mox deinde 'quid autem

flemus?' ait 'paelex lacrimis laetabitur istis.
 quae quoniam adveniet, properandum aliquidque novan- 145
 dum est,
 dum licet et nondum thalamos tenet altera nostros.
 conquerar an sileam? repetam Calydonam morerne?
 excedam tectis an, si nihil amplius, obstem?
 quid si, me, Meleagre, tuam memor esse sororem,
 forte paro facinus, quantumque iniuria possit 150
 femineusque dolor, iugulata paelice testor?'
 in cursus animus varios abit: omnibus illis
 praetulit, imbutam Nesso sanguine vestem
 mittere, quae vires defecto reddat amori.
 ignaroque Lichae, quid tradat nescia, luctus 155
 ipsa suos tradit, blandisque miserrima verbis,
 dona det illa viro, mandat. capit inscius heros
 induiturque umeris Lernaeae virus Echidnae.
 tura dabat primis et verba precantia flammis
 vinaque marmoreas patera fundebat in aras. 160
 incaluit vis illa mali resolutaque flammis
 Herculeos abiit late dilapsa per artus.
 dum potuit, solita gemitum virtute repressit.
 victa malis postquam est patientia, repulit aras
 implevitque suis nemorosam vocibus Oeten. 165
 nec mora, letiferam conatur scindere vestem:
 qua trahitur, trahit illa cutem; foedumque relatu,
 aut haeret membris frustra temptata revelli,
 aut laceros artus et grandia detegit ossa.
 ipse cruor, gelido ceu quondam lammina candens 170
 tincta lacu, stridit coquiturque ardente veneno.
 nec modus est: sorbent avidae praecordia flammae,
 caeruleusque fluit toto de corpore sudor,
 ambustique sonant nervi, caecaque medullis
 tabe liquefactis tollens ad sidera palmas 175
 'cladibus' exclamat, 'Saturnia, pascere nostris:
 pascere et hanc pestem specta, crudelis, ab alto,
 corque ferum satia: vel si miserandus et hosti,
 hoc est, si tibi sum, diris cruciatibus aegram
 invisamque animam natamque laboribus aufer. 180
 mors mihi munus erit: decet haec dare dona novercam.
 ergo ego foedantem peregrino templa cruore
 Busirin domui? saevoque alimenta parentis
 Antaeo eripui? nec me pastoris Hiberi
 forma triplex, nec forma triplex tua, Cerbere, movit? 185
 vosne, manus, validi pressistis cornua tauri?

- vestrum opus Elis habet, vestrum Stymphalides undae
 Partheniumque nemus? vestra virtute relatus
 Thermodontiaco caelatus balteus auro,
 190 pomaque ab insomni concustodita dracone?
 nec mihi Centauri potuere resistere, nec mi
 Arcadiae vastator aper? nec profuit hydrae
 crescere per damnum geminasque resumere vires?
 quid, quod Thracis equos humano sanguine pingues
 195 plenaque corporibus laceris praesaepia vidi
 visaque deieci dominumque ipsosque peremi?
 his elisa iacet moles Nemeaea lacertis:
 hac caelum cervice tuli. defessa iubendo est
 saeva Iovis coniunx: ego sum indefessus agendo.
 200 sed nova pestis adest, cui nec virtute resisti
 nec telis armisque potest. pulmonibus errat
 ignis edax imis perque omnes pascitur artus:
 at valet Eurystheus! et sunt, qui credere possint
 esse deos?' dixit, perque altam saucius Oeten
 205 haud aliter graditur, quam si venabula taurus
 corpore fixa gerat, factique refugerit auctor.
 saepe illum gemitus edentem, saepe frementem,
 saepe retemptantem totas rescindere vestes
 sternentemque trabes irascentemque videres
 210 montibus aut patrio tendentem brachia caelo.
 ecce Lichan trepidum, latitantem rupe cavata (Lichas.)
 aspicit. utque dolor rabiem collegerat omnem,
 'tune, Licha,' dixit 'feralia dona dedisti?
 tune meae necis auctor eris?' tremit ille pavetque
 215 pallidus et timide verba excusantia dicit.
 dicentem genibusque manus adhibere parantem
 corripit Alcides, et terque quaterque rotatum
 mittit in Euboicas tormento fortius undas.
 ille per aërias pendens induruit auras.
 220 utque ferunt imbres gelidis concreescere ventis,
 inde nives fieri, nivibus quoque molle rotatis
 astringi et spissa glomerari grandine corpus:
 sic illum validis iactum per inane lacertis
 exanguemque metu nec quicquam umoris habentem
 225 in rigidos versum silices prior edidit aetas.
 nunc quoque in Euboico scopulus brevis eminent alto
 gurgite et humanae servat vestigia formae,
 quem, quasi sensurum, nautae calcare verentur
 appellantque Lichan. at tu, Iovis inclita proles,
 230 arboribus caesis, quas ardua gesserat Oete,

inque pyram structis, arcum pharetramque capacem
 regnaque visuras iterum Troiana sagittas
 ferre iubes Poeante satum; quo flamma ministro
 subdita. dumque avidis comprehenditur ignibus agger,
 congeriem silvae Nemeaeo vellere summam 235
 sternis et imposita clavae cervice recumbis,
 haud alio vultu, quam si conviva iaceres
 inter plena meri redimitus pocula sertis.

Iamque valens et in omne latus diffusa sonabat
 securosque artus contemptoremque petebat 240
 flamma suum. timere dei pro vindice terrae.

quos ita (sensit enim) laeto Saturnius ore
 Iuppiter alloquitur: 'nostra est timor iste voluptas,
 o superi, totoque libens mihi pectore grator,
 quod memoris populi dicor rectorque paterque, 245
 et mea progenies vestro quoque tuta favore est.

nam quamquam ipsius datur hoc immanibus actis,
 obligor ipse tamen. sed enim (nec pectora vano
 fida metu paveant) istas iam spernite flammias.

omnia qui vicit, vincet, quos cernitis, ignes; 250
 nec nisi materna Volcanum parte potentem
 sentiet. aeternum est, a me quod traxit, et expers
 atque immune necis nullique domabile flammae.

idque ego defunctum terra caelestibus oris
 accipiam, cunctisque meum laetabile factum 255
 dis fore confido. si quis tamen Hercule, si quis

forte deo doliturus erit, data praemia nolet,
 sed meruisse dari sciet invitique probabit.
 assensere dei. coniunx quoque regia visa est

cetera non duro, duro tamen ultima vultu 260
 dicta tulisse Iovis seque indoluisse notatam.

interea quodcumque fuit populabile flammae,
 Mulciber abstulerat; nec cognoscenda remansit
 Herculis effigies, nec quicquam ab imagine ductum

matris habet, tantumque Iovis vestigia servat. 265
 utque novus serpens, posita cum pelle senecta,
 luxuriare solet squamaque nitere recenti:

sic ubi mortales Tirynthius exuit artus,
 parte sui meliore viget, maiorque videri
 coepit et augusta fieri gravitate verendus. 270

quem pater omnipotens inter cava nubila raptum
 quadriugo curru radiantibus intulit astris.

Sensit Atlas pondus. neque adhuc Stheneleius iras *Alcmene et*
 solverat Eurystheus, odiumque in prole paternum *Galanthis.*

- 275 *exercebat atrox. at longis anxia curis*
Argolis Alcмене, questus ubi ponat aniles,
cui referat nati testatos orbe labores
cuive suos casus, Iolen habet. Herculis illam
imperiiis thalamoque animoque receperat Hyllus,
 280 *impleratque uterum generoso semine. cui sic*
incipit Alcмене: 'faveant tibi numina saltem
corripiantque moras, tum cum matura vocabis
praepositam timidis parientibus Ithyiam.
quam mihi difficilem Iunonis gratia fecit.
 285 *namque laboriferi cum iam natalis adesset*
Herculis et decimum premeretur sidere signum,
tendebat gravitas uterum mihi; quodque ferebam,
tantum erat, ut posses auctorem dicere tecti
ponderis esse Iovem. nec iam tolerare labores
 290 *ulterius poteram; quin nunc quoque frigidus artus,*
dum loquor, horror habet, parsque est meminisse doloris
septem ego per noctes, totidem cruciata diebus,
fessa malis, tendensque ad caelum bracchia, magno
Lucinam Nixosque pares clamore vocabam.
 295 *illa quidem venit, sed praecorrupta, meumque*
quae donare caput Iunoni vellet iniquae.
utque meos audit gemitus, subsedit in illa
ante fores ara, dextroque a poplite laevum
pressa genu, digitis inter se pectine iunctis,
 300 *sustinuit partus. tacita quoque carmina voce*
dixit, et inceptos tenuerunt carmina partus.
nitor, et ingrato facio convicia demens
vana Iovi cupioque mori, moturaque duros
verba queror silices. matres Cadmeides adsunt
 305 *votaque suscipiunt exhortanturque dolentem.*
una ministrarum media de plebe Galanthis,
flava comas, aderat, faciendis strenua iussis,
officiis dilecta suis; ea sensit iniqua
nescio quid Iunone geri. dumque exit et intrat
 310 *saepe fores, divam residentem vidit in ara*
bracchiaque in genibus digitis conexas tenentem,
et 'quaecumque es,' ait 'dominae gratare: levata est
Argolis Alcмене, potiturque puerpera voto.'
exiluit iunctasque manus pavefacta remisit
 315 *diva potens uteri: vinclis levor ipsa remisit.*
numine decepto risisse Galanthis fama est.
ridentem prensamque ipsis dea saeva capillis
traxit, et e terra corpus relevare volentem

arcuit inque pedes mutavit bracchia primos.
 strenuitas antiqua manet; nec terga colorem 320
 amisere suum: forma est diversa priori.
 quae quia mendaci parientem iuverat ore,
 ore parit; nostrasque domos, ut et ante, frequentat.
 Dixit et admonitu veteris commota ministrae *Dryope.*
 ingemuit. quam sic nurus est adfata dolentem: 325
 ‘te tamen, o genetrix, alienae a sanguine nostro
 rapta movet facies. quid si tibi mira sororis
 fata meae referam? quamquam lacrimaeque dolorque
 impediunt prohibentque loqui. fuit unica matri
 (me pater ex alia genuit) notissima forma 330
 Oechalidum Dryope. quam virginitate carentem
 vimque dei passam Delphos Delumque tenentis
 excipit Andraemon, et habetur coniuge felix.
 est lacus, acclivis devexo margine formam
 litoris efficiens: summum myrteta coronant. 335
 venerat huc Dryope fatorum nescia, quoque
 indignere magis, nymphis latura coronas:
 inque sinu puerum, qui nondum impleverat annum,
 dulce ferebat onus tepidique ope lactis alebat.
 haud procul a stagno Tyrios imitata colores 340
 in spem bacarum florebat aquatica lotos.
 carpserat hinc Dryope, quos oblectamina nato
 porrigeret, flores. et idem factura videbar
 (namque aderam): vidi guttas e flore cruentas
 decidere, et tremulo ramos horrore moveri. 345
 scilicet, ut referunt tardi nunc denique agrestes,
 Lotis in hanc nymphe, fugiens obscena Priapi,
 contulerat versos, servato nomine, vultus.
 nescierat soror hoc; quae cum perterrita retro
 ire et adoratis vellet discedere nymphis, 350
 haeserunt radice pedes. convellere pugnat:
 nec quicquam, nisi summa movet: subcrescit ab imo
 totaque paulatim lentus premit inguina cortex.
 ut vidit, conata manu laniare capillos,
 fronde manum implevit; frondes caput omne tenebant. 355
 at puer Amphissus(namque hoc avus Eurytus illi
 addiderat nomen) materna rigescere sentit
 ubera, nec sequitur ducentem lacteus umor.
 spectatrix aderam fati crudelis opemque
 non poteram tibi ferre, soror; quantumque valebam, 360
 crescentem truncum ramosque amplexa morabar:
 et, fateor, volui sub eodem cortice condi.

- ecce vir Andraemon genitorque miserimus adsunt
 et quaerunt Dryopen: Dryopen quaerentibus illis
 365 ostendi loton. tepido dant oscula ligno
 adfusique suae radicibus arboris haerent.
 nil nisi iam faciem, quod non foret arbor, habebat
 cara soror. lacrimae misero de corpore factis
 inrorant foliis; et dum licet, oraque praestant
 370 vocis iter, tales effundit in aëra questus:
 "si qua fides miseris, hoc me per numina iuro
 non meruisse nefas: patior sine crimine poenam.
 viximus innocuae. si mentior, arida perdam
 quas habeo frondes, et caesa securibus urar.
 375 hunc tamen infantem maternis demite ramis
 et date nutrici, [nostraque sub arbore saepe
 lac facitote bibat,] nostraque sub arbore ludat.
 cumque loqui poterit, matrem facitote salutet
 et tristis dicat "latet hoc in stipite mater."
 380 stagna tamen timeat nec carpat ab arbore flores
 et frutices omnes corpus putet esse dearum.
 care vale coniunx, et tu germana, paterque!
 qui, si qua est pietas, ab acutae vulnere faucis,
 a pecoris morsu frondes defendite nostras.
 385 et quoniam mihi fas ad vos incumbere non est,
 erigite huc artus et ad oscula nostra venite,
 dum tangi possunt, parvumque attollite natum.
 plura loqui nequeo; nam iam per candida mollis
 colla liber serpit, summoque cacumine condor.
 390 ex oculis removete manus: sine munere vestro
 contegat inductus morientia lumina cortex."
 desierant simul ora loqui, simul esse: diuque
 corpore mutato rami caluere recentes.'

- Dumque refert Iole factum mirabile, dumque *Iolaus.*
 395 Eurytidos lacrimas admoto pollice siccant
 Alceme (flet et ipsa tamen), compescuit omnem
 res nova tristitiam. nam limine constitit alto
 paene puer dubiaque tegens lanugine malas,
 ora reformatus primos Iolaus in annos.
 400 hoc illi dederat Iunonia muneris Hebe,
 victa viri precibus. quae cum iurare pararet,
 dona tributuram post hunc se talia nulli,
 non est passa Themis. 'nam iam discordia Thebae *Callirhoës*
 bella movent' dixit, 'Capaneusque nisi ab Iove vinci *fili.*
 405 haud poterit; fientque pares in vulnere fratres;
 subductaque suos Manes tellure videbit

vivus adhuc vates; ultusque parente parentem natus erit factus pius et sceleratus eodem; attonitusque malis, exul mentisque domusque, vultibus Eumenidum matrisque agitabitur umbris,	410
donec eum coniunx fatale poposcerit aurum, cognatumque latus Phegeius hauserit ensis. tum demum magno petet hos Acheloia supplex ab Iove Callirhoë natis infantibus annos.	
neve necem sinat esse sui cultoris inultam, Iuppiter his motus privignae dona nurusque praecipiet facietque viros impubibus annis.'	415
Haec ubi faticano venturi praescia dixit ore Themis, vario superi sermone fremebant, et, cur non aliis eadem dare dona liceret,	<i>Deorum sermones.</i> 420
murmur erat. queritur veteres Pallantias annos coniugis esse sui: queritur canescere mitis Iasiona Ceres: repetitum Mulciber aevum poscit Erichthonio: Venerem quoque cura futuri tangit et Anchisae renovare paciscitur annos.	425
cui studeat, deus omnis habet; crescitque favore turbida seditio, donec sua Iuppiter ora solvit et 'o! nostri si qua est reverentia,' dixit 'quo ruitis? tantumne aliquis sibi posse videtur, fata quoque ut superet? fatis Iolaus in annos,	430
quos egit, rediit: fatis iuvenescere debent Callirhoë geniti, non ambitione nec armis. vos etiam (quoque hoc animo meliore feratis: me quoque) fata regunt. quae si mutare valerem, nec nostrum seri curvarent Aeacon anni,	435
perpetuumque aevi florem Rhadamanthus haberet cum Minoë meo, qui propter amara senectae pondera despicitur nec quo prius ordine regnat.' dicta Iovis movere deos; nec sustinet ullus, cum videat fessos Rhadamanthon et Aeacon annis	440
et Minoa, queri. qui, dum fuit integer aevi, terruebat magnas ipso quoque nomine gentes; tunc erat invalidus, Deionidenque iuventae robore Miletum Phoeboque parente superbum pertimuit, credensque suis insurgere regnis	445
haud tamen est patriis arcere Penatibus ausus. sponte fugis, Milete, tua, celerique carina Aegaeas metiris aquas et in Aside terra moenia constituis positoris habentia nomen. hic tibi, dum sequitur patriae curvamina ripae,	450

- filia Maeandri totiens redeuntis eodem,
 cognita Cyanee praestantia corpora forma,
 Byblida cum Cauno, prolem est enixa gemellam. *Byblis.*
 Byblis in exemplo est, ut ament concessa puellae.
- 455 Byblis Apollinei correpta cupidine fratris
 non soror ut fratrem, nec qua debebat, amavit.
 illa quidem primo nullos intellegit ignes,
 nec peccare putat, quod saepius oscula iungat,
 quod sua fraterno circumdet bracchia collo;
- 460 mendacique diu pietatis fallitur umbra.
 paulatim declinat amor, visuraque fratrem
 culta venit nimiumque cupit formosa videri:
 et si qua est illic formosior, invidet illi.
 sed nondum manifesta sibi est nullumque sub illo
- 465 igne facit votum: verumtamen aestuat intus.
 iam dominum appellat, iam nomina sanguinis odit:
 Byblida, iam mavult, quam se vocet ille sororem.
 spes tamen obscenas animo demittere non est
 ausa suo vigilans: placida resoluta quiete
- 470 saepe videt, quod amat. visa est quoque iungere fratri
 corpus; et erubuit, quamvis sopita iacebat.
 somnus abit. silet illa diu repetitque quietis
 ipsa suae speciem dubiaque ita mente profatur:
 'me miseram! tacitae quid vult sibi noctis imago?
- 475 quam nolim rata sit! cur haec ego somnia vidi?
 ille quidem est oculis quamvis formosus iniquis,
 et placet, et possim, si non sit frater, amare,
 et me dignus erat. verum nocet esse sororem.
 dum modo tale nihil vigilans committere temptem,
- 480 saepe licet simili redeat sub imagine somnus:
 testis abest somno, nec abest imitata voluptas.
 pro Venus et tenera volucer cum matre Cupido,
 gaudia quanta tuli! quam me manifesta libido
 contigit! ut iacui totis resoluta medullis!
- 485 ut meminisse iuvat! quamvis brevis illa voluptas,
 noxque fuit praeceps et coeptis invida nostris.
 o ego, si liceat mutato nomine iungi,
 quam bene, Caune, tuo poteram nurus esse parenti!
 quam bene, Caune, meo poteras gener esse parenti!
- 490 omnia, di facerent, essent communia nobis,
 praeter avos: tu me vellem generosior esses.
 nescio quam facies igitur, pulcherrime, matrem;
 at mihi, quae male sum, quos tu, sortita parentes,
 nil nisi frater eris: quod obest, id habebimus unum?

quid mihi significant ergo mea visa? quod autem 495
 somnia pondus habent? an habent et somnia pondus?
 di melius! — di nempe suas habuere sorores!
 sic Saturnus Opem, iunctam sibi sanguine, duxit:
 Oceanus Tethyn, Iunonem rector Olympi.
 sunt superis sua iura. quid ad caelestia ritus 500
 exigere humanos diversaque foedera tempto?
 aut nostro vetitus de corde fugabitur ardor,
 aut hoc si nequeo, peream precor ante toroque
 mortua componar, positaeque det oscula frater.
 et tamen arbitrium quaerit res ista duorum. 505
 finge placere mihi: scelus esse videbitur illi!
 at non Aeolidae thalamos timuere sororum.
 unde sed hos novi? cur haec exempla paravi?
 quo feror? obscenae procul hinc discedite flammae,
 nec, nisi qua fas est germanae, frater ametur. 510
 si tamen ipse meo captus prior esset amore,
 forsitan illius possem indulgere furori.
 ergo ego, quae fueram non reiectura petentem,
 ipsa petam? poterisne loqui? poterisne fateri?
 coget amor: potero. vel, si pudor ora tenebit, 515
 littera celatos arcana fatebitur ignes.
 hoc placet, haec dubiam vicit sententia mentem.
 in latus erigitur, cubitoque innixa sinistro
 ‘viderit: insanos’ inquit ‘fateamur amores.
 ei mihi! quo labor? quem mens mea concipit ignem?’ 520
 et meditata manu componit verba trementi.
 dextra tenet ferrum, vacuam tenet altera ceram.
 incipit, et dubitat: scribit, damnatque tabellas:
 et notat, et delet: mutat culpatque probatque:
 inque vicem sumptas ponit positaeque resumit. 525
 quid velit, ignorat; quicquid factura videtur,
 displicet: in vultu est audacia mixta pudori.
 scripta ‘soror’ fuerat: visum est delere sororem
 verbaque correctis incidere talia ceris:
 ‘quam, nisi tu dederis, non est habitura salutem, 530
 hanc tibi mittit amans. pudet, a! pudet edere nomen.
 et si, quid cupiam, quaeris, sine nomine vellem
 posset agi mea causa meo, nec cognita Byblis
 ante forem, quam spes votorum certa fuisset.
 esse quidem laesi poterat tibi pectoris index 535
 et color et macies et vultus et umida saepe
 lumina, nec causa suspiria mota patenti,
 et crebri amplexus, et quae, si forte notasti,

- oscula sentiri non esse sororia possent.
 540 ipsa tamen, quamvis animo grave vulnus habebam,
 quamvis intus erat furor igneus, omnia feci,
 (sunt mihi di testes), ut tandem sanior essem:
 pugnavique diu violenta Cupidinis arma
 effugere infelix: et plus, quam ferre puellam
 545 posse putes, ego dura tuli. superata fateri
 cogor opemque tuam timidis exposcere votis.
 tu servare potes, tu perdere solus amantem:
 elige, utrum facias! non hoc inimica precatur,
 sed quae, cum tibi sit iunctissima, iunctior esse
 550 expetit et vinclo tecum propiore ligari.
 iura senes norint et, quid liceatque nefasque
 fasque sit, inquirant legumque examina servant.
 conveniens Venus est annis temeraria nostris.
 quid liceat nescimus adhuc, et cuncta licere
 555 credimus et sequimur magnorum exempla deorum.
 nec nos aut durus pater aut reverentia famae
 aut timor impedit (tantum sit causa timendi!):
 dulcia fraterno sub nomine furta tegemus.
 est mihi libertas tecum secreta loquendi,
 560 et damus amplexus et iungimus oscula coram.
 quantum est, quod desit? miserere fatentis amores
 et non fassurae, nisi cogeret ultimus ardor:
 neve merere meo subscribi causa sepulcro.
 talia nequiquam perarantem plena reliquit
 565 cera manum, summusque in margine versus adhaesit.
 protinus impressa signat sua crimina gemma,
 quam tinxit lacrimis (linguam defecerat umor),
 deque suis unum famulis pudibunda vocavit
 et pavidum blandita 'feras, fidissime, nostro —'
 570 dixit, et adiecit longo post tempore 'fratri.'
 cum daret, elapsae manibus cecidere tabellae.
 omine turbata est: misit tamen. apta minister
 tempora nactus adit, traditque fatentia verba.
 attonitus subita iuvenis Maeandrius ira
 575 proicit acceptas lecta sibi parte tabellas,
 vixque manus retinens trepidantis ab ore ministri
 'dum licet, o vetitae scelerate libidinis auctor,
 effuge' ait. 'qui, si nostrum tua fata pudorem
 non traherent secum, poenas mihi morte dedisses.'
 580 ille fugit pavidus dominaeque ferocia Cauni
 dicta refert. palles audita, Bybli, repulsa,
 et pavet obsessum glaciali frigore corpus.

is tamen ut rediit, pariter rediere furores,
 utaque vix tales icto dedit aëre voces:
 merito! quid enim temeraria vulneris huius 585
 cium feci? quid, quae celanda fuerunt,
 cito commisi properatis verba tabellis?
 erat ambiguis animi sententia dictis
 etemptanda mihi. ne non sequeretur euntem,
 te aliqua veli, qualis foret aura, notare 590
 ueram tutoque mari decurrere: quae nunc
 exploratis implevi lintea ventis.
 eror in scopulos igitur, subversaue toto
 uor Oceano, neque habent mea vela recursus.
 id quod et omnibus certis prohibebar amori 595
 ulgere meo, tum cum mihi ferre iubenti
 didit et fecit spes nostras cera caducas?
 ne vel illa dies fuerat vel tota voluntas,
 potius mutanda dies? deus ipse monebat
 utaque certa dabat: si non male sana fuissem. 600
 amen ipsa loqui nec me committere cerae
 ueram, praesensque meos aperire furores.
 sset lacrimas, vultum vidisset amantis.
 ra loqui poteram, quam quae cepere tabellae.
 to potui circumdare bracchia collo 605
 si reicerer, potui moritura videri
 plectique pedes adfusaue poscere vitam.
 ia fecissem, quorum si singula duram
 tere non poterant, potuissent omnia, mentem.
 itan et missi sit quaedam culpa ministri. 610
 adiit apte nec legit idonea, credo,
 pora, nec petiit horamque animumque vacantem.
 c nocuere mihi. neque enim est de tigride natus,
 rigidas silices solidumve in pectore ferrum
 adamanta gerit, nec lac bibit ille leaenae. 615
 retur: repetendus erit. nec taedia coepti
 mei capiam, dum spiritus iste manebit.
 a primum, si facta mihi revocare liceret,
 coepisse fuit: coepta expugnare secundum est.
 ppe nec ille potest, ut iam mea vota relinquam, 620
 tamen ausorum semper memor esse meorum:
 quia desierim, leviter voluisse videbor,
 etiam temptasse illum insidiisque petisse:
 certe non hoc, qui plurimus urget et urit
 hora nostra, deo, sed victa libidine credar. 625
 ique iam nequeo nil commisisse nefandum:

- et scripsi, et petii: temerata est nostra voluntas.
 ut nihil adiciam, non possum innoxia dici.
 quod superest, multum est in vota, in crimina parvum.'
- 630 dixit et — incertae tanta est discordia mentis —
 cum pigeat temptasse, libet temptare: modumque
 exit et infelix committit saepe repelli.
 mox ubi finis abest, patriam fugit ille nefasque
 inque peregrina ponit nova moenia terra.
- 635 tum vero maestam tota Miletida mente
 defecisse ferunt, tum vero a pectore vestem
 diripuit planxitque suos furibunda lacertos.
 iamque palam est demens inconcessamque fatetur
 spem Veneris, sine qua patriam invisosque Penates
- 640 deserit et profugi sequitur vestigia fratris.
 utque tuo motae, proles Semeleia, thyrso
 Ismariae celebrant repetita triennia bacchae:
 Byblida non aliter latos ululasse per agros
 Bubasides videre nurus. quibus illa relictis
- 645 Caras et armiferos Lelegas Lyciamque pererrat.
 iam Cragon et Limyren Xanthique reliquerat undas,
 quoque Chimaera iugo mediis in partibus ignem,
 pectus et ora leae, caudam serpentis habebat.
 deficiunt silvae: cum tu lassata sequendo
- 650 concidis et dura positis tellure capillis,
 Bybli, iaces frondesque tuo premis ore caducas.
 saepe etiam nymphae teneris Lelegeïdes ulnis
 tollere conantur; saepe, ut medeatur amori,
 praecipiant surdaeque adhibent solacia menti.
- 655 muta iacet viridesque suis tenet unguibus herbas
 Byblis, et umectat lacrimarum gramina rivo.
 Naidas his venam, quae numquam arescere posset,
 supposuisse ferunt. quid enim dare maius habebant?
 protinus, ut secto piceae de cortice guttae,
- 660 utve tenax grava manat tellure bitumen,
 utve sub adventu spirantis lene favoni
 sole remollescit, quae frigore constitit, unda:
 sic lacrimis consumpta suis Phoebeïa Byblis
 vertitur in fontem, qui nunc quoque vallibus illis
- 665 nomen habet dominae, nigraque sub ilice manat.
- Fama novi centum Cretaeas forsitan urbes
 implesset monstri, si non miracula nuper
 Iphide mutata Crete propiora tulisset.
 proxima Gnosiaco nam quondam Phaestia regno
- 670 progenuit tellus ignotum, nomine Ligdum,

Iphis.

ingenua de plebe virum. nec census in illo
 nobilitate sua maior, sed vita fidesque
 inculpata fuit. gravidæ qui coniugis aures
 vocibus his monuit, cum iam prope partus adesset:
 ‘quæ voveam, duo sunt, minimo ut relevere dolore, 675
 utque marem parias. onerosior altera sors est,
 et vires fortuna negat. quod abominor, ergo
 edita forte tuo fuerit si femina partu, —
 invitus mando: pietas, ignosce! — necetur.’
 dixerat; et lacrimis vultum lavere profusis 680
 tam qui mandabat, quam cui mandata dabantur.
 sed tamen usque suum vanis Telethusa maritum
 sollicitat precibus, ne spem sibi ponat in arto.
 certa sua est Ligdo sententia. iamque ferendo
 vix erat illa gravem maturo pondere ventrem, 685
 cum medio noctis spatio sub imagine somni
 Inachis ante torum, pompa comitata suorum,
 aut stetit, aut visa est. inerant lunaria fronti
 cornua cum spicis nitido flaventibus auro,
 et regale decus. cum qua latrator Anubis 690
 sanctaque Bubastis variusque coloribus Apis,
 quique premit vocem digitoque silentia suadet:
 sinistraque erant, numquamque satis quaesitus Osiris,
 plenaque somniferis serpens peregrina venenis.
 tum velut excussam somno et manifesta videntem 695
 sic adfata dea est: ‘pars o Telethusa mearum,
 pone graves curas mandataque falle mariti,
 nec dubites, cum te partu Lucina levarit,
 tollere quicquid erit. dea sum auxiliariis opemque
 exorata fero; nec te coluisse quereris 700
 ingratum numen.’ monuit thalamoque recessit.
 laeta toro surgit purasque ad sidera supplex
 Cressa manus tollens, rata sint sua visa, precatur.
 ut dolor increvit seque ipsum pondus in auras
 expulit et nata est ignaro femina patre, 705
 iussit ali mater puerum mentita; fidemque
 res habuit, neque erat ficti nisi conscia nutrix.
 vota pater solvit nomenque imponit avitum:
 Iphis avus fuerat. gavisæ est nomine mater,
 quod commune foret nec quemquam falleret illo. 710
 inde incepta pia mendacia fraude latebant.
 cultus erat pueri; facies, quam sive puellæ
 sive dares puero, fieret formosus uterque.
 tertius interea decimo successerat annus:

- 715 cum pater, Iphi, tibi flavam despondet Ianthen,
inter Phaestiadas quae laudatissima formae
dote fuit virgo, Dictaeo nata Teleste.
par aetas, par forma fuit, primasque magistris
accepere artes, elementa aetatis, ab isdem.
- 720 hinc amor ambarum tetigit rude pectus, et aequum
vulnus utrique dedit: sed erat fiducia dispar.
coniugium pactaeque expectat tempora taedae,
quamque virum putat esse, virum fore credit Ianthe.
Iphis amat, qua posse frui desperat, et auget
- 725 hoc ipsum flammam, ardetque in virgine virgo.
vixque tenens lacrimas 'quis me manet exitus' inquit,
'cognita quam nulli, quam prodigiosa novaeque
cura tenet Veneris? si di mihi parcere vellent,
[parcere debuerant, si non et perdere vellent.]
- 730 naturale malum saltem et de more dedissent.
nec vaccam vaccae, neque equas amor urit equarum:
urit oves aries, sequitur sua femina cervum.
sic et aves coeunt, interque animalia cuncta
femina femineo correpta cupidine nulla est.
- 735 vellem nulla forem! ne non tamen omnia Crete
monstra ferat, taurum dilexit filia Solis:
femina nempe marem. meus est furiosior illo,
si verum profitemur, amor. tamen illa secuta est
spem Veneris; tamen illa dolis et imagine vaccae
- 740 passa bovem est: et erat, qui deciperetur, adulter.
huc licet e toto sollertia confluat orbe,
ipse licet revolet ceratis Daedalus alis:
quid faciet? num me puerum de virgine doctis
artibus efficiet? num te mutabit, Ianthe?
- 745 quin animum firmas teque ipsa recolligis, Iphi,
consiliique inopes et stultos excutis ignes?
quid sis nata, vide, nisi te quoque decipis ipsam,
et pete quod fas est, et ama quod femina debes.
spes est, quae capiat; spes est, quae pascat amorem.
- 750 hanc tibi res adimit. non te custodia caro
arceat ab amplexu, nec cauti cura mariti,
non patris asperitas, non se negat ipsa roganti.
nec tamen est potienda tibi. nec, ut omnia fiant,
esse potes felix, ut dique hominesque laborent.
- 755 nunc quoque votorum nulla est pars vana meorum,
dique mihi faciles, quicquid valuere, dederunt:
quodque ego, vult genitor, vult ipsa, socerque futurus.
at non vult natura, potentior omnibus istis,

quae mihi sola nocet. venit ecce optabile tempus,
 luxque iugalis adest, et iam mea fiet Ianthe: 760
 nec mihi continget: mediis sitiemus in undis.
 pronuba quid Iuno, quid ad haec, Hymenaeae, venitis
 sacra, quibus qui ducat abest, ubi nubimus ambae?
 pressit ab his vocem. nec lenius altera virgo
 aestuat, utque celer venias, Hymenaeae, precatur. 765
 quod petit haec, Telethusa timens modo tempora differt,
 nunc ficto languore moram trahit, omina saepe
 visaque causatur. sed iam consumpserat omnem
 materiam ficti, dilataque tempora taedae
 institerant, unusque dies restabat. at illa 770
 crinalem capitis vittam nataeque sibique
 detrahit et passis aram complexa capillis
 ‘Isi, Paraetionium Mareoticaque arva Pharonque
 quae colis et septem digestum in cornua Nilum,
 fer, precor,’ inquit ‘opem nostroque medere timori! 775
 te, dea, te quondam tuaque haec insignia vidi
 cunctaque cognovi, sonitum comitantiaque aera
 sistrorum, memorique animo tua iussa notavi.
 quod videt haec lucem, quod non ego punior, ecce
 consilium munusque tuum est. miserere duarum, 780
 auxilioque iuva.’ lacrimae sunt verba secutae.
 visa dea est movisse suas — et moverat — aras,
 et templi tremuere fores, imitataque lunam
 cornua fulserunt, crepuitque sonabile sistrum.
 non secura quidem, fausto tamen omine laeta 785
 mater abit templo. sequitur comes Iphis euntem,
 quam solita est, maiore gradu: nec candor in ore
 permanet, et vires augentur, et acrior ipse est
 vultus, et incomptis brevior mensura capillis:
 plusque vigoris adest, habuit quam femina. nam quae 790
 femina nuper eras, puer es. date munera templis
 nec timida gaudete fide! dant munera templis;
 addunt et titulum; titulus breve carmen habebat:
 ‘dona puer solvit, quae femina voverat, Iphis.’
 postera lux radiis latum patefecerat orbem, 795
 cum Venus et Iuno sociosque Hymenaeus ad ignes
 conveniunt, potiturque sua puer Iphis Ianthe.

LIBER DECIMUS.

Inde per immensum croceo velatus amictu
 aethera digreditur Ciconumque Hymenaeus ad oras

Orpheus.

- tendit, et Orphea nequiquam voce vocatur.
 adfuit ille quidem, sed nec sollemnia verba
 5 nec laetos vultus nec felix attulit omen.
 fax quoque, quam tenuit, lacrimoso stridula fumo
 usque fuit nullosque invenit motibus ignes.
 exitus auspicio gravior. nam nupta per herbas
 dum nova Naiadum turba comitata vagatur,
 10 occidit, in talum serpentis dente recepto.
 quam satis ad superas postquam Rhodopeius auras
 deflevit vates, ne non temptaret et umbras,
 ad Styga Taenaria est ausus descendere porta,
 perque leves populos simulacraque functa sepulcro
 15 Persephonen adiit inamoenaque regna tenentem
 umbrarum dominum; pulsisque ad carmina nervis
 sic ait: 'o positi sub terra numina mundi,
 in quem reccidimus, quicquid mortale creamur:
 si licet et, falsi positis ambagibus oris,
 20 vera loqui sinitis: non huc, ut opaca viderem
 Tartara, descendi, nec uti villosa colubris
 terna Medusaei vincirem guttura monstri.
 causa viae est coniunx, in quam calcata venenum
 vipera diffudit, crescentesque abstulit annos.
 25 posse pati volui, nec me temptasse negabo:
 vicit Amor. supera deus hic bene notus in ora est:
 an sit et hic, dubito. sed et hic tamen auguror esee;
 famaue si veteris non est mentita rapinae,
 vos quoque iunxit Amor. per ego haec loca plena timoris,
 30 per Chaos hoc ingens vastique silentia regni,
 Eurydices, oro, properata retexite fata.
 omnia debentur vobis, paulumque morati
 serius aut citius sedem properamus ad unam.
 tendimus huc omnes, haec est domus ultima; vosque
 35 humani generis longissima regna tenetis.
 haec quoque, cum iustos matura peregerit annos,
 iuris erit vestri: pro munere poscimus usum.
 quod si fata negant veniam pro coniuge, certum est
 nolle redire mihi: leto gaudete duorum.'
- 40 talia dicentem nervosque ad verba moventem
 exsanguis flebant animae, nec Tantalus undam
 captavit refugam, stupuitque Ixionis orbis,
 nec carpsere iecur volucres, urnisque vacarunt
 Belides, inque tuo sedisti, Sisypho, saxo.
 45 tunc primum lacrimis victarum carmine fama est
 Eumenidum maduisse genas. nec regia coniunx

sustinet oranti, nec qui regit ima, negare:
 Eurydicenque vocant. umbras erat illa recentes
 inter, et incessit passu de vulnere tardo.
 hanc simul et legem Rhodopeius accipit heros, 50
 ne flectat retro sua lumina, donec Avernas
 exierit valles: aut irrita dona futura.
 carpitur acclivis per muta silentia trames
 arduus, obscurus, caligine densus opaca.
 nec procul afuerunt telluris margine summae. 55
 hic, ne deficeret, metuens avidusque videndi
 flexit amans oculos: et protinus illa relapsa est.
 brachiaque intendens prendique et prendere certans
 nil nisi cedentes infelix arripit auras.
 iamque iterum moriens non est de coniuge quicquam 60
 questa suo: quid enim nisi se quereretur amatam?
 supremumque vale, quod iam vix auribus ille
 acciperet, dixit revolutaque rursus eodem est.
 non aliter stupuit gemina nece coniugis Orpheus,
 quam tria qui timidus, medio portante catenas, 65
 colla canis vidit. quem non pavor ante reliquit,
 quam natura prior, saxo per corpus oborto:
 quique in se crimen traxit voluitque videri
 Olenos esse nocens: tuque o confisa figurae,
 infelix Lethaea, tuae, iunctissima quondam 70
 pectora, nunc lapides, quos umida sustinet Ide.
 orantem frustra que iterum transire volentem
 portitor arcuerat. septem tamen ille diebus
 squalidus in ripa Cereris sine munere sedit:
 cura dolorque animi lacrimaeque alimenta fuere. 75
 esse deos Erebi crudeles questus, in altam
 se recipit Rhodopen pulsumque aquilonibus Haemum.
 tertius aequoreis inclusum Piscibus annum
 finierat Titan, omnemque refugerat Orpheus
 femineam Venerem, seu quod male cesserat illi, 80
 sive fidem dederat. multas tamen ardor habebat
 iungere se vati: multae doluere repulsae.
 ille etiam Thracum populis fuit auctor, amorem
 in teneros transferre mares, citraque iuventam
 aetatis breve ver et primos carpere flores. 85
 Collis erat, collemque super planissima campi
 area; quam viridem faciebant graminis herbae,
 umbra loco deerat. qua postquam parte resedit
 dis genitus vates et fila sonantia movit,
 umbra loco venit. non Chaonis afuit arbor, 90

non nemus Heliadum, non frondibus aesculus **altis**,
 nec tiliae molles, nec fagus et innuba laurus,
 nec coryli fragiles et fraxinus utilis hastis
 enodisque abies curvataque glandibus ilex
 95 et platanus genialis acerque coloribus impar,
 amnicolaeque simul salices et aquatica lotos
 perpetuoque virens buxum tenuesque myricae
 et bicolor myrtus et bacis caerulea tinus.
 vos quoque, flexipedes hederæ, venistis et una
 100 pampineae vites et amictæ vitibus ulmi:
 ornique et piceae pomoque onerata rubenti
 arbutus et lentæ, victoris præmia, palme,
 et succincta comas hirsutaque vertice pinus,
 grata deum matri: siquidem Cybeleius Attis
 105 exiit hac hominem truncoque induruit illo.

Adfuit huic turbæ metas imitata cupressus, *Cyparissus*
 nunc arbor, puer ante deo dilectus ab illo,
 qui citharam nervis et nervis temperat arcum.
 namque sacer nymphis Carthæa tenentibus arva
 110 ingens cervus erat, lateque patentibus altas
 ipse suo capiti præbebat cornibus umbras.
 cornua fulgebant auro, demissaque in armos
 pendebant tereti gemmata monilia collo.
 bulla super frontem parvis argentea loris
 115 vincta movebatur, parilique ætate nitebant
 auribus e geminis circum cava tempora bæcæ.
 isque metu vacuus naturalique pavore
 deposito celebrare domos mulcendaque colla
 quamlibet ignotis manibus præbere solebat.
 120 sed tamen ante alios, Cææ pulcherrime gentis,
 gratus erat, Cyparisse, tibi. tu pabula cervum
 ad nova, tu liquidi ducebas fontis ad undam:
 tu modo texebas varios per cornua flores,
 nunc eques in tergo residens huic lætus et illuc
 125 mollia purpureis frenabas ora capistris.
 aestus erat, mediusque dies, solisque vapore
 concava litorei fervebant bracchia Cancrî.
 fessus in herbosa posuit sua corpora terra
 cervus et arborea frigus ducebat ab umbra.
 130 hunc puer imprudens iaculo Cyparissus acuto
 fixit: et, ut sævo morientem vulnere vidit,
 velle mori statuit. quæ non solacia Phoebus
 dixit et, ut leviter pro materiaque doleret,
 admonuit! gemit ille tamen, munusque supremum

hoc petit a superis, ut tempore luceat omni. 135
 iamque, per immensos egesto sanguine fletus,
 in viridem verti coeperunt membra colorem;
 et modo qui nivea pendebant fronte capilli,
 horrida caesaries fieri, sumptoque rigore
 sidereum gracili spectare cacumine caelum. 140
 ingemuit tristisque deus 'lugebere nobis
 lugebisque alios aderisque dolentibus' inquit.

Tale nemus vates attraxerat, inque ferarum *Orpheus.*
 concilio medius turba volucrumque sedebat.
 ut satis impulsas temptavit pollice chordas, 145
 et sensit varios, quamvis diversa sonarent,
 concordare modos, hoc vocem carmine movit:

'Ab Iove, Musa parens — cedunt Iovis omnia regno —
 carmina nostra move. Iovis est mihi saepe potestas
 dicta prius: cecini plectro graviore Gigantas 150
 sparsaque Phlegraeis victricia fulmina campis.
 nunc opus est levioe lyra: puerosque canamus
 dilectos superis, inconcessisque puellas
 ignibus attonitas meruisse libidine poenam. 154

Rex superum Phrygii quondam Ganymedis amore *Gany-*
 arsit; et inventum est aliquid, quod Iuppiter esse, *medes.*
 quam quod erat, mallet. nulla tamen alite verti
 dignatur, nisi quae posset sua fulmina ferre.
 nec mora: percusso mendacibus aëre pennis
 abripit Iliaden; qui nunc quoque pocula miscet 160
 invitaque Iovi nectar Iunone ministrat.

Te quoque, Amyclide, posuisset in aethere Phoebus, *Hyacin-*
 tristia si spatium ponendi fata dedissent. *thus.*

qua licet, aeternus tamen es; quotiensque repellit
 ver hiemem, Piscique Aries succedit aquoso, 165
 tu totiens oreris viridique in caespite flores.
 te meus ante omnes genitor dilexit. et orbe

in medio positi caruerunt praeside Delphi,
 dum deus Eurotan immunitamque frequentat
 Sparten: nec citharae nec sunt in honore sagittae. 170

immemor ipse sui non retia ferre recusat,
 non tenuisse canes, non per iuga montis iniqui
 ire comes; longaque alit assuetudine flammis.
 iamque fere medius Titan venientis et actae
 noctis erat, spatioque pari distabat utrimque: 175
 corpora veste levant, et suco pinguis olivi
 splendescunt latique ineunt certamina disci.
 quem prius aërias libratum Phoebus in auras

- misit, et oppositas disiecit pondere nubes.
 180 reccidit in solidam longo post tempore terram
 pondus et exhibuit iunctam cum viribus artem.
 protinus imprudens actusque cupidine lusus
 tollere Taenarides orbem properabat. at illum
 dura repercusso subiecit verbere tellus
 185 in vultus, Hyacinthe, tuos. expalluit aequae,
 quam puer, ipse deus, collapsosque excipit artus,
 et modo te refovet, modo tristia vulnera siccant,
 nunc animam admotis fugientem sustinet herbis.
 nil prosunt artes: erat inmedicabile vulnus.
 190 ut si quis violas rigoque papaver in horto
 liliaque infringat fulvis horrentia linguis,
 marcida demittant subito caput illa vietum
 nec se sustineant, spectentque cacumine terram:
 sic vultus moriens iacet et defecta vigore
 195 ipsa sibi est oneri cervix umeroque recumbit.
 "laberis, Oebalide, prima fraudate iuventa,"
 Phoebus ait "videoque tuum, mea crimina, vulnus.
 tu dolor es facinusque meum; mea dextera leto
 inscribenda tuo est; ego sum tibi funeris auctor.
 200 quae mea culpa tamen? nisi si lusisse vocari
 culpa potest, nisi culpa potest et amasse vocari.
 atque utinam pro te vitam tecumve liceret
 reddere! quod quoniam fatali lege tenemur,
 semper eris mecum memorique haerebis in ore.
 205 te lyra pulsa manu, te carmina nostra sonabunt,
 flosque novus scripto gemitus imitabere nostros.
 tempus et illud erit, quo se fortissimus heros
 addat in hunc florem folioque legatur eodem."
 talia dum vero memorantur Apollinis ore,
 210 ecce cruor, qui fusus humo signaverat herbas,
 desinit esse cruor, Tyrioque nitentior ostro
 flos oritur formamque capit quam lilia, si non
 purpureus color his, argenteus esset in illis.
 non satis hoc Phoebo est (is enim fuit auctor honoris):
 215 ipse suos gemitus foliis inscribit, et AI AI
 flos habet inscriptum, funestaque littera ducta est.
 nec genuisse pudet Sparten Hyacinthon, honoreque
 durat in hoc aevi; celebrandaque more priorum
 annua praelata redeunt Hyacinthia pompa.
 220 At si forte roges fecundam Amathunta metallis, *Cerastae*
 an genuisse velit Propoetidas, abnuet aequae
 atque illos, gemino quondam quibus aspera cornu

frons erat; unde etiam nomen traxere Cerastae.
 ante fores horum stabat Iovis Hospitis ara.
 ignarus sceleris quam si quis sanguine tinctam 225
 advena vidisset, mactatos crederet illic
 lactantes vitulos Amathusiacasque bidentes:
 hospes erat caesus. sacris offensa nefandis
 ipsa suas urbes Ophiusiaque arva parabat
 deserere alma Venus. “sed quid loca grata, quid urbes 230
 peccavere meae? quod” dixit “crimen in illis?
 exilio poenam potius gens impia pendat
 vel nece, vel si quid medium est mortisque fugaeque.
 idque quid esse potest, nisi versae poena figurae?”
 dum dubitat, quo mutet eos, ad cornua vultum 235
 flexit, et admonita est, haec illis posse relinqui:
 grandiaque in torvos transformat membra iuencos.
 Sunt tamen obscenae Venerem Propoetides ausae
 esse negare deam. pro quo sua numinis ira
 corpora cum forma primae vulgasse feruntur: 240
 utque pudor cessit, sanguisque induruit oris,
 in rigidum parvo silicem discrimine versae.
 Quas quia Pygmalion aevum per crimen agentes,
 viderat, offensus vitiis, quae plurima menti
 femineae natura dedit, sine coniuge caelebs
 vivebat thalamique diu consorte carebat. 245
 interea niveum mira feliciter arte
 sculpsit ebur formamque dedit, qua femina nasci
 nulla potest, operisque sui concepit amorem.
 virginis est verae facies, quam vivere credas 250
 et, si non obstat reverentia, velle moveri.
 ars adeo latet arte sua. miratur et haurit
 pectore Pygmalion simulati corporis ignes.
 saepe manus operi temptantes admovet, an sit
 corpus, an illud ebur: nec adhuc ebur esse fatetur. 255
 oscula dat reddique putat loquiturque tenetque,
 et credit tactis digitos insidere membris
 et metuit, pressos veniat ne livor in artus.
 et modo blanditias adhibet, modo grata puellis
 munera fert illi, conchas teretesque lapillos 260
 et parvas volucres et flores mille colorum
 liliaque pictasque pilas et ab arbore lapsas
 Heliadum lacrimas. ornat quoque vestibus artus,
 dat digitis gemmas, dat longa monilia collo.
 aure leves baccae, redimicula pectore pendent. 265
 cuncta decent. nec nuda minus formosa videtur.

- collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis
 appellatque tori sociam, acclinataque colla
 mollibus in plumis, tamquam sensura, reponit.
- 270 festa dies Veneris tota celeberrima Cypro
 venerat, et pandis inductae cornibus aurum
 conciderant ictae nivea cervice iuvencae,
 turaque fumabant: cum munere functus ad aras
 constitit et timide "si di dare cuncta potestis,
 275 sit coniunx, opto," (non ausus "eburnea virgo"
 dicere) Pygmalion "similis mea" dixit "eburnae."
 sensit, ut ipsa suis aderat Venus aurea festis,
 vota quid illa velint. et, amici numinis omen,
 flamma ter accensa est apicemque per aëra duxit.
- 290 ut rediit, simulacra suae petit ille puellae
 incumbensque toro dedit oscula. visa tepere est.
 admovet os iterum, manibus quoque pectora temptat:
 temptatum mollescit ebur, positoque rigore
 subsidit digitis ceditque, ut Hymettia sole
 285 cera remollescit tractataque pollice multas
 flectitur in facies ipsoque fit utilis usu.
 dum stupet et dubie gaudet fallique veretur,
 rursus amans rursusque manu sua vota retractat:
 corpus erat, saliunt temptatae pollice venae.
- 290 tum vero Paphius plenissima concipit heros
 verba, quibus Veneri grates agat, oraque tandem
 ore suo non falsa premit. dataque oscula virgo
 sensit, et erubuit, timidumque ad lumina lumen
 attollens pariter cum caelo vidit amantem.
- 295 coniugio, quod fecit, adest dea. iamque coactis
 cornibus in plenum noviens lunaribus orbem
 illa Paphon genuit, de qua tenet insula nomen.
 Editus hac ille est, qui, si sine prole fuisset, *Marrha*
 inter felices Cinyras potuisset haberi.
- 300 dira canam. procul hinc natae, procul este parentes!
 aut, mea si vestras mulcebunt carmina mentes,
 desit in hac mihi parte fides, nec credite factum:
 vel, si credetis, facti quoque credite poenam.
 si tamen admissum sinit hoc Natura videri,
- 305 gentibus Ismariis et nostro gratulor orbi,
 gratulor huic terrae, quod abest regionibus illis,
 quae tantum genuere nefas. sit dives amomo,
 cinnamaque costumque suum sudataque ligno
 tura ferat floresque alios Panchaia tellus,
 310 dum ferat et murræ. tanti nova non fuit arbor.

egat nocuisse tibi sua tela Cupido,
 ia, facesque suas a crimine vindicat isto.
 te Stygio tumidisque adflavit Echidnis
 is una soror. scelus est odisse parentem:
 nor est odio maius scelus. undique lecti 315
 iunt proceres, totoque oriente iuventus
 alami certamen adest. ex omnibus unum
 Myrrha, virum! dum ne sit in omnibus unus.
 idem sentit foedoque repugnat amori
 um “quo mente feror? quid molior?” inquit: 320
 recor, et pietas sacrataque iura parentum,
 rohibete nefas scelerique resistite nostro!
 en hoc scelus est. sed enim damnare negatur
 Venerem pietas: coeuntque animalia nullo
 dilectu, nec habetur turpe iuvencae 325
 patrem tergo, fit equo sua filia coniunx;
 ue creavit, inquit pecudes caper; ipsaque, cuius
 e concepta est, ex illo concipit ales.
 , quibus ista licent! humana malignas
 ledit leges, et quod natura remittit, 330
 iura negant. gentes tamen esse feruntur,
 bus et nato genetrix, et nata parenti
 ur, ut pietas geminato crescat amore.
 seram, quod non nasci mihi contigit illic,
 aque loci laedor! quid in ista revolver? 335
 aterdictae, discedite! dignus amari
 ed ut pater, est. ergo si filia magni
 sem Cinyrae, Cinyrae concumbere possem.
 quia iam meus est, non est meus, ipsaque damno
 hi proximitas: aliena potentior essem. 340
 et procul hinc patriaeque relinquere fines,
 celus effugiam. retinet malus ardor amantem:
 esens spectem Cinyram tangamque loquarque
 que admoveam, si nil conceditur ultra.
 utem sperare aliquid potes, impia virgo, 345
 uot confundas et iura et nomina, sentis?
 ris et matris paelex et adultera patris?
 oror nati genetrixque vocabere fratris?
 etues atro crinitas angue sorores,
 acibus saevis oculos atque ora petentes 350
 corda vident? at tu, dum corpore non es
 nefas, animo ne concipe, neve potentis
 situ vetito naturae pollue foedus.
 outa: res ipsa vetat. pius ille, memorque est

- 355 moris — et o vellem similis furor esset in illo!”
dixerat. at Cinyras, quem copia digna procorum,
quid faciat, dubitare facit, scitatur ab ipsa,
nominibus dictis, cuius velit esse mariti.
illa silet primo patriisque in vultibus haerens
- 360 aestuat et tepido suffundit lumina rore.
virginei Cinyras haec credens esse timoris,
flere vetat siccatque genas atque oscula iungit.
Myrrha datis nimium gaudet, consultaque, qualem
optet habere virum, “similem tibi” dixit. at ille
- 365 non intellectam vocem conlaudat et “esto
tam pia semper” ait. pietatis nomine dicto
demisit vultus sceleris sibi conscia virgo.
noctis erat medium, curasque et corpora somnus
solverat. at virgo Cinyreia pervigil igni
- 370 carpitur indomito furiosaque vota retractat.
et modo desperat, modo vult temptare: pudetque,
et cupit, et, quid agat, non invenit. utque securi
saucia trabs ingens, ubi plaga novissima restat,
quo cadat, in dubio est, omnique a parte timetur:
- 375 sic animus vario labefactus vulnere nutat
huc levis atque illuc momentaque sumit utroque.
nec modus aut requies, nisi mors, reperitur amoris:
mors placet. erigitur laqueoque innectere fauces
destinat, et zona summo de poste revincta
- 380 “care vale Cinyra, causamque intellege mortis”
dixit, et aptabat pallenti vincula collo.
murmura verborum fidas nutricis ad aures
pervenisse ferunt, limen servantis alumnae.
surgit anus reseratque fores; mortisque paratae
- 385 instrumenta videns, spatio exclamat eodem
seque ferit scinditque sinus ereptaque collo
vincula dilaniat. tum denique flere vacavit,
tum dare complexus laqueique requirere causam.
muta silet virgo terramque immota tuetur,
- 390 et deprensa dolet tardae conamina mortis.
instat anus, canosque suos et inania nudans
ubera per cunas alimentaque prima precatur,
ut sibi committat, quicquid dolet. illa rogantem
aversata gemit. certa est exquirere nutrix,
- 395 nec solam spondere fidem. “dic” inquit “opemque
me sine ferre tibi: non est mea pigra senectus.
seu furor est, habeo, quod carmine sanet et herbis:
sive aliquis nocuit, magico lustrabere ritu:

ira deum sive est, sacris placabilis ira.
 quid rear ulterius? certe fortuna domusque 400
 sospes et in cursu est: vivit genetrisque paterque.”
 Myrrha, patre audito, suspiria duxit ab imo
 pectore. nec nutrix etiamnum concipit ullum
 mente nefas; aliquemque tamen praesentit amorem.
 propositique tenax, quodcumque est, orat, ut ipsi 405
 indicet, et gremio lacrimantem tollit anili,
 atque ita complectens infirmis membra lacertis
 “sensimus:” inquit “amas. et in hoc mea (pone timorem!)
 sedulitas erit apta tibi, nec sentiet unquam
 hoc pater.” exiit gremio furibunda, torumque 410
 ore premens “discede, precor, miseroque pudori
 parce” ait. instanti “discede, aut desine” dixit
 “quaerere, quid doleam. scelus est, quod scire laboras.”
 horret anus, tremulasque manus annisque metuque
 tendit et ante pedes supplex procumbit alumnae, 415
 et modo blanditur, modo, si non conscia fiat,
 terret, et indicium laquei coeptaeque minatur
 mortis, et officium commisso spondet amori.
 extulit illa caput lacrimisque implevit obortis
 pectora nutricis; conataque saepe fateri, 420
 saepe tenet vocem pudibundaque vestibus ora
 textit et “o” dixit “felicem coniuge matrem!”
 hactenus, et gemuit. gelidos nutricis in artus
 ossaque (sensit enim) penetrat tremor, albaque toto
 vertice canities rigidis stetit hirta capillis. 425
 multaue, ut excuteret diros, si posset, amores,
 addidit. at virgo scit se non falsa moneri;
 certa mori tamen est, si non potiatu amore.
 “vive,” ait haec “potiere tuo” et non ausa “parente”
 dicere, conticuit promissaque numine firmat. 430
 festa pia Cereris celebrabant annua matres
 illa, quibus nivea velatae corpora veste
 primitias frugum dant spicea sarta suarum,
 perque novem noctes Venerem tactusque viriles
 in vetitis numerant. turba Cenchreis in illa, 435
 regis adest coniunx, arcanaque sacra frequentat.
 ergo legitima vacuus dum coniuge lectus,
 nacta gravem vino Cinyram male sedula nutrix,
 nomine mentito, veros exponit amores
 et faciem laudat. quaesitis virginis annis 440
 “par” ait “est Myrrhae.” quam postquam adducere iussa est,
 utque domum rediit, “gaude, mea” dixit “alumna:

- vicimus." infelix non toto pectore sentit
 laetitiam virgo, praesagaque pectora maerent.
 445 sed tamen et gaudet: tanta est discordia mentis.
 tempus erat, quo cuncta silent, interque triones
 flexerat obliquo plaustrum temone Bootes:
 ad facinus venit illa suum. fugit aurea caelo
 luna, tegunt nigrae latitantia sidera nubes,
 450 nox caret igne suo. primus tegis, Icare, vultus,
 Erigoneque pio sacrata parentis amore.
 ter pedis offensi signo est revocata, ter omen
 funereus bubo letali carmine fecit.
 it tamen: et tenebrae minuunt noxque atra pudorem:
 455 nutricisque manum laeva tenet, altera motu
 caecum iter explorat. thalami iam limina tangit,
 iamque fores aperit, iam ducitur intus. at illi
 poplite succiduo genua intremuere, fugitque
 et color et sanguis, animusque relinquit euntem.
 460 quoque suo propior sceleri est, magis horret, et ausi
 paenitet, et vellet non cognita posse reverti.
 cunctantem longaeva manu deducit, et alto
 admotam lecto cum traderet, "accipe," dixit,
 "ista tua est, Cinyra;" devotaque corpora iunxit.
 465 accipit obsceno genitor sua viscera lecto,
 virgineosque metus levat hortaturque timentem.
 forsitan aetatis quoque nomine "filia" dixit:
 dixit et illa "pater," sceleri ne nomina desint.
 plena patris thalamis excedit et impia diro
 470 semina fert utero conceptaque crimina portat.
 postera nox facinus geminat; nec finis in illa est:
 cum tandem Cinyras, avidus cognoscere amantem
 post tot concubitus, illato lumine vidit
 et scelus et natam: verbisque dolore retentis
 475 pendenti nitidum vagina deripit ense.
 Myrrha fugit, tenebrisque et caecae munere noctis
 intercepta neci est; latosque vagata per agros
 palmiferos Arabas Panchaeaque rura relinquit.
 perque novem erravit redeuntis cornua lunae,
 480 cum tandem terra requievit fessa Sabaea.
 vixque uteri portabat onus. tum nescia voti
 atque inter mortisque metus et taedia vitae
 est tales complexa preces: "o si qua patetis
 numina confessis: merui, nec triste recuso
 485 supplicium. sed ne violam vivosque superstes
 mortuaque extinctos, ambobus pellite regnis,

mutataeque mihi vitamque necemque negate.”
 numen confessis aliquod patet: ultima certe
 vota suos habuere deos. nam crura loquentis
 terra supervenit, ruptosque obliqua per ungues 490
 porrigitur radix, longi firmamina trunci,
 ossaque robur agunt, mediaque manente medulla
 sanguis it in sucos, in magnos brachia ramos,
 in parvos digiti; duratur cortice pellis.
 iamque gravem crescens uterum praecinxerat arbor 495
 pectoraque obruerat collumque operire parabat:
 non tulit illa moram, venientique obvia ligno
 subsedit mersitque suos in cortice vultus.
 quae quamquam amisit veteres cum corpore sensus,
 flet tamen, et tepidae manant ex arbore guttae. 500
 est honor et lacrimis; stillataque cortice murra
 nomen erile tenet nulloque tacebitur aevo.
 At male conceptus sub robore creverat infans, *Adonis.*
 quaerebatque viam, qua se genetrice relicta
 exereret. media gravidus tumet arbore venter: 505
 tendit onus matrem. neque habent sua verba dolores,
 nec Lucina potest parientis voce vocari.
 nitenti tamen est similis, curvataque crebros
 dat gemitus arbor lacrimisque cadentibus umet.
 constitit ad ramos mitis Lucina dolentes 510
 admovitque manus et verba puerpera dixit.
 arbor agit rimas et fissa cortice vivum
 reddit onus; vagitque puer: quem mollibus herbis
 Naides impositum lacrimis unxere parentis.
 laudaret faciem Livor quoque. qualia namque 515
 corpora nudorum tabula pinguntur Amorum,
 talis erat. sed, ne faciat discrimina cultus,
 aut huic adde leves aut illis deme pharetras.
 labitur occulte fallitque volatilis aetas,
 et nihil est annis velocius. ille sorore 520
 natus avoque suo, qui conditus arbore nuper,
 nuper erat genitus, modo formosissimus infans,
 iam iuvenis, iam vir, iam se formosior ipso est:
 iam placet et Veneri matrisque ulciscitur ignes.
 namque pharetratus dum dat puer oscula matri, 525
 inscius extanti destrinxit harundine pectus.
 laesa manu natum dea reppulit. altius actum
 vulnus erat specie, primoque fefellerat ipsam.
 capta viri forma non iam Cythereia curat
 litora, non alto repetit Paphon aequore cinctam 530

- piscosamque Gnidon gravidamve Amathunta metallis;
 abstinet et caelo: caelo praefertur Adonis.
 hunc tenet, huic comes est, assuetaque semper in umbra
 indulgere sibi formamque augere colendo,
- 535 per iuga, per silvas dumosaque saxa vagatur,
 fine genus vestem ritu succincta Dianae:
 hortaturque canes: tutaeque animalia praedae
 aut pronos lepores aut celsum in cornua cervum
 aut agit at dammas: a fortibus abstinet apris,
- 540 raptosque lupos armatosque unguibus ursos
 vitat et armenti saturatos caede leones.
 te quoque, ut hos timeas, si quid prodesse monendo
 possit, Adoni, monet "fortis"que "fugacibus esto"
 inquit: "in audaces non est audacia tuta.
- 545 parce meo, iuvenis, temerarius esse periclo:
 neve feras, quibus arma dedit natura, lacesse,
 stet mihi ne magno tua gloria. non movet aetas
 nec facies nec, quae Venerem movere, leones
 saetigerosque sues oculosque animosque ferarum.
- 550 fulmen habent acres in aduncis dentibus apris:
 impetus est fulvis et vasta leonibus ira:
 invisumque mihi genus est." quae causa, roganti
 "dicam" ait; "et veteris monstrum mirabere culpa.
 sed labor insolitus iam me lassavit. et ecce
- 555 opportuna sua blanditur populus umbra,
 datque torum caespes: libet hac requiescere tecum:"
 et requievit humo pressitque et gramen et ipsum,
 inque sinu iuvenis posita cervice reclinis
 sic ait, ac mediis interserit oscula verbis.
- 560 "forsitan audieris aliquam certamine cursus *(Atalanta et Hippomenes.)*
 veloces superasse viros. non fabula rumor
 ille fuit (superabat enim), nec dicere posses,
 laude pedum, formaene bono praestantior esset.
 scitanti deus huic de coniuge "coniuge" dixit
- 565 "nil opus est, Atalanta, tibi. fuge coniugis usum.
 nec tamen effugies, teque ipsa viva carebis."
 territa sorte dei per opacas innuba silvas
 vivit et instantem turbam violenta procorum
 condicione fugat, "nec sum potianda, nisi" inquit
- 570 "victa prius cursu. pedibus contendite mecum.
 praemia veloci coniunx thalamicae dabuntur:
 mors pretium tardis. ea lex certaminis esto."
 illa quidem immitis: sed (tanta potentia formae est)
 venit ad hanc legem temeraria turba procorum.

sederat Hippomenes cursus spectator iniqui 575
 et "petitur cuiquam per tanta pericula coniunx?"
 dixerat ac nimios iuvenum damnarat amores.
 ut faciem et posito corpus velamine vidit,
 quale meum, vel quale tuum, si femina fias,
 obstipuit, tollensque manus "ignoscite," dixit 580
 "quos modo culpavi: nondum mihi praemia nota,
 quae peteretis, erant." laudando concipit ignes
 et, ne quis iuvenum currat velocius, optat
 invidiaeque timet. "sed cur certaminis huius
 intemptata mihi fortuna relinquitur?" inquit: 585
 "audentes deus ipse iuvat." dum talia secum
 exigit Hippomenes, passu volat alite virgo.
 quae quamquam Scythica non setius ire sagitta
 Aonio visa est iuveni, tamen ille decorem
 miratur magis; et cursus facit ipse decorem. 590
 aura refert ablata citis talaria plantis,
 tergaque iactantur crines per eburnea, quaeque
 poplitibus suberant picto genualia limbo:
 inque puellari corpus candore ruborem
 traxerat, haud aliter, quam cum super atria velum 595
 candida purpureum simulatas inficit umbras.
 dum notat haec hospes, decursa novissima meta est,
 et tegitur festa victrix Atalanta corona.
 dant gemitum victi penduntque ex foedere poenas.
 non tamen eventu iuvenis deterritus horum 600
 constitit in medio, vultuque in virgine fixo
 "quid facilem titulum superando quaeris inertes?
 mecum confer!" ait. "seu me Fortuna potentem
 fecerit, a tanto non indignabere vinci.
 namque mihi genitor Megareus Onchestius: illi 605
 est Neptunus avus: pronepos ego regis aquarum.
 nec virtus citra genus est. seu vincar, habebis
 Hippomene victo magnum et memorabile nomen."
 talia dicentem molli Schoeneia vultu
 aspicit et dubitat, superari an vincere malit. 610
 atque ita "quis deus hunc formosis" inquit "iniquus
 perdere vult, caraeque iubet discrimine vitae
 coniugium petere hoc? non sum, me iudice, tanti.
 nec forma tangor (poteram tamen hac quoque tangi),
 sed quod adhuc puer est. non me movet ipse, sed aetas. 615
 quid quod inest virtus et mens interrita leti?
 quid quod ab aequorea numeratur origine quartus?
 quid quod amat tantique putat conubia nostra,

- ut pereat, si me Fors illi dura negarit?
 620 dum licet, hospes, abi, thalamosque relinque cruentos.
 coniugium crudele meum est. tibi nubere nulla
 nolet, et optari potes a sapiente puella.
 cur tamen est mihi cura tui, tot iam ante peremptis?
 viderit! intereat, quoniam tot caede procorum
 625 admonitus non est, agiturque in taedia vitae.
 occidet hic igitur, voluit quia vivere mecum?
 indignamque necem pretium patietur amoris?
 non erit invidiae victoria nostra ferendae.
 sed non culpa mea est. utinam desistere velles!
 630 aut, quoniam es demens, utinam velocior esses!
 at quam virgineus puerili vultus in ore est!
 a, miser Hippomene, nollem tibi visa fuissem!
 vivere dignus eras. quod si felicior essem
 nec mihi coniugium fata importuna negarent,
 635 unus eras, cum quo sociare cubilia vellem.”
 dixerat: utque rudis primoque Cupidine tacta,
 quid velit, ignorans, amat et non sentit amorem.
 iam solitos poscunt cursus populusque paterque,
 cum me sollicita proles Neptunia voce
 640 invocat Hippomenes, “Cytherea”que, “comprecor, ausis
 adsit” ait “nostris et, quos dedit, adiuvet ignes.”
 detulit aura preces ad me non invida blandas:
 motaque sum, fateor. nec opis mora longa dabatur.
 est ager, indigenae Tamasenum nomine dicunt,
 645 telluris Cypriae pars optima, quam mihi prisci
 sacravere senes, templisque accedere dotem
 hanc iussere meis. medio nitet arbor in arvo,
 fulva comam, fulvo ramis crepitantibus auro.
 hinc tria forte mea veniens decerpta ferebam
 650 aurea poma manu: nullique videnda nisi ipsi
 Hippomenen adii docuique, quis usus in illis.
 signa tubae dederant, cum carcere pronus uterque
 emicat, et summam celeri pede libat harenam.
 posse putes illos sicco freta radere passu
 655 et segetis canae stantes percurrere aristas.
 adiciunt animos iuveni clamorque favorque
 verbaque dicentum “nunc, nunc incumbere tempus,
 Hippomene, propera! nunc viribus utere totis:
 pelle moram, vinces.” dubium, Megareus heros
 660 gaudeat an virgo magis his Schoeneia dictis.
 o quotiens, cum iam posset transire, morata est
 spectatosque diu vultus invita reliquit!

aridus e lasso veniebat anhelitus ore;
 metaque erat longe: tum denique de tribus unum
 fetibus arboreis proles Neptunia misit. 665
 obstipuit virgo, nitidique cupidine pomi
 declinat cursus aurumque volubile tollit.
 praeterit Hippomenes: resonant spectacula plausu.
 illa moram celeri cessataque tempora cursu
 corrigit atque iterum iuvenem post terga relinquit. 670
 et rursus pomi iactu remorata secundi
 consequitur transitque virum. pars ultima cursus
 restabat. “nunc” inquit “ades, dea muneris auctor!”
 inque latus campi, quo tardius illa rediret,
 iecit ab obliquo nitidum iuvenaliter aurum. 675
 an peteret, virgo visa est dubitare: coëgi
 tollere et adieci sublato pondera malo,
 impediique oneris pariter gravitate moraque.
 neve meus sermo cursu sit tardior ipso:
 praeterita est virgo; duxit sua praemia victor. 680
 dignane, cui grates ageret, cui turis honorem
 ferret, Adoni, fui? nec grates immemor egit
 nec mihi tura dedit! subitam convertor in iram,
 contemptuque dolens, ne sim spernenda futuris,
 exemplo caveo, meque ipsa exhortor in ambos. 685
 templa, deum Matri quae quondam clarus Echion
 fecerat ex voto, nemorosis abdita silvis,
 transibant, et iter longum requiescere suasit.
 illic concubitus intempestiva cupido
 occupat Hippomenen, a numine concita nostro. 690
 luminis exigui fuerat prope templa recessus,
 speluncae similis, nativo pumice tectus,
 religione sacer prisca, quo multa sacerdos
 lignea contulerat veterum simulacra deorum.
 hunc init et vetito temerat sacraria probro. 695
 sacra retorserunt oculos; turritaque Mater,
 an Stygia sontes, dubitavit, mergeret unda.
 poena levis visa est. ergo modo leviae fulvae
 colla iubae velant, digiti curvantur in ungues,
 ex umeris armi fiunt, in pectora totum 700
 pondus abit, summae cauda verruntur harenae.
 iram vultus habet, pro verbis murmura reddunt,
 pro thalamis celebrant silvas: aliisque timendi
 dente premunt domito Cybeleia frena leones.
 hos tu, care mihi, cumque his genus omne ferarum, 705
 quod non terga fugae, sed pugnae pectora praebet,

effuge, ne virtus tua sit damnosa duobus.”

Illam quidem monuit iunctisque per aëra cyncis *Adonis.*
carpit iter. sed stat monitis contraria virtus.

- 710 forte suam latebris vestigia certa secuti
excivere canes, silvisque exire parantem
fixerat obliquo iuvenis Cinyreius ictu.
protinus excussit pando venabula rostro
sanguine tincta suo, trepidumque et tuta petentem
715 trux aper insequitur, tososque sub inguine dentes
abdedit et fulva moribundum stravit harena.
vecta levi curru medias Cytherea per auras
Cypron olorinis nondum pervenerat alis:
agnovit longe gemitum morientis, et albas
720 flexit aves illuc. utque aethere vidit ab alto
exanimem inque suo iactantem sanguine corpus,
desiluit pariterque sinum pariterque capillos
rupit, et indignis percussit pectora palmis.
questaque cum fati “at non tamen omnia vestri
725 iuris erunt” dixit: “luctus monumenta manebunt
semper, Adoni, mei; repetitaque mortis imago
annua plangoris peraget simulamina nostri.
at cruor in florem mutabitur. an tibi quondam
femineos artus in olentes vertere menthas,
730 Persephone, licuit: nobis Cinyreius heros
invidiae mutatus erit?” sic fata cruorem
nectare odorato sparsit, qui tactus ab illo
intumuit sic, ut pluvio perlucida caelo
surgere bulla solet. nec plena longior hora
735 facta mora est, cum flos de sanguine concolor ortus,
qualem, quae lento celant sub cortice granum,
punica ferre solent. brevis est tamen usus in illo:
namque male haerentem et nimia levitate caducum
excutiunt idem, qui praestant nomina, venti.’

LIBER UNDECIMUS.

- Carmine dum tali silvas animosque ferarum *Orpheus.*
Threicius vates et saxa sequentia ducit,
ecce nurus Ciconum, tectae lymphata ferinis
pectora velleribus, tumuli de vertice cernunt
5 Orpheia percussis sociantem carmina nervis.
e quibus una, leves iactato crine per auras
‘en,’ ait ‘en hic est nostri contemptor!’ et hastam

vatis Apollinei vocalia misit in ora:
 quae foliis praesuta notam sine vulnere fecit.
 alterius telum lapis est, qui missus in ipso 10
 aëre concentu victus vocisque lyraeque est,
 ac veluti supplex pro tam furialibus ausis
 ante pedes iacuit. sed enim temeraria crescunt
 bella, modusque abiit, insanaque regnat Erinys.
 cunctaque tela forent cantu mollita: sed ingens 15
 clamor et inflexo Berecyntia tibia cornu
 tympanaque et plausus et Bacchei ululatus
 obstrepuere sono citharae. tum denique saxa
 non exauditi rubuerunt sanguine vatis.
 ac primum attonitas etiamnum voce canentis 20
 innumeras volucres anguesque agmenque ferarum
 Maenades, Orphei titulum, rapuere, theatri:
 inde cruentatis vertuntur in Orphea dextris
 et coëunt, ut aves, si quando luce vagantem
 noctis avem cernunt. structoque utrimque theatro 25
 ceu matutina cervus periturus harena
 praeda canum est, vatemque petunt et fronde virentes
 concidunt thyrsos, non haec in munera factos.
 hae glaebas, illae direptos arbore ramos,
 pars torquent silices. neu desint tela furori,¹ 30
 forte boves presso subigebant vomere terram,
 nec procul hinc multo fructum sudore parantes
 dura lacertosi fodiebant arva coloni.
 agmine qui viso fugiunt operisque relinquunt
 arma sui: vacuosque iacent dispersa per agros 35
 sarculaque rastrique graves longique ligones.
 quae postquam rapuere ferae, cornuque minaces
 divulgere boves, ad vatis fata recurrunt,
 tendentemque manus atque illo tempore primum
 irrita dicentem nec quicquam voce moventem 40
 sacrilegae perimunt; perque os, pro Iuppiter! illud
 auditum saxis intellectumque ferarum
 sensibus in ventos anima exalata recessit.
 te maestae volucres, Orpheu, te turba ferarum,
 te rigidi silices, te carmina saepe secutae 45
 fleverunt silvae; positis te frondibus arbor
 tonsa comam luxit. lacrimis quoque flumina dicunt
 increvisse suis; obscuraque carbasa pullo
 Naides et Dryades passosque habuere capillos.
 membra iacent diversa locis. caput, Hebre, lyramque 50
 excipis: et, mirum! medio dum labitur amne,

- flebile nescio quid queritur lyra, flebile lingua
 murmurat exanimis, respondent flebile ripae.
 iamque mare invectae flumen populare relinquunt
 55 et Methymnaeae potiuntur litore Lesbi.
 hic ferus expositum peregrinis anguis harenis
 os petit et sparsos stillanti rore capillos.
 tandem Phoebus adest morsusque inferre parantem
 arcet, et in lapidem rictus serpentis apertos
 60 congelat et patulos, ut erant, indurat hiatus.
 umbra subit terras, et quae loca viderat ante,
 cuncta recognoscit: quaerensque per arva piorum
 invenit Eurydicen cupidisque amplectitur ulnis.
 hic modo coniunctis spatiantur passibus ambo:
 65 nunc praecedentem sequitur, nunc praevius anteit,
 Eurydicenque suam iam tuto respicit Orpheus.
 Non impune tamen scelus hoc sinit esse *Lyaeus*: (*Bac-*
chae.)
 amissoque dolens sacrorum vate suorum
 protinus in silvis matres Edonidas omnes,
 70 quae videre nefas, torta radice ligavit.
 quippe pedum digitos, in quantum est quaeque secuta,
 traxit, et in solidam detrusit acumina terram.
 utque suum laqueis, quos callidus abdidit auceps,
 crus ubi commisit volucris, sensitque teneri,
 75 plangitur ac trepidans astringit vincula motu:
 sic, ut quaeque solo defixa cohaeserat harum,
 externata fugam frustra temptabat; at illam
 lenta tenet radix exultantemque coercet.
 dumque, ubi sint digiti, dum, pes ubi, quaerit, et ungues,
 80 aspicit in teretes lignum succedere suras.
 et conata femur maerenti plangere dextra,
 robora percussit: pectus quoque robora fiunt:
 robora sunt umeri: porrectaque bracchia veros
 esse putes ramos, et non fallare putando.
 85 Nec satis hoc Baccho est. ipsos quoque deserit agros
 cumque choro meliore sui vineta *Timoli* [*Midas.*]
 Pactolonque petit; quamvis non aureus illo
 tempore nec caris erat invidiosus harenis.
 hunc assueta cohors Satyri Bacchaeque frequentant.
 90 at Silenus abest. titubantem annisque meroque
 ruricolae cepere Phryges, vinctumque coronis
 ad regem duxere Midan, cui Thracius Orpheus
 orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.
 qui simul agnovit socium comitemque sacrorum,
 95 hospitis adventu festum genialiter egit

per bis quinque dies et iunctas ordine noctes.
 et iam stellarum sublime coegerat agmen
 Lucifer undecimus, Lydos cum laetus in agros
 rex venit et iuveni Silenum reddit alumno.
 huic deus optandi gratum, sed inutile, fecit 100
 muneris arbitrium, gaudens altore recepto.
 ille, male usurus donis, ait 'effice, quicquid
 corpore contigero, fulvum vertatur in aurum.'
 adnuit optatis nocituraque munera solvit
 Liber, et indoluit, quod non meliora petisset. 105
 laetus abit gaudetque malo Berecynthius heros:
 pollicitique fidem tangendo singula temptat.
 vixque sibi credens, non alta fronde virentem
 ilice detraxit virgam: virga aurea facta est.
 tollit humo saxum: saxum quoque palluit auro. 110
 contigit et glaebam: contactu glaeba potenti
 massa fit. arentes Cereris decerpsit aristas:
 aurea messis erat. demptum tenet arbore pomum:
 Hesperidas donasse putes. si postibus altis
 admovit digitos, postes radiare videntur. 115
 ille etiam liquidis palmas ubi laverat undis,
 unda fluens palmis Danaën eludere posset.
 vix spes ipse suas animo capit, aurea fingens
 omnia. gaudenti mensas posuere ministri
 extractas dapibus nec tostae frugis egentes. 120
 tum vero, sive ille sua Cerealia dextra
 munera contigerat, Cerealia dona rigeabant:
 sive dapes avido convellere dente parabat,
 lammina fulva dapes, admoto dente, premebat.
 miscuerat puris auctorem muneris undis: 125
 fusile per rictus aurum fluitare videres.
 attonitus novitate mali, divesque miserque,
 effugere optat opes, et quae modo voverat, odit.
 copia nulla famem relevat, sitis arida guttur
 urit, et invisio meritus torquetur ab auro. 130
 ad caelumque manus et splendida bracchia tollens
 'da veniam, Lenaeae pater! peccavimus,' inquit
 'sed miserere, precor, speciosoque eripe damno.'
 mite deum numen: Bacchus peccasse fatentem
 restituit pactique fide data munera solvit. 135
 'neve male optato maneat circumlitus auro,
 vade' ait 'ad magnis vicinum Sardibus amnem,
 perque iugum nitens labentibus obviis undis
 carpe viam, donec venias ad fluminis ortus.

- 140 spumigeroque tuum fonti, qua plurimus exit,
 subde caput, corpusque simul, simul elue crimen.
 rex iussae succedit aquae. vis aurea tinxit
 flumen et humano de corpore cessit in annem.
 nunc quoque iam veteris percepto semine venae
- 145 arva rigent auro madidis pallentia glaebis.
 Ille, perosus opes, silvas et rura colebat
 Panaque montanis habitantem semper in antris.
 pingue sed ingenium mansit; nocituraque, ut ante,
 rursus erant domino stultae praecordia mentis.
- 150 nam freta prospiciens late riget arduus alto
 Tmolus in ascensu, clivoque extensus utroque
 Sardibus hinc, illinc parvis finitur Hypaepis.
 Pan ibi dum teneris iactat sua carmina nymphis
 et leve cerata modulatur harundine carmen,
- 155 ausus Apollineos prae se contemnere cantus,
 iudice sub Tmolo certamen venit ad impar.
 monte suo senior iudex consedit, et aures
 liberat arboribus. quercu coma caerulea tantum
 cingitur, et pendent circum cava tempora glandes.
- 160 isque deum pecoris spectans 'in iudice' dixit
 'nulla mora est.' calamis agrestibus insonat ille:
 barbaricoque Midan (aderat nam forte canenti)
 carmine delenit. post hunc sacer ora retorsit
 Tmolus ad os Phoebi; vultum sua silva secuta est.
- 165 ille caput flavum lauro Parnaside victus
 verrit humum Tyrio saturata murice palla:
 instructamque fidem gemmis et dentibus Indis
 sustinet a laeva: tenuit manus altera plectrum.
 artificis status ipse fuit. tum stamina docto
- 170 pollice sollicitat; quorum dulcedine captus
 Pana iubet Tmolus citharae submittere cannas.
 iudicium sanctique placet sententia montis
 omnibus; arguitur tamen atque iniusta vocatur
 unius sermone Midae. nec Delius aures
- 175 humanam stolidas patitur retinere figuram:
 sed trahit in spatium villisque albertibus implet,
 instabilesque imas facit et dat posse moveri.
 cetera sunt hominis: partem damnatur in unam
 induiturque aures lente gradientis aselli.
- 180 Ille quidem celare cupit, turpique pudore
 tempora purpureis temptat velare tiaris.
 sed solitus longos ferro resecare capillos
 viderat hoc famulus. qui, cum nec prodere visum

- dedecus auderet, cupiens efferre sub auras,
 nec posset reticere tamen, secedit humumque 185
 effodit et, domini quales aspexerit aures,
 voce refert parva terraeque innumuratur haustae,
 indiciumque suae vocis tellure regesta
 obruit, et scrobibus tacitus discedit opertis.
 creber harundinibus tremulis ibi surgere lucus 190
 coepit et, ut primum pleno maturuit anno,
 prodidit agricolam. lemi nam motus ab austro
 obruta verba refert, dominique coarguit aures.
- Ultus abit Tmolo liquidumque per aëra vectus *Laomedon*
 angustum citra pontum Nepheleïdos Helles *et Hesione.*
 Laomedonteis Latoius astitit arvis. 196
 dextera Sigei, Rhoetei laeva profundi
 ara Panomphaeo vetus est sacrata Tonanti.
 inde novae primum moliri moenia Troiae
 Laomedonta videt, susceptaque magna labore 200
 crescere difficili nec opes exposcere parvas:
 cumque tridentigero tumidi genitore profundi
 mortalem induitur formam, Phrygiaeque tyranno
 aedificant muros, pacti pro moenibus aurum.
 stabat opus: pretium rex inficiatur, et addit, 205
 perfidiae cumulum, falsis periuria verbis.
 ‘non impune feres,’ rector maris inquit: et omnes
 inclinavit aquas ad avarae litora Troiae,
 inque freti formam terras convertit, opesque
 abstulit agricolis et fluctibus obruit agros. 210
 poena neque haec satis est: regis quoque filia monstro
 poscitur aequoreo. quam dura ad saxa revinctam
 vindicat Alcides, promissaque munera, dictos
 poscit equos. tantique operis mercede negata,
 bis periura capit superatae moenia Troiae. 215
 nec pars militiae, Telamon, sine honore recessit,
 Hesioneque data potitur. nam coniuge Peleus
 clarus erat diva: neque avi magis ille superbit
 nomine, quam soceri: si quidem Iovis esse nepoti
 contigit haud uni, coniunx dea contigit uni. 220
- Namque senex Thetidi Proteus, ‘dea’ dixerat ‘undae,
 concipe. mater eris iuvenis, qui fortibus actis *[Thetis.*
 acta patris vincet maiorque vocabitur illo.’
 ergo, ne quicquam mundus Iove maius haberet,
 quamvis haud tepidos sub pectore senserat ignes, 225
 Iuppiter aequoreae Thetidis conubia fugit
 in suaque Aeaciden succedere vota nepotem

- iussit et amplexus in virginis ire marinae.
 est sinus Haemoniae curvos falcatus in arcus;
 230 bracchia procurrunt: ubi, si foret altior unda,
 portus erat; summis inductum est aequor harenis.
 litus habet solidum, quod nec vestigia servet
 nec remoretur iter, nec opertum pendeat alga.
 myrtea silva subest, bicoloribus obsita bacis.
 235 est specus in medio; natura factus an arte,
 ambiguum: magis arte tamen. quo saepe venire
 frenato delphine sedens, Theti, nuda solebas.
 illic te Peleus, ut somno victa iacebas,
 occupat et, quoniam precibus temptata repugnas,
 240 vim parat, innectens ambobus colla lacertis.
 quod nisi venisses, variatis saepe figuris,
 ad solitas artes, auso foret ille potitus.
 sed modo tu volucris: volucrem tamen ille tenebat,
 nunc gravis arbor eras: haerebat in arbore Peleus.
 245 tertia forma fuit maculosae tigridis: illa
 territus Aeacides a corpore bracchia solvit.
 isque deos pelagi vino super aequora fuso
 et pecoris fibris et fumo turis adorat:
 donec Carpathius medio de gurgite vates
 250 'Aeacide,' dixit 'thalamis potiere petitis.
 tu modo, cum rigido sopita quiescet in antro,
 ignaram laqueis vincloque innecte tenaci.
 nec te decipiat centum mentita figuras,
 sed preme, quicquid erit, dum, quod fuit ante, reformet.'
 255 dixerat haec Proteus et condidit aequore vultum
 admisitque suos in verba novissima fluctus.
 pronus erat Titan inclinatoque tenebat
 Hesperium temone fretum, cum pulcra relicto
 Nereis ingreditur consueta cubilia ponto.
 260 vix bene virgineos Peleus invaserat artus:
 illa novat formas, donec sua membra teneri
 sentit, et in partes diversas bracchia tendi.
 tum demum ingemuit. 'neque' ait 'sine numine vincis',
 exhibita estque Thetis. confessam amplectitur heros
 265 et potitur votis ingentique implet Achille.
 Felix et nato, felix et coniuge Peleus, *Ceyx et Peleus.*
 et cui, si demas iugulati crimina Phoci,
 omnia contigerant. fraterno sanguine sontem
 expulsamque domo patria Trachinia tellus
 270 accipit. hic regnum sine vi, sine caede regebat
 Lucifero genitore satus patrumque nitorem

ore ferens Ceyx. illo qui tempore maestus
 dissimilisque sui fratrem lugebat ademptum.
 quo postquam Aeacides fessus curaque viaque
 venit et intravit paucis comitantibus urbem, 275
 quosque greges pecorum, quae secum armenta trahebat,
 haud procul a muris sub opaca valle reliquit,
 copia cum facta est adeundi prima tyranni,
 velamenta manu praetendens supplice, qui sit,
 quoque satus, memorat. tantum sua crimina celat 280
 mentiturque fugae causam; petit, urbe vel agro
 se iuuet. hunc contra placido Trachinius ore
 talibus alloquitur: 'mediae quoque commoda plebi
 nostra patent, Peleu, nec inhospita regna tenemus.
 adicis huic animo momenta potentia, clarum 285
 nomen avumque Iovem. ne tempora perde precando:
 quod petis, omne feres. tuaque haec pro parte vocato,
 qualiacumque vides. utinam meliora videres!'
 et flebat. moveat tantos quae causa dolores,
 Peleusque comitesque rogant. quibus ille profatur: 290
 'forsitan hanc volucrem, raptu quae vivit et omnes
 terret aves, semper pennas habuisse putetis?
 vir fuit (et — tanta est animi constantia — iam tum
 acer erat belloque ferox ad vimque paratus),
 nomine Daedalion; † illo genitore creatus, 295
 qui vocat Auroram caeloque novissimus exit.
 culta mihi pax est, pacis mihi cura tenendae
 coniugiique fuit: fratri fera bella placebant.
 illius virtus reges gentesque subegit,
 quae nunc Thisbaeas agitat mutata columbas. 300
 nata erat huic Chione. quae dotatissima forma
 mille procos habuit, bis septem nubilis annis.
 forte revertentes Phoebus Maiaque creatus,
 ille suis Delphis, hic vertice Cylleneo,
 videre hanc pariter, pariter traxere calorem. 305
 spem Veneris differt in tempora noctis Apollo:
 non fert ille moras, virgaque movente soporem
 virginis os tangit. tactu iacet illa potenti
 vimque dei patitur. nox caelum sparserat astris:
 Phoebus anum simulat praereptaque gaudia sumit. 310
 ut sua maturus complevit tempora venter,
 alipedis de stirpe dei versuta propago
 nascitur Autolycus, furtum ingeniosus ad omne,
 qui facere assuerat, patriae non degener artis,
 candida de nigris et de candentibus atra: 315

(*Daedalion.*)

- nascitur e Phoebo (namque est enixa gemellos)
 carmine vocali clarus citharaque Philammon.
 quid peperisse duos et dis placuisse duobus,
 et forti genitore et progenitore Tonante
 320 esse satam prodest? an obest quoque gloria multis?
 obfuit huic certe: quae se praeferre Dianae
 sustinuit faciemque deae culpavit. at illi
 ira ferox mota est, "factis"que "placebimus" inquit.
 nec mora: curvavit cornu nervoque sagittam
 325 impulit, et meritam traiecit harundine linguam.
 lingua tacet, nec vox temptataque verba sequuntur:
 conantemque loqui cum sanguine vita reliquit.
 quo miser amplexus ego tum patrisque dolorem
 corde tuli fratricumque pio solacia dixi!
 330 quae pater haud aliter, quam cautes murmura ponti,
 accipit et natam delamentatur ademptam.
 ut vero ardentem vidit, quater impetus illi
 in medios fuit ire rogos: quater inde repulsus
 concita membra fugae mandat similisque iuvenco,
 335 spicula crabronum pressa cervice genenti,
 qua via nulla, ruit. iam tum mihi currere visus
 plus homine est, alasque pedes sumpsisse putares.
 effugit ergo omnes, veloxque cupidine leti
 vertice Parnasi potitur. miseratus Apollo,
 340 cum se Daedalion saxo misisset ab alto,
 fecit avem et subitis pendentem sustulit alis,
 oraque adunca dedit, curvos dedit unguibus hamos,
 virtutem antiquam, maiores corpore vires.
 et nunc accipiter, nulli satis aequus, in omnes
 345 saevit aves, aliisque dolens fit causa dolendi.
 Quae dum Lucifero genitus miracula narrat
 de consorte suo, cursu festinus anhelus
 advolat armenti custos Phoceus Anetor
 et 'Peleu, Peleu! magnae tibi nuntius adsum
 350 cladis' ait. quodcumque ferat, iubet edere Peleus.
 pendet et ipse metu trepidi Trachinius oris.
 ille refert: 'fessos ad litora curva iuencos
 appuleram, medio cum Sol altissimus orbe
 tantum respiceret, quantum superesse videret.
 355 parsque boum fulvis genua inclinarat harenis
 laterumque iacens campos spectabat aquarum,
 pars gradibus tardis illuc errabat et illuc,
 nant alii celsoque extant super aequora collo.
 templa mari subsunt nec marmore clara neque auro,

*Peleus et
 Iupus.*

sed trabibus densis lucoque umbrosa vetusto; 360
 Nereides Nereusque tenent. hos navita ponti
 edidit esse deos, dum retia litore siccant.
 iuncta palus huic est densis obsessa salictis,
 quam restagnantis fecit maris unda paludem.
 inde fragore gravi strepit et loca proxima terret 365
 belua vasta, lupus; iuncisque palustribus exit
 oblitus et spumis et sparsus sanguine rictus
 fulmineos, rubra suffusus lumina flamma.
 qui quamquam saevit pariter rabieque fameque,
 acrior est rabie. neque enim ieiunia curat 370
 caede boum diramque famem finire, sed omne
 vulnerat armentum sternitque hostiliter omne.
 pars quoque de nobis funesto saucia morsu,
 dum defensamus, leto est data. sanguine litus
 undaque prima rubet demugitaeque paludes. 375
 sed mora damnosa est, nec res dubitare remittit.
 dum superest aliquid, cuncti coeamus, et arma,
 arma capessamus coniunctaque tela feramus.
 dixerat agrestis. nec Pelea damna movebant;
 sed, memor admissi, Nereida colligit orbam 380
 damna sua inferias extincto mittere Phoco.
 induere arma viros violentaque sumere tela
 rex iubet Oetaeus; cum quis simul ipse parabat
 ire. sed Alcyone coniunx excita tumultu
 prosilit et, nondum totos ornata capillos, 385
 disicit hos ipsos, colloque infusa mariti,
 mittat ut auxilium sine se, verbisque precatur
 et lacrimis, animasque duas ut servet in una.
 Aeacides illi: 'pulcros, regina, piosque
 pone metus. plena est promissi gratia vestri. 390
 non placet arma mihi contra nova monstra moveri:
 numen adorandum pelagi est.' erat ardua turris,
 arce iugi summa, fessis loca grata carinis.
 ascendunt illuc stratosque in litore tauros
 cum gemitu aspiciunt vastatoremque cruento 395
 ore ferum, longos infectum sanguine villos.
 inde manus tendens in aperti litora ponti,
 caeruleam Peleus Psamathen, ut finiat iram,
 orat, opemque ferat. nec vocibus illa rogantis
 flectitur Aeacidæ: Thetis hanc pro coniuge supplex 400
 accepit veniam. sed enim revocatus in acri
 caede lupus perstat, dulcedine sanguinis asper:
 donec inhaerentem lacerae cervice iuvencae

- marmore mutavit. corpus praeterque colorem
 405 omnia servavit; lapidis color indicat, illum
 iam non esse lupum, iam non debere timeri.
 nec tamen hac profugum consistere Pelea terra
 fata sinunt: Magnetas adit vagus exul et illic
 sumit ab Haemonio purgamina caedis Acasto.
- 410 Interea fratrisque sui fratremque secutis
 anxia prodigiis turbatus pectora Ceyx, *Ceyx et*
 consulat ut sacras, hominum oblectamina, sortes, *Alcyone.*
 ad Clarium parat ire deum. nam templa profanus
 invia cum Phlegysis faciebat Delphica Phorbas.
- 415 consilii tamen ante sui, fidissima, certam
 te facit, Alcyone. cui protinus intima frigus
 ossa receperunt, buxoque simillimus ora
 pallor obit, lacrimisque genae maduere profusis.
 ter conata loqui ter fletibus ora rigavit,
- 420 singultuque pias interrumpente querelas
 'quae mea culpa tuam', dixit 'carissime, mentem
 vertit? ubi est, quae cura mei prior esse solebat?
 iam potes Alcyone securus abesse relicta?
 iam via longa placet? iam sum tibi carior absens?
- 425 at, puto, per terras iter est, tantumque dolebo,
 non etiam metuam, curaeque timore carebunt:
 aequora me terrent et ponti tristis imago!
 et laceras nuper tabulas in litore vidi,
 et saepe in tumultis sine corpore nomina legi.
- 430 neve tuum fallax animum fiducia tangat,
 quod socer Hippotades tibi sit, qui carcere fortes
 contineat ventos et, cum velit, aequora placet!
 cum semel emissi tenuerunt aequora venti,
 nil illis vetitum est, incommendataque tellus
- 435 omnis et omne fretum. caeli quoque nubila vexant
 excutiuntque feris rutilos concursibus ignes.
 quo magis hos novi (nam novi et saepe paterna
 parva domo vidi), magis hoc reor esse timendos.
 quod tua si flecti precibus sententia nullis,
- 440 care, potest, coniunx, nimiumque es certus eundi,
 me quoque tolle simul. certe iactabimur una,
 nec, nisi quae patiar, metuam; pariterque feremus,
 quicquid erit; pariter super aequora lata feremur.'
 talibus Aeolidis dictis lacrimisque movetur
- 445 sidereus coniunx (neque enim minor ignis in ipso est);
 sed neque propositos pelagi dimittere cursus,
 nec vult Alcyonen in partem adhibere pericli;

multaque respondit timidum solantia pectus:
 non tamen idcirco causam probat. addidit illis
 hoc quoque lenimen, quo solo flexit amantem: 450
 'longa quidem est nobis omnis mora. sed tibi iuro
 per patrios ignes, si me modo fata remittent,
 ante reversurum, quam luna bis impleat orbem.'
 his ubi promissis spes est admota recursus,
 protinus eductam navalibus aequore tingui, 455
 aptarique suis pinum iubet armamentis.
 qua rursus visa, veluti praesaga futuri
 horruit Alcyone lacrimasque emisit obortas
 amplexusque dedit, tristisque miserrima tandem
 ore 'vale' dixit, collapsaque corpore toto est. 460
 ast iuvenes, quaerente moras Ceyce, reducunt
 ordinibus geminis ad fortia pectora remos
 aequalique ictu scindunt freta. sustulit illa
 umentes oculos, stantemque in puppe recurva
 concussaue manu dantem sibi signa maritum 465
 prima videt, redditque notas. ubi terra recessit
 longius, atque oculi nequeunt cognoscere vultus,
 dum licet, insequitur fugientem lumine pinum.
 haec quoque ut haud poterat, spatium submota, videri,
 vela tamen spectat summo fluitantia malo. 470
 ut nec vela videt, vacuum petit anxia lectum
 seque toro ponit. renovat lectusque locusque
 Alcyonae lacrimas et, quae pars, admonet, absit.
 portibus exierant, et moverat aura rudentes:
 obvertit lateri pendentes navita remos 475
 cornuaque in summa locat arbore totaque malo
 carbasa deducit, venientesque accipit auras.
 aut minus, aut certe medium non amplius aequor
 puppe secabatur, longaeque erat utraque tellus,
 cum mare sub noctem tumidis albescere coepit 480
 fluctibus, et praeceps spirare valentius eurus.
 'ardua iamdudum demittite cornua,' rector
 clamat 'et antemnis totum subnectite velum!'
 hic iubet: impediunt adversae iussa procellae,
 nec sinit audiri vocem fragor aequoris ullam. 485
 sponte tamen properant alii subducere remos,
 pars munire latus, pars ventis vela negare.
 egerit hic fluctus aequorae refundit in aequor:
 hic rapit antemnas. quae dum sine lege geruntur,
 aspera crescit hiems, omnique e parte feroces 490
 bella gerunt venti fretaque indignantia miscent.

- ipse pavet, nec se, qui sit status, ipse fatetur
 scire ratis rector, nec quid iubeatve vetetve:
 tanta mali moles, tantoque potentior arte est.
 495 quippe sonant clamore viri, stridore rudentes,
 ventorum incurso gravis unda, tonitribus aether.
 fluctibus erigitur caelumque aequare videtur
 pontus et inductas aspergine tangere nubes.
 et modo, cum fulvas ex imo verrit harenas,
 500 concolor est illis, Stygia modo nigrior unda:
 sternitur interdum spumisque sonantibus albet.
 ipsa quoque his agit vicibus Trachinia puppis:
 et nunc sublimis, veluti de vertice montis,
 despiciere in valles inumque Acheronta videtur:
 505 nunc, ubi demissam curvum circumstetit aequor,
 suspicere inferno summum de gurgite caelum.
 saepe dat ingentem fluctu latus icta fragorem:
 nec levius pulsata sonat, quam ferreus olim
 cum laceras aries ballistave concutit arces.
 510 utque solent sumptis incurso viribus ire
 pectore in arma feri protentaque tela leones:
 sic ubi se ventis admiserat unda coortis,
 ibat in arma ratis multoque erat altior illis.
 iamque labant cunei, spoliataque tegmine cerae
 515 rima patet praebetque viam letalibus undis.
 ecce cadunt largi resolutis nubibus imbres;
 inque fretum credas totum descendere caelum,
 inque plagas caeli tumefactum ascendere pontum.
 vela madent nimbis, et cum caelestibus undis
 520 aequoreae miscentur aquae. caret ignibus aether,
 caecaque nox premitur tenebris hiemisque suisque.
 discutiunt tamen has praebentque micantia lumen
 fulmina: fulmineis ardescunt ignibus undae.
 dat quoque iam saltus intra cava texta carinae
 525 fluctus. et ut miles numero praestantior omni,
 cum saepe assiluit defensae moenibus urbis,
 spe potitur tandem laudisque accensus amore
 inter mille viros murum tamen occupat unus:
 sic ubi pulsarunt noviens latera ardua fluctus,
 530 vastius insurgens decimae ruit impetus undae:
 nec prius absistit fessam oppugnare carinam,
 quam velut in captae descendat moenia navis.
 pars igitur temptabat adhuc invadere pinum,
 pars maris intus erat. trepidant haud setius omnes,
 535 quam solet urbs, aliis murum fodientibus extra

atque aliis murum, trepidare, tenentibus intus.
 deficit ars, animique cadunt. totidemque videntur,
 quot veniant fluctus, ruere atque irrumpere mortes.
 non tenet hic lacrimas; stupet hic; vocat ille beatos,
 funera quos maneat; hic votis numen adorat, 540
 brachiaque ad caelum, quod non videt, irrita tollens
 poscit opem; subeunt illi fraterque parensque,
 huic cum pignoribus domus, et quod cuique relictum est.
 Alcyone Ceyca movet: Ceycis in ore
 nulla nisi Alcyone est; et cum desideret unam, 545
 gaudet abesse tamen. patriae quoque vellet ad oras
 respicere inque domum supremos vertere vultus:
 verum, ubi sit, nescit. tanta vertigine pontus
 fervet, et inducta piceis e nubibus umbra
 omne latet caelum, duplicataque noctis imago est. 550
 frangitur incursu nimborum turbinis arbor,
 frangitur et regimen. spoliisque animosa superstes
 unda, velut victrix, sinuataque despicit undas,
 nec levius, quam si quis Athon Pindumve revulsos
 sede sua totos in apertum everterit aequor, 555
 praecipitata cadit, pariterque et pondere et ictu
 mergit in ima ratem. cum qua pars magna virorum
 gurgite pressa gravi neque in aëra reddita fato
 functa suo est, alii partes et membra carinae
 trunca tenent. tenet ipse manu, qua sceptrum solebat, 560
 fragmina navigii Ceyx, socerumque patremque
 invocat, heu! frustra: sed plurima nantis in ore
 Alcyone coniunx. illam meminitque refertque:
 illius ante oculos ut agant sua corpora fluctus,
 optat, et exanimis manibus tumuletur amicis. 565
 dum natat, absentem, quotiens sinit hiscere fluctus,
 nominat Alcyonen, ipsisque in murmurat undis.
 ecce super medios fluctus niger arcus aquarum
 frangitur et rupta mersum caput obruit unda.
 Lucifer obscurus, nec quem cognoscere posses, 570
 illa luce fuit; quoniamque excedere caelo
 non licuit, densis textis sua nubibus ora.
 Aeolis interea tantorum ignara malorum
 dinumerat noctes. et iam, quas induat ille,
 festinat vestes; iam quas, ubi venerit ille, 575
 ipsa gerat; reditusque sibi promittit inanes.
 omnibus illa quidem superis pia tura ferebat,
 ante tamen cunctos Iunonis templa colebat
 proque viro, qui nullus erat, veniebat ad aras,

580 utque foret sospes coniunx suus utque rediret,
optabat, nullamque sibi praeferret. at illi
hoc de tot votis poterat contingere solum.

At dea non ultra pro functo morte rogari
sustinet. utque manus funestas arceat aris,
585 'Iri, meae' dixit 'fidissima nuntia vocis,
vise soporiferam Somni velociter aulam,
extinctique iube Ceycis imagine mittat,
Somnia ad Alcyonen veros narrantia casus.'
dixerat. induitur velamina mille colorum
590 Iris, et arcuato caelum curvamine signans
tecta petit iussi sub nube latentia regis.

Est prope Cimmerios longo spelunca recessu,
mons cavus, ignavi domus et penetralia Somni:
quo numquam radiis oriens mediusve cadensve
595 Phoebus adire potest. nebulae caligine mixtae
exalantur humo, dubiaeque crepuscula lucis.
non vigil ales ibi cristati cantibus oris
evocat Auroram, nec voce silentia rumpunt
sollicitive canes canibusve sagacior anser.
600 non fera, non pecudes, non moti flamine rami,
humanaeve sonum reddunt convicia linguae.
muta quies habitat. saxo tamen exit ab imo
rivus aquae Lethes, per quem cum murmure labens
invitat somnos crepitantibus unda lapillis.

605 ante fores antri fecunda papavera florent
innumeraeque herbae, quarum de lacte soporem
Nox legit et spargit per opacas umida terras.
ianua nec verso stridores cardine reddit:
nulla domo tota, custos in limine nullus.

610 at medio torus est ebено sublimis in antro,
plumeus, unicolor, pullo velamine tectus:
quo cubat ipse deus membris languore solutis.
hunc circa passim varias imitantia formas
Somnia vana iacent totidem, quot messis aristas,

615 silva gerit frondes, eiectas litus harenas.
quo simul intravit manibusque obstantia virgo
Somnia dimovit, vestis fulgore reluxit
sacra domus. tardaue deus gravitate iacentes
vix oculos tollens iterumque iterumque relabens

620 summaue percutiens nutanti pectora mento,
excussit tandem sibi se; cubitoque levatus,
quid veniat (cognovit enim), scitatur. at illa:
'Somne, quies rerum, placidissime, Somne, deorum,

pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris
 fessa ministeriis mulces reparasque labori! 625
 Somnia, quae veras aequent imitamine formas,
 Herculea Trachine iube sub imagine regis
 Alcyonen adeant simulacraque naufraga fingant.
 imperat hoc Iuno.' postquam mandata peregit,
 Iris abit: neque enim ulterius tolerare vaporis 630
 vim poterat, labique ut somnum sensit in artus,
 effugit et remeat per quos modo venerat arcus.
 At pater e populo natorum mille suorum
 excitat artificem simulatoremque figurae
 Morphea. non illo quisquam sollertius alter 635
 exprimit incessus vultumque sonumque loquendi;
 adicit et vestes et consuetissima cuique
 verba. sed hic solos homines imitatur: at alter
 fit fera, fit volucris, fit longo corpore serpens.
 hunc Icelon superi, mortale Phobetora vulgus 640
 nominat. est etiam diversae tertius artis
 Phantasos: ille in humum saxumque undamque trabemque,
 quaeque vacant anima, fallaciter omnia transit.
 regibus hi ducibusque suos ostendere vultus
 nocte solent, populos alii plebemque pererrant. 645
 praeterit hos senior cunctisque e fratribus unum
 Morphea, qui peragat Thaumantidos edita, Somnus
 eligit. et rursus molli languore solutus
 deposuitque caput stratoque recondidit alto.
 ille volat nullos strepitus facientibus alis 650
 per tenebras, intraque morae breve tempus in urbem
 pervenit Haemoniam positisque e corpore pennis
 in faciem Ceycis abit; sumptaque figura
 luridus, exanimi similis, sine vestibus ullis
 coniugis ante torum miserae stetit. uda videtur 655
 barba viri, madidisque gravis fluere unda capillis.
 tum lecto incumbens, fletu super ora profuso,
 haec ait: 'agnoscis Ceyca, miserrima coniunx?
 an mea mutata est facies nece? respice! nosces
 inveniesque tuo pro coniuge coniugis umbram. 660
 nil opis, Alcyone, nobis tua vota tulerunt;
 occidimus: falso tibi me promittere noli.
 nubilus Aegaeo deprendit in aequore navem
 auster et ingenti iactatam flamine solvit:
 oraue nostra, tuum frustra clamantia nomen, 665
 implerunt fluctus. non haec tibi nuntiat auctor
 ambiguus, non ista vagis rumoribus audis:

- ipse ego fata tibi praesens mea naufragus edo.
 surge, age, da lacrimas lugubriaque indue, nec me
 670 indeploratum sub inania Tartara mitte.’
 adicit his vocem Morpheus, quam coniugis illa
 crederet esse sui. fletus quoque fundere veros
 visus erat, gestumque manus Ceycis habebat.
 ingemit Alcyone: lacrimas movet atque lacertos
 675 per somnum, corpusque petens amplectitur auras
 exclamatque ‘mane! quo te rapis? ibimus una.’
 voce sua specieque viri turbata soporem
 excutit, et primo si sit circumspicit illic,
 qui modo visus erat. nam moti voce ministri
 680 intulerant lumen. postquam non invenit usquam,
 percutit ora manu laniatque a pectore vestes
 pectoraque ipsa ferit. nec crines solvere curat:
 scindit. et altrici, quae luctus causa, roganti,
 ‘nulla est Alcyone, nulla est’ ait. ‘occidit una
 685 cum Ceyce suo. solantia tollite verba.
 naufragus interiit. vidi agnovique manusque
 ad discedentem, cupiens retinere, tetendi.
 umbra fuit, sed et umbra tamen manifesta virique
 vera mei. non ille quidem, si quaeris, habebat
 690 assuetos vultus, nec quo prius ore nitebat.
 pallentem nudumque et adhuc umente capillo
 infelix vidi. stetit hoc miserabilis ipso
 ecce loco’ — et quaerit, vestigia si qua supersint.
 ‘hoc erat, hoc, animo quod divinante timebam,
 695 et ne me fugeres, ventos sequerere, rogabam.
 at certe vellem, quoniam periturus abibas,
 me quoque duxisses. tum, tum fuit utile tecum
 ire mihi: neque enim de vitae tempore quicquam
 non simul egissem, nec mors discreta fuisset.
 700 nunc absens perii, iactor quoque fluctibus absens,
 et sine te me pontus habet. crudelior ipso
 sit mihi mens pelago, si vitam ducere nitar
 longius et tanto pugnem superesse dolori.
 sed neque pugnabo nec te, miserande, relinquam,
 705 et tibi nunc saltem veniam comes. inque sepulcro,
 si non urna, tamen iunget nos littera; si non
 ossibus ossa meis, at nomen nomine tangam.’
 plura dolor prohibet, verboque intervenit omni
 plangor, et attonito gemitus a corde trahuntur.
 710 mane erat. egreditur tectis ad litus et illum
 maesta locum repetit, de quo spectarat euntem.

dumque moratur ibi, dumque 'hic retinacula solvit,
 hoc mihi discedens dedit oscula litore' dicit,
 [dumque notata locis reminiscitur acta fretumque]
 prospicit: in liquida, spatio distante, tuetur 715
 nescio quid quasi corpus aqua. primoque, quid illud
 esset, erat dubium; postquam paulum appulit unda,
 et quamvis aberat, corpus tamen esse liquebat,
 qui foret, ignorans, quia naufragus, omine mota est,
 et tamquam ignoto lacrimam daret, 'heu! miser,' inquit 720
 'quisquis es, et si qua est coniunx tibi!' fluctibus actum
 fit propius corpus. quod quo magis illa tuetur,
 hoc minus et minus est mentis. iam iamque propinquae
 admotum terrae, iam quod cognoscere posset,
 cernit: erat coniunx! 'ille est!' exclamat et una 725
 ora comas vestem lacerat, tendensque trementes
 ad Ceyca manus 'sic, o carissime coniunx,
 sic ad me, miserande, redis?' ait. adiacet undis
 facta manu moles, quae primas aequoris iras
 frangit et incursus quae praedelassat aquarum. 730
 insilit huc. mirumque fuit potuisse: volabat;
 percutiensque levem modo natis aëra pennis,
 stringebat summas ales miserabilis undas.
 dumque volat, maesto similem plenumque querelae
 ora dedere sonum tenui crepitantia rostro. 735
 ut vero tetigit mutum et sine sanguine corpus,
 dilectos artus amplexa recentibus alis,
 frigida nequiquam duro dedit oscula rostro.
 senserit hoc Ceyx, an vultum motibus undae
 tollere sit visus, populus dubitabat: at ille 740
 senserat. et tandem superis miserantibus ambo
 alite mutantur. fatis obnoxius isdem
 tunc quoque mansit amor nec coniugiale solutum
 foedus in alitibus. coeunt fiuntque parentes:
 perque dies placidos hiberno tempore septem 745
 incubat Alcyone pendentibus aequore nidis.
 tunc via tuta maris; ventos custodit et arcet
 Aeolus egressu praestatque nepotibus aequor.
 Hos aliquis senior iunctim freta lata volantes *Aesacus.*
 spectat et ad finem servatos laudat amores. 750
 proximus (aut idem, si fors tulit) 'hic quoque,' dixit
 'quem mare carpentem substrictaque crura gerentem
 aspicias,' (ostendens spatiosum in guttura mergum)
 'regia progenies. et si descendere ad ipsum
 ordine perpetuo quaeris: sunt Ilus origo 755

- [Ilus et Assaracus raptusque Iovi Ganymedes]
 Laomedonque senex Priamusque novissima Troiæ
 tempora sortitus. frater fuit Hectoris iste:
 qui nisi sensisset prima nova fata iuventa,
 760 forsitan inferius non Hectore nomen haberet;
 quamvis est illum proles enixa Dymantis,
 Aesacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
 fertur Alexirhoë Granico nata bicorni.
 oderat hic urbes nitidaque remotus ab aula
 765 secretos montes et inambitiosa colebat
 rura, nec Iliacos coetus nisi rarus adibat.
 non agreste tamen nec inexpugnabile Amori
 pectus habens, silvas captatam saepe per omnes
 aspicit Hesperien patria Cebrenida ripa,
 770 iniectos umeris siccantem sole capillos.
 visa fugit nymphe, veluti perterrita fulvum
 cerva lupum, longeve lacu deprensa relicto
 accipitrem fluvialis anas. quam Troïus heros
 insequitur celeremque metu celer urget amore.
 775 ecce latens herba coluber fugientis adunco
 dente pedem strinxit virusque in corpore liquit.
 cum vita suppressa fuga est. amplectitur amens
 exanimem clamatque "piget, piget esse secutum:
 sed non hoc timui, neque erat mihi vincere tanti.
 780 perdidimus miseram nos te duo: vulnus ab angue,
 a me causa data est. ego sum sceleratior illo:
 qui tibi morte mea mortis solacia mittam."
 dixit et e scopulo, quem rauca subederat unda,
 se dedit in pontum. Tethys miserata cadentem
 785 molliter excepit nantemque per aequora pennis
 textit; et optatae non est data copia mortis.
 indignatur amans, invitum vivere cogi,
 obstarique animae misera de sede volenti
 exire. utque novas umeris assumpserat alas,
 790 subvolat atque iterum corpus super aequora mittit.
 pluma levat casus. furit Aesacos inque profundum
 pronus abit letique viam sine fine retemptat.
 fecit amor maciem: longa internodia crurum,
 longa manet cervix; caput est a corpore longe.
 795 aequor amat, nomenque tenet, quia mergitur illo.'

LIBER DUODECIMUS.

Nescius assumptis Priamus pater Aesacon alis vivere, lugebat. tumulo quoque nomen habenti inferias dederat cum fratribus Hector inanes. defuit officio Paridis praesentia tristi,	<i>Graeci Aulide morantes.</i>	
postmodo qui rapta longum cum coniuge bellum attulit in patriam; coniurataeque sequuntur mille rates, gentisque simul commune Pelasgae. nec dilata foret vindicta, nisi aequora saevi invia fecissent venti, Boeotaque tellus Aulide piscosa puppes tenuisset ituras.		6 10
hic patrio de more Iovi cum sacra parassent, ut vetus accensis incanduit ignibus ara, serpere caeruleum Danaï videre draconem in platanum, coeptis quae stabat proxima sacris. nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa,		15
quas simul et matrem circum sua damna volantem corripuit serpens avidoque abscondidit ore. obstipuere omnes. at veri providus augur Thestorides 'vincemus' ait: 'gaudete, Pelasgi. Troia cadet; sed erit nostri mora longa laboris' —		20
atque novem volucres in belli digerit annos. ille, ut erat, virides amplexus in arbore ramos fit lapis; et superat serpentis imagine saxum.		
Permanet Aoniis Nereus violentus in undis bellaque non transfert; et sunt, qui parcere Troiae Neptunum credant, quia moenia fecerat urbi. at non Thestorides. nec enim nescitve tacetve, sanguine virgineo placandam virginis iram esse deae. postquam pietatem publica causa rexque patrem vicit, castumque datura cruorem	<i>Iphigenia.</i>	25 30
fletibus ante aram stetit Iphigenia ministris, victa dea est nubemque oculis obiecit, et inter officium turbamque sacri vocesque precantum supposita fertur mutasse Mycenida cerva. ergo ubi, qua decuit, lenita est caede Diana,		35
et pariter Phoebes, pariter maris ira recessit, accipiunt ventos a tergo mille carinae, multaque perpressae Phrygia potiuntur harena.		
Orbe locus medio est inter terrasque fretumque caelestesque plagas, triplicis confinia mundi: unde, quod est usquam, quamvis regionibus absit,	<i>Cycnus.</i>	40

- inspicitur, penetratque cavas vox omnis ad aures.
 Fama tenet summaque domum sibi legit in arce,
 innumerosque aditus ac mille foramina tectis
 45 addidit et nullis inclusit limina portis.
 nocte dieque patet. tota est ex aere sonanti;
 tota fremit vocesque refert, iteratque, quod audit.
 nulla quies intus, nullaque silentia parte.
 nec tamen est clamor, sed parvae murmura vocis:
 50 qualia de pelagi, si quis procul audiat, undis
 esse solent; qualemve sonum, cum Iuppiter atras
 increpuit nubes, extrema tonitrua reddunt.
 atria turba tenet: veniunt, leve vulgus, euntque;
 mixtaque cum veris passim commenta vagantur
 55 milia rumorum, confusaque verba volutant.
 e quibus hi vacuas implent sermonibus aures,
 hi narrata ferunt alio, mensuraque ficti
 crescit, et auditis aliquid novus adicit auctor.
 illic Credulitas, illic temerarius Error
 60 vanaque Laetitia est consternatique Timores
 Seditioque repens dubioque auctore Susurri.
 ipsa, quid in caelo rerum pelagoque geratur
 et tellure, videt totumque inquit in orbem.
 Fecerat haec notum, Graias cum milite forti
 65 adventare rates; neque inexpectatus in armis
 hostis adest. prohibent aditus litusque tuentur
 Troës; et Hectorea primus fataliter hasta,
 Protesilaë, cadis, commissaque proelia magno
 stant Danais, fortisque animae nece cognitus Hector;
 70 nec Phryges exiguo, quid Achaica dextera posset,
 sanguine senserunt. et iam Sigea rubebant
 litora, iam leto proles Neptunia Cynus
 mille viros dederat, iam curru instabat Achilles
 totaque Peliacae sternebat cuspidis ictu
 75 agmina, perque acies aut Cynum aut Hectora quaerens
 congregitur Cycno. decimum dilatus in annum
 Hector erat. tum colla iugo canentia pressos
 exhortatus equos currum direxit in hostem,
 concutiensque suis vibrantia tela lacertis
 80 'quisquis es, o iuvenis,' dixit 'solamen habeto
 mortis, ab Haemonio quod sis iugulatus Achille.'
 hactenus Aeacides: vocem gravis hasta secuta est.
 sed quamquam certa nullus fuit error in hasta,
 nil tamen emissi profecit acumine ferri;
 85 utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu,

'nate dea (nam te fama praenovimus)', inquit
 ille 'quid a nobis vulnus miraris abesse?' —
 mirabatur enim — 'non haec, quam cernis, equinis
 fulva iubis cassis, neque onus cava parma sinistrae
 auxilio mihi sunt; decor est quaesitus ab istis. 90
 Mars quoque ob hoc capere arma solet. removebitur huius
 tegminis officium: tamen indestrictus abibo.
 est aliquid, non esse satum Nereïde, sed qui
 Nereaque et natas et totum temperet aequor.'
 dixit, et haesurum clipei curvamine telum 95
 misit in Aeacidem, quod et aes et proxima rupit
 terga novena boum, decimo tamen orbe moratum est.
 excutit hoc heros rursusque trementia forti
 tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus
 sincerumque fuit. nec tertia cuspis apertum 100
 et se praebentem valuit destringere Cycnum.
 haud secus exarsit, quam circo taurus aperto,
 cum sua terribili petit irritamina cornu,
 poeniceas vestes, elusaque vulnera sentit.
 num tamen exciderit ferrum, considerat, hastae: 105
 haerebat ligno. 'manus est mea debilis ergo,
 quasque' ait 'ante habuit vires, effudit in uno?
 nam certe valuit, vel cum Lyrnesia primus
 moenia deiecti, vel cum Tenedonque suoque
 Eetioneas implevi sanguine Thebas, 110
 vel cum purpureus populari caede Caicus
 fluxit, opusque meae bis sensit Telephus hastae.
 hic quoque tot caesis, quorum per litus acervos
 et feci et video, valuit mea dextra valetque.'
 dixit et, ante actis veluti male crederet, hastam 115
 misit in adversum Lycia de plebe Menoeten
 loricamque simul subiectaque pectora rupit.
 quo plangente gravem moribundo vertice terram,
 extrahit illud idem calido de vulnere telum
 atque ait: 'haec manus est, haec, qua modo vicimus, hasta. 120
 utar in hoc isdem: sit in hoc, precor, exitus idem.'
 sic fatur Cycnumque petit, nec fraxinus errat,
 inque umero sonuit non evitata sinistro:
 inde velut muro solidaque a caute repulsa est.
 qua tamen ictus erat, signatum sanguine Cycnum 125
 viderat et frustra fuerat gavisus Achilles:
 vulnus erat nullum. sanguis fuit ille Menoetae.
 tum vero praiceps curru fremebundus ab alto
 desilit, et nitido securum comminus hostem

- 130 ense petens, parmam gladio galeamque cavari
cernit, at in duro laedi quoque corpore ferrum.
haud tulit ulterius, clipeoque adversa reiecto
ter quater ora viri capulo et cava tempora pulsat:
cedentique sequens instat turbatque ruitque
- 135 attonitoque negat requiem. pavor occupat illum,
ante oculosque natant tenebrae. retroque ferenti
aversos passus medio lapis obstitit arvo.
quem super impulsum resupino corpore Cyncum
vi multa vertit terraeque adfixit Achilles.
- 140 tum clipeo genibusque premens praecordia duris
vincla trahit galeae: quae presso subdita mento
elidunt fauces et respiramen iterque
eripiunt animae. victum spoliare parabat:
arma relicta videt; corpus deus aequoris albam
- 145 contulit in volucrem, cuius modo nomen habebat.
Hic labor, haec requiem multorum pugna dierum *Caeneus.*
attulit, et positis pars utraque substitit armis.
dumque vigil Phrygios servat custodia muros,
et vigil Argolicas servat custodia fossas,
- 150 festa dies aderat, qua Cynci victor Achilles
Pallada mactatae placabat sanguine vaccae.
cuius ut imposuit prosecta calentibus aris,
et dis acceptus penetravit in aethera nidor,
sacra tulere suam, pars est data cetera mensis.
- 155 discubere toris proceres et corpora tosta
carne replent, vinoque levant curasque sitimque.
non illos citharae, non illos carmina vocum
longave multifori delectat tibia buxi,
sed noctem sermone trahunt, virtusque loquendi
- 160 materia est. pugnam referunt hostisque suamque,
inque vices adita atque exhausta pericula saepe
commemorare iuvat. quid enim loqueretur Achilles?
aut quid apud magnum potius loquerentur Achillem?
proxima praecipue domito victoria Cynco
- 165 in sermone fuit. visum mirabile cunctis,
quod iuveni corpus nullo penetrabile telo
invictumque a vulnere erat ferrumque terebat.
hoc ipse Aeacides, hoc mirabantur Achivi;
cum sic Nestor ait: 'vestro fuit unicus aevo
- 170 contemptor ferri nulloque forabilis ictu
Cyncus. at ipse olim patientem vulnera mille
corpore non laeso Perrhaebum Caenea vidi:
Caenea Perrhaebum, qui factis inclitus Othryn

it. quoque id mirum magis esset in illo,
 ia natus erat.' monstri novitate moventur 175
 uis adest, narretque rogant. quos inter Achilles:
 age (nam cunctis eadem est audire voluntas),
 unde senex, aevi prudentia nostri,
 fuerit Caeneus, cur in contraria versus:
 ibi militia, cuius certamine pugnae 180
 tus, a quo sit victus, si victus ab ullo est.
 senior: 'quamvis obstet mihi tarda vetustas,
 que me fugiant primis spectata sub annis,
 tamen memini. nec quae magis haereat ulla
 re res nostro est inter bellicae domique 185
 tot. ac si quem potuit spatiosa senectus
 atorem operum multorum reddere: vixi
 bis centum; nunc tertia vivitur aetas.
 decore fuit proles Elateia Caenis,
 salidum virgo pulcherrima, perque propinquas 190
 te tuas urbes — tibi enim popularis, Achille, —
 orum frustra votis optata procorum.
 tasset Peleus thalamos quoque forsitan illos;
 um aut contigerant illi conubia matris,
 erant promissa, tuae. nec Caenis in ullos 195
 osit thalamos, secretaque litora carpens
 rei vim passa dei est; ita fama ferebat.
 : novae Veneris Neptunus gaudia cepit,
 tua vota licet" dixit "secura repulsae:
 , quid voveas." eadem hoc quoque fama ferebat. 200
 num" Caenis ait "facit haec iniuria votum,
 ati nil posse, mihi. da, femina ne sim:
 a praestiteris." graviore novissima dixit
 sono, poteratque viri vox illa videri: —
 erat. nam iam voto deus aequoris alti 205
 erat, dederatque super, ne saucius ullis
 ribus fieri ferrove occumbere posset.
 re laetus abit studiisque virilibus aevum
 : Atracides Peneiaque arva pererrat. 209
 xerat Hippodamen audaci Ixione natus, *Lapitharum cum*
 genasque feros positis ex ordine mensis *Centauris pugna.*
 ibus tecto discumbere iusserat antro.
 nonii proceres aderant, aderamus et ipsi;
 que confusa resonabat regia turba.
 canunt Hymenaeon, et ignibus atria fumant, 215
 que adest virgo matrum nuruumque caterva,
 ignis facie. felicem diximus illa

- coniuge Pirithoum: quod paene fefellimus omen.
nam tibi, saevorum saevissime Centaurorum,
220 Euryte, quam vino pectus tam virgine visa
ardet, et ebrietas geminata libidine regnat.
protinus eversae turbant convivia mensae,
raptaturque comis per vim nova nupta prehensis.
Eurytus Hippodamen, alii, quam quisque probabant
225 aut poterant, rapiunt; captaeque erat urbis imago.
femineo clamore sonat domus. ocius omnes
surgimus, et primus "quae te vecordia," Theseus
"Euryte, pulsat" ait, "qui me vivente lacessas
Pirithoum violesque duos ignarus in uno?"
230 [neve ea magnanimus frustra memoraverit heros,
submovet instantes raptamque furentibus aufert.]
ille nihil contra (neque enim defendere verbis
taliam facta potest), sed vindicis ora protervis
insequitur manibus generosaque pectora pulsat.
235 forte fuit iuxta signis extantibus asper
antiquus crater, quem vastum vastior ipse
sustulit Aegides adversaque misit in ora.
sanguinis ille globos pariter cerebrumque merumque
vulnere et ore vomens madida resupinus harena
240 calcitrat. ardescunt germani caede bimembres
certatimque omnes uno ore "arma, arma!" loquuntur.
vina dabant animos. et prima pocula pugna
missa volant fragilesque cadi curvique lebetes,
res epulis quondam, tum bello et caedibus aptae.
245 primus Ophionides Amycus penetralia donis
haud timuit spoliare suis, et primus ab aede
lampadibus densum rapuit funale coruscis;
elatumque alte, veluti qui candida tauri
rumpere sacrificia molitur colla securi,
250 illisit fronti Lapithae Celadontis, et ossa
non agnoscendo confusa relinquit in ore.
exiluere oculi, disiectisque ossibus oris
acta retro naribus medioque est fixa palato.
hunc pede convulso mensae Pellaeus acernae
255 stravit humi Pelates deiecto in pectora mento,
cumque atro mixtos sputantem sanguine dentes
vulnere Tartareas geminato mittit ad umbras.
proximus ut steterat, spectans altaria vultu
fumida terribili "cur non" ait "utimur istis?"
260 cumque suis Gryneus immanem sustulit aram
ignibus, et medium Lapitharum iecit in agmen,

depressitque duos, Brotean et Orion. Orio
mater erat Mycale, quam deduxisse canendo
saepe reluctanti constabat cornua lunae.
“non impune ferēs, teli modo copia detur!” 265
dixerat Exadius, telique habet instar, in alta
quae fuerant pinu, votivi cornua cervi.
figitur hinc duplici Gryneus in lumina vallo
eruiturque oculos, quorum pars cornibus haeret,
pars fluit in barbam concretaque sanguine pendet. 270
ecce rapit mediis flagrantem Rhoetus ab aris
pruniceum torrem, dextraque a parte Charaxi
tempora perfringit fulvo protecta capillo.
correpti rapida, veluti seges arida, flamma
arserunt crines, et vulnere sanguis inustus 275
terribilem stridore sonum dedit, ut dare ferrum
igne rubens plerumque solet, quod forcipe curva
cum faber eduxit, lacubus demittit; at illud
stridet et in tepida submersum sibilat unda.
saucius hirsutis avidum de crinibus ignem 280
excutit inque umeros limen tellure revulsum
tollit, onus plaustrī. quod ne permittat in hostem,
ipsa facit gravitas. socium quoque saxea moles
oppressit spatio stantem propiore Cometen.
gaudia nec retinet Rhoetus. “sic, comprecor,” inquit, 285
“cetera sit fortis castrorum turba tuorum!”
semicremoque novat repetitum stipite vulnus
terque quaterque gravi iuncturas verticis ictu
rupit, et in liquido sederunt ossa cerebro.
victor ad Euagrum Corythumque Dryantaque transit. 290
e quibus ut prima tectus lanugine malas
procubuit Corythus, “puero quae gloria fuso
parta tibi est?” Euagrus ait. nec dicere Rhoetus
plura sinit, rutilasque ferox in aperta loquentis
condidit ora viri, perque os in pectora, flammās. 295
te quoque, saeve Drya, circum caput igne rotato
insequitur; sed non in te quoque constitit idem
exitus: assiduae successu caedis ovantem,
qua iuncta est umero cervix, sude figis obusta.
ingemuit duroque sudem vix osse revellit 300
Rhoetus et ipse suo madefactus sanguine fugit.
fugit et Ornēus Lycabasque et saucius armo
dexteriore Medon et cum Pisenore Thaumās;
quique pedum nuper certamine vicerat omnes
Mermeros (accepto tum vulnere tardius ibat) 305

- et Pholus et Melaneus et Abas praedator aprorum:
 quique suis frustra bellum dissuaserat, augur
 Asbolus. ille etiam metuenti vulnera Nesso
 "ne fuge! ad Herculeos" inquit "servaberis arcus."
 310 at non Eurynomus Lycidasque et Areos et Imbreus
 effugere necem: quos omnes dextra Dryantis
 perculit adversos. adversum tu quoque, quamvis
 terga fugae dederas, vulnus, Crenaeae, tulisti:
 nam grave respiciens inter duo lumina ferrum,
 315 qua naris fronti committitur, accipis, imae.
 in tanto fremitu cunctis sine fine iacebat
 sopitus venis et inexperrectus Aphidas,
 languentique manu carchesia mixta tenebat,
 fusus in Ossaeae villosis pellibus ursae.
 320 quem procul ut vidit frustra nulla arma moventem,
 inserit amento digitos "miscenda"que dixit
 "cum Styge vina bibes" Phorbas; nec plura moratus
 in iuvenem torsit iaculum, ferrataque collo
 fraxinus, ut casu iacuit resupinus, adacta est.
 325 mors caruit sensu, plenoque e gutture fluxit
 inque toros inque ipsa niger carchesia sanguis.
 vidi ego Petraeum conantem evellere terra
 glandiferam quercum: quam dum complexibus ambit
 et quatit huc illuc labefactaque robora iactat,
 330 lancea Pirithoi costis immissa Petraei
 pectora cum duro luctantia robore fixit.
 Pirithoi cecidisse Lycum virtute ferebant,
 Pirithoi virtute Chromin. sed uterque minorem
 victori titulum quam Dictys Helopsque dederunt.
 335 fixus Helops iaculo, quod pervia tempora fecit,
 et missum a dextra laevam penetravit ad aurem.
 Dictys ab ancipiti delapsus acumine montis,
 dum fugit instantem trepidans Ixione natum,
 decidit in praiceps et pondere corporis ornum
 340 ingentem fregit suaque induit ilia fractae.
 ultor adest Aphareus saxumque e monte revulsum
 mittere conatur. mittentem stipite querno
 occupat Aegides cubitique ingentia frangit
 ossa; nec ulterius dare corpus inutile leto
 345 aut vacat aut curat; tergoque Bienoris alti
 insilit, haud solito quemquam portare nisi ipsum;
 opposuitque genu costis, prensamque sinistra
 caesariem retinens vultum minitiantiaque ora
 robore nodoso praeduraque tempora fregit.

re Nedyminum iaculatoremque Lycetum it et immissa protectum pectora barba ason et summis extantem Riphea silvis eaque, Haemoniis qui prensos montibus ursos domum vivos indignantesque solebat.	350
tulit utentem pugnae successibus ultra ea Demoleon, solidoque revellere trunco sam pinum magno molimine temptat. quia non potuit, prae fractam misit in hostem. procul a telo Theseus veniente recessit dos admonitu (credi sic ipse volebat):	355
tamen arbor iners cecidit. nam Crantoris alti dit iugulo pectusque umerumque sinistrum. per ille tui fuerat genitoris, Achille: Dolopum rector bello superatus Amyntor idae dederat pacis pignusque fidemque.	360
procul ut foedo disiectum vulnere Peleus “at inferias, iuvenum gratissime Crantor, e” ait, validoque in Demoleonta lacerto neam misit contentis viribus hastam, laterum cratem perrupit et ossibus haerens	365
nuit. trahit ille manu sine cuspidem lignum: loque vix sequitur; cuspis pulmone retenta est. dolor vires animo dabat. aeger in hostem ur pedibusque virum proculcat equinis. it ille ictus galea clipeoque sonantes	370
asatque umeros praetentaque sustinet arma, re armos uno duo pectora perforat ictu. tamen leto dederat Phlegraeon et Hylene us, Iphinoum collato Marte Claninque. ur his Dorylas, qui tempora tecta gerebat	375
lupi, saevique vicem praestantia teli ia vara boum multo rubefacta cruore. ego (nam vires animus dabat) “aspice”, dixi ntum concedant nostro tua cornua ferro,” ulum torsi. quod cum vitare nequiret,	380
suit dextram passurae vulnera fronti. t est cum fronte manus: fit clamor: at illum ntem Peleus et acerbo vulnere victum — t enim propior — mediam ferit ense sub alvum. luit terraque ferox sua viscera traxit	385
que calcavit calcataque rupit et illis quoque impediit et inani concidit alvo. e pugnantem tua, Cyllare, forma redemit,	390

- si modo naturae formam concedimus illi.
 335 barba erat incipiens, barbae color aureus, aurea
 ex umeris medios coma dependebat in armos.
 gratus in ore vigor; cervix umerique manusque
 pectoraque artificum laudatis proxima signis,
 et quacumque vir est. nec equi mendosa sub illo
 400 deteriorque viro facies. da colla caputque:
 Castore dignus erit. sic tergum sessile, sic sunt
 pectora celsa toris. totus pice nigrior atra,
 candida cauda tamen, color est quoque cruribus albus.
 multae illum petiere sua de gente, sed una
 405 abstulit Hylonome, qua nulla decentior inter
 semiferos altis habitavit femina silvis.
 haec et blanditiis et amando et amare fatendo
 Cyllaron una tenet. cultus quoque, quantus in illis
 esse potest membris: ut sit coma pectine levis,
 410 ut modo rore maris, modo se violave rosave
 implicet, interdum canentia lilia gestet,
 bisque die lapsis Pagasaeae vertice silvae
 fontibus ora lavet, bis flumine corpora tinguat,
 nec nisi quae deceant electarumque ferarum
 415 aut umero aut lateri praetendat vellera laevo.
 par amor est illis: errant in montibus una:
 antra simul subeunt. et tum Lapitheia tecta
 intrarant pariter, pariter fera bella gerebant.
 auctor in incerto est: iaculum de parte sinistra
 420 venit et inferius, quam collo pectora subsunt,
 Cyllare, te fixit. parvo cor vulnere laesum
 corpore cum toto post tela educta refrixit.
 protinus Hylonome morientes excipit artus
 impositaque manu vulnus fovet oraque ad ora
 425 admovet atque animae fugienti obsistere temptat.
 ut videt extinctum, dictis, quae clamor ad aures
 arcuit ire meas, telo, quod inhaeserat illi,
 incubuit moriensque suum complexa maritum est.
 ante oculos stat et ille meos, qui sena leonum
 430 viuxerat inter se conexis vellera nodis,
 Phacocomes, hominemque simul protectus equumque:
 caudice qui misso, quem vix iuga bina moverent,
 Tectaphon Oleniden a summo vertice fregit.
 ast ego, dum parat hic armis nudare iacentem
 435 (scit tuus hoc genitor), gladium spoliantis in ima
 ilia demisi. Chthonius quoque Teleboasque
 ense iacent nostro. ramum prior ille bifurcum

gesserat, hic iaculum. iaculo mihi vulnera fecit.
 signa vides; apparet adhuc vetus inde cicatrix.
 tunc ego debueram capienda ad Pergama mitti: 440
 tum poteram magni, si non superare, morari
 Hectoris arma meis. illo sed tempore nullus,
 aut puer, Hector erat; nunc me mea deficit aetas.
 quid tibi victorem gemini Periphanta Pyraethi,
 Ampyca quid referam? qui quadrupedantis Echecli 445
 fixit in adverso cornum sine cuspidē vultu.
 vecte Pelethronium Macareus in pectus adacto
 stravit Erigdupum. memini et venabula condi
 inguine Nesseis manibus coniecta Cymeli.
 nec tu credideris tantum cecinisse futura 450
 Ampyciden Mopsum. Mopso iaculante biformis
 occubuit frustra loqui temptavit Hodites,
 ad mentum lingua mentoque ad guttura fixo.
 quinque neci Caeneus dederat, Styphelumque Bromumque
 Antimachumque Elymumque securiferumque Pyracmon. 455
 vulnera non memini; numerum nomenque notavi.
 provolat Emathii spoliis armatus Halaesi,
 quem dederat leto, membris et corpore Latreus
 maximus. huic aetas inter iuvenemque senemque,
 vis iuvenalis erat; variabant tempora cani. 460
 qui clipeo gladioque Macedoniae sarissa
 conspicuus faciemque obversus in agmen utrumque
 armaque concussit certumque equitavit in orbem
 verbaque tot fudit vacuas animosus in auras:
 “et te, Caeni, feram? nam tu mihi femina semper, 465
 tu mihi Caenis eris. nec te natalis origo
 commonuit, mentemque subit; quo praemia facto,
 quaque viri falsam speciem mercede pararis?
 quid sis nata, vide, vel quid sis passa; columque,
 i, cape cum calathis, et stamina pollice torque: 470
 bella relinque viris.” iactanti talia Caeneus
 extentum cursu missa latus eruit hasta,
 qua vir equo commissus erat. furit ille dolore
 nudaque Phyllei iuvenis ferit ora sarissa.
 non secus haec resilit, quam tecti a culmine grando, 475
 aut si quis parvo feriat cava tympana saxo.
 comminus aggreditur laterique recondere duro
 luctatur gladium: gladio loca pervia non sunt.
 “haud tamen effugies! medio iugulaberis ense,
 quandoquidem mucro est hebes” inquit, et in latus ense 480
 obliquat longaque amplectitur ilia dextra.

- plaga facit gemitus in corpore marmoris icti,
 fractaque dissiluit percusso lammina callo.
 ut satis illaesos miranti praebeuit artus,
 485 "nunc age," ait Caeneus "nostro tua corpora ferro
 temptemus!" capuloque tenuis demisit in armos
 ensem fatiferum caecumque in viscera movit
 versavitque manu vulnusque in vulnere fecit.
 ecce ruunt vasto rabidi clamore bimembres
 490 telaque in hunc omnes unum mittuntque feruntque.
 tela retusa cadunt; manet imperfossus ab omni
 inquecruentatus Caeneus Elateius ictu.
 fecerat attonitos nova res. "heu dedecus ingens!"
 Monychus exclamat, "populus superamur ab uno,
 495 vixque viro. quamquam ille vir est: nos segnibus actis,
 quod fuit ille, sumus. quid membra immania prosunt?
 quid geminae vires, et quod fortissima rerum
 in nobis duplex natura animalia iunxit?
 nec nos matre dea nec nos Ixione natos
 500 esse reor; qui tantus erat, Iunonis ut altae
 spem caperet: nos semimari superamur ab hoste.
 saxa trabesque super totosque involvite montes,
 vivacemque animam missis elidite silvis!
 silva premat fauces, et erit pro vulnere pondus."
 505 dixit. et insani deiectam viribus austri
 forte trabem nactus, validum coniecit in hostem:
 exemplumque fuit. parvoque in tempore nudus
 arboris Othrys erat, nec habebat Pelion umbras.
 obrutus immani cumulo sub pondere Caeneus
 510 aestuat arboreo congestaque robora duris
 fert umeris. sed enim postquam super ora caputque
 crevit onus, neque habet, quas ducat, spiritus auras,
 deficit interdum: modo se superantia frustra
 tollere conatur iactasque evolvere silvas;
 515 interdumque movet: veluti, quam cernimus, ecce,
 ardua si terrae quatiatur motibus Ide.
 exitus in dubio est. alii sub inania corpus
 Tartara detrusum silvarum mole ferebant:
 abnuit Ampycides medioque ex aggere fulvis
 520 vidit avem pennis liquidas exire sub auras,
 quae mihi tunc primum, tunc est conspecta supremum.
 hanc ubi lustrantem leni sua castra volatu
 Mopsus et ingenti circum clangore sonantem
 aspexit pariterque animo est oculisque secutus,
 525 "o salve," dixit "Lapithaeae gloria gentis,

maxime vir quondam, sed nunc avis unica, Caeneu!"
 credita res auctore suo est. dolor addidit iram,
 oppressumque aegre tulimus tot ab hostibus unum;
 nec prius abstinitus ferro exercere dolorem,
 quam data pars leto, partem fuga noxque removit.'

Haec inter Lapithas et semihomines Centauros
 proelia, Tlepolemus, Pylio referente, dolorem
 praeteriti Alcidae tacito non pertulit ore
 atque ait: "Herculeae mirum est oblivia laudis
 acta tibi, senior. certe mihi saepe referre
 Nubigenas domitos a se pater ipse solebat."
 tristis ad haec Pylius: 'quid me meminisse malorum
 cogis et obductos annis rescindere luctus
 inque tuum genitorem odium offensasque fateri?
 ille quidem maiora fide, dil gessit et orbem
 implevit meritis, quod mallem posse negare:
 sed neque Deïphobum nec Polydamanta nec ipsum
 Hectora laudamus. quis enim laudaverit hostem?
 ille tuus genitor Messenia moenia quondam
 stravit et immeritas urbes Elimque Pylumque
 diruit inque meos ferrum flammamque Penates
 impulit. utque alios taceam, quos ille peremit:
 bis sex Nelidae fuimus, conspecta iuventus:
 bis sex Herculeis ceciderunt, me minus uno,
 viribus. atque alios vinci potuisse ferendum est:
 mira Periclymeni mors est. cui posse figuras
 sumere quas vellet rursusque reponere sumptas
 Neptunus dederat, Nelei sanguinis auctor.
 hic ubi nequiquam est formas variatus in omnes,
 vertitur in faciem volucris, quae fulmina curvis
 ferre solet pedibus, divum gratissima regi.
 viribus usus avis, pennis rostroque redunco
 hamatisque viri laniaverat unguibus ora.
 tendit in hanc nimium certos Tirynthius arcus
 atque inter nubes sublimia membra ferentem
 pendentemque ferit, lateri qua iungitur ala.
 nec grave vulnus erat: sed rupti vulnere nervi
 deficiunt motumque negant viresque volandi.
 decidit in terram, non concipientibus auras
 infirmis pennis; et qua levis haeserat alae,
 corporis adfixi pressa est gravitate sagitta
 perque latus summum iugulo est exacta sinistro.
 nunc videor debere tui praeconia rebus
 Herculis, o Rhodiae ductor pulcherrime classis:

- 576 nec tamen ulterius, quam fortia facta silendo,
 ulciscor fratres: solida est mihi gratia tecum.
 Haec postquam dulci Neleius edidit ore,
 a sermone senis repetito munere Bacchi
 surrexere toris; nox est data cetera somno.
- 575 At deus, aequoreas qui cuspide temperat undas, *Achilles.*
 in volucrem corpus nati Phaëthontida versum
 mente dolet patria, saevumque perosus Achillem
 exercet memores plus quam civiliter iras.
 iamque fere tracto duo per quinquennia bello,
 580 talibus intonsum compellat Sminthea dictis:
 'o mihi de fratris longe gratissime natis,
 irrita qui mecum posuisti moenia Troiae,
 ecquid, ubi has iamiam casuras aspicias arces,
 ingemis? aut ecquid tot defendentia muros
 585 milia caesa doles? ecquid, ne persequar omnes,
 Hectoris umbra subit circum sua Pergama tracti?
 cum tamen ille ferox belloque cruentior ipso
 vivit adhuc, operis nostri populator, Achilles.
 det mihi se: faxo, triplici quid cuspide possim,
 590 sentiat. at quoniam concurrere comminus hosti
 non datur, occulta necopinum perde sagitta!
 adnuit atque animo pariter patruoque suoque
 Delius indulgens nebula velatus in agmen
 pervenit Iliacum, mediaque in caede virorum
 595 rara per ignotos spargentem cernit Achivos
 tela Parim; fassusque deum 'quid spicula perdis
 sanguine plebis?' ait. 'si qua est tibi cura tuorum,
 vertere in Aeaciden caesosque ulciscere fratres!
 dixit et, ostendens sternentem Troica ferro
 600 corpora Peliden, arcus obvertit in illum,
 certaue letifera direxit spicula dextra.
 quod Priamus gaudere senex post Hectora posset,
 hoc fuit. ille igitur tantorum victor, Achille,
 victus es a timido Graiae raptore maritae!
 605 at si femineo fuerat tibi Marte cadendum,
 Thermodontiaca malle cecidisse bipenni.
 iam timor ille Phrygum, decus et tutela Pelasgi
 nominis, Acacides, caput insuperabile bello,
 arserat. armarat deus idem, idemque cremarat.
 610 iam cinis est; et de tam magno restat Achille
 nescio quid, parvam quod non bene compleat urnam.
 at vivit, totum quae gloria compleat orbem.
 haec illi mensura viro respondet, et hac est

par sibi Pelides nec inania Tartara sentit.
 ipse etiam, ut, cuius fuerit, cognoscere possis, 615
 bella movet clipeus, deque armis arma feruntur.
 non ea Tydides, non audet Oileos Ajax,
 non minor Atrides, non bello maior et aeo
 poscere, non alii: soli Telamone creato
 Laërteque fuit tantae fiducia laudis. 620
 a se Tantalides onus invidiamque removit
 Argolicosque duces mediis considerare castris
 iussit et arbitrium litis traiecit in omnes.

LIBER TERTIUS DECIMUS.

Consedere duces et vulgi stante corona
 surgit ad hos clipei dominus septemplex Ajax. *Armorum*
 utque erat impatiens irae, Sigeia torvo *iudicium.*
 litora respexit classemque in litore vultu
 intendensque manus 'agimus, pro Iuppiter!' inquit 5
 'ante rates causam, et mecum confertur Ulixes!
 at non Hectoreis dubitavit cedere flammis,
 quas ego sustinui, quas hac a classe fugavi.
 tutius est igitur fictis contendere verbis,
 quam pugnare manu. sed nec mihi dicere promptum, 10
 nec facere est isti: quantumque ego Marte feroci
 inque acie valeo, tantum valet iste loquendo.
 nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
 esse reor; vidistis enim: sua narret Ulixes,
 quae sine teste gerit, quorum nox conscia sola est. — 15
 praemia magna peti fateor; sed demit honorem
 aemulus: Aiaci non est tenuisse superbum,
 sit licet hoc ingens, quicquid speravit Ulixes.
 iste tulit pretium iam nunc tentaminis huius:
 quo cum victus erit, mecum certasse feretur. — 20
 atque ego, si virtus in me dubitabilis esset,
 nobilitate potens essem, Telamone creatus,
 moenia qui forti Troiana sub Hercule cepit
 litoraque intravit Pagasaea Colcha carina.
 Aeacus huic pater est, qui iura silentibus illic 25
 reddit, ubi Aeoliden saxum grave Sisyphon urget.
 Aeacon agnoscit summus prolemque fatetur
 Iuppiter esse suam. sic ab Iove tertius Ajax.
 nec tamen haec series in causam prosit, Achivi,
 si mihi cum magno non est communis Achille. 30

frater erat; fraterna peto. quid sanguine cretus
 Sisyphio furtisque et fraude simillimus illi
 inserit Aeacidis alienae nomina gentis? —
 an quod in arma prior nulloque sub indice veni,
 85 arma neganda mihi? potiorque videbitur ille,
 ultima qui cepit detrectavitque furore
 militiam ficto, donec sollertior isto,
 sed sibi inutilior, timidi commenta retexit
 Naupliades animi vitataque traxit ad arma?
 40 optima num sumat, quia sumere noluit ulla:
 nos inhonorati et donis patruelibus orbi,
 obtulimus quia nos ad prima pericula, simus? —
 atque utinam aut verus furor ille, aut creditus esset,
 nec comes hic Phrygias unquam venisset ad arces
 45 hortator scelerum! non te, Poeantia proles,
 expositum Lemnos nostro cum crimine haberet:
 qui nunc, ut memorant, silvestribus abditus antris
 saxa moves gemitu Laërtiadaeque precaris,
 quae meruit; quae, si di sunt, non vana precaris.
 50 et nunc ille, eadem nobis iuratus in arma,
 heu! pars una ducum, quo successore sagittae
 Herculis utuntur, fractus morboque fameque
 velaturque aliturque avibus, volucresque petendo
 debita Troianis exercet spicula fati. —
 55 ille tamen vivit, quia non comitavit Ulixen.
 mallet et infelix Palamedes esse relictus:
 [viveret, aut certe letum sine crimine haberet.]
 quem male convicti nimium memor iste furoris
 prodere rem Danaam finxit fictumque probavit
 60 crimen et ostendit, quod iam praefoderat, aurum.
 ergo aut exilio vires subduxit Achivis
 aut nece: sic pugnat, sic est metuendus Ulixes. —
 qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat,
 haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
 65 esse rear nullum; qui cum imploraret Ulixem
 vulnere tardus equi fessusque senilibus annis,
 proditus a socio est. non haec mihi crimina fingi
 scit bene Tydides, qui nomine saepe vocatum
 corripuit trepidoque fugam exprobravit amico.
 70 aspiciunt oculis superi mortalia iustis:
 en eget auxilio, qui non tulit; utque reliquit,
 sic linquendus erat: legem sibi dixerat ipse.
 conclamat socios. adsum, videoque trementem
 pallentemque metu et trepidantem morte futura.

opposui molem clipei texique iacentem 75
 servavique animam (minimum est hic laudis) inertem.
 si perstas certare, locum redeamus in illum:
 redde hostem vulnusque tuum solitumque timorem,
 post clipeumque late et mecum contende sub illo.
 at postquam eripui, cui standi vulnera vires 80
 non dederant, nullo tardatus vulnere fugit. —
 Hector adest secumque deos in proelia ducit;
 quaque ruit, non tu tantum terreris, Ulixè,
 sed fortes etiam: tantum trahit ille timoris.
 hunc ego sanguineae successu caedis ovanter 85
 eminus ingenti resupinum pondere fudi:
 hunc ego poscentem, cum quo concurreret, unus
 sustinui. sortemque meam vovistis, Achivi,
 et vestrae valuere preces. si quaeritis huius
 fortunam pugnae: non sum superatus ab illo. — 90
 ecce ferunt Troës ferrumque ignesque Iovemque
 in Danaas classes. ubi nunc facundus Ulixes?
 nempe ego mille meo protexi pectore puppes,
 spem vestri reditus. date pro tot navibus arma. —
 quod si vera licet mihi dicere, quaeritur istis, 95
 quam mihi, maior honos, coniunctaque gloria nostra est:
 atque Ajax armis, non Aiaci arma petuntur.
 conferat his Ithacus Rhesum imbellemque Dolona
 Priamidenque Helenum rapta cum Pallade captum!
 luce nihil gestum, nihil est Diomede remoto. 100
 si semel ista datis meritis tam vilibus arma,
 dividite, et pars sit maior Diomedis in illis.
 quo tamen haec Ithaco? qui clam, qui semper inermis
 rem gerit et furtis incautum decipit hostem?
 ipse nitor galeae claro radiantis ab auro 105
 insidias prodet manifestabitque latentem.
 sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
 pondera tanta feret, nec non onerosa gravisque
 Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis,
 nec clipeus, vasti caelatus imagine mundi, 110
 conveniet timidæ nataeque ad furta sinistrae.
 debilitaturum quid te petis, improbe, munus?
 quod tibi si populi donaverit error Achivi,
 cur spolieris, erit, non cur metuaris ab hoste;
 et fuga, qua sola cunctos, timidissime, vincis, 115
 tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
 adde quod iste tuus, tam raro proelia passus,
 integer est clipeus; nostro, qui tela ferendo

- mille patet plagis, novus est successor habendus.
 120 denique — quid verbis opus est? — spectemur agendo!
 arma viri fortis medios mittantur in hostes:
 inde iubete peti et referentem ornate relatis!’
 Finierat Telamone satus, vulgisque secutum
 ultima murmur erat; donec Laërtius heros
 125 astitit atque oculos paulum tellure moratos
 sustulit ad proceres expectatoque resolvit
 ora sono; neque abest facundis gratia dictis:
 ‘Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
 non foret ambiguus tanti certaminis heres,
 130 tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
 quem quoniam non aequa mihi vobisque negarunt
 fata,’ — manuque simul veluti lacrimantia tersit
 lumina — ‘quis magno melius succedat Achilli,
 quam per quem magnus Danais successit Achilles?’
 135 huic modo ne prosit, quod, uti est, hebes esse videtur,
 neve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi,
 profuit, ingenium; meaque haec facundia, si qua est,
 quae nunc pro domino, pro vobis saepe locuta est,
 invidia careat. — bona nec sua quisque recuset.
 140 nam genus et proavos et quae non fecimus ipsi,
 vix ea nostra voco. sed enim, quia rettulit Aiax
 esse Iovis pronepos: nostri quoque sanguinis auctor
 Iuppiter est, totidemque gradus distamus ab illo.
 nam mihi Laërtes pater est, Arcesius illi,
 145 Iuppiter huic: neque in his quisquam damnatus et exul.
 est quoque per matrem Cyllenius addita nobis
 altera nobilitas. deus est in utroque parente.
 sed neque materno quod sum generosior ortu,
 nec mihi quod pater est fraterni sanguinis insons,
 150 proposita arma peto: meritis expendite causam,
 dummodo, quod fratres Telamon Peleusque fuerunt,
 Aiakis meritum non sit nec sanguinis ordo:
 sed virtutis honor spoliis quaeratur in istis.
 aut si proximitas primusque requiritur heres,
 155 est genitor Peleus, est Pyrrhus filius illi.
 quis locus Aiaci? Phthiam haec Scyrumve ferantur.
 nec minus est isto Teucer patruelis Achilli:
 num petit ille tamen? num si petat, auferat illa? —
 ergo operum quoniam nudum certamen habetur:
 160 plura quidem feci, quam quae comprehendere dictis
 in promptu mihi sit. rerum tamen ordine ducar.
 praescia venturi genetrix Nereia leti

dissimulat cultu natum, et deceperat omnes,
 in quibus Aiacem, sumptae fallacia vestis.
 arma ego femineis animum motura virilem 163
 mercibus inserui: neque adhuc proiecerat heros
 virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti
 “nate dea,” dixi “tibi se peritura reservant
 Pergama. quid dubitas ingentem evertere Troiam?”
 iniecique manum, fortemque ad fortia misi. — 170
 ergo opera illius mea sunt. ego Telephon hasta
 pugnantem domui: victum orantemque refeci.
 quod Thebae cecidere, meum est. me credite Lesbos,
 me Tenedon Chrysenque et Cillan, Apollinis urbes,
 et Scyrum cepisse; mea concussa putate 175
 procubuisse solo Lyrnesia moenia dextra.
 utque alios taceam: qui saevum perdere posset
 Hectors, nempe dedi: per me iacet inclitus Hector!
 illis haec armis, quibus est inventus Achilles,
 arma peto: vivo dederam, post fata reposco. — 180
 ut dolor unius Danaos pervenit ad omnes,
 Aulidaque Euboicam compleverunt mille carinae,
 expectata diu, nulla aut contraria classi
 flamina erant; duraeque iubent Agamemnona sortes
 immeritam saevae natam mactare Dianae. 185
 denegat hoc genitor divisque irascitur ipsis,
 atque in rege tamen pater est. ego mite parentis
 ingenium verbis ad publica commoda verti.
 hanc equidem (fateor, fassoque ignoscat Atrides)
 difficilem tenui sub iniquo iudice causam. 190
 hunc tamen utilitas populi fraterque datique
 summa movet sceptri, laudem ut cum sanguine penset:
 mittor et ad matrem, quae non hortanda, sed astu
 decipienda fuit. quo si Telamonius isset,
 orba suis essent etiamnum lintea ventis. — 195
 mittor et Iliacas audax orator ad arces,
 visaque et intrata est altae mihi curia Troiae:
 plenaque adhuc erat illa viris. interritus egi,
 quam mihi mandarat communis Graecia causam,
 accusoque Parim praedamque Helenamque reposco 200
 et moveo Priamum Priamoque Antenora iunctum.
 at Paris et fratres, et qui rapuere sub illo,
 vix tenuere manus — scis hoc, Menelae! — nefandas,
 primaque lux nostri tecum fuit illa pericli. —
 longa referre mora est, quae consilioque manuque 205
 utiliter feci spatiosi tempore belli.

- post: acies primas urbis se moenibus hostes
 continuere dico, nec aperti copia **Maris**
 ulia fuit: decimo demum pugnavimus **anno**.
- 210 quid facis interea, qui nil nisi proelia nosti?
 quis tuus usus erat? nam si mea facta **requiris**,
 hostibus insidior, tossas munimine cingo.
 consolor socios, ut longi taedia belli
 mente ferant placida: doceo, quo **simus alendi**
- 215 armandique modo: mitor, quo postulat **usus**. —
 ecce Iovis monitu deceptus imagine somni
 rex iubet incepti curam dimittere belli.
 ille potest auctore suam defendere vocem.
 non sinat hoc **Aiax**, delendaque **Pergama** poscat.
- 220 quodque potest, pugnet! det, quod vaga turba **sequamur!**
 cur non arma capit? cur non remoratur **ituros?**
 non erat hoc nimium nunquam nisi magna loquenti.
 quid quod et ipse fugit? vidi, puduitque **videre**,
 cum tu terga dares inhonestaque vela parares.
- 225 nec mora, "quid facitis? quae vos dementia" dixi
 "concitat, o socii, captam dimittere **Troiam?**
 quidve domum fertis decimo, nisi dedecus, **anno?"**
 talibus atque aliis, in quae dolor ipse disertum
 fecerat, aversos profuga de classe reduxi.
- 230 convocat Atrides socios terrore paventes.
 nec Telamoniades etiam nunc hiscere quicquam
 audet. at ausus erat reges incessere dictis
 Thersites, etiam per me haud impune, protervis.
 erigor et trepidos cives exhortor in hostem
- 235 amissamque mea virtutem voce repono.
 tempore ab hoc, quodcumque potest fecisse **videri**
 fortiter iste, meum est: qui dantem terga retraxi. —
 denique de Danais quis te laudatve petitve?
 at sua Tydides mecum communicat acta,
- 240 me probat et socio semper confidit **Ulix**e.
 est aliquid, de tot Graiorum milibus unum
 a Diomede legi. nec me sors ire iubebat:
 at tamen et spreto noctisque hostisque periclo
 ausum eadem, quae nos, Phrygia de gente **Dolona**
- 245 tutatum: non ante tamen, quam cuncta coëgi
 profero, et edidici, quid perfida Troia pararet.
 omnia cognoram, nec, quod specularer, habebam;
 et tam promissa poteram cum laude reverti.
 haud contentus eo petii tentoria **Rhesi**
- 250 inque suis ipsum castris comitesque peremi:

atque ita captivo victor votisque potitus
 ingredior, curru laetos imitante triumphos.
 cuius equos pretium pro nocte poposcerat hostis,
 arma negate mihi, fueritque benignior Ajax! —
 quid Lycii referam Sarpedonis agmina ferro 255
 devastata meo? cum multo sanguine fudi
 Coeranon Iphitiden et Alastoraque Chromiumque
 Alcandrumque Haliumque Noëmonaque Prytanimque,
 exitioque dedi cum Chersidamante Thoona 260
 et Charopem, fatisque immitibus Ennomon actum,
 quique minus celebres nostra sub moenibus urbis
 procubuere manu. — sunt et mihi vulnera, cives,
 ipso pulchra loco. nec vanis credite verbis:
 aspicate en! vestemque manu diduxit et 'haec sunt
 pectora semper' ait 'vestris exercita rebus. 265
 at nil impendit per tot Telamonius annos
 sanguinis in socios, et habet sine vulnere corpus.
 quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga
 arma tulisse refert contra Troasque Iovemque?
 confiteorque, tulit. neque enim bene facta maligne 270
 detractare meum est: modo ne communia solus
 occupet, atque aliquem vobis quoque reddat honorem. —
 reppulit Actorides sub imagine tutus Achilles
 Troas ab arsuris cum defensore carinis. —
 ausum etiam Hectoreis solum concurrere telis 275
 se putat, oblitus regisque ducumque meique,
 nonus in officio et praelatus munere sortis.
 sed tamen eventus vestrae, fortissime, pugnae
 quis fuit? Hector abit violatus vulnere nullo. —
 me miserum, quanto cogor meminisse dolore 280
 temporis illius, quo Graium murus, Achilles
 procubuit! nec me lacrimae luctusque timorque
 tardarunt, quin corpus humo sublime referrem.
 his umeris, his, inquam, umeris ego corpus Achilles
 et simul arma tuli. quae nunc quoque ferre laboro. 285
 sunt mihi, quae valeant in talia pondera, vires:
 est animus certe vestros sensurus honores. —
 sicut idcirco pro nato caerulea mater
 ambitiosa suo fuit, ut caelestia dona,
 his opus tantae, rudis et sine pectore miles 290
 ueret? neque enim clipei caelamina novit,
 caelum et terras cumque alto sidera caelo,
 Hyadasque Hyadasque immunemque aequoris Arcton
 versosque orbes nitidumque Orionis ense.

- 295 [postulat, ut capiat, quae non intellegit, arma!] —
 quid quod me, duri fugientem munera belli,
 arguit incepto serum accessisse labori,
 nec se magnanimo maledicere sentit Achilli?
 si simulasse vocat crimen: simulavimus ambo.
- 300 si mora pro culpa est: ego sum maturior illo.
 me pia detinuit coniunx, pia mater Achillem:
 primaque sunt illis data tempora, cetera vobis.
 haud timeo, si iam nequeam defendere, crimen
 cum tanto commune viro. deprensus Ulixis
- 305 ingenio tamen ille: at non Aiacis Ulixes. —
 neve in me stolidae convicia fundere linguae
 admiremur eum, vobis quoque digna pudore
 obicit. an falso Palameden crimine turpe est
 accusasse mihi, vobis damnasse decorum?
- 310 sed neque Naupliades facinus defendere tantum
 tamque patens valuit, nec vos audistis in illo
 crimina: vidistis, praestoque obiecta patebant. —
 nec Poeantiaden quod habet Volcania Lemnos,
 esse reus merui. factum defendite vestrum:
- 315 consensistis enim. nec me suasisse negabo,
 ut se subtraheret bellique viaeque labori
 temptaretque feros requie lenire dolores.
 paruit, et vivit. non haec sententia tantum
 fida, sed et felix, cum sit satis esse fidelem.
- 320 quem quoniam vates delenda ad Pergama poscunt,
 ne mandate mihi: melius Telamonius ibit
 eloquioque virum morbisque iraque furentem
 molliet, aut aliqua producet callidus arte...
 ante retro Simois fluet et sine frondibus Ide
- 325 stabit, et auxilium promittet Achaia Troiae,
 quam, cessante meo pro vestris pectore rebus,
 Aiacis stolidi Danais sollertia prosit!
 sis licet infestus sociis regique mihique,
 dure Philoctete; licet execrere meumque
- 330 devoveas sine fine caput, cupiasque dolenti
 me tibi forte dari nostrumque haurire cruorem:
 te tamen aggrediar; fiet tibi copia nostri;
 tamque tuis potiar — faveat Fortuna — sagittis,
 quam sum Dardanio, quem cepi, vate potitus;
- 335 quam responsa deum Troianaque fata retexi;
 quam rapui Phrygiae signum penetrabile Minervae
 hostibus e mediis. et se mihi conferat Aiax?
 nempe capi Troiam prohibebant fata sine illo. —

fortis ubi est Aiax? ubi sunt ingentia magni
 verba viri? cur hic metuis? cur audet Ulixes 340
 ire per excubias et se committere nocti,
 perque feros enses non tantum moenia Troum,
 verum etiam summas arces intrare suaque
 eripere aede deam raptamque adferre per hostes?
 quae nisi fecissem, frustra Telamone creatus 345
 gestasset laeva taurorum tergora septem.
 illa nocte mihi Troiae victoria parta est.
 Pergama tunc vici, cum vinci posse coegi.
 desine Tydiden vultuque et murmure nobis
 ostentare meum. pars est sua laudis in illo. 350
 nec tu, cum socia clipeum pro classe tenebas,
 solus eras: tibi turba comes, mihi contigit unus. —
 qui nisi pugnacem sciret sapiente minorem
 esse, nec indomitae deberi praemia dextrae,
 ipse quoque haec peteret; peteret moderatior Aiax 355
 Eurypylusque ferox claroque Andraemone natus,
 nec minus Idomeneus patriaque creatus eadem
 Merionus, peteret maioris frater Atridae.
 quippe manu fortes (nec sunt tibi Marte secundi)
 consiliis cessere meis. tibi dextera bello 360
 utilis: ingenium est, quod eget moderamine nostro.
 tu vires sine mente geris: mihi cura futuri.
 tu pugnare potes: pugnandi tempora mecum
 eligit Atrides. tu tantum corpore prodes:
 nos animo. quantoque, ratem qui temperat, anteit 365
 remigis officium, quanto dux milite maior:
 tantum ego te supero. nec non in corpore nostro
 pectora sunt potiora manu: vigor omnis in illis. —
 at vos, o proceres, vigili date praemia vestro;
 proque tot annorum cura, quibus anxius egi, 370
 hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
 iam labor in fine est. obstantia fata removi,
 altaque, posse capi faciendo, Pergama cepi.
 per spes nunc socias casuraque moenia Troum,
 perque deos oro, quos hosti nuper ademi, 375
 per si quid superest, quod sit sapienter agendum,
 si quid adhuc audax ex praecipitque petendum est:
 [si Troiae fati aliquid restare putatis]
 este mei memores! aut si mihi non datis arma,
 huic date!' — et ostendit signum fatale Minervae. 380
 Mota manus procerum est; et quid facundia posset,
 re patuit: fortisque viri tulit arma disertus.

- Hectora qui solus, qui ferrum ignesque Iovemque
sustinuit totiens, unam non sustinet iram,
385 invictumque virum vicit dolor. arripit ensem
et 'meus hic certe est: an et hunc sibi poscit Ulixes?
hoc' ait 'utendum est in me mihi. quique cruore
saepe Phrygum maduit, domini nunc caede madebit,
ne quisquam Aiacem possit superare nisi Ajax.'
390 dixit, et in pectus tum demum vulnera passum,
qua patuit ferrum, letalem condidit ensem.
nec valuere manus infixum educere telum:
expulit ipse cruor. rubefactaque sanguine tellus
purpureum viridi genuit de caespite florem,
395 qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
littera communis mediis pueroque viroque
inscripta est foliis, haec nominis, illa querelae.
Victor ad Hypsipyles patriam clarique Thoantis *Hecuba*
et veterum terras infames caede virorum
400 vela dat, ut referat, Tiryntia tela, sagittas.
quae postquam ad Graios, domino comitante, revexit,
imposita est sero tandem manus ultima bello.
[Troia simul Priamusque cadunt: Priameia coniunx
perdidit infelix hominis post omnia formam
405 externasque novo latratu terruit oras,
longus in angustum qua clauditur Hellespontus.]
Ilion ardebat, neque adhuc consederat ignis:
exiguumque senis Priami Iovis ara cruorem
combiberat. tractata comis antistita Phoebi
410 non profecturas tendebat ad aethera palmas.
Dardanidas matres, patriorum signa deorum
dum licet amplexas succensaque templa tenentes,
invidiosa trahunt victores praemia Grai.
mittitur Astyanax illis de turribus, unde
415 pugnantem pro se proavitaque regna tuentem
saepe videre patrem monstratum a matre solebat.
iamque viam suadet boreas, flatuque secundo
carbasa mota sonant. iubet uti navita ventis.
'Troia, vale! rapimur' clamant, dant oscula terrae
420 Troades, et patriae fumantia tecta relinquunt.
ultima conscendit classem, miserabile visu,
in mediis Hecuba natorum inventa sepulcris.
prensantem tumulos atque ossibus oscula dantem
Dulichiae traxere manus. tamen unius hausit
425 inque sinu cineres secum tulit Hectoris haustos.
Hectoris in tumulo canum de vertice crinem,

inferias inopes, crinem lacrimasque reliquit.

Est, ubi Troia fuit, Phrygiae contraria tellus
 Bistoniis habitata viris. Polymestoris illic
 regia dives erat, cui te commisit alendum 430
 clam, Polydore, pater, Phrygiisque removit ab armis:
 consilium sapiens, sceleris nisi praemia magnas
 adiecisset opes, animi irritamen avari.
 ut cecidit fortuna Phrygum, capit impius ensem
 rex Thracum iuguloque sui demisit alumni: 435
 et tamquam tolli cum corpore crimina possent,
 exanimem scopulo subiectas misit in undas.
 litore Threicio classem religarat Atrides,
 dum mare pacatum, dum ventus amicior esset.
 hic subito, quantus cum viveret esse solebat, 440
 exit humo late rupta similisque minanti .
 temporis illius vultum referebat Achilles,
 quo ferus iniustum petiit Agamemnona ferro,
 ‘immemores’que ‘mei disceditis,’ inquit, ‘Achivi?
 obrutaque est mecum virtutis gratia nostrae? 445
 ne facite! utque meum non sit sine honore sepulcrum,
 placet Achilleos mactata Polyxena Manes.’
 dixit. et, immiti sociis parentibus umbrae,
 rapta sinu matris, quam iam prope sola fovebat,
 fortis et infelix et plus quam femina virgo 450
 ducitur ad tumulum diroque fit hostia busto.
 quae memor ipsa sui, postquam crudelibus aris
 admota est sensitque sibi fera sacra parari,
 utque Neoptolemum stantem ferrumque tenentem
 inque suo vidit figentem lumina vultu, 455
 ‘utere iamdudum generoso sanguine’ dixit:
 ‘nulla mora est: vel tu iugulo vel pectore telum
 conde meo!’ iugulumque simul pectusque retexit.
 ‘scilicet haud ulli servire Polyxena ferrem;
 haud per tale sacrum numen placabitis ullum. 460
 mors tantum vellem matrem mea fallere posset.
 mater obest minuitque necis mihi gaudia. quamvis
 non mea mors illi, verum sua vita tremenda est.
 vos modo, ne Stygios adeam non libera Manes,
 ite procul, si iusta peto, tactuque viriles 465
 virgineo removete manus. acceptior illi,
 quisquis is est, quem caede mea placare paratis,
 liber erit sanguis. si quos tamen ultima nostri
 verba movent oris (Priami vos filia regis,
 non captiva rogat), generatrici corpus inemptum 470

- reddite; neve auro redimat ius triste sepulcri,
 sed lacrimis. tunc, cum poterat, redimebat et auro.
 dixerat. at populus lacrimas, quas illa tenebat,
 non tenet. ipse etiam flens invitusque sacerdos
- 475 praebita coniecto rupit praecordia ferro.
 illa super terram defecto poplite labens
 pertulit intrepidus ad fata novissima vultus.
 tunc quoque cura fuit partes velare tegendas,
 cum caderet, castique decus servare pudoris.
- 480 Troades excipiunt deploratosque recensent
 Priamidas, et quid dederit domus una cruoris,
 teque gemunt, virgo, teque, o modo regia coniunx,
 regia dicta parens, Asiae florentis imago,
 nunc etiam praedae mala sors, quam victor Ulixes
- 485 esse suam nollet, nisi quod tamen Hectorsa partu
 edideras. dominum matri vix repperit Hector.
 quae corpus complexa animae tam fortis inane,
 quas totiens patriae dederat natisque viroque,
 huic quoque dat lacrimas. lacrimas in vulnera fundit
- 490 osculaque ore tegit consuetaque pectora plangit,
 canitiemque suam concreto in sanguine verrens
 plura quidem, sed et haec laniato pectore dixit:
 ‘nata, tuae — quid enim superest? — dolor ultime matris,
 nata, iaces; videoque tuum, mea vulnera, vulnus.
- 495 en, ne perdidderim quemquam sine caede meorum,
 tu quoque vulnus habes. at te, quia femina, rebar
 a ferro tutam: cecidisti et femina ferro;
 totque tuos idem fratres, te perdidit idem,
 exitium Troiae nostrique orbator, Achilles.
- 500 at postquam cecidit Paridis Phoebique sagittis,
 nunc certe, dixi, non est metuendus Achilles —
 nunc quoque mi metuendus erat. cinis ipse sepulti
 in genus hoc saevit: tumulo quoque sensimus hostem:
 Aeacidiae fecunda fui. iacet Ilion ingens,
- 505 eventumque gravi finita est publica clades,
 sed finita tamen. soli mihi Pergama restant,
 in cursuque meus dolor est. modo maxima rerum,
 tot generis natisque potens nuribusque viroque,
 nunc trahor exul, inops, tumulis avulsa meorum,
- 510 Penelopes munus. quae me data pensa trahentem
 matribus ostendens Ithacis “haec Hectoris illa est
 clara parens, haec est” dicit “Priameia coniunx.”
 postque tot amissos tu nunc, quae sola levabas
 maternos luctus, hostilia busta piasti.

inferias hosti peperit. quo ferrea resto? 515
 quidve moror? quo me servas, annosa senectus?
 quo, di crudeles, nisi quo nova funera cernam,
 vivacem differtis anum? quis posse putaret
 felicem Priamum post diruta Pergama dici?
 felix morte sua est, nec te, mea nata, peremptam 520
 aspicit, et vitam pariter regnumque reliquit.
 at, puto, funeribus dotabere, regia virgo,
 condeturque tuum monumentis corpus avitis.
 non haec est fortuna domus. tibi munera matris
 contingant fletus peregrinaeque haustus harenae. 525
 omnia perdidimus. superest, cur vivere tempus
 in breve sustineam, proles gratissima matri,
 nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
 has datus Ismario regi Polydorus in oras.
 quid moror interea crudelia vulnera lymphis 530
 abluere, et sparsos immitti sanguine vultus?
 dixit et ad litus passu processit anili,
 albentes lacerata comas. 'date, Troades, urnam'
 dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
 aspicit eiectum Polydori in litore corpus 535
 factaque Threïciis ingentia vulnera telis.
 Troades exclamant. obmutuit illa dolore,
 et pariter voces lacrimasque introrsus obortas
 devorat ipse dolor. duroque simillima saxo
 torpet et adversa figit modo lumina terra, 540
 interdum torvos sustollit ad aethera vultus,
 nunc positi spectat vultum, nunc vulnera, nati:
 vulnera praecipue; seque armat et instruit ira.
 qua simul exarsit, tamquam regina maneret,
 ulcisci statuit poenaeque in imagine tota est. 545
 utque furit catulo lactente orbata leaena,
 signaque nacta pedum sequitur, quem non videt, hostem:
 sic Hecuba, postquam cum luctu miscuit iram,
 non oblita animorum, annorum oblita suorum,
 vadit ad artificem dirae Polymestora caedis, 550
 colloquiumque petit. nam se monstrare relictum
 velle latens illi, quod nato redderet, aurum.
 credit Odrysium, praedaeque assuetus amore
 in secreta venit. tum blando callidus ore
 'tolle moras, Hecuba,' dixit 'da munera nato. 555
 omne fore illius quod das, quod et ante dedisti,
 per superos iuro.' spectat truculenta loquentem
 falsa iurantem, tumidaque exaestuât ira.

- atque ita correpto captivarum agmina matrum
 560 invocat et digitos in perfida lumina condit,
 expellitque genis oculos (facit ira valentem!),
 immergitque manus, foedataque sanguine sonti
 non lumen — neque enim superest: — loca luminis haurit.
 clade sui Thracum gens irritata tyranni
- 565 Troada telorum lapidumque incessere iactu
 coepit. at haec missum rauco cum murmure saxum
 morsibus insequitur rictuque in verba parato
 latravit, conata loqui. locus extat et ex re
 nomen habet. veterumque diu memor illa malorum
- 570 tum quoque Sithonios ululavit maesta per agros.
 illius Troasque suos hostesque Pelasgos,
 illius fortuna deos quoque moverat omnes:
 sic omnes, ut et ipsa Iovis coniunxque sororque
 eventus Hecubam meruisse negaverit illos.
- 575 Non vacat Aurorae, quamquam isdem faverat armis,
 cladibus et casu Troiaeque Hecubaeque moveri. [*Memnon.*
 cura deam propior luctusque domesticus angit
 Memnonis amissi, Phrygiis quem lutea campis
 vidit Achillea pereuntem cuspide mater.
- 580 vidit, et ille color, quo matutina rubescunt
 tempora, palluerat; latuitque in nubibus aether.
 at non impositos supremis ignibus artus
 sustinuit spectare parens; sed crine soluto,
 sicut erat, magni genibus procumbere non est
- 585 dedignata Iovis lacrimisque has addere voces:
 ‘omnibus inferior, quas sustinet aureus aether, —
 nam mihi sunt totum rarissima templa per orbem —
 diva tamen veni: non ut delubra diesque
 des mihi sacrificos caliturasque ignibus aras —
- 590 si tamen aspicias, quantum tibi femina praestem,
 tum cum luce nova noctis confinia servo,
 praemia danda putes — sed non ea cura, neque hic est
 nunc status Aurorae, meritos ut poscat honores:
 Memnonis orba mei venio, qui fortia frustra
- 595 pro patruo tulit arma suo primisque sub annis
 occidit a forti — sic vos voluistis — Achille.
 da, precor, huic aliquem, solacia mortis, honorem,
 summe deum rector, maternaque vulnera leni.’
 Iuppiter adnuerat: cum Memnonis arduus alto
- 600 corruit igne rogas, nigrique volumina fumi
 infecere diem; veluti cum flumina natas
 exalant nebulas, nec sol admittitur infra.

a favilla volat glomerataque corpus in unum
 nsetur faciemque capit, sumitque calorem
 ue animam ex igni. levitas sua prae-buit alas. 605
 primo similis volucris, mox vera volucris
 onuit pennis: pariter sonuere sorores
 umerae, quibus est eadem natalis origo.
 que rogam lustrant, et consonus exit in auras
 clangor; quarto seducunt castra volatu: 610
 n duo diversa populi de parte feroces
 lla gerunt, rostrisque et aduncis unguibus iras
 ercent, alasque adversaque pectora lassant:
 eriaeque cadunt cineri cognata sepulto
 pora, seque viro forti meminere creatas. 615
 epetibus subitis nomen facit auctor. ab illo
 emnonides dictae, cum sol duodena peregit
 na, parentali moriturae luce rebellant.
 ro aliis latrasse Dymantida flebile visum est:
 tibus est Aurora suis intenta, piisque 620
 nc quoque dat lacrimas et toto rorat in orbe.
 Non tamen eversam Troiae cum moenibus esse *Aeneas.*
 em quoque fata sinunt. sacra et, sacra altera, patrem
 t umeris, venerabile onus, Cythereius heros.
 tantis opibus praedam pius eligit illam 625
 caniumque suum, profugaque per aequora classe
 tur ab Antandro, scelerataque limina Thracum
 Polydoreo manantem sanguine terram
 quit, et utilibus ventis aestuque secundo
 rat Apollineam, sociis comitantibus, urbem. 630
 nc Anius, quo rege homines, antistite Phoebus *(Anius.)*
 e colebatur, temploque domoque recepit,
 emque ostendit delubraque nota duasque
 stona quondam stirpes pariente retentas.
 e dato flammis vinoque in tura profuso 635
 esarumque boum fibris de more crematis,
 gia tecta petunt, positique tapetibus altis
 nera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.
 ic pius Anchises: ‘o Phoebi lecte sacerdos,
 lor an et natum, cum primum haec moenia vidi, 640
 que duas natas, quantum reminiscor, habebas?’
 ic Anius niveis circumdata tempora vittis
 cutiens et tristis ait: ‘non falleris, heros
 xime. vidisti natorum quinque parentem,
 em nunc (tanta homines rerum inconstantia versat) 645
 ene vides orbum. quod enim mihi filius absens

- auxilium? quem dicta suo de nomine tellus
 Andros habet pro patre locumque et regna tenentem.
 Delius augurium dedit huic. dedit altera Liber
 650 femineae stirpi voto maiora fideque
 munera. nam tactu natarum cuncta mearum
 in segetem laticemque meri canaeque Minervae
 transformabantur, divesque erat usus in illis.
 hoc ubi cognovit Troiae populator Atrides,
 655 ne non ex aliqua vestram sensisse procellam
 nos quoque parte putes, armorum viribus usus
 abstrahit invitas gremio genitoris, alantque,
 imperat, Argolicam caelesti munere classem.
 effugiunt quo quaeque potest: Euboea duabus,
 660 et totidem natis Andros fraterna petita est.
 miles adest et, ni dedantur, bella minatur.
 victa metu pietas consortia corpora poenae
 dedit. et timido possis ignoscere fratri:
 non hic Aeneas, non, qui defenderet Andron,
 665 Hector erat, per quem decimum durastis in annum.
 iamque parabantur captivis vincla lacertis:
 illae tollentes etiamnunc libera caelo
 bracchia "Bacche pater, fer opem!" dixere. tulitque
 muneris auctor opem: si miro perdere more
 670 ferre vocatur opem. nec qua ratione figuram
 perdidierint, potui scire aut nunc dicere possum;
 summa mali nota est: pennas sumpsere tuaeque
 conjugis in volucres, niveas abiere columbas.
 Talibus atque aliis postquam convivia dictis *Aeneas.*
 675 implerunt, mensa somnum petiere remota.
 cumque die surgunt adeuntque oracula Phoebi:
 qui petere antiquam matrem cognataque iussit
 litora. prosequitur rex et dat munus ituris,
 Anchisae sceptrum, chlamydem pharetramque nepoti,
 680 crateram Aeneae, quam quondam miserat illi
 hospes ab Aoniis Therses Ismenius oris.
 miserat hanc illi Therses, fabricaverat Alcon
 Hyleus et longo caelaverat argumento.
 urbs erat, et septem posses ostendere portas:
 685 hae pro nomine erant et, quae foret illa, docebant.
 ante urbem exequiae tumulique ignesque rogique
 effusaeque comas et apertae pectora matres
 significant luctum; nymphae quoque flere videntur
 siccatosque queri fontes; sine frondibus arbor
 690 nuda riget; rodunt arentia saxa capellae.

ecce facit mediis natas Orione Thebis,
 hac non femineum iugulo dare vulnus aperto,
 illac demisso per inertia vulnere tela
 pro populo cecidisse suo pulchrisque per urbem
 funeribus ferri celebrique in parte cremari. 695
 tum de virginea geminos exire favilla,
 ne genus intereat, iuvenes, quos fama Coronas
 nominat, et cineri materno ducere pompam.
 hactenus antiquo signis fulgentibus aere,
 summus inaurato crater erat asper acantho. 700
 nec leviora datis Troiani dona remittunt,
 dantque sacerdoti custodem turis acerram,
 dant pateram claramque auro gemmisque coronam.
 Inde recordati Teucros a sanguine Teucri
 ducere principium, Cretam tenere. locique 705
 ferre diu nequiere Iovem, centumque relictis
 urbibus Ausonios optant contingere portus.
 saevit hiems iactatque viros; Strophadumque receptos
 portubus infidis exterruit ales Aello.
 et iam Dulichios portus Ithacamque Samonque 710
 Neritiasque domus, regnum fallacis Ulixis,
 praeter erant vecti: certatam lite deorum
 Ambraciam, versique vident sub imagine saxum
 iudicis, Actiaco quae nunc ab Apolline nota est,
 vocalemque sua terram Dodonida quercu 715
 Chaoniosque sinus, ubi nati rege Molosso
 impia subiectis fugere incendia pennis.
 Proxima Phaeacum felicibus obsita pomis
 rura petunt; Epiros ab his regnataque vati
 Buthrotos Phrygio simulataque Troia tenetur. 720
 inde futurorum certi, quae cuncta fideli
 Priamides Helenus monitu praedixerat, intrant
 Sicaniam. tribus haec excurrit in aequora pinnis:
 e quibus imbriferos est versa Pachynos ad austros;
 mollibus expositum zephyris Lilybaeon; ad Arctos 725
 aequoris expertes spectat boreamque Peloros.
 hac subeunt Teucri, et remis aestuque secundo
 sub noctem potitur Zanclaea classis harena.
 Scylla latus dextrum, laevum inrequieta Charybdis
 infestat. vorat haec raptas revomitque carinas: 730
 illa feris atram canibus succingitur alvum,
 (Scylla.)
 virginis ora gerens et, si non omnia vates
 ficta reliquerunt, aliquo quoque tempore virgo.
 hanc multi petiere proci: quibus illa repulsis

- 735 ad pelagi nymphas, pelagi gratissima nymphis,
 ibat et elusos iuvenum narrabat amores.
 cui dum pectendos praebet Galatea capillos,
 talibus alloquitur repetens suspiria dictis:
 'te tamen, o virgo, genus haud immitte virorum
- 740 expetit; utque facis, potes his impune negare.
 at mihi, cui pater est Nereus, quam caerulea Doris
 enixa est, quae sum turba quoque tuta sororum,
 non nisi per luctus licuit Cyclopiis amorem
 effugere.' et lacrimae vocem impediere loquentis.
- 745 quas ubi marmoreo deterisit pollice virgo
 et solata deam est, 'refer, o carissima,' dixit
 'neve tui causam tege (sum tibi fida) doloris.'
 Nereis his contra resecula Crataeïde natam est:
 'Acis erat, Fauno nymphaque Symaethide cretus, (Acis.)
- 750 magna quidem patrisque sui matrisque voluptas,
 nostra tamen maior: nam me sibi iunxerat uni,
 pulcher et octonis iterum natalibus actis
 signarat teneras dubia lanugine malas.
 hunc ego, me Cyclops nullo cum fine petebat:
- 755 nec, si quaesieris, odium Cyclopiis amorne
 Acidis in nobis fuerit praesentior, edam:
 par utrumque fuit. pro quanta potentia regni
 est, Venus alma, tui! nempe ille immitis et ipsis
 horrendus silvis et visus ab hospite nullo
- 760 impune et magni cum dis contemptor Olympi,
 quid sit amor, sentit, validaque cupidine captus
 uritur, oblitus pecorum antrorumque suorum.
 iamque tibi formae, iamque est tibi cura placendi,
 iam rigidos pectis rastris, Polypheme, capillos,
- 765 iam libet hirsutam tibi falce recidere barbam,
 et spectare feros in aqua et componere vultus.
 caedis amor feritasque sitisque immensa cruoris
 cessant, et tutae veniuntque abeuntque carinae.
 Telemus interea Siculam delatus ad Aetnen,
- 770 Telemus Eurymides, quem nulla fefellerat ales,
 terribilem Polyphemem adit "lumen"que, "quod unum
 fronte geris media, rapiet tibi" dixit "Ulixes."
 risit et "o vatium stolidissime, falleris" inquit:
 "altera iam rapuit." sic frustra vera momentem
- 775 spernit et aut gradiens ingenti litora passu
 degravat aut fessus sub opaca revertitur antra.
 prominet in pontum cuneatus acumine longo
 collis: utrumque latus circumfluit aequoris unda.

huc ferus ascendit Cyclops mediusque resedit;
 lanigeræ pecudes nullo ducente secutæ. 780
 cui postquam pinus, baculi quæ præbuit usum,
 ante pedes posita est antemnis apta ferendis,
 sumptaque harundinibus compacta est fistula centum,
 senserunt toti pastoria sibila montes,
 senserunt undæ. latitans ego rupe meique 785
 Acidis in gremio residens, procul auribus hausi
 talia dicta meis auditaque verba notavi:
 “candidior folio nivei, Galatea, ligustri,
 floridior pratis, longa procerior alno,
 splendidior vitro, tenero lascivior hædo, 790
 levior assiduo detritis æquore conchis,
 solibus hibernis, æstiva gratior umbra,
 nobilior palma, platano conspectior alta,
 lucidior glaciæ, matura dulcior uva,
 mollior et cycni plumis et lacte coacto, 795
 †et si non fugias, riguo formosior horto:
 sævior indomitis eadem Galatea iuvcncis,
 durior annosa quercu, fallacior undis,
 lentior et salicis virgis et vitibus albis,
 his immobilior scopulis, violentior amne, 800
 laudato pavone superbior, acrior igni,
 asperior tribulis, feta truculentior ursæ,
 surdior æquoribus, calcato immitior hydro,
 et, quod præcipue vellem tibi demere possem,
 non tantum cervo claris latratibus acto, 805
 verum etiam ventis volucrique fugacior aura!
 at bene si noris, pigeat fugisse, morasque
 ipsa tuas damnes, et me retinere labores.
 sunt mihi, pars montis, vivo pendentia saxo
 antra, quibus nec sol medio sentitur in aestu 810
 nec sentitur hiems. sunt poma gravantia ramos;
 sunt auro similes longis in vitibus uvæ,
 sunt et purpureæ: tibi et has servamus et illas.
 ipsa tuis manibus silvestri nata sub umbra
 mollia fraga leges, ipsa autumnalia corna 815
 prunaque, non solum nigro liventia suco,
 verum etiam generosa novasque imitantia ceras.
 nec tibi castaneæ me coniuge nec tibi deerunt
 arbutæ fetus: omnis tibi serviet arbor.
 hoc pecus omne meum est: multæ quoque vallibus errant, 820
 multas silva tegit, multæ stabulantur in antris.
 nec, si forte roges, possim tibi dicere, quot sint;

- pauperis est numerare pecus. de laudibus harum
 nil mihi credideris: praesens potes ipsa videre,
 825 ut vix circueant distentum cruribus uber.
 sunt, fetura minor, tepidis in ovilibus agni;
 sunt quoque, par aetas, aliis in ovilibus haedi.
 lac mihi semper adest niveum: pars inde bibenda
 servatur, partem liquefacta coagula durant.
 830 nec tibi deliciae faciles vulgataque tantum
 munera contingent, dammae leporesque caperque,
 parve columbarum demptusve cacumine nidus:
 inveni geminos, qui tecum ludere possint,
 inter se similes, vix ut dignoscere possis,
 835 villosae catulos in summis montibus ursae:
 inveni et dixi "dominae servabimus istos."
 iam modo caeruleo nitidum caput exere ponto,
 iam, Galatea, veni, nec munera despice nostra!
 certe ego me novi liquidaeque in imagine vidi
 840 nuper aquae, placuitque mihi mea forma videnti.
 aspice, sim quantus. non est hoc corpore maior
 Iuppiter in caelo (nam vos narrare soletis
 nescio quem regnare Iovem): coma plurima torvos
 prominet in vultus, umerosque, ut lucus, obumbrat.
 845 nec mea quod rigidis horrent densissima saetis
 corpora, turpe puta. turpis sine frondibus arbor;
 turpis equus, nisi colla iubae flaventia velent;
 pluma tegit volucres; ovibus sua lana decori est:
 barba viros hirtaeque decent in corpore saetae.
 850 unum est in media lumen mihi fronte, sed instar
 ingentis clipei. quid? non haec omnia magnus
 Sol videt e caelo? Soli tamen unicus orbis.
 adde, quod in vestro genitor meus aequore regnat:
 hunc tibi do socerum. tantum miserere precesque
 855 supplicis exaudi: tibi enim succumbimus uni.
 quique Iovem et caelum sperno et penetrabile fulmen,
 Nereï, te vereor: tua fulmine saevior ira est.
 atque ego contemptus essem patientior huius,
 si fugeres omnes. sed cur Cyclope repulso
 860 Acin amas, praefersque meis complexibus Acin?
 ille tamen placeatque sibi placeatque licebit,
 quod nollem, Galatea, tibi. modo copia detur:
 sentiet esse mihi tanto pro corpore vires!
 viscera viva traham, divulsaque membra per agros
 865 perque tuas spargam — sic se tibi misceat! — undas.
 uror enim, laesusque exaestuat acrius ignis,

cumque suis videor translata viribus Aetnam
 pectore ferre meo: nec tu, Galatea, moveris.”
 talia nequiquam questus (nam cuncta videbam)
 surgit et ut taurus vacca furibundus adempta 870
 stare nequit silvae et notis saltibus errat:
 cum ferus ignaros nec quicquam tale timentes
 me videt atque Acin “video”que exclamat “et, ista
 ultima sit, faciam, Veneris concordia vestrae.”
 tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere 875
 debuit, illa fuit; clamore perhorruit Aetna.
 ast ego vicino pavefacta sub aequore mergor.
 terga fugae dederat conversa Symaethius heros
 et “fer opem, Galatea, precor, mihi! ferte, parentes,”
 dixerat “et vestris periturum admittite regnis.” 880
 insequitur Cyclops partemque e monte revulsam
 mittit; et extremus quamvis pervenit ad illum
 angulus ex iactu, totum tamen obruit Acin.
 at nos, quod fieri solum per fata licebat,
 fecimus, ut vires assumeret Acis avitas. 885
 puniceus de mole cruor manabat, et intra
 temporis exiguum rubor evanescere coepit;
 fitque color primo turbati fluminis imbre
 purgaturque mora. tum moles fracta dehiscit,
 vivaque per rimas proceraque surgit harundo, 890
 osque cavum saxi sonat exultantibus undis:
 mira que res, subito media tenus extitit alvo
 incinctus iuvenis flexis nova cornua cannis,
 qui, nisi quod maior, quod toto caeruleus ore,
 Acis erat. sed sic quoque erat tamen Acis, in amnem 895
 versus; et antiquum tenuerunt flumina nomen.’
 Desierat Galatea loqui; coetumque soluto
 discedunt placidisque natant Nereides undis. (Glaucus.)
 Scylla redit (neque enim medio se credere ponto
 audet) et aut bibula sine vestibibus errat harena, 900
 aut, ubi lassata est, seductos nacta recessus
 gurgitis, inclusa sua membra refrigerat unda.
 ecce freto stridens, alti novus incola ponti
 nuper in Euboica versis Anthedone membris,
 Glaucus adest visaeque cupidine virginis haeret, 905
 et quaecumque putat fugientem posse morari,
 verba refert. fugit illa tamen veloxque timore
 pervenit in summum positi prope litora montis.
 ante fretum est ingens, apicem conlectus in unum,
 longus ab aequoribus convexus in aequora vertex. 910

- caelestis hic. et tuta loco, monstrumque deusque
 hic est, ignoscant, admiranturque colorem
 caelestis, unumque subiectaque terga regentem,
 ubi hinc excipiat quod totalis inguina piscis.
 619 *metu*: et insidiae, quae stabat proxima, moti
 'non ego prodigium nec sum fera bestia, virgo,
 sed deus' inquit 'aquae. nec maius in aequora Proceas
 ius habet et Triton Athamantiadesque Palaemon.
 ante tamen mortalis eram: sed — scilicet altis
 620 *debitur* nequioribus — iam tum exercebar in illis.
 nam modo ducebam ducentia retia pisces,
 nunc in mole sedens moderabar harundine linum.
 sunt viridi prato confinia litora, quorum
 altera pars undis, pars altera cingitur herbis:
 621 *quae* neque cornigeræ morsu laesere iuvencae,
 nec plucidae carpintin oves hirtaevae capellae.
 non apia inde tulit collectos femine flores,
 non data sunt capiti genalia sarta, neque umquam
 fulciferae nocuere manus. ego primus in illo
 622 *occupite* concessi, dum lina madentia sicco.
 utique recenserem captivos ordine pisces,
 insuper exponul, quos aut in retia casus
 aut sua credulitas in aduncos egerat hamos.
 res nullis flotas. sed quid mihi fingere prodest?
 623 *granulæ* contacto coepit mea praeda moveri
 et mutare latus terraque, ut in aequore, niti.
 dumque moror mirorque simul, fugit omnis in undas
 turba sua, dominumque novum litusque relinquunt.
 obaltipui dubitoque diu causamque requiro,
 624 *num* deus hoc aliquis, num sucus fecerit herbae.
 "quae tamen haec" inquam "vires habet herba?" manaque
 palubi decerpsi decerptaque dente momordi.
 vix bene combiberant ignotos guttura sucos,
 cum subito trepidare intus praecordia sensi
 625 *alteriusque* rapti naturae pectus amore.
 nec potui restare diu "repetenda" que "numquam
 terra, vale!" dixi, corpusque sub aequora mersi.
 ubi maris exceptum socio dignantur honore.
 neque mihi, quaecumque terram mortalia demant.
 626 *Aequum* lectaque regant. ego lustror ab illis
 et purgante necas noviens mihi carmine dico
 poteros fluminibus iubeat supponere centum.
 nec mora: diversis lapsi de partibus amnes
 exurgunt veruiculus supra caput sequitur nostrum.

hactenus acta tibi possum memoranda referre, 955
 hactenus haec memini: nec mens mea cetera sensit.
 quae postquam rediit, alium me corpore toto,
 ac fueram nuper, neque eundem mente recepi.
 hanc ego tum primum viridem ferrugine barbam
 caesariemque meam, quam longa per aequora verro, 960
 ingentesque umeros et caerulea bracchia vidi
 cruraque pinnigero curvata novissima pisce.
 quid tamen haec species, quid dis placuisse marinis,
 quid iuvat esse deum, si tu non tangeris istis?
 talia dicentem, dicturum plura, reliquit 965
 Scylla deum. furit ille irritatusque repulsa
 prodigiosa petit Titanidos atria Circes.

LIBER QUARTUS DECIMUS.

Iamque Giganteis iniectam faucibus Aetnen
 arvaque Cyclopum, quid rastra, quid usus aratri,
 nescia, nec quicquam iunctis debentia bubus,
 liquerat Euboicus tumidarum cultor aquarum;
 liquerat et Zanclen adversaque moenia Rhegi, 5
 navifragumque fretum, gemino quod litore pressum
 Ausoniae Siculaeque tenet confinia terrae.
 inde manu magna Tyrrhena per aequora vectus
 herbiferos adiit colles atque atria Glaucus
 Sole satae Circes, variarum plena ferarum. 10
 quam simul aspexit, dicta acceptaque salute,
 'diva, dei miserere, precor! nam sola levare
 tu potes hunc' dixit, 'videar modo dignus, amorem.
 quanta sit herbarum, Titani, potentia, nulli
 quam mihi cognitius, qui sum mutatus ab illis. 15
 neve mei non nota tibi sit causa furoris:
 (Scylla.)
 litore in Italico, Messenia moenia contra,
 Scylla mihi visa est. pudor est, promissa precesque
 blanditiasque meas contemptaque verba referre.
 at tu, sive aliquid regni est in carmine, carmen 20
 ore move sacro; sive expugnacior herba est,
 utere temptatis operosae viribus herbae.
 nec medeare mihi sanesque haec vulnera mando,
 fineque nil opus est, partem ferat illa caloris.'
 at Circe (neque enim flammis habet aptius ulla 25
 talibus ingenium, seu causa est huius in ipsa,
 seu Venus indicio facit hoc offensa paterno)

- talia verba refert: 'melius sequerere volentem
 quantamque eadem parilique cupidine captam.
 20 dignus eras ultro (poteras certeque) rogari:
 et, si spem dederis — mihi crede —, rogaberis ultro.
 neu dubites, aditque tuae fiducia formae:
 en ego, cum dea sim, nitidi cum filia Solis,
 carmine cum tantum, tantum quoque gramine possim,
 25 ut tua sim, voveo. spernentem sperne; sequenti
 redde vices; unoque duas ulciscere facto.'
 talia temptanti 'prius' inquit 'in aequore frondes'
 Glaucus 'et in summis nascentur montibus algae,
 hospite quam Scylla nostri mutentur amores.'
 40 indignata dea est. et laedere quatenus ipsum
 non poterat (nec vellet amans), irascitur illi,
 quae sibi praclata est; Venerisque offensa repulsa,
 protinus horrendis infamia pabula sucis
 conterit et tritis Hecateia carmina miscet,
 45 caeruleaque induitur velamina, perque ferarum
 agmen adulantum media procedit ab aula;
 oppositumque petens contra Zancleia saxa
 Rhogion, ingreditur ferventes aestibus undas,
 in quibus ut solida ponit vestigia terra,
 50 summaque decurrit pedibus super aequora siccis.
 parvus erat gurgis, curvos sinuatus in arcus,
 grata quies Scyllae: quo se referebat ab aestu
 et maris et caeli, medio cum plurimus orbe
 sol erat et minimas a vertice fecerat umbras.
 55 hunc dea praevitiat portentificisque venenis
 inquinat, hic fusos latices radice nocenti
 spargit, et obscurum verborum ambage novorum
 ter noviens carmen magico demurmurat ore.
 Scylla venit, mediaque tenuis descenderat alvo,
 60 cum sua foedari latrantibus inguina monstris
 aspicit. ac primo credens non corporis illas
 esse sui partes, refugitque abigitque timetque
 ora proterva canum: sed quos fugit, attrahit una.
 et corpus quaerens femorum crurumque pedumque,
 65 Cerbereos rictus pro partibus invenit illis:
 statque canum rabie, subiectaque terga ferarum
 inguinibus truncis uteroque extante coerces.
 Flevit amans Glaucus, nimiumque hostiliter usae
 viribus herbarum fugit conubia Circes.
 70 Scylla loco mansit. cumque est data copia, primum,
 in Circes odium sociis spoliavit Ulixen.

mox eadem Teucas fuerat mensura carinas, ni prius in scopulum, qui nunc quoque saxeus extat, transformata foret. scopulum quoque navita vitat.	74
Hunc ubi Troianae remis avidamque Charybdim evicere rates, cum iam prope litus adessent Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras. excipit Aenean illic animoque domoque, non bene discidium Phrygii latura mariti, Sidonis. inque pyra sacri sub imagine facta	80
incubuit ferro, deceptaque decipit omnes. rursus harenosae fugiens nova moenia terrae ad sedemque Erycis fidumque relatus Acesten sacrificat tumulumque sui genitoris honorat. quasque rates Iris Iunonia paene cremarat,	85
solvit, et Hippotadae regnum terrasque calenti sulphure fumantes Acheloiadumque relinquit Sirenium scopulos. orbataque praeside pinus Inarimen Prochytenque legit sterilique locatas colle Pithecasas, habitantum nomine dictas.	90
quippe deum genitor fraudem et periuria quondam Cercopum exosus gentisque admissa dolosae, in deforme viros animal mutavit, ut idem dissimiles homini possent similesque videri: membraque contraxit naresque a fronte resimas	95
contudit et rugis peraravit anilibus ora; totaque velatos flaventi corpora villo misit in has sedes. nec non prius abstulit usum verborum et natae dira in periuria linguae: posse queri tantum rauco stridore reliquit.	100
Has ubi praeteriit et Parthenopeia dextra moenia deseruit, laeva de parte canori Aeolidae tumulum et loca feta palustribus ulvis, litora Cumarum vivacisque antra Sibyllae	105
intrat et, ad Manes veniat per Averna paternos, orat. at illa diu vultum tellure moratum erexit tandemque deo furibunda recepto 'magna petis,' dixit 'vir factis maxime, cuius dextera per ferrum, pietas spectata per ignes.	110
pone tamen, Troiane, metum: potiere petitis, Elysiasque domos et regna novissima mundi me duce cognosces simulacraque cara parentis. invia virtuti nulla est via.' dixit et auro fulgentem ramum silva Iunonis Avernae monstravit, iussitque suo divellere trunco.	115

*Aeneas.**Sibylla et
Aeneas.*

- paruit Aeneas et formidabilis Orci
vidit opes atavosque suos umbramque senilem
magnanimi Anchisae. didicit quoque iura locorum,
quaeque novis essent adeunda pericula bellis.
- 120 inde ferens lassos adverso tramite passus,
cum duce Cumaea mollit sermone laborem:
dumque iter horrendum per opaca crepuscula carpit,
'seu dea tu praesens, seu dis gratissima,' dixit
'numinis instar eris semper mihi; meque fatebor
- 125 muneris esse tui, quae me loca mortis adire,
quae loca me visae voluisti evadere mortis.
pro quibus aërias meritis evector ad auras
templa tibi statuam, tribuam tibi turis honores.'
respicit hunc vates et suspiratibus haustis
- 130 'nec dea sum,' dixit 'nec sacri turis honore
humanum dignare caput. neu nescius erres:
lux aeterna mihi carituraque fine dabatur,
si mea virginitas Phoebō patuisset amanti.
dum tamen hanc sperat, dum praecorumpere donis
- 135 me cupit, 'elige,' ait 'virgo Cumaea, quid optes:
optatis potiere tuis.' ego pulveris hausti
ostendi cumulum: quot haberet corpora pulvis,
tot mihi natales contingere vana rogavi:
excidit ut peterem iuvenes quoque protinus annos.
- 140 hos tamen ille mihi dabat aeternamque iuventam,
si Venerem paterer. contempto munere Phoebī
innuba permaneo. sed iam felicior aetas
terga dedit, tremuloque gradu venit aegra senectus,
quae patiēda diu est. nam iam mihi saecula septem
- 145 acta vides: superest, numeros ut pulveris aequem,
ter centum messes, ter centum musta videre.
tempus erit, cum de tanto me corpore parvam
longa dies faciet, consumptaque membra senecta
ad minimum redigentur onus. nec amata videbor
- 150 nec placuisse deo. Phoebus quoque forsitan ipse
vel non cognoscet vel dilexisset negabit.
voce adeo mutata ferar. nullique videnda
voce tamen noscar: vocem mihi fata relinquunt.'
- Talia convexum per iter memorante Sibylla,
155 sedibus Euboicam Stygiis emergit in urbem
Troius Aeneas, sacrisque ex more litatis
litora adit nondum nutricis habentia nomen.
hic quoque substiterat post taedia longa laborum *Achaemeni-*
Neritius Macareus, comes experientis Ulixei, *des et Polyphemus.*

desertum quondam mediis qui rupibus Aetnae 160
 noscit Achaemeniden, improvisoque repertum
 vivere miratus, 'qui te casusve deusve
 servat, Achaemenide? cur' inquit 'barbara Graium
 prora vehit? petitur vestra quae terra carina?'
 talia quaerenti iam non hirsutus amictu, 165
 iam suus et spinis conserto tegmine nullis,
 fatur Achaemenides: 'iterum Polyphemon et illos
 aspiciam fluidos humano sanguine rictus,
 hac mihi si potior domus est Ithaceque carina,
 si minus Aenean veneror genitore. nec umquam 170
 esse satis potero, praestem licet omnia, gratus.
 quod loquor et spiro caelumque et sidera solis
 respicio, possimne ingratus et immemor esse?
 ille dedit, quod non anima haec Cyclopi in ora
 venit; et ut iam nunc lumen vitale relinquam: 175
 aut tumulo aut certe non illa condar in alvo.
 quid mihi tunc animi — nisi si timor abstulit omnem
 sensum animumque — fuit, cum vos petere alta relictus
 aequora conspexi? volui inclamare, sed hosti
 prodere me timui. vestrae quoque clamor Ulixis 180
 paene rati nocuit. vidi, cum monte revulsum
 immanem scopulum medias permisit in undas:
 vidi iterum veluti tormenti viribus acta
 vasta Giganteo iaculantem saxa lacerto,
 et, ne deprimeret fluctusve ictusve carinam, 185
 pertimui, iam me non esse oblitus in illa.
 ut vero fuga vos a certa morte reduxit,
 ille quidem totam fremebundus obambulat Aetnam
 praetemptatque manu silvas et luminis orbis
 rupibus incursat, foedataque bracchia tabo 190
 in mare protendens gentem execratur Achivam.
 atque ait "o si quis referat mihi casus Ulixem
 aut aliquem e sociis, in quem mea saeviat ira,
 viscera cuius edam, cuius viventia dextra
 membra mea laniem, cuius mihi sanguis inundet 195
 guttur, et elisi trepident sub dentibus artus!
 quam nullum aut leve sit damnum mihi lucis ademptae!"
 haec et plura ferox. me luridus occupat horror
 spectantem vultus etiamnum caede madentes
 crudelesque manus et inanem luminis orbem 200
 membraque et humano concretam sanguine barbam.
 mors erat ante oculos, minimum tamen illa malorum.
 et iam prensurum, iam nunc mea viscera rebar

- in sua mersurum; mentique haerebat imago
 205 temporis illius, quo vidi bina meorum
 ter quater affligi sociorum corpora terrae:
 cum super ipse iacens hirsuti more leonis
 visceraque et carnes cumque albis ossa medullis
 semianimesque artus avidam condebat in alvum.
 210 me tremor invasit: stabam sine sanguine maestus,
 mandentemque videns eiectantemque cruentas
 ore dapes et frusta mero glomerata vomentem,
 talia fingebam misero mihi fata parari.
 perque dies multos latitans omnemque tremescens
 215 ad strepitum, mortemque timens cupidusque moriri,
 glande famem pellens et mixta frondibus herba,
 solus, inops, exspes, leto poenaeque relictus,
 hanc procul aspexi longo post tempore navem,
 oravique fugam gestu ad litusque cucurri
 220 et movi: Graiumque ratis Troiana recepit.
 tu quoque pande tuos, comitum gratissime, casus,
 et ducis ille turbas, quae tecum est credita ponto.
 Aeolon ille refert Tusco regnare profundo, (Aeolus.)
 Aeolon Hippotaden, cohibentem carcere ventos:
 225 quos bovis inclusos tergo, memorabile munus,
 Dulichium sumpsisse ducem: flatuque secundo
 lucibus isse novem et terram aspexisse petitam:
 proxima post nonam cum sese Aurora moveret,
 invidia socios praedaeque cupidine victos,
 230 esse ratos aurum, dempsisse ligamina ventis:
 cum quibus isse retro, per quas modo venerat undas,
 Aeolique ratem portus repetisse tyranni.
 'inde Lami veterem Laestrygonis' inquit 'in urbem
 venimus. Antiphates terra regnabat in illa.
 235 missus ad hunc ego sum, numero comitante duorum,
 vixque fuga quaesita salus comitique mihique:
 tertius e nobis Laestrygonis impia tinxit
 ora cruore suo. fugientibus instat et agmen
 concitat Antiphates. coeunt et saxa trabesque
 240 coniciunt, merguntque viros merguntque carinas.
 una tamen, quae nos ipsumque vehebat Ulixen, (Circe et
Ulixes.)
 effugit. amissa sociorum parte dolentes
 multaque conquesti terris allabimur illis,
 quas procul hinc cernis. procul hinc, mihi crede, videnda est
 245 insula, visa mihi! tuque, o iustissime Troum,
 nate dea (neque enim finito Marte vocandus
 hostis es, Aenea), moneo, fuge litora Circes.

nos quoque Circaeo religata in litore pinu,
 Antiphatae memores inmansuetique Cyclopis,
 ire negabamus; sed tecta ignota subire 250
 sorte sumus lecti. sors me fidumque Politen
 Eurylochumque simul nimiique Elpenora vini
 bisque novem socios Circaea ad moenia misit.
 quae simul attigimus stetimusque in limine tecti,
 mille lupi mixtique lupis ursique leaeque 255
 occurru fecere metum. sed nulla timenda
 nullaque erat nostro factura iu corpore vulnus.
 quin etiam blandas movere per aëra caudas
 nostraque adulantes comitant vestigia, donec
 excipiunt famulae perque atria marmore tecta 260
 ad dominam ducunt. pulchro sedet illa recessu
 sollempni solio, pallamque induta nitentem
 insuper aurato circumvelatur amictu.
 Nereides Nymphaeque simul, quae vellera motis
 nulla trahunt digitis nec fila sequentia ducunt: 265
 gramina disponunt sparsosque sine ordine flores
 secernunt calathis variasque coloribus herbas.
 ipsa, quod hae faciunt, opus exigit; ipsa, quis usus
 quove sit in folio, quae sit concordia mixtis,
 novit et advertens pensas examinat herbas. 270
 haec ubi nos vidit, dicta acceptaque salute,
 diffudit vultus et reddidit omina votis.
 nec mora, misceri tosti iubet hordea grani
 mellaque vimque meri cum lacte coagula passo,
 quique sub hac lateant furtim dulcedine, sucos 275
 adicit. accipimus sacra data pocula dextra.
 quae simul arenti sitientes hausimus ore,
 et tetigit summos virga dea dira capillos, —
 et pudet et referam — saetis horrescere coepi
 nec iam posse loqui, pro verbis edere raucum 280
 murmur et in terram toto procumbere vultu:
 osque meum sensi pando occalescere rostro,
 colla tumere toris, et qua modo pocula parte
 sumpta mihi fuerant, illa vestigia feci.
 cumque eadem passis (tantum medicamina possunt!) 285
 claudor hara; solumque suis caruisse figura
 vidimus Eurylochum: solus data pocula fugit.
 quae nisi vitasset, pecoris pars una manerem
 nunc quoque saetigeri, nec tantae cladis ab illo
 certior ad Circen ultor venisset Ulixes. 290
 pacifer huic dederat florem Cyllenius album:

- moly vocant superi: nigra radice tenetur.
 tutus eo monitisque simul caelestibus intrat
 ille domum Circes, et ad insidiosa vocatus
 295 pocula, conantem virga mulcere capillos
 reppulit et stricto pavidam deterruit ense.
 inde fides dextraeque datae: thalamoque receptus
 coniugii dotem sociorum corpora poscit.
 spargimur ignotae sucis melioribus herbae
 300 percutimurque caput conversae verbere virgae,
 verbaque dicuntur dictis contraria verbis.
 quo magis illa canit, magis hoc tellure levati
 erigimur, saetaeque cadunt, bifidosque relinquit
 rima pedes, redeunt umeri et subiecta lacertis
 305 brachia sunt. flentem flentes amplectimur ipsi
 haeremusque ducis collo. nec verba locuti
 ulla priora sumus, quam nos testantia gratos.
 annua nos illic tenuit mora: multaque praesens
 tempore tam longo vidi, multa auribus hausi.
 310 hoc quoque cum multis, quod clam mihi rettulit una
 quattuor e famulis ad talia sacra paratis.
 cum duce namque meo Circe dum sola moratur,
 illa mihi niveo factum de marmore signum
 ostendit iuvenale, gerens in vertice picum,
 315 aede sacra positum multisque insigne coronis.
 quis foret et quare sacra coleretur in aede,
 cur hanc ferret avem, quaerenti et scire volenti
 "accipe," ait "Macareu, dominaeque potentia quae sit,
 hinc quoque disce meae: tu dictis adice mentem.
 320 Picus in Ausoniis, proles Saturnia, terris (Picus.)
 rex fuit, utilium bello studiosus equorum.
 forma viro, quam cernis, erat. licet ipse decorem
 aspicias, fictaque probes ab imagine veram.
 par animus formae. nec adhuc spectasse per annos
 325 quinquennem poterat Graios quater edere pugnam.
 ille suos Dryadas Latiis in montibus ortas
 verterat in vultus, illum fontana petebant
 numina, Naiades, quas Albula quasque Numici,
 quas Anienis aquae cursuque brevissimus Almo
 330 Narque tulit praeceps et opacae Farfarus undae,
 quaeque colunt Scythicae stagnum nemorale Dianae
 finitimosque lacus. spretis tamen omnibus unam
 ille colit nymphen, quam quondam in colle Palati
 dicitur Ionio peperisse Venilia Iano.
 335 haec ubi nubilibus primum maturuit annis,

praeposito cunctis Laurenti tradita Pico est:
 rara quidem facie, sed rarior arte canendi,
 unde Canens dicta est. silvas et saxa movere
 et mulcere feras et flumina longa morari
 ore suo volucresque vagas retinere solebat. 340
 quae dum feminea modulatur carmina voce,
 exierat tecto Laurentes Picus in agros,
 indigenas fixurus apros, tergumque premebat
 acris equi laevaue hastilia bina ferebat,
 poeniceam fulvo chlamydem contractus ab auro. 345
 venerat in silvas et filia Solis easdem,
 utque novas legeret fecundis collibus herbas,
 nomine dicta suo Circaea reliquerat arva.
 quae simul ac iuvenem virgultis abdita vidit,
 obstipuit. cecidere manu, quas legerat, herbae: 350
 flammaque per totas visa est errare medullas.
 ut primum valido mentem collegit ab aestu,
 quid cuperet, fassura fuit. ne posset adire,
 cursus equi fecit circumfusisque satelles.
 “non” ait “effugies, vento rapiare licebit, 355
 si modo me novi, si non evanuit omnis
 herbarum virtus, si non mea carmina fallunt.”
 dixit, et effigiem nullo cum corpore falsi
 finxit apri, praeterque oculos transcurrere regis
 iussit et in densum trabibus nemus ire videri, 360
 plurima qua silva est et equo loca pervia non sunt.
 haud mora: continuo praedae petit inscius umbram
 Picus equique celer spumantia terga relinquit,
 spemque sequens vanam silva pedes errat in alta.
 concipit illa preces et verba precantia dicit 365
 ignotosque deos ignoto carmine adorat,
 quo solet et niveae vultum confundere Lunae
 et patrio capiti bibulas subtexere nubes.
 tum quoque cantato densetur carmine caelum,
 et nebulas exalat humus, caecisque vagantur 370
 limitibus comites, et abest custodia regi.
 nacta locum tempusque “per o tua lumina,” dixit
 “quae mea ceperunt, perque hanc, pulcherrime, formam,
 quae facit, ut supplex tibi sim dea, consule nostris
 ignibus et socerum, qui pervidet omnia, Solem 375
 accipe, nec durus Titanida despice Circen.”
 dixerat. ille ferox ipsamque precesque relinquit,
 et “quaecumque es,” ait “non sum tuus: altera captum
 me tenet, et teneat per longum, comprecor, aevum.

- 285 *non Venere externa socialia foedera laedam,
 dum mihi lanigenam servabunt fata Canentem.*⁷⁰
saepe retemptatis precibus Titania frustra
 290 *“non impune feres. neque” ait “reddere Canenti:
 laenaeque quid faciat, quid amans, quid femina, disces*
*[rebus” ait, “sed amans et laesa et femina Circe].”*⁷¹
*tum bis ad occasus, bis se convertit ad ortus:
 ter iuvenem baculo tetigit, tria carmina dixit.
 ille fugit, sed se solito velocius ipse
 currere miratur. pennas in corpore vidit:*
 295 *neque novam subito Latiis accedere silvis
 indignatus avem, duro fera robora rostro
 figit et iratus longis dat vulnera ramis.
 purpureum chlamydis pennae traxere colorem:
 fibula quod fuerat vestemque momorderat aurum,*
 305 *pluma sit, et fulvo cervix praecingitur auro:
 nec quicquam antiquum Pico, nisi nomina, restat.
 interea comites, clamato saepe per agros
 nequiquam Pico nullaque in parte reperto,
 inveniunt Circeam — nam iam tenuaverat auras*
 400 *postaque erat nebulas ventis ac sole recludi —
 criminibusque premunt veris regemque reposcunt
 vimque ferunt saevisque parant incessere telis.
 illa nocens spargit virus sucosque veneni,
 et Noctem Noctisque deos Ereboque Chaoque*
 405 *convocat et longis Hecaten ululatus orat.
 exilure loco (dictu mirabile) silvae,
 lugemulque solum, vicinaque palluit arbor,
 sparuaeque sanguineis maduerunt pabula guttis,
 et lapidea vis mugitus edere raucos*
 410 *et latrare canes et humus serpentibus atris
 squalere et tenues animae volitare silentum.
 attonitum monstris vulgus pavet: illa parentis
 ora venenata tetigit mirantia virga.
 cuius ab attractu variarum monstra ferarum*
 415 *in iuvenes veniunt: nulli sua mansit imago.
 sparserat occiduis Tartessia litora Phoebus,
 et frustra coniunx oculis animoque Canentis
 expectatus erat. famuli populusque per omnes
 discurrunt silvas atque obvia lumina portant.*
 420 *nec satis est nymphae flere et lacerare capillos
 et dare plangorem: faci: haec tamen omnia, sequae
 praeipit ac Latiis errat vexata per agros,
 sex illam noctes, avidam redreantia solis*

(Canens.)

lumina viderunt inopem somnique cibique
 per iuga, per valles, qua fors ducebat, euntem. 425
 ultimus aspexit Thybris luctuque viaque
 fessam etiam gelida ponentem corpora ripa.
 illic cum lacrimis ipso modulata dolore
 verba sono tenui maerens fundebat, ut olim
 carmina iam moriens canit exequialia cycnus. 430
 luctibus extremis tenues liquefacta medullas
 tabuit inque leves paulatim evanuit auras.
 fama tamen signata loco est, quem rite Canentem
 nomine de nymphae veteres dixere Camenae.”
 talia multa mihi longum narrata per annum 435
 visaque sunt. resides et desuetudine tardi
 rursus inire fretum, rursus dare vela iubemur.
 ancipitesque vias et iter Titania vastum
 dixerat et saevi restare pericula ponti.
 pertimui, fateor: nactusque hoc litus adhaesi.’ 440
 Finierat Macareus. urnaque Aeneia nutrix
 condita marmorea tumulo breve carmen habebat:
 ‘hic me Caietam notae pietatis alumnus
 ereptam Argolico, quo debuit, igne cremavit.’
 solvitur herboso religatus ab aggere funis, 445
 et procul insidias infamataeque relinquunt
 tecta deae lucosque petunt, ubi nubilus umbra
 in mare cum flava prorumpit Thybris harena;
 Faunigenaeque domo potitur nataque Latini,
 non sine Marte tamen. bellum cum gente feroci 450
 suscipitur, pactaque furit pro coniuge Turnus.
 concurrat Latio Tyrrhenia tota, diuque
 ardua sollicitis victoria quaeritur armis.
 auget uterque suas externo robore vires;
 et multi Rutulos, multi Troiana tuentur 455
 castra. neque Aeneas Euandri ad moenia frustra,
 at Venulus magnam profugi Diomedis ad urbem
 venerat. ille quidem sub Iapyge maxima Dauno
 moenia condiderat dotaliaque arva tenebat.
 sed Venulus Turni postquam mandata peregit 460
 auxiliumque petit, vires Aetolius heros
 excusat; nec se aut soceri committere pugnae
 velle sui populos, aut quos e gente suorum
 armet, habere viros. ‘neve haec commenta putetis,
 admonitu quamquam renovetur luctus amarus, 465
 perpetiar memorare tamen. postquam alta cremata est
 Ilios, et Danaas paverunt Pergama flammam,

(Diomedis
socii.)

- Naryciusque heros, a Virgine virgine rapta,
 quam meruit poenam solus, digessit in omnes,
 470 spargimur, et ventis inimica per aequora rapti
 fulmina, noctem, imbres, iram caelique marisque
 perpetimur Danaï, cumulumque Capherea cladis.
 neve morer referens tristes ex ordine casus:
 Graecia tum potuit Priamo quoque flenda videri.
 475 me tamen armiferae servatum cura Minervae
 fluctibus eripuit. patriis sed rursus ab agris
 pellor, et antiquo memores de vulnere poenas
 exigit alma Venus; tantosque per alta labores
 aequora sustinui, tantos terrestribus armis,
 480 ut mihi felices sint illi saepe vocati,
 quos communis hiems importunusque Caphareus
 mersit aquis. vellemque horum pars una fuisset!
 ultima iam passi comites belloque fretoque
 deficiunt, finemque rogant erroris. at Acmon
 485 fervidus ingenio, tum vero et cladibus asper,
 "quid superest, quod iam patientia vestra recuset
 ferre, viri?" dixit. "quid habet Cytherea, quod ultra,
 velle puta, faciat? nam dum peiora timentur,
 est locus in vulnus; sors autem ubi pessima rerum,
 490 sub pedibus timor est, securaque summa malorum.
 audiat ipsa, licet; et, quod facit, oderit omnes
 sub Diomede viros: odium tamen illius omnes
 spernimus: et magno stat magna potentia nobis!"
 talibus irritans Venerem Pleuronius Acmon
 495 instimulat verbis veteremque resuscitat iram.
 dicta placent paucis: numeri maioris amici
 Acmona corripimus. cui respondere volenti
 vox pariter vocisque via est tenuata; comaeque
 in plumas abeunt; plumis nova colla teguntur
 500 pectoraque et tergum; maiores bracchia pennas
 accipiunt, cubitique leves sinuantur in alas;
 magna pedum digitos pars occupat; oraque cornu
 indurata rigent finemque in acumine ponunt.
 hunc Lycus, hunc Idas et cum Rhexenore Nycteus,
 505 hunc miratur Abas: et dum mirantur, eandem
 accipiunt faciem. numerusque ex agmine maior
 subvolat et remos plausis circumvolat alis.
 si volucrum quae sit subitarum forma, requiris:
 ut non cycnorum, sic albis proxima cycnis.
 510 vix equidem has sedes et Iapygis arida Dauni
 arva gener teneo minima cum parte meorum.'

Hactenus Oenides. Venulus Calydonia regna Peucetiosque sinus Messapiaque arva relinquit. in quibus antra videt, quae multa nubila silva et levibus cannis latitantia semicaper Pan	(<i>Pastor Apulus.</i>)	515
nunc tenet: at quodam tenuerunt tempore nymphae. Apulus has illa pastor regione fugatas terrui et primo subita formidine movit: mox, ubi mens rediit et contempsero sequentem, ad numerum motis pedibus duxere choreas.		520
improbat has pastor saltuque imitatus agresti addidit obscenis convicia rustica dictis, nec prius os tacuit, quam guttura condidit arbor. arbor enim est; sucoque licet cognoscere mores. quippe notam linguae foliis oleaster amaris exhibet: asperitas verborum cessit in illa.		525
Hinc ubi legati rediere, negata ferentes arma Aetola sibi, Rutuli sine viribus illis bella instructa gerunt: multumque ab utraque cruoris parte datur. fert ecce avidas in pinea Turnus	<i>Aeneae naves.</i>	530
textas faces; ignesque timent, quibus unda pepercit. iamque picem et ceras alimentaue cetera flammae Mulciber urebat perque altum ad carbasa malum ibat, et incurvae fumabant tigna carinae: cum memor has pinus Idaeo vertice caesas		535
sancta deum genetrix tinnitibus aëra pulsi aeris et inflati complevit murmure buxi, perque leves domitis invecta leonibus auras 'irrita sacrilega iactas incendia dextra, Turne,' ait. 'eripiam; nec me patiente cremabit ignis edax nemorum partes et membra meorum.'		540
intonuit dicente dea, tonitrumque secuti cum saliente graves ceciderunt grandine nimbi: aëraque et tumidum subitis concursibus aequor Astraei turbant et eunt in proelia fratres.		545
e quibus alma parens unius viribus usa, stuppea praeerupit Phrygiae retinacula classis fertque rates pronas medioque sub aequore mergit. robore mollito lignoque in corpora verso, in capitum facies puppes mutantur aduncae,		550
in digitos abeunt et crura natantia remi, quodque prius fuerat, latus est. mediisque carina subdita navigiis spinae mutatur in usum; lina comae molles, antennae brachia fiunt; caeruleus, ut fuerat, color est. quasque ante timebant,		555

- illas virginibus exercebat luctibus undas
 Naidæ sequentes, durisque in montibus oræ
 molle fretum celebrant, nec eas sua tangit origo.
 non tamen oblitæ, quam multa pericula sævo
 660 pertulerint pelago, iactatis sæpe carinis
 supponere manus, nisi si qua vehebat Achivos.
 cladia adhuc Phrygiæ memores odere Pelasgos;
 Neritineque ratibus viderunt fragmina laetis
 vultibus, et laetis videre rigescere puppem
 665 vultibus Alcinoi saxumque crescere ligno.
 Spes erat, in nymphas animata classe marinas (Ardea.)
 posse metu monstri Rutulum desistere bello.
 perstat. habetque deos pars utraque; quodque deorum est
 instar, habent animos. nec iam dotalia regna
 670 nec acceptrum noceri nec te, Lavinia virgo,
 sed vicinis petunt, deponendique pudore
 bella gerunt. tandemque Venus victricia nati
 arma videt, Turnusque cadit; cadit Ardea, Turno
 sompito dicta potens. quam postquam Dardanus ignis
 675 abstulit, et tepida latuerunt tecta favilla,
 congerie e media tum primum cognita praepes
 subvolat et cineres plausis everberat alis.
 et sonus et macies et pallor et omnia, captam
 quae deceant urbem, nomen quoque mansit in illa
 680 urbis: et ipsa suis deplangitur Ardea pennis.
 Iamque deos omnes ipsamque Aeneia virtus *Aeneas In-*
 Iunonem veteres finire coegerat iras: *diges.*
 cum, bene fundatis opibus crescentis Iuli,
 tempestivus erat caelo Cythereus heros.
 685 ambieratque Venus superos, colloque parentis
 circumfusa sui 'numquam mihi' dixerat 'ullo
 tempore dure pater, nunc sis mitissimus, opto,
 Aeneaeque meo, qui te de sanguine nostro
 fecit avum, quamvis parvum des, optime, numen,
 690 dum modo des aliquod. satis est inamabile regnum
 aspexisse semel, Stygios semel isse per annes,
 assensere dei. nec coniunx regia vultus
 immotus tenuit, placatoque adnuit ore.
 tum pater 'estis' ait 'caelesti munere digni,
 695 quaeque petis, pro quoque petis, cape, nata, quod optas.'
 fatuus erat. gaudet gratesque agit illa parenti,
 perque leves auras iunctis inrecta columbis
 litus adit Laurens, ubi rectus harundine serpit
 in freta fluminis vicina Numicius undis.

hunc iubet Aeneae quaecumque obnoxia morti abluere et tacito deferre sub aequora cursu.	600
corniger exequitur Veneris mandata, suisque, quicquid in Aenea fuerat mortale, repurgat et respersit aquis. pars optima restitit illi.	
lustratum genetrix divino corpus odore	605
unxit et ambrosia cum dulci nectare mixta contigit os fecitque deum. quem turba Quirini nuncupat Indigetem temploque arisque recepit.	
Inde sub Ascanii dicione binominis Alba resque Latina fuit. succedit Silvius illi:	<i>Pomona et Vertumnus.</i>
quo satus antiquo tenuit repetita Latinus nomina cum sceptro. clarus subit Alba Latinum.	611
Aepytus ex illo est. post hunc Capetusque Capysque, sed Capys ante, fuit. regnum Tiberinus ab illis cepit, et in Tusci demersus fluminis undis	615
nomina fecit aquae. de quo Remulusque feroxque Acrota sunt geniti. Remulus maturior annis fulmineo perit, imitator fulminis, ictu. fratre suo sceptrum moderatior Acrota forti tradit Aventino. qui, quo regnarat, eodem	620
monte iacet positus tribuitque vocabula monti. iamque Palatinae summam Proca gentis habebat. rege sub hoc Pomona fuit, qua nulla Latinas inter Hamadryadas coluit sollertius hortos, nec fuit arborei studiosior altera fetus:	625
unde tenet nomen. non silvas illa nec amnes, rus amat et ramos felicia poma ferentes. nec iaculo gravis est, sed adunca dextera falce, qua modo luxuriam premit et spatiantia passim bracchia compescit, fisso modo cortice virgam	630
inserit et sucos alieno praestat alumno. nec sentire sitim patitur bibulaeque recurvas radicis fibras labentibus irrigat undis. hic amor, hoc studium; Veneris quoque nulla cupido est.	
vim tamen agrestum metuens pomaria claudit intus, et accessus prohibet refugitque viriles.	635
quid non et Satyri, saltatibus apta iuventus, fecere et pinu praecincti cornua Panes Silvanusque, suis semper iuvenilior annis, quique deus fures vel falce vel inguine terret, ut poterentur ea? sed enim superabat amando hos quoque Vertumnus: neque erat felicior illis. o quotiens habitu duri messoris aristas	640

- corbe tulit, verique fuit messoris imago!
 645 tempora saepe gerens faeno religata recenti
 desectum poterat gramen versasse videri.
 saepe manu stimulos rigida portabat, ut illum
 iurares fessos modo disiunxisse iuencos.
 falce data frondator erat vitisque putator;
 650 induerat scalas: lecturum poma putares.
 miles erat gladio, piscator harundine sumpta.
 denique per multas aditum sibi saepe figuras
 repperit, ut caperet spectatae gaudia formae.
 ille etiam picta redimitus tempora mitra,
 655 innitens baculo, positus per tempora canis,
 assimilavit anum cultosque intravit in hortos
 pomaque mirata est 'tanto'que 'potentior!' inquit
 paucaque laudatae dedit oscula, qualia numquam
 vera dedisset anus, glaebaque incurva resedit,
 660 suspiciens pandos autumnii pondere ramos.
 ulmus erat contra speciosa nitentibus uvis;
 quam socia postquam pariter cum vite probavit,
 'at si staret' ait 'caelebs sine palmitum truncus,
 nil praeter frondes, quare peteretur, haberet.
 665 haec quoque, quae iuncta est, vitis requiescit in illa:
 si non nupta foret, terrae acclinata iaceret.
 tu tamen exemplo non tangeris arboris huius
 concubitusque fugis nec te coniungere curas.
 atque utinam velles! Helene non pluribus esset
 670 sollicitata procis, nec quae Lapitheia movit
 proelia, nec coniunx nimium tardantis Ulixis.
 nunc quoque, cum fugias averserisque petentes,
 mille viri cupiunt et semideique deique
 et quaecumque tenent Albanos numina montes.
 675 sed tu si sapias, si te bene iungere anumque
 hanc audire voles, quae te plus omnibus illis,
 plus quam credis, amo, vulgares reice taedas,
 Vertumnumque tori socium tibi selige: pro quo
 me quoque pignus habe. neque enim sibi notior ille est,
 680 quam mihi. nec passim toto vagus errat in orbe, —
 haec loca sola colit — nec uti pars magna procorum,
 quas modo vidit, amat. tu primus et ultimus illi
 ardor eris, solique suos tibi devovet annos.
 adde, quod est iuvenis, quod naturale decoris
 685 munus habet formasque apte fingetur in omnes,
 et quod erit iussus, iubeas licet omnia, fiet.
 quid, quod amatis idem? quod, quae tibi poma coluntur,

primus habet laetaque tenet tua munera dextra?
 sed neque iam fetus desiderat arbore demptos,
 nec, quas hortus alit, cum sucis mitibus herbas, 690
 nec quicquam, nisi te. miserere ardentis, et ipsum,
 quod petit, ore meo praesentem crede precari:
 ultoresque deos et pectora dura perosam
 Idalien memoremque time Rhamnusidis iram.
 quoque magis timeas (etenim mihi multa vetustas 695
 scire dedit), referam tota notissima Cypro
 facta, quibus flecti facile et mitescere possis.
 Viderat a veteris generosam sanguine Teucri (*Anaxarete.*)
 Iphis Anaxareten, humili de stirpe creatus:
 viderat et totis perceperat ossibus aestum. 700
 luctatusque diu, postquam ratione furorem
 vincere non potuit, supplex ad limina venit:
 et modo nutrici miserum confessus amorem,
 ne sibi dura foret, per spes oravit alumnae:
 [et modo de multis blanditus cuique ministris 705
 sollicita petiit propensum voce favorem:
 saepe ferenda dedit blandis sua verba tabellis:]
 interdum madidas lacrimarum rore coronas
 postibus intendit, posuitque in limine duro
 molle latus tristique serae convicia fecit. 710
 saevior illa freto surgente cadentibus Haedis,
 durior et ferro, quod Noricus excoquit ignis,
 et saxo, quod adhuc vivum radice tenetur,
 spernit et irridet. factisque immitibus addit
 verba superba ferox et spe quoque fraudat amantem. 715
 non tulit impatiens longi tormenta doloris
 Iphis et ante fores haec verba novissima dixit:
 "vincis, Anaxarete, neque erunt tibi taedia tandem
 ulla ferenda mei. laetos molire triumphos
 et Paeana voca nitidaque incingere lauru: 720
 vincis enim, moriorque libens. age, ferrea, gaude!
 certe aliquid laudare mei cogeris amoris,
 quo tibi sim gratus, meritumque fatebere nostrum.
 non tamen ante tui curam cessisse memento,
 quam vitam; geminaque simul mihi luce carendum. 725
 nec tibi fama mei ventura est nuntia leti:
 ipse ego, ne dubites, adero praesensque videbor,
 corpore ut exanimi crudelia lumina pascas.
 si tamen, o superi, mortalia facta videtis,
 este mei memores — nihil ultra lingua precari 730
 sustinet — et longo facite ut narremur in aevo,

- et, quae dempsistis vitae, date tempora famae.”
dixit. et ad postes ornatos saepe coronis
umentes oculos et pallida bracchia tollens,
735 cum foribus laquei religaret vincula summis,
“haec tibi sarta placent, crudelis et impia?” dixit
inseruitque caput, sed tum quoque versus ad illam,
atque — onus infelix — elisa fauce pependit.
icta pedum motu [trepidantem et multa timentem
740 visa dedisse sonum] est adapertaque ianua factum
prodidit. exclamant famuli, frustra que levatum —
nam pater occiderat — referunt ad limina matris.
accipit illa sinu, complexaque frigida nati
membra sui, postquam miserorum verba parentum
745 edidit et matrum miserarum facta peregit,
funera ducebat mediam lacrimosa per urbem
luridaque arsuro portabat membra feretro.
forte viae vicina domus, qua flebilis ibat
pompa, fuit, duraeque sonus plangoris ad aures
750 venit Anaxaretes, quam iam deus ultor agebat.
mota tamen “videamus” ait “miserabile funus,”
et patulis iniit tectum sublime fenestris.
vixque bene impositum lecto prospexerat Iphin:
deriguere oculi, calidusque e corpore sanguis
755 inducto pallore fugit; conataque retro
ferre pedes haesit: conata avertere vultus
hoc quoque non potuit. paulatimque occupat artus,
quod fuit in duro iam pridem pectore, saxum.
neve ea ficta putes, dominae sub imagine signum
760 servat adhuc Salamis; Veneris quoque nomine templum
Prospicientis habet. quorum memor, o mea, lentos
pone, precor, fastus et amanti iungere, nympha.
sic tibi nec vernum nascentia frigus adurat
poma, nec excutiant rapidi florentia venti.’
765 Haec ubi nequiquam forma deus aptus anili
edidit, in iuvenem rediit et anilia demit
instrumenta sibi talisque apparuit illi,
qualis ubi oppositas nitidissima solis imago
evicit nubes nulla que obstante reluxit.
770 vimque parat: sed vi non est opus, inque figura
capta dei nympha est et mutua vulnera sensit.
Proximus Ausonias iniusti miles Amuli
rex it opes: Numitorque senex amissa nepotum
munere regna capit: festisque Palilibus urbis
775 moenia conduntur. Tattiusque patresque Sabini

Romulus.

bella gerunt: arcisque via Tarpeia reclusa
 dignam animam poena congestis exiit armis.
 inde sati Curibus tacitorum more luporum
 ore premunt voces et corpora victa sopore
 invadunt portasque petunt, quas obice firmo 780
 clauserat Iliades. unam tamen ipsa reclusit
 nec strepitum verso Saturnia cardine fecit.
 sola Venus portae cecidisse repagula sensit:
 et clausura fuit, nisi quod rescindere numquam
 dis licet acta deum. Iano loca iuncta tenebant 785
 Naides Ausoniae gelido rorantia fonte:
 has rogat auxilium. nec nymphae iusta petentem
 sustinuerere deam, venasque et flumina fontis
 elicuerere sui. nondum tamen invia Iani
 ora patentis erant, neque iter praecloserat unda. 790
 lurida supponunt fecundo sulphura fonti
 incenduntque cavas fumante bitumine venas.
 viribus his aliisque vapor penetravit ad ima
 fontis; et Alpino modo quae certare rigori
 audebatis aquae, non ceditis ignibus ipsis. 795
 flammifera gemini fumant aspergine postes;
 portaque, nequiquam rigidis promissa Sabinis,
 fonte fuit praestructa novo, dum Martius arma
 indueret miles. quae postquam Romulus ultro
 obtulit, et strata est tellus Romana Sabinis 800
 corporibus strata estque suis, generique cruorem
 sanguine cum soceri permiscuit impius ensis:
 pace tamen sisti bellum, nec in ultima ferro
 decertare placet, Tatiumque accedere regno. —
 occiderat Tatius, populisque aequata duobus, 805
 Romule, iura dabas. posita cum casside Mavors
 talibus adfatur divumque hominumque parentem:
 ‘tempus adest, genitor, quoniam fundamine magno
 res Romana valet nec praeside pendet ab uno,
 praemia, quae promissa mihi dignoque nepoti, 810
 solvere, et ablatum terris imponere caelo.
 tu mihi concilio quondam praesente deorum
 (nam memoro, memorique animo pia verba notavi)
 “unus erit, quem tu tolles in caerulea caeli”
 dixisti: rata sit verborum summa tuorum.’ 815
 adnuit omnipotens, et nubibus aëra caecis
 occuluit tonitruque et fulgure terruit urbem.
 quae sibi promissae sensit rata signa rapinae,
 innixusque hastae pressos temone cruento

- vixque pererratis, quae spectant litora, terris,
 invenit Aesarei fatalia fluminis ora
- 55 nec procul hinc tumulum, sub quo sacrata Crotonis
 ossa tegebat humus; iussaque ibi moenia terra
 condidit et nomen tumulati traxit in urbem.
 talia constabat certa primordia fama
 esse loci positaeque Italis in finibus urbis.
- 60 Vir fuit hic, ortu Samius. sed fugerat una *Pythagoras*
 et Samon et dominos, odioque tyrannidis exul
 sponte erat. isque, licet caeli regione remotos,
 mente deos adiit et, quae natura negabat
 visibus humanis, oculis ea pectoris hausit.
- 65 cumque animo et vigili perspexerat omnia cura,
 in medium discenda dabat, coetusque silentum
 dictaque mirantum magni primordia mundi
 et rerum causas et, quid natura, docebat:
 quid deus, unde nives, quae fulminis esset origo,
- 70 Iuppiter an venti discussa nube tonarent,
 quid quateret terras, qua sidera lege mearent,
 et quodcumque latet. primusque animalia mensis
 arguit imponi; primus quoque talibus ora
 docta quidem solvit, sed non et credita, verbis:
- 75 'parcite, mortales, dapibus temerare nefandis
 corpora! sunt fruges, sunt deducunt ramos
 pondere poma suo, tumidaeque in vitibus uvae;
 sunt herbae dulces, sunt quae mitescere flamma
 mollirique queant. nec vobis lacteus umor
- 80 eripitur nec mella thymi redolentia florem.
 prodiga divitias alimentaue mitia tellus
 suggerit atque epulas sine caede et sanguine praebet.
 carnis ferae sedant ieiunia: nec tamen omnes.
 quippe equus et pecudes armentaue gramine vivunt:
- 85 at quibus ingenium est inmansuetumque ferumque,
 Armeniae tigres iracundique leones
 cumque lupis ursi, dapibus cum sanguine gaudent.
 heu quantum scelus est, in viscera viscera condi,
 congestoque avidum pinguescere corpore corpus,
- 90 alteriusque animantem animantis vivere leto!
 scilicet in tantis opibus, quas optima matrum
 terra creat, nil te nisi tristia mandere saevo
 vulnera dente iuvat ritusque referre Cyclopum?
 nec, nisi perdidideris alium, placare voracis
- 95 et male morati poteris ieiunia ventris?
 at vetus illa aetas, cui fecimus aurea nomen,

fetibus arboreis et, quas humus educat, herbis
 fortunata fuit, nec polluit ora cruore.
 tunc et aves tutae movere per aëra pennas, 100
 et lepus impavidus mediis erravit in arvis,
 nec sua credulitas piscem suspenderat hamo:
 cuncta sine insidiis nullamque timentia fraudem
 plenaque pacis erant. postquam non utilis auctor
 victibus invidit, quisquis fuit ille, ferinis,
 corporeasque dapes avidam demersit in alvum, 105
 fecit iter sceleri. primoque e caede ferarum
 incaluisse putes maculatum sanguine ferrum:
 idque satis fuerat, nostrumque petentia letum
 corpora missa neci salva pietate fatemur.
 sed quam danda neci, tam non epulanda fuerunt. 110
 longius inde nefas abiit, et prima putatur
 hostia sus meruisse mori, quia semina pando
 eruerat rostro spemque interceperat anni;
 vite caper morsa Bacchi mactatus ad aras
 dicitur ultoris: nocuit sua culpa duobus. 115
 quid meruistis, oves, placidum pecus inque tuendos
 natum homines, pleno quae fertis in ubere nectar,
 mollia quae nobis vestras velamina lanas
 praebetis vitaeque magis quam morte iuvatis?
 quid meruere boves, animal sine fraude dolisque, 120
 innocuum, simplex, natum tolerare labores?
 immemor est aequi nec frugum munere dignus,
 qui potuit curvi dempto modo pondere aratri
 ruricolam mactare suum, qui trita labore
 illa, quibus totiens durum renovaverat arvum, 125
 tot dederat messes, percussit colla securi.
 nec satis est, quod tale nefas committitur: ipsos
 inscripsere deos sceleri, numenque supernum
 caede laboriferi credunt gaudere iuveni.
 victima labe carens et praestantissima forma 130
 (nam placuisse nocet) vittis insignis et auro
 sistitur ante aras auditque ignara precantem
 imponique suae videt inter cornua fronti,
 quas coluit, fruges, percussaque sanguine cultros
 inficit in liquida praevisos forsitan unda. 135
 protinus ereptas viventi pectore fibras
 inspicunt mentesque deum scrutantur — et illis
 (unde fames homini vetitorum tanta ciborum est?)
 audetis vesci, genus o mortale? quod, oro,
 nec facite, et monitis animos advertite nostris: 140

- emittite bonae dâctis mensurâ membra paratis,
 mactate vos vestrosque omnes et semine tuentes.
 et quoniam datus ora movet, sequat omni interventem
 rite deum, Delphosque mactis immittite recumbam
 145 aethera et angustae reserabo gratula mentis.
 magna nec ingenuis investigata priorum
 quaeque diu latere, canam. invat hic per alta
 astra; invat, terris et inertî sede relicta,
 nube vehi validique umeris insistere Atlantiis:
 150 palantesque homines passim ac rabiis egentes
 despectare procul, trepidosque obstantque timentes
 sic exhortari serenosque evolvere saci.
 O genus aeternum gelidae formidine mortis!
 quid Styga, quid tenebras et nomina vana timeatis,
 155 materiem vatum, falsique pericula mundi?
 corpora sive rogas flamma, seu tate venustas
 abstulerit, mala posse pati non ulla poteris.
 morte carent animae, semperque priore relicta
 sede novis domibus vivunt habitantque receptae.
 160 ipse ego (nam memini) Troiani tempore belli
 Panthoides Euphorbus eram, cui pectore quondam
 haesit in adverso gravis hasta minoris Atreidae.
 cognovi clipeum, laevae gestamina nostrae,
 nuper Abanteis templo Iunonis in Argis.
 165 omnia mutantur, nihil interit. errat et illinc
 huc venit, hinc illuc, et quoslibet occupat artus
 spiritus, eque feris humana in corpora transit,
 inque feras noster, nec tempore deperit ullo.
 utque novis facilis signatur cera figuris,
 170 nec manet ut fuerat, nec formam servat eandem,
 sed tamen ipsa eadem est: animam sic semper eandem
 esse, sed in varias doceo migrare figuras.
 ergo, ne pietas sit victa cupidine ventris,
 parcite, vaticinor, cognatas caede nefanda
 175 exturbare animas; nec sanguine sanguis alatur.
 et quoniam magno feror aequore plenaque ventis
 vela dedi: nihil est toto, quod perstet, in orbe.
 cuncta fluunt, omnisque vagans formatur imago.
 ipsa quoque assiduo labuntur tempora motu
 180 non secus ac flumen. neque enim consistere flumen,
 nec levis hora potest: sed ut unda impellitur unda,
 urgeturque eadem veniente urgetque priorem:
 tempora sic fugiunt pariter pariterque sequuntur
 et nova sunt semper. nam quod fuit ante, relictum est

fitque, quod haud fuerat, momentaque cuncta novantur. 185
 cernis et emensas in lucem tendere noctes,
 et iubar hoc nitidum nigrae succedere nocti.
 nec color est idem caelo, cum lassa quiete
 cuncta iacent media, cumque albo Lucifer exit
 clarus equo; rursusque alius, cum praevia lucis 190
 tradendum Phoebō Pallantias inficit orbem.
 ipse dei clipeus terra cum tollitur ima,
 mane rubet, terraque, rubet, cum conditur ima:
 candidus in summo est, melior natura quod illic
 aetheris est terraeque procul contagia fugit. 195
 nec par aut eadem nocturnae forma Dianae
 esse potest umquam. semperque hodierna sequente,
 si crescit, minor est, maior, si contrahit orbem.
 quid? non in species succedere quattuor annum
 aspicias, aetatis peragentem imitamina nostrae? 200
 nam tener ac lactens puerique simillimus aevo
 vere novo est: tunc herba recens et roboris experts
 turget et insolida est et spe delectat agrestes;
 omnia tunc florent, florumque coloribus almus
 ludit ager, neque adhuc virtus in frondibus ulla est. 205
 transit in aetatem post ver robustior annus,
 fitque valens iuvenis: neque enim robustior aetas
 ulla nec uberior nec, quae magis ardeat, ulla est.
 excipit autumnus posito fervore iuventae
 maturus mitisque inter iuvenemque senemque, 210
 temperie medius, sparsus quoque tempora canis.
 inde senilis hiems tremulo venit horrida passu,
 aut spoliata suos, aut, quos habet, alba capillos.
 nostra quoque ipsorum semper requieque sine ulla
 corpora vertuntur: nec quod fuimusve sumusve, 215
 cras erimus. fuit illa dies, qua semina tantum
 spesque hominum primae matris latitavimus alvo.
 artifices natura manus admovit, et angī
 corpora visceribus distentae condita matris
 noluit eque domo vacuas emisit in auras. 220
 editus in lucem iacuit sine viribus infans:
 mox quadrupes ritumque tulit sua membra ferarum:
 paulatimque tremens et nondum poplite firmo
 constitit, adiutis aliquo conamine nervis.
 inde valens veloxque fuit, spatiumque iuventae 225
 transit, et emeritis mediū quoque temporis annis
 labitur occiduae per iter declive senectae.
 subruit haec aevi demoliturque prioris

- quodque magis mirum est, sunt, qui non corpora tantum,
 verum animos etiam valeant mutare, liquores.
 cui non audita est obscenae Salmacis undae
 320 Aethiopesque lacus? quos si quis faucibus hausit,
 aut furit, aut patitur mirum gravitate soporem.
 Clitorio quicumque sitim de fonte levavit,
 vina fugit gaudetque meris abstemius undis:
 seu vis est in aqua calido contraria vino,
 325 sive, quod indigenae memorant, Amythaone natus,
 Proetidas attonitas postquam per carmen et herbas
 eripuit furiis, purgamina mentis in illas
 misit aquas, odiumque meri permansit in undis.
 huic fluit effectu dispar Lyncestius amnis,
 330 quem quicumque parum moderato gutture traxit,
 haud aliter titubat, quam si mera vina bibisset.
 est lacus Arcadiae (Pheneon dixere priores)
 ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto;
 nocte nocent potae: sine noxa luce bibuntur.
 335 sic alias aliasque lacus et flumina vires
 concipiunt. tempusque fuit, quo navit in undis:
 nunc sedet Ortygie. timuit concursibus Argo
 undarum sparsas Symplegadas elisarum,
 quae nunc immotae perstant ventisque resistunt.
 340 nec quae sulphureis ardet fornacibus, Aetna
 ignea semper erit: neque enim fuit ignea semper.
 nam sive est animal tellus et vivit habetque
 spiramenta locis flammam exalantia multis:
 spirandi mutare vias, quotiensque movetur,
 345 has finire potest, illas aperire cavernas;
 sive leves imis venti cohibentur in antris,
 saxaque cum saxis et habentem semina flammae
 materiam iactant, ea concipit ictibus ignem:
 antra relinquuntur sedatis frigida ventis;
 350 sive bitumineae rapiunt incendia vires,
 luteave exiguis ardescunt sulphura fumis:
 nempe ubi terra cibos alimentaue pingua flammae
 non dabit absumptis per longum viribus aevum,
 naturaeque suum nutrimentum deerit edaci,
 355 non feret illa famem desertaque deseret ignis.
 esse viros fama est in Hyperborea Pallene,
 qui soleant levibus velari corpora plumis,
 cum Tritoniacam novies subiere paludem.
 haud equidem credo: sparsae quoque membra venenis
 360 exercere artes Scythides memorantur easdem.

si qua fides rebus tamen est addenda probatis,
 nonne vides, quaecumque mora fluidove calore
 corpora tabuerint, in parva animalia verti?
 i quoque, delectos mactatos obrue tauros: —
 cognita res usu — de putri viscere passim 365
 florilegae nascuntur apes, quae more parentum
 rura colunt operique favent in spemque laborant.
 pressus humo bellator equus crabronis origo est.
 concava litoreo si demas bracchia cancro,
 cetera supponas terrae, de parte sepulta 370
 scorpius exhibit caudaque minabitur unca.
 quaeque solent canis frondes intexere filis
 agrestes tineae — res observata colonis —
 ferali mutant cum papilione figuram.
 semina limus habet virides generantia ranas 375
 et generat truncas pedibus, mox apta natando
 crura dat, utque eadem sint longis saltibus apta,
 posterior superat partes mensura priores.
 nec catulus, partu quem reddidit ursa recenti,
 sed male viva caro est: lambendo mater in artus 380
 fingit et in formam, quantam capit ipsa, reducit.
 nonne vides, quos cera tegit sexangula fetus
 melliferarum apium, sine membris corpora nasci
 et serosque pedes serasque assumere pennas?
 Iunonis volucrem, quae cauda sidera portat, 385
 armigerumque Iovis Cythereïadasque columbas
 et genus omne avium mediis e partibus ovi,
 ni sciret fieri, quis nasci posse putaret?
 sunt qui, cum clauso putrefacta est spina sepulcro,
 mutari credant humanas angue medullas. 390
 haec tamen ex aliis generis primordia ducunt;
 una est, quae reparat seque ipsa reseminet, ales:
 Assyrii phoenica vocant. nec fruge neque herbis,
 sed turis lacrimis et suco vivit amomi.
 haec ubi quinque suae complevit saecula vitae, 395
 ilicis in ramis tremulaeve cacumine palmae
 unguibus et puro nidum sibi construit ore.
 quo simul ac casias et nardi lenis aristas
 quassaque cum fulva substravit cinnama murra,
 se super imponit finitque in odoribus aevum. 400
 inde ferunt, totidem qui vivere debeat annos,
 corpore de patrio parvum phoenica renasci.
 cum dedit huic aetas vires, onerique ferendo est,
 ponderibus nidi ramos levat arboris altae

- 405 fertque pius cunasque suas patriumque sepulcrum,
 perque leves auras Hyperionis urbe potitus
 ante fores sacras Hyperionis aede reponit.
 si tamen est aliquid mirae novitatis in istis,
 alternare vices et, quae modo femina tergo
 410 passa marem est, nunc esse marem miremur hyaenam.
 id quoque, quod ventis animal nutritur et aura,
 protinus assimulat, tetigit quoscumque colores.
 victa racemifero lynceas dedit India Baccho,
 e quibus, ut memorant, quidquid vesica remisit,
 415 vertitur in lapides et congelat aëre tacto.
 sic et curalium, quo primum contigit auras
 tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.
 desinet ante dies, et in alto Phoebus anhelos
 aequore tinguet equos, quam consequar omnia verbis
 420 in species translata novas. sic omnia verti
 cernimus, atque illas assumere robora gentes,
 concidere has. sic magna fuit censuque virisque
 perque decem potuit tantum dare sanguinis annos,
 nunc humilis veteres tantummodo Troia ruinas
 425 et pro divitiis tumulos ostendit avorum.
 clara fuit Sparte, magnae viguere Mycenae:
 [nec non et Cecropis nec non Amphionis arces]
 vile solum Sparte est, altae cecidere Mycenae.
 [Oedipodioniae quid sunt, nisi nomina, Thebae?
 430 quid Pandioniae restant, nisi nomen, Athenae?]
 nunc quoque Dardaniam fama est consurgere Romam,
 Appenninigenae quae proxima Thybridis undis
 mole sub ingenti rerum fundamina ponit.
 haec igitur formam crescendo mutat et olim
 435 immensi caput orbis erit. sic dicere vates
 faticinasque ferunt sortes; quantumque recordor,
 dixerat Aeneae, cum res Troiana labaret,
 Priamides Helenus flenti dubioque salutis:
 "nate dea, si nota satis praesagia nostrae
 440 mentis habes, non tota cadet te sospite Troia.
 flamma tibi ferrumque dabunt iter: ibis et una
 Pergama rapta feres, donec Troiaeque tibi que
 externum patrio contingat amicus arvum.
 urbem etiam cerno Phrygios debere nepotes,
 445 quanta nec est nec erit nec visa prioribus annis.
 hanc alii proceres per saecula longa potentem,
 sed dominam rerum de sanguine natus Iuli
 efficiet. quo cum tellus erit usa, fruentur

aetheriae sedes, caelumque erit exitus illi.”
 haec Helenum cecinisse penatigero Aeneae 450
 mente memor refero, cognataque moenia laetor
 crescere et utiliter Phrygibus vicisse Pelasgos.
 ne tamen oblitis ad metam tendere longe
 expatiemur equis: caelum et quodcumque sub illo est,
 immutat formas, tellusque et quicquid in illa est. 455
 nos quoque, pars mundi, quoniam non corpora solum,
 verum etiam volucres animae sumus, inque ferinas
 possumus ire domos pecudumque in corpora condi.
 corpora, quae possunt animas habuisse parentum
 aut fratrum aut aliquo iunctorum foedere nobis 460
 aut hominum certe, tuta esse et honesta sinamus
 neve Thyesteis cumulemus viscera mensis.
 quam male consuescit, quam se parat ille cruori
 impius humano, vituli qui guttura cultro
 rumpit et immotas praebet mugitibus aures: 465
 aut qui vagitus similes puerilibus haedum
 edentem iugulare potest: aut alite vesci,
 cui dedit ipse cibos! quantum est, quod desit in istis
 ad plenum facinus? quo transitus inde paratur?
 bos aret aut mortem senioribus imputet annis, 470
 horrifera contra borean ovis arma ministret,
 ubera dum saturae manibus pressanda capellae.
 retia cum pedicis laqueosque artesque dolosas
 tollite. nec volucrem viscata fallite virga,
 nec formidatis cervos illudite pennis, 475
 nec celate cibis uncos fallacibus hamos.
 perdit, si qua nocent, verum haec quoque perdit tantum:
 ora vacent epulis alimenta que mitia carpant.’
 Talibus atque aliis instructo pectore dictis *Egeria.*
 in patriam remeasse ferunt, utroque petium 480
 accepisse Numam populi Latialis habenas:
 coniuge qui felix nympha ducibusque Camenis
 sacrificos docuit ritus, gentemque feroci
 assuetam bello pacis traduxit ad artes.
 qui postquam senior regnumque aevumque peregit, 485
 extinctum Latiaeque nurus populusque patresque
 deflevit Numam. nam coniunx urbe relicta
 vallis Aricinae densis latet abdita silvis,
 sacraque Oresteae questu gemituque Dianae
 impedit. a! quotiens nymphae nemorisque lacusque, 490
 ne faceret, monuere et consolantia verba
 dixerunt! quotiens flenti Theseus heros

- 'siste modum,' dixit 'neque enim fortuna querenda
 sola tua est. similes aliorum respice casus:
 495 mitius ista ferēs. utinamque exempla dolentem
 non mea te possent relevare! sed et mea possunt.
 fando aliquem Hippolytum vestras quoque contigit aure:
 credulitate patris, sceleratae et fraude novercae [(*Hippolytus*)]
 occubuisse neci. mirabere, vixque probabo:
 500 sed tamen ille ego sum. me Pasiphaëia quondam
 temptatum frustra, patrium temerare cubile,
 quod voluit, voluisse infelix crimine verso
 (indiciine metu magis, offensane repulsae?)
 damnavit, meritumque nihil pater eicit urbe,
 505 hostilique caput prece detestatur euntis.
 Pittheam profugo curru Troezena petebam,
 iamque Corinthiaci carpebam litora ponti,
 cum mare surrexit, cumulusque immanis aquarum
 in montis speciem curvari et crescere visus
 510 et dare mugitus summoque cacumine findi.
 corniger hinc taurus ruptis expellitur undis,
 pectoribusque tenus molles erectus in auras
 naribus et patulo partem maris evomit ore.
 corda pavent comitum; mihi mens interrita mansit,
 515 exiliis contenta suis: cum colla feroces
 ad freta convertunt arrectisque auribus horrent
 quadrupedes monstrique metu turbantur et altis
 praecipitant currum scopulis. ego ducere vana
 frena manu spumis albertibus oblita luctor,
 520 et retro lentas tendo resupinus habenas.
 nec vires tamen has rabies superasset equorum,
 ni rota, perpetuum qua circumvertitur axem,
 stipitis occursu fracta ac disiecta fuisset.
 excutior curru: lorisque tenentibus artus
 525 viscera viva trahi nervosque in stirpe teneri,
 membra rapi partim partimque reprensa relinqui,
 ossa gravem dare fracta sonum, fessamque videres
 exalari animam, nullasque in corpore partes,
 noscere quas posses. unumque erat omnia vulnus.
 530 num potes aut audes cladi componere nostrae,
 nymp̄ha, tuam? vidi quoque regna carentia luce,
 et lacerum fovi Phlegethontide corpus in unda.
 nec, nisi Apollineae valido medicamine prolis,
 reddita vita foret. quam postquam fortibus herbis
 535 atque ope Paeonia, Dite indignante, recepi,
 tum mihi, ne praesens augerem muneris huius

invidiam, densas obiecit Cynthia nubes; utque forem tutus possemque impune videri, addidit aetatem nec cognoscenda reliquit ora mihi; Cretenque diu dubitavit habendam traderet an Delon. Creta Deloque relictis hic posuit, nomenque simul, quod possit equorum admonuisse, iubet deponere, "qui"que "fuisti Hippolytus," dixit "nunc idem Virbius esto." hoc nemus inde colo, de disque minoribus unus numine sub dominae lateo atque accenseor illi.'	540
Non tamen Egeriae luctus aliena levare damna valent: montisque iacens radicibus imis liquitur in lacrimas, donec pietate dolentis mota soror Phoebi gelidum de corpore fontem fecit et aeternas artus tenuavit in undas.	550
Et nymphas tetigit nova res, et Amazone natus haud aliter stupuit, quam cum Tyrrhenus arator fatalem glaebam mediis aspexit in arvis sponte sua primum nulloque agitante moveri, sumere mox hominis terraeque amittere formam, oraeque venturis aperire recentia fatis (indigenae dixere Tagen, qui primus Etruscam edocuit gentem casus aperire futuros): utve Palatinis haerentem collibus olim cum subito vidit frondescere Romulus hastam, quae radice nova, non ferro stabat adacto, et iam non telum, sed lenti viminis arbor non expectatas dabat admirantibus umbras: aut sua fluminea cum vidit Cipus in unda cornua. vidit enim, falsamque in imagine credens esse fidem, digitis ad frontem saepe relatis, quae vidit, tetigit. nec iam sua lumina damnans restitit, ut victor domito remeabat ab hoste, ad caelumque oculos et eodem bracchia tollens 'quidquid,' ait 'superi, monstro portenditur isto, seu laetum est, patriae laetum populoque Quirini, sive minax, mihi sit.' viridique e caespite factas placat odoratis herbosas ignibus aras vinaque dat pateris mactatarumque bidentum, quid sibi significant, trepidantia consulit exta. quae simul aspexit Tyrrhenae gentis haruspex, magna quidem rerum molimina vidit in illis, non manifesta tamen. cum vero sustulit acre a pecudis fibris ad Cipi cornua lumen,	Tages. 555 559 <i>Romuli hasta.</i> 564 <i>Cipus.</i> 570 575 580

'rex,' ait 'o salve! tibi enim, tibi, Cipe, tuisque
 hic locus et Latiae parebunt cornibus arces.
 tu modo rumpe moras portasque intrare patentes
 appropera. sic fata iubent. namque urbe receptus
 585 rex eris et sceptro tutus potiere perenni.'
 rettulit ille pedem, torvamque a moenibus urbis
 avertens faciem 'procul, a! procul omina' dixit
 'talìa di pellant; multoque ego iustius aevum
 exul agam, quam me videant Capitolia regem.'
 590 dixit et extemplo populumque gravemque senatum
 convocat. ante tamen pacali cornua lauro
 velat et aggeribus factis a milite forti
 insistit priscoque deos e more precatus
 'est' ait 'hic unus, quem vos n̄ pellitis urbe,
 595 rex erit. is qui sit, signo, non nomine dicam:
 cornua fronte gerit. quem vobis indicat augur,
 si Romam intrarit, famularia iura daturum.
 ille quidem potuit portas irrumpere apertas:
 sed nos obstitimus, quamvis coniunctior illo
 600 nemo mihi est. vos urbe virum prohibete, Quirites,
 vel, si dignus erit, gravibus vincite catenis:
 aut finite metum fatalis morte tyranni.'
 qualia succinctis, ubi trux insibilat eurus,
 murmura pinetis fiunt, aut qualia fluctus
 605 aequorei faciunt, si quis procul audiat illos:
 tale sonat populus. sed per confusa frementis
 verba tamen vulgi vox eminet una: 'quis ille est?'
 et spectant frontes praedictaque cornua quaerunt.
 rursus ad hos Cipus 'quem poscitis,' inquit 'habetis:
 610 et dempta capiti, populo prohibente, corona
 exhibuit gemino praesignia tempora cornu.
 demisere oculos omnes gemitumque dedere
 atque illud meritis clarum — quis credere possit? —
 inviti videre caput: nec honore carere
 615 ulterius passi, festam imposuere coronam.
 at proceres, quoniam muros intrare vetaris,
 ruris honorati tantum tibi, Cipe, dedere,
 quantum depresso subiectis bobus aratro
 complecti posses ad finem lucis ab ortu.
 620 cornuaque aeratis miram referentia formam
 postibus insculpunt, longum mansura per aevum.
 Pandite nunc, Musae, praesentia numina vatum
 (scitis enim, nec vos fallit spatiosa vetustas),
 unde Coroniden circumflua Thybridis alti

*Aescu-
lapius.*

insula Romuleae sacris asciverit urbis. 625
 dira lues quondam Latias vitiaverat auras,
 pallidaque exsanguisqualebant corpora tabo.
 funeribus fessi postquam mortalia cernunt
 temptamenta nihil, nihil artes posse medentum,
 auxilium caeleste petunt. mediamque tenentes 630
 orbis humum Delphos adeunt, oracula Phoebi,
 utque salutifera miseris succurrere rebus
 sorte velit tantaeque urbis mala finiat, orant.
 et locus et laurus et, quas habet ipse, pharetrae
 intremuere simul; cortinaque reddidit imo 635
 hanc adyto vocem pavefactaque pectora movit:
 'quod petis hinc, propiore loco, Romane, petisses:
 et pete nunc propiore loco. nec Apolline vobis,
 qui minuat luctus, opus est, sed Apolline nato,
 ite bonis avibus, prolemque arcessite nostram.' 640
 iussa dei prudens postquam accepere senatus,
 quam colat, explorant, iuvenis Phoebeius urbem,
 quique petant ventis Epidauria litora, mittunt.
 quae simul incurva missi tetigere carina,
 concilium Graiosque patres adiere, darentque, 645
 oravere, deum, qui praesens funera gentis
 finiat Ausoniae: certas hoc dicere sortes.
 dissidet et variat sententia: parsque negandum
 non putat auxilium; multi retinere suamque
 non emittere opem nec numina tradere suadent. 650
 dum dubitant, seram pepulere crepuscula lucem,
 umbraque telluris tenebras induxerat orbi:
 cum deus in somnis opifer consistere visus
 ante tuum, Romane, torum, sed qualis in aede
 esse solet, baculumque tenens agreste sinistra 655
 caesariem longae dextra deducere barbae
 et placido tales emittere pectore voces:
 'pone metus; veniam, simulacraque nostra relinquam.
 hunc modo serpentem, baculum qui nexibus ambit,
 perspice et usque nota visu, ut cognoscere possis. 660
 vertar in hunc; sed maior ero, tantusque videbor,
 in quantum verti caelestia corpora debent.'
 extemplo cum voce deus, cum voce deoque
 somnus abit, somnique fugam lux alma secuta est.
 postera sidereos aurora fugaverat ignes: 665
 incerti, quid agant, proceres ad templa petiti
 conveniunt operosa dei, quaque ipse morari
 sede velit, signis caelestibus indicet, orant.

- vix bene desierant, cum cristis aureus altis
 670 in serpente deus praenuntia sibila misit
 adventuque suo signumque arasque foresque
 marmoreumque solum fastigiaque aurea movit,
 pectoribusque tenus media sublimis in aede
 constitit atque oculos circumtulit igne micantes.
 675 territa turba pavet. cognovit numina castos
 evinctus vitta crines albente sacerdos,
 et 'deus en deus est! animis linguisque favete,
 quisquis ades!' dixit 'sis, o pulcherrime, visus
 utiliter, populosque iuves tua sacra colentes.'
 680 quisquis adest, iussum veneratur numen, et omnes
 verba sacerdotis referunt geminata piumpque
 Aeneadae praestant et voce et mente favorem.
 adnuit his, motisque deus rata pignora cristis
 et repetita dedit vibrata sibila lingua.
 685 tunc gradibus nitidis delabitur oraque retro
 flectit et antiquas abiturus respicit aras,
 assuetasque domos habitataque templa salutat.
 inde per iniectis adopertam floribus ingens
 serpit humum flectitque sinus, mediamque per urbem
 690 tendit ad incurvo munitos aggere portus.
 restitit hic agmenque suum turbaeque sequentis
 officium placido visus dimittere vultu
 corpus in Ausonia posuit rate. numinis illa
 sensit onus; pressaque dei gravitate carina
 695 Aeneadae gaudent, caesoque in litore tauro
 torta coronatae solvunt retinacula puppis.
 impulerat levis aura ratem: deus eminet alte,
 impositaque premens puppim cervice recurvam
 caeruleas despectat aquas. modicisque per aequor
 700 Ionium zephyris sexto Pallantidos ortu
 Italiam tenuit, praeterque Lacinia templo
 nobilitata deae Scylaceaque litora fertur.
 linqvit Iapygiam laevisque Amphrisia remis
 saxa fugit, dextra praerupta Celennia parte,
 705 Rhoemitiumque legit Caulonaque Naryciamque,
 evincitque fretum Siculique angusta Pelori
 Hippotadaeque domos regis Temesesque metalla,
 Leucosiamque petit tepidique rosaria Paesti.
 inde legit Capreas promunturiumque Minervae
 710 et Surrentino generosos palmite colles
 Herculeamque urbem Stabiasque et in otia natam
 Parthenopen et ab hac Cumaeae templa Sibyllae.

hinc calidi fontes lentisciferumque tenetur
 Liternum multamque trahens sub gurgite harenam
 Voltornus niveisque frequens Sinuessa columbis 715
 Minturnaeque graves, et quam tumulavit alumnus,
 Antiphataeque domus Trachasque obsessa palude
 et tellus Circaea et spissi litoris Antium.
 huc ubi veliferam nautae advertere carinam
 (asper enim iam pontus erat), deus explicat orbes 720
 perque sinus crebros et magna volumina labens
 templa parentis init flavum tangentia litus.
 aequore placato patrias Epidaurius aras
 linquit, et hospitio sibi iuncti numinis usus
 litoream tractu squamae crepitantis harenam 725
 sulcat et innisus moderamine navis in alta
 puppe caput posuit, donec Castrumque sacrasque
 Lavini sedes Tiberinaeque ad ostia venit.
 huc omnis populi passim matrumque senumque
 obvia turba ruit, quaeque ignes, Troica, servant, 730
 Vesta, tuos, laetoque deum clamore salutant.
 quaque per adversas navis cita ducitur undas,
 tura super ripas aris ex ordine factis
 parte ab utraque sonant et odorant aëra fumis;
 ictaque coniectos incalfacit hostia cultros. 735
 iamque, caput rerum, Romanam intraverat urbem:
 erigitur serpens summoque acclinia malo
 colla movet sedesque sibi circumspicit aptas.
 scinditur in geminas partes circumfluis amnis:
 Insula nomen habet: laterumque a parte duorum 740
 porrigit aequales media tellure lacertos.
 huc se de Latia pinu Phoebæius anguis
 contulit et finem specie caeleste resumpta
 luctibus imposuit venitque salutifer urbi. 744

Hic tamen accessit delubris advena nostris: *Iulius Caesar*
 Caesar in Urbe sua deus est. quem Marte togaque *et Augustus.*
 praecipuum non bella magis finita triumphis
 resque domi gestae properataque gloria rerum
 in sidus vertere novum stellamque comantem,
 quam sua progenies. neque enim de Caesaris actis 750
 ullum est maius opus, quam quod pater exitit huius.
 scilicet aequoreos plus est domuisse Britannos,
 perque papyriferi septemflua flumina Nili
 victrices egisse rates, Numidasque rebelles
 Cinyphiumque Iubam Mithridateisque tumentem 755
 nominibus Pontum populo adiecisse Quirini,

et multos meruisse, aliquos egisse triumphos,
 quam tantum genuisse virum? quo praeside rerum
 humano generi, superi, favistis abunde.

- 760 ne foret hic igitur mortali semine cretus,
 ille deus faciendus erat. quod ut aurea vidit
 Aeneae genetrix, vidit quoque triste parari
 pontifici letum et coniurata arma moveri,
 palluit et cunctis, ut cuique erat obvia, divis
 765 'aspice,' dicebat 'quanta mihi mole parentur
 insidiae, quantaque caput cum fraude petatur,
 quod de Dardanio solum mihi restat Iulo.
 solane semper ero iustis exercita curis?
 quam modo Tyridae Calydonia vulneret hasta,
 770 nunc male defensae confundant moenia Troiae:
 quae videam natum longis erroribus actum
 iactarique freto sedesque intrare silentum
 bellaque cum Turno gerere aut, si vera fatemur,
 cum Iunone magis? quid nunc antiqua recordor
 775 damna mei generis? timor hic meminisse priorum
 non sinit: en acui sceleratos cernitis enses!
 quos prohibete, precor, facinusque repellite, neve
 caede sacerdotis flammam extinguite Vestae!
 Talia nequiquam toto Venus anxia caelo
 780 verba iacit, superosque movet. qui rumpere quamquam
 ferrea non possunt veterum decreta sororum,
 signa tamen luctus dant haud incerta futuri.
 arma ferunt inter nigras crepitantia nubes
 terribilesque tubas auditaque cornua caelo
 785 praemonuisse nefas. solis quoque tristis imago
 lurida sollicitis praebat lumina terris.
 saepe faces visae mediis ardere sub astris,
 saepe inter nimbos guttae cecidere cruentae.
 caeruleus et vultum ferrugine Lucifer atra
 790 sparsus erat, sparsi Lunares sanguine currus.
 tristia mille locis Stygius dedit omina bubo,
 mille locis lacrimavit ebur, cantusque feruntur
 auditi sanctis et verba minantia lucis.
 victima nulla litat, magnosque instare tumultus
 795 fibra monet, caesumque caput reperitur in extis.
 inque foro circumque domos et templa deorum
 nocturnos ululasse canes umbrasque silentum
 erravisse ferunt, motamque tremoribus urbem.
 non tamen insidias venturaque vincere fata
 praemonitus potuere deum: strictique feruntur

in templum gladii; neque enim locus ullus in urbe
 ad facinus diramque placet, nisi curia, caedem.
 tum vero Cytherea manu percussit utraque
 pectus et Aeneaden molitur condere nube,
 qua prius infesto Paris est ereptus Atridae, 805
 et Diomedeos Aeneas fugerat enses.
 talibus hanc genitor: 'sola insuperabile fatum,
 nata, movere paras? intres licet ipsa sororum
 tecta trium: cernes illic molimine vasto
 ex aere et solido rerum tabularia ferro, 810
 quae neque concursum caeli neque fulminis iram
 nec metuunt ulla tuta atque aeterna ruinas.
 invenies illic incisa adamante perenni
 fata tui generis. legi ipse animoque notavi
 et referam, ne sis etiamnum ignara futuri. 815
 hic sua complevit, pro quo, Cytherea, laboras,
 tempora perfectis, quos terrae debuit, annis.
 ut deus accedat caelo templisque colatur,
 tu facies natusque suus: qui nominis heres
 impositum feret unus onus, caesique parentis 820
 nos in bella suos fortissimus ultor habebit.
 illius auspiciis obsessae moenia pacem
 victa petent Mutinae, Pharsalia sentiet illum,
 Emathiaque iterum madefient caede Philippi,
 et Magnum Siculis nomen superabitur undis, 825
 Romanique ducis coniunx Aegyptia taedae
 non bene fisa cadet: frustra erit illa minata,
 servitura suo Capitolia nostra Canopo.
 quid tibi barbariam gentesque ab utroque iacentes
 Oceano numerem? quodcumque habitabile tellus 830
 sustinet, huius erit: pontus quoque serviet illi.
 pace data terris animum ad civilia vertet
 iura suum legesque feret iustissimus auctor:
 exemploque suo mores reget, inque futuri
 temporis aetatem venturorumque nepotum 835
 prospiciens prolem sancta de coniuge natam
 ferre simul nomenque suum curasque iubebit;
 nec nisi cum senior Pylios aequaverit annos,
 aetherias sedes cognataque sidera tanget.
 hanc animam interea caeso de corpore raptam 840
 fac iubar, ut semper Capitolia nostra Forumque
 divus ab excelsa prospectet Iulius aede.'

Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
 constitit alma Venus nulli cernenda suique

- 845 Caesaris eripuit membris neque in aëra solvi
 passa recentem animam caelestibus intulit astris.
 dumque tulit, lumen capere atque ignescere sensit
 emisitque sinu. luna volat altius illa,
 flammiferumque trahens spatioso limite crinem
- 850 stella micat; natiq̄ue videns bene facta fatetur
 esse suis maiora et vinci gaudet ab illo.
 hic sua praeferr̄i quamquam vetat acta paternis,
 libera fama tamen nullisque obnoxia iussis
 invitum praefert unaque in parte repugnat.
- 855 sic magni cedit titulis Agamemnonis Atreus;
 Aegea sic Theseus, sic Pelea vicit Achilles.
 denique, ut exemplis ipsos aequantibus utar,
 sic et Saturnus minor est Iove. Iuppiter arces
 temperat aetherias et mundi regna triformis:
- 860 terra sub Augusto est. pater est et rector uterque.
 di, precor, Aeneac comites, quibus ensis et ignis
 cesserunt, dique Indigetes, genitorque Quirine
 Urbis, et invicti genitor Gradive Quirini,
 Vestaque Caesareos inter sacrata Penates,
- 865 et cum Caesarea tu, Phoebe domestice, Vesta,
 quique tenes altus Tarpeias Iuppiter arces,
 quosque alios vati fas appellare piumque est:
 tarda sit illa dies et nostro senior aevo,
 qua caput Augustum, quem temperat, orbe relicto
- 870 accedat caelo faveatque precantibus absens!

Iamque opus exegi, quod nec Iovis ira nec ignis
 nec poterit ferrum nec edax abolere vetustas.
 cum volet, illa dies, quae nil nisi corporis huius
 ius habet, incerti spatium mihi finiat aevi:

875 parte tamen meliore mei super alta perennis
 astra ferar, nomenque erit indelebile nostrum.
 quaque patet domitis Romana potentia terris,
 ore legar populi, perque omnia saecula fama,
 si quid habent veri vatum praesagia, vivam.

INDEX.

- Abanteus** (*ab Abante rege Argi*): Abanteis Argis XV 164.
- Abantiades** (*Perseus*) IV 606; 672. V 138; 236.
- Abaris**: Abarim V 86.
- Abas** V 126. *alius* XIV 505. *Centaurus* XII 306.
- Acarnanum Amnis** (*Achelous*) VIII 570.
- Acastus Peliae fl.** VIII 306. *Acasto* XI 409.
- Acestes Segestae rex**: *Acesten* XIV 83.
- Achaemenides Ulizis socius** XIV 167. *Achaemeniden* XIV 161. *Achaemenide* XIV 163.
- Achaemenius** (*Persicus*): *Achaemenias urbes* IV 212.
- Achaia** (*Graecia*) IV 605. VIII 268. XIII 325.
- Achaica dextera** XII 70.
- Achais** (*Graecia*): *Achaidos* VII 504. *Achaide* V 577.
- Achais pro Achaica**: *Achaidas urbes* III 511. V 305. XV 293.
- Acheloia Callirhoe** IX 431.
- Acheloias**: *Acheloiadum* XIV 87.
- Achelois**: *Acheloides* V 552.
- Achelous fl.** VIII 549. IX 96. *Acheloe* VIII 560; 604. IX 68.
- Acheron** (*Orci fluvius*): *Acheronta* XI 504. *Acheronte* V 541.
- Achilles** XII 73; 126; 139; 150; 162; 176; 593. XIII 134; 179; 281; 442; 499; 501. XV 856. *Achillis* VIII 309. XIII 107; 274; 284. *Achilli* XIII 133; 157; 298. *Achillem* XII 163; 577. XIII 301. *Achille* (*voc.*) XII 191; 363; 603. XIII 130. *Achille* (*abl.*) XI 265. XII 81; 610. XIII 30; 596.
- Achillæus**: *Achillea cuspe* XIII, 579. *Achilleos Manes* XIII 447.
- Achivi** (*Graeci*): VII 142, XII 168. XIII 29; 88; 136; 444. *Achivos* XII 595. XIV 561. *Achivis* XIII 61.
- Achivus** (*Graecus*): *Achivae pubis* VII 56. *Achivam gentem* XIV 191. *Achivi populi* XIII 113.
- Acis Fauni fl.** XIII 749; 885; 895 *bis*. *Acidis* XIII 756; 786. *Acin* XIII 860 *bis*; 873; 883.
- Acmon socius Diomedis** XIV 484; 494. *Acmona* XIV 497.
- Acetes nauta** III 582; 696.
- Aconteus Aethiops** V 201.
- Acrisioneus**: *Acrisioneas arces* (*Argos*) V 239.
- Acrisioniades** (*Perseus*) V 70.
- Acrisius Persei avus** IV 607. *Acrisio* III 559. *Acrisium* IV 611.
- Acrota rex Albae** XIV 617; 619.
- Actaeon Cadmi nepos** III 230; 721. *Actaeonis* III 720. *Actaeona* III 243; 244.
- Actaeus** (*Atticus*): *Actaea coniunx* VI 711. *Actaeo vimine* II 554. *sanguine* VIII 170. *Actaeas arces* II 720. *Actaeis fratribus* VII 681.
- Actiacus**: *Actiaco Apolline* XIII 714.
- Actoridae** (*Eurytus et Cteatus*): VIII 308. *Actoridae* (*genet.*) VIII 371(?).
- Actorides** (*Patroclus*) XIII 274. *Actoriden* V 79.
- Adonis Cinyrae fl.** X 532. *Adoni* X 543; 682; 726. *Adonia sacra* X 727.
- Aeacideia regna** (*Aegina*) VII 472.
- Aeacides Phocus** VII 668. *Aeacidae iuvenes* VII 494. *Aeacida* (*Phoce*) VII 797. *Aeacidis* VIII 4. XIII 33.
- Aeacides** (*Achilles*) XII 82; 168; 608. *Aeacidae* XII 365. XIII 504. *Aeaciden* XII 96; 598.
- Aeacides** (*Peleus*) XI 246; 274;

329. *Acacidæ* XI 460. *Acaciden* XI 227. *Acacide* XI 250.
Acacus Aeginus rex VII 474; 479; 506; 517; 553. XIII 25. *Acaccon* IX 435; 440. XIII 27.
Acacus ab Acaea insula: Acaea *Circæ* IV 205.
Acas Ispiri fl. I 579.
Aceta Colchidias rex, Solis fl. VII 170.
Acëtius (Medea) VII 9; 326.
Aegæcon centimanus: Aegæcona II 10.
Aegæus (A. mare): Aegæo æquore XI 663. *Aegæus aquas* IX 448.
Aegæus rex, Thesei pater VII 402; 420; 454. *Aegæa* XV 856.
Aegides (Theseus) VIII 174; 405; 560. XII 237; 343.
Aëgina (insula) Aëginæ VII 616. *Aëginum* VII 474.
Aegyptius: Aegyptia tellus V 323. *Aegyptia coniunx (Cleopatra)* XV 826.
Aëlocaris III 219. *harmia* XIII 709.
Aenonæ (Romani) XV 682; 695. *Aenonden (Caesarem)* XV 804.
Aeneas XIII 664. XIV 116; 156; 456. XV 806. *Aeneæ* XIV 600. XV 762; 861. *Aeneæ (dat.)* XIII 680. XIV 588. XV 438; 450. *Aenonæ* XIV 78; 170. *Aenonæ (voc.)* XIV 247. (*abl.*) XIV 603.
Aeneia nutrix (Caïeta) XIV 441. *virtus* XIV 581.
Aeolidæ (Aeoli filii) IX 507.
Aeolides (Athamas) IV 511. (*Sisyphus*): *Aeoliden* XIII 26. (*Cephalus*) VI 681. *Aeoliden* VII 672. (*Misenus*) *Aeolidæ* XIV 103.
Aeolis (Alyone) XI 573. *Aeolidis* XI 444.
Aeolius: Aeolii tyranni (Aeoli) XIV 232. *Aeolia virgine (Cimace)* VI 116. *Aeoliam Pitauen* VII 357. *Aeolis antris* I 262.
Aeolius (Athamanteus): Aeolii potes IV 486.
Aeolus XI 748. *Aeolon* XIV 233 sq.
Aepytus rex Abie XIV 613.
Aesæos Præmi fl. XI 791. *Aesæcon* XI 762. XII 1.
Aesar Bruttii s.: Aesaris XV 23.
Aesarei fluminis XV 54.
Aesculapius II 629. (XV 622 sq.)
- Aeson* VII 162; 267; 292. *Aesonis* VII 252; 303. *Aesona* IX 423. *Aesone natus* VII 64; 119 (*Iason*).
Aesonides (Iason) VII 164. VIII 411. *Aesoniden* VII 60; 77; 255.
Aesonius (Iason): VII 156.
Aestas II 28.
Aetates mundi I 89 sqq. (XV 96.)
Aethalion nauta III 647.
Aethion augur Aethiopicus V 146.
Aethiops: Aethiopum II 236. IV 668. *Aethiops I* 777. — *Aethiopes lacus* XV 320.
Aethon Solis equus II 153.
Aetna mons II 220. V 352. XIII 876. XV 340. *Aetnae* XIV 160. *Aetnam* XIII 867. XIV 188. *Aetnen* XIII 769. XIV 1. *Aetnâ* V 442.
Aetnaeus: Aetnaea tellus VIII 260.
Aetola arma XIV 528.
Aetolius heros (Diomedes) XIV 461.
Agamemno: Agamemnonis XV 865. *Agamemnona* XIII 184; 443.
Aganippe fons Heliconis Musis sacer V 312.
Agæue Penthei mater III 725.
Agenor rex Phœniciaë Agenore nata (Europa) II 858. *Agenore natus (Cadmus)* III 51. *Agenore nate* III 97.
Agenoreus: Agenoream domum III 308.
Agenorides (Cadmus) III 8; 81; 90. IV 562. (*Perseus*) IV 760.
Aglauros Cecropis filia II 560; 785; 739; 749.
Agre canis III 212.
Agriodus canis cf. Argiodus.
Agyrtæ Aethiops V 148.
Aïax Telamonis f. XIII 2; 28; 97; 141; 219; 254; 337; 340; 354; 389. *Aïacis* XIII 152; 305; 327. *Aïaci* XIII 17; 97; 156. *Aïacem* XIII 164; 389.
Aïax Oïlei f. XII 617.
Alastor Lycius: Alastora XIII 257.
Alba urbs Latii XIV 609.
Alba rex Albæ XIV 612.
Albanus: Albanos montes XIV 674.
Albula antiquum Tiberis nomen XIV 328.
Alcathoe (Megeræ): Alcathoen VII 443.
Alcathous Megeræ conditor: Alcathoi urbe VIII 8.

- Alcander *Lycius*: *Alcandrum* XIII 258.
 Alce *canis* III 217.
 Alcidas *Ceus*, *Ctesyllae pater* VII 369.
 Alcides (*Hercules*) IX 13; 51; 217. XI 213. Alcidae XII 533. Alcide IX 110.
 Alcimedon *nauta Tyrrenus* III 618.
 Alcinous *Phaeacum rex* Alcinoi XIV 565.
 Alcihoe *Minyae filia* IV 1; 274.
 Alcmena *Herculis mater* IX 276; 281; 313; 396. Alcmenae nurus (*Deianira*) VIII 543. Alcmena nate (*Hercule*) IX 23.
 Alcon *artifex* XIII 682.
 Alcyone *Aeoli filia* XI 384; 416; 423; 458; 544; 545; 563; 661; 674; 684; (*alcyon avis*) 746. Alcyonae (*dat.*) XI 473. Alcyonen XI 447; 567; 588; 628.
 Alemonides (*Myscelus*) XV 26.
 Alemoniden XV 48. Alemone generatus XV 19.
 Alexirhoe *Granici filia* XI 763.
 alipes (*Mercurius*): *alipedis dei* XI 312. *alipedis* IV 755.
 Almo *Romanus rivus*: XIV 329.
 Aloidēs (*Otus et Ephialtes*) Aloidas VI 117.
 Alpes II 226.
 Alpheias (*Arethusa*) V 487.
 Alphenor *Niobes fil.* VI 248.
 Alpheus *fl. Peloponnesi* II 250. V 599.
 Alpinus: *Alpino rigori* XIV 794.
 Althaea *Meleagri mater* VIII 446.
 Amathūs *urbs Cypri*: *Amathunta* X 220; 531.
 Amathusiacas *bidentes* X 227.
 Amazone natus (*Hippolytus*) XV 552.
 Ambracia *Epiri urbs*: *Ambraciam* XIII 711.
 Amenanus *Siciliae fl.* XV 279.
 Ammon *Cephenus quidam* V 108. *an Hammon?*
 Amnis *deus* V 623; 637. VIII 570; 577; 601; 718. *Amnes dū* I 276.
 Amor I 480. IV 457. X 26; 29. Amoris I 540. V 374. Amori XI 767. Amorum X 516.
 Amphimedon *Phinei socius* V 75.
- Amphion *rex Thebarum* VI, 271.
 Amphionis XV 427. Amphiona VI 402. Amphione VI 221.
 Amphissia *saxa Bruttiorum* XV 703.
 Amphissus *Apollinis et Dryopes fil.* IX 356.
amphitheatrum XI 25.
 Amphitrite *maris dea* I 14.
 Amphitryon VI 112.
 Amphitryoniades (*Hercules*): *Amphitryoniadae* XV 49. *Amphitryoniaden* IX 140.
 Amphrysus *Thessaliae fl.* I 579.
 Amphrysi VII 229.
 Ampycides (*Mopsus*) VIII 316; 350. XII 519. Ampyciden XII 451.
 Ampycus *Cephenus sacerdos* V 110.
 Ampyx *Phinei socius* V 184.
 Ampyx *Lapiha*: *Ampyca* XI 450.
 Amulius *rex Albae*: *Amuli* XIV 772.
 Amyclae *urbs Laconicae*: *Amyclis* VIII 314.
 Amyclides (*Hyacinthus*) X 162.
 Amycus *Centaurus* XII 245.
 Amymone *pons Argolidis*: *Amymonen* II 240.
 Amyntor *rex Dolopum* XII 364.
 Amyntore cretus *Phoenix* VIII 307.
 Amythaone natus (*Melampus*) XV 325.
 Anaphe *una ex Cycladibus*: *Anaphe* VII 461 *sq.*
 Anapis *Syracusarum flumen* V 417.
 Anaxarete XIV 718. Anaxaretēs XIV 750. Anaxareten XIV 699.
 Ancaeus *Arcaus* VIII 401. Ancaei VIII 519. Ancaeo VIII 315; 407.
 Anchises XIII 639. Anchisae IX 425. XIII 679. Anchisen XIV 118.
 Andraemon *rex Aetolorum* IX 333; 363. Andraemone natus (*Thoas*) XIII 356.
 Androgeos *Minois filius*: *Androgei* VII 458.
 Andromeda *Cephei filia*: *Andromedan* IV 756. *Andromedam* IV 670.
 Andros *insula* VII 469. Andros XIII 648; 660. Andron XIII 664.
anemone X 735 *sqq.*
 Anetor *Pelei pastor* XI 348.
 anguis *Martius* III 32 *sqq.*
 Anguis *sidus*: *Anguem* II 138. An-

- guem tenentis (*Ophiuchi sideris*) VIII 182.
- Anigrus *fl. Elidis* XV 282.
- Anio *fl. Latii*: Anienis XIV 329.
- Anius *Deli rex* XIII 631; 642.
- Annus II 25. *cf.* XV 199 *sqq.*
- Antaeus *Terrae fil.* Antaeo IX 184.
- Antandrus *Troadis opp.*: Antandro XIII 627.
- Antenor *Troianus*: Antenora XIII 201.
- Anthedon *Boeotiae urbs*: 'Euboica' Anthedone VII 232. XIII 904.
- Antigone *Laomedontis filia, in conciniam mutata*: Antigonem VI 93.
- Antimachus *Centaurus*: Antimachum XII 455.
- Antiphates *Laestrygonum rex* XIV 234; 239. Antiphatae XIV 249. XV 717.
- Antissa *Lesbi opp.* XV 287.
- Antium *Latii opp.* XV 718.
- Anubis *latrator deus Aegyptiorum* IX 690.
- Aonides (*Musae*) V 333. Aonidum VI 2.
- Aonius (*Boeotius*) IX 112. Aonio iuveni (*Hippomeni*) X 589. Aonios 1313. Aonias urbes III 339. Aoniis Thebis VII 762. undis XII 24. oris XIII 681.
- Aphareus *Centaurus* XII 341.
- Aphareus *rex Messeniae*: Aphareia proles (*Lynceus et Idas*) VIII 304.
- Aphidas *Centaurus* XII 317.
- Apidanus *Thessaliae fl.* I 579. Apidani VII 228.
- Apis *Aegyptiorum* IX 691.
- Apollineus: Apollinei fratris (*Cauni*) IX 455. vatis (*Orphei*) XI 8. Apollineae prolis (*Aesculapii*) XV 533. Apollineam urbem (*Delon*) XIII 630. Apollineos cantus XI 155. Apollineas medullas I 473.
- Apollo XI 306; 339. Apollinis X 209. XIII 174. (*cf.* IX 332.) Apolline III 421. VII 389. XIII 714. XV 638; 639. (*cf.* X 107.)
- Appenninigenae *Thybridos* XV 442.
- Appenninus *montes Italiae* II 226.
- Apulus XIV 517.
- aquila: Iovis *praepes* IV 713. *cf.* XII 555. XV 386.
- Aquilo (*Boreas*): Aquilonem I 262. Aquilone VII 3.
- Ara *sidus*: Aram II 139.
- Arabs: Arabas X 478.
- Arachne *Lyda*: Arachnes VI 5; 133; 150.
- Arcadia: Arcadiae I 688. II 405. IX 192. XV 332.
- Arcas VIII 391 (*Ancaeus*). Arcadis I 218 (*Lycaonis*). Arcades III 210. Arcas *Callistus filius* II 468; 497. Arcade II 500.
- Arcesius *avus Ulixis* XIII 144.
- Arcitenens *Apollo* VI 265.
- Arctos *sidus*: Arcton II 132. III 595. XIII 293; 725. Arctos III 45. IV 624.
- Ardea *urbs Rutulorum* XIV 573; 580.
- Areos *Centaurus* XII 310.
- Arestorida (*Argus*) I 623.
- Arethusa *nympha et fons Ortygiae* V 496; 573; 599; 625 *bis*; 642. Arethusae V 409.
- Argiodus *canis* III 224.
- Argo *navis* XV 337.
- Argolicus: Argolicae *paelicis (quae est Io)* I 725. urbis IV 608. Argolicam (*Graecam*) *classem* XIII 658. Argolico *Alemone* XV 19. igne XIV 444. Argolica *Phoronide (est Io)* II 524. Argolicos (*Graecos*) *duces* XII 622. Argolicas *portas* III 560. urbes VIII 267. fossas XII 149. Argolicis *arvis* XV 276.
- Argolis *Alcmene* IX 276; 313.
- Argos *urbs* II 240. VI 414. Argis XV 164.
- Argus *Ius custos* I 624; 663; 679. Argo I 623; 634; 635. II 533. Argum I 669. Arge I 719.
- Ariadne *Minois filia* VIII 172 *sqq.*
- Aricinus *ab Aricia urbe Latii*: Aricinae *vallis* XV 488.
- Aries *sidus* X 165.
- Armenius: Armeniae *tigres* VIII 121. XV 86.
- armigerum *Iovis (aquilam)* XV 386.
- Arne *in monedulam mutata* VII 465.
- artificum *signa* XII 398. *cf. ib.* 235. XIII 682 *al.*
- Asbolus *canis* III 218. *Centaurus* XII 308.
- Ascalaphus *puer (Ασκάλαφος Ant. Lib. 24)* V 539.

- Ascanius Aeneae fil.:** Ascanii XIV 609. Ascanium XIII 626.
Asia: Asiae XIII 483.
Asis (Asiaticus): Asida terram V 648. Aside terra IX 448.
Asopiades (Aeacus, Aeginae filius) VII 484.
Asopis (Aegina, Asopi filia): Asopidos VII 616. Asopida VI 113.
Assaracus Anchisae avus XI 756.
Assyrius V 60. Assyrii XV 393.
Asterie Coe filia: Asterien VI 108.
Astraea Virgo I 150.
Astraei fratres (venti) XIV 545.
Astreus Phinei socius V 144.
Astyanax Phinei socius V 203; 205.
Astyanax Hectoris fil. XIII 414.
Astypaleia regna VII 461 sq.
Atalanta (cf. VIII 317; 426 all.) X 565; 598.
Athamanes Epiri gens XV 311.
Athamantiades (Palaemon) XIII 918.
Athamas (Aeoli filius) III 564. IV 488. Athamantis IV 420. Athamanta IV 466; 470.
Athamanteos sinus IV 496.
Athenae V 652. VI 421. VII 507. VIII 262. XV 430. Athenas VII 723.
Athis Indus V 47. Athin V 63; 72.
Athos mons II 217. Athon XI 554.
Atlantiades (Mercurius) I, 681. II 704; 834. IV 368. VIII 617.
Atlantis: Atlantide Maia II 685.
Atlas Iapeti fil. IV 631; 645; 656. VI 174. IX 273. Atlantis II 742 (nepos Mercurius). IV 627; 652. Atla IV 643. Atlante (caelo) IV 770.
Atlas mons IV 656. Atlantis XV 149.
Atracides (Caeneus Thessalus) XII 209.
Atreus Pelopis fil. XV 855.
Atrides (maior et minor) XII 618.
Agamemno: XIII 189; 230; 364; 438; 654. **Menelaus:** Atridae maioris frater XIII 358. minoris XV 162. Atridae (dat.) XV 805.
Atticus: Attica puppis VII 492.
Attis Phryx X 104.
Augustus: Augusto XV 860. Auguste I 204. Augustum caput XV 869. Augustis postibus I 561. cf. XV 447; 750.
Aulis Boeotiae opp.: Aulida XIII 182. Aulide XII 10.
Aura (lusus verborum): aura VII 812; 836. Auram VII 855.
Aurora II 113. III 150; 600. IV 629. V 440. VII 209; 703; 721. XIII 620. Aurorae (gen.) IV 629. VII 834. XIII 593. (dat.) XIII 575. Auroram I 61. XI 296; 598. cf. Pallantias.
Ausonius (Italicus): Ausonium litus XIV 77. Ausoniae terrae XIV 7. gentis (Romanae) XV 647. Ausonio Peloro V 350. Ausonia (Romana) rate XV 693. Ausoniae Naides XIV 786. Ausoniis terris XIV 320. Ausonios portus XIII 707. Ausonias opes XIV 772.
Autolyceus Mercurii fil. XI 313.
Autolycei VIII 729.
Autonoe Cadmi filia III 720. — Autonoeius heros (Actaeon) III 198.
Autumnus II 29.
Aventinus rex Albae: Aventino XIV 620. (Aventinus mons: XIV 621.)
Avernalis (Tartareus): Avernales nymphas V 540.
Avernus pallor IV 486. Avernae Iunonis XIV 114. Avernas valles X 51. — Averna (Tartarus) XIV 105.
Babylonius II 248. Babylonia Derceti IV 44. Thisbe IV 99.
bacchae IV 25. IX 642. XI 89.
Bacchæus: Bacchei ululatus XI 17. Bacchea festa (sacra?) III 691.
Bacchiadae Syracusarum conditores V 407.
Bacchicus: Bacchica (Bacchia?) sacra III 518.
Bacchus III 572; 629; 630. IV 273. VI 488. XI 134. Bacchi III 217. IV 416; 522; 764. VI 587; 598. VII 450. XII 578. XV 114. Baccho XI 85. XV 413. Bacchum III 573. IV 2; 11. Bacche IV 522. VI 596. XIII 668. Baccho III 421. XIII 638.
Bactrius V 135.
Balearica funda II 727. IV 708.
barbaria: barbariam XV 829.
Battus senex Pylus: Battum II 688.
Baucis Philemonis uxor VIII 621; 630; 672; 705. Baucida VIII 706.
Baucide VIII 696.
Belides (Danaiides) IV 462. X 44.

- Bellona *dea* V 155.
 Bellum *deus* I 142?
 Belus *rex Persarum*: Belo IV 213.
 Berecynthius (*Phrygius*) XI 106.
 Berecynthia *tibia* XI 16.
 Beroe III 278.
 Bienor *Centaurus*: Bienoris XII 345.
 Bimater (*Bacchus*): Bimatrem IV 12.
 Bisaltis (*Theophane*): Bisaltida VI 117.
 Bistonius *i. e. Thracius*: Bistoniis *viris* XIII 429.
 Boebe *Thessaliae urbs ad lacum Boebeidem*: Boebes VII 231.
 Boeota tellus XII 9.
 Boeotia II 239.
 Boeotius: Boeotia *moenia* II 13.
 Bona *Copia dea* IX 88.
 Bootes *sidus* X 447. Booten VIII 206. Boote II 176.
 Boreas VI 702. Boreae VI 682. Borean XIII 726.
 Botres: Eumeli *natum* VII 390.
 Britanni: Britannos XV 752.
 Bromius (*Bacchus*): Bromium IV 11.
 Bromus *Centaurus*: Bromum XII 454.
 Brotas *Cephenus* V 108. *Lapitha*: Brotan XII 262.
 Bubasides (*Cariae*) *nurus* IX 644.
 Bubastis *dea Aegyptia* IX 691.
 Buris *Achaiae urbs*: Burin XV 293.
 Busiris *Aegypti rex*: Busirin IX 183.
 Butes *Atheniensis*: Buten VII 500.
 Buthrotos *Epiri urbs* XIII 720.
 Byblis *Mileti filia* IX 454; 455; 533; 656; 663. Byblida IX 453; 467; 643. Bybli IX 581; 651.
 Cadmeides (*Thebanae*) IX 304.
 Cadmeis (*Semele*): Cadmeida III 287. VI 217.
 Cadmeis (*ab Ino dictum*): Cadmeida *domum* IV 544.
 Cadmus *Agenoris fil.* (*cf. Agenor*) III 14; 24; 115. IV 571. Cadmi III 174. IV 469. VI 177. Cadmo III 3. Cadme III 131; 138. IV 590 *sq.*
 Caducifer (*Mercurius*) II 707. VIII 617.
 Caeneus *Elati filius* VIII 305. XII 179; 454; 471; 485; 492; 509. Caenea XII 172 *sq.* Caeneu XII 526.
 Caenis (*postea Caeneus*) XII 189; 195; 201; 466. Caeni XII 465.
 Caesar (*C. Iulius Caesar dictator*) XV 746. Caesaris XV 750; 845.
 Caesareus: Caesarea (*Augusti*) Vesta XV 865. Caesareo (*dictatoris*) sanguine I 201. Caesareos (*Augusti*) Penates XV 864.
 Caicus *Mysiae fl.* II 243 XII 111.
 Caicum XV 277.
 Caieta (*Aeneae nutrix*) (XV 716.) Caietam XIV 443.
 Calais *Boreae fl.* VI 716.
 Calaura *insula*: Calaurae VII 384.
 Calliope *Musa* V 339.
 Callirhoe *Acheloi filia* IX 414. (*abl.*) IX 432.
 Callisto *Lycanion filia* II 409 *sqq.*
 Calydon *Aetolorum urbs* VI 415. VIII 270; 526. Calydonis VIII 495. Calydonia IX 147.
 Calydonius *heros (Meleager)* VIII 324. Calydonius *amnis (Achelous)* VIII 718. IX 2. Calydonia *hasta* XV 769. Calydonia *regna* XIV 512.
 Calydonis (*Aetola*): Calydonides VIII 528. Calydonida (*Deianiram*) IX 112.
 Calymne *insula* VIII 222.
 Camenae (*Musae*) XIV 434. Camenis XV 482.
 Canache *canis* III 217.
 Cancer *sidus*: Cancrini IV 624. X 127. Cancrum II 83.
 Canens *nympha* XIV 338. Canentis XIV 417. Canenti XIV 383. Canentem XIV 381; (*locum*) 433.
 Canopus *urbs Aegypti*: Canopo XV 828.
 Capaneus *Argivus* IX 404.
 Capella *sidus*: Capellae III 594.
 Capetus *rex Albanorum* XIV 613.
 Caphareus *Euboeae promunturium* XIV 481. Capharea XIV 472.
 Capitolium *cf.* XIV 776. Capitollia I 560. II 538. XV 589; 828; 841.
 Capreae *insula*: Capreas XV 709.
 Capys *rex Albanorum* XIV 613; 614.
 Cares: Caras IV 297. IX 645.
 Carpathius *vates (Proteus)* XI 249.
 Cartheius: Cartheia *moenia* Cae VII 368. — Carthaea *arva* X 109.

- Cassandra* XIII 409.
Cassiope Andromedae mater IV 737.
Castalius (Delphicus): *Castalio antro* III 14.
Castor Tyndarei fil.: *Castore* XII 401.
Castrum Inui, opp. Latii XV 727.
Caucasium Abarim V 86.
Caucasus mons II 224. *Caucason* VIII 789.
Caulon Bruttiorum oppidum: *Caulona* XV 705.
Caunus Mileti fil.: *Cauni* IX 580. *Cauno* IX 453. *Caune* IX 488 sq.
Caunus Cariae opp. IX 634.
Caystros Lydiae fl. V 386. *Caystro* II 253.
Cebrenis (Hesperie): *Cebrenida* XI 769.
Cecropides (Atheniensis): *Cecropidae* VII 502. *Cecropida* VIII 541. *Cecropidum* VI 667. *Cecropidas* VII 671. *Cecropidis* VII 486.
Cecropis (Aglauris) II 806.
Cecropius (Atheniensis): *Cecropio Eumolpo* XI 93. *Cecropia arce* VI 70. *Cecropios portus* VI 445.
Cecrops: *Cecropis* II 784. XV 427. *Cecrope* II 555; 797.
Celadon Phinei socius V 144. *Lapitha*: *Celadontis* XII 250.
Celennia(?) XV 704.
Celmis in adamantem mutatus: *Celmi* IV 282.
Cenaeus (Euboicus): *Cenaeo Iovi* IX 136.
Cenchreis Cinyrae uxor X 435.
cenotaphium VI 568.
Centaury Izionis et Nephelae filii: *Centaury* II 636. IX 191. *Centaurorum* XII 219. *Centauros* XII 531.
Cephalus Deionei f., Aeoli nepos VI 681. VII 502; 512; 666; 864. *Cephalo* VIII 4. *Cephalum* VII 493; 495; 665.
Cephenes (Aethiopes): *Cephenum* V 1; 97.
Cephenus (Aethiopijs): *Cepheni proceres* IV 763.
Cepheus Aethiopum rex IV 737; 768. V 12; 44. *Cephëa* V 42.
Cephëus: *Cephea arva* IV 668.
Cephisias (Attica) ora VII 438.
Cephisus (Phocicus): *Cephisidas undas* I 369.
Cephisus III 351.
Cephisus fl. Phocidis III 342. *Cephisii vada* III 19. *Cephison (fluvii deum)* VII 388.
Cerambus in scarabaeum mutatus: *Cerambi* VII 353.
Cerastae Cyprii X 223.
Cerberus IV 449. *Cerberon* VII 413. *Cerbere* IX 185.
Cerbereus: *Cerberei oris* IV 500. *Cerbereos rictus* XIV 65.
Cercopes in simias mutati: *Cercopum* XIV 92.
Cercyon latro: *Cercyonis* VII 439.
Cerealis Eleusin VII 439. *Cereale nemus* VIII 732. *Cerealia semina* I 123. *dona* XI 121; 122. *munera* XIII 638.
Ceres V 341; 572; 660. IX 423. *Cereri* III 437. V 109; 343; 376; 415; 655. VIII 805. X 74; 431. XI 112. *Cereri* V 533. VIII 274; 762. *Cererem* VIII 292; 769; 776.
Ceus (a Cea insula): *Ceae gentis* X 120.
Ceyx Trachinis rex XI 561; 739. *Ceycis* XI 272; 411; 544; 587; 653; 673. *Ceyca* XI 544; 658; 727. *Ceyce* XI 461; 685.
chamaeleon XV 411.
Chaonis arbor (quercus) X 90.
Chaonius (Syrus Commagenus) V 163. (*Epiroticus*): *Chaonios sinus* XIII 716.
Chaos I 7. II 299. X 30. *Chao* XIV 404.
Charaxus Lapitha: *Charaxi* XII 272.
Chariclo nympa II 636.
Charon portitor X 73.
Charops Lycius: *Charopem* XIII 260.
Charybdis VII 63. VIII 121. XIII 729. *Charybdim* XIV 75.
Chersidas Lycius: *Chersidamante* XIII 259.
Chimaera monstrum IX 647. — *Chimaeriferae Lyciae* VI 339.
Chione Daedali filia XI 301.
Chiron Centaurus: *Chironis* II 630. *Chirona* VI 126.
Chius: *Chiae telluris* III 597.
Chromis Phinei socius V 103. *Chromin (Centaurum)* XII 333.
Chromius Lycius: *Chromium* XIII 257.

- Chryse Mysiae opp.:** Chrysen XIII 174.
Chthonius Centaurus XII 436.
Chytros Cypri opp.: Chytro X 718. (?)
Cicones Thraciae gens XV 313.
Ciconum VI 710. X 2. XI 3.
Cilix Taurus II 217.
Cilla Mysiae opp.: Cillam XIII 174.
Cimmerii: Cimmerios XI 592.
Cimolus insula: Cimoli VII 463.
Cinyphius (Libycus) V 124. Cinyphium Iuban XV 755. Cinyphii chelydri VII 272.
Cinyras rex Cyprius X 299; 356; 361; 472. Cinyrae X 338. Cinyrae (dat.) ib. Cinyram X 343; 438. Cinyra X 380; 464. — Cinyras alius: Cinyran VI 98.
Cinyreius (Adonis) X 712; 730. Cinyreia virgo (Myrrha) X 369.
Cipus (Genucius Cipun praetor Romanus) XV 565; 609. Cipi XV 580. Cipe XV 581; 617.
Circe dea XIV 25; 312; 385. Circes IV 205. XIII 967. XIV 10; 69; 71; 247; 294. Circeum XIV 290; 376; 399. — Circaea tellus XV 718. Circaeo litore XIV 248. Circaea moenia XIV 253. arva XIV 348.
ciris avis VIII 151.
Cithaeron mons II 223. III 701.
Clanis Phinei socius V 143. Clanin V 140. Clanim Centaurum XII 379.
Clarius (Apollo): Clarium deum XI 413.
Claros Ioniae opp. I 516.
Cleonae prope Corinthum situm opp. VI 417.
Clitorius (Arcadicus): Clitorio fonte XV 322.
Clymene Tethyis filia I 764 II 37; 43; 333. IV 204. Clymenen I 755.
Clymeneia proles (Phaëthon) II 19.
Clymenus Phinei socius: Clymeni V 98.
Clytie a Sole amata IV 206; 234. Clytien IV 256.
Clytius Phinei socius: Clytius V 142. Clytium V 140.
Clytus Phinei socius: Clytum V 87. Clytus Atheniensis: Clyton VII 500.
Cocalus rex Siciliae VIII 261.
Coeranus Lycius: Coeranum XIII 257.
Coeus Latoniae pater: Coei VI 366. Coeo VI 185.
Colchis (Medea): VII 348. Colchidis VII 301. Colchide VII 296; 331. Colchi: VII 120. Colchis VII 394.
Colchus: Colcha litora XIII 24.
Colophonius VI 8.
Combe VII 383.
Cometes Lapitha: Cometen XII 284.
consitor uvae (Bacchus) IV 14.
Copia Bona dea IX 88.
Corinthiacus: Corinthiaci ponti XV 507.
Corinthus VI 416. Corintho V 407.
corniger (Amnis) XIV 602.
cornix II 548.
Coronae: Coronas iuvenes XIII 697.
Coroneus Phocicus II 569.
Coronides (Aesculapius): Coroniden XV 624.
Coronis nymphea II 542. Coronida II 599.
corvus II 535.
Corycides: Corycidas nymphas I 320.
Corythus: Corythi pater (Paris) V 125. — Corythus alius: Corythi VII 361. Lapitha: XII 292. Corythum XII 290.
Cous: Coae matres VII 363.
Cragus Lyciae mons: Cragon IX 646.
Crantor Pelei armiger XII 367.
Crantoris XII 361.
Crataeis (Scylla): Crataeide XIII 748.
Crathis Lucaniae fl. XV 315.
Credulitas dea XII 59.
Crenaeus Centaurus: Crenaeae XII 313.
Cressa IX 703.
Cretaeus: Cretaei tauri VII 434.
Cretaeas urbes IX 666.
Crete VIII 118. IX 667; 735. Creten VIII 99; 183. Cretam XIII 705. XV 540. Cretä XV 541.
Crimise Bruttii opp.: Crimisen XV 52.
Crocale nymphea III 169.
Crocus: Crocon IV 283.
Cromyon Corinthi pagus: Cromyona VII 435.
Croton heros: Crotonis XV 15; 55 (urbs XV 57).

- Ctesylla in columbam mutata* VII 369.
- Cumae Campaniae urbs*: Cumarum XIV 104.
- Cumaeus*: *Cumaeae Sibyllae* XV 712. *Cumaea virgo* XIV 35. *Cumaea duce* XIV 121.
- Cupido* IV 321. V 366. VII 73. IX 482. X 311. *Cupidinis* I 453. IX 543. *Cupidine* X 636.
- Cures Sabinorum opp.*: *Curibus sati* XIV 778.
- Curetes sacerdotes Cretici*: *Curetas* IV 282. *Curetida terram (Creten)* VIII 153.
- Cyane nympha* V 412; 425. *Cyanes* V 409. *Cyanen* V 465.
- Cyaneae nympha* IX 452.
- Cybeleius Attis* X 104. *Cybelcia frena* X 704.
- Cyclades insulae*: *Cycladas* II 264.
- Cyclops Polyphemus* XIII 754; 779; 875; 881. *Cyclopis* XIII 743; 755. XIV 174; 249. *Cyclope* XIII 859.
- Cyclopum* I 259. III 305. XIV 2. XV 93.
- Cyrcneia (Boeotica) Tempe* VII 371.
- Cycnus Stheneli f.* II 367; 377.
- Cycnus Neptuni f.* XII 72; 171.
- Cycni* XII 150. *Cycno* XII 76. *Cycnum* XII 75; 101; 122; 125; 138. *Cycno* XII 164. *cycnus* XII 145.
- Cydoneas (Creticas) pharetras* VIII 22.
- Cyllarus Centaurus*: *Cyllaron* XII 408. *Cyllare* XII 393; 421.
- Cyllenaeus*: *Cyllenaeo vertice* XI 304.
- Cyllene (Arcadiae mons)* I 217. VII 386. *Cyllenen* V 607.
- Cyllenis (a Mercurio accepta)*: *Cyllenide harpe* V 176.
- Cyllenius (Mercurius)* I 712. II 720; 818. V 331. XIII 146. XIV 291.
- Cymelus Lapitha*: *Cymeli* XII 449.
- Cynossema* XIII 568.
- Cynthia (Diana)* II 465. VII 755. XV 537.
- Cynthus mons Deli* II 221. *Cynthi* VI 204.
- Cyparissus Ceius in cupressum mutatus*: X 130. *Cyparisse* X 121.
- Cyprius*: *Cypriae telluris* X 645. *Cyprio (cano)* III 220.
- Cyprus insula*: *Cypron* X 270. 718. XIV 696.
- Cytherea (Venus)* X 640; 717. XIV 487. XV 803; 816.
- Cythereias*: *Cythereidas columnbas* XV 386.
- Cythereis (Venus)*: *Cythereide* IV 288.
- Cythereius (Aeneas)*: XIII 624. XIV 584. *Cythereia (Venus)* IV 190.
- Cythereia litora Cytherae insulae* X 529.
- Cythnus insula*: *Cythno* V 252. *Cythnum* VII 464.
- Cytoriacus a Cytoro Paphlagoniae monte*: *Cytoriaco* IV 311. VI 132.
- Daedalion Luciferi fil.* XI 295; 340.
- Daedalus* VIII 159; 166; 183; 250. IX 742. *Daedalon* VIII 261. *Daedale* VIII 240.
- Damasichthon Niobes fil.*: *Damasichthona* VI 254.
- Danaë Persei mater* IV 610. *Danaën* VI 113. XI 117.
- Danaeius heros (Perseus)* V 1.
- Danai (Graeci)* XII 13. XIV 472.
- Danais XII* 69. XIII 134; 327. *Danaos* XIII 181. *Danais* XIII 238.
- Danaus (Graecus)*: *Danaam rem* XIII 59. *Danaas classes* XIII 92. *flammas* XIV 467.
- Daphne nympha* I 452. *Daphnes* I 490.
- Daphnis*: *Daphnidis Idaei* IV 277.
- Dardanis*: *Dardanidas matres* XIII 411.
- Dardanius (Troianus)*: *Dardanium Romam* XV 431. *Dardanio vate (Helena)* XIII 334. *Dardanio Iulo* XV 767.
- Dardanus (Troianus) ignis* XIV 574.
- Daulis (urbs Phocidis)*: *Daulida* V 276.
- Daunus rex Apuliae*: *Dauni* XIV 510. *Dauno* XIV 458.
- Deianira Oenei filia* IX 138.
- Deionides (Miletus Cretensis)*: *Deioniden* IX 443.
- Deiphobus Priami fil.*: *Deiphobum* XII 547.
- Delia (Diana)* V 639.
- Delius (Apollo)* I 454. V 329. VI 250. XI 174. XII 593. XIII 650.

- Delos** VI 191; 333. VIII 221. Delon XV 541. Delum III 597. IX 332. Delo XV 541.
Delphi X 168. Delphos IX 332. XV 144; 631. Delphis XI 304.
Delphicus: Delphica tellus I 515. Delphica templa XI 414. Delphice (*Apollo*) II 543; 677.
Demoleon Centaurus XII 356. Demoleonta XII 368.
Deo (*Ceres*): hinc Deois (*Proserpina*): Deoida VI 114.
Deoius (*Cereri sacer*): Deoia quercus VIII 744.
Dercetis Babylonia, Semiramidis mater: Derceti IV 45.
Deucalion I 318; 350.
Deucalioneas undas VII 356.
deus mundi creator I 21. di nemo-rum et noctis VII 198. Caesar deus XV 746. deo de plebe I 594 (I 173).
Dia (*Naxos*): Diam III 690. VIII 174.
Diana II 451. III 156. V 619. VIII 353. XII 35. Dianae I 694. II 425. III 185; 252. VII 746. VIII 272; 579. IX 89. X 536. XIV 331. XV 196; 489. Dianae I 485. IV 304. VI 415. XI 321. XIII 185. Dianam III 180. V 375. Diana VIII 395.
Dictaeus (*Creticus*): Dictaei regis VIII 43. Dictaeo patre III 223. Teleste IX 717. Dictaea rura III 2.
Dictynna (*Diana*) II 441.
Dictys nauta III 615 *Centaurus* XII 334; 337.
Didymae insula VII 469.
Dies II 25.
diluvium I 244—312.
Dindyma Mysiae mons II 223.
Diomedeos enses XV 806.
Diomedes (*cf. Tydides*): Diomedis XIII 102. XIV 457. Diomede XIII 100; 242. XIV 492.
Dirce fons Boeotiae: Dirce II 239.
Dis (*Pluto*): Ditis IV 438; 510. Diti V 395; 569. Ditem V 384. Dite XV 535.
Dodonaeus (*Epiroticus*): Dodonaeo semine VII 623.
Dodonis: Dodonida terram XIII 715.
Dolon Troianus: Dolona XIII 98; 244.
Dolopes Thessaliae gens: Dolopum XII 364.
Dorceus canis III 210.
Doris Nereidum mater XIII 741.
Dorida II 11; 268.
Dorylas Afer V 129; 130. *Centaurus* XII 380.
Dromas canis III 217.
Dryades III 507. VIII 737; 768. XI 49. Dryadäs VI 453. XIV 326.
Dryas Martis fil. VIII 307. *Lapitha*: Dryantis XII 311. Dryanta XII 290. Drya XII 296.
Dryope *nympha* IX 331; 336; 342. Dryopen IX 364 bis.
Dulichius pro Ithaco: Dulichius vertex XIII 107. Dulichium ducem XIV 226. Dulichiae manus XIII 424. Dulichios portus XIII 710.
Dymantis (*Hecuba*): Dymantida XIII 619.
Dymas: Dymantis proles (*Hecuba*) XI 761.
Echeclus Centaurus: Echecli XII 445.
Echidna monstrum: Echidnae IV 500. IX 69; 158. Echidnis X 313.
Echidnaeae canis VII 408.
Echinades insulae: Echinadas VIII 589.
Echion Thebanus III 126. X 686.
Echione natus (*Pentheus*) III 526. — Echion alius: VIII 311.
Echionides (*Pentheus*) III 513; 701.
Echionius: Echionio lacerto VIII 345.
Echo *nympha* VIII 358; 359; 380; 387; 493; 501; 507.
Edonis (*Thressa*): Edonidas XI 69.
Eetion (*Andromachae pater*): Eetioneas Thebas (*prope Troiam sitas*) XII 110.
Egeria *nympha* XV 479 sqq. Egeriae XV 547.
Elateius: Elateia proles (*Caenis*) XII 189. Elateius (*Caeneus*) XII 492.
electra II 365.
Eleleus (*Bacchus*) IV 15.
elementa I 26 sqq. XV 237 sqq.
Eleusin Atticae opp. VII 439.
Elis IX 187. Elim II 679. V 608. XII 550. Elide V 494. VIII 308. *Hinc* Eleus: Elei V 576. Eleis V 487.
Elpenor Ulixis socius: Elpenora XIV 252.

- Elymus Centaurus:** Elymum XII 455.
Elysias domos XIV 111.
Emathides Pieri filiae V 669.
Emathion Cephenum unus V 100.
Emathius (Macedonius): Emathii XII 457. Emathiis V 313. Emathia caede XV 824.
Enaesimus Hippocoontis fil. VIII 362.
Enipeus fl. Thessaliae I 578 VI 116. Enipeu VII 229.
Ennomus Lycius: Ennomon XIII 260.
Eous Solis equus II 153. — Eoo caelo IV 198.
Epaphus Ius filius I 747. Epaphi II 55.
Ephyre (Corinthus) II 240. Ephyren VII 391.
Epidaurius (Aesculapius) XV 723.
Epidauria nutrix (Beroe) III 278. tellus VII 436. litora XV 643.
Epimethis (Pyrrha): Epimethida I 390.
Epiros VIII 283. XIII 719.
Epytus rex Albae cf. Aepytus. *epops* VI 674.
Epopeus nauta III 619.
Erasinus fluvius Argolidis XV 276.
Erebus: Erebi V 543. X 76. Erebo XIV 404.
Erechtheus Pandionis fil. VI 677; 701. VII 697.
Erechthæus: Erechtheas arces VIII 548.
Erechthidae (Athenienses): Erechthidis VII 430.
Erechthis (Procris): Erechthida VII 726.
Eridanus fl. (Padus?) II 324. Eridanum II 372.
Erichthonius Volcani f.: Erichthonio IX 424. Erichthonium II 553. *cf.* II 757.
Erigdupus Centaurus: Erigdupum XII 448.
Erigone Icaris filia X 451. Erigonen VI 125.
Erinyes I 241. IV 489. XI 14. Erinyn I 724.
Error deus XII 59.
Erycina (Venus) V 363.
Erymanthus Arcadiae fl.: Erymanthon V 608. Erymantho II 244.
Erymanthis (Arcadius): Erymanthidas silvas II 499.
Erysichthon Triopae fil.: Erysichthonis VIII 770; 831. Erysichthona VIII 814. Erysichthone nata (*Mestra*) VIII 729.
Erytus Phinei socius: Erytum V 79.
Eryx Siciliae mons II 221. V 196.
Erycis XIV 83.
Ethemon Nabataeus V 163; 169.
Etruscus: Etruscam gentem XV 558.
Euagrus Lapitha XII 293. Euagrum XII 290.
Euander Arcas in Palatio habitavit: Euandri XIV 456.
Euboea XIII 659.
Euboicus (Glaucus) XIV 4. Euboicam Aulida XIII 182. urbem (*Cumas*) XIV 155. Euboica Anhedone VII 232. XIII 904. Euboico alto (*maris*) IX 226. Euboicas undas IX 218.
Eueninae Calydonides VIII 528.
Euenus Aetoliae fl.: Eueni IX 104.
Euhan (Bacchus) IV 15.
Euipe Pieri uxor V 303.
Eumelus Thebanus, Botrae pater: Eumeli VII 390.
Eumenides VI 430 *sq.* VIII 482.
Eumenidum IX 410. X 46. *cf.* X 349.
Eumolpus vates Thracius: Eumolpo XI 93.
Eupalamus(?): Eupalamon VIII 360. *cf.* Hippalmus.
Euphorbus Panthoides XV 161.
Euphrates fl. II 248.
Europa Agenoris filia (II 833 *sqq.*) VIII 120. Europam VI 104.
Europaeus dux (Minos): Europaei ducis VIII 23.
Europe terra: Europen V 648.
Eurotas Laconicae fl. II 247. Eurotan X 169.
Eurydice Orphei uxor: Eurydices X 31. Eurydicen X 48. XI 63; 66.
Eurylochus Ulizis socius: Eurylochum XIV 252; 287.
Eurymides (Telemus) XIII 770.
Eurynome Persica IV 210. Eurynomes IV 219.
Eurynomus Centaurus XII 310.
Eurypylos Thessalus XIII 356. — *alius:* Eurypyli *Coi regis* VII 363.

- Eurystheus *Stheneli* IX 203; 274.
 Eurytides: Eurytidae VIII 371.
 Eurytion V:II 311.
 Eurytis (*Iole*): Eurytidos IX 395.
 Eurytus IX 356. *Centaurus* XII
 224. Euryte XII 220; 228.
 Exadius *Lapitha* XII 266.
- Fama *dea* XII 43. (XIV 726. XV 4.)
 Fames *dea* VIII 782; 805. Famem
 VIII 776; 790. Fame VIII 775.
 Farfarus *flumen agri Sabini* XIV
 330.
 Faunigena: Latini Faunigenae
 XIV 449.
 Faunus *rex Latii, deus*: Fauni ara
 VI 329. Fauno XIII 749. Fauni
plur. I 193. VI 392.
 Fors X 619.
 Fortuna *dea*: V 140. VI 195. VIII
 73. X 603. XIII 333; 524. For-
 tunae II 140.
 Forum XV 841. foro *ib.* 796.
 Frigus VIII 781.
- Galanthis *Alcmenae serva* (*Γαλι-
 θιάς Antoninus Lib.* 29) IX 306. Ga-
 lantida IX 316.
 Galatea *nympha* XIII 737; 788;
 797; 838; 862; 868; 879; 897.
 Gallicus *canis* I 533.
 Ganges *Indiae fl.* II 249. Gange
 IV 21. V 47.
 Gangetica *tigris* VI 636
 Ganymedes *Trois f.* XI 756. Ga-
 nymedis X 157.
 Gargaphie *vallis* III 156.
 Gigantes: Gigantas I 152. V 319.
 X 150.
 Giganteus: Giganteolacerto XIV
 184. Giganteis *membris* V 346.
faucibus XIV 1.
 Glaucus *maris deus* XIII 905. XIV
 9; 38; 68. Glauci VII 233.
 Gnidus *Cariae urbs*: Gnidon X 531.
 Gnosiacus (*Creticus*): Gnosiacae
carinae VIII 144. Gnosiacas *rates*
 VII 461. Gnosiaco *regno* IX 669.
 Gnosius (*Creticus*) III 208. Gnosia
castra VIII 40.
 Gorge *Meleagri soror*: Gorgen
 VIII 543.
 Gorgo (*Medusa*): Gorgonis IV 698.
 V 180. Gorgone V 202; 209
 Gorgoneus: Gorgonei *capitis* IV
 617. Gorgoneum *crinem* IV 799.
 Gorgoneas *domos* IV 777. Gor-
 goneis *crinibus* V 196.
 Gortyniacus (*Creticus*): Gorty-
 niaco *arcu* VII 777.
 Gradivus (*Mars*) XIV 820. Gra-
 divo VI 427. Gradive XV 863.
 Graecia XIII 199. XIV 474.
 Graius: Graium *nomen* IV 537.
 Graiae *maritae* (*Helenae*) XII 604.
 Graium XIV 163; 220. *victores*
 Grai XIII 413. Graiorum XIII 241.
 Graium *muris* XIII 281. Graios
 XIII 401. XIV 325. *patres* XV
 645. Graias *gentes* IV 16. *urbes*
 VII 214. *rates* XII 64.
 Granicus *fl. Mysiae*: Granico XI
 763.
 Gratia VI 429.
 Gryneus *Centaurus* XII 260; 268.
 Gyaros *insula* VII 470. Gyaro V 252.
- Haedi *stellae*: Haedis XIV 711.
 Haemonia (*Thessalia*): Haemo-
 niae I 567. XI 229. Haemoniam
 VIII 804. XI 652. Haemonia II 543.
 Haemonius (*Thessalus*): Haemonii
iuvensis (*Iasonis*) VII 132. Haemo-
 nio *iuvene* (*Ischys est*) II 599. *cul-
 tro* VII 314. Achille XII 81. Aca-
 sto XI 409. Haemonia *valle* VII
 264. Haemonii *proceres* XII 213.
 Haemonius (*Centaurus*) *arcus* II
 81. Haemonias *urbes* V 305. Haemo-
 niis *montibus* XII 353.
 Haemus *Thraciae mons* II 219.
 Haemum VI 87. X 77.
 Halcyoneus *Phinei socius* V 135.
 Halesus *Lapitha*: Halesi XII 457.
 Halius *Lycius*: Halium XIII 258.
 Hamadryades *arborum nymphae*:
 Hamadryadas I 689. XIV 624.
 Hammon *deus* IV 670. V 17; 328.
 XV 309. *cf.* Ammon.
 Harmonia *Cadmi uxor* IV 568.
 Harpalos *canis* III 222.
 Harpocrates *Aegyptiorum deus*
 IX 692.
 Harpyia *canis* III 215.
 haruspex XV 577.
 Hebe IX 400.
 Hebrus *Thraciae fl.*: Hebrum II
 257. Hebre XI 50.
 Hecate *dea* VII 174; 194. Hecates
 VII 74; 241. Hecaten XIV 405.

- Hecateia carmina XIV 44.
 Hecateis: Hecateidos herbae VI 139.
 Hector XII 3; 69; 77; 443. XIII 82; 178; 279; 486; 665. Hectoris XI 758. XII 442; 586. XIII 425 sq. 511. Hectorsa XII 75; 543; 602. XIII 178; 383; 485. Hectore XI 760.
 Hectoreus: Hectoreo Marti XIII 275. Hectorea hasta XII 67. Hectoreis flammis XIII 7.
 Hecuba Priami uxor XIII 422; 548; 555. Hecubae XIII 576. Hecubam XIII 574.
 Helene XIV 669. Helenam XIII 200.
 Helenus Priami fil. XIII 722. XV 438. Helenum XIII 98. XV 450.
 Heliades Solis filiae II 340. Heliadum X 91; 263.
 Helice opp. Achaiae: Helicen XV 293.
 Helice sidus: Helicen VIII 206.
 Helicon Boeotiae mons II 219. Helicon V 254; 663. VIII 534.
 Helix Phineï socius: Helicem V 87.
 Helle Phrivi soror: Helles XI 195.
 Hellespontus XIII 406.
 Helops Centaurus XII 334; 335.
 Hennaëus (Henna urbs Siciliae): Hennaëis moenibus V 385.
 Herculanum XV 711.
 Hercules: Hercules VII 364. IX 135; 264; 278; 286. XII 569. XIII 52. XV 284. Hercule IX 256. XIII 23. cf. XV 39.
 Hercules: Herculei hospitis (Crotonis) XV 8. Herculeae laudis XII 534. Herculeam urbem (Herculanum) XV 711. Herculeo numine XV 47. Herculea Trachine XI 627.
 Herculeus artus IX 163. arcus XII 309. Herculeis viribus XII 549. toris XV 231.
 Hermaphroditus IV 383.
 Herse Cecropis filia II 559; 724; 739; 747. Hereses II 809.
 Hersilia Romuli uxor XIV 848. Hersiliam XIV 830; 839.
 Hesione Laomedontis filia XI 217.
 Hesperie Naias: Hesperien XI 769.
 Hesperides nympphae: Hesperidas XI 114.
 Hesperius (occidentalis): Hesperium XI 258. Hesperio II 142. IV 214; 627. Hesperiae Naiades II 325. Hesperios II 258.
 Hesperus V 441.
 Hiberus: Hiberi pastoris (Geryonis) IX 184. Hiberio flumine (Oceano) VII 324. Hiberis bobus XV 12.
 Hiems II 30.
 Hippalmus venator: Hippalmon VIII 360.
 Hippasus venator VIII 313. Hippason Centaurum XII 352.
 Hippocoon rex Amyclarum VIII 314. Hippocoonte satus (Enaesimus) VIII 363.
 Hippocrene fons V 256.
 Hippodamas VIII 593. ad VIII 596.
 Hippodame Pirithoi uxor: Hippodamen XII 210; 224.
 Hippolytus XV 544. Hippolytum XV 497.
 Hippomenes X 575; 587; 640; 668. Hippomenen X 651; 690. Hippomene (voc.) X 632; 658. (abl.) X 608.
 Hippotades (Aeolus) IV 662. XI 431. Hippotadae XIV 86. XV 707.
 Hippotaden XIV 224.
 Hippothous venator Arcas VIII 307.
 Hister fl. II 249.
 Hodites Cephenum unus V 97. Centaurus XII 452.
 Hora (Hersilia): Horam XIV 851.
 Horae II 26. Horis II 118.
 Hospes (ἕριος): Iovis Hospitis X 224.
 Hyacinthus Oebali fil.: Hyacinthon X 217. Hyacinthe X 185. — Hyacinthia pompa X 219.
 hyacinthus flos XIII 394 sqq.
 Hyades sidus: Hyadas III 595. XIII 293.
 hyaena: hyaenam XV 409.
 Hyale nymppha III 171.
 Hyanteus (Boeotius): Hyantea Aganippe V 312. Hyanteo Iolao VIII 310. Hyantius (Actaeon) III 148.
 hydræ IX 192. hydros IV 800.
 Hylactor canis III 224.
 Hylaeus canis III 213.
 Hyles Centaurus: Hyles XII 378.
 Hyleus venator VIII 312.
 Hylæus (ab Hylis Boeotiae opp.) Alcon XIII 683.

- Hyllus *Herculis f.* IX 279.
 Hylonome *Centaurea femina* XII 405; 423.
 Hymen *deus nuptiarum* I 480.
 Hymenaeus IV 757. VI 429. IX 796. X 2. Hymenaeae IX 762; 765.
 Hymenaeon XII 215.
 Hymettus *Atticae mons* (Hymettus?): Hymetti VII 702.—Hymettia cera X 284.
 Hypaepa *opp. Lydiae*: Hypaepis VI 13. XI 152.
 Hypanis *fl. Sarmatiae* XV 285.
 Hyperboreus: Hyperborea Pal-lene (*Thraciae opp.*) XV 356.
 Hyperion: Hyperionis XV 406; 407. Hyperione VIII 565. Hyperione natus (*Sol*) IV 241. nate IV 192.
 Hypseus *Phinei socius* V 98. Hypsea V 99.
 Hypsipyle *Thoantis filia*: Hypsipyles XIII 398.
 Hyrie (*Ἐγρίη Ant. Lib.* 12) *Boeota* VII 380. Hyries VII 371.
 Iacchus (*Bacchus*) IV 15.
 Ialysius (*Rhodium*): Ialysios Tel-chinas VII 365.
 Ianigenam *Canentem* XIV 381.
 Ianus *deus*: Iani XIV 789. Iano XIV 334; 785.
 Ianthē IX 744; 760. Ianthen IX 715. Ianthē IX 797.
 Iapetionides (*Atlas*) IV 631.
 Iapetus *Titan*: Iapeto satus I 82 (*Prometheus*).
 Iapygia (*Apulia*): Iapygiam XV 703.
 Iapyx *Daedali f.*: Iapygis XV 52.—Iapyx *Daunus*: Iapygis XIV 510. Iapyge XIV 458.
 Iason VII 25; 48; 175. VIII 302; 349. Iasonis VII 26; 66; 397. Iasone VII 5.
 Icarus *Daedali f.* VIII 195. Icare VIII 204; 231; 232; 233. X 450.
 Icelus *Somniorum unus*: Icelon XI 640.
 Ichnobates *canis* III 207 sq.
 Idaeus (*Creticus*): Daphnidis *Idaei* IV 277. Idaeis antris IV 289.
 Ide *mons Cretae*: Idā IV 293.
 Ide *mons Troadis* II 218. X 71. XII 521. XIII 324.—Idaeo vertice XIV 585.
 Idalie (*Venus*): Idalien XIV 694.
 Idas VIII 305.—*alius*: Idan V 90.—*alius* Idas XIV 504.
 Idmon VI 8. Idmoniae *Arachnes* VI 133.
 Idomeneus *rex Cretae* XIII 357.
 Ignigena (*Bacchus*): Ignigenam IV 12.
 Iliacus: Iliacum *agmen* XII 594. Iliacos *coetus* XI 766. Iliacas *arces* XIII 196.
 Iliades (*Ganymedes*): Iliaden X 160.—(*Romulus*): XIV 781. Iliaden XIV 824.
 Ilion VI 95. XIII 407; 504. XIV 467.
 Ilioneus *Niobes filius* VI 261.
 Ilithyia *pariendi dea*: Ilithyiam IX 283.
 Illyricus: Illyricos *fines* IV 567. Ilus *Ilī condūtor*: XI 755 sq.
 Imbreus *Centaurus* XII 310.
 Inachides (*Epaphus*) I 752. (*Perseus*) IV 719.
 Inachis (*Io*): Inachidos I 610. Inachis (*Isis*) IX 687. Inachidas *ripas* I 639.
 Inachus *Argivorum rex* I 582; 641; 644; 650.
 Inarime *insula*: Inarimen XIV 89.
 India IV 21; 605. XV 413.
 Indigetes *di* XV 862. Indigetem (*Aeneam*) XIV 608.
 Indus V 47. Indos I 777.
 Ino *Cadmi filia* III 313. IV 431; 527.
 Inous: Inoo *rapta* III 722. Inoos *sinus* IV 496.
 Insania *dea* IV 484.
 Insula *Tiberina* XV 740.
 Invidia *dea*: Invidiae II 760. Invidiam II 770.
 Io *Inachi filia, postea Isis*: I 583; 627; 628.
 Iolaus *Iphiclis fil.* IX 399; 430.
 Iolao VIII 310.
 Iolciaeus (*Thessalus*): Iolciacos *portus* VII 158.
 Iole *Euryti filia* IX 394. Ioles IX 140. Iolen IX 278.
 Ionius: Ionio Iano XIV 334. in Ionio (*maris*) IV 534. Ionium *aequor* XV 50; 700.
 Iphigenia *Agamemnonis filia* XII 31.
 Iphinous *Centaurus*: Iphinoum XII 379.

- Iphis** IX 709; 724; 786; 794; 797.
Iphi IX 715; 745. **Iphide** IX 668.
 — *aluis* **Iphis** XIV 699; 717. **Iphin**
 XIV 753.
Iphitides Coeranos: **Iphitiden**
 XIII 257.
Iris *dea* I 271. IV 479. XI 590;
 630. XIV 85; 839. **Irin** XIV 830.
Iri XI 585. *cf.* **Thaumantis**.
Isis *dea Aegyptia*: **Isi** IX 773.
Ismarius (*Thracius*): **Ismariae**
Bacchae IX 642. **Ismarios** *amnes*
 II 257. **Ismario regi** XIII 529.
Ismenis (*Boeotia*) III 169. **Ismeni-**
des III 733. IV 31; 561. VI 159.
Ismenius *Therses* XIII 681.
Ismenos *Boeotiae fl.* II 244.
Ismenus *Niobes filius* VI 224.
Isse *Lesbia*: **Issen** VI 124.
Isthmus: **Isthmo** VI 419 *sq.* **Isth-**
mon VII 405.
Italia: **Italiae** XV 291. **Italiam**
 XV 701.
Italicus: **Italico litore** XIV 17.
Italus: **Italis finibus** XV 59.
Ithace XIV 169. **Ithacam** XIII
 710.
Ithacus XIII 98. **Ithaco** XIII 103.
Ithacis *matribus* XIII 511.
Itys *Terei et Proqnes fl.* VI 437;
 620. **Itysis** VI 658. **Ityn** VI 636;
 652.
Iuba *Numidiae rex*: **Iubam** XV
 755.
Iulius (*Caesar*) XV 842.
Iulus (*Ascanius*): **Iulo** XV 767.
Iuno I 600. II 469; 508. III 263;
 287; 362. IV 421; 426; 447; 478;
 522; 547. VI 91; 94; 428. IX 762;
 796. XI 629. XIV 829. **Iunonis** I
 270. VII 523. IX 284. XI 578. XII
 500. XIV 114. XV 164; 385. **Iu-**
noni VI 207. IX 296. **Iunonem** II
 518. VI 337. IX 499. XIV 582. **Iu-**
none II 525. III 285; 320. IV 472.
 IX 309. X 161. XV 773.
Iunonigena (*Volcanus*): **Iunoni-**
genae IV 173.
Iunonius custos I 677. **Iunonia** *Sa-*
mos VIII 220. **Hebe** IX 400. **Iris**
 XIV 85.
Iuppiter I 116; 208; 324; 517;
 587; 614. II 396; 422; 438; 444;
 744. III 281. IV 639; 649; 697. V 12;
 327; 514; 523; 565. VI 111; 176.
 VII 588; 615. VIII 616. IX 24;
 243; 416; 427. X 156. XI 41; 226.
 XII 51. XIII 5; 28; 143; 145; 599;
 842. XV 70; (807); 858; 866. — **Io-**
vis I 106; 244; 274; 748. II 473; 678.
 III 7; 256; 261; 265; 280; 333. IV
 3; 609 *bis*; 713; 754; 798. V 528.
 VI 74; 94; 517; 800. VIII 99. IX
 199; 229; 261; 265; 439. X 148;
 149; 224. XI 219. XIII 142; 216;
 408; 573; 585. XV 386; 871. —
Iovi I 205. II 377; 481. III 26. IV
 282. VII 596; 623; 652. VIII 152.
 IX 137; 303. X 161. XI 756. XII
 11. — **Iovem** I 622. II 437; 488.
 III 283; 288; 318. V 369; 513. IX
 14; 26; 289. XI 286. XIII 269;
 383; 706; 843; 856. — **Iove** I 114;
 166; 588; 672; 732. II 62; 429;
 697; 726. III 270; 272; 363. IV
 260; 644; 696. V 297. VI 51; 72.
 VIII 122; 265. IX 104; 404; 414.
 X 148. XI 224. XIII 28. XV 12;
 858.
Iuventa *dea*: **Iuventae ara** VII
 241.
Ixion IV 460. **Ixionis** VIII 403.
 X 42. **Ixiona** IV 464. **Ixione natus**
 (*Pirithous*) VIII 603. XII 210; 338;
 504.
Ixionides (*Pirithous*) VIII 567.
Labros canis III 224.
Lacedaemonium Tarentum XV
 51.
Lachne canis III 222.
Lacinia (*apud Crotonem*) *litora*
 XV 13. **templa (Iunonis)** XV 701.
Lacon canis III 219.
Laconis: **Laconide** III 223.
Ladon Arcadiae fl.: **Ladonis** I 701.
Ladon canis III 216.
Laelaps canis: **Laelape** III 211.
 — *canis alius*: **Laelapa** VII 770.
Laertes XIII 144. **Laerte creatus**
 (*Ulixes*) XII 620.
Laertiades: **Laertiadae** XIII 48.
Laertius heros (*Ulixes*) XIII 124.
Laestrygon: **Laestrygonis** XIV
 233; 237.
Laetitia *dea* XII 60.
Laiades (*Oedipus*) VII 759
Lampetides vates *Cephenum*:
Lampetide V 111.
Lampetie Heliadum una II 349.

- Lamus rex: Lami Laestrygonis urbem *Formias*, XIV 233.
 Laomedon *Priami pater* VI 96. XI 757. Laomedonta XI 200.
 Laomedonteus: Laomedonteis arvis XI 196.
 Lapithae *Thessaliae gens*: Lapithae (*gen. sing.*, XII 250). Lapitharum XII 261. Lapithae XII 531.
 Lapithaeus: Lapithaeae gentis XII 525.
 Lapithetus: Lapithaia tecta XII 412. proelia XIV 670.
 Larisa *Thessaliae urbs; hinc* Coronia Larisaea II 542.
 Latialis: Latialis populi XV 491.
 Latinus: Latina res XIV 610. Latinis nribus II 395. Latinas Hamadrivas XIV 623.
 Latinus rex, *Favni filius*: Latini XIV 449.
 Latinus rex, *Silvi filius* XIV 611. Latinum XIV 612.
 Latium: Latio XIV 452.
 Latiis: Latio de gente XIV 832. pinu XV 742. Latio nurus XV 486. arces XV 582. Latiis ducibus 1559. silvis XIV 390. Latiis auras XV 625. Latiis agros XIV 422. Latiis montibus XIV 326.
 Latois (*Diana*): Latoidos VIII 278. Latoius (*Apollo*) XI 196.
 Latona VI 162; 171; 214; 280; 336. Latonae VI 200. Latonae (*dat.*) VI 160. Latonam VI 186. Latonā XIII 634.
 Latonia (*Diana*) I 695. VIII 394; 542.
 Latonigenis duobus VI 160.
 Latous (*Apollo*) VI 384. Latois aris VI 274.
 Latreus *Centaurus* XII 458.
 Laurens litus *Latinum* XIV 598. Laurenti Pico XIV 336. Laurentes agros XIV 342.
 Lavinia *Latini filia* XIV 570.
 Lavinium *opp. Latii*: Lavini XV 728.
 Learchus *Athamantis fil.*: Learchum IV 515.
 Lebinthus *insula* VIII 222.
 Leda *Tyndarei uxor*: Ledam VI 109.
 Lelegeides nymphae IX 652.
 Leleges *Cariae gens*: Lelegas IX 645.
 Lelex *Megariis rex; hinc* Lelegeia moenia VII 443. litora VIII 6.
 Lelex *Narycius* VIII 312. *alii* 3; VIII 568; 697.
 Lemnicola *Fucanus*: Lemnicolae II 757.
 Lemnius (*Volcanus*) IV 185.
 Lemnos *insula* XIII 46; 313 398.
 Lenaeus (*Bacchus*): Lenaeo IV 14. Lenaei XI 132.
 Leo *ridus*: Leonis II 51.
 Lerna *palus Argolis*: Lerna I 596.
 Lernaeus: Lernaei veneni IX 130.
 Lernaiae Echidnae IX 68; 156.
 Lesbos *insula*: Lesbii XI 55. Lesbion II 591. XIII 173.
 Lethaea *uxor Oleni* X 70.
 Lethaeus: Lethaei suci VII 152.
 Lethae: Lethaei XI 603.
 Letois (*Apollo*): Letoios VII 384.
 Letoia *proles (Apollo)*: VIII 15.
 Leucas *insula*: Leucada XV 289.
 Leucippus *Messenius* VIII 506.
 Leucion *canis* III 218.
 Leucunoe *Minyae filia* IV 168.
 Leucosia *insula prope Paestum*: Leucosiam XV 708.
 Leucothee *maris dea, antea Ino* IV 541.
 Leucothoë *a Sole amata* IV 208.
 Leucothoën IV 196; 220.
 Liber *pater* III 520; 528; 636. IV 17. VI 125. VII 360. VIII 177. XI 105.
 Libycus: Libycas IV 616. XIV 77.
 Libye II 237.
 Libys *nauta* III 617; 676.
 Libys (*Afer*) V 75; 328.
 Lichas *Herculis servus*: Lichae IX 155. Lichan IX 211; 229. Licha IX 213.
 Ligdus *Cretensis*: Ligdum IX 670; 684.
 Ligurum *populos* II 370.
 Lilybaeum *Siciliae prom.*: Lilybaeo V 351. Lilybaeon XIII 725.
 Limnaee *nympha* V 48.
 Limyre *Lyciae fl.* IX 646.
 Liriop *nympha* III 342.
 Liternum *Campaniae opp.* XV 714.
 Livia *Augusti uxor* XV 836.
 Livor VI 129. X 515.
 Lotis *nymphe* IX 347.

- Lucifer stella** II 115; 723. IV 628; 664. XI 98(296); 570. XV 189; 789.
Lucifero VIII 2. XI 271; 346.
Lucina dea IX 698. X 507; 510.
Lucinam V 304. IX 294.
Luctus deus IV 483.
Luna II 208. VII 207. Lunae XIV 367. Lunares currus XV 790.
Lyaeus (Bacchus) XI 67. Lyaeo VIII 274. Lyaeum IV 11.
Lycabas nauta III 624; 673. — *Assyrius* V 60. — *Centaurus* XII 302.
Lycaethus Centaurus: Lycaethum XII 350? *cf.* Lycetum.
Lycaeus Arcadiae mons: Lycaei I 217. VIII 317. Lycaeo I 697.
Lycaon rex Arcadiae I 198; 221. Lycaona II 526.
Lycaonius: Lycaoniae parentis II 496. Lycaoniae mensae I 165.
Lycetus Phinei socius: Lycetum V 86. *Centaurus*: Lycetum XII 350.
Lyceum Atheniense: Lycei II 710.
Lycia: Lyciae IV 296. VI 317; 340. Lyciam IX 645.
Lycidas Centaurus XII 310.
Lycisce canis III 220.
Lycius: Lycii Sarpedonis XIII 255. Lyciā gente VI 382. plebe XII 116. Lycias urbes IV 296.
Lycormas Aetoliae fl. II 245.
Lycormas Cephenum unus V 119.
Lycetus (Creticus): Lyctia classis VII 490.
Lycurgus Thraciae rex: Lycurgum IV 22.
Lycus Phrygiae fl. XV 273.
Lycus Centaurus: Lycum XII 332.
Lycus socius Diomedis XIV 504.
Lydia VI 146.
Lydus: Lydos XI 98. Lydas urbes VI 11.
Lyncestius amnis Macedoniae fl. XV 329.
Lyncus Messenius VIII 304.
Lyncides (Perseus) IV 766. V 100.
Lyncidae V 185.
Lyncus rex Scytharum V 650.
Lyrceā (Argiva) arva I 597.
Lyrnesus opp. Mysiae: Lyrnesia moenia XII 108. XIII 176.
Macareis: Macareida Issen VI 124.
Macareus Lapitha XII 447. — *alius* XIV 159; 441. Macareu XIV 318.
Macedonia sarissa XII 461.
Maeandrus Lydiae fl. II 246. VIII 162. Maeandri IX 451. — Maeandrius iuvenis (*Caunus*) IX 574.
Maenades XI 22.
Maenalius: Maenalios sinus V 608.
Maenalos Arcadiae mons: Maenalon II 415; 442. Maenala I 216.
Maeonia (Lydia) III 583. Maeoniam VI 149.
Maeonis (Arachne) VI 103.
Maeonius: Maeoniae Arachnes VI 5. Maeonias ripas II 252. Maeonios (*Tyrrhenos*) nautas IV 423.
Maera ignota VII 362.
Magnetes Thessali: Magnetas XI 408.
Magnum (Pompeii) nomen XV 825.
Maia Mercurii mater: Maia natus II 685. creatus XI 303.
Manes dei VIII 488. Manibus II 303. V 115. VI 569. Manes (*acc.*) I 586. V 73. VI 699. VII 206. IX 406. XIII 447; 464. XIV 105.
Manto Tiresiae filia VI 157.
Marathon VII 434.
Mareotica (Aegyptia) arva IX 773.
Marmarides Libycus: Marmaridae V 125.
Mars III 132. XII 91. Martis VIII 20. XIII 208. Marti XIII 275. Martem VII 140. Marte III 123; 541. IV 171. XII 605. XIII 11; 359. XIV 246; 450. XV 746.
Marsyas satyrus VI 383 *sqq.* flumen Phrygiae VI 400.
Martius anguis III 32. miles XIV 798.
Mater deum (Cybele) X 696. Matri deum X 686. *cf.* XIV 536.
Mavors VIII 61. XIV 806. Mavortis scopulum (*Areopagus*) VI 70. Mavortis VIII 101. VIII 7.
Mavortius (Meleager) VIII 437.
Mavortia proles (Theban) III 531.
Medea Aetiae filia VII 11; 41; 70; 257; 285; 406.
Medon nauta III 671. *Centaurus* XII 303.
Medusa IV 779. Medusae IV 654; 742; 781. V 69; 217; 246.
Medusaeus: Medusaei V 257. X 22. Medusaeo V 249; 312.
Megareus X 605.

- Megareus heros (*Hippomenes*) X 659.
 Melampus canis III 206; 208.
 Melanchaetes canis III 232.
 Melaneus canis III 222. *Centaurus* XII 306.
 Melanthe Deucalionis filia VI 120.
 Melanthus nauta III 617.
 Melas Thraciae fl. II 247.
meleagrides aves VIII 545 sqq.
 Meleagros Oenei fil. VIII 299; 385; 515. Meleagron VIII 270. Meleagre IX 149.
 Melicertes Athamantis fil., postea Palaemon: Melicerta IV 521.
 Memnon Aurorae filius: Memnonis XIII 578; 594; 599.
memnonides aves VIII 617.
 Menaleus Cephenum unus V 128.
 Mendesijs (*Aegyptius*) V 144.
 Menelaus: Menelae XIII 203.
 Menephron VII 386.
 Menoetes Lycius: Menoetae XII 127. Menoeten XII 116.
 Mensis II 25.
menta pro sponsia VIII 653.
Mentha nympa X 728.
 Mercurius deus: Mercurium II 741. Mercurio IV 288; 753. cf. alipes, caducifer, Cyllenius.
 Meriones Cretensis XIII 358.
 Mermeros Centaurus XII 305.
 Merops Aethiopum rex: Meropis I 762. II 184.
 Messapia (*Calabra*) arva XIV 513.
 Messene VI 417.
 Messenius: Messenia arva II 679. moenia (*in Sicilia*) XII 544. XIV 17.
 Mestra Erysichthonis filia VIII 729 sqq.
 Methymnaeus: Methymnaeae Lesbii XI 55.
 Metion Syenites: Metionē V 74.
 Midas Phrygiae rex: Midae XI 174. Midan XI 92; 162.
 Miletus quidam: Miletum IX 444. Milete IX 447. — *M. urbs* IX 449.
 Miletis (*Byblis*): Miletida IX 635.
 Milon athleta Crotoniensis XV 229.
 Mimas Ioniae promunturium II 222.
 Minerva (cf. *Virgo*): Minervae II 563; 749. IV 796. VIII 250; 654. XIII 336; 380. XIV 475. Minervae baca (*oliva*) XIII 652. promunturium in Campania XV 709. Minervae II 588; 709; 788. IV 754. VIII 275. Minervam VIII 264. Minervā IV 33.
 Minois (*Ariadne*): Minoide VIII 174.
 Minos Cretae rex VII 456; 472. VIII 6; 24; 42; 45; 64; 95; 152; 157; 187. Minoa IX 441. Minoe IX 437.
 Minturnae Campaniae opp. XV 716.
 Minyae (*Argonautae*) VII 1; 115; 120. Minyis VI 720. VII 8.
 Minyeias i. e. *Minyae filia* IV 1. — Minyeis: Minyeides IV 32; 425. — Minyeia proles IV 389.
 Mithridateus: Mithridateis nominibus Pontum tumentem XV 755.
 Mnemonides (*Musae*) V 280 Mnemonidas V 268.
 Mnemosyne Musarum mater: Mnemosynen VI 114.
 Molossi Epirotici: Molosso rege (*Munycho*) XIII 716. Molossa gens I 226.
 Molpeus Phinei socius V 163. Molpea V 168.
moly herba XIV 292.
 Monychus Centaurus XII 494.
 Mopsopius (*Atticus*): Mopsopium V 661. Mopsopios VI 423.
 Mopsus XII 523. Mopso XII 451. Mopsus XII 451. cf. Ampycides.
 Morpheus Somniorum deus XI 671. Morphea XI 635; 647.
 Mulciber (*Volcanus*) II 5. IX 263; 423. XIV 533.
 Munychios agros (*portus Athenarum*) II 709.
 Musa V 294; 337. X 148. Musae XV 622.
 Mutinae moenia XV 823.
 Mycale Ioniae promunturium II 223.
 Mycale Thessala XII 263.
 Mycenae VI 414. XV 426; 428.
 Mycenis (*Iphigenia*): Mycenida XII 34.
 Myconus insula: Myconum VII 463.
 Mygdonides (*Phrygiae*) VI 45.
 Mygdonius (*Thracius*) II 247.
 Myrmidones Aeginae incolae: Myrmidonas VII 654.
 Myrrha Cinyrae filia X 313; 318;

- 363; 402; 476. Myrrhac X 411. Myrrham X 310. myrrha X 501. Myscelus XV 20. Mysus: Mysum Caicum XV 277.
- Nabataeus** (*Arabs*) V 163. Nabataea regna I 61.
- Naias** (*nympha aquarum*) I 690. Naiades XIV 328. Naiadum IV 304. VI 329. X 9.
- Nais** (*nympha aquarum*) III 49. IV 329; 356. Naides I 641. II 325. III 506. IV 289. VIII 580. IX 87. X 514. XI 49. XIV 557; 786. Naidas VI 453. IX 657.
- Nape canis** III 213.
- Nar fluvius Umbriae** XIV 330.
- Narcissus Cephisi fil.:** Narcissum III 346; 370.
- Narycia urbs Bruttiorum:** Naryciam XV 705.
- Narycius (Locrensis):** Lelex VIII 312. heros (*Ajax*) XIV 468.
- Nasamoniacus (Libycus):** Nasamoniaci agri V 129.
- Naupliades (Palamedes)** XIII 39; 310.
- Naxus insula** III 640. Naxon III 636. Naxo III 649.
- Nebrophonus canis** III 211.
- Nedymnus Centaurus:** Nedymnum XII 350.
- Neleius (Nestor)** XII 577.
- Neleus Nestoris pater:** Nelei pascua II 689.
- Nelcus:** sanguinis Nelei XII 553. Pylus Nelca VI 418.
- Nelides:** Nelidae (*plur.*) XII 548.
- Nemeaeus leo:** Nemeaea moles IX 197. Nemeaeo vellere IX 235.
- Neoptolemus Achillis fil.:** Neoptoleum XIII 454. *cf.* Pyrrhus.
- Nephele nympha** III 171.
- Nepheleis (Helle):** Nepheloidos XI 195.
- Neptunius (Theseus)** IX 1. Neptunia proles (*Hippomenes*) X 639; 665. (*Cycnus*) XII 72.
- Neptunus** II 270. IV 538. VIII 842. X 606. XII (144.) 198; 553. Neptunum XII 26. Neptune IV 532. VI 115. VIII 598.
- Nereis nympha maris** XI 259. XIII 748. Nereida XI 380. Nereide XII 93. Nerei XIII 857. Nereides I 302. XI 361. XIII 898. XIV 264. Nereidum V 17. *cf.* II 11; 269. XIII 742. Nereius iuvenis (*Phocus*) VII 685. Nereia (*Thetis*) XIII 162. Neretum *opp. Calabriae* XV 50. Nereus maris deus I 187. XI 361. XII 24. XIII 741. Nerea II 268. XII 94.
- Neritus (mons Ithacae); hinc Neritius Macareus** XIV 159. Neritiae ratis XIV 563. Neritias domos XIII 711.
- Nesscus:** Nesseo sanguine IX 153. Nesseis manibus XII 449.
- Nessus (Centaurus)** IX 108; 131. Nesso IX 112; 119. XII 308. Nesse IX 101; 121.
- Nestor** VIII 313 (365). XII 169. Nestora XIII 63 *sq.*
- Nileus Phineis socius** V 187.
- Nilus fl.** I 423. II 254. V 324. Nili XV 753. Nilum IX 774. Nile I 727. Nilo V 187.
- Ninus rex Assyrius:** Nini busta IV 88.
- Niobe Tantali filia** VI 147; 156; 165; 273. Nioben VI 287. Niobe VI 273.
- Niseia virgo (Scylla)** VIII 45.
- Nisus Megarae rex** VIII 8. Nisi VIII 17; 90. Nise VIII 126.
- Nixus sidus:** Nixi VIII 182.
- Nixi dei:** Nixos pares IX 294.
- Noemon Lycius:** Noemona XIII 258.
- Nonacria (Atalanta)** VIII 426.
- Nonacrinus (Arcadicus):** Nonacrina virgine (*Callisto*) II 411. Nonacrinas hamadryadas I 689.
- Noricus ignis ferrum excoquit** XIV 712.
- Notus** I 264. Notum I 264.
- Nox** XI 607. XV 31. Noctis XIV 404. Noctem *ib.* Nocte genitas (*Erinyas*) IV 452.
- Nubigenae (Centauri):** Nubigenas XII 211; 536.
- Numa rex Romae:** Numam XV 4; 481; 487.
- Numicius Latii fl.** XIV 599. Numici XIV 328.
- Numidae:** Numidas XV 754.
- Numitor rex Albae** XIV 773.
- Nycteis (Antiope):** Nycteida VI 111.

- Nyctelius (*Bacchus*) IV 15.
 Nycteus *Diomedis socius* XIV 504.
 Nyctimene *Lesbia* II 590. Nyctimenen II 593.
 Nymphæ (cf. Naias, Nereis, Oreas, Dryas, Hamadryas) XIV 264.
 nympa (*Egeria*) XV 482; 531. *plerumque non ut nomen proprium ponitur.*
 Nyseides (*Indicæ*) nymphæ III 314.
 Oceanus IX 499. Oceani VII 267. Oceanum II 510. XIII 292; 950. Oceano IX 594. XV 12; 30; 830.
 Ocyrhoë *nympha*: Ocyrhoën II 638.
 Odrysius (*Thracius*) rex: *Tereus* VI 490. Polymestor XIII 553.
 Oeagrus *Orphei pater: hinc Oeagrius* II 219.
 Oebalides (*Hyacinthus*): Oebalide X 196.
 Oebalius: Oebalio *vulnere* XIII 395.
 Oechalia (*Euboeæ opp.*) IX 136.
 Oechalis: Oechalidum IX 331.
 Oeclides (*Amphiarus*) VIII 317.
 Oedipodionia *Thebæ* XV 429.
 Oeneus *Calydonis rex* VIII 486. Oenea VIII 273.
 Oenius: Oenios *agros* VIII 281.
 Oenides (*Meleager*): Oenidae VIII 414. (*Diomedes*) XIV 512.
 Oenopia (*Aegina*) VII 472 sq.
 Oenopius (*Aegineticus*): Oenopiis *muris* VII 490.
 Oetaeus *rex* XI 383. Oetaeis *arvis* I 313. *regionibus* VII 223(?)
 Oete *mons* II 217. IX 230. Oetes VII 223 *adn.* Oeten IX 165; 204.
 Oileus *Locrorum rex*: Oileos XII 617.
 Olenides: Oleniden XII 433.
 Olenius (*ab Oleno Achaiae opp.*): Oleniac *capellæ sidus Amaltheæ* III 594.
 Olenos *Lethææ maritus* X 69.
 Oliaros *insula* VII 469.
Olympii ludi XIV 325.
 Olympus *mons* II 225. VII 225. Olympi II 60. VI 487. IX 499 XIII 760. Olympum I 154. Olympo I 212.
 Olympus *tibicen* VI 393.
 omnipotens (*Iuppiter*) II 505. XIV 816.
 Onchestius (*Boeotius*) X 605.
 Opheltes *navata* III 605; 641.
 Ophias VII 383.
 Ophionides *Amycus* XII 245.
 Ophiusia (*Cypria*) *arva* X 229.
 Ops (*Rhea*): Opem IX 498.
 Orchamus *Persarum rex* IV 212.
 Orchomenos VI 416. Orchomenon V 507.
 Orcus: Orci XIV 116.
 Oresteus: Oresteae *Dianæ* XV 489.
 Oreas *montis nympha*: Oreada VIII 778.
 Oresitrophus *canis* III 233.
 Oribasus *canis* III 210.
 Orion *venator, postea sidus*: Orionis VIII 206. XIII 294. Orione XIII 691.
 Orios: Orion *et Orio* XII 262.
 Orites *cf. ad* XII 457.
 Orithyia *Erechthei filia* VI 683. VII 695 *bis*. Orithyian VI 707.
 Orneus *Centaurus* XII 302.
 Ornytides *cf. ad* VIII 371.
 Orontes *Syriæ fl.* II 248.
 Orpheus X 64; 79. XI 66; 92. Orphea X 3. XI 5; 23. Orpheu XI 44.
 Orphæus: Orphei *theatri* XI 22.
 Orphne *Tartarea nympha* V 539.
 Orthiades *cf. ad* VIII 371.
 Ortygie *Syracusana insula*: Ortygiam I 693. V 499; 640. — *est etiam Delos* XV 337.
 Osiris *deus Aegyptiorum* IX 693.
 Ossa *Thessaliæ mons* II 225 VII 224. Ossae I 155.
 Ossaeus: Ossaeae *ursae* XII 319.
 Othrys *Thessaliæ mons* II 221. VII 225. XII 508. Othryn VII 353. XII 173.
 Pachynos *Siciliæ promunturium* XIII 724. Pachyne V 351.
 Pactolus *Lydiæ fl.*: Pactolon XI 87(137). nymphæ Pactolides VI 16.
 Padus *fl.*: Padum II 258.
 Paeon (*Apollo*) I 565. Paeania XIV 720.
 Paeones *Macedoniæ gens*: Paeonas *nivosos* V 313.
 Paeoniâ (*Apollinis*) *ope* XV 535.
 Paeonius (*Macedonica*): Euipe V 303.

- Paestum *Lucaniae urbs*: Paesti XV 708.
 Pagasae *Iolci portus*: Pagasaeus Iason VIII 349. Pagasaeae silvae XII 412. Pagasaea carina XIII 24.
 Palaemon *deus maris* XIII 918.
 Palaemona IV 541. *cf.* Melicertes.
 Palaestinus (*Syrus*): Palaestina V 145. Palaestini IV 46.
 Palamedes XIII 56. Palameden XIII 308. *cf.* Naupliades.
 Palatinus: Palatinae gentis XIV 622. Palatinis collibus XV 560.
 Palatium *Romanum*: Palati XIV 333; 822. Palatia caeli I 176.
 Palici *dei Siculi*: Palicorum V 406.
 Palilia: festis Palilibus XIV 774.
 palladium XIII 336; 380.
 Palladius (*Minervae sacer*): Palladius Athenas VII 723. arces VII 399. Palladios latices (*oleum*) VIII 275.
 Pallantias (*Aurora*) IX 421. XV 191.
 Pallantis (*Aurora*): Pallantidos XV 700.
 Pallas II 553. III 102. IV 38. V 46; 336. VI 26; 70; 129; 135. VIII 252. Pallados XII 360. Palladis: arces (*Acropolis*) II 712. arbor VI 335. Pallada V 263; 375. VI 36; 44. XII 151. Pallade II 567; 834. VI 23. XIII 99.
 Pallas *Aegei frater*: Pallante sati VII 665 *sq.* creatos VII 500.
 Pallene *opp. Thraciae* XV 356.
 Pallor *deus* VIII 781.
 Pamphagus *canis* III 210.
 Pan *deus* I 698. XI 153. XIV 515.
 Pana I 704. XI 171. Panes XIV 638.
 Panchaia (*in Arabia*) tellus X 309. — Panchaea rura X 478.
 Pandion *Athenarum rex* VI 426; 495. Pandiona VI 676. Pandione VI 436; 520; 634; 666. — Pandioniae Athenae XV 430.
 Pandrosos *Cecropis filia* II 559.
 Pandrose II 738.
 Panomphaeus, *Iovis cognomen*: Panomphaeo Tonanti XI 198.
 Panope *Phocidis opp.*: Panopes arva III 19.
 Panopeus *venator* VIII 312.
- Panthoides Euphorbus, *postea Pythagoras* XV 161.
 Paphos *heros*: Paphon X 297.
 Paphos *Cypri urbs*: Paphon X 530. — Paphius *heros (Pygmalion)* X 290.
 Paraetonium (*Libyae opp.*) IX 773.
 Parcae *deae (cf. II 654. XV 782; 808)*: Parcarum V 532.
 Paris XIII 202. XV 805. Paridis XII 4. XIII 500. Parim XII 596. XIII 200.
 Parius: Pario marmore III 419.
 Parnasis: Parnasidelauro XI 165.
 Parnasius: Parnasia Themis IV 642. Parnasia templa V 278.
 Parnasus *Phocidis mons* I 317. II 221. Parnasi I 467. XI 339.
 Paros *insula* VIII 221. Paron VII 465.
 Parrhasis (*Callisto*) II 460.
 Parrhasius (*Arcas*): Parrhasio Ancaeo VIII 315.
 Parthaon *Oenei pater*: Parthaone nate IX 12.
 Parthaoniae domus VIII 542.
 Parthenium (*Arcadium*) nemus IX 188.
 Parthenope (*Neapolis*): Parthenopen XV 712.
 Parthenopeia moenia XIV 101.
 Pasiphaë: Pasiphaën VIII 136.
 Pasiphaeia (*Phaedra*) XV 500.
 Patarea regia, a *Patara Lyciae opp.* I 516.
 Patrae *Achaiae urbs* VI 417.
 Pavor *deus* IV 484.
 Pegasus V 262. Pegason IV 784.
 Pelagon *venator*: Pelagona VIII 360.
 Pelasgus (*Graecus*): Pelasgi nominis XII 607. Pelasgae gentis XII 7. Pelasgā classe XIII 268. Pelasgi VII 133. XII 19. XIII 128. Pelasgas urbes VII 49. Pelasgos XIII 571. XIV 562. XV 452.
 Pelates *Libys* V 124. *Lapitha* XII 255.
 Pelethronius (*Peliacus*): Pelethronium Erigdupum XII 447.
 Peleus VII 477. VIII (309) 380. XI 217; 238; 244; 260; 266; 290; 350; 398. XII 193; 366; 388. XIII 152; 155. Pelea XI 379; 407. XV 856.
 Peleu XI 284; 349 *bis*.

- Peliacus** (*in Pelio ortus*): Peliacae cuspidis XII 74.
Pelias (*Aesonis frater*): Peliae VII 298. Pelia VII 304; 322.
Pelides (*Achilles*) XII 619. Peliden XII 600.
Pelion mons Thessaliae VII 225, (*sive Pelios*) XII 513. Pelion I 155. VII 352.
Pellaeus (*Macedonicus*) XII 254. arvis Pellaeis V 302.
Pelopeiades Mycenae VI 414.
Pelopeius: Pelopeia arva VIII 612.
Pelops VI 404; 411.
Peloros Siciliae promunturium XIII 726. Pelori XV 706. Peloro V 350.
Penates I 174; 231; 772. III 539. V 155; 496; 650. VII 574. VIII 91; 637. IX 639. X 155. XII 546. XV 864. Penatibus IX 446.
Penatigero Aeneae XV 450.
Peneis (*a Peneo fl.*) *nympha* (*Daphne*): Peneide I 473. Penei I 504. Peneidas undas I 544.
Peneius: Daphne Peneia I 452; 525. Peneia arva XII 209.
Penelope (XIV 671): Penelopes socer (*Laertes*) VIII 315. Penelope (*dat.*) XIII 510.
Penēus Thessaliae fl. I 568. II 243. VII 230.
Pentheus Echionis f. III 513; 532; 577; 692. Pentheā III 561; 706; 712. IV 22.
Penthēus: Pentheā caede IV 429.
Peparethos insula VII 470.
Perdix VIII 236 *sqq.*
Pergama XII 440; 586. XIII 169; 219; 320; 348; 373; 506; 519. XIV 467. XV 442.
Pergus Siciliae lacus V 386.
Periclymenus Nestoris frater: Periclymeni XII 551.
Perimele nympha et insula: Perimelen VIII 591.
Periphas Atticae rex: Peripha VII 400.
Periphas Lapitha: Periphanta XII 444.
Perrhaebi Thessali: Perrhaebum XII 172 *sq.*
Perse 'genetrix Circes' IV 205.
Perseis (*Hecate*): Perseidos VII 74. Perseius: Perseia castra V 128. Persephone *dea* X 730. Persephones V 470. Persephonen X 15. Perseus IV 638; 696; 698; 729. V 16; 34; 56; 80; 167; 175; 178; 248. Persei V 201. Persea IV 610. V 30; 33. Perseu V 190; 216. *cf.* Abantiades, Agenorides, Danaeius, Lyncides.
Persis regio: Persida I 62. *pestis describitur* VII 523—613.
Petraeus Centaurus: Petraei XII 330. Petraeum XII 327.
Pettalus Phinei socius V 115.
Peucetios (*Apulos*) sinus XIV 513.
Phaeacum rura XIII 718.
Phaedimus Niobes fil. VI 239.
Phaeocomes Centaurus XII 431.
Phaestia (*Cretica*) tellus IX 669.
Phaestiadās (*Cressas*) IX 717.
Phaëthon Phoebi filius I 750; 754; 776. II 34; 54; 99; 111; 179; 227; 319; 327; 369. Phaëthontis I 764. II 381. Phaëthonta II 342.
Phaëthonteus: Phaëthonteos ignes IV 246.
Phaëthontis (*cycnus*): Phaëthontida volucrum XII 576.
Phaëthusa Heliadum una II 346.
Phantasos Somniorum deus XI 642.
Pharos insula Aegypti XV 287. Pharon IX 773.
Pharsalia XV 823.
Phasias (*Medea*) VII 298.
Phasis Colchidis fl. II 249. Phasidos VII 6.
Phegeus: *hinc* Phegeius ensis IX 412.
Phegiacus (*a Phegia, Arcadiae opp.*): Phegiaco Erymantho II 244.
Phene Periphantis uxor VII 399.
Pheneos Arcadiae opp.: Pheneon XV 332.
Pheretiades (*Admetus*): Pheretiade VIII 310.
Phiale nympha III 172.
Philammon vates XI 317.
Philemon VIII 621; 672; 696; 706. Philemona VIII 705.
Philippi Macedoniae opp. XV 824.
Philoctetes (*cf. Poetas*): Philoctete XIII 329.
Philomela VI 451; 475; 511; 553; 573; 601; 643; 658.

- Philyreus heros** (*Chiron*) II 676.
Philyreia tecta VII 352.
Phineus *Cephei frater* V 8; 36; 89; 157; 231. *Phinea* V 92; 158; 210. *Phineu* V 93; 224. — *Phineā manu* V 109.
Phineus *Thrax* VII 3.
Phlegethontis (*Tartarea*): *Phlegethontide lympha* V 544. unda XV 532.
Phlegon Solis equus II 154.
Phlegra locus Gigantomachiae: *Phlegraeis campis* X 151.
Phlegraeus Centaurus: *Phlegraeon* XII 378.
Phlegyae Boeota gens: *Phlegyis* XI 414.
Phlegyas Phineisocius: *Phlegyam* V 87.
Phobetor (*cf. Icelus*): *Phobetora* XI 640.
Phocaeus a Phocide: *Phocaica tellure* II 569. — *a Phocaea Ioniae urbe*: *Phocaico murice* VI 9.
Phocēus a Phocide: *Phocaea rura* V 276. *Phoceus custos* XI 348.
Phocis I 313.
Phocus (*Pelei frater*) VII 477; 668; 670; 794. *Phoci* XI 267. *Phoco* XI 381. *Phoce* VII 733; 795.
Phoebe (*Diana*) I 11. II 723. VI 216. *Phoebes* I 476. II 415. XII 36.
Phoebeus ales (*corvus*) II 545. *Phoebeia Byblis* IX 653. *Phoebus iuvenis* (*Aesculapius*) XV 642. *anguis* XV 742.
Phoebēus: *Phoebam Rhodon* VII 365. *Phoebis sortibus* III 130. *Phoebus ignes* V 389.
Phoebus I 451; 552. II 24; 399; 628. III 10; 151. IV 349. VI 122; 215. VII 324. X 132; 162; 178; 197. XI 58; 303; 310; 595. XIII 631. XIV 150; 416. XV 418. — *Phoebi* I 452. III 8. V 330. XI 164. XIII 409; 500; 639; 676. XIV 141. XV 550; 631. — *Phoebol* IV 714. VI 486. XIV 133. XV 491. — *Phoebum* III 18. VIII 31. — *Phoebe* I 463. II 36; 608. VIII 350. XV 865. — *Phoebol* I 338; 751. II 110. IX 444. XI 316.
Phoenices: *Phoenicas* III 46.
Phoenissa *Tyros* XV 288.
Phoenix (*Amyntoris f.*) VIII 307.
- phoenix avis**: *phoenica* XV 393; 402.
Pholus Centaurus XII 306.
Phorbas Phineisocius V 74. *Phorbantis* V 78. — *alius* XI 414. — *Lapitha* XII 322.
Phorcides (*Graecae*): *Phorcidas* IV 773.
Phorcynis (*Medusa*): *Phorcynidos* IV 742. *Phorcynida* V 230.
Phoronis (*Io*): *Phoronidos* I 667. *Phoronide* II 524.
Phrixa vellera arietis aurea VII 7.
Phrygia: *Phrygiae* VI 146; 400. *dat.* XIII 428.
Phrygius (*plerumque pro Troiano positum*): *Phrygii Ganymedis* X 157. *Phrygii mariti* (*Aeneae*) XIV 79. *Phrygiae Minervae* XIII 336. *classis* XIV 547. *cladis* XIV 562. *Phrygio tyranno* (*Laomedonti*) XI 203. *vati* (*Heleno*) XIII 720. *Phrygia harena* (*Troade*) XII 38. *gente* XIII 244. *Phrygiae gentes* VI 177. *Phrygiis vestibus* VI 166. *arvis* VIII 162. *collibus* VIII 611. *armis* XIII 431. *campis* XIII 578. *Phrygios muros* XII 148. *nepotes* (*Romanos*) XV 444. *Phrygias arces* XIII 44.
Phryx: *Phryges* XI 91. XII 70. *Phrygum* XII 607. XIII 388; 434. *Phrygibus* XV 452.
Phthia opp. Thessaliae: *Phthiam* XIII 156.
Phyleus Eleus VIII 308.
Phyllēus (*Thessalus*): *Phyllei iuvenis* (*Caenei*) XII 474.
Phyllius VII 372.
Picus rex Italus XIV 320; 342; 363. *Pico* XIV 336; 396; 398.
Pierides in picas mutatae V 300—676.
Pierus rex Pellae V 302.
Pindus mons VII 225. *Pindum* XI 554. *Pindo* I 569. II 225. VII 225.
Piraea litora VI 446.
Pirene Corinthi fons; *hinc Pirenida Ephyren* VII 391. *Pirenidas undas* II 240.
Pirithous VIII 404. *Pirithoi* XII 330; 332 *sq.* *Pirithoo* VIII 303. *Pirithoum* XII 218; 229.
Pisa Elidis opp. V 494. **Pisacae** *Arethusae* V 409.

- Pisces sidus:** *Pisci* X 165. *Piscibus* X 78.
Pisenor Centaurus: *Pisnore* XII 303.
Pitane Aelidis urbs: *Pitanen* VII 357.
Pithecusas Campaniae insulas XIV 90.
Pittheius: *Troezen Pittheia* VI 418. — *Pittheam Troezena* XV 296; 506.
Pittheus Pelopis fil., rex Troezenius VIII 612.
Pleïades Atlantis filiae: *Pleias (Maia)* I 669. *Pleiadum* VI 174. *Pleïadas* XIII 293.
Pleïone Pleïadum mater: *Pleïones nepos (Mercurius)* II 743.
Pleuron Aetoliae opp. VII 382. *Pleuronius Acmon* XIV 494.
Plexippus Thestïades: *Plexippi* VIII 440.
Poeantiades (Philoctetes): *Poeantiaden* XIII 313.
Poeas Philoctetae pater: *Poeante satum* IX 233. — *Poeantia proles* XIII 45.
Poemenis canis III 215.
poeniceas vestes XII 104.
Polites Ulixis socius: *Politen* XIV 251.
Polydegmon Phinei socius: *Polydegmona* V 85.
Polydamas Troianus: *Polydamanta* XII 542.
Polydectes Seriphi rex: *Polydecta* V 242.
Polydorus: *Polydoreo sanguine* XIII 628.
Polydorus Priami filius XIII 529. *Polydori* XIII 535. *Polydore* XIII 431.
Polymestor Chersonesi rex: *Polymestoris* XIII 429. *Polymestora* XIII 550.
Polypemon Halcyones avus: *Polypemonis* VII 401.
Polyphemus Cyclops: *Polyphemon* XIII 771. XIV 167. *Polypheme* XIII 764.
Polyxena Priami filia XIII 447; 459.
Pomona nympa XIV 623.
Pontus regio Asiae minoris: *Pontum* XV 866.
- Priameius: Priameia coniunx (Hecuba)** XIII 404; 512.
Priamides (Helenus) XIII 722. XV 438. *Priamiden* XIII 99. — *Priamidas* XIII 481.
Priamus rex Troiae XI 757. XII 1; 602. XIII 404. *Priami* XIII 408; 469. *Priamo* XIII 201. XIV 474. *Priamum* XIII 201; 519.
Priapus hortorum deus: *Priapi* IX 347. *cf.* XIV 640.
Proca rex Albae XIV 622.
Prochyten insulam XIV 89.
Procris Erechthi filia VII 694; 708 *bis*; 841. *Procrin* VII 707; 712; 824. *Procri* VI 682.
Procrustes latro: *Procrusten* VII 438.
Proetides insania liberatae: *Proetidas* XV 326.
Proetus Acrisii frater V 239. *Proetum* V 238.
Progne Pandionis filia VI 433; 440; 538; 566; 595; 603; 610; 619; 641; 653. *Prognis* VI 428; 468. *Prognen* VI 470; 563; 580.
Promethides (Deucalion) I 390.
Propoetides X 238. *Propoetidas* X 221.
Proreus nauta III 634.
Proserpina dea V 391; 505; 530; 554.
Prospicientis Veneris templum XIV 761.
Protesilaus Thessalus: *Protesilaë* XII 68.
Proteus maris deus XI 221; 255. XIII 917. *Protea* II 9. *Proteu* VIII 722.
Prothoënor Cephenus: *Prothoënora* V 98.
Prytanis Lycius: *Prytanim* XIII 258.
Psamathe Nereis: *Psamathen* XI 398.
Pseacas nympa III 172.
Psophis Arcadiae opp.: *Psophida* V 607.
Pterelas canis III 212.
Punica mala X 737.
Pygmaeigrum inimici: *Pygmaeae matris* VI 90.
Pygmalion Cyprius X 243; 253; 276.
Pylius (Nestor) VII 365. XII 537.

- Pyllo XII 532. — Pyllos agros II 684. annos XV 838.
 Pylos *Elidis opp.*: VI 418. Pylon XII 545.
 Pyracmus *Centaurus*: Pyracmon XII 455.
 Pyraethus *Centaurus*: Pyraethi XII 444.
 Pyramus *Babylonius* IV 55; 71; 107; 146. Pyrame IV 142; 143.
 Pyreneus *Daulidis rex* V 274; 287.
 Pyrois *Solis equus* II 153.
 Pyrrha *Deucalionis uxor* I 385. Pyrrham I 350.
 Pyrrhus (*Achillis f.*) XIII 155. *cf.* Neoptolemus.
Pythagorae praecepta XV 60 *sqq.*
 Pythia *ludi* I 447.
 Python *draco* I 438. Pythona I 460.
quercus Iovis VII 622 *sq.*
 Quirinus (*Romulus*): Quirini XIV 607; 828; 834; 836. XV 572; 756; 863. Quirino XIV 851. Quirine XV 862.
 Quiris (*Romanus*): Quiriti XIV 823. Quirites XV 600.
ranae VI 370 *sqq.*
 Remulus *rex Albae* XIV 616 *sq.*
 Rhadamanthus *Iovis fl.* IX 436. Rhadamanthos IX 440.
 Rhamnusia (*Nemesis*) III 406.
 Rhamnusia (*Nemesis*): Rhamnusidis XIV 694.
 Rhanis *nympha* III 171.
 Rhegion *in Bruttis urbs* XIV 48. Rhegi XIV 5.
 Rhenus *fluvius*: Rhenum II 258.
 Rhesus *Thracum rex*: Rhesi XIII 249. Rhesum XIII 98.
 Rhexenor *Diomedis socius*: Rhexenore XIV 504.
 Rhodanus *fl.*: Rhodanum II 258.
 Rhodius: Rhodiae *classis* XII 569.
 Rhodope *Thraciae mons* II 222 VI 589. Rhodopen VI 87. X 77.
 Rhodopeius heros (*Orpheus*) X 50.
 Rhodos *nympha* IV 204. *urbs*: Rhodon VII 365.
 Rhoeteum *promunturium*: Rhoetei *profundi* XI 197.
 Rhoetus *Centaurus* XII 271; 285; 293; 301. *Phinei socius*: Rhoeti V 38.
 Rhymitium (?) *in ora Magnae Graeciae situm* XV 705.
 Ripheus (*vel Rhipheus*) *Centaurus*: Riphea XII 352.
 Roma *cf. Urbs*: Romam XV 431; 597.
 Romanus: Romana *tellus* XIV 800. *res* XIV 809. *potentia* XV 877. *Romanum nomen* I 201. *Romani regis* XIV 837. *ducis (Antonii)* XV 826. *Romanae urbis* XIV 849. *Romanam urbem* XV 736. — *Romane* XV 637; 654.
 Romuleus: Romuleae *urbis* XV 625. *Romuleos colles* XIV 845.
 Romulus *rex* XIV 799. XV 561. *Romule* XIV 806.
 Rumores *dei*: Rumorum XII 55.
 Rutuli XIV 528. Rutulos XIV 455. Rutulum XIV 567.
 Sabaeā (*Arabica*) *terrā* X 480.
 Sabini XIV 775. Sabinis XIV 797. — *Sabinae gentis* XV 4. *Sabinis corporibus* XIV 800. *Sabina de gente* XIV 832.
 Saecula II 26.
 Salamis *insula* XIV 760.
 Sallentinum (*Calabrum*) *Neretum* XV 50.
 Salmacis *nympha* IV 286; 337; 347. *fons* XV 319. *Salmaci* IV 306. *Same vel Samos insula*: Samon XIII 710.
 Samius (*Pythagoras*) XV 60 *sqq.*
 Samos *insula* VIII 221. *Samon* XV 61.
 Sardes *Lydiae caput*: Sardibus XI 137; 152.
 sarissa *Macedonia* XII 461; 474.
 Sarpedon *Lycius*: Sarpedonis XIII 255.
 Saturnia (*Iuno*) I 611; 615; 721. II 435; 531. III 271; 293; 333; 365. IV 447; 463. V 330. IX 176. XIV 782.
 Saturnia *proles (Picus)* XIV 320.
 Saturnius (*Iuppiter*) I 163. VIII 694. IX 243. Saturnius (*Dis*) V 420.
 Saturnus VI 126. IX 498. XV 858. Saturno I 113.
 Satyri *Bacchi comites*: Satyri *genet.* VI 110; 383. *Satyri plur.* I 193. VI 393. XI 89. XIV 637. *Satyros* I 691.
 Scelerata *sedes Orci* IV 455.

- Schoeneia** (*Atalanta*) X 609. *Schoeneia virgo* X 660.
Sciro latro: *Scironis* VII 447. *Scirone* VII 444.
Scorpius sidus II 196. *Scorpius* II 83.
Scylacea (*Bruttii*) *litora* XV 702.
Scylla gurgis VII 65. XIII 729; 899; 966. XIV 18; 59; 70. *Scyllae* XIV 52. *Scylla* XIV 39.
Scylla Nisi filia VIII 91; 104.
Scyrus insula: *Scyron* XIII 156; 175.
Scythia: *Scythiae* II 224. VIII 779. *Scythiam* I 64. VIII 788.
Scythicus: *Scythicae Dianae* XIV 331. *Scythica sagitta* X 588. *Scythicas oras* V 649. *Scythicus oris* VII 407. *montibus* XV 285.
Scythidēs XV 360.
Seditio dea XII 61.
Semele Cadmi filia III 293. *Semeles* III 274; 278. *Semelen* III 261.
Semeleia proles (*Bacchus*) III 520. V 329. IX 641.
semifer (*Centaurus*) II 633.
Semiramis regina Assyriae IV 58. — *Semiramio sanguine* V 85.
Seriphos insula: *Seriphi* V 242. *Seriphon* V 251. VII 464.
Serpens sidus II 173; *cf.* *Anguis*.
Sibylla Cumaea: *Sibyllae* XIV 104. XV 712. *Sibylla* XIV 154.
Sicania (*Sicilia*): *Sicaniam* V 464; 495. XIII 723.
Sicanius: *Sicanias harenas* XV 279.
Sicelis (*Sicula*): *Sicelidas nymphas* V 412.
Siculus: *Siculi Pelori* XV 707. *Siculo profundo* VII 65. *Siculae terreae* V 361. XIV 7. *Sicula arva* VIII 283. *Siculam Aetnen* XIII 769. *Siculis undis* XV 825.
Sicyonius canis III 216.
Sidon *Phoenicum urbs*: *Sidone* IV 571.
Sidonis (*Dido*) XIV 80. *Sidonida* (*tellurem*) II 840. *Sidonide concha* X 267.
Sidonius hospes III 129 (*Cadmus*). *Sidoniae comites* IV 542 (*Thebanae*).
Sigeum Troadis promunturium: *hinc Sigei profundi* XI 197. — *Sigea litora* XII 71. — *Sigeia litora* XIII 3.
Silenus Satyrus XI 90. *Silenum* XI 99.
Silvanus deus ruris XIV 639. *monticolae Silvani* I 193.
Silvius rex Albae XIV 610.
Simois Troadis fl. XIII 324.
Sinis Polypemonis fl. VII 440.
Sinuessa Auruncorum opp. XV 715.
Siphnos insula VII 466.
Sipylus Niobes f. VI 231.
Sipylus Lydiae mons: *Sipylum* VI 149.
Sirenes V 555. *Sirenum* XIV 88. *sistra Aegyptia* IX 693; 778; 784.
Sisyphus Aeoli fl.: *Sisyphon* IV 465. XIII 27. *Sisyphus* IV 459. X 44. — *Sisyphio sanguine cretus* (*Ulixes*) XIII 32.
Sithon IV 280.
Sithonius (*Thracius*): *nurus Sithoniae* VI 588. *Sithonios agros* XIII 570.
Smilax in florem mutatus: *Smilace* IV 283.
Smintheus Apollo: *Sminthea* XII 580.
Sol deus II 32. XI 353. XIII 852. XV 30. *Solis* II 1; 162. IV 170; 214; 235; 238; 632. IX 736. XIV 33; 346. *Soli* XIII 852 (XIV 368). *Solem* II 394. IV 170; 270. XIV 375. *Sole* I 750; 770. XIV 10.
Somnia XI 588; 614; 617; 626.
Somnus deus XI 647. *Somni* XI 586; 593. *Somme* XI 623 *bis*.
Spartana gente canis III 208.
Sparte urbs VI 414. XV 426; 428. *Sparten* X 170; 217.
Sperchios Thessaliae fl. I 578. — *Spercheides ripae* II 250. *undae* VII 230.
Sperchionides Lycetus: *Sperchioniden* V 86.
Stabiae Campaniae urbs: *Stabias* XV 711.
Stelles in stellionem mutatus V 451—461.
Stheneleus: *Stheneleia proles* (*Cygnus*) II 367. *Stheneleius Eurystheus* IX 272.
Stictes canis III 217.
Strophades Harpyiarum insulae: *Strophadum* XIII 708.
Strymon Thraciae fl.: *Strymone* II 257.

- Stygius: bubo** XV 791. **Stygii torrentis** III 290. **Stygiae nocti** III 695. **Stygiam urbem** IV 437. **Stygioluce** I 189. ore III 76. **gurgite** V 504. **stipite** X 313. **Stygia aqua** III 505. **valle** VI 662. **unda** X 697. XI 500. **Stygiis umbris** I 139. **Manibus** V 115. **sedibus** XIV 155. **Stygios Manes** XIII 464. **amnes** XIV 591. **Stygius paludes** I 736. **undas** II 101. III 272.
- Stymphalis (in Arcadia): Stymphalide silva** V 585. **Stymphalides undae** IX 187.
- Stymphelus Centaurus: Stymphelum** XII 454.
- Styx** IV 433. **Styga** X 13. XV 154. **Styge** XII 322.
- Surrentinus: Surrentino palmitis** XV 710.
- Susurri dei** XII 61.
- Sybaris urbs Lucaniae et flumen** XV 315. **Sybarin** XV 51(?).
- Syenites (a Syene Aegypti urbe)** V 74.
- Symaethius Acis** XIII 878. — **Symaethide nympa** XIII 749.
- Symplegades insulae ponti Euzini** XV 338. (VII 62.)
- Syrinx nympa: Syringa** I 690; 704.
- Syrtis** VIII 120.
- Taenarides (Hyacinthus Lacedaemonius)** X 183.
- Taenarius (Laeonicus)** II 247. **Taenaria portā** X 13.
- Tages Etruscus: Tagen** XV 558.
- Tagus Hispaniae fl.** II 251.
- Tamasenum (Cyprī) agrum** X 644.
- Tanais Scythiae fl.** II 242.
- Tantalides (Agamemno)** XII 621.
- Tantalus (Niobe)** VI 211.
- Tantalus** VI 172. X 41. **Tantale** IV 457.
- Tantalus Niobes filius** VI 240.
- Tarentum** XV 51.
- Tarpeia Romana** XIV 776.
- Tarpeius: Tarpeias (Capitolinas) arces** XV 868.
- Tartara** I 113. II 260 V 371; 423. X 21. XI 670. XII 518; 614.
- Tartareus: Tartareas umbras** VI 676. XII 257.
- Tartessia (Hispaniae) litora** XIV 416.
- Tatius rex Sabinorum** XIV 775; 805.
- Taurus mons: T. Cilix** II 217.
- Taurus sidus: Tauri** II 80.
- Taygete sidus Pleiadum: Taygeten** III 595.
- Tectaphos Lapitha: Tectaphon** XII 433.
- Tegeaea (Atalante)** VIII 317; 380.
- Telamon Aeaci fil.** VII 476; 477; 647; 669. VIII 309; 378. XI 216. XIII 152. **Telamone** XII 619. XIII 22; 123; 345.
- Telamoniades (Aiax)** XIII 231.
- Telamonius (Aiax)** XIII 194; 266; 321.
- Telchines Rhodii: Telchinas** VII 365.
- Teleboas Centaurus** XII 436.
- Telemus vates** XIII 769; 770.
- Telephus rex Mysiae** XII 112.
- Telephon** XIII 171.
- Telestes Creticus: Teleste** IX 717.
- Telethusa Ligdi uxor** IX 682; 696; 766.
- Tellus dea (I383.)** II 272; 301. VII 196.
- Temese Bruttiorum opp.: Temeses metalla** XV 707. — **Temesaea aera** VII 207.
- Tempe** I 568. VII 222. — **alia (Boeotica):** VII 371.
- Tenedos insula** I 516. **Tenedon** XII 109. XIII 173.
- Tenos insula** VII 469.
- Tereus rex Thracius** VI 424; 433; 455; 473; 478; 650; 682. **Tereo** VI 635. **Terea** VI 615; 647. **Tereu** VI 497.
- Terra dea: Terram** I 157.
- Terror deus** IV 484.
- Tethys maris dea** II 69; 156. XI 784. **Tethyn** II 509. IX 499. XIII 950.
- Teucer Telamonis fil.** XIII 157.
- Teucri** XIII 704. XIV 698.
- Teucri (Troiani)** XIII 727. **Teucros** XIII 704. **Teucras carinas** XIV 72.
- Teuthranteus i. e. Mysius** II 243.
- Thaumantea (Iris): Thaumantea virgine** XIV 845.
- Thaumantias (Iris)** IV 479. —

- Thaumantis**: *Thaumantidos* XI 647.
Thaumas *Centaurus* XII 303.
theatrum: *Orphei theatri* XI 22. *theatris* III 111. *cf. amphitheatrum*.
Thebae III 131; 553. IX 403 (XIII 684). XV 429. *Thebis* VII 762. *Thebas* III 549. V 253. *Thebis* III 561. IV 416. XIII 691.
Thebae prope Troiam: *Eetioneas Thebas* XII 110. *Thebae* XIII 172.
Thebaidēs (*Thebanae*) VI 163.
Themis dea IV 642. IX 403; 419.
Themis I 322. *Themis* I 379.
Thereus Centaurus: *Therea* XII 353.
Therodamas canis III 233.
Thermodon Cappadociae fl. II 249.
Thermodontiacus: *Thermodontiacā bipenni (Amazonum)* XII 606. *Thermodontiacus auro* IX 189.
Theron canis III 211.
Therses Thebanus XIII 681 *sq.*
Thersites XIII 233.
Thescelus Phinei socius V 182.
Theseus heros (Hippolytus) XV 492.
Thesēus (ad.): *Thesea laude* VIII 263.
Theseus Aegēi filius, Athenarum rex VII 404; 421. VIII 303; 547; 566. XII 227; 359. XV 856. *Theseos* VIII 268. *Thesea* VIII 717. XII 356. *Theseu* VIII 433. *cf. Aegides*.
Thespiades Musae V 310.
Thessalis: *Thessalidum* XII 190. *Thessalus* VIII 759. *Thessala Tempe* VII 222.
Thestiadae duo (Toxeus et Plexippus) VIII 304; 434.
Thestias (Althaea) VIII 452; 473.
Thestius VIII 487.
Thestorides (Calchas) XII 19; 27.
Thetis maris dea XI 264; 400.
Thetidis XI 226. *Thetidi* XI 221. *Theti* XI 237.
thiasus Bacchicus describitur IV 391 *sqq.*
Thisbe urbs Boeotiae; hinc Thisbas columbas XI 300.
Thisbe Babylonia IV 55; 71; 93; 99; 143. *Thisbes* IV 115; 145.
- Thimneius incola (? Phrygiae)** VIII 710.
Thoactes Phinei armiger V 147.
Thoas rex Lenni: *Thoantis* XIII 398.
Thoon Lycius: *Thoona* XIII 259.
Thous canis III 220.
Thracia terra VI 435.
Thracius (Tereus) VI 661. *Orpheus* XI 92.
Thrax: *Thracis (Diomedis)* IX 194. *Thracēs* VI 682. *Thracum* X 83. XIII 435; 564; 627.
Threce (Thracia): *Threcēs* VII 223 (?).
Threicius Tereus VI 424. *vates (Orpheus)* XI 2. *Threiciam Rhodopen* VI 87. *Threicio milite* V 276. *litore* XIII 438. *Threiciis telis* XIII 536.
Thurinos sinus XV 52.
Thybris (Tiberis) XIV 423; 448. *Thybridis* XV 432; 624. *Thybrim* II 259.
Thyestēs: *Thyesteis mensis* XV 462.
Thyneius cf. Thineius.
Thyoneus (Bacchus) IV 13.
Tiberina ostia vel Ostia XV 723.
Tiberinus rex, Tiberis deus XIV 614.
Tiberius Nero XV 836.
Tigris canis III 217.
Timolus Lydiae mons: *Timoli* VI 15. XI 86. *cf. Tmolus*.
Timores dei XII 60.
Tiresias vates Thebanus: *Tiresias* III 322. *Tiresiā sata Manto* VI 157.
Tirynthia (Alcmene) VI 112.
Tirynthius (Hercules) VII 410. IX 66; 268. XII 559. *Tirynthia tela* XIII 400.
Tisiphone furia IV 473; 480.
Titan (Sol) I 10. II 118. VI 438. X 79; 174. XI 257.
Titania (Latona) VI 346. (*Diana*) III 173. (*Pyrrha*) I 395. (*Circe*) XIV 382; 438.
Titaniacus: *Titaniacis draconibus* VII 398.
Titanis (Circe): *Titanidos* XIII 967. *Titanida* XIV 376. *Titani* XIV 14. — *Titanis (Latona)*: *Titanida* VI 185.
Tityos Telluris filius IV 456 (X 43).

- Tlepolemus Rhodius** XII 532.
Tmolus mons Lydiae II 217. XI 151; 164; 171. Tmolus XI 156; 194. *cf.* Timolus. — **Tm. deus** XI 157.
Tonans (Iuppiter): Tonantis I 170. II 466. Tonantj XI 198. Tonante XI 319.
Toxeus Thesiades: Toxea VIII 441.
Trachas (Terracina) XV 717.
Trachin Thessaliae opp.: Trachine XI 627.
Trachinia tellus XI 269. *puppis* XI 502.
Trachinius (Ceyx) XI 282; 351.
Tremor deus VIII 781.
Tridentifer (Neptunus) VIII 596. — **Tridentigero** XI 202.
trieterica sacra Bacchi VI 587. *cf.* IX 641.
triformis (Hecate) VII 94; 177.
Trinacria (Sicilia): Trinacriam V 476.
Trinacris insula V 347.
triones septem sidus I 64. II 171; 528. X 446.
Triopeis (Mestra): Triopeida VIII 863.
Triopeius (Erysichthon) VIII 742.
Triptolemus Celei fl. V 653. **Triptolemo** V 646.
Triton Neptuni filius XIII 918.
Tritona I 333. II 8.
Tritonia (Pallas) II 783. V 250; 270. VI 1.
Tritoniacus: Tritoniacam (*Thraciam*) paludem XV 358. Tritoniaca harundine VI 384.
Tritonis (Pallas): Tritonidos VIII 548. Tritonidis III 127. Tritonida arcem (*Athenarum*) II 794. urbem V 645.
triumphus: triumphum I 559. triumphos XIII 252. XIV 719. XV 757. triumphis XV 747.
Trivia (Diana): Triviae II 416.
Troades XIII 420; 480; 533; 537.
Troas (Hecuba): Troada XIII 565. Troes XII 67. XIII 91. Troum XIII 342; 374. XIV 245. Troas XIII 269; 274; 571.
Troezen Argolidis opp. VI 418. Troezena XV 296; 506.
Troezenius heros Lelex VIII 567.
Troia XII 20. XIII 246; 403; 419; 428; 720 (*simulata: opp. Epiri*). XV 424; 440. Troiae XI 199; 208; 215; 757. XII 582. XIII 197; 347; 378; 499; 576; 622; 654. XV 770. Troiae XII 25. XIII 325. XV 442. Troiam XIII 169; 226; 338.
Troiani XIII 701. Troiane XIV 110. — Troiana ratis XIV 220. res XV 437. Troiani belli XV 160. Troianae rates XIV 75. Troiana regna IX 232. tempora VIII 365. moenia XIII 23. castra XIV 455. fata XIII 335. Troianis fatis XIII 54.
Troicus: Troica corpora XII 599. Troica Vesta XV 730.
Troius heros (Aesacus) XI 773. Aeneas XIV 156.
Turnus rex Rutulorum XIV 451; 530; 573. Turni XIV 460. Turno XIV 573. XV 773. Turnum XV 804 Turne XV 540.
Tuscus: Tusci fluminis (*Albulae*) XIV 615. Tusco profundo XIV 223. Tusca urbe III 624.
Tydides (Diomedes) XII 617. XIII 68; 239. Tydidae XV 769. Tydiden XIII 349.
Tyndaridae (Dioscuri) VIII 301. *cf.* 372 *sqq.*
Tyndaris (Helena) XV 233.
Typhoeus monstrum V 353. Typhoea III 303. V 321; 325; 348 (*Typhōv Ant. Lib. 28.*)
Tyrius (Phoenicius): Tyrium aënum VI 61. Tyrio fuce VI 221. murice XI 166. ostro X 211 Tyria gente III 35. paelice (*Europa*) III 258. Tyriam chlamydem V 51. Tyriis virginibus II 845. Tyrios colores IX 340.
Tyros Phoeniciae urbs XV 288. Tyron III 539.
Tyrrhenia (Etruria) XIV 452.
Tyrrhenus Acoetes III 696. Tyrrhenus arator (*Tages*) XV 553. Tyrrhenae gentis XV 577. Tyrrhena gente III 576. Tyrrhena corpora IV 23. aequora XIV 8.
Ulixes Ithacae rex XIII 14; 18; 62; 92; 305; 340; 386; 484; 772. XIV 290. Ulixei (*gen.*) XIV 159. Ulixis XIII 304; 711. XIV 180;

671. Ulixen XIII 55. XIV 71; 241. Ulixem XIII 65. XIV 192. Ulixes XIII 83; 240.
- Uranie *Musa* V 260.
- Urbs (*Roma*): Urbis XV 863 (Urbi XV 744). Urbe XV (584) 746 (801).
- Venilia *nympha* XIV 334.
- Venulus a *Turno missus* XIV 457; 460; 512.
- Venus III 132; 323. IV 530. V 331; 379. VII 805. IX 482; 553; 796. X 230; 277. XIII 758. XIV 27; 478; 572; 585; 783. XV 779; 844.
- Veneris I 463. III 294. IV 171; 258. IX 141; 639; 728; 739. X 270. XI 306. XII 198. XIII 874. XIV 42; 602; 634; 760. Veneri X 291; 524.
- Venerem VI 460. IX 424. X 80; 238; 324; 434; 548. XIV 141; 494.
- Venere XIV 380.
- Ver II 27.
- Vertumnus XIV 642. Vertumnus XIV 678.
- vespertilio* IV 412 *sqq.*
- Vesta XV 731; 864. Vestae XV 778. Vestā XV 865.
- Victoria VI 82. VIII 13.
- Virbius (*Hippolytus Ariciae cultus*) XV 544.
- Virgo (*Minerva*) IV 753. Virgine XIV 468. — virginis deae (*Dianae*) XII 29. — Virgo *Astraea* I 149.
- Volcanius: Volcania Lemnos XIII 313. Volcania munera II 106.
- Volcanus *deus*: Volcani VII 437. Volcanum VII 104. IX 251. *cf.* Mulciber.
- Voltumnus *fl. Campaniae* XV 715.
- Xanthus *Troadis fl.* II 245.
- Zanclaea *harena* XIII 728. — Zanclaea *saxa* XIV 47.
- Zancle (*Messana*) XV 290. Zanclen XIV 5.
- Zetes *Boreae filius* VI 716.

MÄRZ 1891.

TARCHI vitae inter se comparatae. Edidit IMM. BEKKER.
Ausgabe. 5 Voll. M 8,40.
Vol. 1. M 1,80. — Vol. 2. M 2,10.
Vol. 3. M 1,50. — Vol. 4. M 1,50.
Vol. 5. M 1,50.

Daraus einzeln:

sens et Romulus, Lycurgus et Numa.
n et Poplicola. M 0,90.
mistocles et Camillus, Pericles et Fabius
imus, Alcibiades et Coriolanus. M 0,90.
oleon et Aemilius Paulus, Pelopidas
farcellus, Aristides et Cato, Philopoe-
i et Flaminius. M 1,20.
rhus et Marius, Lysander et Sulla,
ion et Lucullus. M 1,20.
ias et Crassus, Sertorius et Eumenes,
silaus et Pompeius. M 1,20.
xander et Caesar. M 0,75.
cion et Cato minor, Agis et Cleome-
Tib. et C. Gracchi. M 0,90.
nosthenes et Cicero, Demetrius et An-
us. M 0,90.
et Brutus, Artaxerxes et Aratus,
ba et Otho. M 0,90.
Ausgabe. 5 Voll. M 7,80.
Vol. 1. M 1,50. — Vol. 2. M 1,80.
Vol. 3. M 1,50. — Vol. 4. M 1,50.
Vol. 5. M 1,50.
Ausgabe. 5 Voll. M 21,00.
Vol. 1. M 4,50. — Vol. 2. M 5,25.
Vol. 3. M 3,75. — Vol. 4. M 3,75.
Vol. 5. M 3,75.

HOCLIS tragoediae. Edidit
THEODORUS BERGK.
Ausgabe. M 1,50.

Jede Tragoedia einzeln M 0,30.

Ausgabe. M 1,35.

Jede Tragoedia einzeln M 0,30.

Ausgabe. M 4,50.

CYDIDIS historia belli peloponnesiaci. Edidit J. M. STAHL.

Ausgabe. 2 Voll. M 2,40.

Vol. 1. M 1,20. — Vol. 2. M 1,20.

Ausgabe. 2 Voll. M 6,00.

Vol. 1. M 3,00. — Vol. 2. M 3,00.

OPHONTIS opera. Edidit
GUSTAVUS SAUPPE.

Ausgabe. 5 Voll. M 3,90.

1. Cyropaedia. M 0,90.

2. Anabasis. M 0,75.

3. Commentarii. Apologia
Socratis. M 0,45.

4. Historia Graeca. M 0,90.

5. Scripta minora. M 0,90.

Ausgabe. 5 Voll. M 3,75.

Vol. 1. M 0,90. — Vol. 2. M 0,75.

Vol. 3. M 0,45. — Vol. 4. M 0,75.

Vol. 5. M 0,90.

Ausgabe. 5 Voll. M 9,75.

Vol. 1. M 2,25. — Vol. 2. M 1,80.

Vol. 3. M 1,20. — Vol. 4. M 2,25.

Vol. 5. M 2,25.

C. IULII CAESARIS commentarii cum supplementis A. Hirtii et aliorum. Edidit F. KRANER.

Octavausgabe. M 1,50.

Daraus einzeln:

De bello Gallico. M 0,75.

De bello Civili. M 0,60.

Taschenausgabe. M 1,35.

Daraus einzeln:

De bello Gallico. M 0,75.

De bello civili. M 0,45.

Prachtausgabe. M 4,50.

C. VALERII CATULLI VERONENSIS carmina. B. SCHMIDT recognovit.

Editio maior. M 4,00.

Editio minor. M 0,60.

M. TULLII CICERONIS opera quae supersunt omnia ediderunt J. G. BAITER et C. L. KAYSER.

Octavausgabe. 11 Voll. M 21,75.

Vol. 1. M 1,35. — Vol. 2. M 2,10.

Vol. 3. M 2,10. — Vol. 4. M 2,10.

Vol. 5. M 2,10. — Vol. 6. M 2,10.

Vol. 7. M 1,80. — Vol. 8. M 1,80.

Vol. 9. M 2,10. — Vol. 10. M 2,10.

Vol. 11. M 2,10.

Daraus einzeln:

1. Rhetorica ad Herennium. M 0,75.
2. De inventione. M 0,75.
3. De oratore. M 1,00.
4. Brutus. M 0,60.
5. Orator. M 0,45.
6. De optimo genere oratorum. Partitiones oratoriae. Topica. M 0,45.
7. Orationes pro P. Quinctio, pro Sex. Roscio Amerino, pro Q. Roscio Comedo. M 0,60.
8. Divinatio in Q. Caeciliam, actio in C. Verrem prima. M 0,45.
9. Actionis in C. Verrem secundae sive accusationis libri I—V. M 1,35.
10. Orationes pro M. Tullio, pro M. Fonteio, pro A. Caecina, de imperio Cn. Pompeii (pro lego Manilia). M 0,45.
11. Orationes pro A. Cluentio Habito, de lege agraria tres, pro C. Rabirio perduellionis reo. M 0,75.
12. Orationes in L. Catilinam quattuor, pro L. Murena, pro L. Flacco. M 0,60.
13. Orationes pro P. Sulla, pro A. Licinio Archia poeta. M 0,45.
14. Orationes post reditum in senatu et post reditum ad Quirites habitae, de domo sua, de haruspicum responso. M 0,60.
15. Orationes pro P. Sestio, in P. Vatinius, pro M. Caelio. M 0,60.
16. Orationes de provinciis consularibus, pro L. Cornelio Balbo, in L. Calpurnium Pisonem, pro Cn. Plancio, pro M. Aemilio Scauro, pro C. Rabirio Postumo. M 0,60.
17. Orationes pro T. Anno Milone, pro M. Marcello, pro Q. Ligario, pro rege Delotaro. M 0,45.
18. Orationes in M. Antonium Philippi-
cae XIV. M 0,90.

GRIECHISCHE UND RÖMISCHE CLASSIKER.

MÄRZ 1891.

19. Academica. *M* 0,60.
 20. De finibus bonorum et malorum. *M* 0,90.
 21. Tusculanae disputationes. *M* 0,75.
 22. De deorum natura ad M. Brutum libri tres. *M* 0,60.
 23. De divinatione libri duo, de fato liber. *M* 0,60.
 24. Cato major de senectute, Laelius de amicitia. *M* 0,45.
 25. De officiis ad Marcum filium libri tres, paradoxa Stoicorum ad M. Brutum, Timaeus. *M* 0,60.
 26. De re publica sex librorum reliquiae. *M* 0,60.
 27. De legibus libri tres. *M* 0,60.
 28. Epistolarum ad familiares libri I—IV. *M* 0,60.
 29. Epist. ad familiares lib. V—VIII. *M* 0,60.
 30. Epist. ad familiares lib. IX—XII. *M* 0,60.
 31. Epist. ad familiares lib. XIII—XVI. *M* 0,60.
 32. M. Tullii Ciceronis epistolae ad Q. fratrem, Q. Ciceronis de petitione consulatus ad M. fratrem liber. *M* 0,45.
 33. Epist. ad Atticum libri I—IV. *M* 0,60.
 34. Epist. ad Atticum libri V—VIII. *M* 0,60.
 35. Epist. ad Atticum libri IX—XII. *M* 0,60.
 36. Epist. ad Atticum lib. XIII—XVI. *M* 0,60.
 37. Epist. ad Brutum libri duo et epistola ad Octavianum. *M* 0,60.
 Prachtausgabe. 11 Voll. *M* 46,50.
 Vol. 1. *M* 3,00. — Vol. 2. *M* 4,50.
 Vol. 3. *M* 4,50. — Vol. 4. *M* 4,50.
 Vol. 5. *M* 4,50. — Vol. 6. *M* 4,50.
 Vol. 7. *M* 3,75. — Vol. 8. *M* 3,75.
 Vol. 9. *M* 4,50. — Vol. 10. *M* 4,50.
 Vol. 11. *M* 4,50.
CORNELII NEPOTIS vitae et fragmenta. Edidit G. AEN. KOCH.
 Octavausgabe. *M* 0,45.
Darvus einzeln: Vitae. *M* 0,30.
 Taschenausgabe. *M* 0,30.
 Prachtausgabe. *M* 1,20.
Q. HORATII FLACCI opera omnia. Edidit GODOFREDUS STALLBAUM.
 Octavausgabe. *M* 1,00.
 Taschenausgabe. *M* 0,75.
 Prachtausgabe. *M* 3,00.
D. IUNII IUVENALIS saturae. Edidit O. RIBBECK.
 Octavausgabe. *M* 0,45.
 Taschenausgabe. *M* 0,45.
 Prachtausgabe. *M* 1,20.
TITI LIVI ab urbe condita libri. Edidit MARTINUS HERTZ.
 Octavausgabe. 4 Voll. *M* 7,00.
 Vol. 1. Pars 1. *M* 1,00. Pars 2. *M* 1,00.
 Vol. 2. Pars 1. *M* 1,00. Pars 2. *M* 1,00.
 Vol. 3. Pars 1. *M* 0,75. Pars 2. *M* 0,75.
 Vol. 4. Pars 1. *M* 0,75. Pars 2. *M* 0,75.
 Taschenausgabe. 4 Voll. *M* 5,70.
 Vol. 1. Pars 1. *M* 0,90. Pars 2. *M* 0,75.
 Vol. 2. Pars 1. *M* 0,75. Pars 2. *M* 0,75.
 Vol. 3. Pars 1. *M* 0,60. Pars 2. *M* 0,75.
 Vol. 4. Pars 1. *M* 0,60. Pars 2. *M* 0,60.

- Prachtausgabe. 4 Voll. *M* 23,55.
 Vol. 1. *M* 6,75. — Vol. 2. *M* 6,75.
 Vol. 3. *M* 5,25. — Vol. 4. *M* 4,80.
P. OVIDII NASONIS carmina. Ed. ALEXANDER RIESE.
 Octavausgabe. 3 Voll. *M* 2,90.
 Vol. 1. *M* 1,00. — Vol. 2. *M* 0,90.
 Vol. 3. *M* 1,00.
 Prachtausgabe. 3 Voll. *M* 8,40.
 Vol. 1. *M* 2,70. — Vol. 2. *M* 2,70.
 Vol. 3. *M* 3,00.
PHAEDRI, AUGUSTI LIBERTI, fabulae Aesopiae. Ed. A. RIESE.
 Octavausgabe. *M* 0,45.
G. SALUSTI CRISPI operum reliquiae. Edidit F. D. GERLACH.
 Octavausgabe. *M* 0,75.
Darvus einzeln:
 Catilina et Iugurtha. *M* 0,45.
 Taschenausgabe. *M* 0,60.
Darvus einzeln:
 Catilina et Iugurtha. *M* 0,45.
 Prachtausgabe. *M* 2,25.
CORNELII TACITI opera. Edidit FR. HAASE.
 Octavausgabe. 2 Voll. *M* 2,40.
 Vol. 1. *M* 1,20. — Vol. 2. *M* 1,20.
Darvus einzeln:
 Germania, Agricola, Dialogus de oratoribus. *M* 0,45.
 Taschenausgabe. 2 Voll. *M* 2,10.
 Vol. 1. *M* 1,5. — Vol. 2. *M* 1,5.
 Prachtausgabe. 2 Voll. *M* 7,50.
 Vol. 1. *M* 3,75. — Vol. 2. *M* 3,75.
P. TERENTI AFRI comoediae. Recensuit CAROLUS DZIATZKO.
 Octavausgabe. *M* 1,20.
ALBII TIBULLI elegiae cum carminibus Pseudotibullianis. Ed. EDUARDUS HILLER.
 Octavausgabe. *M* 0,60.
P. VERGILI MARONIS carmina. Edidit GEORGIUS THILO.
 Octavausgabe. *M* 1,50.
Darvus einzeln:
 Bucolica et Georgica. *M* 0,45. Aeneis. *M* 0,90.
P. VERGILII MARONIS opera. Edidit HERM. PALDAMUS.
 Octavausgabe. *M* 1,35.
Darvus einzeln:
 Bucolica et Georgica. *M* 0,45. Aeneis. *M* 0,90.
 Taschenausgabe. *M* 1,20.
Darvus einzeln:
 Bucolica et Georgica. *M* 0,30. Aeneis. *M* 0,75.
 Prachtausgabe. *M* 4,50.

